

बावीश परिसह स्वरूप	१९७
हमादिक दश यतिधर्म स्वरूप	२०२
अनित्यादि चार जावना स्वरूप	२०३
सामाझकादिक पांच चारित्र स्वरूप	२०५
मोदाधिकार	२०६
धर्मकयानुयोगाधिकार	२०९
कसरा	२१४

श्रीमान् देवचंद्रजी कृत विहरमान जिन स्तवन बीशी

(शा. संतोकाचंदजी माणकेंचंदजी कृत बासावशोध सहित) २१७-३७२

गांधी, दसमुख नाथजी कृत पद ३७३-३७५

प्रसन थयुं मनरे (पद) ३७३

माता मरुदेवाना नंद (रुपज जिन स्तवन) ३७४

थजित जिनेश उपासना (थजित जिन स्तवन) ३७४

शा. वाढीसास पांनाचंद कृत पद (मगन थयुं मनरे) ३७५

श्रीमान् मनमुखसासजी हरिखासजी कृत पद ३७६-३७७

इत्य मकस सहजे परिणामी (पद) ३७६

चौदराज गत जीव ठ कायिक (वंद) ३७७

सोदम गणधने नमोजी ३७७

जग परम मुखकर छुरित छुवहर (मंगसाचरण) ३७९

પ્રસ્તાવના.

જાગ્યાંદ પ્રિયેશ મેડિયા

પ્રેમ પ્રાપ્તિ

શ્રીરામ, શ્રીગણેશ, શ્રીગુણાના,

॥ દોહરો ॥

અંતાતીત ગુણે ત્રપ્યા, સિદ્ધ અનંતાનંત ॥

નિર્નય સદ્ગત સ્વતંત્ર શિવ, નમો પરમ જયવંત ॥ ૧ ॥

આ જગત્ત્રયમાં ઘસતા સર્વે પ્રાણીં જો કે દુઃખ કલેશ વિગેરેથી મુક્ત થવા તથા સુખ રૂપ પરમ નિવૃત્તિમાં નિરંતર રહેવા યાહે છે, પણ અનાદિ અજ્ઞાનરૂપ તિમિર રોગ વગેરે જ્ઞાનરૂપ દિવ્ય દ્રષ્ટિ આછાદિત હોવાથી પરમ નિવૃત્તિરૂપ અનુપમ સુખને યથાર્થ ઝંઘલી શકતા નથી, તથા જેમ ધતુરાનો રસ પીધેલો પુરુષ સુવર્ણથી અન્ય વસ્તુને પણ સુવર્ણરૂપ જુએ છે, તેમ પૌદ્ગલીક જોગો જે વાસ્તવિક રીતે ઉપાધિના પ્રતિકાર છે તેને સુખ માનો તણીન થઈ પરમ નિવૃત્તિરૂપ પોતાના શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપના જ્ઞાન તથા અનુજવથી દૂરથી રહે છે; અને નિરંતર મોહમયવગેરે યેજાન થઈ મોહ રાજાના સંસારરૂપ મહાનુજયંકર જેલ-ખાનામાં ઘસતાં પોતાની શક્તિનો દુરુપયોગ કરતા દુઃસદ્ દુઃખ સમુદાયને પોતાના કોમલ શિરપર ધરે છે.

... તતાં તેમાંથી અવસર પામી કેટલાક પ્રાણીં સચેત થઈ પોતાના આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન પામી પોતાનો આત્મીય શક્તિનું દુરુપયોગ કરવો ત્યાગી, પોતાના સમ્યક્ પ્રાક્રમને સ્પુરાપમાન કરી, મોહ રાજાના જેલખાનાને તોડી તેમાંથી ધદાર નીકળી રત્નત્રયરૂપ મોક્ષમાર્ગમાં વિચરતા પોતાની છત્રૂટ અલ્પાયાધ અનુપમ શાશ્વત અને નિરુપચરિત સુખ પ્રદ પોતાની સ્વતંત્ર આત્મિય જૂમિમાં વિરાજમાન થઈ અનંત સમાધિમય આત્મ રાજ્યના સાદિઅનંત જાગે જોતા યને છે.

एवा अत्यंत धीर वीर उदार करुणानिधान जगत् जीवोना खेदह
सर्वज्ञ धीतराग अने निष्कलंक तोर्यकर गणधरादि परोपकार करवामां
अपेक्षर अनेक महान् पुरुषो पोते जे मार्गे परमनिवृत्ति स्थितिने पाम्या
वे ते मार्ग पधार्य रीते परम करुणावने संसाररूप जेखखानामां वसता
दुःखमय प्राणीउने उपदेशे वे. सर्वत्र अने सर्वदा एके अवाजे पुकारे
वे के " हे नन्द्य पुरुषो ! जो तमे आ दुःखमय संसाररूप जेखखानामांथी
मुक्त भई परमनिवृत्तिमय मोक्षपद पामवा ईछता हो तो स्वपर अव्य
प्राय प्राणी हिमानो जेमां सर्वथा अज्ञाव वे एव्वा सम्यक्दर्शन
सम्यक्ज्ञान सम्यक्चारित्र्यरूप धर्ममां निरंतर प्रवृत्तमान थाउं."

संगरा। जीवोने ते रत्नप्रयत्न पवित्रधर्म प्राप्त पवाना हेतुए ते
परोपकारी महान् पुरुषो स्फटिकमणि समान पोताना अत्यंत निर्मल
हृदय कोषनांथी नय निरूप पद्म प्रमाणपुक्त स्याद्वादमय अत्यंत
मधुर अने विशद वचनरत्नानुं अस्त्रक्षित प्रवाहरूपे आ नृमंजरीमां
प्रदान करे वे; परंतु आ नरनक्षेत्रमां आजे आपना होण जाग्ये तेवा
परोपकारी (तोर्यकर गणधर पूर्वधर) पुरुषोनुं दर्शन पण दुर्लभ थई
परंतु वे, पण ते पूज्यपुरुषोनी आपणाउपर केटखी करुणा द्रष्टि के
तेउंना ममागमना अज्ञावे पण आपणे तेउंनी दिव्य बाणीनो कईक
आम्वाद पामी शर्कीए एवा उदार हेतु वने महान् गंतीर अनेक
मृगोनीं रचना करी पोतानी करुणारम वने नरपूर चंडमा समान
उज्ज्वल कीर्तने आ नृमंजरीमां सर्वत्र फैलावी अमर करी वे, वखी ते
गंतीर मृगोमां अस्त्र मनिवटे प्रवेग यशो दुष्कर जाणी श्री जिननन्द
गर्हा हमा अमल, श्रीमिळमेन दिवाकर, श्रीमदुमास्वाती वायक, श्री
हरिचन्द्रमूरि, श्री अक्षपदेवमूरि, श्री मयगोविन्दयजी, श्री देवचंडजी
विगेरे महान् बुद्धिमान करुण पुरुषोए ते मृगोना गूढ नावाय आपणी
बुद्धि गोचर चई शके एवा उदार हेतुए पोताना अमूल्य ज्ञान तपा

काखने वापरी ते सूत्रोनी पवित्र जक्तिश्च अनेक सुगम्य अने परम हितकारी सरस ग्रंथो रची आपणा उपर असीम उपकार कर्णो, जेनी परंपराए आ पंचमकालमां माहरा जेवा अल्प मतीने रत्नत्रयना हेतु रूप अमूल्य वचन रत्नोनी साज मसे ठे.

अरे ! जो ते महोपकारी आचार्यो छारा ते परम कल्याणकारी तीर्थंकर जगवंतनी दिव्यवाणी आपणा सुधी आवी प्होंची न होत तो आ दुपम कालमा आ जवसमुझमां नूवताने कोण शरण घात ? आपणो शी दशा घात ? परंतु कोई आपना जाग्योदये आज सुधी पण ते दिव्य वाणीनो अमृत सार आपणने प्रदान करनारा महान् पुरुषो वर्त्या जाय ठे.

जेना प्रत्युपकार सुधी आपणुं सामर्थ्य प्होंची शकतुं नथी, एम प्रतित घतां मात्र परम आदर सहित ते पुरुषोनी पवित्र वाणीनी सेवा करवी, तेनी जक्ति अर्थे तेउंनी पवित्र वाणीना प्रसार यवामां सेवा बजाववी ते माहरी शक्तिने सायक समजो माहरा केट-साक धर्मस्नेही सन्मित्रोनी सम्मतिघी नीचे प्रमाणे ग्रंथो प्रसिद्ध करवा अजिंसापी घाठें तुं.

(१) " महोपाध्याय श्री देवचंज्जो कृत अतित चोवीश जिन स्तवनावली " (श्रीमान् मनसुखसाखजी हरिखाखजी विरचित वाखावबोध सहित) जेमां डव्यानुयोग, न्याय अने संयम विगेरे मुक्तिनां साधनो स्फुट रीते सिद्ध करी दर्शाव्यां ठे.

(२) " श्रुतपरने सांख उपमा " (दाख वरू) उत्तराध्ययन सूत्र उपरधी (श्रीमान् मनसुखसाखजी विरचित.)

(३) " विषय परिहार " इंडिय पराजय शतकनो सार ग्रहण करी विषयो तरफ बेराग्य जाव उपजे एवी बेराग्य जनक दाखोनो संग्रह (श्रीमान्-मनसुखसाखजी विरचित.)

(૪) “મમત્વ પરિહાર” જે વ્રતે પરબ્રહ્મ પરદેવ પરકાલ પરંજાવ ઉપરથી મમત્વ વુદ્ધિ ઊઠી સ્વબ્રહ્માદિકમાં સ્થિતિ થાય એવો પદ્યાત્મક ગ્રંથ (શ્રીમાન્-મનસુખલાલજી વિરચિત.)

(૫) “સૂત્ર તત્ત્વાર્થ સાર વિચાર” (ઢાલ વ્રહ્મ) જેમાં તત્ત્વાર્થ સૂત્રના આધારે જીવાદિ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ વિસ્તાર પૂર્વક વ્યાખ્યાન છે, ચારે અનુયોગનો જેમાં સંકેપે સમાવેશ છે, (શ્રીમાન્-મનસુખલાલજી વિરચિત.)

(૬) શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજી કૃત વિહરમાન વિંશતિ જિન સ્તવનાવલી વાલાવગોધ સહિત.

૧ પ્રમાણે ૭ ગ્રંથોનો સંગ્રહ કરી તે સંગ્રહિત ગ્રંથને “શ્રી સુમતિ પ્રકાશ” એવા સાર્થ નામ વડે પ્રસિદ્ધ કરું.

વાલક જેમ જલમાં પડેલા ચંદ્રવિંચ ગ્રહણ કરવાનો મનોર્ય કરે છે, તેમ મેં પણ શ્રી જિન વચનની જાતિના ઉત્તરારથી માહરી શક્તિનો વિચાર નહિ કરતાં શ્રીમાન્ મહોપાધ્યાય શ્રી-દેવચંદ્રજી વિરચિત વિહરમાન વીશ જિન સ્તવનાવલીનો અર્થ કરવાનો અતિ સાહસિક થને હુષ્કાર માહરો મનોર્ય શ્રી ગુરુનો કૃપા દ્રષ્ટિથી સંપૂર્ણ થયો છે.

સ્વપરહિત વિચારી કેટલાક પ્રાચીન આચાર્યોના વચનાધારે માહરી મતિ પ્રમાણે તે અર્થ લખ્યો છે, તતાં તેમાં જે કંઈ માહરી અલ્પ મતિને લીધે સૂત્ર વિરુદ્ધ લખાયું હોય તે હે સુદ્ધ વિદ્વાદ્ગરો ! મને અલ્પ મતિ જાણી દામા કરશો, અને સૂત્ર પ્રમાણે જે વચન હોય તે હંસની પેઠે ગુણગ્રાહી વુદ્ધિ વ્રતે ગ્રહણ કરશો ૧ આપ પ્રતિ માહરી નમ્ર વિનંતી છે.

આ “શ્રી સુમતિ પ્રકાશ” ટપાવી પ્રસિદ્ધ કરવામાં માહરા ધર્મ સ્નેહી વેજલપુર નિવાસી ગાંધી. કોદરલાલ ઝગનલાલે પારમો તપાસવા લાગ્યા વિચારવા વિગેરેની પુરેપુરી મદદ કરેલ છે, તે માટે તેમનો હું અતિશય આજારી હું. અને ઇચ્છું તું કે તેમના હૃદય કમલમાં એવી પ્રવચન જાતિરૂપ છાદ્મી નિરંતર વાસ કરો.

આ ગ્રંથ ઠપાવવામાં થતા સર્વ પૈકી ગોધરા નિવાસી “ વાઈ-
સુખમાણી હરિલાલ વરજલાલ ” ના સ્મરણથી તેમના તરફથી તેમના
જર્જરા “ શા. મગનલાલ મનસુખલાલે ” રૂ. ૨૫૦ થંકે રૂપિયા
બસે પચાસ જ્ઞાનના ઘડુ માનાથે જેટ તરીકે અર્પણ કરેલા છે; તથા
ઘીજા જે પુરુષોણ પોતાના તન મન ધન વિગેરેથી મદદ કરેલી છે
તે સર્વેને કોટીશઃ ધન્યવાદ છે.

આ ગ્રંથ ઠપાવવામાં જે કંઈ દ્રષ્ટિ દોષવડે જૂલો રહેલી, તેમાંની
જેટલી દ્રષ્ટિ ગોચર થઈ તેટલી માટે શુદ્ધિ પત્ર આપેલું છે, ઠતાં જે
કાંઈ જૂલો રહી હોય તેમાટે સુધારી વાંચવા હું જલામણ કરું છું.

(સંપૂર્ણ)

ॐ

मनमोहन झाजी.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

शान्दजी,

श्रीमान् मनसुखलाखजीनुं संक्षिप्त जीवन चरित्र.

॥ ॐ श्री सर्वज्ञायनमः ॥

श्रीमान् मनसुखलाखजीनुं संक्षिप्त जीवन चरित्र
॥ दोहरो ॥

॥ मित्र समाधि मयी सदा, पूरण परमानंद ॥
शिवदायक वंडं सदा, केवल ज्ञानानंद ॥ १ ॥

“श्रीमान् मनसुखलाखजी” नो जन्म पंचमहाख जीहाना
(गोधरा-गोचरा) गोधरा गाममां संवत् १७७७ ना माहा वदी १४ नी
अने तेमना पोताना दादा दोशी. अंबईदास दयाखजीना घरमां थयो हतो,
अने तेमना पिताश्री हरिखाल वरजखाल नामे ग्रहस्थ हुता अने तेमनी
मातुश्री जयंती नामे हतां अने ते थने धर्मीष्ट हतां. ते वखतमां आ
पंचमहाख जीहो पावागढ पंचमहाखना नामयी प्रख्यात हुतो अने
श्रीमंत श्री सिंधीआ सरकारना तावामां हुतो. आ जीहो अमुक वर-
सने माटे पढे आपवामां आवतो हुतो. पटादारो फक्त पोतानी मीख-
कतमां वधारो करी जाणता हुता अने तेथी करी रैयतने जोइती
केखवणी विगेरे आपवामां आवती न होती. खानगी निशाखोमां वेपार
संवंधी ज्ञान आपवामां आवतुं हुतं, साधारण हिसाब तथा वेपार
संवंधी नामुं तथा ध्याज आवडे पटखे केखवणी पुरी थई तेवुं लोको
समजता; त्यार वाद नाना ठोकराळने माये वेपार अथवा नोकरी
करवानुं आवी पडतुं.

गोधरामां ते वखते जैन बंधुठना सारा नशीवे एक उपाश्रय हुते
अने ते ते वखतना तेमां रहेनार जैनसाधु श्री रामविजयजीना न
मयी प्रख्यात हुतो. तेठंधी संस्कृत तथा मागधी तथा व्यवहारी
विषामां पूर्ण जाण हुता. आ साधुजीना हाथ नीचे जैन बालक
गुजराती प्रायामां केखवणी आपवामां आवती होती. साधुजी र

विजयजी पोताना बाख शिष्योने गुजराती चापानी साथे जैन पुस्त-
कोनो पण अज्यास करावता हता अने तेड पोताना शिष्य श्री विनय
विजयजीनी मददशी ते वखतना जैन बाखकोने सारुं ज्ञान आपता
हता.

श्रीमान् मनखुखबाखजीने ते वखते तेमना दादा दोशी. धंय-
ईदास दयालजी जे ते वखते जैन पंचना एक आगेवान ग्रहस्थ हता,
ते हमेशां व्याख्यान सांजप्रवा उपाश्रयमां साथे खई जता हता. घणो
नानो उमरमां पण तेडश्री एकाग्र चित्ते व्याख्यान सांजखता हता; अने
नानपणनो केटखोक गंदापणानी गीतो बीजा बाखकोमां जोवामां आवे
ठे तेवी तेडश्रीमां जोवामां आवती न हती. बाख वयमां जेवी रीते
नाना ठोकराळ रमतमां पडे ठे तेवी रीते तेडश्री रमतमां पडता नहि.
जन्मनी वखतथो जे जे तेडश्रीना संबधमां यतुं ते ते तेडश्रीना लक्षमां
रहेतुं; अने ते वखतथोज जेम पूर्वतुं ज्ञान होय तेम साधु असाधुनी
परीक्षा तेडश्रीना मनमां हतो. खावा पीवानी बाखकोने जेवी खाखसा
होय ठे तेवी तेमने न हनी. रात्रां जोजनमां, वासी खावामां, तथा
कंदमूख खावामां दोष ठे, ए आदि जे जे आरे दोषो तेमना सांज-
खवामां आख्या हता ते ते तेडश्रीए नानपणथी त्याग कर्या हता
एटले सूत्रमां कहेखा घणा गुण ग्रहण करवा अने दोषो त्यागवा एवो
तेडश्रीनो स्वभाव हतो. ज्ञान संपादन करे तेवी एटले आशरे वरस
ठनी उमरना यतां तेडश्रीने साधुश्रीए गुजराती केलवणी आपवा
मांडी, तेनी साथे जैनधर्मनो अज्यास पण वखत जोई शरु कराववामां
आख्यो, साधुश्रीने खाग्युं के आ बाखकने जैनधर्मनो अज्यास कराव-
वापो एक जैनधर्मनुं सारुं बीज रोपाशे; वली ते साधुश्री वोलता के
आ बाखक मने तेम कोई पण ग्रंथधारी साधुने नमश वांदशे नही
पण फक्त साचो निर्ग्रय मखशे तेनेज नमशे वांदशे, एवुं लोको समझ
कहेता हता.

આશરે વરસ નવની ઊમરમાં તેડંબ્રીજી જીવ વિચાર, નવ તત્વ વિગેરે સાધારણ પ્રકરણોનો અન્યાસ કર્યો હતો. તે વખતે તેડંબ્રીજી જીવે આવશ્યક ક્રિયા પણ વિધિ સહિત અર્થ પૂર્વક સારી રીતે કરતા હતા અને તે વખતથી તેડંબ્રીજી સાધુ માત્રને સાધુપણાના ગુણ દેખ્યા વિના નમતા ઘાંડતા નહિ.

તેર વરસની ઊમર થઈ ત્યારે તેડંબ્રીજીનું લગ્ન શા. મોરારજી કસન-જીનો ધોજી ઠોકરી સાથે થયું. રીવાજ મુજબ રાત્રે પાનની ઘીઢી તથા કંસાર લવડાઘવા આપ્રહ કરવામાં આવ્યો પણ તેડંબ્રીજી તે ઘાત કબૂલ રાખી નહીં; તેમ લગ્નના દિવસે નાતના રીવાજ મુજબ પરણનાર વરને માતાપિતા જઈ જઈ નમાવે પૂજાવેઠે, તે પ્રમાણે કરવા તેડંબ્રીજીને કબૂલ પણ તેડંબ્રીજી તે પ્રમાણે કર્યું નહીં.

તેડંબ્રીજી ગુજરાતીનો યોગો અન્યાસ કર્યો પછી શ્રી ગોવાના આવેલા એક મી. કેવીન પાસે અંગ્રેજી થર્ન રીફર સુધીનો અન્યાસ કર્યો, આગલ તે અન્યાસ કરવાની ઈચ્છા હતી, તેમજ જૈન તત્ત્વ સંબંધી સારી-રીતે અન્યાસ કરવાની ઈચ્છા પણ હતી પણ ઘર સંબંધી કેટલાંક કારણોને લીધે તે ઘંને ઈચ્છા પૂર્ણ થઈ શકી નહિ. તે વખતે તેડંબ્રીજી કોઈ સ્ત્રી સાથે લોલવા વિગેરેનો કોઈ પણ સંબંધ મન વચન કાપાથી રાખતા નહીં. એ વિગેરે કેટલાંક નિયમો પચ્ચાણ લીધા શિવાય પણ સત્તર વરસની ઊમરસુધી તેડંબ્રીજી રાહ્યા હતા; એમ હાલ સુધી પચ્ચાણ લીધા વિના પણ ઘટી સરસી વર્તણુક રાહ્યા કરે છે. પચ્ચાણ સેવામાં પચ્ચાણ જાગવા સંબંધી થયેલા તે ઘટના અતિચાર સંબંધી તેડંબ્રીજીને ઘણો ડર રહેતો હતો. ઉપવાસાદિ કરવાની શક્તિ તેડંબ્રીજીમાં ન હતી તેથી વીશ વરસની ઊમર સુધીમાં (૬૧) એકસર ઉપવાસ તથા (૭૫) પંચાસી આંબીસ તથા (૫) પાંચ એકાસપાં કર્યા હતાં.

श्रीमान् मनसुखसासजीनुं संक्षिप्त जीवन चरित्र

जैनधर्मनुं खड्ग रहस्य जाण्या वगर घणा खरा जैनवर्गना मा-
एसो मत (ज्येतांबर, नीधंबर) विगेरेना फंदमां पमो आने मार्गे
चडे ठे अने ते आडे मार्गे चनाववामां मुख्यत्वे करीने धने पकना
जैन पंन्तितो अने साधुवर्ग सहायकारी धई पडे ठे एहवुं श्रीमान्
मनसुखसासजीने सिद्ध धयुं. आम करवामां जैनवर्ग तो शुं पण घणा
खरा अन्य धर्मना लोको पण पोताने मखेखी तक फोगट गुमावे ठे.
आ प्रमाणे तपास करतां स्पूख दोष वगरना अने सूत्र प्रमाणे शुद्ध
बोखनार सद्गुरु मल्या नहीं तेथी तेउंथ्रीनी साधु उपरनी जे आस्ता
हती ते विसकुष उठी.

जैन शास्त्रो वांचवा विचारवामां काख व्यनीत थवानी साथे
ज्ञाननां पण वधारो थयो अने पूर्वना ज्ञान उदयथी ज्ञानचक्रु खी-
खवा मांड्यां अने मनमां निश्चय कयों के हवे केवलज्ञानी मल्या विना
माहरा प्रभोना समाधानी थाय तेजो संजव नथी, एम विचारी आ
काममांथी ध्यान उठावी आजीवीका करवा तरफ खड्ग खेंचो वेपार
थगर नोकरी करवानो विचार राख्यो.

संवत् १९१९ नी शासमां पंचमहासना मुखी गोधरा निवासी
शेठ. इसमासजी गुलामहुसेनजी साहेरवाखानो त्यां नोकरीमां जोमाया.
याशरे पांच वरस पठी पोतानी पासे नाणुं एकतुं करवुं एवा थजि-
यथी संवत् १९२४ नी सासमां कसकचे जवानी उमेद धारी
गापार थयें निकल्या, ते श्री बडोदरा गामे जई कांश्क व्यापार
गों. तेवामां तिहां दाहोदना महमदथखी करीने मोटा वेपारी
या, ते प्रयमना संवंधवाखा हता तेमणे तेउंथ्रीने पूटयुं के तमो
उमेद उपर निकल्या ठो ? तो तेउंथ्रीए कद्युं के माहर कसकचे
री करवा सारुं जवुं ठे त्वारे ते महमदथखीए कद्युं के ते करतां
री पासे थावो तो नोकरी अने वेपार वने तमोने सारुं फायदा-
धई पडशे. एम सांजखी तेउंथ्री कसकचे जवानो विचार वंध

રાણી તે મહમદઅલી સાથે દાહોદ ગયા, ત્યાં નોકરી તથા વેપાર વંનેમાં સારી પેદાશ થવા લાગી. તેઝશ્રીને વેપાર અર્થે દક્ષિણ, કોંકણ, માલવા, સોરઠ, કાઠિયાવાડ વિગેરેમાં જવાનો જ્યારે જ્યારે પ્રસંગ આવતો ત્યારે ત્યારે જૈનધર્મના સાધુઠંની તપાસ કરતા પણ સાચા તત્ત્વને ઘતાવનાર ગુરુ કોઈ મળ્યા નહિ. વહી સર્વે અન્ય ધર્મ શાસ્ત્રી-ઠંના તત્ત્વોનું પણ શોધન કર્યાં કર્યું, “વાયવલ, ઝૂર, તોરાણ, કિલામેસરીફ” વિગેરે શાસ્ત્રો સારી રીતે તપાસ્યાં, વહી વેદનું નિગમ શાસ્ત્ર, ગીતા, પંચકરણ આદિ તે લોકોનો ગુરુગમ સહિત તેમની સાથે રહી સારી રીતે તપાસ્યાં, તથા વેદનો શ્રુતિઠં વિગેરેનો ઘણો તપાસ કહ્યો, વહી ઘણા વેદ વાદિ, સાંખ્ય, વૈશેષિક, જૈમીનીય, મી-માંસક, યોગ શાસ્ત્રવાલા તથા મુસલમાનો તથા સ્ત્રીસ્ત્રીઠં સાથે વાદ-વિવાદ ચર્ચા કહ્યાં કરી પણ કોઈ સાથે ઝઘમ્મો ટંટો કહ્યો નથી તેમ તેઠંનું મન પણ ડુઝલ્યું નથી પણ સલાહ તરીકે વાત ચર્ચા કરતા કે જેથી તે લોકો ફરોથી વાત કરવા ખુશી રહેતા. પોતાને જૈનનો અથવા ઢીધંવર શ્વેતાંવર વિગેરે કોઈપણ મતનો હઠવાદ કે પક્ષપાત નહોતો પણ ન્યાયની વાત જે પોતાને નિશ્ચય થાય તેજ ધ્યાનમાં રાખતા.

સંવત્ ૧૯૨૫ ની સાલમાં પંચમહાલ જિલ્લાના કાલોલ તાલુકાના ગુસર ગામની નજદીક એક ગુફાની અંદર જૈનમુનિ “શ્રી હુકુમ-મુનિજી” મહારાજ ધ્યાવી પધાર્યા, અને ત્યાં તેઝશ્રી આશરે દશ વાર-દિવસ ધ્યાન કરવા રહ્યા. તે ધાવતની વેજલપુર નિવાસી જૈન ગૃહસ્થોને સ્વયં પહોંચ્યાં તે ગૃહસ્થો તથા હમ પ્રસંગે વેજલપુર આવેલા ગોધ-રાના જૈન ગૃહસ્થો મહી હર્ષ સહિત વધતે આનંદે ઘણા આગ્રહ પૂર્વક મહારાજશ્રીને તેમના માટે ગયા. મહારાજશ્રી તેઝના ઘણા આગ્રહથી વેજલપુર પધાર્યા, સંઘના આગ્રહે કેટલાક દિવસ વેજલપુરમાં રહ્યા. ત્યાં

ते साधुश्री पोताना स्वाभाविक गुण धर्मोपदेश करता अनेक जव्य जनोने प्रतिबोधता ज्ञान दर्शन चारित्र बढे कर्म क्य करता अने ग्रंथो पण रचता हता, घणा अन्य दर्शनीयो पण महाराजश्रीनी देशना सांजसवा आवता हता अने पोताना प्रश्नो नो खुसासो पामी घणा खुशी यता, तेमज महाराजश्रीनां घणां बखाण करता हता. गोधरा तथा वेजलपुरना गृहस्थोने ते महाराजश्रीनी देशना अति चमत्कारोक अने आश्चर्य उपजावनारी लागो.

श्रीमान् मनसुखसाखजीना मित्र गोधग निवासी शा. मनसुख-
साख देवचंदे श्रीमान् मनसुखसाखजीने पत्रद्वाराए सूचव्युं के
श्री हुकुममुनीजी नामना एक साधु हासमां वेजलपुर आवी पधा-
रेखा ठे अने ते अष्टात्म ज्ञानी तथा ध्यान अस्थासी ठे तेथी ते
महाराजश्री तमारा प्रश्नो नो उत्तर आपसे, पहवुं अमारा धारवामां
ठे माटे तमो ध्या पत्रया तुरत अतरे आवजो. ते कागस तेठश्रीने
मखतां तेना उत्तरमां तेठश्रीए पोताना मित्र मनसुखसाख लपर सख्युं
के तमे पोते समजी खेजो, मने तो एहवा घणाए मख्या ठे, केमके
घणा साधुठने मखवायी प्रथमधीज तेठश्रीनुं चित्त नाउमेद थयेखुं
हतुं. इहां खगी के हमणां जैन तत्त्वनो साचो उत्तर थापी शके
पहवो कोई जणातो नथी तो फोगट भ्रम शा वास्ते करवो? त्यार पत्री
ये चार पत्रना जुवाय सवाख तेठश्रीने पोताना मित्र साथे यया, था-
खर तेठश्रीना मित्र मनसुखसाखे सख्युं के तमारा मृत्यु ये चार
प्रश्नो सखजो पटखे थमो महाराजश्रीने पूठीने तेना उत्तर तमोने
सखीगुं पत्री तमाइं मन माने तो आवजो. त्यारे तेठश्रीए पत्रद्वाराए
प्रश्न सखी मोकरणां ते नीचे प्रमाणे—

१ गुणगणां पटखे शुं ?

२ धर्म शुं ? अने ते रुपी के थइपी ? अने ते आत्माथी जिन
के अजिन प थादि ?

३ धर्मास्तिकायनो खंधपर्याय ते शुं ?

उपर प्रमाणेनां प्रश्नो खखी तेउंश्रीए तेमना मित्र मनसुखलाख
उपर मोकद्व्या एटखे ते पत्र खेई ते मनसुखलाख महाराजश्री
पासे गया अने उपरना प्रश्नो पूठया तेनो महाराजश्रीए ऊतर
आप्यो के कोई रात दिन वे वरस सुधी माहरी पासे घेसे
पण ए प्रश्नो नो पुरो उत्तर खखी शकाशे नहि माटे तेमने
समजयुं हशे तो आवशे. ठेवट महाराजश्रीए ते कागल पांताना
हाथमां लई बांवा जोयां तो तेमां खख्युं हतुं के आ प्रश्नो नो
पुरो उत्तर तमे समजो खेजो अने संक्षेपे मने खखी जणावजो,
आ धीना बांवी महाराजश्रीए संक्षेपे उत्तर खखाव्यो. ते
कागल तेउंश्रीने पहुँचतांज मनमां आव्युं के अहिंथां कांई सारो
खुलासाबंध उत्तर मखे तेम जणाय ठे, मुनि पण झानी अने सम-
जायी होय एम जणाय ठे, माटे नोकरी विगेरेनुं गमे तेम थाय पण
जाते जई महाराजश्रीने मखबुं जोईए एम विचारो शेठनी रजा लई
तुरतज श्री दाहोदयी नीकली बीजे दिवसे सांजना चार बागतां
गोधरे आव्या, अने तुरतज तेवातनी खबर पकतां गोधरावाला तेमना
मित्र मनसुखलाख विगेरे दश बार आवकोए तेमनी पासे आवी कथुं
के अत्यारेज वेजसपुर जवुं जोईए केमके ए मुनि कोईना प्रतिबंधमां
नयो, घडीमां विहार करे तो आपणो उमेद अटके, एम कहेबाधी
तेज दिवसे गोधराधी नीकली कहेवा आवेला आवको साथे रातना
आठ नव बागताना सुमारमां वेजसपुर जई पहुँच्या अने बांजित
प्रश्नो महाराजश्रीने पुठतां केवखझानीनी पेठे उत्तर मख्यो. ते सां-
जखी तुरतज यह जय, साप, अने क्लेश उतररी गयो; अने मनमां
आव्युं के शुं आ केवली ठे ? ए विगेरे मनमां विचारो आव्या अने
सर्वे प्रश्नोना उत्तरणी निःशंक समाधि थई. कोनो मण चार जेम
माथा ऊपरणी उतररी जाय तेयी जे हखवा पणुं लागे अने अंगमां

जेम वीर्य फुरे तेम झानानंद वीर्यनी स्फुरणा थई. एज तरण तारण, एज साचा गुरु, एज माहारा धर्माचार्य ठे, ए समान में कोईने आजसुधी गुरु जाण्या नथी एम तेउंश्रीना मनमां निर्धार कयों. त्पारघाद गोधरावाला धावको आपह करी महाराजधीने गोधरे तेनी लाव्या, त्यां महाराजधी पासे आठ दिवस सुधी श्रीमान् मनसुखलाखजी रखा. वसी विविध प्रकारे रहस्यो सहित प्रश्नो पुत्र्यां अने महाराजधीनी शुद्ध नयनी देशना सांजह्या करी. आखर दाहोद जवा साइ रजा मागो अने कहुं के आजघी माहरे तमारुं शरण ठे अने मने शो हुकम फरमावो ठो ? त्पारे महाराजधीए कहुं के “ एज एधीज सर्वे कार्य तथा समाधानी घशे ” एम रजा मखवायी उपाश्रययी घहार निकल्या पठी पांच सात ढगखां घर तरफ वलतां मनमां आव्युं के “ एज एटखे पोतानी निर्मल ज्ञायकतामां उपयोग देवो तथा तिहांज घिरता वधारवो अने परखव्यना ममत्वे अगर राग छेपादिके उपयोग चुकवो नहि अने एज वदखे पुद्गल विषयादिनो राग तजी उपयोग घिरता अथे शुद्ध नये सिद्धांत अज्यास कर्मां करवो ” ए विचार आवतां अजेदध्यान नहि पण अजेदध्यान जेवो एक मोटो परम उल्लास आव्यो के ज्ञायकतामां उपयोग घिर राखवो एमां धर्म संबंधीना असंख्याता योगो समाय ठे. हांत्वादि दश धर्म, पंच महाव्रत, पंचाचार, खद् आवश्यक, पूजा, शीख, तप, संयमादि सर्वे धर्मानुष्ठानोनो जाव एमां समाय ठे. माटे हवे ज्ञान दर्शन चरण वीर्यादि आत्म स्वज्ञाव पर्याय जे कर्म योगे मखिन थया ठे ते सर्वे कर्मयोग वर्जी स्वज्ञाव योगे घिर रमण करवायी सर्वे शुद्धात्म स्वज्ञाव निर्मल घशे एम आनंदनो उजरो वारवार हृदयमां आव्यां कयों. रस्ते चालतां आहुं अवखुं ध्यान गयुं नहि, घेर जई घरना कामथी परवारी दाहोद जता सुधी आनंद शिवाय वीजुं कांइ मनमां आव्युं नहि त्पारवाव पण आनंदनो उगळो मटी धीरे धीरे आनंद

જમાવ થયો, હરેક કાર્ય કરતાં વારવાર સ્વચ્ચાવ રમણ આવતું
થને આનંદમાં વૃદ્ધિ થતી રહો.

સંવત ૧૯૨૯ માં નોકરી ઓઢો દાહોદમાંજ પોતાના નામની પે
સુદ્ધી કરી આમન વિગેરે રોજગાર શરૂ કર્યો, પોતે અને બે વાળો
મહી પેઢીનું કામ ચલાવ્યું. તે વખતમાં શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ કૃત
“નયચક્રસાર, આગમસાર” વિગેરે ગ્રંથો વાંચવામાં આવ્યા, વહી તે
શિવાય કુંડકુંદમુનિ કૃત “સમયસાર, પંચાસ્તિકાય, પ્રવચનસાર,
અષ્ટ પાહુદ આદિ” તથા શ્રી યશોવિજયજી કૃત “હ્રવ્ય ગુણ પર્યા-
યનો રાસ, અધ્યાત્મસાર” વિગેરે ગ્રંથો વાંચવા અને ઉપદેશ દેવાનો
શરૂ થયો, કોઈ કોઈ વખત ગોધરા, બેજલપુર આવતા ત્યારે પણ
ઉપદેશ કરતા રહેતા.

આશરે સંવત ૧૯૩૯ ની સાલમાં દાહોદનો ટુકાનનું કામ વડા
પુત્ર મગનલાલને સોંપી વ્યાપાર માટે રતલામ ગયા, તિહાં બે ગ્રણ
વરસ સુધી કોઈ ઉપદેશની વાત કરી નહિ પણ આશરે સ્વચ્ચાવ
તુષ્યો રહ્યો નહિ પટલે કેટલાક તિહાંના નિવાસી તેરાપંથી ગૃહસ્થો
જેવમણજી, હીરાચંદજી, તારાચંદજી, નિહાલચંદજી, વિગેરેને શુદ્ધ
તત્ત્વની શ્રદ્ધા પ્રતિત કરાવી. વહી તેરાપંથીઝના સાધુ દીપંચંદજી,
દાસચંદજી વિગેરે તથા સાધવો જૂરાંજી વિગેરે કેટલાકને તથા
કેટલાક મંદિર માર્ગીઝને શુદ્ધ તત્ત્વના પ્રતિત કરાવી. તેઝશ્રી પોતાનું
પ્પાન નિર્મલ રામચા ગામ વહાર દયા લાવા જતાં આવતાં અને
પાઝજી રાતે થગર જે જે વહને પોતાના મનને અવકાશ મલતો તે
તે વરતે ઉપયોગની ધિરતા શુદ્ધતા વધારતા રહેતા. દાહોદની ટુકા-
નનું કામ તેઝશ્રીના વના પુત્ર મગનલાલજાઈ ચલાવતા હતા તેથી
તેઝશ્રીને તે તરફની ફિકર વિલકુલ હતી નહિ.

સંવત ૧૯૫૦ ના આસો માસમાં તેઝશ્રી દાહોદ આવી રહ્યા અને
ત્યાં પણ તત્ત્વનો અન્યાસ તથા ઉપદેશ ચાલુ રાહ્યો. અને ગ્રંથો રચવા

उपर ध्यान लाग्युं पण तुटा ग्रंथो शिवाय श्रंग उपांगो पुरेपुरां पोताना सांजखामां आव्यां नहोतां ते करुके करुके मंगावी वांचवा मांडपां. एटखामां दरदयो आंख वगरुवा मांकी त्यारे तेउं घणी मुश्केलीधी पोते वांचता हता पण ग्रंथो पहेला वांच्या निरधार्या हता ते उपरयी उपदेशनी रुचि घया करनी हती पण श्रंगो उपांगो पुरेपुरां सांजखवा न मळ्यां तेथी घणी नाउमेदी थई.

संवत १९५३ नी सालमां तेउंश्रीना मनमां आव्युं के में सूत्रो सांजख्यां नथी थने मात्र ग्रंथो सांजखी वांचीने उपदेश करुं तुं ते सारी बात नथी थने जगवती सूत्र विगरे कोई कोई सूत्रो वाखपणामां सांजख्यां पण हतां पण तेनी पुरेपुरी स्मृति विना थने नयझाने निश्चय कर्या विना वाखजोवने उपदेश देवो तेमां उत्सूत्रनो मोटो जप ठे केमके उत्सूत्र बोखवा जेवुं कोई मोहुं पाप नथी. एम विचारी उपदेश करवो वंध राख्यो थने शुद्धात्म तत्त्वनुं ध्यान करवुं एज पोताने माटे श्रेय ठे एम जाणी ध्यान करवानो तथा मात्र पोतेज वांची समजवानो विचार राख्यो. पण दिने दिने आंखे कांश्चि दरद वधवाधी आंखनी शक्ति मंद पडी गई त्यारे सगा थने मित्रो पासे जाचना करी के कोई मने सूत्रो वांची संजखावे तो तेनो हुं मोटो आचारी थईश. वखते कोईए कांश्चि वांचो आप्युं पण आखंरुधारा श्रुतज्ञाननो अगर श्रुतश्रवणनो स्वाद मळ्यो नहि. तेथी चित्तमां घणो खेद थयो, पूर्वकृत पापनो घणो पक्षाताप आव्यां कयों, मने दीन अनापने सूत्र वांची आपनार कोण मखे ? एम चित्तमां तेउंश्रीने घणो खेद उपज्यो. स्कूलोमां जणेखा ठोकराउने पण पगार आपी आपीने केटखीक वखत केटखाक भास सुधी वंचाव्युं पण कांश्चि प्रसन्न पण्युं नहि. एम आशरे संवत १९५५ नी साल सुधो सूत्रो सांजखवा न मळ्यां ते वावतनुं मनमां घणुं दुःख वेयुं. आखर एज

संवत् १९५५ ना चईतर भासमां पूर्व महत्त्व पुण्य योगे “कस्तुरां” नामनी एक घाई तेउंथीने त्यां थावी तेने तेउंथीए पुत्रपुं के हे घाई! तुं शा कामे थावी ठे? ते घाईए कछुं के माहरे दवा त्रिगेरे काई पण संसारी काम नथी पण हुं सहजे थावी ठुं, मने काई तत्त्वनी बात समजावो. त्पारे ते घाईने तेउंथीए कछुं के में उपदेश देवो बंध कयों ठे. तेथामां तेणीनी घेहेन “हमीरां” ते पण तिहां थावी, ते बंने वेहे-नोए उपदेश माटे घणी खेंच करी अने तेउं बोली के हमो खरा मण्याने सरा ताप बखते उपदेश सांजखवा थावीशुं के जेपी तमोए उपदेश बंध करेछाठे थने थमने समजावो तेनी कोईने खबर पमशे नहि के जेपी तेउंने मानुं पण लागशे नहि. ए प्रमाणे तेउंनी बधारे खेंचपी शुद्ध तत्त्व थने शुद्ध उपयोगनो उपदेश शरुआतपीज करवा मांछ्यो. ते घाईउं तीयंकरोनां शुद्ध स्थाछाद बचनो अमृत पेठे गट गट पीवा लागी थने पोताना आत्म अंगे प्रगमाववा लागी. पठोपी उपदेश बंध करवाना बात करी पण ते पाइउंए ते बात कबुल करी नहि अने तेउं बोली के हमे ता दररोज तत्त्वोपदेश सांजखवा थावीशुं. त्पारे तेउंथीए कछुं के हे घाईउं! “माहरे सूत्रो सांजखवानो ठमेद ठे पण उपदेश देवानो ठमेद नथी” त्पारे मे ये वेहेनोमांवी कस्तुरां बोलीके तमारे जे जे सूत्रो सांजखवानो अतिप्राय होय ते ते सूत्रो हुं तमोने बांची संज-खावीश अने तेनो अर्थ समजाववा पण तमो रोकाशो नहि, पण तमो सूत्रो सांजख्या पहेछां थने पठो जे जे तत्त्व संबंधी हुं तमोने प्रश्नो पूतु ते ते मने कइया करी समजावता रहेजो. पठो ते कस्तुरां घाईए अमंड पांच पांच ठ ठ कछाक सुपी खेद थाखस उंच नाठ-मेद। दिना आशरे पंदर सूत्र तेउंथीने चार पांच बरस सुपीमां बांची संजखाव्यां. बडी पांच सात सूत्र बेजखपुर निवासी “गांधी-दशसूत्रनायकीए” पण तेउंथीने बांची संजखाव्यां. ए शिवाय बाकीना सूत्रो कोइ कोइ बांची थावनार मझ्या. ते सूत्रोनी विगत-

"આચારાંગાદિ અગીઆર અંગ, જીવાજિગમ, પદ્મવણા, ભવવાઈ સૂત્ર, રાયપથેણી, મહાનિશીય, નંદીસૂત્ર, અનુયોગદ્વાર, ઉત્તરાધ્યયન, દશ પયલા માંદેયી આશરે ઠ સાત પયલા, દશ વેકાલિક "

કુલ ઠવીશ સૂત્ર તથા ૫ શિવાય ૫૫ કેટલાંક સૂત્રોમાંનો કોઈ કોઈ જાગ તેઠંથી ૫ સાંજલ્યો. ૫ શિવાય " સુમતિતર્ક, પંચવસ્તુ, સ્વદર્શન સમુચય, વિશેષાવશ્યક, સ્વાદ્યાદમંજરી, સ્વાદ્યાદ રક્ષા-કરાવતારિકા, તત્ત્વાર્થ ટિકા " ૫ આદિ કેટલાક પ્રયો મહાન્ પંડિતોના કરેલા તેઠંથીને કોઈ કોઈ વાંચી સંજલાવનાર મહ્યા, ૫૫ મૂલ્ય " કસ્તુરાં ઘાઈની " તેઠંથીને પૂર્ણ મદદ હતી તેથી તેઠંથી તે કસ્તુરાં ઘાઈનો મહાન્ ઉપકાર માનતા રહ્યા અને તે ઘાઈને શુદ્ધાત્મ જાવમાં ઝડ કરવાને માટે વિશેષે કરી ઉપદેશ દેતા રહ્યા. તેઠંથી ઉપદેશ દેવાને ઇત્સૂત્રના જયથી કરતા હતા અને ૫૫ વસ્તુ ઉપદેશ દેવો ધંધ કરતા હતા ૫૫ તે ઘાઈના આપ્રહથી આજસુધી ઉપદેશ દેવો વાલુ વર્તે છે.

તે ઘાઈ પાઠવથી પોતાના પતી "શા. સંતોકચંદ્રજી માણેકચંદ્રજી"ને ૫૫ તેઠંથી પાસે ળાવી અને તે ૫૫ ઉપદેશ સાંજલી થોડાજ વસ્તુમાં શુદ્ધ તત્ત્વના જાણ થયા. જેણે "શ્રીદેવચંદ્રજી કૃત વીશો" નો પાલાય-પોષ કર્યો છે, તે વાંચવાથી પંક્તિને તેમનો પંક્તિત્રાઈ તથા જ્ઞાન કે રૂચિ સમજાશે. ૫ શિવાય તે "સંતોકચંદ્રજી" કેટલાંક અધ્યાત્મિક પદો વિગેરે રચ્યાં છે. તે સર્વે આ નીચે લખેલા પ્રયોમાં સામેલ છે. તે જોઈથી તેમનો વિદ્વતા પ્રગટ જણાઈ થાવશે. આજ ૫૫ શ્રીમાન્ મનસુલ્લાસજીની શેલોમાં સર્વેથી સંતોકચંદ્રજી ૫૫ ચંદતી પાયરીમાં છે અને તેઠંથી પંનનો સજાદ્યોજ વર્ત્યા કરે છે. ૫ સંતોકચંદ્રજી તથા ચંપા-સાણ, જેચંદ, ગીરંધરાણ, ઠોટાણાણ મનસુલ્લાસજી વિગેરે દાહોદમાં કેટલાક જાઈંડ તથા કેટલીક પેહેનો કેઈ દરજ્જે તત્ત્વજ્ઞાન પામેલાં છે.

अने एमने श्रीधर दाहोदना दीगंवरी लोकोमां पण केदलो सुधारो
अने भावलो ने जिवाय केदसाक ब्राह्मणो अने मुसलमानो शिंगे
एव नेदुंजीना बोधने चढाय ने

संवत् १७५१ नी जातारी नेदुंश्रीए मंथ रचवा शरु कर्णो.
अने नेदुंश्रीए मंथ एवो समजात उपर ध्यान वधारो होवायी " सा-
म्यतः विचारः " नामना पहेला मंथ कर्णो, स्थार बाद शुद्ध उद-
भास एवो भाव वया " शुद्धायोग प्रशिका " नामे मंथ कर्णो,
अने एवो भावना मंथ एवो भावना पंताना मनमां हतो अने ते
अने भावना मंथ एवो भावना हतां, तां नेमनो बोध छड रहेवा
अने भावना मंथ एवो भावना " नामे मंथ कर्णो ने थाई उपर सली
अने भावना मंथ एवो भावना प्रेम हतो नेयी " अनुभव प्रो-
तिष्ठा " नामनो मंथ कर्णो, तथा छत्यानुयोग विना जे थप्पा-
अने भावना मंथ एवो भावना एकांत जेवा थड जाय ते माटे " सम्प-
त्ति मंथ एवो भावना " नामे छत्यानुयोगना मंथ कर्णो, एम ए पांच मंथो
मात्र १७६२ सुदीना पुग कर्णो ने सवत १७६३ नी माघमां " श्री
मन्त्रि विचार " नामना पुस्तकमां ठारना पांच मंथोनो समावेश
अने भावना मंथ एवो भावना " गा मंतोकनंदजी माणेकनंदजी " शिंगेए
अने भावना मंथ एवो भावना ने.

अने अने शुद्ध व्यवहार सहित निश्चयमां ध्यान गवना माटे
" श्री मन्त्रि विचार " नामनो मंथ नेदुंश्रीए सवत १७६३ नी माघ
मां जे वेळार कर्णो ने मंथ सवत १७६४ नी माघमां दाहोदनिवासी
डा. मंतोकनंदजी माणेकनंदजी शिंगेए ठावरी प्रसिद्ध कर्णो ते.
अने भावना मंथ एवो भावना मंतोकनंदजी नामा अठ्ठावीसमा व्यप्ययनना
अने भावना मंथ एवो भावना मंतोकनंदजी नामा अठ्ठावीसमा व्यप्ययनना
अने भावना मंथ एवो भावना मंतोकनंदजी नामा अठ्ठावीसमा व्यप्ययनना

તથા શ્રી ગૌતમ સ્વામીના પ્રશ્નોત્તરની ઢાલો, તથા તેર ક્રિયાની સહસ્રાયની ઢાલો, તથા ઉત્તરાધ્યયન માંદેલા કોઈ કોઈ વિષયનો ઢાલો, તથા સદ્બોધ શ્રદ્ધોત્તરી, તથા ઘઠુંલીઝં, તથા પરચુરણ સ્તવનો, તથા પદો, સહસ્રાયો, તથા રૂપજાદિ ચોવીશ જિનોનો સ્તવન ચોવીશી અર્થ સહિત, તથા ચૈત્યવંદન ચોવીશી અર્થ સહિત, તથા ચોવીશ જિનની યોયો, તથા નવપદની નવ યોયો, તથા સુબોધ પ્રકાશક ઠંદ કે જેમાં નવ તત્ત્વનું સ્વરૂપ તથા ક્રોધાદિક કપાયોના ડુર્ગુણો તથા તેને જીતવાના ઉપાયો દર્શાવ્યા છે એ આદિ વિષયો છે.

ત્યાર વાદ નવપદ ધ્યાન અર્થે “નવપદ પૂજાદિ સંગ્રહ” નામનો શ્રીજો ગ્રંથ તેડશ્રીએ સંવત ૧૯૬૫ ની સાલ સુધીમાં તૈયાર કર્યો તે ગ્રંથ “સંતોકચંદજી” વિગેરે સંવત ૧૯૬૫ ની સાલમાં ઠપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. જેમાં નવપદ પૂજા મૂલ તથા અર્થ સહિત, તથા જિનવાણી ઠંદ વાવની, તથા પરચુરણ ઘઠુંલીઝં, સ્તવનો, પદો, તથા મહોપાધ્યાય શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત પ્રજંજનાની સહસ્રાય મૂલ, તથા અષ્ટ પ્રવચન માતાની સહસ્રાય પોતાના કરેલા અર્થ સહિત, તથા સાધુની પંચ જાવના પોતાના કરેલા અર્થ સહિત, તથા “સંતોકચંદજી માણેકચંદજી” કૃત ચૈત્યવંદનો, ઠંદો, પદ વિગેરે, તથા “વેદેન કમ્તુરાં કૃત” ઠંદ, સ્તવન વિગેરે તથા પૂર્વાચાર્ય શ્રી વિજયજી સૂરિનો કરેલો ગૌતમ સ્વામીનો રાસ-પોતાના કરેલા અર્થ સહિત એ આદિ વિષયો છે.

ત્યારવાદ ડ્રવ્યાનુયોગના વિશેષ જાણપણા માટે “શ્રોસુમતિ પ્રકાશ” એ નામનો ચોથો ગ્રંથ તેડશ્રીએ સંવત ૧૯૬૬ ની સાલ સુધીમાં તૈયાર કર્યો તે સંવત ૧૯૬૬ ની સાલમાં દાહોદ નિવાસી “શા. સંતોકચંદજી માણેકચંદજી” ઠપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. જેમાં મહોપાધ્યાય શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત અતીત સ્તવન ચોવીશી પોતાના કરેલા અર્થ સહિત, તથા શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત વિહરમાન સ્તવન વીશી સંતોકચંદજી માણેકચં-

સહવા થને રચવામાં આપી વધારે શ્રમવળો પડે, એ સાધારણ અજ્ઞાનો માણસ પણ સમજી શકે તેમ છે.

શ્રી માન્ મનસુલલાલજી પોતે જે જે ઇંચો રચી શક્યા છે તે હાલના અન્યાસથી નહીં પણ પૂર્વના જ્ઞાનના વસથી રચી શક્યા છે એમ કહી શકો તેમાં અતિશયોક્તિ નથી. તેડંશ્રીના ઘનાવેલા ઇંચોનો સાધારણ માણસ પણ કેટલેક દરજ્જો અર્થ સમજી શકે તેમ છે કેમકે જાણી જાણી સરસ છે, પણ જે વાંચતે તેડંશ્રી પોતે પોતાના અથવા તો પૂર્વાચાર્યોના કોણા ઇંચોનો અર્થ સમજાવે ત્યારે ઘણી ન્યાય યુક્તિઓ સમજાય છે તેથી સાંજલનારને સ્વસ્થ રીતે અર્થ સમજાય છે, જ્ઞાન ફેલે છે. અંતે જેમ જ્ઞાન સમુદ્રની લહેરો લેતા હોઈએ એમ સાંજલનારને લાગે છે. એમના કહેવામાં સર્વે વિદ્યાઈમાં આત્મવિદ્યા એજ પરમોત્કૃષ્ટ સ્વતંત્ર પરમાનંદ પ્રાપ્તિનું કારણ છે.

કેટલાક લોકો એવું ધોરે છે કે એમની પાસે મંત્રો અંતે મંત્રોની કક્ષા વિશેષ છે. તેથી જે તેડંશ્રી પાસે જાય છે તે વશ થઈ જાય છે અને તેડંશ્રીની વાતને કંઈ નામંજૂર કરી શકતો નથી; એમ લોકો વોળે છે પણ મંત્ર અથવા જંત્ર તેડંશ્રી જાણતા નથી અને કરતા પણ નથી. માણસનું મન જ્યારે હુનિયાદારીની દરેક વાચતામાંથી સ્વસ્થ હોય છે અને તેમને વર્તમાન તથા અવિષ્યની ફિકર કરવાનું કારણ જ્યારે હોતું નથી તથા નૂનકાલ સંબંધી પણ કંઈ કલ્પના હોતી નથી, ત્યારે તેડં પોતાના ચિત્તને જ્ઞાન રૂપી દોરીયા એકજ સરસ માર્ગે દોરવી શકે છે, અને આપી કરીને પોતાની નજરથી દૂર જુ વને છે તે તેડં જાણી કહી શકે છે. આ જાણવાની ક્રિયાને કેટલાક લોકો મંત્ર કહે છે. શ્રીમાન્ મનસુલલાલજીમાં આ વાચત છદ્દ હોવાથી કેટલાક લોકો એમ કહે છે કે તેડંશ્રીને મંત્ર આવે છે.

જેમ દૂરના માણસના ગુણો મનમાં આવે છે તેમ નજીકના માણસના ગુણો મનમાં આવતા નથી. દરેક માણસ પૂર્ણ જ્ઞાનથી ઝરેલો નથી

અને જો તે પ્રમાણે પૂર્ણ જ્ઞાને ઝરેલો હોય તો તે શ્રી કેવલજ્ઞાનીજ છે એમ જાણવું. દરેકમાં ઝંઘા વધતા પ્રમાણમાં જ્ઞાન હોય છે, જેમ જેમ વધારે જ્ઞાન હોય છે તેમ તેમ તે વધારે જ્ઞાનવાન કહેવાય છે. વસ્તુને જેમ તોલવા અને માપવા માટે માપ છે તેમ જ્ઞાનને માપવા તોલવા માટે देखीतું માપ નથી પણ જ્ઞાન તથા અજ્ઞાન એ બંનેનું પ્રમાણ કરનાર એકલું નિર્મલ જ્ઞાનજ છે.

જે પોતે પોતાના આત્માને આ દુઃખજલ સંસારથી તારવા ઇચ્છાય તે પોતેજ નિરપેક્ષ થઈ જ્ઞાનદ્રષ્ટામાં ઝંઘોઝતરી વિચારશે તો તેહને સરો રસ્તો હાથ લાગશે અને જોડપણ રાહી હરેક અર્થાંતના કલ્યા પ્રમાણે દોરાયાં કરશે તેને સાચું તત્ત્વ નજરે પડવાનું નથી.

આ ઉપરથી માહરી મતસય એહવી નથી કે તેઝંશ્રીના જેવો આ દુનિયામાં વીજો કોઈ નથી અથવા તો જ્ઞાન આપનાર વીજો કોઈ મલો શકશે નહિ પણ માહરા અનુજવ ઉપરથી હું જાહેર કરું તું કે મને સરલ અને સારો માર્ગ વતાવનાર એજ ઉત્તમમાં ઉત્તમ મલ્યા છે.

શ્રીમાન્ મનસુખલાલજી હાલમાં પંચમહાલ જિલ્લાના દોહદ ગામે એક જ્ઞેનજ્ઞાનીને જોઈએ તેવી રીતે રહે છે, પોતે સંસારમાં રહ્યા છતાં સંસારી નથી; તેઝંશ્રીને શ્રે પુત્રો છે પણ તે શ્રે પુત્રો ઉપર તેઝંશ્રી પોતાનો આધાર રાખતા નથી. તેઝંશ્રીના પુત્રો તેમજ તેમના ઇર્ષ્યે બેહેન વિગેરે કોઈ તેઝંશ્રીને મોક્ષ માર્ગ સાધતાં આડે આવ્યા નથી. તેઝં વીજા જનસમૂહ ઉપર પણ આધાર ગણતા નથી. બંને પુત્રો પૈકો તેઝંશ્રીના વના પુત્ર “મગનલાલ” દોહદમાં થાડત અને સરાફી દુકાન ચલાવે છે અને તેઝંશ્રીની મદદથી જૈનધર્મનો અગ્ર્યાસ પણ કરે છે તથા સુદ પુત્ર “મહાસુખલાલ” વીણનો પરિકામાં પાસ થઈ પંચમહાલમાં રેવન્યુ લાતામાં જોનાયલા છે.

ઘણા પુરુષો હરેક ઇંચ એકવાર વાંચોને એમ સમજે છે કે આ ઇંચની ધીના હું સમજી ગયો પણ તેજ પુરુષવોજી, ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી, ઠઠો, સાતમી વાર તેજ ઇંચ વાંચે ત્યારે તે એમ સમજે કે આ ઇંચમાંથી હું કાંઈક સમજ્યો અને યદુજ વાર જ્યારે વાંચે ત્યારે એમ સમજે કે આ ઇંચ સમુદ્ર જેવો છે અને તેમાંથી હું નો એક ટિંટુ માત્ર સમજ્યો છું. ત્રાપાર્ષ કે જેમ જેમ ઇંચ વિશેષ વાંચે અને વિશેષ વિચાર કરે તેમ તેમ તે ઇંચના જાવ વિશેષ જણાતા જાય અને જાણે કે પહેલાં હું ધારાપર સમજ્યો નહોતો અને હવે કાંઈ સમજ્યો. મને ઘોઠાઉપર પાંચમાં આપને છે એવું કહેનાર ઘણા માણસો આપણી નજરે પડે છે પણ જ્યારે ઘોઠો છાંવી ઠઠો રાગવામાં આવે છે અને વેસવાનો દરેક ક્રિયા અજમાવવામાં આવે છે ત્યારે દર સો માણસે જાણેજ એ ઇંચ માનસ પૂર્ણ પામે છે. આ દૃષ્ટાંત શાસ્ત્રો વાંચી હું તેના પર માર્ષને સમજું છું એમ કહેનારને સામુપકે છે. અમુક વૃક્ષનો મેં વાંચ્યો છે એવું કહેનાર ઘણા માણસો જોવામાં આવે છે પણ સાધારણ વાંચવામાં અને સમજવામાં ફેર છે ગુજરાતી ત્રીજા ચાંપડીનો અર્યામી ગુજરાતી સાતમી ચોપડી વાંચી શકે છે પણ તેમા ગુમતસ્ય સમાઈ છે તે સમજી સમજાવવી ઘણી મુશ્કેલ છે. તેથીજ રીતે જ્યાંમુખો નેમના જાણપણી તરામ કરનાર મહયો નથી ત્યાંમુખો હું જાણું છું એવો પોતાનો તમે જાગનો નથી પણ સાચો પરિહાસ જ્યારે મહે છે ત્યારે સ્વર્ગ જુ છે તે પોતાનેજ માલૂમ પડે છે અને જે કંઈ પોતાને આવશે છે તે સમુદ્રના એક ઝણટિંટુ સમાન નામે છે.

શ્રીમાન મનમુખગ્રાહજી માટે તેરના રવેસ પુસ્તક હો વાદાર પાદશ પડી માનવ્ય જનમમૂહ તથા સાધુમમૂહ (શ્વેતાચર એકગ્રાજ નરિ વગ અન્ય સાધુ) નો જો મન છે તે તેરના ઉપર તેજ રીતો તથા સાધ- મોટી ઉપર આવેલા વગેરે જેમાંના ધોમકમાંના મુંઠ દુર્કીકન નમુના

માટે આ નીચે લલ્લવામાં આવેલી છે તે ઉપરથી માણૂંમ પમે છે કે તેડના રલેલ પુત્રકો જે હાલ સુધીમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યાં છે તે સર્વે જ્ઞાન ન્યાય તથા દયાર્થી જરૂર છે તથા શબ્દે શબ્દે મોક માર્ગ વતાવતા હોય તેવું સાફ માણૂંમ પડે છે.

તા૦ ૨૨-૧-૧૯૦૭ વોરસદ-ફમા મુનિ-તમારા તરફથી આવેલો સુમતિ વિલાસ ગ્રંથ અમોષ પૂર્ણ વાંચ્યો છે, વાંચી અતિ આનંદ ઉલ્લસ્યો છે, આ પુસ્તક વાંચી માહરું ચિત્ત નિર્મલ થયું છે. કોઈક અનુજવ પ્રાપ્ત થશે એમ લાગે છે. પુસ્તક અતિ અમૂલ્ય છે.

તા૦ ૮-૪-૧૯૦૮ વઢવાળ-ધેણાજાઈ લવજીજાઈ-આપે પરિશ્રમ લઈને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ સદ્વિચારના પ્રલ આલ્યાનનું સુમતિવિલાસ નામનું પુસ્તક ઠપાવ્યું તે ઘણું રસિક, મનોવૃત્તિ નિર્મલ થવાનું, મોક માર્ગનું પગપીઠું કહીએ તો લાલે. શાંત વૈરાગ્યનું પુષ્ટ કારણ છે અને તે શ્રી ઉત્તમચંદજી સ્વામીને માટે એક પ્રત મોકલાવશો. તમો મોકલેથી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ અને સદ્વિલેક વૈરાગ્યનું સદન છે તો મહારાજ સાહેવ વાંચેથી તેજ તત્વ વિચારનું જ્ઞાન અને તેમાં જાવાર્ય નિસ્પૃહો છે એવી હકીકત હમોને એક પાસેથી ગ્રંથ હોવેથી મંગાવી ત્યારે સ્પષ્ટ જણાયું છે માટે જ્ઞાનની વૃદ્ધિ અર્થે તસ્દી લઈ મોકલાવશો. સાધુ મહાત્મા વાંચશે તો જ્ઞાનનો ફેલાવો યશે લ્લી પોતે ગ્રહણ કરીને યીજા જલ્પજીવોને સદ્જ્ઞાનનો ઘોષ આપશે એ શ્રેય છે. સુમતિવિલાસ ગ્રંથના નામ પ્રમાણેજ ગુણ છે. માટે તે પુસ્તક મુમુક્ષુ વૈરાગ્યને લેરેલર કોસ્તુંત મણિ સમાન છે પણ મૂર્ત્ર કદાપ્રહીને કામની નથી. માટે સાધુ મુનિડનેજ તે જેટ આપવાથી જ્ઞાનવૃદ્ધિનું કારણ છે.

તા૦ ૧૪-૫-૧૯૦૮ વઢવાળકાંપ-ધેઢેચરદાસ નથુજાઈ-આપના તરફથી ઠપાલ સુમતિવિલાસ વાંચતા આત્માનેદ થયો છે અને આથી કરીને હૃદયમંદિરમાં સકલ જનો ઉપર કરુણા વૃદ્ધિની સ્ફુરણા રહે એ કોઈ ડંગે લાજ નથી. કર્માનુસાર આત્માને સ્થાનાંતર થયું પડે છે તેનો

विचार करी स्थिर धनुं कर्तव्य थे. आशा थे के आ प्रमाणे आत्मोदय
 थाय. आ पुस्तक कोई मुमुक्षु तरफथी बांचवा मलेख थे ते बखतसर
 नेने पानुं आपनुं जोईए तो कदाच आपनी ईशानुकुप्त होय तो एक
 प्रन नेट तरीके मोक्षस्रो.

ता० ५-६-१९०८ आटकोट-दसपतराम बनमाजीदास-तमारा
 मोक्षस्रोता सुमनिविश्राम नामना ग्रंथ नं २) पोहोंच्या थे. महाराजश्रीने
 हापोहाय पोहोंचाया थे. ने महाराजश्री बोल्याके आ ग्रंथो बांचवायी
 रंगशामां पणोज आनंद उरयत थयो थे. आ ग्रंथ बांचनार जनोने
 पणोज महापकारी थे. आप जे आ पुस्तकनुं नाम राख्युं थे ते जेवुं
 नाम तेराज गुण थे " यथा नामा तथा गुणा " ए पुस्तकनो बीजो
 जाग उराई रखा होय तो मोक्षसावरो.

ता० १६-६-१९०९ बांमाबाड-बोरा-ताईचंद मावजी-अतो
 विराजमान मुनि महागज श्री लक्ष्मीचंदजी स्वामी तथा मुनिराज
 श्री अमरचंदजी स्वामी आदे ताणां वे सुखमातामां विराजे थे. आपना
 तारुथी आवेखा सुमनिविश्राम ग्रंथ नं २) नेउंआने पोहोंच्या थे
 नेउंआने के अहो मुझ आवकजी! आ ग्रंथ बांचवायी अमारा
 रंगशामांने अत्यानंद प्राप्त थयो थे. आप जे ज्ञान उनेजन आपो गो
 नेया आपनो मोटो उपकार मानुं त. सर्वोत्तम-श्रेष्ठदान ने ज्ञानदान
 थे. आ ग्रंथ ने तमाम मुमुक्षु जीवांने हितार्थ रम्यो घनावनार यशना
 थे. तमाम शक्तो मनन करवा योग्य थे. आ ग्रंथनो बीजो जाग उरा
 एयी मोक्षसावी आवरो.

आनंदवर्ती ३ मने १९०९-मांठस-मणीयार. वाहीसाय पंचाणजे
 राखनवाळा-अचने अकस्मान् नेत्र प्रामिथी घता आनंद नुस
 आपनो हृदय मय्यो बांचना अमृत रस प्राप्त थनां अनृतिन रखा कोरे
 आपनो अमृत नुस उरदेन बांचनां थनां आनंद दर्शावी शक
 होरने हृदयाय पदो थे. अर्थान् थनां आनंद दर्शाववा कसम चा

શકતો નથી. અપૂર્વ આનંદ થયો. આપની પાસે વારંવાર અહર્નિશ પ્રાર્થના છે કે અમૃત ઉપદેશ જલ સિંચન કરી આ સધુ સેવકને કૃતાર્થ કરી આજારી કરશોજી. અવકાશ અજાવ હાસ ઘણો છે. અવકાશો આપના ધંધોનું મનન કરવાનોજ વિચાર ચાલુજ છે. આપના સમાગમે અમૃત દેશનાનો સાજા લેવાનો ઉત્સાહ અકથનીય છે. પરંતુ દ્રાક્ષ પાકવાના અવસરે જેમ કાગને મુલ્લ રોગ થાય છે તેવું થાય છે, અર્થાત્ હું ગમે તેમ કરી આપના દર્શન અને અમૃતગીરાનો સાજા લેવા શક્તિમાન્ થાત પરંતુ અમારા શેઠજીને કાર્યવશાત્ આજેવહાર જવું પડે છે; હુકાને બીજો માણસ નથી પટલે આવો શકવા કમનશીવ રહ્યો છું. તે માટે યતો શ્રેદ લાલ્લી શકનો નથી. આપે આરંક સેવકને માત્ર પત્રનોજ ડાહ્યા લખાવ્યો આપનો અમૂલ્ય વસ્તુ રોકીને પણ ઉપકારની ઘુઝિયા પત્ર લાલ્લી તેમણે પણ રાંકને રત્નપ્રાપ્તિ ન હોય તેવું થયું છે તે માટે શ્રેદ થાય છે, તે દર્શાવી શકું તેમ નથી. આપનો પત્ર વારંવાર ધાંચવાની અનિદ્રાપા થાય છે. વારંવાર પણ પ્રાર્થના છે કે હિતોપદેશ પત્ર દ્વારા સલામતી આ રંકને ઉપકાર કરશો. પત્ર વંધ કરવાની અનેકા ઠતાં મતિમંદતા અને અવકાશના અજાવે વધુ નથી લાલ્લી શકતો, ટેવટ પટલીજ પ્રાર્થના ઈષ્ટ દેવ પ્રતે છે કે આપશ્રી જેન ધર્મનો વિજય જગત્માં પ્રવર્તીવવા દીર્ઘાયુષી થઈ અમારા જેવા રંકને સ્વાદ્વાદ અમૃતનું પાન કરાવા જાગ્યશાસ્ત્રી થાઈ.

આવળ વડી ૧૪ સન ૧૯૬૬-પત્રી-મુનિશ્રી નાગચંદ્રજી-આપના તરફથી મોકલાવેલ સુમતિવિશ્વાસ, સુમતિ વ્યવહાર. આદિ ત્રણ ધંધો મને મહત્તાં પ્રેમ પૂર્વક સ્વિકારેલ છે. શ્રીમાન્ પંક્તિવર્ય મનસુખલાલજી હરિલાલજીની વિદ્યતા અપૂર્વ જણાય છે, તેમનાં વચનો નિઃપક્ષપાતી, રસીક અને વેધક છે, માણસોને અસર થાય તેવી તેમની વાણી મિષ્ટ અને ઈષ્ટ છે. આપે જે પુસ્તકો પ્રગટ કરેલાં છે તેવાં ઉત્તમ પુસ્તકો જેન પ્રજામાં ઘણાં યોગાંજ પ્રગટ થાય છે. સરેસર

શીખવી ઠે માટે ઘીજી નકલ શ્યાપની પાસે મંગાવી ઠે. એજ વલતો
પત્ર પાઠવશો.

તા ૦ ૨૨-૧૦-૧૯૧૦

ગોધરા. પંચમહાલ. છી ૦ શા ૦ મહાસુખલાલ મનસુખલાલ.

॥ જિનચાણા સેવા સ્તવન ॥ ॥ સ્વામી શ્રી મંદરા ॥ એ રાહ ॥

સેવ અરિહંતની આદરો ખવિજના, હાણ જીવ સુખની તજિ
રહો ધિર મના; પાપ અમદશ થકી જીવ સુખ હાણ ઠે, પાપ
અમદશ તજે સુપદ નિરવાણ ઠે ॥ ૧ ॥ અચલ ઉપયોગમાં
સિદ્ધિ સુખ સાધે, મુનય ચુત શુદ્ધ જિન વચન આરાધિયે;
જ્ઞાનસુખ હાણિ ઠે રાગ ને રોષથી, ત્યાગિ વિકલપ સકલ
દુર રહો દોષથી ॥ ૨ ॥ જ્ઞાયક જાવમાં જે સદા ધિર રહે,
તેહ નિર્દોષ નિર્જયપણે શિવ લહે: દરશસુખ હાણિ મિથ્યા વચન
જલપથી, તજત મિથ્યાત તસ કોઈ ખવખય નથી ॥ ૩ ॥ કાય
સંચલનથી ચરણસુખ કિમ રહે, કાય ધિર કરત નિજ રમ્યમાં
રમિ રહે: હવ્ય ને જાવ હમ પ્રાણ બે વિધિ તણા, જીવને
સૂઝના હેતુ સદગુરુ ખણ્યા ॥ ૪ ॥ હવ્ય જાવે સ્વપર પ્રાણની
જે દયા, તેહ સંજમ વિમલ સાધિ મુનિ શિવ ગયા; ખેદિ
મિથ્યાતમલ મોહ ઝઘેદિયે, પૂજિ જિનરાજ નિજ સંપદા
વેદિયે ॥ ૫ ॥ જિનવર પૂજના તેહ આતમ દયા, પરિહરો
વિરુદ્ધ સહુ જીવનું ધરિ મયા; આઠ વર પૂષ્પથી પૂજિયે જિન
ઘણી, નિરલિ હરિજલ્લ કૃત પૂજા અષ્ટક જણી ॥ ૬ ॥ વર
દયા પ્રથમ ઠે પુષ્પ ચંગેરિનું, સત્ય વચ કુંદ હઃલ હરણ ખવ

૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિસી

સમાન નિર્મલ જ્ઞાન દર્શન ચરણ વીર્યમય સ્વતંત્ર અજર અમર
અનંત આનંદમય ગુહાત્મ સ્વરૂપ વતાવે, તેજ આત્મ અનાત્મ સ
તિમ્ન મમજનાં, રૂચી પ્રતિત થતાં, જવિજીવોના હૃદયમાં પરમા
પ્રાપ્તિ થાય છે વણી ગંગાદિ દોષો મટી નિર્મલ શાશ્વત જ્ઞાન દર્
શન વીર્યાંદિ પોતાની અનંત ગુરુ શક્તિનો અનુજવ આસ્વાદ સ્વતં
ત્રે પ્રગટે છે પણ પરમ આરુહાદ ગાજે છે. તાહરાં વચન સાંજણત
રિય અને કયાયોનો શિપાદ તાપ હુર જાગે અને પ્રશમતાનો
જ્ઞાનંદ આરે, અગ્નીઆરમા શરમા અને તેરમા સામાન્ય જિનોમાં ફેડ
નામના નામન નાયક તમારા નામથી માહરું મન આશ્ચર્ય પામે છે,
માદરું મન પ્રવૃત્તિ મ્યાહાદામૃત વચન રસે નિનું છે ॥ ૧ ॥

દેવ અમંગલ્ય પ્રદેશ, અનંત પર્યાય નિવેશ ॥ જાણા
શક્તિ અંગેય, નેહથી જાણે છે કાંઈ સકલ વિશેષરે ॥ જિ ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ.—આત્મ ડ્રવ્યના પ્રદેશ સાંકાકાશના અસંગ્યાતા પ્રદેશમાં
વિસ્તરી શકે છે. તે સ્વપ્રતિ પ્રદેશે જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણોના ઇતિ પર્યાયો
અનંતાનના નિર્ગો નાવે રહ્યા છે. તે પરિણામિક ધર્મ થડે જ્યદ ગુણ
દાનિવૃદ્ધિયે પર્યાયો દૂર સમયે સામર્થ્યપણે પરિણમિ થ્યાપ આપણા
કારણ ટંકતાપ આવી પરિણમે છે. તેમાં આવી નાવપણે થયા જે
જ્ઞાન વર્ણયો તે વગે રૂચી અરૂચી સકલ ફેયની ત્રિકાલવર્તી દૂર
નિહદની મદ્ય પ્રવૃત્તિના જાણ ઓ. માટે જાણવાપણાની શક્તિ અને
વ્યક્તિ અંગેય છે ઇટલે અનંત ડ્રવ્યના અનંત ફેપ્રના અનંત
કાશના અને અનંત ટાવના પ્રવૃત્તી વિશેષ ગુણે કરી જ્ઞાના ઓ. તેથી
કોઈ વગ ફેડ તમારા જાણવામાં થાઈ રહેનાં નથી ॥ ૨ ॥

સર્વ પ્રત્યેક પ્રમાણ, જમ કેવલ નાણ પદાણ ॥ નિર્ગો
કેવલનાથી અનિદાણ, જમ ધ્યાવેરે કાંઈ મુનિવર
જાણ છે ॥ જિ ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—સકલ પ્રમેય પ્રમાણ કેળ પંચાસ્તિ દ્રવ્ય છે તેમાં ધર્માસ્તિ અધર્માસ્તિ અને આકાશ ઇ એક એક દ્રવ્ય છે અને જીવ પુદ્ગલ અનંતાનંત દ્રવ્ય છે અને ત્રિકાલના સમય અનંતા છે. તેમાંથી કોઈ દ્રવ્ય વધે નહીં તેમ ઘટે પણ નહીં ઘટશે નવો ડપજે નહીં, પૂર્વલો નાશ થાય નહીં વલ્લી જે દ્રવ્યમાં જે ગુણો છે તેમાંથી કોઈ ગુણ પૂર્વલો નાશ થાય નહીં તેમ નવો ડપજે પણ નહીં અને જે દ્રવ્યમાં જેટલા ઠતિ પર્યાય છે તે પર્યાયોમાંથી કોઈ પર્યાય વધે નહીં તેમ ઘટે પણ નહીં, પર્યાય ડત્પાદ્ વ્યયપણે પરિણમે પણ સત્તાળ જેટલા ગુણો અને જેટલા પર્યાયો છે તેટલાજ રહે. જીવ દ્રવ્યના ગુણ પર્યાય જીવ કાર્ય કરે અને પુદ્ગલ દ્રવ્યના ગુણ પર્યાય પુદ્ગલ કાર્ય કરે પણ કોઈ દ્રવ્ય અન્ય દ્રવ્યના કાર્યને કરે નહીં, જે વસ્તુનો જે સ્વભાવ હોય તેમાં જે પર્યાયની વ્યક્તિ જે સમયે આવવાની હોય તેજ સમયે આવે, પર્યાયો પોતાનો ક્રમ ઠોમે નહીં વલ્લી જેમાં જે જીવિતવ્યતા હોય અગર જેને જેનો યોગ થવાનો હોય તેને તે યોગ થાય, ઇ આદિ દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય આવ આપણી મર્યાદા ઠોમે નહીં તેને પ્રમેય કહીએ. એમ સકલ પ્રમેયનું પ્રમાણ કરનાર પ્રજુજીનું પ્રધાન કેવલજ્ઞાન છે. તેથીજ પ્રજુજી તમારું કેવલનાણી એવું નામ છે. જેને પ્રધાન મુનિઠ સદા મન વચન કાપાના જોગો ચિર રાસી પ્યાનમાં પ્યાય છે એટલે તમારા શુદ્ધ ગુણો વાર વાર સંજાણી પ્યાનાન્નિ પમી તુમ સરલા ગુણો આત્મ અંગમાં અજેદપણે પ્યાઈ કર્મરૂપી કાટ્ટને પ્રજાણે છે ॥ ૩ ॥

ધ્રુવ પરિણતિ ઠતિ જાસ, પરિણતિ પરિણમે ત્રિક રાશ ॥
કરતા પદ પ્રવૃત્તિ પ્રકાશ, અસ્તિ નાસ્તિરે કોઈ સર્વનો
જાસેરે ॥ જિ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—તે કેવલજ્ઞાની અતિતકાલના પ્રથમ તોર્યકરને ધ્રુવ પરિણતિ અસ્તિપણે છે. તેજ પરિણતિ ઠત્પાદ્ વ્યય ધ્રુવ ઇ ત્રય રાશિ

४ श्री महोपाध्याय देवचंज्जी कृत अतित स्तवन चोविशी.

पणे सर्वे समय परिणमे ठे एटले सर्व समय पूर्व पर्यायनो व्यय, उत्तर पर्यायनो उत्पाद् अने सकल सत्तानुं ध्रुवपणुं सर्वे अव्यमां होय. जो सर्वे समय अव्यमांहे उत्पाद् व्यय ध्रुवता न मानीए तो अव्य पोताना कार्यनी क्रीया करे नहीं तो शुन्यपणुं थाय. कहुं ठे के-
 " अर्थ क्रिया कारित्वं अव्यं तथा उत्पाद् व्यय ध्रुव युक्तं सत्
 लक्षणं अव्यं " एटले अव्य आप आपणुं कार्य करवानी क्रिया
 एटले पर्याय प्रवृत्ति न करे तो अव्यनुं अव्यत्वपणुं रहे नहीं अने सर्वे
 समय उत्पाद् व्यय न होय तो अव्यनुं सत् लक्षण पण रहे नहीं माटे
 उत्पाद् व्यय ध्रुवपणुं सर्वे समय माननुं. तेथी प्रजुजी पोताना
 शुद्धात्म पदनी प्रवृत्तिना प्रकाश करवावाळा ठो बली सर्वे अव्य पोत
 पोताना अव्य क्षेत्र काल अने जावपणे सदा अस्ति एटले उता ठे
 अने परअव्यना अव्यादिक पणे कोई अव्य थाय नहीं. पर अव्यादिक
 रूपे न थवुं एवो स्वजाव पण पोतामां अस्तिपणे रह्यो ठे तेनेज नास्ति
 स्वजाव कहीए. एम अस्ति नास्ति आदि वस्तुना अनंत स्वजाव
 समकाल सर्वे समय तमारी ज्ञायकतामां जासे ठे ॥ ४ ॥

सामान्य स्वजावनो बोध, केवल दर्शन शोध ॥ सहकार
 अज्ञावे रोध, समयंतर रे कांई बोध प्रबोधरे ॥ जि० ॥ ५ ॥

अर्थ:-सर्वे अव्यना अस्तित्व वस्तुत्व आदि सामान्य स्वजावनुं
 जाणवुं तेने दर्शन गुण कहीए. ते दर्शन गुण तमारे परम प्रगट शुद्ध
 थयो ठे. सामान्यपणे वस्तुनी ठती जाणवामां ईंद्रिज तथा चंद्र
 सूर्यादिनी सहाय जोईती नथी अने अरोध के० ते दर्शन गुण रूपी
 अरूपी अनंत अव्य जाणवामां कोई ठेकाणे रोकतो रूधातो नथी
 एटले अलखित केवलदर्शन गुण प्रगट थयो ठे एटले सामान्य
 विशेष बोध समयांतरे थयो ठे पण अखेक समय केवलज्ञान अने
 केवलदर्शन उपयोग वत्ते ठे ॥ ५ ॥

कारक चक्र समग्ग, ते ज्ञायक जाव विलग्ग ॥ परमजाव संसग्ग, एक रीतेरे कांई धयो गुण वग्गरे ॥ जि० ॥ ६ ॥

अर्थः—जीवमां अनन्ता गुणो ठे, ते सर्वे समय अनन्त कार्य करे ठे, ते दरेक कार्यनां कारक चक्र जित्त जित्त ठे, ते सर्वे कारक चक्र ज्ञान कारक चक्र संबंघे वल्लगेलां ठे. ज्ञानकारकचक्र फरे तेम दर्शनादि सर्वे आत्म कार्यनां कारकचक्र फरे. ते ज्ञान कार्यनां कारक नीचे प्रमाणे जाणवांः—

- (१) कर्त्ता कारक—ते ज्ञान कार्यनो कर्त्ता पोते आत्मा.
- (२) कार्य कारक—स्वपर स्वरूप त्रिकाल जावनुं जाणुं ते ज्ञान कार्य.
- (३) करण कारक—ज्ञान कार्यनुं उपादान कारण असंख्य प्रदेशे रहेला ज्ञानना अनन्ता ठति पर्याय. अने ज्ञान कार्यनुं निमित्त ज्ञेय.
- (४) संप्रदान कारक—ठति पर्याय सामर्थ्यपणे प्रवर्त्तावी पो- तेज पोताने अनन्त बोधनुं दान आपे ते स्वसंपदा देवा रूप संप्रदान.
- (५) अपादान कारक—तेज ठति पर्यायो सामर्थ्यपणे प्रवर्त्तावी अवोधनो नाश करवो ते अपादान.
- (६) अधिकरण कारक—स्वआत्म प्रदेशमां स्वकाल प्रवृत्ति ते अधिकरण.

एम अनन्त गुणोनां अनन्त कारकचक्र ज्ञानाश्रित समकाले प्रवर्त्ते ठे तेथी अनन्त गुणोनां वर्ग एक रीते धयो एटले परम जावने संसर्गे सर्वे गुणो प्रवर्त्ते ॥ ६ ॥

इम साखंवन जिन ध्यान, जवि साधे तत्त्व विधान ॥

खहे पूर्णानंद अमान, तेहथी धायेरे कांई शोव इशानरे ॥ जि० ७ ॥

૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંડી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિસ

અર્થ:-એમ પ્રજુના અવલંબને જે જાવિ શુદ્ધાત્મ ધ્યાન રાહ વિધાન સાથે ઇટલે પ્રજુજીએ અનંત ગુણોનાં કારકચક્રો પોતે કાર્યમાં પ્રવર્ત્તાવી પૂર્ણ આત્મ સિદ્ધિ કરી તેમ માહેરે પણ સિદ્ધિ રૂપ કાર્ય કરવું અગર એજ પ્રમાણે આત્મ સિદ્ધિ કરવા પ્રજુજીએ કહ્યું તો માહેરે સર્વે ગુણો નિજાત્મ શુદ્ધ કાર્યમાં પ્રવર્ત્તાવી એજ પ્રજુનું આલંબન જાણવું. પ્રજુ આલંબન વિના અનાદિ અવિદ્યે પુદ્ગલ દ્રવ્ય ગુણપર્યાયમાં કાર્ય માની જ્ઞાન ગુણ તેમાં પ્રવર્ત્તાવી એ ઇટલે પુદ્ગલ કાર્યમાં રોકે છે ત્યાંજ અવરાય છે પણ શુદ્ધાત્મ પયોગમાં પ્રવર્ત્તાવતો નથી. તેમજ દર્શન ગુણ પણ પુદ્ગલીક કાર્યમાં પ્રવર્ત્તાવી ગુજાશુજ અશુદ્ધ નિશ્ચયમાં રોકે છે. તેમજ ચરણ ગુણ પણ પુદ્ગલના અનંત ગુણોમાં (વિપયોમાં) પ્રવર્ત્તાવે છે, કપાયોમાં મુંઝાપ વે (મોહ પામે છે.) વીર્યગુણ પણ પુદ્ગલના ગુણપર્યાયોમાં ફોરવી ચલ મલિન થને પરતંત્ર કરે છે. એમ પોતાના અનંત ગુણો પરસંગે ચલ મલિન કરી સંસાર ત્રમણ કરતા દુઃખ પામે છે પણ જ્યારે જીવ પ્રજુ આલંબની થાય ત્યારે સકલ કારક શુદ્ધ સ્વજાવ ધર્મમાં પ્રવર્ત્તાવી સકલ દુઃખથી નિવર્ત્તિ પરમાનંદ પ્રગટ કરે છે. એમ પૂરો જનો માપ નહીં એટલો અત્યંતીક આનંદ પ્રગટ થાય છે એટલે આત્મા ઉપદ્રવ રહિત પરમ નિર્વાણ પદનો જરૂર સ્વામી થાય છે ॥ ૭ ॥

દાસ વિજાવ અપાય, નાસે પ્રજુ સુપસાય ॥ જે તન્મયતાએ ધ્યાય, સદી તેદનેરે દેવચંડ પદ થાય રે ॥ જિ ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-હું પ્રજુનો દાસ તે પ્રજુના આલંબને નથી વત્યો ત્યાંસુધી પરદ્રવ્યની મમતા આદિ વિજાવ અનેક પ્રકારનું દુઃખ દેવે. તે પ્રજુ આલંબને સકલ વિજાવ દુઃખ દોષ નાશ થાય માટે પ્રજુનોજ પસાય જાણ્યો. પ્રજુને તન્મયતાએ કે ૦ પ્રજુ જેમ રાગ દ્વેષ આદિ તજી શુદ્ધ સ્વજાવાચરણમાં ધિર થયા તેમ જે જાવિ રાગાદિ વિજાવ ઓડી સહ

जानंद स्वभावमां घिर घड़ एटखे तन्मय घड़ ध्याय ते जरु सकस
देवोमां चंडमा समान शुरू सिद्धपद पामे ॥ ८ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ द्वितीय श्री निर्वाणी प्रभुनुं स्तवन ॥

वीरजी प्याराहो वीरजी प्यारा ॥ ए राग ॥

प्रणमुं चरण परमगुरु जिनना, हंस ते मुनि जन मनना ॥
वासी अनुभव नंदन वनना, जोगी आनंद घनना ॥ १ ॥
मोरा स्वामी हो तोरो ध्यान धरीजे, ध्यान धरीजे हो सिद्धि
वरीजे, अनुभव अमृत पीजे । मोरा स्वामी हो तोरो ॥
॥ ए आंकाणी ॥

अर्थ:-पनघातो रूप कर्म शत्रुने जीत्या अने केवसद्धानादि चार
अनंततां जेणे प्रगट कयां एहवा निर्वाणी प्रभु अतित चोवीशीना पीजा
तीर्थंकर परमगुरुना चरणकमलने अंगर शुरू स्वभावचरणने पहू
सन्माने प्रणमुं तुं. जेने मुनिजनो पोताना मनरूप मानसरोवरमां हंस
रूपे रमाये ठे. हंस जेम दुधयी पाणी त्रिश करी दुध पीए ठे तेम
प्रभु अनात्म जायनां सदाए जित्त जापी दर्शावी मुनियोने पण
अनात्म सदापोनो आदर तजावी शुद्धात्म सदाएमय शुद्धात्म ख.
दपनो अनुभव करावे ठे वझी प्रभु आत्मानी अनंत शुरू शक्तिरूप
नंदनपनमां बसे ठे, अनंत गुणोनी सुवासनामां मग्न नृत घई रक्षा ठे.
एम अनंत स्वगुण आनंद समकासे जांगवे ठे तेथी आनंदपन जोगी
एहवा माहारा नाथ विज्ञाशिव. दुःखयी ठोटापनार अने परम निवृत्ति
स्थानक आनंदपुरीमां (नाथ नगरीमां) निगवाए पद (निधम पद)
ना दातार तमाहंज ध्यान धरीए. जगपामी जीव पुद्गळ ध्याने, अ-
शुरू अस्पष्टताये, अशुरू खेदाए, अशुरू चेष्टाए विजायमां श्रीनि
करये इतानावरजादि कर्म पांधी दीन दुःखी परतंघ घई रक्षा ठे ने. देवरी।

७ श्री महोपाध्याय देवचंज्जी-कृत। अतित स्तवन चोविशी.

हुं नवजयथी उद्भिन्न ययो प्रचुनुंज ध्यान करं एटखे प्रचुनी आपा
समय मात्र पण चूकुं नहीं ए जिज्ञासा ठे. तमारंज ध्यान धरीए तो
सिद्धि वरीए माटे शुद्धात्म गुणमां उपयोग थिर राखवा अने थिरता
वधारवा रुप अनुभव अमृत पीए ॥ १ ॥

सकल प्रदेश समा गुण धारी, निज निज कारज कारी ॥
निराकार अवगाह उदारी, शक्ति सर्व विस्तारी ॥ मोरा ॥ १ ॥

अर्थ:-प्रचुजीने असंख्यात प्रदेशे ज्ञानादि अनंत स्वगुणो सरखा
ठे कोई प्रदेशे कोई गुण पण अंश मात्र उठो अधिको नथी. जेम
सोनाने सर्वे प्रदेशे जारे पीलाश चीकाशादि सर्वे गुणो सरखा
ठे तेम शुद्ध अव्यने सर्वे प्रदेशे गुणो सरखा होय ठे. ते दरेक
गुणो आप आपणुं कार्य सर्वे समय निरंतर करे ठे. कोई गुणनी
प्रवृत्ति कोई समय पण रोकती नथी तेम अन्यव्य कोई अव्यना
गुणपर्याय प्रवाहने अटकावी रोकी शकतो नथी. जेम वर्ण गुण गंध
आदि गुणनुं कार्य करतो नथी पण वर्ण गुण वर्ण पर्याय प्रवृत्ति रूपज
कार्य करे ठे तेम ज्ञान गुण दर्शन गुण आदि अन्य गुणनुं कार्य
करतो नथी अर्थात् सर्वे गुणो सर्वे समय आप आपणुं कार्य करे ठे
पण स्वजाति अन्य गुण के विजाती अन्य गुणनुं कार्य कोई गुण कोई
समय पण करतो नथी एम परिणामीकता धर्म जाणवो. प्रचुनुं अंग
निराकार ज्ञायक रूप ठे पुद्गलो पेठे वर्णादि बीश गुण रूपे अथवा
ते मांहेला कोई रूपे पण नथी तेथी कल्याणकारी निराकार अव-
गाहना ठे. अवगाहना तो आकाश प्रदेशने रोके तेने कहीए. प्रचुनी
अवगाहना व्यवहारथी आकाश प्रदेशमां कहेवाय पण निश्चयथी तो
प्रचु स्वक्षेत्री ठे परक्षेत्री नथी. जे प्रदेशमां सिद्धनी अवगाहना ठे
ज प्रदेशमां अजीव पुद्गल खंधो तथा निगोद राशी शरीर विगेरे
नेक अव्यो ठे पण सिद्धनी अवगाहनाथी ते क्षेत्र रोकालुं नथी

પણ વ્યવહાર નયથી વ્યવહાર ડ્રષ્ટિને સમજવા વદસે શ્વગાહના કહી
પણ પરમનયે જીવ અનશ્વગાદી છે. “ ભક્તંચ આચારાંગે પાંચમા
અપ્યયને ભદ્રેષે ઠઠે કણું ઠે:-સે ન દીહે. ન હસ્તે. ન વદે. ન તંતે. ન
ચઠરંસે, ન પરિનંદુલે, ન કિણ્દે. ન નીલે. ન છોદિય, ન હાલિદે, ન
લુક્કિલ્લે. ન સુરજિ ગંધે, ન દુરજિ ગંધે, ન તિત્તે, ન કમુવે, ન કપાયે,
ન આંધિલે. ન મહુરે, ન કક્કને, ન મડણ, ન ગુરુણ, ન સહુણ, ન સીણ,
ન ડણ્દે, ન નિન્દે, ન સુસ્ત્રે, ન કાઠં, ન રુદ્દે, ન સંગ. ન ઈપ્પિય, ન
પુરિત્તે, ન અન્નહા પરિત્તે, સત્તેડવમા નિવિહસયે, અરુધિ સત્તા અપયસ્ત
પયં નપ્પિય” એમ છે તો સાકાર શ્વગાહના કેમ કહેવાય ? આત્મામાં
અનંત ગુણોની અનંત શક્તિ છે તે સર્વ શક્તિ સંસારીક જીવોની
પરજાવ અનુયાયીપણે રોકાઈ છે પણ પ્રજુજીણ તો સકલ પરજાવનો
નાશ કરી ગુણ ગુણના અનંતાનંત પર્યાયની શક્તિ પ્રગટ કરી સ્વતંત્ર-
પણે વિસ્તારી છે ॥ ૧ ॥

ગુણ ગુણ પ્રતિ પર્યાય અનંતા, તે અજિલાપ્ય સ્વતંતા ॥
અનંત ગુણાનજિલાપી સંતા, કાર્ય વ્યાપાર કરંતા ॥મોરા॥૧૩
અર્થ:-પ્રજુજીને અનંતા ગુણો છે તે ગુણગુણ પ્રતે અનંત પર્યાય
પોતાને સ્વતંત્ર છે. તેમાંથી અનંતા પર્યાયો અથવા ધર્મો વચન આલાપમાં
આવી શકે એવા છે તેને અજિલાપ્ય ધર્મ કહિય અને તેથી
અનંતગુણા વચન આલાપમાં ન આવી શકે એવા અજિલાપ્ય ધર્મ
છે. તે અજિલાપ્ય અને અજિલાપ્ય સર્વે ધર્મો આપ આપણું કાર્ય દર
સમય કરે છે. વ્યાપાર કે જે સર્વે પર્યાયો કાર્ય કરવામાં પ્રવર્તે છે.
એજ પ્રમાણે પંચાસ્તિકાયમાં અજિલાપ્ય ધર્મ અનંતા અને તેથી
અજિલાપ્ય ધર્મ અનંતગુણા જાણવા ॥ ૩ ॥

ઠતિ અવિજ્ઞાગી પર્યાય વ્યક્તે, કારજ શક્તિ પ્રવર્તે ॥ તે
વિશેષ સામર્થ્ય પ્રશક્તે, ગુણ પરિણામ અજિવ્યક્તે ॥મોરા॥૧૪

एवा निर्मल गुणोमां प्रजु एकांतिक अत्यंतिक आनंद जोगवे ठे एम
अनंत आनंदमां विश्राम लीधो ठे. प्रजु सर्वे संसारी जीवोना खेदइ
ठो एटखे सर्वे जीवो सत्ताए सिद्ध समान ठे तोपण अनादि अवि-
द्याए पोतानो आत्मशुद्धता अणजाणता देहादि अधिर अने परतंत्र
पुद्गल पर्यायनी ममताए जन्म जरा मरण रोग शोग कषाय अज्ञान
मिथ्यात्वादिके क्लेशित परतंत्रता वशे कृण मात्र पण विराम पामता
नयी एवा खेदयुक्त जीवोने देखी प्रजु तेमनो खेद टाखवा माटे शुद्ध
नये शुद्ध स्वरूप दर्शावी आठे कर्मजन्य दुःखयी मुकावा अर्थे ज-
व्योने मोक्षमार्गमां प्रेरे प्रेरावे ठे तेयी खेदइ ठे. निश्चय नययी प्रजु
कोई अन्य अव्ययना स्वामी नयी पण सुस्वामी एटखे पोताना ज्ञानादि
अनंतगुण पर्यायना स्वामी ठे. व्यवहार नययी पोतानी आज्ञा, पासक
सेवकोने चार गति प्रमणयी ठोडावे अने ज्ञानदर्शन चरण अनंतवीर्य
अव्यावाधादि स्वतंत्र सुख आपे माटे सुस्वामी के० रुडा स्वामी ठे.
अशुची पुद्गलनी गंध रहित अने कोई पण अन्य वस्तुना कामी
नयी. कामना तो अधुराने होय अने परमेश्वर तो परम गुणी पूर्णा-
नंदीने कोई प्रकारनी कामना रहि नयी ॥ ६ ॥

निःसंगी सेवनयी प्रगटे, पूर्णानंदी ईहा ॥ साधन शक्ते
गुण एकत्वे, सीधे साध्य समीहा ॥ मोरा० ॥ ७ ॥

अर्थः—एहवा निःसंगी के० सकल परव्य संग रहित सहज
स्वभावानंदी प्रजुनी अव्य जाव सेवा करनारने पूर्णानंद करवावाली
शुद्ध तत्त्वरुची प्रगट थाय. ते तत्त्वरुची उपनेयी आत्मसन्धि वीर्य
प्रगट थई पूर्णानंद प्रगट थाय. साधन शक्तिवडे परिणति गुणयी
अज्ञेद करे एटखे परपरिणति त्यागी साध्य सिद्ध करवानी जे ईच्छा
हतो ते पूर्ण साध्य सिद्ध करे एटखे सिद्धता पामे ॥७॥

એક પર્યાય પણ કોઈ કાલે ઘટે વધે નહીં તેથી અક્ષય છે, સ્વતંત્ર છે. અપ્રયાસે કાર્યકારી છે. એટલે વિના પ્રયાસે પણ સહજ સ્વજ્ઞાતિક કાર્ય ધયાં કરે. તેમાંના જ્ઞાનના અનંત પર્યાયોમાં પરમ જ્ઞાયકજ્ઞાવ રહ્યો છે તે પર્યાયો વળે પોતે પોતાને અને અન્ય દ્રવ્યના ગુણ પર્યાયોને જાણવાની મહંત શક્તિ રહી છે તે શક્તિ પ્રજ્ઞાજીને તો વ્યક્તિ પણે થઈ તેથી તે જ્ઞાનાદિક અનંત ગુણોના જ્ઞાતા જોક્તા છે ॥ ૫ ॥

જે નિત્ય અનિત્ય સ્વજ્ઞાવ, તે દેશે દર્શન જ્ઞાવ ॥ સામાન્ય વિશેષનો પિંડ, હવ્યાર્થિક વસ્તુ પ્રચંડ ॥ સુ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-વસ્તુના જે નિત્યાનિત્ય સ્વજ્ઞાવ તેને પ્રજ્ઞાજી દર્શનજ્ઞાવે કરી દેશે છે તેથી પ્રજ્ઞા સામાન્ય અને વિશેષ સ્વરૂપના એકત્વ પિંડ આત્મ દ્રવ્ય છે તે દ્રવ્યપણે સદા ઠતીવંત છે અને પ્રચંડ કે૦ મહા-વીરવંત (વલવંત) વસ્તુ છે ॥ ૬ ॥

ઈમ કેવલ દર્શનનાણ, સામાન્ય વિશેષનો જાણ ॥ દ્વીગુણ આતમ શ્રદ્ધા, ચરણાદિક તસુ વ્યવસાણ ॥ સુ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-એમ પ્રજ્ઞાજી કેવલદર્શન અને કેવલજ્ઞાનવંત છે એટલે વસ્તુના સામાન્ય વિશેષ જ્ઞાવ પ્રકાશ કરવાવાલા સૂર્ય છે. ઉપયોગમયી આત્મા છે અને તે ઉપયોગ સામાન્ય વિશેષ ધે પ્રકારે છે ઠક્તંચ “ઉવ-ચોગમથો અપ્પા, ઉવચોગો દુવિચ્છપ્પો ” એટલે આત્મા દર્શન જ્ઞાન-મયી છે. અને ચરણાદિક તસુ વ્યવસાણ કે૦ જ્ઞાન ઉપયોગ અને દર્શન ઉપયોગમાં ધિરતાપ રમણ તેનુંજ નામ ચારિત્ર કહીએ વહી જ્ઞાન દર્શનના અનંત પર્યાયમાં ધિરતાપ ઉપયોગ રમે તિદાં રાગાદિ વિજ્ઞાવનો અવકાશ નથી માટે પરમ ધીતરાગતાણ શુદ્ધાત્મજ્ઞાવમાં ધિરતા તેનેજ ચારિત્ર કહીએ અને આદિ શબ્દે ઉપયોગમાં આત્મ અંગ અને આત્મ ગુણપર્યાય અધાધિતપણે રહે તેને અવ્યાયાધ ગુણ કહીએ, ઉપયોગને ધિર અડોષ અકંપ રાગવાવાણી નિજ શક્તિને

अचल अनंत वीर्य कहीए, गुरु उपयोगमां थिर रहेलो आत्मा परम समाधि जोगवे ठे माटे तेने परम समाधि कहिए, कोई प्रकारनो जय आवे नहीं माटे निर्जय कहिए बली कोई प्रकारे आकुलता आवे नहीं माटे निराकुल कहीए, उपयोगमां अन्य प्रवृत्ति नथी माटे परम निवृत्ति कहीए, गुरुोपयोगवंतने परतंत्रता नथी माटे परम स्वतंत्रता कहीए, गुरुोपयोगी आत्म गुणमांहे परम तृप्तिवंत ठे माटे परम तप कहीए, थिर उपयोगवंत स्वपरद्रव्य जाव प्राणनी हाणी करतो नथी तेथी परम द्रमा कहीए बली सर्वे जीवोनी सत्ता समान जाणे ठे कोईने हीण अधिक जाणतो नथी माटे परममार्दव कहीए, अहींथां स्वपर जीवने बंचवुं उगवुं नथी श्रुता नथी माटे परम आर्यव कहीए, अहींथां परद्रव्यनी कामना इछा मूर्खा ग्राहकता व्यापकता रक्तता स्पृहा नथी माटे परम मुक्ति कहीए एम सहज गुरुआत्म अनंत गुणो उपयोगमांज जासे ठे. ए प्रमाणे व्यवसाय के० ज्ञानदर्शन गुरुोपयोग व्यापारमां चरणादिक अनंत गुणो आव्या जाणवा ॥ ७ ॥

द्रव्य जेह विशेष परिणामी, ते कहीए पञ्जव नामी ॥
ठती सामर्थ्य डजेदे, पर्याय विशेष निवेदे ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थ:-द्रव्य पोते सामान्य ठतां विशेष परिणामी ठे एटसे एक द्रव्यमां अनंत स्वपर्याय थने अनंत स्वपर्यायमां एक द्रव्यपणुं माटे पर्यायनामी कहीए. उक्तं:- “ ॥ गुणाणामासत्तु द्रवं, एक द्रवसिया गुणा ॥ सख्यणं पञ्जवाणंतु, उन्नतं निस्सिद्धिथा जवे ” ॥ एटसे अनंत पर्याय सद्रव्यवंत द्रव्य जाणवो. ते पर्यायो ठती थने सामर्थ्य एम वे नेदे ठे, ठती पर्याय क्षेत्र विस्तारपणे सर्वे प्रदेशमां अनंतानंता रखा ठे थने ने स्वकासे सामर्थ्य पणे उर्द्धनाए थावी कार्य करे ठे. एटसे निर्यक् क्षेत्र विस्तारपणे जे रखा ते ठती पर्याय कहीए थने स्वकासे उर्द्धनाए थावी आप थापणुं कार्य करे ते सामर्थ्य पर्याय

कहीए एम विशेष पर्यायने निवेदे के० विशेषे जोगवे ठे ॥ ७ ॥

तसु रमणे जोगनो वृंद, अप्रयासी पूर्णानंद ॥ प्रगटी
जस शक्ति अनंती, निज कारज वृत्ति स्वतंती ॥ सु० ॥ ९ ॥

अर्थ:-ते अनंत स्व शुद्ध रम्य पर्यायमां रमण तेथी दरेक समय
समकाळे अनंतानंदनो जोग ठे. अने ते पर्याय प्रयुंजवामां अने जोग
जोगववामां कोई प्रकारे कोई वस्तुत पण प्रयास करवो पडतो नथी
पण सहेजे पर्याय प्रवर्त्ते ठे अने सहेजे जोग आनंद उपजे ठे पवी
जेने अनंती शक्ति स्वतंत्र प्रगट थई ठे. तेथी सकल गुणोनी आप
आपणा कार्योंनी प्रवर्त्तो सहज स्वजावे स्वतंत्रपणे थाय ठे ॥ ९ ॥

गुण डव्य सामान्य स्वजावी, तीरथपती त्यक्त विजावी ।
प्रजु आणा भक्ते लीन, तिणे देवचंद्र पद कीन ॥ सु०॥१०॥

अर्थ:-प्रजु, गुणे अने डव्ये सामान्य स्वजावी ठे. चतुर्विधि संघने
तारवानो मार्ग स्थापन करवावाळा तेथी तीर्थपती. जेणे सकल विजाव
तज्यो ठे एम ठतां पण उदय प्रजावे जिवि जीवोने देशना आपी तारे
ठे पण तेनुं ममत्व करता नथी. जे जीव प्रजुजीनी आणा सेववामां
खपलीन थयो तेणे देवमां चंद्रमा समान एवुं पोतानुं सिद्धि पद
प्रगट क्युं, करे ठे अने करशे ॥ १० ॥

॥ अथ चतुर्थे श्री महाजस जिन स्तवन ॥

आत्म प्रदेश रंगवख अनुपम, सम्यकदर्शन रंगरे, निज
सुखके संधया ॥ तुं तो निज गुण खेख वसंतरे ॥ निज० ॥
पर परिणति चिंता तजी निजमें, ज्ञान सुखाके संगरे ॥ नि०॥१॥

अर्थ:-आत्माना अतंसल्याता प्रदेशमां रहेली ज्ञानदर्शन चरण
वीर्यादि अनंत आत्म शक्ति ते अनंत आनंद आपवावाडी ठे माटे

॥ ચતુર્થ શ્રી મહાજસ જિન સ્તવન.

રૂપ જયાવંધ કેશર પરમાનંદે નિજ શંગે ઠાંટો અને રમ્ય આત્મ
ગુણમાં રમણ રીઠ રત્ન પરિણામ રૂપ ગુણાલની સાલી આત્મ શંગે
વહે તેથી સાધક જીવને આપણી અનંત સ્વતંત્ર શક્તિનો વિશેષ
પ્રમોદ હર્ષ ઉપજે ॥ ૧ ॥

ધ્યાન સુધારસ પાન મગનતા, જોજન સહજ સ્વજોગે ॥
॥ નિજ ૦ ॥ રીંકુ એકત્વતા તાનમેં વાજે, વાજિત્ર સનમુલ
યોગે ॥ નિજ ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—દેહિક કાર્યપ્રવૃત્તિથી મન વચન કાયાના જોગને નિવા
નિવૃત્તિ હેઈ ઉપયોગને એક શુદ્ધાત્મ ધ્યેયમાં સાવવો, ધિર અડ
અકંપ કરવો તેનું નામ ધ્યાન કહીયે. તે ધ્યાન રૂપ અમૃત પાનથી
યવું તે પરમ મમતા જાણવી અને આત્મ ગુણોના સહજ સુજોગ
જોજન જાણવું. પરમાનંદ સ્વગુણ પરિણતિમાં રીંકુ તથા આત્મ ગુ
અનંત પર્યાયમાં એકતા રૂપ અત્યંત ધારાળ તાન સાચું તે તાન
અને મન વચન કાયા યોગની પ્રવૃત્તિ અન્ય કાર્યથી તૂટી
કાર્ય સન્મુલ સાગી તે યોગ સન્મુલ રૂપ વાજિત્ર કહીયે ॥ ૩ ॥
શુક્લધ્યાન હોરીકી જ્વાલા, જાણે કર્મ કઠોરે ॥
શેષ પ્રકૃતિ દલ ચિરણ નિર્જરા, ઋત્મ લેલ અતિ
નિજ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—સકલ ધ્યેયના ધ્યેય ગુણ પર્યાય સદ્ગુણ ચિત્ર નિ
જે જેના તે તેનામાં સમાવી પર સદ્ગુણથી પરમ ઉદાસિ
પૃથક્ત્વવિતર્ક ન્હાવે વિચાર નામા શુક્લધ્યાનનો પ
અને આપણા અનંત પર્યાયો ગુણોમાં અને ગુણો ધ્યેયમ
અજેદ નિર્વિકલ્પ ઉજ્જ્વલ સમયાનંતર અત્યંત ધ્યાનર
નના એકત્વવિતર્ક અપર વિચાર નામા વીજા પાયા
જે જેના હોલીની જ્વાલામાં કર્મરૂપ કઠોર કાટ વાસ

૨૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંડ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિસી.

સ્વાસ્થ ઠગાવી ચોદમા ગુણઠાણાના અંતે શેષ ઘાર તેર પ્રકૃતિ દક્ષ
સેરવવા રૂપ નિર્દેશ તે વ્યુઘ્નિક્રિયા નિવૃત્તિરૂપ જસમલેષ અતિ
જોરે કરી સકલ કર્મ પાપમલ ધોઈ શુદ્ધ બ્રહ્મરૂપ પરમ સિદ્ધિ પામે ॥૪

દેવ મહાજસ ગુણ અવલંબન, નિર્જય પરિણતિ વ્યક્તિરે ॥
નિજ૦ ॥ જ્ઞાને ધ્યાને અતિ વહુમાને, સાથે મુનિ નિજ
શક્તિરે ॥ નિજ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-શ્રી મહાજસ દેવના પૂર્ણ નિર્મલ ગુણ જાણી તેજ અવલં-
બને થને ગુણધ્યાને અને અતિ સન્માને જવિ જીવો નિર્જયપરે
આત્મગુણની આત્મ પરિણતિની પૂર્ણ પ્રગટતા પામે. મુનિઓ એમ નિજ
શુદ્ધાત્મ શક્તિ સાથે ॥ ૫ ॥

સકલ અજોગ અલેસ અસંગત, નાહિં હોવે સિદ્ધ રે ॥
નિજ૦ ॥ દેવચંડ આણામેં રેલે, ઉત્તમ યુંહિં પ્રસિદ્ધ રે ॥નિ૯

અર્થ:-થને મન વચન કાયા તથા અન્ય સર્વે પુદ્ગલ યોગ રહિત
તથા લેશ્યા રહિત થને પર સંગ રહિત હોય પટલે જોગાદિકથી નાહી
ધોઈ સિદ્ધ થઈ શિવ મહેસમાં શિવવધુ સંગે સાદિ અનંત સ્વતંત્ર
આનંદ જોગવે. દેવચંડ મુનિ કહે છે કે જે જિનેશ્વરની શુદ્ધ સ્પાષ્ટાદ
આપામાં ઘેસવું તેજ ઉત્તમ સિદ્ધિ સુખ પામવાનું ઉત્તમ પ્રસિદ્ધ
સાધન છે ॥ ૬ ॥

॥ अथ पंचम श्री विमलजिन स्तवन ॥

॥ राग—कडखो ॥

धन्य ! तुं धन्य तुं ! धन्य ! जिनराज तुं, धन्य ! तुज शक्ति
व्यक्ति सनूरी ॥ कार्य कारण दशा सहज उपगारता, शुद्ध
कर्तृत्व परिणाम पूरी ॥ धन्य० ॥ १ ॥

अर्थ:—हे ! श्री विमलनाथ स्वामी तुं धन्य ! कैमोहादिक सकल
कर्म शत्रुने जीती आत्म सत्ताजूमि पोताने तावे करी अखंड राज्य
जोगवो ठो. वखी ज्ञान दर्शन चरण वीर्यादिक तादृहं धन ठे. वखी
धन्य ! तमने के हमारा सरस्वा रंक जीवोने सहज आत्म शुद्धतारूप
धन दर्शावी धनवंत करो ठो ए आदि अनेक प्रकारे तमने धन्य ! ठे.
धन्य ! तमारी शक्ति के जे महा तेजवंत व्यक्त (प्रगट) थई ठे.
ज्ञानादिक सकल गुणकार्यरूप कार्यदशा तथा ते कार्यना कारण
रूप ठती पर्यायनी प्रवृत्ती एम कार्य कारण दशा ए वझे तमारी
तमाराभां अजेदपये ठे वखी हमारा पण आत्म सिद्धि कार्यना परम
कारण तमेज ठो वखी प्रजुजी कारण विना सहज स्वभावे जिव
जीवोने उपकार करे ठे. ज्ञानादि अनेक कार्यनी कर्तृती पूर्ण पर्याये
अने पूर्ण परिणामे करो ठो एटखे परपरिणामीकता दाखी शुद्ध सह-
जाव परिणामे आत्मीक अनंत कार्य करो ठो ॥ १ ॥

आत्म प्रजाव प्रतिज्ञास कारज दशा, ज्ञान अविज्ञागि
परजय प्रवृत्ते ॥ एम गुण सर्व निज कार्य साधे प्रगट, ज्ञेय
दृश्यादि कारण निमित्ते ॥ धन्य० ॥ २ ॥

अर्थ:—हे प्रजुजी ! तमने पोतानाज प्रजावधी स्वसिद्धि रूप कार्य
सिद्ध करवुं जात्युं तेथी ज्ञानादिकना ठती अविज्ञागि पर्यायो कार्य
सन्मुख प्रवर्त्या एटखे समस्त गुणोना ठती अविज्ञागी पर्यायो आप

આપણા કાર્ય સન્મુલ્ક પ્રવર્ત્યા તેથી પ્રગટપણે કાર્ય સિદ્ધ થયું અને ફોયનું જાણવું તથા દેખવું તે નિમિત્ત કારણ માત્ર છે પણ ઉપાદાન પણે તો પોતાના ઠતી પર્યાયો સકલ સ્વસ્વકાર્યમાં પ્રવર્તવાથી કાર્ય સિદ્ધિ થાય છે. એમ હમારા પણ ઠતી પર્યાયો પર પ્રવર્તીમાં જોનાયેલા છે ત્યાંથી તોડી હમારા જ્ઞાનાદિ આત્મ કાર્ય સન્મુલ્ક પ્રવર્તવાથી તે હમારું પણ કાર્ય સિદ્ધ થશે એમાં કંઈ શંકા નથી ॥ ૨ ॥

દાસ વહુ માન જાસન રમણ એકતા, પ્રજુ ગુણાલંબની શુદ્ધ થાયે ॥ વંધના હેતુ રાગાદિ તુજ ગુણ રસી, તેહ સાધક અવસ્થા ઉપાયે ॥ ધન્ય તું ॥ ૩ ॥

અર્થ:—તાહરી આજ્ઞા સેવવાવાલા તાહરા દાસને તાહરા ગુણોને પરમ આદર વહુ સન્માન આવવાથી તાહરા ગુણો થયાર્ય જાસે અને રમણ પણ તમારા શુદ્ધ ગુણોમાં થાય અને સાધકના પરિણામ વિષયાદિક પુદ્ગલ ગુણોમાં જોનાયલા તે ત્યાંથી તુડી તાહરા શુદ્ધ ગુણોમાં એકત્વપણે રમે તે સાધક પ્રજુ ગુણ આલંબની થઈ પોતાના જ્ઞાનાદિક ગુણો રાગ રહિત કરી શુદ્ધ થાય અને કર્મવંધના હેતુ રાગાદિ તપા મન ઈંદ્રિયો આદિ પર ગુણ રસી હતા તે પ્રજુ ગુણ રસી થઈ પોતાની શુદ્ધ સિદ્ધિની સાધક દશા ઉપજાવે પટલે વંધ હેતુતા ટલ્લી મોઢા હેતુ થાય ॥ ૩ ॥

કર્મ જંજાલ યુંજનકરણ યોગ જે, સ્વામી જક્તિ રમ્યા ધિર સમાધિ ॥ દાન તપ શીલવ્રત નાથ આણા વિના, થઈય વાધક કરે જવ ઉપાધિ ॥ ધન્ય ॥ ૪ ॥

અર્થ:—પંચ ઈંદ્રિયો અને મનવચન કાયાના યોગ પરદ્રવ્યમાં રહી થઈ કર્મ જંજાલ નિપજાવે છે. જ્યાંસુધી પ્રજુની આજ્ઞા જાણી આદરી નથી ત્યાંસુધી આત્મા કર્મચેતનાપણે અને કર્મફલચેતનાપણે પરિણમ્યો થકો પુદ્ગલ ક્રિયાથી મુલ્ક થાય પટલે પુદ્ગલ ત્યાગ પ્રહણ

મી સુખ થાય છે તમ જાણી પ્રણે યોગો અને પંચે ઇંદ્રિય
ક્રિયામાં પ્રયુજે તે ઘટે થાઉં કર્મની જાણ ગુંધો પોતેજ તેમાં
મેં પંથાયો રહે પણ જ્યારે પ્રજુની આજ્ઞા જાણે સન્માને આદરે ત્યારે
વંદિયો અને પ્રણે યોગ થિર સમાધિમાં રમે અને પ્રજુની આજ્ઞા
રતું દાન શીલ તપ વ્રતાદિ જાવધર્મ વિના પાકાંતે શ્વેલોક
દારાદિ અર્થે, પરલોક દેવાદિ અર્થે, અપમાન ટાલવા અને માન
લવવા અર્થે જે જે અનુદાનો આદરે તે તે કર્મબંધનાં કારણ થઈ
વ ઊપાધિને વધારનાર થાય ॥ ૪ ॥

સકલ પરદેશ સમકાલ સર્વિ કાર્યતા, કરણ સદ્કાર કર્ત-
ત્વ જાવો ॥ જ્યે પરદેશ પર્યાય આગમપણે, અચલ અ-
સહાય અક્રિય દાવો ॥ ધન્ય ॥ ૫ ॥

અર્થ:- પ્રજુને સર્વે સમય સમકાલે સર્વે કાર્યની કારણતાના કરણ
રૂપે ઠતી અવિજ્ઞાની પર્યાય અનંતા છે તે ઠતીપર્યાયરૂપ કરણની પ્રવર્તિ
રૂપ કારણની સહાયે સર્વે કાર્ય સમકાલે થયા કરે છે પણ જ્યેના
પ્રદેશરૂપ પર્યાય આગમમાં કદા પ્રમાણે અચલ અસહાય અને અક્રિય-
પણે છે પટલે પ્રદેશ કાંઈ કાર્ય કરતા નથી પણ પ્રદેશને આધારે ઠતી
અવિજ્ઞાની પર્યાયો રહ્યા તેજ કાર્ય કરવાના કારણપણે પ્રવર્તે છે ॥ ૫ ॥

ઉત્પત્તિ નાશ ધ્રુવ સર્વદા સર્વની, પદ્મગુણી હાનીવૃદ્ધિ
અન્યૂનો ॥ અસ્તિ નાસ્તિત્વ સત્તા અનાદિ થકો, પરિણમન
જાવથી નહીં અજૂનો ॥ ધન્ય ॥ ૬ ॥

અર્થ:-તે ઠતી પર્યાયો સર્વે સર્વદા કાર્યપણે ઊપજે અને કારણ
પણેથી વિણસે વલી કાર્યપણેથી વિણસી કારણપણે ઊપજે વલી
આવીર્જાવપણે ઊપજે અને તીરોજાવપણેથી વિણસે વલી તીરો
જાવપણે ઊપજે અને આવીર્જાવપણેથી વિણસે વલી સ્વદ્ગુણી વૃદ્ધિ
દાણી પણે ઊપજે વિણસે તેની વિગત:-

૨૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંડ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

આપણા કાર્ય સન્મુખ પ્રવર્ત્યા તેથી પ્રગટપણે કાર્ય સિદ્ધ થયું
હોયનું જાણવું તથા દેખવું તે નિમિત્ત કારણ માત્ર છે પણ ઉપાદાન
પણે તો પોતાના ઠતી પર્યાયો સકલ સ્વસ્વકાર્યમાં પ્રવર્તવાથી
સિદ્ધિ થાય છે. એમ હમારા પણ ઠતી પર્યાયો પર પ્રવર્તીમાં જોનાયે
છે ત્યાંયો તોડી હમારા જ્ઞાનાદિ આત્મ કાર્ય સન્મુખ પ્રવર્તવાથી
હમારું પણ કાર્ય સિદ્ધ થશે એમાં કંઈ શંકા નથી ॥ ૨ ॥

દાસ વહુ માન જાસન રમણ એકતા, પ્રજુ ગુણાલંબની
નુદ થાયે ॥ વંધના હેતુ રાગાદિ તુજ ગુણ રસી, તેહ સાધક
અવન્યા ઉપાયે ॥ ધન્ય તું ॥ ૩ ॥

અર્થ:-તાહરી આજ્ઞા સેવવાવાલા તાહરા દાસને તાહરા ગુણો
પામ થાદર વહુ સન્માન આવવાથી તાહરા ગુણો વધાર્ય જાતે અને
રમણ પણ તમાગ શુદ્ધ ગુણોમાં થાય થને સાધકના પરિણામ વિષય
દિક પુરુષ ગુણોમાં જોનાયલા તે ત્યાંથી તુડી તાહરા શુદ્ધ ગુણ
એકત્વરણે રમે તે સાધક પ્રજુ ગુણ આલંબની થઈ પોતાના જ્ઞાના
ગુણો રાગ રહિત કરી શુદ્ધ થાય થને કર્મવંધના હેતુ રાગાદિ
મન હંદ્રિયો થાદિ પર ગુણ રસી હતા તે પ્રજુ ગુણ રસી થઈ
શુદ્ધ મિદ્ધિની સાધક દસા ઉપજાયે પટલે વંધ હેતુના દુઃ
હેતુ થાય ॥ ૩ ॥

કર્મ જંજાલ યુંજનકરણ યોગ જે, સ્વામી પ્રતિ
મનાથિ ॥ દાન તપ શીલ વ્રત નાથ આણા વિના,
કો નથ ઉપાથિ ॥ ધન્ય ॥ ૪ ॥

અર્થ:-વંધ હંદ્રિયો થને મનવચન કાયાના યોગ
થઈ કર્મ જંજાલ નિવરતા છે. ય્યાંમુખી પ્રજુની
નથી ત્યાંમુખી આત્મા કર્મચેતનાણે થને
ધન્યો થઈ પુરુષ ક્રિયાથી મુક્ત થાય પટલે

अथ पंचम श्री विमलजिन स्तवन.

समजी सेवी. ग्रंथ गौरव माटे अर्द्धिआं विशेष सग्युं नयी अर्द्धिआं
खदगुण हाणीवृद्धि कदी ते समासयी समजवी पण अनंताना अनंत,
असंग्याताना असंग्यात अने संग्याताना संग्यात जेद ठे ते सर्वे
मलीने अनंतगुण हाणिवृद्धि समजवी.

ए खदगुण हाणीवृद्धि रूप परिणमन कयुं तेम सर्वे समय अस्ति
अस्तिरूप परिणमे, नास्ति नास्तिरूप परिणमे, ज्ञानपर्याय ज्ञानपणे,
दर्शनपर्याय दर्शनपणे, वर्णपर्याय वर्णपणे, गंधपर्याय गंधपणे ए आदि
जे जे अव्यमां जे जे सामान्य विशेष स्वजाय होय ते ते सर्वे समय
ते ते रूपेज परिणमे. एम परिणमन धर्म अनादिची सर्व अव्यमां ठे कांई
नवो थतो नयी अने जूनो मटनो नयी पण नधि नधि स्वगुण परिण
तिप परिणमे. यतः जगवई अंगेः—“ अत्यि ते अत्यितं परिणमय

नत्यि ते नत्यितं परिणमयी ” एटखे कोई अव्य स्वस्व
अगर स्वस्वजाव ठोडे नहीं अने अन्य स्वजायने प्रहे नहीं पण मिप्या
बहिरात्मा जीवनी इष्टी आत्मस्वजाव बाहिर वत्ते ठे तेथी पोत

शुद्ध परिणमन तरफ इष्टी बिना ते शुद्ध जावने जाणी आ
शक्तो नयी एटखेज पुद्गल परिणतिमां पोतानुं कार्य मानी
दर्शन चरण वीर्यादि गुणोने पुद्गल परिणतिमां रोके ठे तेथी स

अवरापी चल अने मखिन थई शुद्ध स्वगुण कार्य करी शकता
तेथी शुद्ध स्वतंत्र परमाणंदनो जोग केम खेई शकाय ? अर्था
खेई शकाय. माटे विमल जिनेश्वरनां विमल वचनो हृदयम

परम सन्माने प्रभु आलंबने वत्ते ते सकल दुःखची निवृत्ति
प्राप्त करे. वली सर्वे अव्यने खदगुण हाणीवृद्धिमां कोई समय
पणुं के अधिकापणुं थतुं नयी. अव्यमां अगुरुसधुनुं एक अ

ठे ते सर्वे समय परिणमे—फरे. प्रदेश गते हाणी वृद्धि कहे
अव्य स्वजावे तो गुरु सधु थतो नयी तेथी अगुरुसधु
गुण जाणवो. पंचास्ति अव्यने स्वअव्ये स्वदेवरे स्वकासे

॥ अथ श्री सप्तम श्रीधरजिन स्तवन ॥

॥ रसीयानी देशी ॥

से मुख मुख प्रजुने न मली शक्यो, तो सी बात कहाया ॥
॥ जिणंदजी ॥ निज पर वीतक बात खहो सहु, पण मने
किम पतित आय ॥ जिणंदजी ॥ से मुख ० ॥ १ ॥

अर्थः—श्रीवंत श्रीधरस्वामीने हुं पोते मुखे मुख मली शक्यो नहीं
तो सी बात कहिये? जो मुखे मुख हुं मल्यो होत तो मनमान्या प्रश्नो
करी कंखा मोहनीनो उतावलो नाश करतो. पोताने अने अनंत अन्य
जीवोने वीती वीते ठे अने वीतशे ते सर्वे तमे जाणो ठो तोपण मने
केम पतित थाय के प्रजुजीथे माहरी अरज स्वीकारी ? ॥ १ ॥

जव्य अजव्य परित्त अनंत तो, कृष्ण शुक्लपद्म धार ॥
॥ जि० ॥ आराधक विराधक रीतनो, पृथि करत निरधार ॥
॥ जि० ॥ से मुख ० ॥ २ ॥

अर्थः—जव्यजीवो अने अजव्यजीवो ए वने अनंता अनंता ठे तेमां
हुं जव्य तुंके अजव्य तुं? वली कृष्णपद्मी अने शुक्लपद्मी जीवो तेपण
अनंता ठे थेटले जे चरमपुद्गलपरावर्त्तने वर्त्ते ठे ते शुक्लपद्मी जा-
णवा अने जे अचरमपुद्गलपरावर्त्तने वर्त्ते ठे ते कृष्णपद्मी कहिये-
तेमां हुं शुक्लपद्मी तुं के कृष्णपद्मी तुं? वली जे जिनेश्वरनी आज्ञामां
वर्त्ते ठे ते मोक्षमार्गना तथा आत्मशुद्धताना आराधक ठे अने जे
तीर्थकरोनो आज्ञा बाहिर वर्त्ते ठे ते प्रजुआणाना, मोक्षमार्गना अने
आत्मशुद्धताना विराधक ठे तेमां हुं आराधक तुंके विराधक तुं? ए
आदि प्रश्नो पृथी निरधार करत ॥ २ ॥

किण काले कारण केहवे मले, थासे मुजने हो सिद्धि ॥
॥ जि० ॥ आत्म तत्त्व रुची निज रिद्धिनी, लद्धिशुं सर्व
समृद्धि ॥ जि० ॥ से मुख ० ॥ ३ ॥

अर्थ:-माहरे कए काले अने कोण कारण मलवायी सिद्धि पसे ?
वही क्यारे हुं आत्मतत्त्व रुचीवंत यह समजाव आदरी सहज
आत्मिक सकल साची रिद्धि पामीश ? ॥ २ ॥

एक वचन जिन आगमनो लही, निपाव्यां निज काम ॥
॥ जि० ॥ इतले आगम कारण संपने, ढील थई किम
आम ॥ जि० ॥ से० ॥ ४ ॥

अर्थ:-कोईक पुरुषोए एकज वचन जिनागमनुं पामी जाणी
आदरीने आत्मसिद्धिरूप कार्य निपजाव्युं अने माहारा सरखाने एट्ठां
यहां आगम वचन जाण्या ठतां पण सिद्धि माटे आम केम
दिल यह ? ॥ ४ ॥

श्रीधर जिन नामे बहु निस्तखा, अल्प प्रयासे हो जेह ॥
॥ जि० ॥ मुज सरिखो एतले कारण लहे, न तरे कहो किम
तेह ॥ जि० ॥ ५ ॥

अर्थ:-श्रीधरस्वामीना नामयी (वचनयी) अल्पप्रयासे पण बहु
जीवो संसार निस्तार पाम्या एटले संसारसमुद्रनो सहजे पार पाम्या.
जेम अखाडमुनि नाटकणीने घेर रखा अने नाटक करता ठता पण
एकत्व अनित्यजावनाए शुद्धात्मतत्त्व विचार करता एटले अल्प
प्रयासे केवलज्ञान पाम्या एम जरतादिक अनेक जीवो अल्प प्रयासे
केवलज्ञान पामी सिद्धि वर्या ठे अने माहारा सरखाने केट्ठांक
यहां कारण मद्यां अने प्रयास करे ठे तो पण तरता नयी तेनुं शुं
कारण ? ॥ ५ ॥

कारण जोगे साधे तत्त्वने, नवि समखो ऊपादान ॥ जि० ॥
श्री जिनराज प्रकाशो मुज प्रते, तेहनो कोण निदान ॥
॥ जि० ॥ से० ॥ ६ ॥

॥ अथ अष्टम श्रीदत्तप्रजु स्तवन ॥

॥ राग धमाख ॥

जिन सेवनधें पाईये हो, शुद्धतम मकरंद ॥ ए आंकणी ॥
तत्त्व प्रतित वसंत ऋतु प्रगटी, गई सिसिर कुप्रतीत ॥
॥ खखना ॥ दुरमति रजनी लघु नई हो, सदबोध दिवस
वदीत ॥ खखना ॥ जिन० ॥ १ ॥

अर्थ:-जिनेश्वरनी आज्ञा सेववाची आत्म शुद्धता सुवास रसस्वाद
पामीए. जेम जमरो सुगंधी फूलोमांयी रस खेंची सुवास शुक्
स्वाद खे ठे तेम आत्मांमां जोगीपणुं ठे पण ज्यांसुधी पोतानुं शुद्ध
स्वरूप जाणुं नथी त्यांसुधी पुद्गलोमां आपापणुं मानी पुद्गल
स्वाद खेतो चळगति कंठारमां परतंत्रताए अर्नंत दुःख जोगवतो रहे
ठे पण तेज आत्मा ज्यारे जिनेश्वरनी आज्ञा सेववावालो थाय त्यारेज
शुद्धात्म मकरंद के० आत्म शुद्धतानो उत्तम सुवास रस स्वाद खेई
शके. ज्यारे जिनेश्वर प्ररूपेसा नवे तत्त्वोनी अव्य ज्ञाव प्रतित सद्गुणा
रुची उपजे तथा तत्त्वोमां संशय, विव्रम, विमोह रहे नहि त्यारेज
जीव सम्यक्दर्शन पामे एटखे निःशंकतादि आठ गुणो प्रगट थाय
ए प्रमाणे तत्त्व प्रतित यवाची आत्म उपयोग आत्म शुद्धतामां वस्तवा
साग्यो ते रूप वसंत ऋतु प्रगटी. त्यारे तत्त्वोनी अप्रतित रूप शीत
काख दूर थयो थने आत्म थनात्म थगर जीवादि नव नत्त्वना
जावनी प्रतित यवाची मिथ्यात्व थंधकारवासी रात्रि पण घटी गई
थने सद्बोध रूप उद्योतवालो दिवस पण बुद्धि पाम्यो ॥ १ ॥

साध्य रुचि नुसखा मिळीहो, निज गुण चरचा खेळ ॥ ख०
बाधक जावकी नंदना हो, बुध मुख गारिको मेख ॥ ख० ॥
जि० ॥ २ ॥

अर्थः—एम जन्पने निज गुण ख्याल खेलतां शुद्धात्मगुण खेल प्रगट थयो त्यारे आत्मा पुद्गल परिणतिरूप परधर ठोनी स्वसत्ता जूमिरूप निज घरमां शुद्धात्म परिणतिरूप सुमती साथे सुमतावंत आत्मानो मेसाप थयो ॥ ५ ॥

तत्त्व प्रतित प्याले जरे हो, जिन वाणी रसपान ॥ छ०
निर्मल जक्ति छाडी जगी हो, रिंझे एकत्त्वता तान ॥ छ० ॥
जिन० ॥ ६ ॥

अर्थः—त्यारे पूर्ण तत्त्व प्रतितरूप प्यालामां जिनवाणीरूप अमृतरस पान जखुं अने सुमता समिति आदि सर्वे परिवारे पीधुं एटखे जिनेश्वरनी आह्वा सेववा परम वीर्यरूप छाडी आत्मअंगे प्रगट थई पढी शुद्धात्म स्वरूपमां अखंड रीक्षरूप एकतानुं तान लाग्युं ॥ ६ ॥

जव वैराग अविरशुं हो, चरण रमण सुमहंत ॥ छ० ॥
समिति गुपति वनिता रमे हो, खेले हो शुद्ध वसंत ॥ छ० ॥
जि० ॥ ७ ॥

अर्थः—बखी जवजोग वैरागता रूप अधीर उडाव्युं एटखे आत्मा सुमतिसंगे परम रुना स्वजावाचरणमां लाग्यो ते बेला विनयवती पंच समिति अने ऋण गुति पोताना स्वामी स्वजावाचरणी आत्मापासे खेलवा—रमवा लागी. एम सहृदमां एटखे आत्म स्वप्रदेश हृदमां शुद्ध वसंत ख्याल खेले ॥ ७ ॥

चाचर गुण रसीया खिये हो, निज साधक परिणाम ॥ छ०
कर्म प्रकृति अरति गई हो, उखसीत अघित उद्दाम ॥ छ० ॥ जि० ॥ ८ ॥

अर्थः—ते देखी जवि जीवरूप चाचर शुद्धात्मगुण रसी थई आत्म सिद्धि साधवाना परिणामी थया एटखे मिथ्यात्वादिक हेतु प्रवृत्तिप निपजाव्यां जे ज्ञानावरणादिक कर्म तेथी अज्ञान मिथ्यात्व कयाप

गुण पर्यायने चित्र विचारतां पोतानी सर्वे शक्ति परतंत्रता विना पोतामांज व्यक्ति एटखे प्रगटपणे जणाय ठे. प्रगटपणे पोतानी ज्ञानादि शक्ति स्वतंत्रताए जणाई एटखे तेनो अनुभव आनंद आवे ठे एटखे विज्ञानरूप विजृती प्रगट घाय ठे. आत्म इव्यना अनंत गुणो आत्मांमां अजेदपणे ठतीरूप ठे ए अवसंधन लेतां पर इव्या-दिकनुं कांई काम नयी तो परइव्यादिकनो विचार शा माटे रहे ? अर्थात् नज रहे. एम एकत्वपणे आत्म शुरुतामां ध्यान धिर थाय ठे एटखे शुरु ध्यान उपजे ठे-जन्मे ठे एम जाणवुं ॥ १० ॥

राग प्रशस्त प्रजावनाहो, निमित्त करण उपजेद ॥ ल० ॥
निरविकल्प सुसमाधिमें हो, जये हे त्रिगुण. अजेद ॥
॥ ल० ॥ जि० ॥ ११ ॥

अर्थ:-प्रशस्त राग बडे पर जीवने जिन आज्ञांमां रूची उपजाववी ते निमित्त कारणनो एक जेद ठे. दशमा गुणठाणे संज्वलननो राग रहे त्यांसुधी प्रवचननी जक्तिए प्रेत्यो जीव पर जीवने जिन शासनमां खाववानो परिणामी होय ठे ते परिणाम पण निमित्तनो एक जेद ठे. अने पठी सकल विकल्पो ठोडी ज्ञान दर्शन चरणमय एक अजेद आत्म जावमां घीरता पामे ठे. एज प्रमाणे साधक जीवोना ज्ञान दर्शन चरणादि गुणो आत्मायी अजेदपणे घया ठे एटखे निर्विकल्प शुरु समाधि पान्या ठे ॥ ११ ॥

ईम श्रीदत्त प्रभु गुणे हो, फाग रमे मतिवंत ॥ ल० ॥
पर परिणति रज धोयके हो, निरमल सिद्धि वसंत ॥ ल० ॥
॥ जि० ॥ १२ ॥

अर्थ:-एम मतिवंत पुरुषो श्रीदत्त स्वामीना शुरु गुणोमां चित्त रमाववा रूप फाग रमे तेथी अनादिनो परपरिणतिरूप जे मेळ लाग्यो

४० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

वे ते गुरु स्वरूप रमण रूप संवर नीरमां जीलतां कर्मरज रूप मे
घोई निर्मल सिद्ध बई शिवपुरीमां वसे ॥ १२ ॥

कारणयें कारज सधे हो, एह अनादकी चाल ॥ ६० ॥
देवचंद्र पद पाईये हो, करत निज जाव संचाल ॥ ६० ॥
॥ जि० ॥ १३ ॥

अर्थ:-गुरु कारण आदस्यां कार्य सिद्ध थाय वे ए अनादिनी
रीग वे. तो श्रीदत्त स्वामीना वचन रूप कारण पामी गुरुआत्म जा
गंगाजीए-आदरीए तो देवमां चंद्रमा समान परमात्म पद नीपते ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ नवम श्री दामोदर जिन स्तवन ॥

॥ मोरा साहेब हो श्री शीतल नाथके ॥ ए देशी ॥

मुप्रनीते हो करि थिर उपयोग के, दामोदर जिन वंदीये ।
अनादिनी हो जे मिथ्या त्रांतिके, तेह सर्वथा ठेदीये ॥ अदि
रनी हो जे परिणति छुट के, टाळी थिरता साधीए । कपायनी
हो कममलता कापी के, वर समता आराधीए ॥ १ ॥

अर्थ:-नवमा श्री दामोदर स्वामीना गुरु स्वाछादामृत रस जाग
वचन मांझवी आत्म अनात्म आदि अनंत तत्त्वोनी रूनी प्रवि
करी उपयोग थीर करी दामोदर स्वामीने परमआदेरे वंदीये एहे
तेमनां वचन थने गुणो थनि सन्माने आदरिये. जीवने अनादिनी
विप्रशम कामना रूप मिथ्या त्रांति ठे तेनी विगत:-

जीवमां अजीव बुद्धि, अजीव गुणपर्यायमां जीव बुद्धि, गुरु
अपरममां अथमबुद्धि, थने पुद्गल क्रिया प्रवृत्तिरूप अपरममां
बुद्धि गुरु तत्त्वना जाय मननार्थी गुरु उपर कृगुरु बुद्धि थने जे

तत्त्वना अजाण उत्सृज चापी स्वतंदताए चालवावाला जैन जेखधारी
 अथवा अन्य जेखधारी उपर सुगुरु बुद्धि, केवलज्ञान केवलदर्शन
 परमधिरता अचल अनंत वीर्यवंत देव उपर अदेव बुद्धि, मिथ्याज्ञान
 मिथ्यादर्शन चपलनावंत सन्धिवीर्य हीण उपर देव बुद्धि, अष्टकर्मयी
 मुक्त थयेसाने अनुक्त जाणवा अने अष्टकर्म बंधन युक्त रागद्वेष-
 वंतने अथवा स्नेहपासमां घघोयेसाने मुक्त जाणवा, ए पंचेने विपरित
 अथवा सरखा जाणवा तथा स्त्री पुरुष कुटुंबादि विषयो दातारने
 मित्र जाणवा अने सम्यक्ज्ञान दर्शन चरणात्म वीर्यना दातारने
 शत्रु प्राय जाणवा, विषय रोगना उपचारने सुख जाणवुं अने शुद्धात्म
 संयममांहे दुःख जाणवुं, कारणने कार्य जाणवुं अने कार्यने कारण
 जाणवुं, अपवादने उत्सर्ग तथा उत्सर्गने अपवाद जाणवो, पुण्य
 पापरूप शुचाशुच परिणामने धर्मरूप शुद्ध परिणाम जाणवो तथा शुद्ध
 जावधर्मने पुण्य पापरूप शुचाशुच परिणाम जाणवो, उन्मार्गने मार्ग अने
 शुद्धमार्गने उन्मार्ग, आश्रवने संवर अने संवरने आश्रव, बंधने
 अबंध अने अबंधने बंध, अकर्ताने कर्त्ता अने कर्त्ताने अकर्त्ता, अका-
 रणने कारण अने कारणने अकारण, अकार्यने कार्य अने कार्यने
 अकार्य, अकारकने कारक तथा कारकने अकारक, अप्रमाणने प्रमाण
 तथा प्रमाणने अप्रमाण, कुनयने सुनय अने सुनयने कुनय, कुवचनने
 सुवचन अने सुवचनने कुवचन, समजापीने विपमजापी तथा वक्र-
 जापिने समजापी, उलटजावने सुलटजाव तथा सुलटजावने उलट-
 जाव ए आदि विपर्यास वासनाना असंख्यात अध्यवसाय (अजि-
 प्राय) ठे ते सर्वे जडमूलयी उठेदिण. मन वचन काया ए त्रणे
 जोगो सदा अत्रत अने विषय कपायमां प्रवर्त्ते ठे एटखे ते रातदिन
 सर्वे समय पंचविषय, पंचअत्रत तथा चारकपाययी निवर्त्तता नथी
 एवी दुष्ट एटखे आत्माने अनंत दुःख आपनारी अकिरिति

॥ अथ दशम श्री सुतेज जिन स्तवन ॥

अति रुमीरे (२) जिनजीनी धिरता अति रुमी ॥ ए आंकणी ॥

सकल प्रदेश अनंती, गुण पर्याय शक्ति महंती लाळ ॥

अ० ॥ तसु रमणे अनुभववती, पर रमणे जे न रमंती लाळ

॥ अति० ॥ १ ॥

अर्थ:-दशमा श्री सुतेज स्वामीनी शुद्धात्म स्वभावमां स्वतंत्रताए अकंपता निश्चलता निराकुलता रूप परम धिरता अति रुढी सोहामणी ठे. सर्वे प्रदेशे सर्व गुणोना पूर्ण पर्यायनी अनंत महंत सत्ता परम अवल वीर्यपणे सर्वे समकाले सकल स्वकार्यपणे वर्तवा ठतां पण धिरयोव ठे. ते ज्ञानादिक स्वगुण अनंत पर्यायमां प्रजुजीनुं रमण तेथी अनुभववती के० ते सर्वे शक्ति सकल समय अनुभव युक्त ठे पण पुद्गलादिक परगुणने अनुभवती जोगवती नथी एदले परगुणमां रमती नथी केमके चेतनामां स्वगुण जोग स्वप्रदेशे अस्तित्वपणे ठे अने अन्यदेत्री परगुण जोगनो स्वप्रदेशे अभाव तेथी स्वप्रदेशे परगुण जोगनुं नास्तित्व ठे ॥ १ ॥

उत्पाद व्यये पलटंती, ध्रुव शक्ति त्रीपदी संती लाळ ॥

॥ अ० ॥ उत्पादे उत्पतमंती, पूरव परिणति व्ययपंती

लाळ ॥ अ० ॥ २ ॥

अर्थ:-शक्ति उत्पाद व्ययपणे पलटे ठे ते ठनां पण ध्रुव ठे. शक्ति ते उत्पाद व्यय ध्रुव एम त्रीपदी सहित होय जो उत्पाद न होय तो नवा नवा समय नवा नवा पर्याय उरूताए आवे तेनुं जाणवा आचरवादि कार्य थाय नहीं, अने व्यय न होय तो अतितकाल प्रवृत्तिनुं जाणवा देखवादि कार्य वर्तमानपणे जणाय पण अतितपणे न जणाय वसी जो ध्रुव न होय तो पर्यायनो उत्पाद व्यय यतां अव्ययना ठती

४६ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोडि

पर्यायिनी सत्तानो नाश थाय पण अव्यना उती पर्यायिनोज
जावपणे अने निर्गोतावपणे तथा उतीपणे अने सामर्थ्यपणे तथा
अनुनी द्वाणीवृत्तिपणे ए आदि अनेक प्रकारे उत्पाद् व्यय
को वे पण सत्ता तो सदा सद्गतावपणे ध्रुव रहे वे तेज माटे प्र
कट्टे वे के:- "उत्पाद् व्यय ध्रुव युक्तं सत् लक्षणं अव्यं"
उत्पाद् व्यय अने ध्रुव तेज अव्यनुं सत् लक्षण वे. सत् लक्षण
पत्तनी सत्ता गाने कहिये ? जेम मानानी सत्ता बडे मुगट आदिक
पदांशो उत्पाद् थाय वे अने कुंडल आदि पूर्व पर्यायिनो व्यय था
वे अने मुगट कुंडल आदि अनेक पर्याय रूप कार्य धवानी सत्ता
ध्रुव अव्यमां ध्रुवपणे रहे वे ए प्रमाणे उत्पाद् व्यय ध्रुव
जावपणे. जो एम न होय तो अव्यनुं अव्यपणुं रहे नहीं. उती
पदांशो जनक अव्य वे एतसे उती पर्यायिनो आर्वाभावपणे अव्य
उम थाय वे. उपजावे वे, एतसे एक समयनुं कार्य करी तेज
उती पदांशोत पोतामां निर्गोतावपणे समावे वे (जये वे) एतसे
पदांशोने आर्वाभाव अने निर्गोतावपणे उपजावपुं अने राग्युं तेज
उत्पन्न अव्यवपणुं वे. नादरी श्रित्ता नवे पर्याये उत्पत्तीवंत वे अने
पूर्व पर्याये व्ययवेन वे एतसे परिणतिमां पगावर्त्तन धर्म वे नेथी पूर्व
पूर्व परिणति व्यय थडे नवा नवा समय नवि नवि परिणतिपरि परि
एतसे को एमज सर्वे समय मना उत्पाद् व्यय ध्रुव यथां को एतसे
कोई समय उत्पादनो पण नाश नथी व्ययनो पण नाश नथी अने
ध्रुवपणो पण नाश नथी माटे प्रणे प्रकारे पण स्वभाव चक्षायमा
नथी पण शिर वे एतसे श्रित्ताज पूर्व परिणति रूपथी पलट्टी नवि
परिणति रूप एतसे वे अने मनाए ध्रुवज वे. माटे श्रित्तानो उत्पन्न
एतसे ध्रुव जगतां एम समस्त स्वरूप महा आश्चर्यकारी वे ॥ २ ॥
नव नव उत्पदो नवउत्ती, गुण उनिथी ने निन अचउती

लाल ॥ अ० ॥ परब्रह्मे जे नवि गमणी, क्षेत्रांतरमांहि न
रमणी लाल ॥ अ० ॥ ३ ॥

अर्थः—एज धिरता नवे समये नवा उपयोगे धाय अथवा नवि
परिणति पण परिणमे माटे नवि कहीए पण एज सत्ता गुणवती पणे
नित्य अने अचल कहीए एज धिर सत्ता कोई कासे पण स्वक्षेत्र
ठोमीने परक्षेत्रे कदापी जाय नहीं अने परक्षेत्रे जई परगुण पर्या-
यमां रमे नहीं पण स्थिरपणे स्वक्षेत्रे रहि स्वकासे स्वजावीक अनंत
पर्यायमां रमे. जेम सुणनी खाराश सुणना स्वप्रदेश ठोमीने अन्य ब्रह्म
क्षेत्रे जाय नहि तेम जाणवुं ॥ ३ ॥

अतिशय योगे नवि दीपे, परजाव जणी नवि ठीपे लाल ॥
अ० ॥ निज तत्त्व रसे जे छीनी, बीजे किणही नवि कीनी
लाल ॥ अ० ॥ ४ ॥

अर्थः—ताहरी शुद्ध अने धिर सत्ता ते स्वप्रजावेज देदिप्यमान
ठे एटखे दीपती दीपावती ठे पण अतिशय योगे एटखे कोई पुद्गल
अतिशय रूप पर योगे दीपती नथी. बली पर जावना योगे ठानी
पण रहेती नथी जेम शाकमां घणी जातनो मसाखो नांखीए तेमां
सुणनी खाराश पर योगे ठानी रहेती नथी पण पोतानी व्यक्ति
देखावेज ठे तेम प्रजुजीनी धिर सत्ता परयोगे पण ठुपी
रहेती नथी ते सत्ता शुद्धात्म तत्त्वमां खयलीन ठे शुद्धात्म तत्त्वथी
सदा अजेद ठे जूदी पकती नथी. चेतनादिक ब्रह्मना अनंत
वक्षणनी स्थिरता कोई अन्य पुरुष ब्रह्मादिकनी करेली नथी
तेम कोई शंकरादिक अन्य पुरुष विनाश करवा समर्थ नथी बली
विष्णु आदि अन्य पुरुष तमारी सत्ताने राखी शके तेम नथी पण
तमारी धिर सत्ताना रक्षक ग्राहक व्यापक अने कर्ता चोक्तादि तमे
पोतेज ठे एटखे कोईनी सत्ताना कोई अन्य ब्रह्म ग्राहक व्यापक

निज तेजे जेह सुतेजा, जे सेवे धरि बहु हेजा लाख ॥
॥ अ० ॥ शुद्धलंबन जे प्रभु घ्यावे, ते देवचंद्र पद पावे
लाख ॥ अ० ॥ ७ ॥

अर्थ:-प्रभुजी पोताने तेजे करी परम तेजवंत ठे एहवा प्रभुने जे
बहु हितधारी पूर्ण प्रेम प्रतिते सेवे अने शुद्ध आलंबन प्रभुने जे
घ्याय ते देवमां चंद्रमा समान परमात्म पद पावे ॥ ॥ ७ ॥

॥ अथ एकादशम श्री स्वामीप्रज्ञोजिन स्तवन ॥

रहो रहो रहो रहो बाखदा ॥ ए देशी ॥

नमि नमि नमि नमि वीनवुं, सुगुणा स्वामी जिणंद
नाथरे ॥ ज्ञेय सकल जाणग तुमे, प्रभुजी ज्ञान दिणंद
नाथरे ॥ नमि० ॥ १ ॥

अर्थ:-हूं निज शुद्ध गुण विरह आतुरताए मोक्षाजिजापी यह
बारंबार श्री सुगुणवान् स्वामीप्रभु नामा धर्मीधारमा तीर्थकरने नाम
स्थापना इत्य अने जाव एम चारे निक्षेपे तथा इत्य क्षेत्र काख
अने जाव तथा मनवचनकाया अने शुद्ध उपयोग परिणामे नमस्कार
करीने एटखे पर इत्यमां अहंपणानुं तथा मादरी पुछिनुं अजिमान
ठोमी अरज करूं तूं के प्रभुजी तमे तो अनंत शुद्धात्म गुण पर्यायना
स्वामी ठो तेयी परम पुरुष ठो अने स्वपर-त्रीकाखवर्त्ती अनंत हेषना
जाणग पातग ठो तेयी ज्ञान दर्शन रूप सूर्य ठो ॥ १ ॥

वर्त्तमान ए जीवनी, एहवी परिणति केम नाथरे ॥ जाणुं
देय विज्ञावने, पिण नवि ठूटे प्रेम नाथरे ॥ नमि० ॥ २ ॥

अर्थ:-हे नाथ ! वर्त्तमान माहारा सरखा जीवनी एहवी परिणति
केम ! हूं जानुं तूं के विज्ञाव मदा थपाय, दुःखदाता, जवदमए अने
परतंत्रता वधारनार अने ज्ञान दर्शनादि अनंत आत्म गुहोनी दाणी

५२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

जावन रमण प्रजु गुणे, योग गुणी आधीन नाथरे ॥ राग
ते जिन गुण रंगमें, प्रजु दीठां रति पीन नाथरे ॥ नमि० ॥ ८

अर्थ:- परब्रह्मणी जावना ठोडी प्रनुना शुरू झानादि गुणनी जावना
रानीए, पर परिणति रमण ठोमी प्रनुना शुद्धात्म गुण परिणतिमां
रमण करीए बड़ी मन वचन काय योग पुद्गल कार्यथो रोकी प्रनु
आधिन करीए पट्टे प्रनुजीए संयम कार्यादिमां योग वापरवा
कछा एवांज वारिए. राग पण पुद्गल परिणतिनो ठोमी जिन गुण
रंग करिए मने पुद्गलीक विषयोमां अज्ञान वशे रति मानीए
त्रिपे ते अज्ञान ठोमी प्रनु दिठां पुष्ट रति करीए ॥ ८ ॥

हेतु पडटावी मये, जोड्या गुणि गुण नक्ति नाथरे ॥ तेह
प्रशस्तपणे रम्या, माथे आनम शक्ति नाथरे ॥ नमि० ॥ ९ ॥

अर्थ:- ईडियो मन वचन काया अने रागादि कर्मबंधना हेतु
पडटावीने द्यक्त गुणी अग्रिंन देवना चरणकमलमां जोडीए के०
स्वभावाचरणमां जोडीए पट्टे अग्रिंननी आदा मेरवी ने गुणनक्तिज
वे ने मन वचन बुद्धि रागादि आत्माने अप्रशस्तके० अहितकारी पणे
हता ने पडटावीने अग्रिंननी आदा मेरवामां गुणी गुण नक्तिपणे
जोड्या पट्टे ने मये आत्म हितकारीपणे-प्रशस्तपणे रम्या तेज
मुखात्म शक्ति माथे ॥ ९ ॥

धन तनु मन वचना मये, जोड्या म्यामी पाय नाथरे ॥
बाधक कारण वागनां, माधन कारण आय नाथरे ॥ नमि० ॥ १०

अर्थ:- धन तन मन वचन बुद्धि आदि सर्वशक्ति म्यामिना चरण
कमलमां अर्थ करीए मोपीए पट्टे म्यामीए बटावेला स्वभावा-
चरणमां जोडीए. एन जे जे बाधकतानां कारण हतां ने वागवायो
माधकतानां कारण आय. उच्छेद आवागमे " जे आसवा ते परि-

१ जे परिमिदने आसवा " पट्टे कर्तने अनुद्ध कार्य परिणाम

જે જે આશ્રવનાં કારણ હતાં તે શુદ્ધ કાર્ય પરિણામી થયે સંવરનાં કારણ થાય અને શુદ્ધ કાર્ય પરિણામે જે જે સંવરનાં કારણ હતાં તે અશુદ્ધ કાર્ય પરિણામી થયે આશ્રવનાં કારણ થાય માટે કારણ પદ કર્તાના વશમાં ઠે એમ જાણી શુદ્ધ સાધ્ય સિદ્ધિ કાર્ય પરિણામી થઈ આશ્રવનાં કારણ પલટાવી સંવરનાં કારણો કરવાં એ ઉત્તમમાર્ગ ઠે ૧૦

આત્મતા પલટાવતાં, પ્રગટે સંવર રૂપ નાથરે ॥ સ્વસ્વરૂપ રસી કરે, પુરણાનંદ અનૂપ નાથરે ॥ નમિ૦ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-પર પરિણતિમાં આત્મતા માની ઠે તે જોદજ્ઞાને સ્વપર સદ્ગુણ જિજ્ઞાસા જાણી સ્વદ્રવ્યાદિકમાં આત્મતા માનીએ. સ્વદ્રવ્યાદિકમાં કારણ કારક કાર્ય જાણવે માનવે આદરવે આશ્રવ નાશ થઈ સંવર રૂપ પ્રગટે. જે જીવ શુદ્ધ સિદ્ધ સમ સ્વરૂપ રસીયો થયો તે સ્વરૂપ રસી પૂર્ણ અનંત અનુપમ આનંદ પ્રગટ કરે ॥ ૧૧ ॥

વિષય કપાય હર ટલે, અમૃત થાયે એમ નાથરે ॥ જે પ્રસિદ્ધ રૂચી હુવે, તો પ્રજ્ઞુ સેવા ધરી પ્રેમ નાથરે ॥ નમિ૦ ૧૨ ॥

અર્થ:-એમ વિષય કપાય રૂપ હર કે૦ કેર ટલે અમૃત થાય અપવા વિષય કપાય રૂપ હર કે૦ સત-દેવ ટલે સંવર રૂપ અમૃત પ્રગટ થાય. જે પ્રસિદ્ધરૂપે શુદ્ધ સાધ્ય સિદ્ધ કરવા રૂચિવંત હોય તે તીર્થંકરોની આજ્ઞા સેવવામાં પ્રેમ પ્રતિત રાલે ॥ ૧૨ ॥

કારણ રંગી કાર્યને, સાથે અવસર પામિ નાથરે ॥ દેવચંદ્ર જિનરાજની, સેવા શિવમુખ ધામ નાથરે ॥ નમિ૦ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-આત્મ સિદ્ધિનાં કારણ પરમેશ્વરના વચનમાં જોને રંગ લાગ્યો તે અવસર પામી અવશ્ય કાર્ય સિદ્ધ કરે. દેવોમાં ચંદ્રમા સમાન દેવાધિદેવ સ્વામીપ્રજ્ઞુની આજ્ઞાનું સેવન તે શિવમુખનું સ્થાનક ઠે ॥ ૧૩ ॥

સંપૂર્ણ.

॥ અથ દ્વાદશમ શ્રી મુનિસુવ્રત જિન સ્તવન ॥

॥ નમણી સ્વમણી ને મન ગમણી ॥ ૧ દેશી ॥

દિગ્ધો દરિશણ શ્રી પ્રજુજીનો, સાચે રાગે મનસું જીનો
જસુ રાગે નિરાગી થાયે, તેહની જક્તિ કોને ન સુદાયે ॥ ૧ ॥

અર્થ:-કેવલજ્ઞાન દર્શનાદિ અનંત લક્ષ્મીવંત અનંત શુદ્ધ પ્રજુ-
તાના ધર્મી મુનિસુવ્રત સ્વામી નામા વારમા તીર્થકરતું દર્શન દિતુંકે
પ્રજુજી જીવાદિ નવ પદાર્થાદિ અનેક શુદ્ધ તત્વો દર્શાવ્યા છે તે જેને
દર્શ્યા રૂપ્યા પ્રતિત થઈ તેને દર્શન થયું કહીએ. ૧ દર્શન જેને થયું
તે પ્રજુ ગુણોમાં સાચા રાગે મનથી જીનો જેને રાગે વીતરાગ પદ
પામીએ તેની જક્તિ કોને ન ગમે ? અલગત્ સુદ્ધ પુરુષોને તો પ્રજુ
આણા જક્તિ ગમેજ પણ પ્રજુ આજ્ઞાના ફલથી જે અજાણ છે તે તો
મૂઢપણામાંજ મુંઝાઈ રહ્યા છે. યતઃ “ નાણાઈસુ ગુણેસુ, અરિહંતાઈસુ
ધમ્મ રૂપેસુ ॥ ધમ્મોવગરણ સાહમ્મી, એસુ ધમ્મઠં જો ય ગુણ રાગો ॥
સો સુપસઠો રાગો, ધમ્મ સંયોગ કારણો ગુણદો ॥ પદમં કાયદો સો,
પત્ત ગુણે સ્વર્ગે તં સર્વં ” ॥ ૧ ॥

પુદ્ગલ આશા રાગી અનેરા, તસુ પાસે કુણ સ્વાયે ફેરા ॥
જસુ જગતે નિર્જય પદ લહિએ, તેહની સેવામાં ધિર રહિયો ॥ ૨ ॥

અર્થ:-જે દેવપણા વિના દેવ અને ગુરુપણા વિના ગુરુ કહેવાય છે
અને પુદ્ગલ પરિણતિના જીજ્ઞાસી એવા અન્ય જીવોની અને પુદ્ગલ
પરિણતિની આશા રાખે છે તો તે જીજ્ઞાસી પાસે જીજ્ઞાસ માગનારા તેની
પાસે હમેશા વાસ્તે ? કયું સુખ ? અને કયો ગુણ સેવા ફેરા સ્વાઈએ ? જેની
જક્તિએ નિર્જય નિરાકુલ શુદ્ધ સ્વતંત્ર શિવપદ પામીએ તેજ વીત-
રાગની આજ્ઞા સેવામાં ધિર રહિએ. તેમની આજ્ઞા અને સેવાથી
અસાધ્યમાન ધર્મ બહિરાત્મ જાવમાં ન જઈએ ॥ ૨ ॥

રાગી સેવકથી જે રાચે, વાહ્ય ઋત્તિ દેહીને માંચે ॥ જસુ
ગુણ દાઝે તૃપ્ણા આંચે, તેહનો સુજસ ચતુર કિમ વાંચે ॥૩॥

અર્થ:—રાગી ઠતાં દેવ તથા ગુરુ કહેવાતા ઇહવા દેવ તથા ગુરુ પોતાના
સેવકોની વાહ્ય ઋત્તિ દેહીને તેડ ઉપર સુશી થાય છે, માંચે છે, મમ
થાય છે પણ તે કહેવાતા દેવ તથા ગુરુના જ્ઞાનાદિ ક્ષાંત્યાદિ ગુણ
રૂપ ધન તે જોગ તૃપ્ણાઆંચે દાણે છે તેનો જસ ચતુર પુરુષો કેમ
બોલે ? જે પોતેજ આત્મ ધન હીણ છે તે વીજા જવ્ય પુરુષોને આત્મ ધને
ધનવંત કેમ કરી શકે ? અર્થાત્ નજ કરી શકે માટે માહરે તો
અર્ચિત્ય આત્મીક ધનનો દાતાર પ્રજુ હુંજ એક હું ॥ ૩ ॥

પૂરણ બ્રહ્મને પૂર્ણાનંદી, દર્શન જ્ઞાન ચરણ રસ કંદી
સકલ વિજાવ પ્રસંગ અફંદી, તેહ દેવ સમરસ નકરંદી ॥૪॥

અર્થ:—પ્રજુ અઢાર હજાર જેદે અગ્રહ્ય તજો પૂર્ણ શુદ્ધ બ્રહ્મ રૂપ
સિદ્ધ પદ પામ્યા છો તેથી અનંત સ્વતંત્ર પર્યાયે પરમ પૂર્ણ આનંદ
જોગી ઠો અને દર્શન જ્ઞાન ચરણાનંદ સ્વાદના મૂલ ઠો અને સકલ
વિજાવ પ્રસંગથી ફંદ રહિત અફંદી ઠો માટે હે દેવ ! તમેજ પૂર્ણ
સમજાવ વડે જ્ઞાનાદિ સ્વગુણનો રસ સ્વાદ લેવાવાલા ઠો ॥ ૪ ॥

તેહની ઋત્તિ જવજય જાજે, નિગુણ પિણ ગુણશક્તિ ગાજે
દાસ જાવ પ્રજુતાને આપે, અંતરંગ કલિમલ સવિ કાપે ॥૫॥

અર્થ:—ઇહવા દેવની ઋત્તિ જવ જયની કાપવાવાલી છે. નિશ્ચયથી
પ્રજુ કોઈ અન્ય કવ્યને ગુણ દોષ કરતા નથી પણ વ્યવહાર નયથી
શુદ્ધ નયે દેશના આપી અનેક જિવિ જીવોને સંસાર સમુદ્રથી પાર
ઉતારે છે અને સમ્યક્જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર આપે છે એમ અનેક
જિવિને ગુણ કરે છે તેથી ગુણ કરવાનો શક્તિ કરી ગાજે છે. ઇહવા
પ્રજુની આજ્ઞા સેવવા રૂપ દાસ જાવ જે આદરે તે સ્વતંત્ર આત્મ
શુદ્ધતા રૂપ અનંત પ્રજુતા પામે અને અંતરંગમાં રહ્યો જે કલુપતા

૫૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

ઉપજાવનાર અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ અને કપાયાદિ વિજાવતા રૂપ મેલ તેને કાપે ॥ ૫ ॥

અધ્યાતમ સુખ કારણ પૂરા, સ્વસ્વજાવ અનુજ્ઞતિ સન્નો.
તસુ ગુણ વલગી ચેતના કીજે, પરમ મહોદય શુદ્ધ લહીજે ॥ ૬ ॥

અર્થ:-શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી આત્મ અધિકાર રાજ્ય સુખ પ્રાપ્તિનું પૂર્ણ પુષ્ટ કારણ છે. શુદ્ધ આત્મ સ્વરૂપ અણજાણતા જીવ પોતાનો આત્મીક અધિકાર જાણે નહીં તેથી પુદ્ગલ દ્રવ્ય પર્યાયને પોતે અને પોતાના જાણી માની તેના અધિકારી પોતે થઈ અધિર અને પરતંત્ર પુદ્ગલનું કર્તા જોક્તા ગ્રાહક વ્યાપક રક્તકપણું પોતામાં માની બેઠા છે. તે પુદ્ગલો આપણા રાહ્યા રહે નહીં, કસ્યા થાય નહીં વહી પર ફેટી પદાર્થો જોગવી શકાય નહીં વહી લેવાય નહીં એમ અણહોલું થાય નહિ તેથી તેમાં લેદ કરી કરી તેના વિનાશ પોતાનો વિનાશ આદિ વિપર્યાસ વાસના થઈ રહી છે તેથી જન્મ મરણાદિક અનંત દુઃખ જોગવે છે પણ જ્યારે પ્રજુ વચ્ચે આત્મા પોતાનો આત્મીક અધિકાર જાણે ત્યારેજ સકલ ક્લેશથી મુક્ત થાય અને આત્મ-અધિકારનું અત્યંતીક સ્વતંત્ર સહજ સુખ પામે. તો તે અધ્યાત્મીક સુખનાં દાતાર તો પ્રજુ અને પ્રજુ આણાના શુદ્ધ પ્રેરક છે તે સિવાય અન્ય કોઈ નથી માટે પરમ અને પૂર્ણ ઉપકારી પ્રજુજી તમેજ ઓ. જેમ કોઈ પુરુષ પરધર પરવસ્તુ પર સ્ત્રી આદિકનો અધિકારી નથી અને પરધર સ્ત્રી વસ્તુ આદિકનો અધિકારી પોતાને માની તે પરવસ્તુને આદરે તો તે સુખી થાય નહીં અને દુઃખી થાય પણ જ્યારે પોતાની ધર સ્ત્રી આદિ વસ્તુનો અધિકારી પોતાને જાણે માને આદરે ત્યારેજ દુઃખ મટે અને સુખ થાય તેમ આત્મા અન્ય વસ્તુનો અધિકારી નહીં ઠતાં પોતાને અન્ય વસ્તુનો અધિકારી જાણી માની આદરે તો તે દુઃખી રહે પણ સુખી થાય નહીં. જ્યારે પોતાનો અધિકાર જેવો છે તેદ્વધો જાણી માની આદરે તોજ સકલ દુઃખથી નિવર્તી અને પરમા-

नंदनी प्राप्ति घाय अने प्रजुजी तो निज ज्ञानादि रिछिना अनुजव जोगमां तदा तृत-मग्न गो महा तेजवंत गो. आपणी चेतना प्रजुना ज्ञानादिक निर्मल गुणे बखगी राखीए एटले ज्ञानचेतना प्रगट घाय. चेतना अनादियो कर्मफलचेतनापणे अने कर्मचेतनापणे परिणमेली बखगेली ठे. ज्यांसुधी चेतना कर्मफलचेतनापणे एटले उदय आवेसा शुजाशुज कर्म फलमां राग छेपणे परिणमे ठे तथा योग क्रिया प्रवर्त्तीधीज सुख उपजे ठे एम जाणी क्रिया परिणाममां कर्मचेतना पणे वर्त्ते ठे त्यांसुधी स्वरूप ज्ञानमां लागती बखगती नथी पण ज्यारे प्रजुना परम निर्मल ज्ञानादि गुणे बखगे त्यारे शुद्धात्म स्वभावमां आनंद जाणी शुद्धात्म स्वभावमां धिर रहेवा ज्ञानचेतनापणे परिणमे. माटे आपणी चेतना प्रजु गुणे रसीली करीए एटलेज शुद्ध स्वगुण रसी घाय. एम परम महोदय के केवलज्ञानादि अनंत स्वगुण निर्मल पूर्ण व्यक्ति पामीए ॥ ६ ॥

मुनिसुव्रत प्रजु प्रजुता लीना, आत्म संपत्ति जासन पीना ॥ आणा रंगे चित्त धरीजे, देवचंद्र पद शीघ्र वरीजे ॥ ७ ॥

अर्थ:-जे जीव मुनिसुव्रत स्वामीनी पूर्ण प्रजुता जाणी आश्चर्य पाव्या के अहो ! प्रजुजीनुं परमज्ञान परमदर्शन परम धिरताए शुद्ध स्वर्पाय रम्यमांहे रमण अने परम अवल स्वतंत्र अबाधित वीर्य. एम अनंत गुणेनी शुद्धतानो परमानंद जाणी चित्त लीन ययुं तेनेज निजात्म शुद्ध संपदानुं पुष्ट जासन ययुं. ए माटे तीर्थकरोनी आझामां रंगे चित्त धिर करीए तोज देवचंद्र मुनि कहे ठे के शुद्धात्मपद उतावसुं पामीए ॥ ७ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ त्रयोदशम श्री सुमतिजिन स्तवन ॥

॥ कान्हेयाबाब ए देशी ॥

प्रजुस्यं इस्यं विनवुरे लाल, मुज विजाव दुःख रीतरे

સાહવિયાલાલ । તિન કાલના ફેયનીરે લાલ, જાણો ઠો સહુ
નીતિરે સાહવિયાલાલ ॥ પ્રજુ૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-તેરમા શ્રી સુમતિ જિન પ્રજુથી હું પત્રી અરજ કરું તું કે
મેં તાહરાં વચન જાણ્યા આદર્યા પહેલાં પુદ્ગલોમાં આપાપણું માની
મહા વિજ્ઞાવ ડહ પરિણામ વાંઘ્યા તે પરિણામનો વેગ તાહરાં વચન
જાણ્યા ઠતાં આજસુધી મટતો નથી અને તેથી અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ
અને કપાયાદિથી પરતંત્રતા વિગેરે બહુ દુઃખ ઓગવું તું તે માહરોજ
આદરેલો વિજ્ઞાવ દુઃખ ત્રાસ આપ્યાં કરે છે અને હે સાહેબ ! તમે તો
સકલ ડ્રવ્યની ત્રિકાલ પરિણતિની નીતિ જાણો ઠો ઇટલે પંચાસ્તિ-
કાય અને કાલ સકલફેયની નીતિ અને રીતિ જાણો ઠો ॥ ૧ ॥

ફેય જ્ઞાનસ્યું નવિ મિલેરે લાલ, જ્ઞાન ન જાયે ઇ
તથ્યરે ॥ સા૦ ॥ પ્રાપ્ત અપ્રાપ્તમેયનેરે લાલ, જાણો જે જિમ
જથ્યરે ॥ સા૦ ॥ પ્રજુ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-જે જે ડ્રવ્યના જે જે સ્વજાવ અને જેટલા જેટલા ગુણપર્યાય
હોય તે તેમજ રહે ઘણી પર્યાય ક્રમવર્તી ઇર્જતા ઇથાવે ઘણી તેનું
જિવિતવ્ય જેમ હોય તેમ થાય અને ઇથમ પણ જિવિતવ્ય પ્રમાણે
ઘને અને જે જે કાલે જે જે યોગ સંજવ છે તે તેમ ઘને ઇમ પંચ
સમવાય મહ્યાં કાર્ય થાય ઇમાં કાંઈ શંકા નથી. ઇમાંથી કાંઈ પણ
ઇકાંતતા તે મિથ્યાત્વ છે. ફેય જ્ઞાન સાથે મહી એકમેક થાય નહીં,
જ્ઞાન ફેય ફેત્રે જાય નહીં અને ફેયપણ જ્ઞાન ફેત્રે ઇથાવે
નહીં. જેમ દર્પણમાં જે પદાર્થો જાસે છે તે પદાર્થો દર્પણ
સાથે એકમેક યઈ જતા નથી, દર્પણ દર્પણ રૂપે અને પદાર્થ
પદાર્થ રૂપે રહે છે તેમ જ્ઞાન જ્ઞાન રૂપે અને ફેય ફેય રૂપે રહે છે ઇ
મર્યાદા છે. પ્રજુજી તમે દૂર આકાશ ફેત્રે રહ્યા અપ્રાપ્તમેય ફેયને
અને એક આકાશ ફેત્રે રહ્યા સ્વપર પ્રાપ્તમેય ફેયને તથા વર્તમાન

काले वर्त्तता प्राप्त अग्राप्तमेय ज्ञेयने अने अतित अनागते वर्त्तता
अग्राप्तमेय ज्ञेयने क्षेत्री अने कालधी दूर अने निकट एटले अ-
प्राप्त अने प्राप्तमेय ज्ञेयने जे जेम ठे ते तेम समकाले अशेषपणे
जाणो सो एटले कोई पण ज्ञेय एहवो नथी के तमारी ज्ञायकतामां
न जासे ॥ २ ॥

वति परजाय जे ज्ञाननारे लाख, ते तो नवि पळटायरे ॥
सा० ॥ ज्ञेयनी नवनव वर्त्तनारे लाख, सवि जाणे असहायरे
॥ सा० ॥ प्र० ॥ ३ ॥

अर्थ:-ज्ञानना अविज्ञानी ठती पर्यायमांभी कोई पर्याय कोई
काले पण नाश घाय नहीं अने तेज अविज्ञानी ठती पर्यायो ठतीपणे
रहिने सामर्थ्यपणे थावे ठे पण अठतीपणे यता नथी एटसे ठती-
पणानो नाश नथी; मात्र तिरो अने आवीर्त्तावे धयां जाय. ज्ञेयोनी
नवे नवे समय नवि नवि वर्त्तना घाय ते अन्य ज्ञ्यनी सहाय' विना
अने प्रयासविना जणाय देखाय ॥ ३ ॥

धर्मादिक सहु ज्ञ्यनारे लाख, प्राप्त जणी सहकार रे ॥
साहि० ॥ रसनादिक गुण वर्त्ततारे लाख, निज क्षेत्रे ते धाररे
॥ सा० ॥ प्र० ॥ ४ ॥

अर्थ:-धर्मादिक अजीव ज्ञ्य प्राप्त यवाने सहायकारी ठे एटसे
धर्मास्तिकायना जे प्रदेशमां गति परिणामी जीव पुद्गल आवी प्राप्त
पाप तेनेज ते गतिसहाय थावे, अधर्मास्तिकायना जे प्रदेशमां
स्थिति परिणामी जीव पुद्गल आवी प्राप्त घाय तेनेज
ते स्थिर सदाय थावे, आकाशना जे प्रदेशमां जीव पुद्गल
आवी प्राप्त घाय मखे तेनेज ते अवकाशदान थावे पण
अन्य प्रदेशो रक्षाने थावे नहीं, वस्त्री चार अंश स्निग्ध के
रुद्र व्यक्तिमां जे पुद्गल परमाणु होय ते तेज देशमां तेषी ये

अंश न्यून के अधिक स्निग्ध रुक्ष गुण व्यक्तिवाला अन्य पुद्गल परमाणु आवी प्राप्त थाय तो तेनी साथे ते मले पण अन्य आकाश क्षेत्रे रहेला स्निग्ध के रुक्ष वे अंश न्यून अधिक व्यक्तिवाला पुद्गल परमाणु अगर खंध साथेमले नहि अने कार्मणादिवर्गणा जीवप्रयोगे परिणमेलीजे आकाश क्षेत्रमां होय तेने आकाश प्रदेशमां रहेली अन्य वर्गणा साथे मले. ए प्रमाणे धर्मास्तिकायादि चारे अजीव अव्यने अन्य प्रदेशे रहेलाने चलाववुं, थीर राखवुं, अवकाश आपवुं के मलवुं थतुं नथी, चक्षु तथा मन विना रसनादिक चार इंद्रियोने व्यंजनावग्रह ठे एटले स्वादवाली वस्तु जीव प्रदेशने मले अने स्पर्शवाली वस्तु त्वचाने मले अने गंधना पुद्गल नाशीका अंदर घ्राणइंद्रियने मले—स्पर्श अने शब्दना पुद्गल श्रोतइंद्रियरूप पडदाने मले—स्पर्श तोज तेनो बोध थाय. ए पांचे इंद्रियो दूर क्षेत्र विषयी कही ठे पण रसनादिक चार इंद्रियोने तो ते विषयोना पुद्गल स्वक्षेत्रमां आवी मले तेनेज स्पर्श ठे अने चक्षु इंद्रियने तो पुद्गल पदार्थ उपर पमेखुं सूर्यादिनुं उद्योत किरण परावर्त्तन थई चक्षुमां आवेत्यारे बोध थाय ठे तेथी तेने व्यंजनावग्रह कसो नथी पण उद्योत किरण वस्तु उपर पमी परावर्त्तन थई आंखमां आव्या विना तेनो बोध थतो नथी अने प्रजुजीना केवलज्ञानमां तो क्षेत्रे काले दूर निकटना पण रूपी अरूपी सर्वे पदार्थनो समकाले बोध थाय ठे ॥ ४ ॥

जाणग अजिज्ञापी नहिरे छाल, नवि प्रतिविंबे झेयरे ॥ सा० ॥ कारक शक्ते जाणवुरे छाल, जाव अनंत अमेयरे ॥ सा० ॥ प्रजु० ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रजु परव्यने जाणवाना अजिज्ञापी नथी अने अन्य झेयोनुं प्रतिविंब पण पोतानी ह्यायकतामां पडतुं नथी पण जीवमां अनंत गुणोनां कारक चक्र आप आपणा कार्यपणे दर समय फरे ठे

તેમાં જ્ઞાન કારક ચક્રમાં નવા નવા સમયની નવિ નવિ જોય પ્રવર્તી જાયકતાનું સંપ્રદાન અને પૂર્વ જોય પ્રવર્તી જાયકતાનું અપાદાન સદ્જ સ્વજાવે થયાં કરે અથવા પૂર્વ જોય જાયકતાનું અતિત જ્ઞાનપણે પરિણમવું અને વર્તમાન જોયનું વર્તમાન જ્ઞાનપણે પરિણમવું તેથી સકલ જોયોનો પરિણતિ વર્તી વર્તે છે અને વર્તશે એમ જાણે છે તથા જોયોમાં આપ આપણા ગુણ પ્રવર્તીનું પરાવર્તન થવું અને જીવ દ્રવ્યમાં જ્ઞાન દર્શન ઉપયોગ પ્રવર્તીનું પરાવર્તન થવું એમ સર્વે દ્રવ્યોનું અગુરુલ્લઘુ ચક્ર સમકાલે ફરે છે તેથી જાણગ પાસગપણું સકલ સમય નવિ નવિ પરિણતિ પરિણમે છે અને જાણગ પાસગપણું નવિ નવિ પરિણતિનું થાય તો રમણ પણ નવા નવા પર્યાયનું થાય અને ધીર્ય પણ નવિ નવિ પર્યાય પ્રવર્તીય થયું તેથી ધીર્ય પણ નવું ઉપજ્યું કહેવાય એમ અનંતા ગુણો નવિ નવિ પરિણતિ પરિણમે છે તેથી જાણવું પણ કારક શક્તિ વળે અનંત જાવનું અમેયપણે (અમાપ) પણ છે. જેમ સૂર્યને એહવો અજિ-પ્રાય નથી કે પૃથ્વીના પદાર્થો જેમ પ્રવર્તે તેમ હું પ્રકાશ કરું પણ સૂર્યના ઉદ્યોતમાં પૃથ્વીના સર્વે પદાર્થો જેમ જેમ પ્રવર્તે તેમ તેમ જાણે છે તે વિષે સૂર્યને પણ પ્રયાસ કે અજિજ્ઞાપ નથી પણ સદ્જ સ્વજાવે પ્રવર્તે છે તેમ પ્રજુજીના જ્ઞાનાદિ ગુણો વિનાઅજિજ્ઞાપે અને વિનાપ્રયાસે પ્રવર્તે છે ॥ ૫ ॥

તેહ જ્ઞાન સત્તા થકેરે લાલ, ન જણાયે નિજ તત્ત્વરે ॥
 ॥ સા૦ ॥ રૂચિ પણ તેહવિ નવિ વધેરે લાલ, એ અમ મોહ મહત્વરે ॥ સા૦ ॥ પ્રજુ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-એહવાજ જ્ઞાનાદિક અનંત ગુણો હમારી સત્તામાં છે તો પણ હમારું શુદ્ધ તત્ત્વ જણાતું નથી અને તે તત્ત્વ જાણવા માટે પૂર્ણ રૂચિ પણ વધતી નથી એ હમારે મોહ અને મમતાનું મહાત્મ્ય છે ॥ ૬ ॥

સુજ જાયકતા પર રસીરે લાલ, પર તૃણાણ તપ્તરે

૬૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંડ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિંશી.

સાહિવિ૦ ॥ તે સમતા રસ અનુજવેરે લાલ, સુમતિ સેવન
વ્યાપ્તરે ॥ સા૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—માહરી જ્ઞાયકતા અનાદિ કાલથી પુદ્ગલ પરિણતિની
રસીલી થયેલી છે અને તે પુદ્ગલ પરિણતિ અથિર પરતંત્ર વિનાશીક
તેથી તેની તૃણાણ તપી રહેલી છે અને પુદ્ગલ પરિણતિમાંજ તત્ત્વ
સાર માનેલો છે પણ માહરી જ્ઞાયકતા માહરા ડબ્બ ફેત્ર કાલ અને
જાવમાં તત્ત્વ જાણી સંતોષ અને તૃપ્તિ વાલી થાય તો તે સમતા રસ
અનુજવે. તે તો સુમતિ જિન સ્વામીએ સુમતિ સેવવા આદરવાની
ઘતાવી તેમાં વ્યાપે તોજ વને ॥ ૭ ॥

વાધકતા પલટાવવારે લાલ, નાથ જ્ઞાતિ આધારે ॥ સા૦ ॥
પ્રજુ ગુણ રંગી ચેતનારે લાલ, એહીજ જીવન સારરે ॥ સા૦ ॥
॥ પ્ર૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:—હમારી અનાદિની વાધક જાવે પરિણમેલી આત્મ પરિણ-
તિને પલટાવી સાધક જાવમાં લાવવા તુમ સરલા પ્રજુતાવંતની આણ
સેવવી એજ હમારે પરમ પુષ્ટ આધાર છે. એ માટે ચેતના પ્રજુ ગુણ રંગી
કરવી એજ આ વાતનું જીવન અને સાર છે ॥ ૮ ॥

અમૃતાનુષ્ટાને રહ્યોરે લાલ, અમૃત ક્રિયાને ઉપાયરે ॥
॥ સા૦ ॥ દેવચંડ્ર રંગે રમેરે લાલ, તે સુમતિ દેવ પસાયરે
॥ સા૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૯ ॥

અર્થ:—અમૃત અનુષ્ઠાનને આશ્રયે અમૃત ઉપજે. દેવચંડ્ર મુનિ કહે
છે કે જવ્ય જીવો શુદ્ધાત્મ તત્ત્વમાં રમે તે સુમતિ દેવનોજ પસાય
જાણવો ॥ ૯ ॥

સંપૂર્ણ.

॥ अथ चतुर्दशम श्री शिवगति जिन स्तवन ॥

धारा मेहेला उपर मेह झुके वीजली हो लाख ॥ ५ देशी ॥

शिवगति जिनवर देव सेव आ दोहिली हो लाख ॥

॥से० ॥ पर परिणति परित्याग करे तसु सोहिली हो लाख ॥

॥करे० ॥ आश्रव सर्व निवारि जेह संवर वरेहो लाख ॥जेह०

जे जिन आणा छीन पीन सेवन करे हो लाख ॥पीन० ॥ १

अर्थः—शिवगति नामा चौदमा तीर्थकरनी सेवा ते अति दोहिलो
ठे. हमो संसारी जीव मिथ्यात्व अतिरति प्रमाद कपाय जांगचप-
खता वरो जे जे मार्गे चाखीए जिये ते अशिव मार्ग ठे एटखे कल्याण-
कारी मार्ग नही. जे अशिव मार्गे प्रयत्न ते बंजित सुख पामे नहि अने
छुःखी रहे एए जेने शिवगती के० शिव चाख ठे एहवा जिनवर
देवनी आज्ञा सेववी ते परम दुर्लभ ठे एए पर परिणतिने जे रुढी
रीते त्यागे—दूर करे तेने ए सेवा सुखन ठे. जे जीव सत्तावन्न प्रकारे
अपदा तो अनेक प्रकारे आघव तजी संवरवंत घाय तेज पुरुष जिन
आज्ञामां परम छीन यह पृष्टपणे जिन आज्ञा सेवे. अनेक प्रकारे
आश्रव कसो एए ते परवस्तुना राग रूप एक अशुद्ध उपयोगमांज
समाय ठे अने छेप ते तो राग दोष भोज उपजे. उक्तंच “ पर दच्च
रठं बहसई. बिरठं मुचई अछ कम्मोहि, एतो जिए उदएसो, समा-
सठं येय मोग्गस्स ” ॥ १ ॥

वीतराग गुण राग जक्ति रुची नेगमे होलाख ॥ ज० ॥

यथाप्रवृत्ति जज्य जीव नय संग्रह रमे हो लाख० ॥ नय ॥

अमृत क्रिया विधि युक्त वचन आचारची होलाख ॥

॥ वचन० ॥ मोक्षार्थी जिन जक्ति करे व्यवहारची होलाख०

॥ करे० ॥ २ ॥

અર્થ:-મોક્ષાર્થી જીવ જિન જક્તિ તથા સાધન વ્યવહાર સાત નયે કરી કરે તે કહિયે ટ્રિયે.

(૧) વીતરાગના ગુણોનો રાગ અને વીતરાગની આજ્ઞા સેવવાની રુચિ તે નૈગમ નયે જક્તિ કહીયે.

(૨) જ્યારે જ્ઞવ્ય જીવ ઠેલ્લું યથાપ્રવૃત્તિકરણ કરે ત્યારે સંપ્રહ નયે જક્તિ કહીયે. એ કરણમાં સત્તાપણે જિન પ્રરુપિત તત્ત્વનો અજિસાપી જીવ ઠે.

(૩) જિન વચનમાં જે આચાર ક્રિયા અનુષ્ઠાન સેવવાનું કહ્યું તે વિષ ગરલ અને અન્યોન્ય અનુષ્ઠાન ત્યાગી મોક્ષાર્થી જીવ જેદ-જ્ઞાનાદિ શ્રુત વાચના, પૃચ્છના, પરિચ્છેદના, અનુપ્રેક્ષા, ધર્મકથા તથા વિનય વૈયાવચ્છાદિ આત્મ શુદ્ધતાને તદ્દેતુ ક્રિયા અને શુક્ષ્મધ્યાન રૂપ અમૃત ક્રિયા વિધિને સેવે તે વ્યવહાર નયે જક્તિ કહીયે ॥ ૨ ॥

ગુણ પ્રાગ્જાવી કાર્ય તણે કારણપણે હો લાલ ॥ તણે ० ॥
રત્નત્રયિ પરિણામ તે રુજુસૂત્રે જણે હો લાલ ॥ તે રુજુ ० ॥
જે ગુણ પ્રગટ થયો નિજ નિજ કારજ કરે હો લાલ કે ॥
નિજ ૦ ॥ સાધક જાવે યુક્ત શબ્દ નયે તે ધરે હો લાલ ॥
શબ્દ ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:- (૪) જ્ઞાનાદિ અનંત આત્મ ગુણો શુદ્ધ પ્રગટ કરવા રૂપ કાર્યનો પરિણામી થયો જીવ તેમજ શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શન ચરણાદિના પરિણામ કરે તે રુજુસૂત્ર નયે જક્તિ કહીયે (૫) જ્ઞાનાદિક શુદ્ધાત્મ ગુણ જે જે અંશે પ્રગટ થઈ આપ આપણું કાર્ય શુદ્ધ પ્રગટપણે કરવા લાગે અને સર્વે ગુણો પૂર્ણ પ્રગટ કરવાનો સાધક જાવ આદરે તે શબ્દ નયે સેવા જક્તિ કહીયે ॥-૩-॥

પોતે ગુણ પર્યાય પ્રગટપણે કાર્યતા હો લાલ ॥ પ્ર ૦ ॥

जणे घाए जाव ताव संजिरुडता हो लाख ॥ ताव० ॥
संपुरण निज जाव स्वकारय कीजते हो लाख ॥ स्व० ॥
शुद्धात्म निज रूप तणे रस लीजते हो लाख ॥ त० ॥ ४ ॥

अर्थः—(६) केवसज्ञान केवसदर्शन यथाख्यात्चास्त्रि अने परम
अचक्षु वीर्यगुणो अने पर्यायो प्रगटपणे आपआपणुं कार्य करे ठे
त्यांपीज ज्यांसुधी अव्यावाध अक्षयस्थिति अटसअवगाहना अने
अगुरुक्षु प चार गुणोना अंशो अघाती कर्म वशे ज्यांसुधी पूर्ण
प्रगट कस्या नथी त्यांसुधी समजिरुड नये सेवा कहिय (७) शैलेसी
करणना ठेह्ना समय आठे गुणोना सर्व अंश प्रगट निर्मल कस्या अने
ते मुख्य आठ गुण शिवाय अनंता गुणोना पूर्ण अंश प्रगट यया
अने ते सर्व गुणो आपआपणुं कार्य पूर्ण पर्याये पूर्ण पदे करवा
साग्या त्यारे एवंजुत नये सेवा थई एटखे चौदमा गुणगणाना चरम
समये एवंजुतनये सेवा जाणवी. ए स्थानके पूर्ण आत्म शुद्ध पर्यायनो
लाजसे ठे ह्या एवंजुतनये सेवा थई जाणवी सेवानुं फल सेवा साये मखेज
ठे पण काळांतरनो वायदो नथी. कोई कहेके—सेवानुं फल तो ते जवे
अथवा जवांतरे पण फले ठे तेने कहीए के शुज उपयोगवने शुज कर्म.
दख बंधाय ते अनुक्रमे उदय आवे पण अर्ह्यां तो शुद्धतानी बात ठे
अने शुद्धतामां आत्मगुण प्रगट ध्यानो आनंद ते तो तरतकास
आवे ठे अने उंचा गुणगणानुं कारण घाय ठे. जेम सूर्य
उग्यो के तेज बलते अंधकार नातो अने उघोत घयो तेनो आनंद
तेज बलत आव्यो तेम अर्ह्यां अशुद्धता नावी अने शुद्धता प्रगट
थई ते अशुद्धतानुं दुःख गयुं अने शुद्धतानो आनंद आव्यो एमांहे
कासकमनुं जोर नथी ॥ ४ ॥

उत्सर्गे एवंजुत ते फलने नीपने हो लाख ॥ ते० ॥
निसंगी परमात्म रंगथी ते बने हो लाख के ॥ रं० ॥

૬૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિંશી.

સદ્ગજ અનંત અત્યંત મહંત સુલે જાયા હો લાલ ॥મ૦ ॥

અવિનાશી અવિકાર અપાર ગુણે વ્યા હો લાલ ॥ અ૦ ॥૫

અર્થ:—ચૌદમા ગુણગણના અંતે પૂર્ણ ગુણપર્યાય પ્રગટ કર્યા અને તેનું ફલ લીધું તે બત્સર્ગે એવંજૂતનયે સેવા થઈ. એવા નિસંગી પરમાત્મ જાવમાં રંગ રાખવાથી એ સેવા બને. પ્રજુજી સદ્ગજ સ્વજાવી અંત રહિત અનંત સુલે જરપૂર મહંત ઓ વલી વિનાશ રહિત વિકાર રહિત અથાહ ગુણ વ્યા ઓ ॥ ૫ ॥

જે પ્રવૃત્તિ જવ મૂલ ઘેડ ઉપાય જે હો લાલ ॥ ટે૦ ॥

પ્રજુ ગુણ રાગે રક્ત થાય શિવદાય તે હો લાલ ॥ થા૦ ॥

અંશ થકી સરવંશ વિશુદ્ધપણું ઠવે હો લાલ ॥ વિ૦ ॥

શુકલ વીજ શશિ રેહ તેહ પૂરણ હુવે હો લાલ ॥ તેહ૦ ॥૬

અર્થ:—આત્મ સ્વરૂપના અજ્ઞાન અને મિથ્યાત્વ રાગાદિકબદ્ધે જે પ્રવૃત્તિ, તે જવત્રમણનું મૂલ ટે અને પ્રજુના શુદ્ધ ગુણોમાં રાગે રક્ત થવું તેજ જવ ત્રમણનું મૂલ ઘેડવાનો મૂલ્ય ઉપાય ટે તથા સકલ ઉપદ્રવનો નાશ કરનાર આશ્વર્ય શિવદાયી થાય ટે ઇટલે પ્રજુ ગુણ રાગરૂપ શુદ્ધ ઉપયોગ તે શુદ્ધ ઉપયોગનું પરમ કારણ ટે અને શુદ્ધ ઉપયોગે મુક્તિ ટે. અંશ થકી સર્વાંશ વિશુદ્ધતા પ્રગટે ઇટલે નૈગમનયથી જે વીતરાગની આજ્ઞા સેવવાની રુચી કહી તે વિશુદ્ધતાના અંશ ટે અને વિશુદ્ધતામાં ગર્જિત શુદ્ધતા ટે તે વિશુદ્ધતા સાથે ગર્જિત શુદ્ધતા વધતે વધતે એવંજૂતનયે પૂર્ણ શુદ્ધતા પ્રગટે જેમ વીજનો ચંદ્રમા બગ્યા પઠી દિને દિને કલા વધતે વધતે પૂનમે પૂર્ણ સોલે કલાપ્ર પ્રગટ થાય તેમ નૈગમ સેવાથી વિશુદ્ધતા અને ગર્જિત શુદ્ધતા શરૂ થઈ તે તે વધતે વધતે ચૌદમે ગુણગણે એવંજૂતનયે પૂર્ણ શુદ્ધતા પ્રગટે ॥ ૬ ॥

તિમ પ્રજુર્થધાર્ય પ્રગવ કરે વીતરાગતા હો લાલ ॥ કરે૦ ॥

गुण एकत्वे याय स्वगुण प्राग्जावता हो लाव ॥ स्वगुण० ॥

देवचंद्र जिनचंद्र सेवा मांदि रहो हो लाव ॥ सेवा० ॥

अव्याबाध अगाध आतम सुख संग्रहो हो लाव ॥ आ० ॥ ७

अर्थः—तेम प्रजुथी पवित्र राग ते आखर पूर्ण वीतरागता प्रगट करे. प्रजुना निर्मल गुणनुं एकत्व ध्यान करवायी परिणति आत्म गुणयी एकता पामी पूर्ण गुण प्रगटे. एम देवोमां चंद्रमा समान पवा शिवगति साहेवनी सेवामां रही आत्मिक अनंत अव्याबाध अगाध जने सादिअनंतकाल सुधी जोगवो—राखो ॥ ७ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ पंचदशम श्री आस्तागजिन स्तवन ॥

॥ मन मोहं अमारुं प्रजु गुणे ॥ ए देशी ॥

॥ साचा रंग जिनेश्वरू, संसार विरंग सहू अन्यरे ॥

तैं नरपति संपदा, ते तो दुरगंधी कदन्नरे ॥ करो० ॥ १

अर्थः—हे ! शाश्वत सुख अजिखापी जव्यो ! तमो आस्ताग

स्वामीना वचने अने आस्ताग स्वामीना गुणोमां साचो रंग कसे.

संसार विरंग के० संसारना अनेक प्रकारना जे धन विषय सन्मान

आपुण्य कुटुंबादि तेमां मिथ्या दशाए रंग लागे ठे पण ते सर्वे

विपरित रंग ठे अने आत्मक्षेत्रथी न्यारो विनाशीक जय जरेखो

परतंत्र पूर्वापर बलेश युक्त ठे. देवोना पति ईजो अने मनुष्योना पति

चक्री राजाठ आदिनी संपदा जे अश्व गज स्त्री आदिते तो जगत् जीवनी

एवं, दुर्गंधीक अने सडेलों अनाज जेवी, बिद्धसतां करावनार, पाप-

कारी दीनता युक्त ठे पण तेमां मोह मदिरानी ठाके अंध धुंध थया

जीवोने सुख जणाय ठे पण परमार्थे ते रोग अने रोगना उपचार ठे ॥ १

जिन आस्ताग गुण रस रमी, चख विषय विकार विरूप रे ॥

विण समकित मते अजिखखे, जिणे चारख्यो शुद्ध स्वरूपरे ॥

અર્થ:-જ્ઞાનગુણના અવિનાશી ઠતી પર્યાય રૂપ કરણે વધતો વધતો અને નવો નવો જ્ઞાન ગુણ નિર્મલ પ્રગટ થાય તેમ દર્શન ચરણાદિ સર્વે ગુણોના ઠતી પર્યાય રૂપ કરણે દર્શન ચરણાદિક ગુણો પૂર્ણ પર્યાયે નિર્મલ પ્રગટે અને સત્તાગતે જ્ઞાનાવરણ દર્શનાવરણ અને મોહનીય આદિના રસ (અનુજાગ) અને સ્થિતિ દલ સહિત છેદે અને પ્રદેશ હૃદયથી સંક્રમણ કરી નિર્જરા કરે અને અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ કપાય તથા જન્મ મરણ જય શોકાદિનો સ્વેદ ટાલે ॥ ૬ ॥

સહજ સ્વરૂપ પ્રકાશથી, યાએ પૂર્ણાનંદ વિલાસે ॥
દેવચંડ્ર જિનરાજની, કરજ્યો સેવા સુખ વાસે ॥ કરો ॥ ૭ ॥

અર્થ:-સહજ શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ પ્રકાશ થવાથી સ્વતંત્ર અત્યંતિક પૂર્ણાનંદ વિલાસ પ્રગટ થાય માટે દેવચંડ્ર મુનિ કહે છે જિનરાજની સેવામાં રહી શુદ્ધ આત્મ સત્તાજૂમિમાં સ્વતંત્ર સુખે વાસ કરજ્યો ॥ ૭

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ પોદશમ શ્રી નમિશ્વર સ્વામી જિન સ્તવન ॥

॥ હો પીઠ પંક્તીઢા ॥ ૯ દેશી ॥

જગત દિવાકર શ્રી નમિશ્વર સ્વામજો, તુજ મુખ દીઠે
નાઠી જૂલ અનાદિનીરે લો ॥ જાગ્યો સમ્યગ જ્ઞાન સુધારસ
ધામજો, ઠાંતી ટુર્જય મિથ્યાનાંદ પ્રમાદનીરે લો ॥ જ ૦ ॥ ૧

અર્થ:-જગત્તમા જ્ઞાનરૂપ દિવાકર, અજ્ઞાન અને મિથ્યાત્વ રૂપ અંધકાર નાશ કરવાવાલા તથા સકલ ધ્વન્યની શુદ્ધ સત્તા પ્રકાશ-વાવાલા શ્રી નમિશ્વર સ્વામી તમારું મુખ દીઠે ઘટલે તમારા વદન કમલમાંથી મેઘ ધ્વની પેઠે ગર્જાવ કરતી શુદ્ધ સ્યાદાદ નયની દેશના સાંજલવાથી હમારી અનાદિની જૂલ નાઠી અને સમ્યક્જ્ઞાન રૂપ અમૃતનું ધર હથડયું-જણાયું. કે જેમાંથી અનંત પ્રકારનું અમૃત

६० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

॥ क० ॥ १ ॥ निज गुण चिंतन रस रम्या, तसु क्रोध अन-
लनो ताप रे ॥ नवि व्यापे कापे जवस्थिती, जिम शीतने
अर्क प्रतापरे ॥ क० ॥ ३ ॥

अर्थ:-श्री आस्ताग जि० पोताना ज्ञानादिक अनंत शुद्ध गुणमां
रसीया अने अखंड समय स्वतंत्रपणे रमण करवावाला ठे. चलायमान
विषय विकार ते आस्ताग स्वामीना गुणयी उलटो दुःख अने वशेश
रूप ठे. ज्यांसुधी सम्यक्ज्ञान नथी त्यांसुधी मूढ जीव पह्या
विषयरूप दुर्गुणानो अजिज्ञापी होय पण जेणे शुद्ध गुण स्वरूपनो
स्याद घाग्यो ते तो निज शुद्धात्म गुण चिंतन रस जखमां रम्या, तेने
मोधादिक कषाय अग्निनो ताप कदापि व्यापे नहि पण ते जवस्थि-
तीने कापे जेम सूर्यनो प्रताप शीत कापे ठे तेम जाणवुं ॥ २ ॥ ३ ॥

जिन गुण रंगी चेतना, नवि बांधे अग्निनव कर्मरे ॥ गुण
रमणे निज गुण उलसे, ते आस्यादे निज धर्मरे ॥ क० ॥ ४

अर्थ:-जे जीव जिन गुणोमां रंगी थयो ते नवा कर्म बंध करे
नहीं. जिन गुण रमणे पोताना आत्मिक शुद्ध गुण उल्लास पामे-प्रगट
याव तेज पोताना ज्ञान दर्शन चरणादिक धर्मनो स्वतंत्र आनंदलेख

पर त्यागी सगुण एकत्वता, रमता ज्ञानादिक जावरे ॥
स्वस्वरूप घ्याता यई, पामे शुचि खायक जावरे ॥ करो० ॥ ५

अर्थ:-जे पुरुष पुद्गल परिणतिनुं कर्त्तापणुं जोक्तापणुं रदाकपणुं
माहकपणुं व्यापकपणुं तथा राग द्वेष अने ममता त्यागी स्वस्वरूप
प्याने एकत्व रही ज्ञानादिक रम्य रूपमां रमण करे ते पूर्ण स्वस्व-
रूपनो प्याता यई पवित्र अक्षय दायक नाव पामे ॥ ५ ॥

गुण करणे नव गुण प्रगटता, सत्तागत रस थीती वेद रे ॥
संक्रमणे उदय प्रदेशयी, करे निझंरा टाखे खंद रे ॥ करो० ॥ ६

अर्थः—ज्ञानगुणना अविजागी ठती पर्याय रूप करणे वधतो वधतो अने नवो नवो ज्ञान गुण निर्मल प्रगट थाय तेम दर्शन चरणादि सर्वे गुणोना ठती पर्याय रूप करणे दर्शन चरणादिक गुणो पूर्ण पर्याये निर्मल प्रगटे अने सत्तागते ज्ञानावरण दर्शनावरण अने मोहनीय आदिना रस (अनुजाग) अने स्थिति दल सहित छेदे अने प्रदेश उदययी संकमण करी निर्झरा करे अने अज्ञान मिथ्यात्व कपाय तथा जन्म मरण जय शोकादिनो खेद टाळे ॥ ६ ॥

सहज स्वरूप प्रकाशयी, थाए पूर्णानंद विलासरे ॥
देवचंज जिनराजनी, करज्यो सेवा सुख वासरे ॥ करो ॥ ७ ॥

अर्थः—सहज शुद्धात्म स्वरूप प्रकाश यवायो स्वतंत्र अत्यंतिक पूर्णानंद विलास प्रगट थाय माटे देवचंज मुनि कहे ठे जिनराजनी सेवामां रही शुद्ध आत्म सत्ताजूमिमां स्वतंत्र सुखे वास करज्यो ॥ ७ ॥
॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ षोडशम श्री नमिश्चर स्वामी जिन स्तवन ॥

॥ हो षोड पंखीडा ॥ ए देशी ॥

जगत दिवाकर श्री नमिश्चर स्वामजो, तुज मुख दीठे
नाठी जूळ अनादिनीरे खो ॥ जाग्यो सम्यग ज्ञान सुधारस
धामजो, ठांमी दुर्जय मिथ्यानींद प्रमादनीरे खो ॥ ज ० ॥ १

अर्थः—जगत्मां ज्ञानरूप दिवाकर, अज्ञान अने मिथ्यात्व रूप अंधकार नाश करवावाला तथा सकल अव्ययी शुद्ध सत्ता प्रकाश-वावाला श्री नमिश्चर स्वामी तमारूं मुख दीठे पटखे तमारा वदन कमलमांयी मेघ ध्वनी पेठे गजार्ख करती शुद्ध स्याद्वाद नयनी देशना सांजखवापी हमारी अनादिनी जूळ नाठी अने सम्यक्ज्ञान रूप अमृतनुं घर ठयडपुं—जणायुं. के जेमांयी अनंत प्रकारनुं अमृत

૬૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિસી.

હમે પીપ્પટલે હમારા અનાદિના મિથ્યાત્વાદિ અસાધ્ય રોગો જાય
થને જ્ઞાન થને અચલ સ્વતંત્ર વીર્યાદિની પરમ પુષ્ટિ થાય થને તેથી
હમારી દુઃખે તજાય ણવી મિથ્યાત્વ થને પ્રમાદની નિંદા હતી તે
હમે ઘોડી ॥ ૧ ॥

સહજે પ્રગટ્યો નિજ પર જાવ વિવેક જો, અંતર આતિમ
ઠહ્યો સાધન સાધવેરે લો ॥ સાધ્યાલંબી થઈ જ્ઞાયકતા ઠેક
જો, નિજ ગુણ પરિણતિ થિર નિજ ધર્મ રસે ઠવેરે લો ॥ જ૦ ૧

અર્થ:-ગુરુ નયે અમૃત સમાન તમારી વાણી જાણી આત્મ લક્ષણ
અનાત્મ લક્ષણ નિશ્ચ નિશ્ચ જાણી સહજે નિજ પરજાવ વિવેક પ્રગટ
પયો થને ધંધ માર્ગ મોહ માર્ગ સંવર માર્ગ થને આશ્રવ માર્ગ પ
થાદિ માર્ગ સાદાન્ જાણ્યા. હૈ પ્રભુજી ! તમારા વચનોથી ડહાડા
થને દૂર રહેવાવાળા કુમતિપણે ચાલનાર થને ચલાવનારના જય વ્રમણ
કરતાં કેવા દુઃખાલ્લ યશે ? તે વિચારતાં ચિત્તમાં ધ્રુજારો આવે ઠે વધી
તે કુમનિષ્ઠ, ઉપકારીના દિતકારી વચનોથી દૂર રહે થને મોહ
માર્ગમાં પ્રેરનાં ડહાડા કોપ કરે ઠે તેને શું કરીપ ? પણ હમારો
અંતર આત્મા તમારાં પરમ જ્ઞાન પરમ ન્યાય પરમ દયા જરૂર વચન
માંતણી ગુરુ સાધ્ય જાણી સાધન સાધવામાં ઠેર્યો પ પ્રભુનો પરમ
ઉપકાર ઠે. હમારી જ્ઞાયકતા પરાસંચન તજી ગુરુ સાધ્ય આસંચને
ઠેક વચગી પટલે પ્રભુની આણા આસંચનમાં પણ ટકી તેથી નિજ
પરિણતિ નિજ જ્ઞાનાદિક ગુરુ સ્વનાવિક આનંદમાં મગ્ન થઈ-રમવા
લાગી રહી ॥ ૨ ॥

ત્યાર્ગને મધિ પર પરિણતિ રસ રીંછુ જો, જાગી ઠે નિજ
આત્મ અનુજવ ઇષ્ટતારે લો ॥ સહજે વુટી આશ્રવ જાવની
ચાલજો, જાલમ પ પ્રગટી સંવર શિષ્ટતારે લો ॥ જ૦ ॥ ૩ ॥

अर्थः—सकल पुद्गल परिणति रस रीक त्यागीने आत्म गुण अनुभव अन्यासमां ईष्टपणुं जाग्युं तेथी सहजे अनादिनी आश्रव जावनी चाख—टेव हती ते तुटी. एवी महा जोरावर संवर जावनी शिष्टता के० उत्तम चाख प्रगट थई ॥ ३ ॥

बंधना हेतु जे वे पाप स्थानजो, ते प्रभु जगते पाम्या पुष्ट प्रशस्ततारे खोल ॥ ध्येय गुणे वलग्यो पूरण उपयोग जो, तेह्मी पामे ध्याता ध्येय समस्ततारे खोल ॥ ज० ॥ ४ ॥

अर्थः—बंध हेतु जे जे पापनां स्थानक हतां ते प्रभु जक्तिण पक्षटी शुद्धात्म पुष्ट प्रशस्तपणे थयां ते नीचे प्रमाणे—

- (१) प्राणातिपातपणे जे परिणाम हतो ते पक्षटी डव्य जाव दया परिणामे परिणम्यो.
- (२) अनृत वचन परिणाम हतो ते सत्य अमृपा परिणामे परिणम्यो.
- (३) अदत्त ग्रहणपणे परिणाम ते शुद्धात्म तत्त्व माहकपणे परिणम्यो.
- (४) पुद्गल डव्य गुण पर्याय मथन रूप कुशिल परिणाम ते स्वगुण पर्याय समाधि कामी सहजानंद रमणी थयो.
- (५) पर ग्रहण रूप परिग्रह परिणाम ते शुद्ध स्वगुण पर्याय प्राही थयो.
- (६) क्रोध परिणाम पक्षटी परम ह्यमा रूप थयो.
- (७) मान परिणाम मृदुता रूप थयो.
- (८) माया परिणाम आर्यव रूप थयो.
- (९) लोभ परिणाम मुक्ति संतोष रूप थयो.
- (१०) राग परिणाम वीतरागता रूप थयो.
- (११) द्वेष परिणाम अद्वेष रूप थयो.

नहीं. ते माटे हमे प्रजु अवसंवने निरासंवता पामी निज शुद्ध गुण
नंदनवनमां आनंदे रमीशुं ॥ ५ ॥

साध्यादि निज प्रजुताने एकत्त्वजो, दायक जावे थाए
निज रत्नत्रयीरे लोल ॥ प्रत्याहारी धारे धारणा शुद्धजो,
तत्त्वानंदी पूर्ण समाधि लये मईरे लोल ॥ ज० ॥ ६ ॥

अर्थ:-शुद्ध साध्य आदि निज प्रजुतामां एकत्व परिणामे रमे
एटसे शुद्ध साध्य जाणी सिद्धि करवामां शुद्ध साधनाए निज प्रजुता
के० निज शक्तिमां एकत्वपणे धिर उपयोगे प्रवर्त्ते तेने पोताना
केवलज्ञान केवलदर्शन अने केवल चरणरमण दायकजावे थाय.
परजावची परिणाम पात्रो वाली एटसे प्रत्याहार करी शुद्ध ध्येयमां
धैर्यपणे धारणा राखे, वीर्य अचल राखी अनोल रहे ते तत्त्वानंदी
जीव पूर्ण समाधिमां लयलीन थाय एटसे विकल्पे व्यापेलो उपयोग
शुद्ध अचल निज रूपमां लय पामी परम अचल समाधिमेय रहे ॥ ६ ॥

अव्यावाध स्वगुणनी पूरण रीत जो, कर्त्ता भोक्ता जावे
रमणपणे धरेरे लोल ॥ सहज अकृत्रिम निर्मल ज्ञानानंदजो,
देवचंद्र एकत्त्वे सेवनधी वरेरे लोल ॥ ज० ॥ ७ ॥

अर्थ:-अनंता गुणो अव्यावाधपणे राखवानी एज पूर्ण रीत ठे के
स्वगुण कर्त्ता भोक्तापणामां पोताना परिणामनुं रमण अखंड समय
एकत्वपणे धारे-राखे एटसे देवमां चंद्रमा समान नमिश्चर स्वामीनी
सेवामां परिणाम एकत्वपणे राखवाचीज सद्गज स्वजाविक निर्मल
अनुपचरित ज्ञानानंद पामीए ॥ ७ ॥

॥ समाप्त ॥

अने तमने सेवनार जविने निश्चयथी तमे पाखवावाला के राखवावाला के पार पमाडवावाला नथी पण तमने जे तन्मय थई सेवे ठे तेने तमे जाणे समस्या बंध सलाहबंध शिव आपो एम जणाय ठे पण तेनी सेवानुं तेज पुरुष शिवसुख फल पामे ठे एमां काई शंका नथी ॥ २ ॥

करता निज गुण वृत्तितारे, गुण परिणति उपभोग ॥
निप्रयास गुण वृत्तितारे, नित्य सकल उपयोग ॥ अनील ० ३

अर्थः—प्रभुजी तमे तो सकल समय बिना प्रयासे निज गुण प्रवृत्तिना कर्ता ठे अने तमारे स्वगुण परिणतिनोज सकल समय उपभोग ठे, निःप्रयासे सहजे गुण वर्त्ते ठे अने तेनो उपयोग पण तमारे सकल समय थखंड ठे ॥ ३ ॥

सेव जक्ति जोगी नहारे, न करे परनो सहाय ॥ तुज गुण रंगी जक्तनारे, सहजे कारज थाय ॥ अनील ० ॥ ४ ॥

अर्थः—तमारी आज्ञा सेववावाला तमारी सेवा जक्ति करे तेना तमे जोगी नथी अने तमे परनी सहाय करवावाला पण नथी पण ताहुरा ज्ञानादिक गुणोमां रंगी थई तमारी आज्ञा सेवे ते जक्तोनां सहजे कार्य थाय ॥ ४ ॥

किरिया कारण कार्यतारे, एक समय स्वाधीन ॥ वर्त्ते प्रति गुण सर्वदारे, तसु अनुभव खयलीन ॥ अनील ० ॥ ५ ॥

अर्थः—तमारे अनेक गुणोना कार्यनी क्रिया कारण अने कार्यपणुं प्रति गुणोनुं दरेक समयमां समकाखे तमारे पोताने स्वाधीन ठे ते अनुभव रस स्वादमां तमे खयलीन ठे ॥ ५ ॥

ज्ञायक लोकालोकनारे, अनील प्रभु जिनराय ॥ नित्या-
नंद मयी सदारे, देवचंद्र सुखदाय ॥ अनील ० ॥ ६ ॥

अर्थः—देवचंद्र मुनि कहे ठे के अनील प्रभु अग्नीश्वरमा धारमा अने तेरमा गुणठाणाना सामान्य जिनोमां राजा

प्रवर्त्तीनो स्वामी शुद्धात्म संपदा पामे ए निश्चय ठे पण प्रजुजी जेवा परम दयाल्वनी आशा तो सर्वे राखे. माहुरा जेवा रंक पुरुषोने मोक्ष मार्गमां प्रेरवावाखा नाथ विना हमारी चिंता कोण मिटावे ? पटखे हमारुं चिंतित देखाड्या विना कोण हमारी चिंता करे ? वखी हमारुं चिंतित प्रजुजी तमे जाणोज ओ पण वाखकनी पेठे महारेथी योदया विना न रहेवाय तेथी कहुं तुं ॥ ५ ॥

तुज सेवा फल माग्यो देतां, देवपणो धाये काचो ॥ विण माग्यां वंजित फल आपे, तिणे देवचंज पद साचो ॥ से० ॥ ६ ॥

अर्थः—जेणे तमने सेव्या तेनुं फल तमे तेने माग्युं आपो तो तमे सेवाना अर्थी अथवा रागी कहेवाउं तेथी तमारुं देवपणुं काचुं गणाय पण माग्या विना वंजित फल आपो ओ तेथी तमारुं देवमां चंजमा समान परम देवपद साचुंज ठे ॥ ६ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ विंशतिम श्री धर्माश्वर जिन स्तवन ॥

॥ अखीयां हरखन लागी हमारी अखीयां ॥ ए देशी ॥ राग प्रजाती ॥

हुं तो प्रजु वारि तुं तुम मुखनी, हुं तो जिन वखिदारी तुम मुखनी ॥ समता अमृतमय सुप्रसननी, तरेच नही राग रुखनी ॥ हुं० ॥ १ ॥

अर्थः—हे जिनेश्वर ! तमारा मुखनी हुं वारी जाउं—वसिहार। जाउं तुं पटखे हे जिनेश्वर ! तमारा मुख कमखनी जे वाणी वरसे ठे ते सकस जीवोना पाप भेडने धोवावाखी ठे. जीवो स्वपर डव्य थने जाव प्राणनी हाणी करी व्यवहार थने निश्चयची स्वपर मुक्तनी हाणी करे ठे पण प्रजुजी मादृष्टतानो उपदेश करी सकस जीवना डव्य जाव प्राणनी हाणी थती अटकावे ठे ते डव्य प्राण—इंद्रियो

(૫) વસ્ત્ર (૩) શ્વાસોશ્વાસ (૧) યાયુષ્ય (૧) એમ
મુલ્ય ચાર છે અને તેના ઉત્તર જેવ દશ છે અને જાવ પ્રાણ જ્ઞાન
દર્શન ચરણ અને વીર્ય એ મુલ્ય ચાર છે તેના ઉત્તર જેવ અનેક અથવા
અનંત પણ છે. ડ્રવ્યપ્રાણે કરીને જીવ વ્યવહારીક સુખ જોગવે છે અને
તે ડ્રવ્ય પ્રાણની હાણી કરવાથી બે પ્રકારનું દુઃખ થાય છે જેમ સ્પર્શ
ઈન્દ્રિયની હાણી કરવાથી તે સ્પર્શ ઈન્દ્રિયનું વેદન જેવન થાય તેનું
દુઃખ ઉપજે છે અને સ્પર્શ ઈન્દ્રિય વડે જે જે સુખ લેતો જોગવતો હોય
તે મુગ્ધ જાણ તેનું દુઃખ પણ જીવ જોગવે છે તેમજ રસના ઈન્દ્રિયને
વેદનાથી તે વેદન જેવનનું દુઃખ ઉપજે છે અને રસનાઈ કરીને વિવિધ
પ્રસારના સ્વાદ લેતો હોય તે જાય તેનું દુઃખ ઉપજે છે એમજ પાંચ
ઈન્દ્રિયોમાં પણ જાણવું વહી કાપવડાનો નાશ કરવાથી દુઃખ ઉપજે છે
અને કાપવડા વડે જે મુલ્ય લેતો હોય તે જાય તેનું દુઃખ થાય છે
એમ વચનવચ્ચમાં અને મનવચ્ચમાં પણ જાણવું વહી શ્વાસોશ્વાસની
હાણી કરવાથી શ્વાસોશ્વાસ રોકાયાનું દુઃખ ઉપજે છે અને શ્વાસો-
શ્વાસ વડે જે મુલ્ય લેતો હતો તે સુખ જાય તેનું દુઃખ થાય છે
અને યાયુષ્યની હાણી કરવાથી યાયુષ્ય હાણીનું દુઃખ ઉપજે છે
અને યાયુષ્ય વડે જે મુલ્ય લેતો હતો તે સુખ જાય તેનું દુઃખ ઉપજે
થાય છે એમ ૫ દશે ડ્રવ્ય પ્રાણની હાણીથી વેદના, નય, શોક, કપા-
સાદિ દુઃખ ઉપજે છે અને અવેદના નિર્ભય અશોક અકપાયનું સુખ
નાશ થાય તે દુઃખ ઉપજે છે વહી ૫ ડ્રવ્યપ્રાણની હાણી કરતાં
જીવ એક પદ્ધતી વેર વિરોધ થાંથી વેર વિરોધની પરંપરા વધારી પ્રાપ્ત
અનંત દુઃખ સુખી દુઃખી થાય છે વહી ૫ ડ્રવ્યપ્રાણની હાણી તે
સ્વર નામપ્રાણની હાણીનું કારણ પણ થાય છે તેથી જ્ઞાનાવરણાદિક
અતિ કમ પોતે થાંથી અને ઘોઝાને પણ કમવંચના કારણ પડે અનંત
દુઃખ સંસારનાં રૂપે રૂપાંતરે છે. જે નામપ્રાણમાં અજ્ઞાન આદરી

અજ્ઞાન પમાડી જૂઠા વિકલ્પો કરી કરાવી પોતાના નિશ્ચય જ્ઞાન
 આનંદની હાણી કરે ઠે અને વીજા જીવોના પણ નિશ્ચય જ્ઞાનનંદની
 હાણી કરાવે ઠે એમ જ્ઞાનનંદ નિશ્ચય સુખનો નાશ કરવો અને
 અજ્ઞાન દુઃખ સ્વદુઃખ કરવું એ પણ ધંને પ્રકારે દુઃખ જાણવું વહી અશુદ્ધ
 નિશ્ચય કરી પોતે મિથ્યાત્વ આદરીએ અને વીજાને મિથ્યાત્વનો આદર
 કરાવીએ તેથી સમ્યક્જ્ઞાવ નિશ્ચય સુખનો નાશ અને મિથ્યાત્વ
 જ્ઞાવ દુઃખની ઉત્પત્તિ એ પણ ધંને પ્રકારનું દુઃખ જાણવું વહી વિષય
 કપાયાચરણે શુદ્ધ સ્વજ્ઞાવાચરણ ધિરતા રૂપ નિશ્ચય સુખનો નાશ કરીએ
 અને એમ અન્ય જીવને પણ વિષય કપાયાચરણ કરાવી શુદ્ધ
 સ્વજ્ઞાવાચરણ નિશ્ચય સુખનો નાશ કરાવીએ તો શુદ્ધ સ્વજ્ઞાવાચરણ
 નિશ્ચય સુખનો નાશ અને વિષય કપાયાતુરતા દુઃખ અગ્નિનું ઉપજવું
 થાય ઠે એ પણ ધંને પ્રકારે દુઃખ જાણવું વહી જાવલંબિ આત્મ
 વીર્ય ચલાયમાન કરી કરણ ઈન્દ્રિયોમાં વીર્ય વાલ વાધક જાવે
 ફોરવી અને વીજા પાસે ફોરવાવવાથી જાવલંબિ નિશ્ચય સુખનો
 નાશ અને કરણ વીર્ય વને વાધકતાએ પ્રવર્ત્યાવ્યે દુઃખનું ઉપજવું થાય
 ઠે એ પણ ધંને પ્રકારે દુઃખ જાણવું એમ સ્વપર દ્રવ્ય જાવ પ્રાણતી
 હાણી તે સ્વપર જીવને અનેક સુખ નાશનું અને અનેક દુઃખ ઉત્પત્તિનું
 કારણ ઠે વહી સ્વપર જીવને દુઃખ ઉપજાવવું તે જ્ઞાન નહિ અને
 સ્વપર સુખની હાણી કરવી સૂંટવું તે ન્યાય પણ નથી અને દયા પણ
 નથી એમ જાણી અનંત જ્ઞાન ન્યાય અને દયાવંત પ્રજુજી તમે માહણ-
 તાનો ઉપદેશ કહ્યો તેથી તમારા મુલકમલની વલિહારી ઠે તમારા
 શિવાય વોદ્ધ સાંસ્કારાદિ અન્ય અનેક અશુદ્ધ અગ્નિપ્રાયવાલા તેનાજ
 કહેલા શાસ્ત્રોથી તે પોતે જ્ઞાન ન્યાય દયા રહિત જણાય છે માટે હે
 પ્રજુજી ! તમારા વચનની શોજા આગલ સકલ કુમતિર્ઝનું વલ હારી
 યાકી જાય ઠે. આ ભાવ અર્હિયાં સંકેપથી લખ્યો ઠે પણ સિદ્ધાંતોમાં

अर्थः—प्रजुना निर्मल ज्ञानादिक गुण घ्यातां अने प्रजु मुखयी शुद्ध नय स्याद्वाद अमृत मय वचन सांचली प्रजु रूप देखतां हमारुं रूप सिद्ध समान जाणी मननी चिंता मटी गई. जिनेश्वर सेवतां अने वचने करी प्रजु गुण गातां ईंद्रिय विषयोनी तृष्णा समी गई ॥४॥

मीन चकोर मोर मतंगज, जल शशी घन नीचनथी ॥
तिम मो प्रति साद्विच सुरतथी, ओर न चाहुं मनयी ॥हुं॥५॥

अर्थः—मत्स्य जेम पाणीघी, चकोरपंखी चंडमा देखीने, मोर मेघ देखीने अने हाथी तखाव आदि नीखाखी उंडाण जग्याथी जेम मग्न रहे ठे तेम मने साहेबनी सुरत देखी परम आह्लाद उपजे ठे तेथी प्रजुनी प्रजुता शिवाय हुं अन्य पदार्थों कुदेव कुवचनादि चाहातो नथी ॥ ५ ॥

ज्ञानानंदन जाया नंदन, आस दास नीयंतनी ॥ देवचंद्र
सेवनमें अहनिश, रमज्यो परिणति चित्तनी ॥ हुं॥ ६ ॥

अर्थः—हे ज्ञानानंद दातार ! जाया माताना नंदन, जाया माताने आनंद आपनार, दासनी निश्चय शुद्ध स्वरूपनी आशा पुरो. देवचंद्र मुनि कहे ठे के हमारा चित्तनी परिणति प्रजु आज्ञा सेवामां अहनिश रमज्यो ॥ ६ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ एकविंशतिम श्री शुद्धमती जिन स्तवन ॥

ध्री जिन प्रतिमा हो जिन सरस्वी कही ॥ ए देखी ॥

श्री शुद्ध मति हो जिनवर पूरवो, एह मनोरथ माव ॥

सेवक जाणी हो महेरवानी करी, अब संकटथी टाव ॥श्री॥१॥

अर्थः—तमारे कोई परद्रव्य गुणपर्यायनुं ममत्व नही तेम तेनो संग पण नही तेही जय अने कोई प्रकारनो विकार पण नही अने तमारे सत्ताम्य राजरिद्धि अनंती सहज स्वतंत्र निर्मल ठे अष्टकर्मरूप वन ध्यानाग्नि धमी प्रजाव्युं तेघो तमारे ज्ञानादि अखूट निर्मल रिद्धि प्रगट घई ठे ते अनंत कालसुधी खरच्यां पण खूटे नहिण

आज अनादिनी हो अनंत अक्षता, अक्षर अनक्षर रूप ॥ अचल अकल हो अमल अगमनुं, चिदानंद चिदुप ॥ श्री० ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रनुजो आज तमारे अनादिनी सत्तागते अक्षयपणे रहेली अनंत रिद्धि अने शक्ति व्यक्त घई छे ते अक्षर अने अनक्षर रूप के० वचन अक्षरपणे अनंती कही शकाय एवी अक्षर रिद्धि अने तेही अनंत गुणी वचन आलापमां न आवे एवी अनक्षर रिद्धि स्वतंत्र प्रगट घई ठे तेही तमे अचल तथा अगम के० उद्मस्य जीवोने तमारा स्वरूपनी उद्मस्यज्ञाने पूर्ण गमन पडे तथा उद्मस्य मतिप करी तमारू रूप रिद्धि अने आनंद कखी शकाय नहि तथा तमारू रूप रिद्धि पुद्गलीक अन्त्य पदार्थों जेगुं मखी जायनहीं तेही तमे अमल एवा ज्ञानानंदमय ज्ञान रूप ठे ॥ ६ ॥

अनंत ज्ञानी हो अनंत दर्शनी, अनाकारी अविर्बुद्ध ॥
लोकालोका हो ज्ञायक सुहंकरू, अनाहारी स्वयं बुद्ध ॥ श्री० ७

अर्थः—तमे अनंत ज्ञानी अने अनंत दर्शनवंत ठे तथा आकार रहित स्वरूप जीवही अविर्बुद्ध लोकालोका ज्ञाता द्रष्टा सकल जीवोने मुखना कारण ठे. तमारे कांई पण आहारनी जरूर रहेती नही तेही अनाहारी ठे पोते पोतापीज बोध पामेसा नाटे स्वयंबुद्ध ठे ॥ ७ ॥

५६ श्री महोपाध्याय-देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

जे निज पासे हो ते शुं मागीए, देवचंद्र जिनराय ॥ तो
पण मुजने हो शिवपुर साधतां, होजो सदा सुसहाय ॥ श्री०८

अर्थ:-ज्ञानानंदादि अनंत कार्योंनी सत्ता हमारी हमारा पासेन
वे तो प्रभुजी पासे शुं मागीए ? पण देवोमां चंद्रमा समान हे जिन-
राज ! हमने मोक्षमार्ग साधतां सदाए तमे सुसहाय थजो ॥ ८ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ द्वाविंशतिम श्री शिवकर जिन स्तवन ॥

शिवकर जिनवर देव, सेव मनमां रमे हो लाल सेव मनमां
रमे ॥ तन्मयताए ध्याय, तेह जव जय वमे हो लाल तेह ॥
त्रिपदी प्रहृषी मार, जगन जन तारवा हो लाल जगत ॥
ज्य अनेत प्रजाय, प्रमेय विचारवा हो लाल प्रमेय ॥ १ ॥

अर्थ:-सकृष्ट अशिव दूर करी सर्व प्रकारे शिव करवायावा पहरा
शिवकर नामे गन चोविशीमां द्वाविंशति तीर्थपति केवलज्ञान
दर्शनादि गुणे देदिप्यमान देवनी थाणानुं सेवयुं ते माहारा मनमां
रमेवे अथवा त्रिविजीवोना मनमां रमोके जेनी थाणा सेवयाथी आत्मा
शिवरद पामेवे पण ए प्रभुनी सेवा तन्मयताए ध्यायके० प्रभुजी जेम
राग द्वेष ओफी शुद्ध थिर सम परिणामे ज्ञान दर्शन चरणादि आत्म-
गुणोनां रम्यातेज प्रमाणे त्रिविजीव पण राग द्वेष ओफी सम परिणामी
थई मुख्य दर्शन ज्ञान चरणमय आत्म स्वभावमां थिर योगे रमे तो
सकृष्ट जवजय वमे पटसे जव करवानो जय तेने रहे नहि अने
निवांणरद पामे-कल्या वेंगार जिनेश्वरे जगत् जीवोने तारवा माटे
प्रथम मार त्रिपदी प्रहरी अने सर्व तीर्थकरो अनादिपी प्रथम
त्रिपदीज प्रहरे वे के जेपी त्रि जीव आत्म अनात्म स्वदर निज

જાણી પોતાનો ઉપયોગ આત્મ શુદ્ધતામાં ધિર કરી શકે છે. જ્યાંસુધી શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન ન હોય ત્યાંસુધી પુદ્ગલાદિ પરદ્રવ્યની મમતા અને મિથ્યાત્વ અવિરતિ આદિ કર્મવંધનાં કારણે શરૂ રહી આઠે પ્રકારે કર્મવંધ થયા કરે છે પણ જ્યારે જિજ્ઞાસુ જિજ્ઞાસુ દ્રવ્યની ઉત્પાદ વ્યય અને ધ્રુવતારૂપ પરિણતિ જિજ્ઞાસુ જિજ્ઞાસુ જાણે ત્યારે પરદ્રવ્ય ઉપર મમતા શાની રહે ? અને પરદ્રવ્યમાં આપણું કાર્ય કેમ મનાય ? અને પરદ્રવ્યમાં આપણું કાર્ય મનાય નહિ ત્યારે રાગ દ્વેષ અને શુદ્ધાશુદ્ધ સંકલ્પો પણ ઉપજે નહિ ઇદરે જીવ શુદ્ધાશુદ્ધ પામી પ્રથમ ધાતી કર્મનો નાશ કરી આત્મ સિદ્ધિ પામે. ત્રિપદી ઇદરે પંચાસિત દ્રવ્ય સકલ સમય આપ આપણા પૂર્વ પર્યાયનો વ્યય, નોતન પર્યાયનો ઉત્પાદ અને સત્તાનું ધ્રુવ રાખવું કરે છે ઇદરે નવે નવે સમય નવિ નવિ પરિણતિ કરે છે અને મૂલ ગુણે ધ્રુવ રહે છે કોઈ દ્રવ્ય કોઈ અન્ય દ્રવ્યના પૂર્વ પર્યાયનો વ્યય, નોતન પર્યાયનો ઉત્પાદ અને તેની સત્તાનું ધ્રુવ રાખવું કરી શકતો નથી તેથી સર્વે દ્રવ્યની સામાન્ય વિશેષ શક્તિ સાક્ષાત્કાર જિજ્ઞાસુ જણાય છે ત્યારે જીવે મમતા ટલી જાય છે અને મમતાવિના રાગ દ્વેષ રહેતા નથી ઇદરે સુખે સંજમ સાધી સિદ્ધિ પામે છે. દ્રવ્ય વિષે જગવંતે કહ્યું " ઉપનેવા, વિગમેવા, ધ્રુવેવા " ઇદરે ઉપરથી ગણધરો એક મૂર્ત્તમાં દ્વાદશાંગની રચના કરે છે અને દ્વાદશ અંગવને જગત્માં વાંધનો વિસ્તાર કરાય છે આપણે પણ વસ્તુની ત્રિપદી સંજાણીએ તો પરદ્રવ્યનું મમત્વ ટલી ઉપયોગ આત્મ શુદ્ધતામાં ધિર ધાય છે માટે ત્રિપદીનો અર્થ વિચારી પરદ્રવ્યથી જિજ્ઞાસુ આત્મ શુદ્ધતા જાણી આત્મ શુદ્ધતાના કામો થઈ સિદ્ધિ સુખ સાધવું. પ્રજુગીએ તીર્થંકર નામકર્મનાં ઉદયવને જીવે જીવોને તારવા ત્રિપદી પ્રણી તો આપણે તેમનો પરમ ઉપકાર સન્માની તેમની આજ્ઞા સમય માત્ર પણ ન ચૂકતાં સેવવી. ત્રિપદીનો પૂર્ણ જાવાર્ય તો કેવલી પોતાના કેવલજ્ઞાનમાં જાણે છે અને આદેશ

७७ श्री महोपाध्याय देवचंजरी कृत अतित स्तवन चोविशी.

यशे श्रुतज्ञानी पण पूर्ण जावार्थ श्रद्धा गोचर जाणे ठे अने अव्य
यकी इष्टिवाद श्रंगमां कहा प्रमाणे अर्थ ठे पण अहिंथां संक्षेपयी
खलीए त्रिये के पंचास्ति अव्यना प्रति प्रदेशे स्वस्व कार्य करवाना
करण रुपे अस्तिपणे ठति पर्याय तीरोजावे (गुप्तपणे) अनंता
अनंता, ठे जेम जीव अव्यना असंख्याना प्रदेश ठे ते दरेक प्रदेशे
जाणवा रूप कार्य करवाना ठति पर्याय अनंता, देखवा रूप कार्य
करवाना ठति पर्याय अनंता, आचरण रमण रूप कार्य करवाना ठति
पर्याय अनंता, वीर्य अचल राखवा रूप कार्य करवाना ठति पर्याय
अनंता तेम दान देवा रूप, लाज लेवा रूप, जोग उपजोग जोगवा
रूप सुख आनंदादि अनंत कार्य धर्मना ठति पर्यायो प्रति प्रदेशे
अनंता अनंता अस्तिपणे ठे ते ठति पर्यायोमांथी समय पामीने
अनंता पर्यायो स्वकार्य करवाने आवीर्तावे उपजे अने प्रथम समय
जे पर्यायो आवीर्तावे आवेला होय ते आवीर्तावयी विणसी तीरो-
तावे जाय अने तीरोजावे रहेला पर्यायोमांथी केदला आवी-
र्तावे उपजी कार्य करे. उक्तंच " उत्पाद् व्यय ध्रुव युक्तं सत्
वक्षणं अव्यं " पटले नवा पर्यायनुं नवन अने पूर्व पर्यायना व्यय
विना कोई पण कार्य थई शकतुं नयो. उत्पाद् व्यय थई कार्यनुं करतुं
एज अव्यनी सत्ता ठे पण पर पर्यायनुं नवन व्यय कोई अन्य अव्य
री शक्तो नयी एम जाणवा पत्री थापणुं कार्य पर अव्यमां तासे
हि तो पर अव्य उपर राग रोष पण रहे नहि. ए उत्पाद् व्यय
द गुणी हाणीवृद्धिपणे याय ठे ते बीजा ग्रंथोयी जाणी खेजो
पदी वडेज अनंत अव्यना अनंत पर्यायना प्रमेयनो बोध थाय ठे
परम उपकारी प्रनुजीए त्रिपदी प्ररूपी ए समान बीजो
नर नयो ॥ १ ॥
तगमां अव्य अनंत, उत्पत्ती व्यय ध्रुव रहे हो खाव
॥ जे जे जेहना ते तेहना, तेह मांही खहे हो खाव

तेह० ॥ जाणी जेदे विज्ञाव, अनंतने जे नरा हो लाख
अनंत० ॥ पामे पूर्णानंद, आत्म संपति धरा हो लाख
आत्म० ॥ २ ॥

अर्थ:-जगत्मां एक धर्मास्ति, एक अधर्मास्ति, एक आकाश, अनंता
जीव तथा अनंत पुद्गल ए पंच प्रकारे अनंत अस्ति अव्यये अने काल
ते पंचास्तिनो वर्तना पर्याय रूप अनंत अव्यय उपचारयी ठे अने धर्मा-
स्ति कायादि पंचे अस्ति अव्यय सर्वे समय आप आपणा उत्पाद् व्यय
ध्रुव सहित रहे ठे.

जेना अंदर उत्पाद् व्यय ध्रुव समकाले होय तेने सत्य अव्यय कहिए.
पोत पोतानुं उत्पाद् व्यय ध्रुवपणुं पोतामां सकल समय रहे पण ए उत्पाद्
व्यय ध्रुवपणुं कोई समय अन्य अव्ययमा जाय आवे नहि एम जेनो उत्पाद्
व्यय तेनो तेनामां समकित द्रष्टि जाणे. कोई अव्ययनो उत्पाद् व्यय
अने ध्रुवपणुं कोई अन्य अव्ययमां जतुं आवतुं नयी एम जाणी सम-
कित जीव अनंत विज्ञाव जेदे ते पुरुष केवलज्ञानादि आत्म संप-
दानी धरा के० सत्ताजुमिने जाणी पूर्णानंद पामे ॥ २ ॥

उत्पत्ति व्यय ध्रुव धर्म, अनंता अव्ययना हो लाख अनंता० ॥
खले त्रिकाक्षीक जाव, टले मति जर्मना हो लाख टले० ॥
इविध लह्यो उत्पाद् प्रयोगज विश्रसा हो लाख प्रयोगज० ॥
गई ममता तस दूर, लही आत्म रसा हो लाख लही० ॥ ३ ॥

अर्थ:-जे जीव पंचास्ति अव्ययना उत्पत्ति व्यय अने ध्रुव धर्म
जाणे तेणे अनंता अव्ययना त्रिकाक्षीक जाव जाण्या अने तेने कोई
प्रकारनी मिथ्या जाव रूप मतिजर्मना रहे नहि. प्रयोगसा अने
विश्रस्ता एम वे प्रकारे उत्पाद् व्यय ठे. जीव प्रयोगे पुद्गलोमां जे जे
उत्पाद् व्यय याय ते प्रयोगसा उत्पाद् व्यय कहिए अने पंचास्तिमां

पर्यायोने सामर्थ्यपणे उपजावे अने सामर्थ्य पर्यायने पोतामांज तीरो-
जावे दर्वे (समावे) एम उती अने सामर्थ्य वे जेदे पर्यायनी उत्पत्ति
व्यय प्रवृत्ति कोई समय पण कोई रीते रोकाय नहि ते अव्यय
स्वभाव कहीए.

(४) अव्ययना सर्वे स्वभावो सर्वे समय आप आपणा प्रमेय
प्रमाणे परिणमे ठे कोई अव्ययो एक स्वगुण ते बीजा स्वगुणनुं कार्य
करे नहि अने पर अव्ययना कोई गुणनुं कार्य पण करे नहि ने स्वकार्य
विना कोई समये खाली पण रहे नहि आप आपणी मर्यादा मूके
नहि तेथीज सकल अव्यय गुण पर्यायनुं प्रमाण ज्ञान बडे करी शकाय
ठे ए प्रमेयत्व स्वभाव जाणवो.

(५) गुणोना उती पर्यायो प्रदेशे प्रदेशे अनन्ता अनन्ता ठे ते खद
गुण हाणीवृद्धि पणे आबीजावे तीरोजावे सर्वे प्रदेशे सर्वे समय
पर्यां करे ठे तेथी कोई अव्यय ह्मको अगर जारे घाय नहि एहवो
अगुरुस्युत्त्व स्वभाव जाणवो.

विगमे पुरव प्रजाय, नऊतन उपजे हो लाख नऊतन॥
पण ध्रुव शक्ति सदाय, सत्त्व लक्षण जेजे हो लाख सत्त्व॥
ए सामान्य स्वभाव, ते जेहना तेहमां हो लाख ते जेहना॥ वलि
विशेष स्वभाव, ते जेहना जेहमां हो लाख ते जेहना॥ ६

अर्थः—(६) पूर्व पर्याय विणसतां अने नवा पर्याय उपजतां अव्यय आप
आपणुं कार्य करता उतां पण सत्त्वाने ठोमतो नथी ते सत्त्व लक्षण ठे.
यतः—“ अर्थ क्रिया कारित्वं अव्यय ” जो अव्यय सर्वे समय आप
आपणुं कार्य न करे तो सत्त्व लक्षण केम रहे ?

एम सर्वे अव्ययना ठ मूख सामान्य स्वभाव तथा उत्तर सामान्य
स्वभाव तथा अनंत विशेष स्वभाव जे जेना ते तेनामां जाणवा
मानवा. कोई अव्ययो सामान्य अथवा विशेष स्वभाव कोई अन्य

હારું કરવું જેરી જલ જરેલું છે અને કપાયો રૂપ આપદોનું જો
જોર છે તથા જ્યાં અથાહ વિકલ્પોના કલ્લોલો ઊઠ્યા રહ્યા છે તથા
જ્યાં કામ વરુવાનલ લાગી રહ્યો છે પહવા જવ દરિયામાં વૃક્ષો
જીવોને શુદ્ધ સંજમ જહાજમાં લઈ આત્મ સત્તાથલ આનંદપુરી નગ-
રીમાં પહોંચાનો ઠો માટે નિર્યામક ઠો વહી જગવાસી જીવોને લાગેલા
અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ અવિરતિ આદિ દુઃસાધ્ય રાગોને નાશ કરવા જ્ઞાન
દર્શન ચરણ રમણ મિશ્રિત ઉદાસિન્નતા રૂપ મૂળાંક પુમીનું સેવન
કરાવી ઉતાવલે તે રોગોને મટાવો છે માટે અમોઘ પરમવેદ્ય ઠો વહી
અશરણ અનાથ ઉન્માર્ગે પનેલા પહવા જગવાસી જીવોને સારણ
વારણ ચોયણા પડિચોયણા કરી કરાવી નિર્જય સુલ્લ સ્થાનમાં લાવો
ઠો માટે તમે જગત્ના નાથ ઠો ॥ ૧૧ ॥

ચરણ વદન કર નયણ, પરમ જિનરાજનાં હો લાલ પરમ ॥૧॥
જીવિ જનને હોય સાજ, આતમ સુલ્લ કાજમાં હો લાલ આતમ ॥
નાથ કૃપાલ વિશાલ, મહા શુદ્ધ વોધથી હો લાલ મહા ॥
જીવિ જન પામે સિદ્ધિ, તત્ત્વ નિજ શોધથી હો લાલ તત્ત્વ ॥૧॥

અર્થ:-પ્રજુજી તમારા પરમ ચરણવડે દેશ વિદેશ વિહાર કરી જીવિ-
જીવોને સમ્યક્ જ્ઞાન ચારિત્ર રૂપ ફલ આપો, ઠો, તેથી, તમે જંગમ કલ્પવૃક્ષ
સમાન ઠો વહી તમે તમારા વદન કમલ વડે હાલ શાંતી દેશના આપી શુદ્ધ
સાધ્ય સાધન યતાવી ઉપકાર કરો ઠો વહી, તમારા પરમ કર કમલે કરી
દિદ્દા શિક્ષા આપી ઉપકાર કરો ઠો વહી તમારા પરમ નયણ કમલ
વડે જીવિ જીવો ઉપર અમૃતમય દ્રષ્ટિ વેલી જીવિજીવોની દ્રષ્ટિ
શુદ્ધાત્મ સન્મૂલ કરાવો ઠો પૂમ તમારાં સર્વે અંગ અને સર્વે પુણ્ય
અતિશય જીવિજીવોને પરમ ઉપકાર પરમ સમાધિનાં કારણ છે
વહી તમારા અંતરંગ આત્મિક ગુણો અને અંગમાં રહેલા પુણ્ય
અતિશયના ગુણો આગલ મણિમય મુગટ કુંડલાદિકની સોજાવું

तो हमे शुं वत्ताए करीए ? नहि रत्न आदिना मुगट कुंडादि
आभूषणो तो संतारी विषयो चक्रवर्त्ती ईडादि घण पेहेरे ठे तो
एइवा अजीव अने अधिर पदार्पणी शी शोना ? एटसे तमारा
अंतरंग अने बास सबे उत्तम अक्षुणो चरिजीवोने आत्म सुख
काजनां पुष्ट सदायकारी कारणो ठे. नायनुं महागिशास कृपाअपणुं
गुरु बोधपी इनने जणाय ठे एए जे चरि जीव तमारा परम गुरु
बोधने अति सन्माने-आदरे अने तन्मय यह आत्म तत्त्वनी गुरुना
करे ते सिद्धि पामे ॥ १२ ॥

पामे आत्म ज्ञान दोष दुःख सहु टखे हो लाख दोष ॥

सीझे आत्म काज अचल कमला मखे हो लाख अचल ॥

पूज्यनी पूजा आपे शिवधर वासने हो लाखके शिव ॥

देवचंद्र मुनि मनसुख सहज विखासने हो लाखके सहज ॥ १३

अर्थ:-तमारी आज्ञा सेवी जे जीव आत्म बोध पामे तेना सबे
दोषो अने दुःखो टखे अने आत्म कार्य सिद्धि भाय वसी केवस-
ज्ञानादि अक्षय अचल सदमी मखे. एहवा त्रिगुवन पूज्य शिवकर
स्वामिनी सेवा शिवधर वास थापवावासी ठे. देवमां चंद्रमा समान
शिवकर स्वामी मुनिउना राजाने मनसुख उमंगे करी सेवतां सहज
आत्मिक विज्ञास पामे ॥ १३ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ त्रयोविंशतिम श्री स्यंदन जिन स्तवन ॥

॥ शांति जिनेश्वर केसर अर्चित जग धणीरे अ० ॥ ए देशी ॥

स्यंदन जिनवर परम दयाल कृपाबुधोरे ॥ जग सोहन

प्रवि बोहन देव मयाबुधोरे ॥ दे० ॥ ए आंकणी ॥ परपद

ग्रहणे जगजन बांधे कर्मनेरे, अधिर पदारथ ध्यातां किम लहे

ધર્મનેરે કિં ॥ જમ્બલ જગની એંઠે પુદ્ગલ પરિણતિરે,
ધ્યાતાં વીરજ કંપે આપ લહે ન સગુણ રતીરે ॥ લહે ॥ ૧ ॥

અર્થ:-ગત ચોવિંશીના તેવિશમા તીર્થંકર શ્રી સ્યંદન જિનેશ્વર
પરમદયાલ અને પરમકૃપાલ છે. જગત્માં જે જે લોકો શુદ્ધમાર્ગના અ-
જાણ દયા અને કૃપા કરે છે તે દયા થોડા દિનને માટે અને આશ્વર આપુ
પર્યંત કોઈકને વાહ્ય હિતકારી પણ થઈ શકે છે પણ આશ્વરે તે દયાનું
હિત વિણસી જાય છે કેમકે પુદ્ગલીક દયા અધિર છે અને પકાંતિક
સુખનું કારણ નથી વલી તે પુદ્ગલીક સુખ જય જરેલું છે અને સ્યંદન
સ્વામીની દયાથી જે આત્મિક ગુણો અને આત્મિક સ્વતંત્ર સુખ પ્ર-
ગટ થાય તે તો સાદિઅનંતકાલસુધી નિર્જય નિરાકુલ અચલ પરમ
સ્વતંત્ર સુખનું કારણ છે માટે પ્રજા પરમ કૃપાલ છે. પ્રજાની ગ્રણે જગ-
ત્માં શોષા પામેલા છે કે પાતાલ મનુષ્ય અને સ્વર્ગોમાં જુવનપતિઓ
મનુષ્યો વ્યંતરો વિદ્યાધરો ગણધરો મુનિર્લેખેમાનિકો અને નરનારીર્ણના
યોક જેના ગુણોની સ્તવના શોષા હમેશાં કસ્યા કરે છે. જીવિજીવોને
શુદ્ધ યોધના દાતાર છે, કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શને કરી દેદિપ્યમાન
દેવ સર્વે જીવોના લેદફ પરમ મયાણ છે. સંસારી જીવો પુદ્ગલ ગુણ
પર્યાયરૂપ પરપદ ગ્રહણ કરવાથી પટલે પરિગ્રહ વશે કર્મ વાંધે છે તે
પરિગ્રહ તો નિશ્ચયથી પરવસ્તુને અહંપણે ગ્રહવું તે એક અજેદપણે જા-
ણ્યો અને વ્યવહારથી વાહ્ય પરિગ્રહ નવવિધે તથા અંતર પરિગ્રહ ચોદ
વિધે છે. પુદ્ગલિક અધિર પદાર્થને ધ્યાતાં ચિત્ત ધિરતા પામતું નથી
અને ચલચિત્તવાણો, મુથિર આત્મિક ધર્મને પામી શકતો નથી. પુદ્ગલ
પરિણતિ પોતે જમ્બલ પટલે અચેતન છે અને ચલકે ० ઉત્કૃષ્ટિ અસંખ્યાત
સમયથી વધારે સ્થિતિવાલી નથી વલી અનંતા જીવોએ અનંતા પુદ-
ગલ દ્રવ્યને અનંતો વાર લીધા અને વિદ્યા મૂત્ર રસ રુધિર માંસ મેદ
અસ્થિ મજ્જા વીર્યાદિકપણે પરિણમાવ્યા અને વારવાર મૃતકપણે છે.

क्या तो एवी अधिर परिणतिना पाठ्य जे जीवो लाग्या ते केम थि-
रता पामे? अने तेनुं मन वचन काया निवृत्ति पामे नहि तो ते था-
त्मधर्म अने ते धर्मनुं निवृत्तिरूप सुख केम पामे? एवी अधिर पुद्-
गख परिणति पाठ्य जे लागे तेनुं वीर्य कंपायमान घाय अने शुद्धा-
त्म गुणमां रति थिरता समाधि पामे नहि ॥ १ ॥

निरमल दर्शन ज्ञान चरणमय आत्मारे ॥ निजपद रमणे
प्रगटे पद परमात्मारे ॥ पद० ॥ मोहादिकमां तल्लीन तन्मय
ते कह्योरे ॥ शुद्ध ब्रह्ममां तल्लीन तिण शिवपद लह्योरे
॥ तिण० ॥ २ ॥

अर्थ:—जो आत्मा पुद्गल अव्ययी ममता ठोनी पोतानुं स्वरूप जूवे
तो निर्मल ज्ञान दर्शन चरणमय पोतेज ठे, एम जाणी परमण ठोनी
शुद्ध स्वरूप रमण करे तो पोतानुं परमात्मपद प्रगट पाय. जे जीव
मोहादिक जे जे बिजाव अंगर स्वभावमां जे समय तल्लीन ठे ते स-
नय तन्मयके० ते मय तेने कहीए जेम क्रोधमां तल्लीन चण्डो क्रोध-
मय कहीए, काममां तल्लीन चण्डो कामी—काममय कहीए अने
शुद्ध धर्ममां तल्लीन चण्डो शुद्ध धर्ममय कहीए यतः—“परिणमदि
जैण दवं, तक्कावं तम्मयत्ति पसुत्तं; तह्मा धम्मं परिणदो, आ-
दा धम्मो सुणेयवे ” ते माटे शुद्धात्म ब्रह्म स्वरूपमां तल्लीन
चण्डो आत्मा शुद्ध ब्रह्मरूप पाय पटखे तेज आत्मा शिवपद
पाम्यो कहीए ॥ २ ॥

पुद्गल परिणति जिन आत्मयी जे सदारे ॥ ठोनी तास
विकल्प रहो निजगुण मुदारे ॥ रहो० ॥ तप संजम मय
सहज भाव निज ध्याई रे ॥ निर्मल ज्ञानानंद परम पद
पाई रे परम० ॥ ३ ॥

અર્થ:-પુદ્ગલ પરિણતિ સર્વે કાલે આત્માથી જિન્નજ છે આત્માનાં
અને પુદ્ગલ પરિણતિનાં જિન્ન લક્ષણ જાણી પુદ્ગલ પરિણતિ
સંબંધીનો શુદ્ધાશુદ્ધ ત્રિકલ્પ તથા તેના શુદ્ધાશુદ્ધપણના આલપ
તથા તે અર્થે શુદ્ધાશુદ્ધ ક્રિયા ઠોઠી નિજાત્મ ગુણભાદે પ્રમોદિત
રહો. આત્મા નિર્મલ નિજ સ્વરૂપ જાણી પુદ્ગલ મમતા ઠોડે તો
પુદ્ગલ જોગોની ઈચ્છા ન થાય અને પોતાના જ્ઞાન દર્શન ચરણમય
સ્વરૂપમાં તૃષ્ટ રહે તો તે આત્મા તપ રૂપજ છે અને પોતાના શુદ્ધ
સ્વરૂપને સદા અલંકાર ઉપયોગમાં રાખે તો આત્મા પોતેજ સંજમ રૂપ
ઠે પહોંચે તપ સંજમમય ઉપાધિ રહિત આત્મિક સદ્જ જાવ અલંકાર
સમય ધ્યાઈએ તેથી નિર્મલ જ્ઞાનાનંદમય પોતાનું સ્વતંત્ર પરમ પદ
પામીએ ॥ ૩ ॥

સ્વાદ્વાદમય શુદ્ધ પ્રજ્ઞુ મુલ્ક દેશનારે ॥ સન્માને તે કરે
વિજ્ઞાવ પ્રવેશ ના રે ॥ વિજ્ઞાવ ૦ ॥ જિનવાણી સન્માન વિના
જવ વાસ ઠે રે ॥ પર પરિણતિ સન્માન કર્મ અરુ પાસ
ઠે રે ॥ કર્મ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-પ્રજ્ઞુ મુલ્કની સ્વાદ્વાદમય શુદ્ધ દેશના ઠે કે જેથી શુદ્ધ
સાધ્ય અને સાધના સાક્ષાત્કાર જણાઈ શકે છે તે આજ્ઞાને જે ત્રિ
વિધ સન્માને આદરે તે વર્ણાદિ રાગાદિ વિજ્ઞાવમાં પ્રવેશ કરે નહિ
જ્યાંસુધી જિન વચનનું સન્માન આવ્યું નથી ત્યાંસુધી ડુઃખે જરેહો
જવગ્રાસ કાયમ છે અને પરપરિણતિ સન્માને પટલે પરધરૂણેજ આત્મ
કર્મનો પાસ ઠે ॥ ૪ ॥

આત્મ શક્તિ સ્વતંત્ર લલો જિન વાણથીરે ॥ સાધો
શિવ મગ શુદ્ધ શુક્લ જ્ઞાનથીરે ॥ શુક્લ ૦ ॥ શુદ્ધ નયે
લલિ જ્યને નિસ્પૃહ અન્યથીરે ॥ સમજાવે નિજ ધ્યાય
તમુ જવ જવ નથીરે ॥ તમુ ૦ ॥ ૫ ॥

अर्थ:-आत्म शक्ति परतंत्र नथी पण पोते आत्म शक्ति जाणी नथी त्यांसुधो पुद्गल ममत्व वशे पोते अनंत परतंत्रता जोगवे ठे हवे अवसर मध्ये माटे जिनेश्वरना स्याद्वाद उपदेशची आत्मशक्ति स्वतंत्रपणे जाणो अने शुद्ध शिवमार्ग डब शुक्लध्याने साधो. शुद्ध नये स्वपर द्रव्यने जित्त जाणी अन्य द्रव्ययी निस्पृह घई समजावे निज शुद्धात्म पद प्याय तेने नव जय नथी ॥ ५ ॥

पंच महाव्रत पंचाचार श्री जिन वदेरे ॥ पंच समिति त्रण गुप्ति समजावे सधेरे ॥ सम० ॥ ज्ञान ध्यान किरिया साची समजावथीरे ॥ साध्य शून्य किरिया कष्टे शिवपद नथीरे ॥ कष्टे० ॥ ६ ॥

अर्थ:-जिनेश्वरे पंच महाव्रत अने ज्ञानाचारादि पंच विधे आचार कष्टो ठे तथा पंच समिति अने त्रण गुप्ति प्ररूपी ठे ते सर्वे पूर्ण समजाव अर्थे ठे अने राग द्वेष तजी समजाव राखी व्रत आचार समिति गुप्ति साधीय तोज सधाप वखी ज्ञान ध्यान अने किरिया समजाव सहित होय तोज साचां जाणवां. राग द्वेष सहित जाणवुं ते ज्ञान नथी, राग द्वेष सहित ध्यान ते शुद्धध्यान नथी, राग द्वेष सहित क्रिया ते उत्तम क्रिया नथी पण राग द्वेष विना समजाव सहित ज्ञान ध्यान अने क्रिया तेज साचां मोक्ष हेतु ठे. ज्ञान दर्शन चरणुं विषमपणुं टाळी सम अने चिरपणुं साधवुं ठे एवो शुद्ध साध्य जाण्या विनानी शून्य क्रिया कष्टची मोक्षपद नथी अने समजाव तो परमहण बुद्धि तजवाची थावे माटे परमहण बुद्धि तजी परद्रव्यादिची निस्पृह घई मुक्तिगुण राखीय तोज समजाव थावे अने सकल कार्य तिरु थाय एम स्पंदनजिन देवे परम उपकार बुद्धिप उपदेश्युं ते हमारा सरस्वा-चविर्त उपर तेमनो परम उपकार ठे ॥ ६ ॥

१०२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

शुद्ध साध्य सापेक्ष सुनय वाणी लखोरे ॥ समजावे शु-
द्धतम अनुभव रस चखोरे ॥ अनुभव० ॥ देवचंद्र प्रजु
वचनामृत रस पानमारे । मनसुख शिवघर वासे सुख अमान-
मारे ॥ सुख० ॥ ७ ॥

अर्थः—तीर्थं करोनी वाणी शुद्ध साध्य सापेक्षताए होय ठे तो परमे-
श्वरनी वाणी शुद्ध साध्य सापेक्षताए सुनये जाणो एटखे एकांत न-
यनी सेंच विना हृदयमां धारो अने परद्रव्य उपरनो राग द्वेष ठोमी
ज्ञान दर्शन चरणादिकमां सम एटखे सुधो राग द्वेषनी मरोन अने
पपसता वगरनो स्थिर जाव राखी आत्म शुद्धतानो अनुभव रस
चाखो. आत्म शुद्धतानो स्वाद चाखवानो—रस खेवानो अन्यास वधा-
रवो जे अनुभव कहीए. ज्यांसुधी पुद्गलीक स्वादनो अनुभव करीए
त्यांसुधी शुद्धात्म अनुभव थावे नहि माटे पुद्गलीक अनुभव अथि
अहितकारी जाणी तजी आत्म शुद्धता रस खेवानो अनुभव अन्यास
करो. साध्य निरपेक्षणे जे जे वचनो होय ते तीर्थं करोना अथवा तो
ज्ञानीउना नथी माटे तीर्थं करोना वचन परखवा साध्य सापेक्षतानो वि-
चार हृदयधी चूकवो नहीं. देवोमां चंद्रमा समान स्पंदन जिनेश्वर-
ना वचनामृत रस पाननी उच्चम सेवा मनमुखे थादरे ते शिवप्रियनो
स्वामी पाप अने तेने कोई प्रकारनी उणता रहे नहि अने अमाप
सुखमां आश्वत परवास करे ॥ ७ ॥

॥ अथ चतुर्विंशतिम संप्रति जिन स्तवन ॥

संप्रति जिनवर पद नमी जवि घ्यावोरे ॥ साधो शुद्ध
निज साध्य परम पद पावोरे ॥ अतित समय चोवीशमा ॥
॥ ज० ॥ प्रजु सम हो निरुपाध्य ॥ प० ॥ २ ॥

अर्थः—गत चोविंशीना चोविंशमा तीर्थंकर संप्रति जिनवरना पद कमलमां नमस्कार करी हे जवि जीवो! तमे सिद्ध समान निज शुद्ध साध्य ध्याउं, साधना कारक प्रवृत्ति करीने शुद्ध साध्य साधो—सिद्ध करो. मन वचन काय ग्रंथे योग धिर करी स्वपरिणति शुद्ध साध्यमां एकस्वपणे लयलीन करी निर्मल ध्याने शुद्ध साध्य ध्याउं के जेयी शाश्वत परमात्म पद पामो एटखे प्रभुजी समान उपाधिरहित थाउं॥१

शुद्ध साध्य जाएचाविना जवि० ॥ साध्या साध्य अनेक ॥
॥ ५० ॥ आणा विण निज उंदयी जवि० ॥ सुख पाम्यो नहि
ठेक ॥ ५० ॥ १ ॥

अर्थः—शुद्ध साध्य जाएचाविना असाध्य एहवी पुद्गल परिणति जे खो, पुरुष, संतान, छोद्दी, वीर्य, हार, मांस, धन आदि साधवाने अनेक प्रकारे श्रम कल्या मन वचन यल बुद्धि प्रवर्त्तावी पण ते पुद्गल परिणति आपणे वश थई नहि तेथी कर्म बंध करी चार गति संसार कंतारमां जम्यो दुःख सद्यां अने मोक्ष साधवा स्वउंदताए अने जिन वचन अजाण पुरुषोना कद्या प्रमाणे घणांए क्रिया कष्ट कल्यां अने जिन मार्गमां कद्या प्रमाणे पण साध्य शून्य एकांते क्रिया साधी तेथी केवल संसार सधायो अने निवृत्ति रूप साचुं सुख लेश पण पाम्यो नहि ॥ १ ॥

स्याद्वाद प्रभु वचनयी जवि० ॥ लहि शुद्धतम साध्य ॥
॥ परम० ॥ शुद्ध साधना सेवतां जवि० ॥ नाशे सर्व उपाध ॥
॥ परम० ॥ ३ ॥

अर्थः—प्रभुजीनां स्याद्वादमय वचन सांजली शुद्धात्म साध्य जाणी शुद्ध साधना सेवीए—साधीए तो सकल कर्म उपाधि नाशे ॥३॥
॥ निर्मल साध्य स्वरूप ए जवि० ॥ मुज सत्तागत एम

૧૪૪ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંડીજી કૃત અતિત સ્તવન ત્રોવિશી.

॥ પરમ૦ ॥ શુદ્ધ ધ્યેય નિજ જાણિને જીવિ૦ ॥ ધ્યાતાં શિવપદ
દેમ ॥ પરમ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—જેવું પ્રજુજીનું શુદ્ધ સ્વરૂપ છે તેવુંજ મહારું નિર્મલ સાધ્ય
માહરી સત્તાગતે છે તે સાધિ પ્રગટ વ્યક્તિ જાવમાં લાવવું પણ
ઉમેદ કરો, પોતાનો શુદ્ધ ધ્યેય જાણીને યથાર્થ સાધકતાપણે ધ્યાઈએ
તો દેમકુશલે શિવપદ પામીએ ॥ ૪ ॥

॥ એ વિણ અવર ન સાધ્ય છે ॥ જ૦ ॥ સુખકારણ જગમાંદિ
॥ પરમ૦ ॥ શુદ્ધ ધ્યેય નિજ સાધવા ॥ જીવિ૦ ॥ સાધન શુદ્ધ
જગંદિ ॥ પરમ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—સિદ્ધ સમાન નિર્મલ આત્મ સાધ્ય શિવાય પરમ સ્વતંત્ર સુ-
ખનું કારણ જગત્માં વીજું કાંઈ સાધ્ય નથી અને મોહ દ્રષ્ટિ જગ-
તમાં જે જે રૂપી સાધ્યો જણાય છે તે સર્વે પરતંત્રતા અનિવૃત્તિ વપ-
લતા સજયતા આદિ દુઃખનાં કારણ છે એમ જાણવું. નિજ શુદ્ધ ધ્યેય
સાધવા આત્મવીર્યે કરીને શુદ્ધ સાધનામાં મને ઉચ્છાદ છે અને સર્વે
જન્મો પણ એમ ઉચ્છાદ ઉમંગ રાखો ॥ ૫ ॥

॥ રત્નત્રયી વિણું સાધના ॥ જીવિ૦ ॥ નિષ્ફલ જાણ સદાય
॥ પરમ૦ ॥ રત્નત્રયી શિવ સાધના ॥ જીવિ૦ ॥ સાધિ જીવિ
શિવ પાય ॥ પરમ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—આત્મજ્ઞાન આત્મદર્શન આત્મ સ્વજાવાચરણ એ ત્રણેને
રત્નત્રય કહીએ પછી તિન્ન અન્ય સાધના સદાય નિષ્ફલ જાણવી
જેમ ઘસવાણે ધંજોલીને સુખ માની, લોધું પણ પણે કાંઈ સુખ સા-
ધ્યું નથી. આત્માના આત્માથી અજેદપણે રહેલા જ્ઞાનદર્શનચરણ
ગુણો તે અજ્ઞાન મિપ્યાત્વ અને મોહ વશે મલિન થયેલા છે તે અતિ-
ચાર ટાલી જ્ઞાનદર્શન ચરણ આરાધી નિર્મલ કરવા પણ રત્નત્રય
મોક્ષ સાધના સાધિ જીવિજીવો મોક્ષ પામે છે ॥ ૬ ॥

शुद्धात्म जाण्या विना ॥ जवि० ॥ परपद ममत उपाय
॥ परम० ॥ रागादिक वश जीव ए ॥ जवि० ॥ कीधा अनेक
अपाय ॥ परम० ॥ ७ ॥

अर्थः—ज्यांसुधी आत्म शुद्धता जाणो नही त्यांसुधी परपदमां
ममत उपजे ठे तेथी राग द्वेष मोहादि वश थई जीवे पोताने अनंत
दुःख उपजे पड्वा अपाय खना कख्या ॥ ७ ॥

तुज वाणियी में लह्या ॥ जवि० ॥ निज गुण डव्य प्रजाय ॥
॥ परम० ॥ पर गुण डव्य प्रजायनुं ॥ जवि० ॥ ममत तजे सुख
थाय ॥ परम० ॥ ८ ॥

अर्थः—तमारी वाणी बने पर डव्य गुण पर्याययी चिन्न निज
डव्य गुण पर्याय जाण्या तेथी जाणुं हुं के पर डव्य गुण पर्यायनुं
ममत तजवाधीज सर्वे दुष्ट अपायो नाश थई स्वतंत्र सुख प्रगट थशे ॥ ८ ॥

जाण्युं आत्म स्वरूप में ॥ जवि० ॥ वखि कीधुं निरधार ॥
॥ परम० ॥ चरणे निज गुण रमणमां ॥ जवि० ॥ तजि पररमण
प्रचार ॥ परम० ॥ ९ ॥

अर्थः—में आत्मस्वरूप जाण्युं थने सिद्धांत, नयो, प्रमाणो अने
माहरी युद्धिवने निरधार कखुं हवे पर रमणनो चाखो तजी शुद्ध स्व-
जावाचरणे निज गुण रमण करुं ए माहरी इच्छा ठे ॥ ९ ॥

धीर वीर निज वीर्यने ॥ जवि० ॥ राखी अचल गुण ठाम
परम० ॥ परसंगे चल नवि करुं ॥ जवि० ॥ नहि परथी निज
काम ॥ परम० ॥ १० ॥

अर्थः—धीर वीर थई निजात्म वीर्यने स्वस्वजावमां स्थिर राखी
पटले ज्ञान दर्शनादि निज गुण स्थानकमां वीर्य अचलपणे राखो
पुद्गलादि परसंगे वीर्य चलायमान करुं नही केसके माहरे परडव्य-

१०८ श्री महोपाध्याय देवचंड़जी कृत अतित स्तवन चौविशी.

॥ कंलसं ॥ हरिगीत वंद ॥

गत समयना चौवींश जिननी स्तवन चौवींशी करी । मुनि देवचंद
महंत हितकर सारं जशं कीरती वरी ॥ ज्ञानानुयोग गंजीर एहनो
अर्थ जन सुगुरा खहे । मतिमंद न खहे अरथ एहनो साध्य शून्य कि-
या चहे ॥ १ ॥ में तनुमती इह अर्थ कीधो यथाशक्ति प्रमाणमां ॥ बहु
सूत्र ग्रंथ प्रमाण जोई जव्य खेजो ध्यानमां । उतसूत्र दोष दुरे करीने
स्यादवाद सुनय रसे । जे आदरे जिन वचन ते निज आत्म अनुजव
रस वसे ॥ २ ॥ एकवीश स्तवनो हाथ लाध्यां तीन स्तवन मढ्यां नही ।
बावीशमा शिवकर श्रीजिनथी स्तवन में रचियां सहो । शुध नय नि-
केष प्रमाण युक्ते अर्थ एह विचारिये । उपयोग शुद्धे थीर बुद्धे दुष्ट
परिणति वारिये ॥ ३ ॥ शुद्धात्म परिणति आदरी उपयोग थिरता
राखिये ॥ निज ज्ञान दरशन चरण वीरज सुमति अनुजव चाखिये ।
उगणीश पांसठ फावगुणे सुदि पुनम इंडु निरमलो । मन रंगशुं ए-
अर्थ करतां आत्मगुण लखो ऊजलो ॥ ४ ॥ जिन आणसंगी तत्त्व रंगी
जव्यना आपह वने । दाहोद नगरे अर्थ कीधो जव्य धर्म रसे चने ॥
ज्ञानानुयोग दुरे करे सवि पाप ताप संतापने । शिव अंग "मनसुख"
रंग बिलसे लही आप प्रतापने ॥ ५ ॥

॥ संपूर्ण ॥

श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोख उपमानी ढाखो. १०९

॥ ॐ परम गुरुज्यो नमः ॥

॥ श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोख उपमानी ढाखो ॥

॥ श्रीमान् मनसुखलाख हरिलाख कृत ॥

॥ ढाख (१) ॥ पहेली ॥ धन्य धन्य वीर वाणी ॥ ए राग ॥

बहु सुतने जिनवर कहीरे । सोख उपमा सार ॥ बहु सन्माने
सेवतारे नवि । सहे जग जयजयकार ॥ साहेली हितकर बहुसुत
सेव । शासन नायक देव । साहेली० ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ उज्ज्वल
शंखे छुधे जखोरे । बहिरंतर शोचाय । शुद्ध समण गुण ऊजखोरे ।
कीरतीवंतो मुनिराय ॥ साहेली० ॥ २ ॥ रहे गुरुकृष्ण वासमां रे । उ-
ज्ज्वल सुतप्य पूर । शुद्ध समाचारी धरेरे नीत । सम शीव भग वरसूर
॥ साहेली० ॥ ३ ॥ अश्व कंजोज सुदेशनोरे । वेगवंत गुणवंत ॥ शत्रुघी
जे नवि हवेरे । जेहना वखनुं तेज अत्यंत ॥ साहेली० ॥ ४ ॥ जिन
शासन शुच देशमांरे । उत्तम कुल उत्पन्न ॥ मोक्ष मार्गमां चाखतारे
मुनि । भदा वखिउं तप धन ॥ साहेली० ॥ ५ ॥ कुमल शत्रुघी नवि
हवेरे । स्यादवाद नय पूर ॥ कुमल मान भद जंजतारे करे ।
कुमल सकल चकचूर ॥ साहेली० ॥ ६ ॥ द्वादशांग नियोपनारे ।
नंदी घोष बाजीत ॥ साध्य सिद्ध दर्शावतारे मुनि । जग तारक जग
मीत ॥ साहेली० ॥ ७ ॥ कृपा विनय आदिक गुणरे । धीर वीर गंभीर ॥
निस्पृही निराश्वनीरे मुनि । शीघ्र सहे जवतोर ॥ साहेली० ॥ ८ ॥
संवेगे रंगे रमेरे । रम्य शुभातम मांख ॥ राग रोष वरजित सदारे
मुनि ॥ शिवभग मांदि उगांहे ॥ साहेली० ॥ ९ ॥ स्यादवाद प्राक्रम
वनेरे । शस्त्रे कुमल वृंद ॥ जिन जयपडहे वजावतारे साधु । सुत-
धर विद्या अमंद ॥ साहेली० ॥ १० ॥ सुगुण कंजोजी अश्वमांरे
वेगवंत गुणवंत ॥ उत्तम शीघ्र सुसंजनीरे वर । शास्त्र सुवदणवंत
॥ साहेली० ॥ ११ ॥ स्वामि इच्छाप चाखतारे । वखि स्वामी अजि-

આગે નવિ ટકિ શકે । પરવાદી મતીમંદ હો અસવેલી હેલી ॥
 સજની સેવો ॥ ૬ ॥ સજની નાગ નાગણી જુધ્યનો । સ્વામી ગેજ
 વસવંત હો અસવેલી ॥ સજની પરમત ગજથી નવિ હવે । સાઠ વરસ
 વયવંત હો અસવેલી હેલી ॥ સજની સેવો ॥ ૭ ॥ સજની પરજુધ્ય
 પતી મદ માનનો । જંગ કરે તતકાલ હો અસવેલી હેલી ॥ સજની
 અપ્રતિહત ગજ વસધક । ડઢ તન વસ સુવિશાસ હો અસવેલી હેલી
 ॥ સજની સેવો ॥ ૮ ॥ સજની તેમ સુતધર વસીઠ મુની । સમળ
 સમળી ગણધાર હો અસવેલી ॥ સજની શ્રાવક શ્રાવિકા જુધ્યનો । સત્ય
 સદા આધાર હો અસવેલી હેલી ॥ સજની સેવો ॥ ૯ ॥ સજની ઊત્પાતા-
 વિક બુદ્ધિયી । વિદ્યા વૃદ્ધિ વિવેક હો અસવેલી હેલી ॥ સજની શુદ્ધ નયે
 સુતઅનુજવી । શિવ મગની ડઢ ટેક હો અસવેલી હેલી ॥ સજની સેવો ॥
 ૧૦ ॥ સજની તીર્થણ શીંગનો વૃંપજ જે । લંધ પુષ્ટવસ પૂર હો અસવેલી
 હેલી ॥ સજની ઘડુ ગઠ જુધ્ય તણો પતો । રોગ રહિત અતિ શૂર
 હો અસવેલી હેલી ॥ સજની સેવો ॥ ૧૧ ॥ સજની ણિ પેરે શોજે
 વૃષજ શો । તેમ વહુધુત મુનિરાય હો અસવેલી હેલી ॥ સજની
 ન્યાય સુતીર્થણ શીંગયો । જેદે કુમત કુન્યાય હો અસવેલી હેલી ॥
 ૧૨ ॥ સજની સંજમ રથને વસાવવા । બુદ્ધિ લંધ
 ડઢ પુષ્ટ હો અસવેલી હેલી ॥ સજની જે ચારંડ પેરે સદા । અપ્રતિ-
 હત અહુષ્ટ હો અસવેલી હેલી ॥ સજની સેવો ॥ ૧૩ ॥ સજની
 ઉપમા ત્રીજી કહી । વસિ કહિશું અગીયાર હો અસવેલી હેલી ॥
 સજની શિવ સંપતિ મનમુલ લહે । વહુમુત જગ જયકાર હો
 અસવેલી હેલી ॥ સજની સેવો ॥ ૧૪ ॥

ઢાલ ત્રીજી (૩) ॥ હે જી શિવલ સુરંગી ચૂનની ॥ ૫ રાગ ॥

હેજો નીર્ણ દાઢા હો શોજતી । દેજી કેશરીસિંહ વસવંત હો ॥
 હેજી રાજા મૃગ પશુ ધ્યાદિનો । દેજી ન શકે પરાજવી જંત હો ॥
 દેજી વહુમુત જિન શાસન જયો । દેજી સુત વસ સદ્જાનંદ હો ॥

श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोख उपमानी ढाखो. ११३

ढाख चौथी (४) वाडीना जमरा झाकू मोठीरे चांपानेरनी ॥ एदेशी ॥

जीरे शंकर देवीछ सदेवनो । जीरे सहस्र नेत्र सुररायरे ॥ आतम
गुण जोगी बहुसुत सेव सोहामणी । जीरे वज्रायुध डढ कर धरे ।
जीरे दैत्यपुरी हणनाररे । शासनना धोरी बहुसुत इंछ हृदय बस्या
॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ जीरे अवर पुरंदर नाम ठे । जीरे युति कान्ति
ज्योतीवंतरे । आतम० ॥ जीरे रिझि अधिक सहु देवधी । जीरे
जश बख अतुल अत्यंतरे ॥ शासन० ॥ २ ॥ जीरे दश दिशि तेज
प्रकाशतो । जीरे तेम सुतधर मुनिरायरे ॥ आतम० ॥ जीरे विमल
सूत्र सहस्र नेत्र ठे । जीरे निरमल तेज सोहायरे ॥ शासन० ॥ ३ ॥
जीरे आतम विद्यायुध बने । जीरे करे कर्म अरी चुरे ॥ आतम० ॥
जीरे तप तेजे ततखिण दहे । जीरे मोहादि रिपुनां पुरे ॥ शासन०
॥ ४ ॥ जीरे सुत शुद्ध झटे देखता । जीरे रुपी अरुपी जावरे
॥ आतम० ॥ जीरे श्रमण देवोना अधिपती । जीरे बहुसुत परम
प्रजावरे ॥ शासन० ॥ ५ ॥ जीरे सारण वारण चोयणा । जीरे पडि-
चोयण करनाररे ॥ आतम० ॥ जीरे सकल साधु गुणधर्मनी । जीरे
करे रक्षा पटधाररे ॥ शासन० ॥ ६ ॥ जीरे जेहनी रक्षा देवो
करे । जीरे हरिकेशी मुनि पेरे साररे ॥ आतम० ॥ जीरे चार नि-
कायी देवी देवता । जीरे करे नित रक्षा ऊदाररे ॥ शासन० ॥ ७ ॥
जीरे जलहल ज्योति प्रकाशतो । जीरे बहुसुत रविकंर तेजरे ॥ आ-
तम० ॥ जीरे मिथ्या तिमिर नसावतो । जीरे हरे अज्ञान मुनि हेजरे
॥ शासन० ॥ ८ ॥ जीरे जवि हृदयकमले करे । जीरे जाव धर्म
सुज्झासरे ॥ आतम० ॥ जीरे रुपी अरुपी नव तत्त्वना । जीरे नय
निकेप प्रकाशरे ॥ शासन० ॥ ९ ॥ जीरे शुद्ध साध्य वखि साधना ।
जीरे करता सुमग प्रकाशरे ॥ आतम० ॥ जीरे दिनकर बेरे ऊंचो
चने । जीरे शिव भग करे ऊजाशरे ॥ शासन० ॥ १० ॥ जीरे

कोई ना होय ॥ पुद्गल स्नेह मूरख करे, तुं निज ज्ञानेरे जोय ॥
 ॥ चेतन० ॥ ८ ॥ देह अशुचि जरपूर ठे, विषय अशुचीनी खाण ॥
 नरकारिक दुःख आकरां, तुं केम पाय अजाण ॥ चेतन० ॥ ९ ॥
 ईंद्रिय भुनोने वरा पड्यो, क्षिण विषय सुख हेत ॥ कास अनेंतोरे
 दुःख सहै, नटही नयन खेत ॥ चेतन० ॥ १० ॥ तिल तुस मात्र
 ईंद्रिय मित्र, तथा मति देरे मित्र ॥ प्रसख्या विषय प्रणाममां, न
 दुःख देसो मित्र ॥ चेतन० ॥ ११ ॥ निर्मल चारित्र तेहनुं, विषय
 कां न मगाय ॥ नृस्यो क्षिण सुख कारणे, कोटि वरस दुःख पाय ॥
 ॥ चेतन० ॥ १२ ॥ कीडा खाया जे काष्ठमां, ते होय काष्ठ निसार ॥
 विषय कीडा आगे जिहां, चारित्र तास असार ॥ चेतन० ॥ १३ ॥
 ॥ १४ ॥ द्यो प्रद प्राणिया, विषय जीतण काज ॥ ज्ञानादिक प्रगट वुरे,
 अद्विष्ट शिवपूर राज ॥ चेतन० ॥ १४ ॥ काचनी कांगणी कारणे, हारे
 रज जो कोट ॥ चरण हणे विषय रसे, ते महा मूरख जोड ॥ चेतन० ॥ १५ ॥
 निजनिन सत्य विषय तणुं, फल दुःख मेरु समान ॥ जेह उपांगेरे
 प्राणिया, ने नवि कश्चिं मुजाण ॥ चेतन० ॥ १६ ॥ योडो पण स
 विषयनो, कोडो नव दुःख देत ॥ तेणे नवि चातु विषयरसी, ईयां
 अतन देत ॥ चेतन० ॥ १७ ॥ जोगवतां मधुरा खगे, अति कदा जे
 विरह ॥ विविधा कदा फल समो, राखो विषयनी धाक ॥ चेतन० ॥ १८ ॥
 सगतां केंदरे वने, आगे जे अनी मीष्ट ॥ पत्री जखनादिक वेदना,
 उरजे अने अति ॥ चेतन० ॥ १९ ॥ जोग अही अनीसे वने,
 नृस्यो दादनुं जार ॥ मृगनृस्यो जख जांकुरे, शानि सहै नही जार ॥
 चेतन० ॥ २० ॥ बहु बहु यानी दुःखमनी, थापे विषय सदाय ॥
 जननां जेरी न प मनो, मनमुख वंचो अगाय ॥ चेतन० ॥ २१ ॥

दाख येती (२) विषय विर पदितो प्राणीया ॥ प देसी ॥

॥ अ. वि. वृत्ती शब्दे जखयही, वृत्ते नहि कामनी आगरे ॥ अ. न.

સમૂહના જલ થકી, હુટ અતિ મદનનો રાગરે ॥ વિષય વિષ પરિ-
 દ્રો ચેતના ॥ ૧ ॥ કાલ અનંત લગે વલિ વલિ । જોગવ્યા વિષય
 વિકારે ॥ તો પણ તૃપ્તિ પામ્યા નહીં, વિષય દુઃખદાઈ અસારે ॥
 વિષય ॥ ૨ ॥ જીવ હિંસા વિષય વશ કરે, આદરે જૂઠ અદત્તરે ॥
 કૂશીલ પરિગ્રહ આદરે, કરી કરી અધિક મમત્તરે ॥ વિષય ॥ ૩ ॥
 સકલ કપાય હોય પદ્ધતી, પાપનાં સ્થાન અદારે ॥ જવ જંજાલ
 પદ્ધતી વધે, લહે ન શુદ્ધાતમ સારે ॥ વિષય ॥ ૪ ॥ વિષય પરિ-
 ણામ જેણે જીતિયા, મુગતિ સુખ તેહને ગોદરે ॥ મનુષ્ય જવ લહિ
 જવી આદરો, જિન વચન નિર્મલ વોધરે ॥ વિષય ॥ ૫ ॥ વિષય મદ-
 પાને હન્મત્ત થયો, નવિ લહે યોગ્ય અયોગ્યરે ॥ કૃત્ય અકૃત્ય પણ નવિ
 ગણે, ચાહુ એક વિષય વિષ જોગરે ॥ વિષય ॥ ૬ ॥ આત્મિક વિપાક
 હાજર હુવે, દીન પરવશ લહે વલેશરે ॥ નરક નિર્ગોદ ગતિમાં પડ્યો,
 જિહાં નહીં સૂચનો લેશરે ॥ વિષય ॥ ૭ ॥ કીડા વિષ્ટાના વિષ્ટા
 વિષે, લીધ કીડા લિંચ માંહિરે ॥ તેમ વિષયી વિષય વિષ વિષે, મા-
 નિ સુખ મગ્ન રહે તાંહિરે ॥ વિષય ॥ ૮ ॥ કૃણિક વપલ પરતંત્ર જે,
 ગહ્યા પણ નવિ રહે જેહરે ॥ વિષય નર નારિના જાણિય, મુકિયે પદ પર
 સ્નેહરે ॥ વિષય ॥ ૯ ॥ જેમ જેમ અગ્નિ ઇંધન અતી, નાંલતાં તૃપ્ત
 નવિ હોયરે ॥ તેમ ય વિષયીને વિષયથી, તૃપ્તિ રતિ હોય નવિ કોયરે
 ॥ વિષય ॥ ૧૦ ॥ દેવ મનુષ્ય તીર્થચના, જોગ સદુ અધિર પરતંત્રરે
 ॥ જોગતાં તેહથી નવિ લક્ષ્યા, નિજ ગુણ સદ્ગજ સ્વતંત્રરે ॥ વિષય ॥
 ૧૧ ॥ જોગતાં રમ્ય મનને લગે. પરિણમે કટુક વિપાકરે ॥ ગીત
 વિલાપ સમ જાણિય, નૃત્ય ત્રિટંબના યાકરે ॥ વિષય ॥ ૧૨ ॥ જૂપણ
 જાર ઉપાક્રમો, ઇંદ્ર નરીંદ્રના જોગરે ॥ એ જવચક્ર જમતાં લલો, વલિ
 વલિ પદ્ધનો યોગરે ॥ વિષય ॥ ૧૩ ॥ તો પણ તૃપ્તી નવિ રહી, આ-
 તમ ધર્મ અજાણરે ॥ ચાર પુદ્ગલપરિચ્છેદમાં, તેં લલ્યાં દુઃખ અ-

मानरे ॥ विषय० ॥ १४ ॥ ॥ आहार नीहार ग्रहि ठांडिया, पुद्गल
 अनंत अनंतरे ॥ तो पण थीर सुख नवि लह्यो, अमल सुख सद्ग
 स्वतंत्ररे ॥ विषय० ॥ १५ ॥ जोगि जव जोगना स्नेहथी, पुद्गल
 मांदि लपटायरे ॥ जोगनो स्नेह जे नर तजे, ते नरा शिवसुख
 पायरे ॥ विषय० ॥ १६ ॥ गोखो ओखो जेम माटीनो, लागशे जी-
 तने जेमेरे ॥ तिम नरा जोगना स्नेहथी, कर्म रज ग्रहि रहे एमेरे ॥
 ॥ विषय० ॥ १७ ॥ सूको गोखो जेम जीतने, नवि लगे ते कोई वारे
 ॥ जोगनो स्नेह जेहने नहीं, ते लहे शिवपद साररे ॥ विषय० ॥ १८ ॥
 सरिता असंख्यनी आवथी, सागर जेम न पूरायरे ॥ काम अनंतना
 जोगथी, मुग्ध नर तृप्ति नवि पायरे ॥ विषय० ॥ १९ ॥ देव नर जोग
 बहु जोगवी, बलि लहे नरकनां दुःखरे ॥ कलकलित अग्नि तपावियुं,
 ताम्र रस पान नहीं सूखरे ॥ विषय० ॥ २० ॥ कोण हणायो नहीं जो-
 नथी, नारिथी कोण न उगायरे ॥ मृत्युए कोण जीव नवि ग्रह्यो, कोण
 विषय गृह्य नवि थायरे ॥ विषय० ॥ २१ ॥ ज्ञान शुद्धातम तत्त्वनुं, लहि
 नर धन्य कहायरे ॥ मनसुख चेति चित्तमां सदा, तुं विषय बश नवि
 थायरे ॥ विषय० ॥ २२ ॥

ढाल त्रीजी (३) मोरा प्रीतमजी तुं सुण एक मोरी शील
 वालमजी ॥ ए देशी ॥

मारा चेतनजी मारा वालमजी, बलि बलि हुं तुज शुं कहुं ॥ व-
 तुर न जाग्यो चित्त चेतनजी, न लह्युं तें निज हीत चेतनजी ॥
 वलि० ॥ १ ॥ कामग्रह अति आकरो, सकल कुग्रह शिरदार चेतनजी
 ॥ दुःख दिण मूरख जीवने, जे एहना थया थार चेतनजी ॥ वलि०
 ॥ २ ॥ नर इंद्रादिक जग सद्ग, ब्रह्मा विष्णु महेश चेतनजी ॥ बश
 करि राख्या केदमां, सहेता विविध कलेश चेतनजी ॥ वलि० ॥ ३ ॥
 थावर जंगम विषयकी, सिंह सरपने आग चेतनजी ॥ जेह दुःख

लपजे न जीवने, कामथी दुःख अथाग चेतनजी ॥ वलि० ॥ ४ ॥
 इच्छेयी दुःख लपजे, जोगे विविध असूख चेतनजी ॥ दिण दिण
 कामना वेगीने, नहीं निवृत्तिनुं सूख चेतनजी ॥ वलि० ॥ ५ ॥
 काम प्रणाम जिहां रहे, एहीज आश्रय आय चेतनजी ॥ कर्म रजे
 रस पूरमां, आत्म समूझ नराय चेतनजी ॥ वलि० ॥ ६ ॥ जव
 अनंत जमतां करे, दुःख आक्रंद अनंत चेतनजी ॥ पण जेह निज
 गुण जोगमां, मग्न रहे मुनि संत चेतनजी ॥ वलि० ॥ ७ ॥ जोर न
 रंक अनंगनुं, नवि चले कोइ प्रकार चेतनजी ॥ पंच विषयनी कामना
 जे तजशे नरनार चेतनजी ॥ वलि० ॥ ८ ॥ पुरुषपणुं धन्य तेहनुं,
 प्राक्रमवंत महंत चेतनजी ॥ लघु काले शिवपद लही, काम तज्यो
 जेणे संत चेतनजी ॥ वलि० ॥ ९ ॥ तजे अपेक्षा विषयनी, विघ्न
 रहित शिवपाय चेतनजी ॥ लघु काले संसारथी, सहज निवृत्ति थाय
 चेतनजी ॥ वलि० ॥ १० ॥ प्रवचन सार एहिज लहो, ए विण नाण
 अनाण चेतनजी ॥ जीहां राग तिहां विषय ठे, राग तिहां नहीं ज्ञान
 चेतनजी ॥ वलि० ॥ ११ ॥ ज्ञानीने राग होवे नहीं, राग विण विषय
 न होय चेतनजी ॥ सार सिद्धांतनो ए लही, विषय तजो सहु कोय
 चेतनजी ॥ वलि० ॥ १२ ॥ सकल शत्रुमां शत्रु ए, सकल झेरमां झेर
 चेतनजी ॥ सकल दुष्टमां दुष्ट ए, विषये कस्यो जग जेर चेतनजी
 ॥ वलि० ॥ १३ ॥ सवि प्रतिबंध ठे विषयथी, ए विण नहीं प्रतिबंध
 चेतनजी ॥ प्रतिबंधे बंधन महा, एह तजिए कूंध चेतनजी ॥ वलि०
 ॥ १४ ॥ विषय थकी निरपेक्षने, गोपद सम संसार चेतनजी ॥ तरवो
 सुगम सूत्रे कह्यो, जिनवर जगदाधार चेतनजी ॥ वलि० ॥ रत्नादेवी
 वश पड्या, तेणे छीप बंधव दोय चेतनजी ॥ चेती त्यांधी जागीया,
 शरण मढ्यो देव कोय चेतनजी ॥ वलि० ॥ १६ ॥ देवे कह्युं थव मत
 चले, चखतां ठोडिश तूज चेतनजी ॥ रत्नाए थावी चघावीथो, देवे
 ठोड्यो थवूज चेतनजी ॥ वलि० ॥ १७ ॥ वलि तोहां बीजो बंधव

क्लेश बन्दि उपाय, नारी श्ररणी जाणो सदाय ॥ महिला दुःख खा-
 णी सुख नशाय, ईहां सुख जाणी नर चपल धाय ॥ ४ ॥ दुर्गंधि वहे
 दश दोय छार, वश काम मूर्ख मन एहिज सार ॥ पर नारि मिळे
 अतिहरख होय, दुरदशा आवि नहि मूर्ख जोय ॥ ५ ॥ नारी पर पुरुषयी
 धरत प्यार, नहि मदन विना जग कोइ सार ॥ जाण्यो नहि तत्त्व अतत्त्व
 मर्म, ते किम पामे निज धर्म शर्म ॥ ६ ॥ ते किम रहेशे थइ धीर वीर,
 नारी तन देखी जख गंजीर ॥ नवि खहि मन शक्ति निज कदाय,
 त्रिय नेत्र चाणची नवि नसाय ॥ ७ ॥ देखी विषधर सहु जागि जाय,
 त्रिय नागणि देखी हरख थाय ॥ ए वरु अचंव मुज मन सदाय, एह
 मोह मदीपतिनो उपाय ॥ ८ ॥ ऊष्टीविषयी पण अधिक एह, शुच
 चरण प्राण पण हणत जेह ॥ मोटे तज नारी साथ वात, असंजननी
 ए जाण मात ॥ ९ ॥ श्रुतधर ऊढ चित्त जितेंद्रि कोय, युवती पिस्त-
 चणी जीति सोय ॥ नवनीत तपे जिम अग्नि संग, मुनि संजन गज्जत
 त्रिय प्रसंग ॥ १० ॥ एह विषय विना रहे तनु निरोग, मुन्त्र दोष न
 आवे दुःख वियोग ॥ शुभ शीलधि वंरित सिद्धि होय, कलक नदे
 देखे वपरि कोय ॥ ११ ॥ जख प्रेत पिशाचनुं विचन जाव, उदाउद
 पण तसु सेवे पाय ॥ शुभ शीलवंतने सुख सदाय, मंत्रादि नवनी-
 सिद्धि थाय ॥ १२ ॥ जेणे उग्या क्षीणमां मद्ध धीर पण जेने
 परम वीर ॥ नारी नदि जन नृण खेंचि जाय, कन रति नमन
 समाय ॥ १३ ॥ एस जाणी धुरयी तजि नन्द. नन्द. विने
 नारि नेह ॥ जग धन्य धन्य ते धीर वीर, उदाउद नन्द
 तीर ॥ १४ ॥ सिंह गुफा वासि मुनि वर नृणा. नन्द. नन्द.
 शरीर ॥ घर धन कुटुंब तजि देह गुन. नन्द. नन्द.
 ॥ १५ ॥ क्षीणमां खोगुं जेणे चरण नन्द. नन्द. नन्द.
 मोटे तजिए जवि काम नेह, मोटे नन्द. नन्द. नन्द.
 काळे विषये जल चराय, तव नन्द. नन्द. नन्द.

रतां प्रगटे विमल रूप, करि निर्जरणा होय. शांति जूप ॥ १९ ॥ को
शुद्ध रसुण थिरथोज आपु, विषये विष उतरे जाय. पाप ॥ मनसुख
आतम गुण मग्न होय, शाश्वत शिव संगे अचल सोय ॥ १० ॥

ढाल पांचमी (५) प्यारा प्राण थको मुनिराज ॥ ५ राग ॥

डुविध परिग्रह राग तज्यो जेणे, विषय राग नवि रोपजी ॥ ज्ञानादिक
निज गुणमां तृप्ति, लह्यो शांति रस पोष ॥ धन्य नर तेहोजी, धीर वीर
गंजीर गुणना मेहोजी ॥ ५ आंकणी ॥ १ ॥ लहे निर्वाण शाश्वत सुख
पूरण, परमानंद विलासोजी ॥ इंड चक्री धनवंत नरो पण, तरुणीना यया
दासो ॥ धन्य० ॥ २ ॥ सहज शुधातम तत्त्व विचारी, नरजव
सफलो कीजेजी ॥ सार सिद्धांतनो रहस्य एह ठे, विषय विकार
तजीजे ॥ धन्य० ॥ ३ ॥ श्लेपम लिपटी जे मक्कीका, उरुवा समरथ नां-
हिजी ॥ विषय श्लेपम जे लेपाया, तेह रह्या जव मांहि ॥ धन्य० ॥ ४ ॥
लेश मात्र पण कामे वश जे, ते नहि मूक्ति समर्थजी ॥ काम तज्यो
जेणे तेणे शिव साध्यो, अटल वीरज परमर्थ ॥ धन्य० ॥ ५ ॥ जे सुख
विलसे ठे वितरागी, ते सुख तेहिज जाणेजी ॥ विष्टा कर्दममां नित रहे-
तो, जुंन महा सुख माने ॥ धन्य० ॥ ६ ॥ इंडोनुं सुख जुंन न जाणे, तेम
विषयी सुख शिवनुंजी ॥ विषय तजि शिव सुख अज्यासो, कारज सिद्धे
जीवनुं ॥ धन्य० ॥ ७ ॥ ठे प्रतिबंध विषयनो जवलो, मोह उलंग्यो न
जायजी ॥ तजि विषय निज गुण अवलंबे, मोह समूझ तराय ॥ धन्य० ॥ ८ ॥
कामे थंध यया ठेजे नर, धरत न जव जय शंकाजी ॥ विषय तजी जिन
वचने खीना, ते जव जीरु अवंका ॥ धन्य० ॥ ९ ॥ मुत्र पुरीष वलि पित-
श्लेपमं, चरयी द्वाड ने सूजोजी ॥ मेद मांसने वमन करंरुक, नरनारी
तन वृजो ॥ धन्य० ॥ १० ॥ खाल वहे मुख होष्ट डुगंधी, नाके अशूची
वहेतीजी ॥ चर्म मलित तन प्यारी नारी, मनथी मूको वहेती
॥ धन्य० ॥ ११ ॥ कीरम कीट चहु रोगनुं स्थानक, कून कपटनी खा-

णीजी ॥ हीण मती होय. एहना रसिया, एह दुर्गतिनी निशानी
 ॥ धन्य० ॥ १२ ॥ चउ पग जीवने उरपरी खेचर, पास पिंजर वंधा-
 याजी ॥ युवती पास पिंजरमां पडता, दुर्गति सनमुख धाया ॥ धन्य०
 ॥ १३ ॥ प्रत्यक्ष क्षिण क्षिण दुःख अनुभवतो, मोह वशे पण जाणुं-
 जी । पण नवि ठोडे एह वड अचरिज, किम विषये मन मान्युं ॥ धन्य०
 ॥ १४ ॥ युवती संसर्गी नर जे जे, बहु विध दुःख संसर्गजी ॥ काळ
 अनंत संसार कंतारे, जमि सहे नवी अपवर्ग ॥ धन्य० ॥ १५ ॥ वि-
 द्वा संसर्गे उंदरने, नहि सुपने सुख साचुंजी ॥ नारी संगे तिम ज-
 गमां सुख, न काहुं एह नवि काचुं ॥ धन्य० ॥ १६ ॥ वासुदेव शिवने
 बलि ब्रह्मा, कार्तिक इंद्र ने चंझोजी । देव विद्याधर ने घहु बलिया,
 तेम नरींज सुरींजो ॥ धन्य० ॥ १७ ॥ जगमां घहु मोटां कहेवाया, पण ते विषय
 वश व्यसनेजी । नारीना किंकर हुइ रहिया, धिक्क अनीठ एह रसने ॥
 धन्य० ॥ १८ ॥ परिसह ताप सहे ठेवहु जन, बहु विध तप करिकीरिपाजी ॥
 अविवेकी ए विषय न त्यागे, प्राण रावण परिहरिया ॥ धन्य० ॥ १९ ॥
 इखाची निज कुटुंबने त्यागी, विवेक राखि न शकीयोजी ॥ जेणे निज
 आतम गुण न संजाव्यो, तेह विषयमां ठकीयो ॥ धन्य० ॥ २० ॥
 नारी देखी मुनि अणचलतो, देखि इखाची वृश्योजी ॥ विषय वि-
 कार असार लहीने, निरमल शिवमग सूझ्यो ॥ धन्य० ॥ २१ ॥ पाप
 चरित्र घहु नरनां सुणि पण, जे जन विषय न त्यागेजी ॥ जिनवर व-
 चन हृदय नवि धास्यां, तस किम अनुभव जागे ॥ धन्य० ॥ २२ ॥
 चपल जिवित जल विंदु सम ठे, यौवन संध्या रंगोजी ॥ सरिता पुर
 समान ठे लच्छी, तजिये विषय अनंगो ॥ धन्य० ॥ २३ ॥ कर्दममां
 खूतो जिम नागो, सर तीर देखे किनारोजी ॥ पण खूतो आदे थयो
 परवश, होइ शके नहि न्यारो ॥ धन्य० ॥ २४ ॥ विषय कर्दममां जे
 खूता, परवशता दुःख वेदेजी ॥ श्री जिन धर्म कांडक पण जाण्यो, पण
 नही वीर्य उमेदे ॥ धन्य० ॥ २५ ॥ श्री जिन वचन सुधारस पीतां

નિજ ગુણમાં લય લાગાં જી ॥ પરમ નિવૃત્તો પદવી મનસુખ, લહશે તેહ
સોજાગી ॥ ધન્ય ॥ ૨૬ ॥

॥ ઢાલ ઠઠી ॥ (૬)

॥ શ્રી શ્રી મંદિર સાહેવ સુણજો જરત ફેત્રની વાતો રે ॥ ૧ ॥ રાહ ॥

વિષય રસે આશક્ત થયો જેહ, ઠડ્ઠટ વેપ કરીનેજી ॥ જવ જન
નવ નવ નાટક નાચે, પુદ્ગલ રૂપ ધરીનેજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૧ ॥ દશ દ્રષ્ટાંતે દૂર્લભ
નરજવ, કાલ અનંતે આલ્યોજી ॥ રત્ની થકી પળી અધિક ધર્મનો,
યોગ પ્રમાદે ગમાવ્યોજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૨ ॥ વિષય કામને જગજન
ઠગિયા, રત્ન ચિંતામણિ હરિયુંજી ॥ પળ મૂરખ મનમાં નવિ ચેત્યો,
ચરણ રચણ ન સમરિયુંજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૩ ॥ ચિત્રસાધુ વંધવ
વિષયે વશ, અશુભ નિષાણુ ધાલ્યુંજી ॥ બ્રહ્મદત્ત ચક્રો પદ પામી,
સંજમ સાર વિસાલ્યુંજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૪ ॥ નરકે પરવશતાય વહુ
દુઃખ, આક્રંદ કરત વિલાપોજી ॥ તેમ વિષયે વશ સંજમ ચૂકે, તે
સહે જવદવ તાપોજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૫ ॥ ચિત્ર મુનિ સંજમ રસ
લોનો, રંગ રસે શિવ લહિયુંજી ॥ તે દેહી મુજ અધિક ઝમાહે, સં-
જમ મન ગદગદિયુંજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૬ ॥ વિષય મગ્યાને જે પર-
વશ, ધિક ધિક તે નરનારીજી ॥ નરકાદિક દુઃખ આપ સ્વિકારો,
સંજમ સાર વિસારીજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૭ ॥ શ્રી જિનવચન અમૃત
રસ ત્યાગી, તિવ્ર વિષય મગ્ય પીવેજી ॥ ચતુર્ગતિ કાલ અનંત જમે
તે, પરવશ દુઃખજર જીવેજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૮ ॥ ઈંદ્રિય ઘલ ઘાટું
જસ અતિશય, મરણ નિકટ પળ જાણેજી ॥ વહુ નારીયી વિષય જા-
ચતાં, દુરપલ વિણ સનમાનેજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૯ ॥ જેહનું મહાતમ
ઈંદ્ર ન લંબે, જગમાં કિરતી જેહનીજી ॥ એવા પળ સ્ત્રીય વશ કીધા,
તો મત્તિ રુઝિ ન તેહનીજી ॥ શ્રી જિન૦ ॥ ૧૦ ॥ રાજુલ દેલિ રચ-

॥ चविक० ॥ काम घाम शीत जित नहीं ॥ तुमे० ॥ निर्जय अटख
निशंक ॥ चविक० ॥ १३ ॥ वेदन जेदन वेदना ॥ तुमे० ॥ जूख न
प्यास न दाह ॥ चविक० ॥ इत्यादिक दूषण बिना ॥ तुमे० ॥ आत्म
अमल अगाह ॥ चविक० ॥ १४ ॥ शांति समाधी मय सदा ॥ तुमे० ॥
अव्याबाध अनंत ॥ चविक० ॥ गुण अत्यंतनो नाथ ए ॥ तुमे० ॥
वीरज परम अत्यंत ॥ चविक० ॥ १५ ॥ पूरण सुखमय आतमा ॥ तुमे० ॥
ढोकी पुद्गल आश ॥ चविक० ॥ समय न चूको चित्पथी ॥ तुमे० ॥
अनुजव छीख विखास ॥ चविक० ॥ १६ ॥ विषय तजी निजगुण रम्या
॥ तुमे० ॥ दुःखधि निवर्त्या तेह ॥ चविक० ॥ आठ करम दख वेदिने
॥ तुमे० ॥ बिखसे शिव निज गेह ॥ चविक० ॥ १७ ॥ लेश मात्र ए
विषयनो ॥ तुमे० ॥ मति करजो विश्वास ॥ चविक० ॥ (गहेर) घेर
गंजिर समूझमां ॥ तुमे० ॥ यग धरि शी सुख आश ॥ चविक० ॥ १८ ॥
दुःख समूझमां ते पड्या ॥ तुमे० ॥ अलेश अथाह निवास ॥ चविक० ॥
विषय धकी रही वेगला ॥ तुमे० ॥ करो गुण ज्ञान विखास ॥ चविक०
॥ १९ ॥ छागती आग जुजावतां ॥ तुमे० ॥ होवे न कांई बिनाश
॥ चविक० ॥ जोर वधे जव आगनुं ॥ तुमे० ॥ वस्तुनी किम रहे आश
॥ चविक० ॥ २० ॥ देवु रोग अग्नि प्रते ॥ तुमे० ॥ बधवा न दीजे मिच
॥ चविक० ॥ सावधान समये रही ॥ तुमे० ॥ खलि सुत जाव अमिच
॥ चविक० ॥ २१ ॥ समय प्रमाद तजी करो ॥ तुमे० ॥ संजम रंग अ-
चंग ॥ चविक० ॥ मनसुख मुकि गुरे रहो ॥ तुमे० ॥ शिव श्रिय रंग
सुचंग ॥ चविक० ॥ २२ ॥

ढाख (८) आठमी ॥ वीर कहे गौतम सुणो ॥ ए देशी ॥

वीर बचन हृदये धरो, अवधि तारक जेहरे ॥ विषय विकार
निवारतां, प्रगटे निज गुण गेहरे ॥ वीर० ॥ १ ॥ मृत शीख विज्ञानने,
बलि बेरागने चूकीरे ॥ बहु नर अवधिमां पड्या, विषययी खाजने
मूकीरे ॥ वीर० ॥ २ ॥ रोग सकल प्रतिकारने, विषयी नर सुख मा-

॥ ढाल (७) सातमी ॥

चेतन ए तन कारमुं ॥ तुमे ध्यावोने ॥ विषय तजी जिन धर्म ॥
 जविक नीत ध्यावोने ॥ अनंत काले नरजव लहो ॥ तुमे ॥ प्रगट
 करो शिव शर्म ॥ जविक ॥ १ ॥ चिंतामणी सम ए लही ॥ तुमे ॥
 धर्म योगता सार ॥ जविक ॥ विषय विकार वशे रही ॥ तुमे ॥
 नवि करो तेह असार ॥ जविक ॥ २ ॥ सूकी जप्मने कारणे ॥
 तुमे ॥ बाखे चंदन कोय ॥ जविक ॥ गज ठोडि वकरो ग्रहे ॥ तुमे ॥
 ते महा मूरख होय ॥ जविक ॥ ३ ॥ धत्तूर वावे थ्यांगणे ॥ तुमे ॥
 उखेडि कळपवृद्ध ॥ जविक ॥ मूर्ख शिरोमणी ते कहो ॥ तुमे ॥
 कोण कहे तस दक्ष ॥ जविक ॥ ४ ॥ श्यायु चपलथी चेतने ॥ तुमे ॥
 तजि प्रमाद थइ सूर ॥ जविक ॥ आतम सत्ता निरमली ॥ तुमे ॥
 चिदानंद रस पूर ॥ जविक ॥ ५ ॥ जीती दुर्जय विषयने ॥ तुमे ॥
 दर्शन ज्ञान चरित्त ॥ जविक ॥ सम जावे रंगे रमो ॥ तुमे ॥ पंचा
 चारे मित्त ॥ जविक ॥ ६ ॥ अणगमता गमता बहु ॥ तुमे ॥ विषयो
 पंच प्रकार ॥ जविक ॥ रमण तजि सवि एहनुं ॥ तुमे ॥ चित्त चप
 लता वार ॥ जविक ॥ ७ ॥ शब्द सुणी मन अति चले ॥ तुमे ॥ इष्ट
 अनिष्टे जाय ॥ जविक ॥ रूप देखी तेम जाणिए ॥ तुमे ॥ थिर चित्त कण
 न रहाय ॥ जविक ॥ ८ ॥ गंधनो धंधमां मन चले ॥ तुमे ॥ चूके ध्याननो ता
 ख ॥ जविक ॥ रस विषययो एम बहु ॥ तुमे ॥ आवे खोटा खयाल ॥ जविक ॥
 ॥ ९ ॥ फरस विषय रस जस खग्यो ॥ तुमे ॥ जव जंजासनुं मूख ॥ जविक ॥
 तेम ए पंचे जाणिए ॥ तुमे ॥ जीवने नहि अनुकूल ॥ जविक ॥ १० ॥
 ए पुद्गल परजाय ठे ॥ तुमे ॥ थथिर चपल परतंत्र ॥ जविक ॥
 शाश्वत तुं ज्ञायक सदा ॥ तुमे ॥ सहजानंद स्वतंत्र ॥ जविक ॥ ११ ॥
 काम न एहनुं ताहरे ॥ तुमे ॥ पुद्गल जग जटकाय ॥ जविक ॥ काम
 सहजात्म स्वभावमां ॥ तुमे ॥ थविचल विमल सदाय ॥ जविक ॥
 ॥ १२ ॥ आतम थंग विचारिए ॥ तुमे ॥ थमर थजर थकजंक

जरमनी खाखरे ॥ वीर० ॥ १७ ॥ विषय जुजंगे मंखीया, तृष्णा अ-
भिमां जखतारे ॥ खक चोराशी योनोमां, जमता दुःखे कळकळतारे ॥
॥ वीर० ॥ १८ ॥ प्रीति काख संसारमां, विषय उष्ण अति वायुरे ॥
हित अहित अजाण ते, दुःख सहे चठ गति आयुरे ॥ वीर० ॥ २० ॥
इंद्रिय अश्व चपळ घणा, उन्मत उन्मग गामीरे ॥ अणशिल्या
पह अश्वना, उपर वेला घड स्वामीरे ॥ वीर० ॥ २१ ॥ तेदने सूख
किहां यकी, अश्व ईच्छाप चाखरे ॥ पण मुखिया ज्ञानी सदा, जेह
सम शेरी निहाखरे ॥ वीर० ॥ २२ ॥ उदाशीनता मार्गपी, सहजे शिव
घर सहियेरे ॥ मनसुख आप स्वतंत्रयी, सुमति रंगे रमि रहियेरे ॥
॥ वीर० ॥ २३ ॥

दाख नवमी (१) पंथको निहाखुरे बीजा जिन तणोरे ॥ ए देशी ॥

विषय पिपासीत नारिना जे हुवारे, जव वन सर कीच मांझ ॥
छोटे पण नृत्ती पामे नहीरे, खुति रदा दुःखि त्यांझ ॥ विषय निवा-
रोरे वेगे वेतिनेरे, जेम सहो पद निरवाण ॥ विषय० ॥ १ ॥ धृति
रसी करि बांधे इंद्रिय अश्वनेरे, राखे आप स्वतंत्र ॥ अश्व रक्षक
बांधे जेम अश्वनेरे, तो उधमात तजंत ॥ विषय० ॥ २ ॥ धृति रज्जु
बांधी इंद्रिय वश करीरे, चाखे सम शिव पंथ ॥ इंद्रिय सर्व खगावे
संपम काममांरे, ते साचो निर्मंथ ॥ विषय० ॥ ३ ॥ मन वच काय
योग ग्रण वश विनारे, संपम चागे थवुळ ॥ उन्मत गज वश विण
तोडे वागनेरे, चस योगे शीख अशुळ ॥ वि० ॥ ४ ॥ तेथी फिर
कीजे ग्रण योगनेरे, होय न चरणनी हाण ॥ दरशन ज्ञान चरण
व्यक्ति होवेरे, होशे परम कल्याण ॥ वि० ॥ ५ ॥ विषययी जेम जेम
होये पिरामतारे, तेम तेम दोषनी हाण ॥ निर्मल गुण जे जे थंशे
घपारे, ते होय मोक्ष निदान ॥ वि० ॥ ६ ॥ तेणे दुस्तर कारज कसुं मानि-
येरे, तरुणपणे धरि भीर ॥ विषय सैन्या हलि जे निर्जय घपारे, ते
जगमां वडवीर ॥ विषय० ॥ ७ ॥ धर्म शुद्ध शुद्ध तेदने परिपनेरे,

નેરે ॥ ધ્યાતમ ગુણની વિરાધના, હોય તેહ નવિ જાણેરે ॥ વીર૦ ॥ ૩ ॥
 ઠડનટ વેપે નારીને, દેસી હુરમતી ચૂમ્યોરે ॥ જેણે જિન વચન
 હૃદય ખત્વાં, રાગ પ્રથમથી મૂક્યોરે ॥ વીર૦ ॥ ૪ ॥ સુલ શાશ્વત
 જે મુક્તિનું, ઠગ્ગવણ જશ જેમ હંદુરે ॥ ઠંઠિ મોહી ઉપચારથી, સૂલ
 ચિત્ત મધુચંદુરે ॥ વીર૦ ॥ ૫ ॥ પ્રજલિત વિષય અગ્નિ થકી, ધા-
 રિત્ર સાગને ધાણીરે ॥ સમ્યક વશં વિરાધીને, અનંત સંસારમાં ધાણીરે
 ॥ વીર૦ ॥ ૬ ॥ મૂલત આપદી આપને, હોય મહાદુઃખ દાતારે ॥
 રિવષ પદી જે દુર રહે, તેહને કોઈ ન અશાતારે ॥ સંસાર અરણ્ય
 વિદામનો, રિવષ તૃણાપનચાલ્યારે ॥ ચૌદ પુરવધર મુનિવરા, શ્રેણિ નૂ-
 દિ નિર્મોદમાં આલ્યારે ॥ વીર૦ ॥ ૭ ॥ હા હા વિષય પ વિષમ છે, પ્રતિ-
 પંથી હુઝ્ય ધાલ્યારે ॥ ફંદ્ર જાલ પેરે ચપલ પ, ઠંઢ્યા તેણે હુઝ્ય
 ધાલ્યારે ॥ વીર૦ ॥ ૮ ॥ ફરસ વર્ણ રસ ગંધ છે, શબ્દ સંસ્થાન પ્રજા-
 પેરે ॥ પુદ્ગલના મદુ જાણિયે, ક્ષિણ ક્ષિણમાં વદલાપેરે ॥ વીર૦ ॥
 ૯ ॥ ક્ષિણમાં જાગે મનોહ પ, ક્ષિણમાં હોય અણમતારે ॥
 ઠગવી પુદ્ગલ પરિણતિ, મૂઢ પ સંગે રમતારે ॥ વીર૦ ॥ ૧૦ ॥ પ
 સંગે રંગે રમ્યા, તેહને મૂલની ન ઠાપારે ॥ જેદ તજે પને મૂલથી, તે
 મૂલ મિથુ મનાયારે ॥ વીર૦ ॥ ૧૧ ॥ ચપલ વિષય ફંદ્રપનુચન,
 રિજણી મન છે જરે ॥ અંધકાર સંસારમાં, મૂંઝી પડે જડ નૂપરે ॥
 ૧૨ ॥ રાગ દેવ દોષ કોપતાં, આપે જેટલું દુઃખરે ॥ રિવ-
 ષયુ રિશાવથી, અશિર્થી પદ્મું ન દુઃખરે ॥ વીર૦ ॥ ૧૩ ॥ રાગાદિક
 વશ જે યશ, હુઝ્ય મચ્યાં છે તેહનેરે ॥ રાગાદિકને વશ નહીં, સહિ
 મૂલ હોંડે પદનેરે ॥ વીર૦ ॥ ૧૪ ॥ સ્વેશનો હેતુ સંસાર છે, પદનો હેતુ
 સ્વેશરે ॥ ફળની સ્વેશ રદિત મદા, નહિ તસ રાગ આરેશરે ॥ વીર૦
 ૧૫ ॥ રાગ આશ્રયનું મૂલ છે, હુઝિય કમનૌં યાપરે ॥ ત્યાગી રાગ
 સંસાર દરે, યાજ કમલ ફલ યાપરે ॥ વીર૦ ॥ ૧૬ ॥ મોંદ યદે રિશા
 કમનું, ત્રગનું મોંદી છે યાપરે ॥ ફંદ્રાદિક રિવ વશ પડ્યા, યનાદિ

॥ ॐ श्री वर्धमानाय नमः ॐ श्री परमगुरुभ्यो नमः ॥

॥ ॐ श्रीमान् मनसुखदाय हरिदाय कृत ॥

॥ ममत्व परिहार विषय ॥

॥ वंदो, दोहा, चोपाई, ढाल विंगेरे रागोमां ॥

(१) ॥ झुल्लखिलं वित वंद ॥

111 511 511 515 111 511 5 11 515

विमल आत्म धर्म सुदायकं, अचल मोक्षसुखं शिव नायकं ॥ नमिष
आदिश्वरं शिव दायकं, सुख शुधातम चोगत दायकं ॥ १ ॥ सुख न आ-
त्म धर्म विना कदा, अचल आत्म ज्ञान सुसंपदा ॥ विण शुधातम
सुख न कोइ हे, घिर शुधातम तारक होइ हे ॥ २ ॥ हित न ज्ञान
विना दुःख आपदा, खहत ज्ञानि सदा निज संपदा ॥ दुःख न राग
विना जगमां कदा, मनत आत्म ज्ञान न हे तदा ॥ ३ ॥ सधन
राग विरोध ममत्तयी, ममत ज्यां नहि राग सिद्दां नयी ॥ सधन
सुख शुधातम बोधयी, रहत एक अमंद प्रमोदयी ॥ ४ ॥ ब्रज
आत्म स्वभाव सुचेनयी, दुरित दोहगनो तस ज्ये नयी ॥ अद्वैत
राग विना अग्रतंत्र ठे, सकल सिद्धि तपो वर मंत्र ठे ॥ ५ ॥ दत्त
पावन आत्म जावमां, रहित राग नरा शिव दावमां ॥ सद्धि आत्म
सुधारत पावना, खहत केवल एक सुजावना ॥ ६ ॥ सुनय आत्म-
जाव सदा खल्वे, विगत राग शुधातम ए चखे ॥ सम्यग् मार्ग
निज संपदा, कुनय त्याग हरे जव आपदा ॥ ७ ॥ सुनय
वत जे नरा, परम आत्म पावन ते खरा ॥ उमग त्याग
दःखमां, सुमग सेवि रहे मनसूखमां ॥ ८ ॥

(२) ॥ चोपाई ॥

मंगल आत्म धर्म सदाई, ए विण पर परिणति दुःखदाई ॥ आत्म
ज्ञान विनु ममता आवे, जोर महामल मोहनुं पावे ॥ १ ॥ अतिरति
नारि करे अति चाला, होय प्रमाद कपाय विशाला ॥ विण विण
जोग चपलता होवे, आत्म संपति आप न जोवे ॥ २ ॥ आत्म ज्ञाने
ममता नाशे, मोह मिथ्यात न आवे पासे । अतिरति दासो दूरे नाशे,
तव न प्रमाद कपाय विकाशे ॥ ३ ॥ जोग सुधिरता पूरण आवे,
आत्म परमात्म पद पावे ॥ आत्म बोधे राग न होई, सुखियो जन्म जरा
जय खोई ॥ ४ ॥ राग विना कांई दुःख न दीसे, विगत राग सुखियो
निशदीशे ॥ ते कारण गुरु चरण हजुरे, रहि सहिये आत्म गुण पूरे
॥ ५ ॥ प्रगटे निज संपति जरपूरं, दिन दिन बधते सहज सनूरं ॥
जूठ विकल्प व्यथा सहु खोई, निज गुण पझाव ज्ञाता होई ॥ ६ ॥
परगुण पझाव ममता त्यागी, निज अव्यादिकमां रहो जागी ॥
निज पद जूली जे जव जमता, समता विण परवश दुःख खमता ॥ ७ ॥ आ-
त्म ज्ञाने समता आवे, आत्म ज्ञानी राम रमावे ॥ ते निज आत्म
संपति छीना, परमानंद रसे नित जीना ॥ ८ ॥ सहज सतंत अत्यंता-
नंदी, दरशन ज्ञान चरण रस कंदी ॥ ते न रहे परसंगे कंदी, निज
रमणे जस बुद्धि अमंदी ॥ ९ ॥ स्नेहनुं बंधन जेह उठेदे, ते पूर्णात्म
संपति वेदे ॥ आत्म बोध विणु नहि दुःख अंत, ज्ञानी नर खहे सुख
स्वतंत ॥ १० ॥ सकल दोष दुःख ज्ञाने नाशे, परम सहोदय प्रगट
विश्रासे ॥ सुगुरु सदागम सेवो जावे, शिव कमला मनसुख पर
आवे ॥ ११ ॥

(३) ॥ द्रुतविलंबित वंद ॥

||| s | l s || s | s ||| s | l s ||| s | l s

सखिय इव्य सवे गुण पद्मवा, शुक्ल शुद्ध सही निरभे दुष्टा ॥
ममत जाय शुभातम ज्ञानयो, मुमति होय तिहां दुःख कोनयी ॥१॥

कुमत होय तिहां जव वास्त ठे, सुमत संग रहे न विनाश ठे ॥ ममत जावत धावत हे समं, ममत नाशत इंद्रियको दमं ॥ १ ॥ गाति न चार करे ममता विना, शिव न कोइ खदे समता विना ॥ निफळ ज्ञान क्रिया समता विना, थफळ साधुपणो सनता विना ॥ २ ॥ तप न दे फळ मोह विकारिने, सुमत सेव तुं एह विचारिने ॥ तिरथ शेवक जे ममता तजे, तिरथ शेवक ते समता जजे ॥ ४ ॥ दरश ज्ञान चरित्त सुतीर्थ ठे, अवर जेद अनेक विचित्र ठे ॥ ममत होवत त्यां व्रतको नही, ममत ज्यां नहि त्यां व्रत हे सहो ॥ ५ ॥ सुमत राखत श्रीजिन आणको, सुमत देवत हे निरवाणको ॥ सुमत आत्म ज्ञान विना नही, ममत नाशत कर्म रहे नही ॥ ६ ॥ खल न खरुण ओरकुं संपहे, दरव खरुण थाप स्वयं ग्रहे ॥ अवर काज न साज न कोइ हे, निज सकारण कारज होइ हे ॥ ७ ॥ चरण होय न आत्म अज्ञानिने, चरण आवत निर्मम ज्ञानिने ॥ विमल ज्ञान तिहां नहि राग ठे, सुमत त्यां ममता नहि लाग ठे ॥ ८ ॥ ममत दोष अनंतानि माय ठे, विमल बोधार्थ दोष नसाय ठे ॥ तिरुण जेद विज्ञान सुवाणधी, हरिय मोह महादल ता-
नधी ॥ ९ ॥ तजि प्रमाद सदा उपयोगमां, सजिय आत्म सुधारस जोगमां ॥ अचल जे धिर ध्यान सदा धरे, मनसुखे शिव सुंदरि ते वरे ॥

(४) ॥ ललित वंद ॥

सकल शास्त्रनो सार ए सही, सुनय सेविने आत्मता खही ॥ ममत त्यागिने जागिए सदा, परम आत्मनो छाज व्यो मुदा ॥ १ ॥ धरम ते खरो छीन्धि दया, चरम त्यागिने राखिए सया ॥ शुक्ल ध्यानमां प्याइ आत्मा, सकल आपणी पाइए रमा ॥ २ ॥ अचल योगधी शुद्धता सहो, सहज जावनी शांतिमां रहो ॥ तजि प्रमादने छागिए सदा, विमल ध्यानमां एकता मुदा ॥ ३ ॥ जगत जीवधी वर ना करो, सम स्वभावमां पीरता धरो ॥ विमल मंत्र ए ज्ञान हुं सदा, सुधिर धारणा राखिए मुदा ॥ ४ ॥ सम सभावमां साध्य सिद्धि ठे, सम सभावमां सर्व रिद्धि ठे ॥

विषमता तंजो राग छेपनी, विपति नाशशे बंध क्लेशनी ॥५॥ ममत त्या-
गयी आत्म सिद्धि ठे, गुण अनंतनो जोग निद्धि ठे ॥ ममत ना करे
आत्म शुद्ध तो, सुमति आदरे आत्म वुद्ध तो ॥६॥ विमल देवनी सार
प्रेरणा, सुमति प्रेरिये शुद्ध हेरणा ॥ अग न चूकिये वीर्य राखिण,
अटख ध्यानमां शांति चाखिण ॥ ७ ॥ कटत मोह तो आत्म. ध्यान-
यी, झटक कर्मकुं ब्रह्म बाणयी ॥ पटक क्रोधकुं खांति पानसैं, इण
मिथ्यातकुं ज्ञान जाणसैं ॥ ८ ॥ पुरुष आपणी शुद्धता ग्रहे, सवि वि-
जावनो जोर ना रहे ॥ रिखवदेवनी हो कृपा सदा, मनसुखे लहो
आत्म संपदा ॥ ९ ॥

(५) ॥ राग चोपाई ॥

उत्तम नरजव लाहो लीजे, आतम अनुजव प्याला पीजे ॥ आस
पंपाख जंजाख निवारी, शुद्धातम पदमां मति धारी ॥ १ ॥ समय प्र-
माद न कीजे जाई, पुद्गल चिंता सर्व मिटाई ॥ सिद्ध समान शु-
द्धातम ध्यावो, परम महोदय पूरण पावो ॥ २ ॥ श्वेत दिगंबर मेरे
नांही, ए जरु पर परिणति पर ठांही ॥ ते कारण मत जेद न कीजे,
ज्ञायक ज्ञान सुधारस लीजे ॥ ३ ॥ ज्ञाता दरशन निरमल कीजे,
ज्ञायक चरण रमण रस लीजे ॥ चेतन वीर्य अचख करि राखो, अ-
जर अमर अबाधित चाखो ॥४॥ निज गुण पझाव अखय अखूटं, निज
धन सहज थनंत थनूटं ॥ अनय निराकृष आतम ध्यावो, तजि ममत
दुःख पाप गमावो ॥ ५ ॥ वचन आलाप विकार निवारो, दुष्ट
विकल्प न मनमां धारो ॥ देह चपलता कांड न कीजे, सकल समय
अनुजव रस लीजे ॥ ६ ॥ वेद किताव पुराण न जाण्युं, सुमता संगे
मुज मन मान्युं ॥ व्याकरण उंद किहां शीलीजे, मनसुख शिव
कमशा रस लीजे ॥ ७ ॥

(६) ॥ अन्वित्व वंद ॥

चरण कमल कमला वसे श्री जिन पासने, तसु आणाधर जेह सहे शिव वासने ॥ आत्म ज्ञाने आत्म सखे निज संपदा, प्रगटे सम्यक बोध मिटे सह्य आपदा ॥ १ ॥ नाशे अविरति रोग विरति रति अति सहे, मीटे दृष्ट प्रमाद जोग पीरता रहे ॥ पुद्गलसैं नहि काम आ-
राम शुद्धात्मनां, सकल समय निज कार्य सधाम महात्मनां ॥ २ ॥
ते कारण निज शुद्ध स्वभाव सदा सखो, सकल समय परमाद तजी अमृत चखो ॥ परपरिणति निज मानी मिथ्यामति अति बनी, आवी अ-
विरति नारि ते दुःख देती घणी ॥ ३ ॥ रागादिक कषाय अनेक ते ऊपज्या,
चठ गति भ्रमण प्रतंत्र शत्रु सम ते बन्या ॥ सद्गुरु विण जग जीव
न जाये आत्मता, कुगुरु वशे जटकाय दुःख सहे अणवता ॥ ४ ॥ नय
अनंतनी युक्ति न जाणे बापना, कुगुरुनुं फाव्युं जोर उगे वही दोकना ॥
विधि ठयम जय वयोत्सर्ग अपवाद ठे, उचय मली अये सातनो
आगम वाद ठे ॥ ५ ॥ ते नवि समजे बाळ मुंझाया नित रहे, करि
करुणा गुरुराज शुभात्मता कहे ॥ जाणि शुभात्म स्वरूपने ममता परि-
हरो, सवि दुःख दोष विषाय सासय संपति वरो ॥ ६ ॥ सखतां
आत्म स्वरूप आनंद अनंत ठे, सकल दोष दुःख नाश ससूख स्वतंत्र
ठे ॥ अव्यय सकलना जाणि विशेष स्वभावने, जेद विज्ञाने
जेदि ग्रहो निज दावने ॥ ७ ॥ कर्चा अन्यनो नार्ही होवे कोइ कदा,
शाश्वत अव्यय स्वभाव रहे ठे धिर सदा ॥ इह विधि निश्चय लायक
सम्यक पद सही, मनसुख शिव सहवास परम सूत्रमां रहो ॥ ८ ॥

(७) ॥ मंदाक्रांता वंद ॥

ज्ञानानंदं ममत विण तुं, एक अत्यंत ठेक ॥ कर्चा चोक्ता पर दर-
बनो, तुं नयी प विवेक ॥ व्यापे व्यापे ससस दरवे, कोइ व्यापे न के-
मां ॥ माझो माहे सावे दरव-तो, जेहना तेह तेमां ॥ १ ॥ हेतु व्यापे

રહત સરવે, અન્ય ક્ષેત્રે ન જાવે, જોગાદિ તો નિજ નિજ સદા, આપણા આપ પાવે ॥ ત્યાગો મિથ્યા જરમ પરનો, શુદ્ધ બીવેક ધારી, સાચી વાણી વિમલ જિનની, સેવિયે સિદ્ધિકારી ॥ ૨ ॥

(૬) ॥ સ્વઘરા ઠંદ ॥

મેં તો જેટલ્યા જિણંદા વર વિમલ સદા મુક્તિના હેતુ જાણી, નિત્યે ધ્યાને રમાયું સકલ સમયમાં ચિત્ત આનંદ આણી ॥ રાગં રોપં નિવારી મમત પરિહારી શુદ્ધ આનંદ હોજે, જાણી સત્તા સતંતી મનસુલ્લ સુલ્લમાં આપણં કાજ કીજે ॥ ૧ ॥

(૯) ॥ શાલિની ઠંદ ॥

જ્ઞાને નાશે મોહનું જોર જારી, ધ્યાને આવે થીરતા સિદ્ધિકારી ॥ માટે ત્યાગો પુદ્ગલોનો પ્રસંગ, તો તે પામો શુદ્ધ જાવે સુરંગ ॥ ૧ ॥

(૧૦) ॥ શાર્દૂલવિક્રીન્નિત ઠંદ ॥

હું નિત્યે અમણાન જ્ઞાન રવિ તું, મ્હારે ન કો આપદા ॥ જે જે પુદ્ગલની પરીણતિ સવે, મ્હારી ન જાણું કદા ॥ મ્હારે કામ નહીં કદા પર તણું, મ્હારે મહા સંપદા ॥ જૂલ્યો જેહ સ્વરૂપ શુદ્ધ અપ્તું, મોહે મુક્તિયો તદા ॥ ૧ ॥ કો કેનો નવિ હોય દ્રવ્ય કયદ્, સત્તા સદા શાશ્વતી ॥ જોગી આપ સદા સસંપતિ તણો જોગેજ જાણે ઠતી ॥ જૂલ્યા નર્મ વશે રહે જન સદા, સેવી અનાણી ગુરુ ॥ ના જૂલે નર તેહ જે વિમલ છે, સેવ્યા સદા સદ્ગુરુ ॥ ૨ ॥ સેવે જે સમયે શુધાતમ સદા, પાવે મહાનંદને ॥ જાએ ના વિષયો વિકાર કયદ્, ઓડે દ્વિધા બંધને ॥ સેવો શ્રી જિન વાણિ ડગ્ગલ મહાઆનંદ દાઈ સદા પ્કાંતે નવિ જોડપ તવ મહા, જાગે સુજ્યોતી મુદા ॥ ૩ ॥ સંતોષે સુલ્લ છે મહાન જગમાં, તે તો સુજ્ઞાને મલે ॥ ઈડોને પણ સૂલ્લ પ સમ ન છે, પરતો સકાષે ચષે ॥ જ્ઞાને છે વર શાંતિ સાચિ જિવને, શક્તી લલે આપણી ॥ જાગે જે પરમાદ ઓડિ સમમેં, પામે રમા તે ઘણી ॥ ૪ ॥

(११) ॥ वसंततिथका वंद ॥

जे ठे विकल्प विधि ते सवि कर्म जाणो, ज्ञाता सदा धिर रहे
निज शुद्ध ध्याणो । त्यागी ममत्व न करे तिण राग रोष, थापा सत्ते
शिव सदा मुक्त शान्ति पोषे ॥ १ ॥ कर्ता कष्टो जिव करे विविधे वि-
कल्प, तेथी तजो पुर सवे कुविकल्प जल्प ॥ हुं ए नने सकळ ठे
बहु राग मूष. सातुं बुरु मुक्त मुक्त नहि सानुकूल ॥ २ ॥ ध्याता
सत्ते निज सदा शुध रूप ज्यारे, संचे न कर्म दस ते कदि को प्रकारे
॥ तेथी जजो सुगुहने श्रुतज्ञान थावे, प्याई जहो निज जखी निधि
सिद्धि थावे ॥ ३ ॥ संतोष तृप्ति सगुणे महानंद थावे, साचो शुधा-
त्म अनुचो सवि बंध कापे ॥ सेवे नरो धिर यई धि जिनंद वाणो,
खावे तदा मनमुक्ते घर रिद्धि लाणो ॥ ४ ॥

(१२) ॥ माखिनी वंद ॥

मनस तजि मुझाने प्याईए शुद्ध रूपं, सकळ विगति नाशे सेवता
ध्यात्म रूपं ॥ विगत मद कपाया शुद्ध स्याछाद वाणो, सकळ जन
नशावे सेविए हेत थाणो ॥ १ ॥ कुनत मद ह्मावे शुद्ध स्याछाद
चावे, पुरप श्वषस रिद्धी आत्मनी आत्म पावे ॥ पर परिणति त्यागो
थाप थापे रमावे, सकळ दुरित नाशे फेर संसार नावे ॥ २ ॥
चरम बश जुडीने पुद्गळे थाप मानो, नवि खहि निज रिद्धी राग
रोषे खनाली ॥ जनत चवदधोनां दूःख जोगे प्रतंत, समय निज न जाणे
चेद जाणे न तंत ॥ ३ ॥ मनुज चव सद्गोने शुद्ध स्याछाद जाणो, परिणति
सनचावे सेविये शुद्ध ध्याणो । न रति थरति कीजे त्यागिए श्रम्य संग,
मनमुक्त शिव संगे होय सिद्धी सुरंग ॥ ४ ॥ हरत तिमिर मोह
शुद्ध स्याछाद जानं, व्यय उतपति ध्रुवं ज्यय सर्वे ।
दरव जितं जे सत्ते शुद्ध ज्ञाने, मनस तज न

ध्याने ॥ ५ ॥ निज निज परिणामे ड्रव्य कर्त्ता सदाए, न करत पर
 कामं जाणिए शुद्ध न्याये ॥ करिय ममत जूढ्यो काज ए ठे इमारुं,
 विण लखि निज काजं सूख साचुं न धाखुं ॥ ६ ॥ सजर जर जख्यो
 ठे ड्रव्य सर्वे प्रदेशे, सकल समय सत्ता कोइ केनी न खेसे ॥ अख्य
 अकल आत्मा शुद्ध निश्चे सदाए, विमल सुथिर जोतां मोहनो नाश
 थाए ॥ ७ ॥ नवि फुरत असत्ता रोकशे कोण शक्ती, विपरित मति
 त्यागो जागशे ज्ञान व्यक्तो ॥ बहिर जवळगे जे राखशे आत्म ड्रष्टो,
 तव लग न खहे ते आत्म आनंद पूष्टी ॥ ८ ॥ सदरवधि अजेदे सर्व
 वत्तें प्रजाये, न पर दरवमां ते जाय आवे कदाये ॥ इम लखि निज
 सत्ता शुद्ध आनंद लीजे, मनसुख शिव संगे रंगमां अंग जीजे ॥ ९ ॥

(१३) ॥ शिखरणी वंद ॥

समं ज्ञानादीमां निज पद ग्रहुं हुं निरमखुं, कदा रागे रोपे पर
 परिणतीमां नवि जखुं ॥ ठतो ज्ञाता हुं तो ममत पर ड्रव्ये किम करूं,
 खही शिक्षा साची सुगुरु वचनोने न विसरूं ॥ १ ॥ तरे ते तो साधू
 अग्रमत सजावे अनुसरे, जूढ्या ते जे मूढा परिणति पराई मन धरे ॥
 कबहुं धारे अंगे सुमुनि सगुणोमां थिर रहे, वसे धर्मे शुक्ले अहट
 ड्रुहटे तो नवि रहे ॥ २ ॥ उदासिन्ने चाखे परम. सम शेरी सरख ठे,
 सदा जे ए मार्गे तस न जय होवे विमल ठे ॥ खहे साचो ज्ञाता
 सुथिर मन जेमुं विनित ठे, रहे जे आणामां जय भ्रमणथो जे जिरुत
 ठे ॥ ३ ॥ न सेवुं हिंसा हुं निज पर कदाए ड्रुविधयी, सदा यत्ना
 राखुं ड्रुविध सवि प्राणोनि विधियी ॥ क्षमादो धर्मांने सकल समये
 हुं ड्रढ धरूं, रहुं शुद्धात्मां मनसुख सजावे शिव वरूं ॥ ४ ॥

(१४) ॥ हरिणी वंद ॥

पर परिणती त्यागी थापे रहे समचावमां, जिव तव खगे बंधे
 नाही कदापि विचावमां । जव खग करे रागं रोपं फसे पर जावमां,

જિવ સુખ દુઃખ માને ઠે જ્યાં શુભાશુભ જાવમાં ॥ ૧ ॥ જિવ તવ સગે
સંચે કર્મ રહે નસજાવમાં, મમત તજિને તે માટે તું ચુલે મ વિજાવમાં
ગુણ પરજયો એ ડ્રવ્યોના નહીં પરમાં ચલે, સનિજ નિજમાં વપાપે ઠે
તે કદાપિ નવી ટલે ॥ ૨ ॥ પર દરવમાં જોગો નાહીં મિધ્યામતિ મા-
નિ છે, નિજ દરવમાં જોગો સાચા સુજાણ તે જાણિ છે ॥ ચપસ પરમાં
શ્યાને યાઠ નિધી નિજ ચૂકિને, વિકલ્પ તજો જવ્યો સર્વે મિધ્યા
મતિ મૂકિને ॥ ૩ ॥ નરજીવ લલો ઠે પૂન્યે તો સદાગમ સેવજો, નિજ
પર જુદા જાવે જેદી અનૂજવને જજો ॥ જિન સમયમાં જે જે જાણ્યું
પર્યાય પળે મહો, મનસુલ સુલે રિહી સિહી સદા શિવમાં રહો ॥૪
.. ॥ ઢાલ (૧) પહેલી ॥ નવ તત્ત્વ વિકલ્પ અધિકાર ॥

॥ જવિજન સેવજ્યોરે ॥ ૫ દેશી ॥

વિકલ્પધર સંસારિ જેરે, આત્મવધારી જીવ । નિર્વિકલ્પ જ્ઞાની
તયા રે, સિદ્ધ અનંત સદીવ ॥ ૧ ॥ તત્ત્વ વિચારણારે, શુધનય
સાર વિચાર, જવદુઃખ વારણારે ॥ ૫ આંકળી ॥ જસ વિકલ્પ
શક્તિ નહીંરે, તે જન જાણ અજીવ । શુભ વિકલ્પયો પુણ્ય ઠેરે,
અશુભયી પાપ સદીવ ॥ તત્ત્વ ॥ ૨ ॥ લિણ લિણ વિકલ્પ જે કરે
રે, તેતો આત્મવ ચાલ ॥ રોકે વિકલ્પ સંવરીરે, વાંધી આત્મવપાલ
॥ તત્ત્વ ॥ ૩ ॥ પુદ્ગલ જોગ ઇહા તજે રે, દેશ વિકલ્પ વિનાશ
॥ શુદ્ધાતમ તૃતી લહીરે, કરે નિર્જરા લાસ ॥ તત્ત્વ ॥ ૪ ॥ વિ-
કલ્પ વિધિ ડ્રદ ધારણારે, વંધ કહ્યો જિનરાજ ॥ અડવિધ વાંધે કર્મ
તે રે, ચાર પ્રકાર અકાજ ॥ તત્ત્વ ॥ ૫ ॥ સર્વ વિકલ્પ વિનાશયીરે,
પૂરણ મોહ સ્વરૂપ ॥ હમ જાણી નવ તત્ત્વનેરે, જવિ મૂદો જવ
કૂપ ॥ તત્ત્વ ॥ ૬ ॥

ढाल (२) बीजी ॥ नव तत्त्व कर्त्ता पद अधिकार ॥

॥ क्युं जाणुं क्युं बनी आवशे ॥ ए देशी ॥

शुजाशुज परिणामनो, कर्त्ता ममतावंत हो विनीत । ते संसारी जीव ठे, जाले श्री जगवंत हो विनीत ॥ १ ॥ तत्त्व विचार सुधारसी, सेवो श्री जिन आण हो विनीत ॥ जव दुःख दोहगता टले, करतां तत्त्व प्रतीत हो ॥ तत्त्व विचार सुधारसी ॥ ए आंकणी ॥ ज्ञानी ने बली सिद्ध ते, नहीं करम करतार हो ॥ शुद्ध परिणामीकता तणा, सफल समय करतार हो ॥ तत्त्व ॥ २ ॥ होय अवेतन डव्य ते, नहि परना करतार हो ॥ निज गुण पझावना कद्या, सकल समय जरतार हो ॥ तत्त्व ॥ ३ ॥ शुज परिणामे पुण्यने, करे सुगुण नर कोय हो ॥ अशुज करम पापी करे, मूढ पुरुष जे होय हो ॥ तत्त्व ॥ ४ ॥ शुजाशुज किरियारसी, कर्त्ता आस्रववंत हो ॥ शुजाशुज तजतो सदा, संवरवंत महंत हो ॥ तत्त्व ॥ ५ ॥ पुद्गल जोग इहा तजी, निज गुण जोगे लोन हो ॥ निश्चरणा करता कद्यो, आतम ज्ञाने पोन हो ॥ तत्त्व ॥ ६ ॥ पुद्गल परिणति ऊपरे, करे राग रस बंध हो ॥ करता जवित कर्मनो, ते अज्ञानी थंध हो ॥ तत्त्व ॥ ७ ॥ पर परिणति रस त्यागिने, शुद्धातम डढ होय हो ॥ ममता त्यागी मूलपी, करे मोक्षपद सोय हो ॥ तत्त्व ॥ ८ ॥

॥ ढाल (३) बीजी ॥ नव तत्त्व जोक्ता पद अधिकार ॥

॥ प्रथम गोवाल तणे जवेजी ॥ ए देशी ॥

शुजाशुज परिणामनोजी, जोगी ते जगजीव । जोगी ज्ञानादिक तणाजी, ज्ञानी सिद्ध सदीव ॥ १ ॥ सुगुण नर धारो तत्त्व विचार, ए जिन शासन सार जविक जन धारो तत्त्व विचार ॥ ए आंकणी ॥ जोगदशा जरु डव्यमांजी, होय नहीं त्रिहुं काख ॥ विषय कपाय कुजोगतेंजी, बांधे पाप कराख ॥ सुगुण नर ॥ २ ॥ संजम दान दया-

दिमांजी, जोगे रागानंद ॥ गुणबंध तेथी करेजी, करुणा रसीयो संत ॥ सुगुण नर ॥ ३ ॥ मिथ्या अविरतिने वलीजी, ग्रहे अज्ञान कपाय । धरी प्रमादने जोगवेजी, पुद्गल जाव सदाय ॥ सुगुण ॥ ४ ॥ रागादिक युत जोगवेजी, योग क्रिया मन लाय । आस्रवधारी ते कक्षोजी, सूत्रे श्री जिनराय ॥ सुगुण ॥ ५ ॥ पर परिणति रस त्यागतोजी, मग्न शुधातम मांझ । निज गुण संवर जोगमांजी, शिवपव साधे उठांइ ॥ सुगुण ॥ ६ ॥ इंद्रिय जोग इहा तजीजी, विखसे निज गुण जोग । तेह निर्जरावंत ठे जो, तजतो कार्य अयोग ॥ सुगुण ॥ ७ ॥ ममत करं पर द्रव्यमांजी, जोगे राग विरोध । द्रव्य बंधन ते तो करेजी, लक्षो न आतम बोध ॥ सुगुण ॥ ८ ॥ पर वस्तु ममता तजेजी, न करे राग विरोध । शुद्धातम अनुभव करेजी, मोक्ष होय अविरोध ॥ सुगुण ॥ ९ ॥ पुद्गल जोग तजी सवेजी, जोगे शुद्ध स्वभाव । धिर अनुभव अज्ञासथीजी, प्रगट मोक्ष सझाव ॥ सुगुण ॥ १० ॥

ढाख (४) चोथी ॥ नव तत्त्व ग्राहकता अधिकार ॥

॥ श्री युगमंधर विनवुरें ॥ ५ राग ॥

तन धन आदि वस्तु बहु हो खाल, पर परिणति अनंत हो चेत. नजी खाल । ममता जावे जे ग्रहे हो खाल, ते संसारी जंत हो जीवणजी खाल । श्री जिन वचन विचारिण हो खाल ॥ १ ॥ ५ आंकणो ॥ शुद्ध रूप निज नवि लख्युं हो खाल, ठाणे राग विरोध हो चेतनजी खाल ॥ ग्राहक तेह विजावनो हो खाल, मिथ्या मती जे अवोध हो जीवणजी खाल ॥ श्री जिन ॥ २ ॥ पुरण शुद्धता आत्मनी हो खाल, सहज अनंत प्रजाय ॥ हो चेतनजी खाल ॥ गुण परिणामीकता ग्रहे हो खाल, ज्ञानी सिद्ध सदाय हो जीवणजी खाल ॥ श्री ॥ ३ ॥ जग निज गुण पझाव ग्रहे हो खाल, ग्रहे न अन्य स्वभाव हो चेतनजी खाल ॥ तेह अचेतन द्रव्यनो हो खाल, शा-

ढाल (२) वीजी ॥ नव तत्त्व कर्त्ता पद अधिकार ॥

॥ क्युं जाणुं क्युं वनी आवशे ॥ ए देशी ॥

शुजाशुज परिणामनो, कर्त्ता ममतावंत हो विनीत । ते संसारी जीव ठे, जाले श्री जगवंत हो विनीत ॥ १ ॥ तत्त्व विचार सुधारसी, सेवो श्री जिन आण हो विनीत ॥ जव दुःख दोहगता टखे, करतां तत्त्व प्रतीत हो० । तत्त्व विचार सुधारसी ॥ ए आंकणी ॥ ज्ञानी ने बली सिद्ध ते, नहीं करम करतार हो० । शुद्ध परिणामीकता तणा, सकल समय करतार हो० ॥ तत्त्व० ॥ २ ॥ होय अचेतन अव्य ते, नहि परना करतार हो० । निज गुण पज्ञावना कहा, सकल समय जरतार हो० ॥ तत्त्व० ॥ ३ ॥ शुज परिणामे पुण्यने, करे सुगुण नर कोय हो० । अशुज करम पापी करे, मूढ पुरुष जे होय हो० ॥ तत्त्व० ॥ ४ ॥ शुजाशुज किरियारसी, कर्त्ता आलववंत हो० । शुजाशुज तज्जतो सदा, संवरवंत महंत हो० ॥ तत्त्व० ॥ ५ ॥ पुद्गल जोग इहा तजी, निज गुण जोगे लोन हो० । निश्चरणा करता कद्यो, आतम ज्ञाने पोन हो० ॥ तत्त्व० ॥ ६ ॥ पुद्गल परिणति ऊपरे, करे राग रस बंध हो० । करता जवित कर्मनो, ते अज्ञानी थंध हो० ॥ तत्त्व० ॥ ७ ॥ पर परिणति रस त्यागिने, शुद्धातम उद होय हो० । ममता त्यागी मूलधी, करे मोक्षपद सोय हो० ॥ तत्त्व० ॥ ८ ॥

॥ ढाल (३) वीजी ॥ नव तत्त्व जोक्ता पद अधिकार ॥

॥ प्रथम गोवास तणे जवेजी ॥ ए देशी ॥

शुजाशुज परिणामनोजी, जोगी ते जगजीव । जोगी ज्ञानादिक तणाजी, ज्ञानी सिद्ध सदोव ॥ १ ॥ सुगुण नर धारो तत्त्व विचार, ए जिन शासन सार जविक जन धारो तत्त्व विचार ॥ ए आंकणी ॥ जोगदशा जर अव्यमांजी, होय नहीं त्रिहुं कास ॥ विषय कषाय कुनोगतेंजी, बांधे पाप करास ॥ सुगुण नर० ॥ २ ॥ संजम दान दया-

दिमांजी, चोगे रागानंद ॥ गुणबंध तेही करेजी, करुणा रसीयो
संत ॥ सुगुण नर ॥ ३ ॥ मिथ्या अविरतिने बलीजी, ग्रहे अज्ञान
कषाय । धरी प्रमादने चोगवेजी, पुद्गल जाव सदाय ॥ सुगुण ॥
॥४॥ रागादिक युत चोगवेजी, योग किया मन साय । आत्मवधारी ते
क्योही, सूत्रे श्री जिनराय ॥ सुगुण ॥ ५ ॥ पर परिणति रत त्या-
गतेही, मष्ट शुधातम मांझ । निज गुण संवर चोगमांजी, शिवपद
साधे ठगंइ ॥ सुगुण ॥ ६ ॥ इंद्रिय चोग इहा तजीजी, बिलसे
निज गुण चोग । तेह निर्जरावंत ठे जो, तजतो कार्य अयोग ॥ सुगुण ॥
॥ ७ ॥ ममत कर पर इल्यमांजी, चोगे राग विरोध । इह बंधन ते
तो करेजी, लक्षो न आत्मन धोय ॥ सुगुण ॥ ८ ॥ पर वस्तु ममता
तजेही, न करे राग विरोध । शुद्धातम अनुभव करेजी, मोक्ष होय
अविरोध ॥ सुगुण ॥ ९ ॥ पुद्गल चोगतजी सवेजी, चोगे शुद्ध सजाव
। पिर अनुभव अन्नासयीजी, प्रगट मोक्ष सजाव ॥ सुगुण ॥ १० ॥

छात्र (४) चोयी ॥ नव तत्त्व ग्राहकता अधिकार ॥

॥ श्री युगनंथर विनवुरे ॥ ५ राग ॥

तन धन आदि वस्तु बहु हो छात्र, पर परिणति अनंत हो चेत-
नजी छात्र । ममता जावे जे ग्रहे हो छात्र, ते संसारी जंत हो
जीवणजी छात्र । श्री जिनवचन विचारिण हो छात्र ॥ १ ॥ ५ आंकणो ॥
शुद्ध रूप निज नवि खलुं हो छात्र, गणने राग विरोध हो
चेतनजी छात्र ॥ ग्राहक तेह विज्ञानो हो छात्र, मिथ्या मती जे
अवोध हो जीवणजी छात्र ॥ श्री जिन ॥ २ ॥ पुरण शुद्धता
आत्मनी हो छात्र, सहव अनंत प्रजाय ॥ हो चेतनजी छात्र ॥
शुध परिपानीकता ग्रहे हो छात्र, ज्ञानो सिद्ध सदाय हो जीव-
णजी छात्र ॥ श्री ॥ ३ ॥ जन्म निज गुण पद्विग्रह ग्रहे हो छात्र, ग्रहे न अन्य
सजाव हो चेतनजी छात्र ॥ तेह अचेतन इल्यनो हो छात्र, शा-

ममत्व परिहार विषय.

२४४

मृत एह स्वभाव हो जीवणजी सास ॥ श्री० ॥ ४ ॥ संजम दान
 दयादिके हो सास. महनो गुन परिणाम हो चेतनजी सास ॥ पुण्यवत
 ने जाणिए हो सास. करनो उत्तम काम हो जीवणजी सास ॥ श्री० ॥ ५ ॥
 विषय कषाय अशुद्धता हो सास. ग्रहे मिथ्यान अनाण ॥ हो चेतनजी सास
 पापी जीवनी परिणती हो सास. आत्म स्वरूप अज्ञाण हो जीव
 णजी सास ॥ श्री० ॥ ६ ॥ गुणगुन परिणामन हो सास. ग्रहेने सास.
 वतन हो चेतनजी सास ॥ आत्म शुद्धता जे ग्रहे हो सास. मंग
 वतन महन ॥ हो जीवणजी सास ॥ श्री० ॥ ७ ॥ ईडि विषय म
 नवि ग्रहे हो सास. ग्रहे शुद्धता जे हो चेतनजी सास ॥ नि
 वि विज्ञाव वहावनो हो सास. निजगवन स्वभाव हो जीवणजी
 सास ॥ श्री० ॥ ८ ॥ प्रादुर्ग पर प्रजापति हो सास. गणी अनानी
 जीव हो चेतनजी सास ॥ विषय ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥
 करनो बंध सदीव हो जीवणजी सास ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥
 स्वभावनो हो सास ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥
 शुद्धता अनुभव करे हो चेतनजी सास ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥
 सास ॥ श्री० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥

॥ दास पांचम ॥ नम नम नमि नमि नमि नमि ॥ ५ ॥ देसी ॥

पर परिणती विषे, रागादिकमां जीव सासरे ॥ वसि मिथ्या
 ते संतारी सदीव सासरे ॥ पर पद व्यापकता ततो, वसि
 अधिकार सासरे ॥ पर पद ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥
 गुण पञ्चवयी अवेद सासरे ॥ व्यापे निज निज पद
 अवेद सासरे ॥ परपद
 पद्वार विषे, व्याप
 सर्व सास
 सासरे ॥ व्यापे.

ये अशुच परिणाममां, पापवंत ते जोय खाखरे ॥ परपद० ॥ ४ ॥ व्यापे
 राग विरोधमां, ते तो आस्रववंत खाखरे ॥ व्यापे शुद्ध स्वभावमां, संवर-
 वंत महंत खाखरे ॥ परपद० ॥ ५ ॥ निज गुण जोगे व्यापतो, इच्छे नहीं
 परजोग खाखरे ॥ तेह निर्जरावंत ठे, दुविध दया धिर योग खाखरे
 ॥ परपद० ॥ ६ ॥ व्यापे पुद्गल परिणते, द्रढ मिष्या अज्ञान खाखरे ॥
 अत्रत प्रमाद कपायधी, बंध करे दुःख खाण खाखरे ॥ परपद० ॥ ७ ॥
 निरमल निज गुण पञ्जवे, व्यापे यह धिर योग खाखरे ॥ चले न शुद्ध
 स्वभावधी, मोह अकंप अज्ञान खाखरे ॥ परपद० ॥ ८ ॥

॥ टाळ (६) ठी ॥ नव तत्त्व रक्षकता अधिकार ॥

॥ जांऊरिया मुनिवर ॥ ए राग ॥

वर्णादि रागादिनोरे, रक्षक ते जग जीव ॥ रक्षक शुद्ध स्वभाव-
 नोरे, ज्ञानी सिद्ध सदीव ॥ सुन्यायी अघ्या कीजे तत्त्व विचार, जेम
 खहिए जवपार सुन्यायी अघ्या कीजे तत्त्व विचार ॥ १ ॥ जे पर
 गुण राखे नहींरे, जढ धर्मादि अजीव ॥ रक्षक निज गुण पञ्जवारे,
 पुद्गल आदि सदीव ॥ सुन्यायी० ॥ २ ॥ रक्षक शुद्ध, परिणामनोरे,
 पुण्यवंत नर होय ॥ राखे अशुच परिणाम जेरे, ते पापो सुख खोय ॥
 ॥ सुन्यायी० ॥ ३ ॥ राग छेप रक्षक सदारे, ते तो आस्रववंत ॥
 रक्षक निज गुण शुद्धतारे, संवरवंत महंत ॥ सुन्यायी० ॥ ४ ॥ रक्षक
 निज गुण जोगनोरे, चहे न ईद्रिय जोग ॥ धर्म शुक्ल करि निर्जरारे,
 रक्षक संजम योग ॥ सुन्यायी० ॥ ५ ॥ ममता पुद्गल आदिनी रे,
 राखे जर अज्ञान ॥ राग छेप राखे सदारे, साधे बंध विधान ॥
 ॥ सुन्यायी० ॥ ६ ॥ राखे निज गुण पञ्जवारे, राखे न राग विरोध ॥
 शुद्धात्म अनुभव करेरे, खहे मोह अविरोध ॥ सुन्यायी० ॥ ७ ॥

॥ टाळ (७) सातमी ॥ नव तत्त्व रमणता अधिकार ॥

॥ हवेरे राणी पदमावती ॥ ए राग ॥

वर्णादि रागादिमां, रमण करे जग जीव । रम्य रमण शुद्धात्मां;

જ્ઞાની સિદ્ધ અતીવ ॥ વચનામૃત રસ સેવીય, સ્યાદ્વાદ સુલકાર,
 શુદ્ધ નયે જિનરાજનાં, દીક્ષ માંહે ઉદાર ॥ વચનામૃત ॥ ૧ ॥
 આંકણી ॥ રમણ સ્વજાવ ન જેદમાં, તત્ત્વ અજીવ કહાય ॥ રમે સદા
 શુદ્ધ જાવમાં, પુણ્ય કરિ સૂઝ પાય ॥ વચનામૃત ॥ ૨ ॥ થદ્દશ
 સ્થાનક પાપમાં, રમે અશુદ્ધ પરિણામ ॥ પાપવંત તે જાણીય, દુઃખી
 મહા દુઃખધામ ॥ વચનામૃત ॥ ૩ ॥ મિથ્યા અવિરતિમાં રમે, ધરિ
 અજ્ઞાન કપાય ॥ જોગ ક્રિયા પરમાદમાં, રમતાં આત્મવ આય ॥
 ॥ વચનામૃત ॥ ૪ ॥ રમણ તજી પરજાવનું, રમે શુદ્ધાતમ માંદ ॥
 સંવરધારી તે કહ્યો, શિવપદ માંહી ઉઠાંદ ॥ વચનામૃત ॥ ૫ ॥
 વિષય રમણ નવિ આદરે, નિજ રમણે સંતોષ ॥ કરે નિર્જરા કર્મની,
 લહે શુદ્ધતા પોષ ॥ વચનામૃત ॥ ૬ ॥ પુદ્ગલ પરિણતિમાં રમે,
 મિથ અવિરતિ અનાણ ॥ લહે ન આતમ શુદ્ધતા, વંધે કર્મ અમાન ॥
 ॥ વચનામૃત ॥ ૭ ॥ રમણ શુદ્ધાતમ જાવમાં, ધર્મ શુકલ ધીર હોય ॥
 અચલ અકંપ સદા રહે, મોદ્દ લહે નર સોય ॥ વચનામૃત ॥ ૮ ॥

ઢાલ આઠમી (૮) ॥ નવ તત્ત્વ દાન વિષે અધિકાર ॥

॥ આ સંસાર અસારે જીવના આય ॥ ૯ ॥ દેશી ॥

જે નિજ પરને નિત દિયેરે, ઈંદ્રિ વિષયનું દાન ॥ તે સંસારી જીવ
 ઠેરે, આતમ તત્ત્વ અજાણે પ્રાણી ધારો તત્ત્વ વિચાર ॥ ૯ ॥ સંસાર
 અસાર રે પ્રાણી ધારો ॥ ૧ ॥ ૯ આંકણી ॥ આતમ સંપતિ સુલ
 દિયેરે, જ્ઞાની સિદ્ધ સદાય ॥ દાતા પદ જેદમાં નહીંરે, તત્ત્વ અજીવ
 કહાયેર ॥ પ્રાણી ॥ ૨ ॥ દાયક શુદ્ધ પરિણામનેરે, નિજ પરને એ
 હોય ॥ પુણ્યવંત તે જાણિયેરે, ઉપચારે સુલ્લી સોયેર ॥ પ્રાણી ॥ ૩ ॥
 દેત અશુદ્ધ પરિણામ જેરે, તે દુઃખદાય અજાણ ॥ તે પાપી જગ જીવ
 ઠેરે, શીઝ સ્વજાવ અજાણે ॥ પ્રાણી ॥ ૪ ॥ શુદ્ધાશુદ્ધ પરિણામથી
 રે, સુલ્લ દુઃખનો દાતાર ॥ આત્મવંત તે જાણિયેરે, તે ન લહે જવપા-

रे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥ तजि शुचाशुच कल्पनारे, दाता संवर जाव ॥
रोके आलस्य आचनेरे, सहजातम सद्भावरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥ इंद्रिय
जोग लिये नहीरे, नवि दे इंद्रिय जोग ॥ देत शुधातम जोग जेरे,
निर्जरणा थिर योगेरे ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥ राग विरोध तणो सदारे,
निज परने दातार ॥ वसि अज्ञान मिथ्यातनोरे, कर्मबंध करतारे ॥
प्राणी० ॥ ८ ॥ आत्म संपत्त दान देरे, त्यागी ममता जाव ॥
सकल समय स्व प्रजायनोरे, अनुभव मोक्ष स्वभावरे ॥ प्राणी० ॥ ९

दाख नवमी (९) नव तत्त्व लाज विषे अधिकार ॥

॥ कहे साहुणो सुण कन्यकारे धन्या० ॥ ९ देशी ॥

पुद्गल वस्तु लाज खेरे थप्पा, कर्मबंधनो तेम ॥ विषय कपाय
कुलाज खेरे ॥ थप्पा ॥ संसारी जीव एम सुज्ञानीथप्पा सेवो सुतत्त्व
विचार ॥ तजि मिथ्या उपचार सुमग सेवो दुष्ट प्रमाद निवार ॥ १ ॥
ए थांकणी ॥ निज शक्ति व्यक्ति तणोरे ॥ थप्पा ॥ खेवे लाज सदाय ॥
ज्ञानी ने वसि सिद्धजीरे ॥ थप्पा ॥ सकल समय सुखदाय ॥ सु-
ज्ञानी० ॥ २ ॥ खेड न जाणे लाजनेरे ॥ थप्पा ॥ तेह अचेतन र्व ॥
लाज खीए शुच जावनोरे ॥ थप्पा ॥ पुण्यवंत तजि गर्व ॥ सुज्ञानी०
॥ ३ ॥ दुःख कपाय अज्ञाननोरे ॥ थप्पा ॥ मिठ प्रमाद थ-
पाय ॥ आदि लाज खीए सदारे ॥ थप्पा ॥ पापी जीव कहाय
॥ सुज्ञानी० ॥ ४ ॥ लाज शुचाशुचनो खीयेरे ॥ थप्पा ॥ अप्यवसाय
असंख ॥ दुविध कर्मनी आयमारे ॥ थप्पा ॥ आलस्यधारी रंक
॥ सुज्ञानी० ॥ ५ ॥ आत्म शुद्धता लाज खेरे ॥ थप्पा ॥ रोके आलस्य
थाव ॥ तजि ममता निज संवरेरे ॥ थप्पा ॥ राखे शुद्ध स्वभाव
॥ सुज्ञानी० ॥ ६ ॥ इंद्रिय जोग त्यागी खीयेरे ॥ थप्पा ॥ निज गुण जोग
सुलाज ॥ शुद्ध निजातम जोगतारे ॥ थप्पा ॥ कर्म निर्जरा लाज
॥ सुज्ञानी० ॥ ७ ॥ मिथ्या अज्ञान कपायनोरे ॥ थप्पा ॥ लाज

अविरति खेत ॥ वंषे थाते कर्मनेरे ॥ थप्पा ॥ जरु सम जेह थवेत
॥ सुझानी ० ॥ ॥ ॥ ममता ठेदी मूलथीरे ॥ थप्पा ॥ राग छेप जन
नाश ॥ साज गुळ्यातम जावनोरे ॥ थप्पा ॥ अनुजव मोक्ष विनास
॥ सुझानी ० ॥ ७ ॥

ठास दशमी (१०) नव तत्त्व उपजोग विषे अधिकार ॥

॥ सद्जानंदीरे आतमा ॥ ५ देशी ॥

पुद्गल गुण उपजोगमां, परते ममतारे वंत ॥ राग छेप विषे
रमी, ते संसारीरे जंत ॥ तत्त्वामृत रस अनुजवो, छुष्ट विजाय पक्षा-
प । आत्म परमात्म सदे, शिव संपति सुख पाय ॥ तत्त्वा ० ॥ १ ॥
॥ ५ थांछणी ॥ ज्ञानादिक उपजोगमां, ज्ञानी सिद्ध महंत ॥ निज
परिणति रस ममता । अक्षय कास्य अनंत ॥ तत्त्वा ० ॥ २ ॥ जस उपजोग
शक्ति नही । ते जरु जाण अजीव ॥ शुन परिणति उपजोगतो । पुण्यवंत
ते जीव ॥ तत्त्वा ० ॥ ३ ॥ शिष्य शिष्य होय अशुननो । पापीने उप-
जोग ॥ तेम होय आस्रववंतने । गुनाशुन उपजोग ॥ तत्त्वा ० ॥ ४ ॥
संवरवंत गुळ्यात्ममां । करि निज गुण उपजोग ॥ पर परिणति रस
तेछिने । साथे संयम योग ॥ तत्त्वा ० ॥ ५ ॥ शुध निज गुण उपजोगमां ।
करे निजरा शुद्ध ॥ तजि परगुण उपजोगने । संयम राखेरे बुद्ध
॥ तत्त्वा ० ॥ ६ ॥ पुद्गल गुण उपजोगमां । रदे सदा सयसीन ॥ कर्म
वंच तेहिज करे । ज्ञान विना मति हीन ॥ तत्त्वा ० ॥ ७ ॥ आत्म
गुण उपजोगमां । अनुभववंत सदाय ॥ मुक्त होय अह कर्मयी ।
परमात्म पद पाय ॥ तत्त्वा ० ॥ ८ ॥

ठास अगोआरमी (११) नव तत्त्व वीर्य विषे अधिकार ॥

॥ कवच जिनेश्वर शीतल माहोरे ॥ ५ देशी ॥

करय वीर्य कोरे जगजन सवार । बाधक नावे बास ॥ आत्म
वीरज वरनां चोरनारे । कर्मबंधनो चास ॥ आत्म वीरज संवाओ

परबद्धे । प्रगटे अन्वय रिद्धि ॥ चक्षु वीरजे सवि ऊपाधि धईरे ।
 धिर वीरजे होय तिद्धि ॥ १ ॥ ५ आंकणी ॥ तनु मन वच इंद्रिय
 विषय विपरे । फोरे वीर्य सदाय ॥ तनु आदि चक्षु पुद्गल दल विपे
 रे । वीर्य चले दुःख पाय ॥ आत्म० ॥ २ ॥ फोरे वीर्य असंयम कार्य-
 मारे । ते संसारी जीव ॥ स्वगुण पञ्जवमां वीरज फोरवेरे । ज्ञानी सि-
 द्ध सदीव ॥ आत्म० ॥ ३ ॥ निज पर करता यह नवि फोरवेरे । वीर्य
 रहित ते अजीव ॥ शुचयोगे फोरे वीरज सदारे ॥ पुण्यवंत ते जीव
 ॥ आत्म० ॥ ४ ॥ पाप कार्यनां अहनिश फोरवेरे । करण वीरज चित्त
 चास ॥ पापवंत जन तेहने जिन कहरे । सखे न न्याय अन्याय
 ॥ आत्म० ॥ ५ ॥ शुचाशुच परिणामे फोरवेरे । करण वीरज धरि राग
 ॥ आत्मवधारी मंद ते जाणिपरे । पुद्गल रंगे साग ॥ आत्म० ॥ ६ ॥
 संवरी संयम योगे फोरवेरे । लब्धि वीरज निज शुद्ध ॥ प्राण हणें न-
 हि दुविधे जीवनारे । रहे निज पद अविच्छिन्न ॥ आत्म० ॥ ७ ॥ निज
 गुण योगे जोगे फोरवेरे । लब्धि वीरज मतिवंत ॥ चक्षुमक्ष पुद्गल
 जोग इहा तजेरे । करे निर्जरा संत ॥ आत्म० ॥ ८ ॥ मिच्छ अवि-
 ति प्रमाद कपायमारे । तिम वसि जोगे जेह ॥ करण वीरज चक्षु
 करि फोरे नरा रे । बंध करे अरु तेह ॥ आत्म० ॥ ९ ॥ शुद्ध निज
 गुण पञ्जव स्वतंतमारे । अचक्षु वीरज धिर योग ॥ पामे मोक्ष अकंप
 सचावधीरे । सहै परम पद जोग ॥ आत्म० ॥ १० ॥ दास अगिपार
 मांहे नव तत्वनारे । दास्या जाव उदार ॥ जाणी तजशे जेह विजा-
 वनेरे । सेवि उपादेय सार ॥ आत्म० ॥ ११ ॥ निज गुण पञ्जव धिर-
 ता रमणमारे । धरशे जे शुच ध्यान ॥ शिव संगे रंगे मनसुख रहेरे
 सहेशे परम कल्याण ॥ आत्म० ॥ १२ ॥ संपूर्ण ॥

॥ मंदाक्रांता ठंद ॥

॥ बांध्या कनों ममत करिने देह पंच प्रकारे ॥ इंद्रि पंच मन वच
 तनु बंध व्यक्ती विकारे ॥ आवे ते तो ममत सहिते एक काले उदे

ते ॥ जाणे जीवो पुदगस्र किया काज कीधुं हमे ए ॥ १ ॥ माटे त्या-
 गो. ममत मखने आत्मता शुद्ध जासे ॥ ठेदं जेदं पुदगस्र विषे आत्म
 शांती प्रकाशे ॥ मिथ्या त्यागी अचल सुखमां शुद्ध आनंद खोजे ॥
 सिद्धी पामे निज पर खखी आत्म ध्याने रमीजे ॥ २ ॥ जोगे कीधुं
 ममत वशयी में कलुं मूढ माने ॥ जोगोने जे दुःख सुख सदा ठे मने
 एम जाणे ॥ आठे कर्मों तणि विधि सवी द्रव्य जावे विचारी ॥ सा-
 धे थावे उदय दुविधे जव्य लेजो विचारी ॥ ३ ॥ आपा थावे सकस्र
 समये थापमां थाप मानो ॥ जे ठे जेना गुण परजयो तेहना त्यां व-
 लाणो ॥ साची सत्ता लखि समयमां शुद्ध आनंद खीजे ॥ त्यागी
 हिंसा स्वपर दुविधे धर्म शुक्ले रमीजे ॥ ४ ॥ धर्मों राखो स्व-
 पर जिवना नाव द्वाणी न कीजे ॥ प्राणो राखो चित धरि दया द्र-
 व्य हिंसा तजीजे ॥ राखे साची चटक चितमां संयमे काज सीधे ॥
 पुने ते तो धरि प्रमत्तता पुद्गली रंग खीधे ॥ ५ ॥ था काळे ठे मदद
 मुतनी नश्यने शांति दाई ॥ माटे सेवो मन वच तने आत्ममां हेत
 साई ॥ सेवो साचा समदरशि जे शुद्ध बोधाधिकारो ॥ वेगे पामो
 मनसुख मुखे आत्म संपत्ति नारी ॥ ६ ॥

॥ अमिन्न वंद ॥

॥ जोगोथी जे थाय तेह कहे में कलुं । ममत ग्रही मिथ्यात शुद्ध
 पद बीसलुं ॥ जोगने जे जे थाय थयुं ते मुज ग्रने । एम माने थज्ञानी
 ननन मिथ्या नने ॥ १ ॥ मन वच काय त्रियोग पुरवखा ग्रंथ ठे ।
 क्रिया अनुक्रम उदय द्वे परनंत्र ठे ॥ जीवे थांयु ममत्व मोहनीय
 कर्मपी । समझावे ते उदय होय खदे नर्मयी ॥ २ ॥ जोग क्रियानु
 क्रान कलुं में माननो । ज्ञानादिक निज काजना रहे थज्ञानतो ॥
 मुन्य स्वरूप शुद्धान्न वक्ष्या गिण दुःखि रक्षो । पुद्गलनां खनि सून
 थात रुने दक्षो ॥ ३ ॥ थट करन दस ग्रंथ थशुद्ध उपयोग जे ।

समकाखे विपाक उदय होय जुगपदे ॥ समकाखे दो विषयी उदय
पिठाणिये । तजि ममता थड कर्मनी शक्ति जानिए ॥ ४ ॥ पुद्गल
जन चक्ष एत तदा परतंत्र ठे । रहे न राख्या कोइ ग्रहे मतिबंध जे ॥
क्रिया क्लेश करि चाहे सुख पुद्गल विषे । कर्मबंध वश उपजे
चळगति दश दिशे ॥ ५ ॥ आत्म थप्पसी किम फरसे पुद्गल प्रते ।
ममता वश पर मानी निज निष्या मते ॥ पर परिणति किरियानी
ममता परिहरो । सुख निधान गुळात्म अनुभव अनुसरो ॥ ६ ॥
पुद्गल अधिर असारने ममतायी ग्रहे । मिठ अनाए कपाय अवि-
रति पण रहे ॥ वधे प्रमादज दोष अनंता एहयी । बांधे कर्म अनंत
सुख तेहने नयी ॥ ७ ॥ अध्यवसाय असंख्यनुं ममता मूल ठे । तेहनुं
मूल अज्ञान आत्म प्रतिकूल ठे ॥ जेदज्ञान छहि गुरू ममत्व नि-
वारिये । आत्मता छवि गुरू विमल मति धारिये ॥ ८ ॥ जड अचे-
तन चेतन आत्म स्वभाव ठे । चेतनतायी चिन्न सकल परभाव ठे ॥
उदासीनता भारी रागादि परिहरो । मोह अरि दस ठेदि कर्म थड
रूप करो ॥ ९ ॥ ज्ञापकता ठे इति क्रिया गुरू आपणी । ज्ञेयारथ
परिणाम तजो जे पापणी ॥ दरशन ज्ञान चरित्त वीरज धिर जावमां ।
मनसुख शिव विभ्राम छहे छड दावमां ॥ १० ॥

॥ आधा आत्म पधारो पूज्य अम धर वहेरण बेला ॥ ए राग ॥

एहुं हुं ए एम अज्ञानी मिष्या मतधर मानेजी ॥ में बीजाने
बीजे मुजने कसुं माने अजिमाने ॥ मोह निवारोजी ॥ छही गुरू
जेद विज्ञान निजातम तारोजी ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ हुं बीजानो
बीजो न्हारो करता एम निरधारीजी ॥ हुं तेह माटे ते मुज माटे दुरमति
एम निरधारी ॥ मोह ० ॥ २ ॥ न्हारुं कारज परयी होवे मुजयी परनुं
होवेजी ॥ धन कुटुंब देहादिक सर्वे मुजयी ठे एम जोवे ॥ मोह ० ॥
धन कुटुंब देहादिक पुद्गलने पोतानुं मानेजी ॥ हुं माता पिता पत्नी-

नो देहादिकनो जाणे ॥ मोह० ॥ ४ ॥ हुं तुं वर्णादिकमां एकज वर्णा-
 दिक सह मुजमांजी ॥ श्री जिन वचन खद्या विण मूरख सहतो
 दुःख अरूजमां ॥ मोह० ॥ ५ ॥ वस्तु सकल चउ जेदे जाणे जे
 जेहना ते तेहनाजी ॥ कोशना परमां जाय न थावे शुरु न्याय लहो
 एहना ॥ मोह० ॥ ६ ॥ अव्य क्षेत्रने काल जाव चउ वस्तुना वस्तु-
 मांजी ॥ अनंत प्रजाय त्रिकाल एकमां आवे जेहना तेहमां ॥ मोह० ॥
 ७ ॥ प्रथम अव्य स्वजाव एह ठे होय त्रिकाल अखंडजी ॥
 निज प्रदेश स्वसत्ता राखे अनंत प्रजाय प्रचंड ॥ मोह० ॥ ८ ॥
 उपजे विणसे स्व स्वकासे गुण पञ्जवनी व्यक्तीजी ॥ विशेषण
 निज निज पञ्जवनी जावे निज निज शक्ती ॥ मोह० ॥ ९ ॥ अव्या-
 दिक ए चार सव्ये अस्ति परनी नास्तिजी ॥ आठ पक्षना सात
 सात एम जांगा अस्ति नास्ति ॥ मोह० ॥ १० ॥ निज निज चार
 निक्षेप अव्यना होय अजेद स्वजावेजी ॥ अव्य गुण परजाय आपणा
 ते किम परमां जावे ॥ मोह० ॥ ११ ॥ अनुचव ज्ञान प्रमाणे निजपर
 जेदि स्व अव्ये रहियेजी ॥ ममता मारी समता धारी मनसुख शिव-
 सुख लहिये ॥ मोह० ॥ १२ ॥

॥ हरिगीत उंद ॥

शुरू आत्मता अज्ञानथी नर ममत करि पुद्गल तणुं । करि राग
 रोप विमोह अतिशय कर्म बंधन करि घणुं ॥ दुःख ताप बहु संताप
 सहतो उपजि चउदे राजमां । बहु जन्म मरण कलेश जोगे रहे न
 निज सुख काजमां ॥ १ ॥ शुद्धात्म ज्ञाने ममत नाशे सहज निज सं-
 पत्ति लहे । सवि राग द्वेष विमोह नाशे कर्म क्षय करि शिव रहे ॥ शुरू
 ज्ञान विष्णु पुद्गल क्रियाथी होय सुख श्म जाणिने ॥ रस रोप किरि-
 या मांदि करतो काज आपणुं मानिने ॥ २ ॥ करि में करावुं कलुं
 तेणे ठीक करुं करावुं ते करे । हुं करिश पोते वलि कराविश तेह क-
 रशे चित्त धरे ॥ मन वचन काय त्रियोग एना जेद सत्तावीशथी ।

शुज अशुज कर्मधी जीव वंधे शांति निवृत्ति तस नधी ॥ ३ ॥ प्रथम
थंगे वीर जिनवर एम जाखे जाणिने । सुख पुरण थरथे आत्म स्थि-
रता सेविप सनमानिने ॥ अज्ञान विण नहि ममत परनुं ए विना न
मिप्पात ठे । अविरति प्रमाद कयाय दोयो सर्वनो ए तात ठे ॥ ४ ॥
माटे खहि शुध आत्म ज्ञानने दरश चरण विमल करो । तजि राग
दोष धिमोह दुषण उदासिन समपद वरो ॥ अज्ञान विण नहि दुःख
जगमां ज्ञान विण सुख को नहीं । शुध ज्ञान दरशन चरण सेवी पामिये
वर शिव मही ॥ ५ ॥ छादशांगनो सार एह ठे ममत तजिप वेगधी ।
मनसूख अमळा शीवकमळा खहे सहज संवेगधी ॥ ओगणीश पांसठ चेत्र
पूनम दोहदे मन रंगधी । स्वपर हितकर पर ममतहर रच्यो ठंद
उमंगधी ॥ ६ ॥

(संपूर्ण)

॥ ॐ परमगुरुभ्योनमः ॥

॥ श्री सूत्र तत्त्वार्थ सार विचारनी ढाखो लिख्यते ॥

॥ दोहरा ॥

ब्रह्माणी वंदी वदू । स्यादवाद शुचि बोध ॥ तत्त्व अधिगम सूत्रधी ।
निर्मल आत्म शोध ॥ १ ॥ वंदू वीर जिनेंजने । तीर्थपती जिनराज ॥
आत्म वीर्य अचल खहुं । सिद्धे वंठित काज ॥ २ ॥ गोपम गणधर
पद नमुं । छादशांग करतार ॥ तसु खन्धि सुपसायथी । खहुं परम श्रुत
सार ॥ ३ ॥

॥ ढाख (१) पेहेली ॥ प्राणी एकल जावना चाव ॥ ए राम ॥

सम्यक दर्शन ज्ञाननुरे । शुद्ध स्वभाव चरित्ति ॥ मातग द्वाज्ये
मोहनोरे । आदरिये इद चित्ते ॥ प्राणी आत्म गन्धि वंठित ।
मोहाधिनता वाररे ॥ प्राणी ॥ ५ ॥ आंकणी ॥ १ ॥ दंडन द्वाज्य चरित्ति

ઠેરે । નિશ્ચય આત્મ અજેદ ॥ જેદ રત્નત્રયી સાધતારે । સહિયે મોહ
 અલ્લેદરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૨ ॥ ૫ ગ્રણ ગુણ નિરમલ કરોરે । ટાલિ સકસ
 અતિચાર ॥ ૫ ગ્રણમાં ૫૬ ન્યૂનથીરે, કેમ સહિયે જવપારે ॥ પ્રાણી૦
 ॥ ૩ ॥ જિન દેશિત સસ તત્ત્વનીરે, શ્રદ્ધા રુચી પ્રતિત ॥ નિર્મલ હોવે
 જેહનેરે, સમકિત કહિયે મિત્તરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૪ ॥ નય નિરૂપ
 પ્રમાણથીરે, આઠ પદ્મ શુચિ વોધ ॥ હોવે જીવાદિક તણોરે, યથા
 સૂત્ર અવિરોધે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૫ ॥ સમ સંવેગ નિરવેદ ઠેરે, આસ્તા અ-
 નુકંપા હોય ॥ શંકાદિ દૂષણ વિનારે, નિશંકાદિ અનુ જોયરે ॥ પ્રાણી૦
 ॥ ૬ ॥ નિસર્ગ ને અધિગમ થકીરે ॥ ચ્યાર ગતીમાં ધાર ॥ જલ્પ સ-
 ત્તિ સમકિત સહેરે, સહિ જિન શાસન સારે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૭ ॥ જીવ-
 જીવાત્મવ વંધ ઠેરે, સંવર નિર્જર મુક્ત ॥ ઉપયોગવંત તે જીવ ઠેરે,
 છોવિધ ચેતના યુક્તરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૮ ॥ ધર્મ અધર્મ આકાશ ઠેરે, પુદ્-
 ગલને વસિ કાલ ॥ પંચ અજીવ ૫ જાણિયેરે, ડ્રવ્ય અચેતન જાણે
 ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૯ ॥ કાલ વિના લટ ડ્રવ્યમારે, અસ્તિ ડ્રવ્ય ઠે પંચ ॥
 કાલ ડ્રવ્ય ઉપચારથીરે, ૫૬ લટનો હોય સંચરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૦ ॥
 પર રમણે આત્મવ કણોરે, રાગાદિકની આય ॥ અષ્ટ કર્મદલ વર્ગણોરે,
 આત્મ સમૂહ જરાપરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૧ ॥ જેદ વેંતાલીશ તેહનારે, પંચ
 ઇંદ્રિય ચાર કપાય ॥ પંચ અત્રત ગ્રણ જોગ ઠેરે, ક્રિયા પચોશ મિત્રાય
 રે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૨ ॥ ૫૫૬ વિંદ રસ પ્રદેશ ઠેરે, વંધના ચાર પ્રકાર ॥
 આનમ વંધે કર્મથીર, ડ્રવ્ય નાવ વિધિ ધારે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૩ ॥ તજિ
 આત્મવ ગુહ્યાત્મમારે, ચિર ઉપયોગ મુરંગ ॥ સિદ્ધ સમો નિજ ધ્યાવ-
 તારે, પ્રગટે સંવર અંગરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૪ ॥ જેદ સત્તાવન્ન તેહનારે,
 પંચ સમિતિ ગુતિ ત્રીન ॥ પરિસદ્દ વાવિશ જીતતારે, ફાંત્યાદિ દશ
 ગુણ સીનરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૫ ॥ ચાર નાવના નાવિયેરે, ચારિત્ર પંચ
 પ્રકાર ॥ સમ સંવર જે આદેરે, તેહ તરે સંસારે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૬ ॥ લટ
 નટ વાદ્ય અન્યંતરે, તપ તપિ નિર્જરા થાય ॥ આત્મ રમણે આત-

मारे, सहजानंद उपायरे ॥ प्राणी० ॥ १७ ॥ शुक्ल ध्यान धरि आतमारे,
 कृत्य करि अष्टे कर्म ॥ पूर्ण व्यक्ति स्व प्रजायनीरे, करि विखसे शिवश-
 र्मरे ॥ प्राणी० ॥ १८ ॥ सात तत्त्व एणि पेरे कहारे, नव ग्रंथांतर मांड
 पुण्य पाप दोष बंधधीरे, कहा विशेषे त्यांदारे ॥ प्राणी० ॥ १९ ॥ नय-
 आदिक कांड वर्णवुरे, संक्षेप तत्त्व विचार ॥ मनसुख सम्यक् दर्शधीरे,
 खडिये शिवपद साररे ॥ प्राणी० ॥ २० ॥

॥ दोहरा ॥

वस्तु अनंत धरम मयी । समकाखे न कहाय ॥ नय वचने जो
 उचरे । तो कांड विरुद्ध न पाय ॥ १ ॥ पञ्जाव गोण दरव मूखे ।
 अव्यार्थिक ए जाण ॥ अव्य गोण पञ्जाव मूखे । पञ्जाव अर्थ वखाण ॥
 ॥ २ ॥ नैगम संग्रह व्यवहारने, रजुसूत्र ए चार ॥ अव्यार्थिक नय
 जाणिए । धारो एह विचार ॥ ३ ॥ शब्द समजिरूढने । एवंभूत
 ए तीन ॥ पञ्जाव नय मन धारतां । पंडित होय प्रवीण ॥ ४ ॥

॥ दाख (१) बीजी ॥ श्री सुपार्श्व जिन वंदिये ॥ ए राग ॥

सकल वस्तुने जाणीए । चार निक्षेप समेत खखना ॥ न्यास कहा
 ए वस्तुना । अव्य प्रजाय अजेद खखना, तत्त्व अष्टि अड राखीए ॥
 ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥ नाम स्थापना अव्यने । जाव सहित होय च्यार
 खखना ॥ वस्तुना वस्तु विषे । शुद्ध निक्षेप विचार खखना ॥ तत्त्व० ॥
 ॥ २ ॥ उपचारे पण वस्तुना । दाख्या चार निक्षेप खखना ॥ सूत्रे विशेषे
 वर्णव्या । इहां दाख्युं संक्षेप खखना ॥ तत्त्व० ॥ ३ ॥ चार निक्षेपे वस्तुनो ।
 जित्त जित्त होय बोध खखना ॥ न्यास जे जेहना ते तेहमां । जाणो
 सदा अविरोध खखना ॥ तत्त्व० ॥ ४ ॥ नित्यानित्य वस्तु सवि ।
 तेम वसि एक अनेक खखना ॥ सत्य असत्य पणे सदा । वक्त अव-
 क्तव खेख खखना ॥ तत्त्व० ॥ ५ ॥ आठे पक्षे जाणीए । जित्त जित्त
 सत्तजंग खखना ॥ स्यादवाद एम जाणतां । खडिये समकित रंग

लखना ॥ तत्त्व ॥ ६ ॥ स्यादवाद परिणाममां । परिणमे वस्तु स
 लखना ॥ आपे आप स्वरूपमां । वर्त्ते विण पर सहाय लखना ॥
 ॥ तत्त्व ॥ ७ ॥ दोय प्रकार प्रमाण ठे । प्रत्यक्ष परोक्ष ते जा
 लखना ॥ प्रत्यक्ष दोय प्रकारनुं । सर्वने देश वखाण लखना ॥ तत्त्व ॥
 ॥ ८ ॥ केवल सर्व प्रत्यक्ष ठे । देश अवधि मननाण लखना ॥
 मति सुत परोक्ष वखाणीए । प्रमेय मापे प्रमाण लखना ॥ तत्त्व ॥ ए
 बीजां चार प्रमाण ठे । प्रत्यक्ष अनुमान वचन लखना ॥ चोथुं उप-
 मान जाणीए । ए चउ धारो मन्न लखना ॥ तत्त्व ॥ १० ॥ सक
 वस्तु प्रमेयने । जे मापे ते ज्ञान लखना ॥ ज्ञान प्रमाण हृदय धरो ।
 जेम नाशे दुर्ध्यान लखना ॥ तत्त्व ॥ ११ ॥ सकल तत्त्व निर्देशने ।
 वलि स्वामित्व विचार लखना ॥ सार्धेन अधिकरण जाणीए । स्थिति
 विधान खट धार लखना ॥ तत्त्व ॥ १२ ॥ ए अनुयोगे आत्मनुं ।
 दर्शन निर्मल होय लखना ॥ थिरता आवे चरणमां । आत्म तत्त्व
 विलोय लखना ॥ तत्त्व ॥ १३ ॥ सत संख्या दोत्र फरसना । काखने
 अंतर जाग लखना ॥ जाव ने अल्पबहुत्वए । नव अनुयोगनो खाग
 लखना ॥ तत्त्व ॥ १४ ॥ चउवश मार्गणामां करो । सम्यक तत्त्व
 विचार लखना ॥ निर्मल सुतरस ऊपजे । लहिये दर्शन सार लखना
 ॥ तत्त्व ॥ १५ ॥ एम अनुयोगने अनुगमे । प्रगटे सम्यक बोध लखना ॥
 मनसुख शिवसंपति लहे । सहजातम अविरोध लखना ॥ तत्त्व ॥ १६ ॥

॥ दोहरा ॥

दर्शन पद वर्णन कसुं । हवे कहुं ज्ञान स्वरूप ॥ आत्म ज्ञान
 निर्मल लही । जवि मूदो जव कूप ॥ १ ॥
 ॥ ढाव (३) त्रीजी ॥ जविका सिद्ध चक पद वंदो ॥ ए राग ॥
 पंच प्रकार ठे ज्ञाननारे । मति श्रुत अवधि सार ॥ मन पझव
 केवल जलुंरे । सेवि लहो जव पाररे प्राणी वीर वचन चित्त धरिये ।

जेवदधि वेगधी तरिवेरे प्राणी० ॥ वीर० ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ ज्ञान
 प्रमाण ठे सर्वनुरे । माये सकल प्रमेय ॥ थाप रहे निज रूपमारे ।
 ज्ञानानंद थमेपरे ॥ प्राणी० ॥ २ ॥ पंच ईंद्रि एक मन वनेरे । जेद
 अछाविश सार ॥ मन नयन विण चारनारे । व्यंजनावग्रह चारे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ ३ ॥ अथ्या ईहा अत्राय ठेरे । चोथो धारणा जेद ॥ पंच
 ईंद्रि एक मन तपारे । चोविश जेद अखेदरे ॥ प्राणी० ॥ ४ ॥ बहु
 अवहु बहुविधेरे । अवहुविधे जणाय ॥ क्षिप्र अक्षिप्रपणे सखेरे ।
 निश्चित अनिश्चित खलापरे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥ युक्त अयुक्त पणे खखेरे ।
 भुव अर्धुव होय लक्ष ॥ चार अछाविशयी गुणोरे । तिसय ठत्तिश जेद
 दक्षरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥ उत्पात विनयकी कामिथारे । चोधी परि-
 णामीथा बुद्धि ॥ प्रणशे आखीश जेद परे ॥ मतिना जाणो शुद्धिरे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥ मति स्मृती संज्ञा कहोरे । चिंता आनिनिचोधी ॥
 पंच नाम मतिनां कह्यारे । ते जाणो अविरोधिरे ॥ प्राणी० ॥ ८ ॥
 अक्षर अनक्षर कछुंरे । सत्री असत्री दोय ॥ सत्यक मिथ्या सुत
 तपारे । सादि अनादि होयरे ॥ प्राणी० ॥ ९ ॥ सपज्जवसित कछुंरे ।
 वलि अपज्जवसित ॥ गमिक अगमिक जाणिपरे । अंग अंगवाह
 मिच्छेरे ॥ प्राणी० ॥ १० ॥ चौद जेद एम धृतनारे । वलि ठे वीश
 प्रकार ॥ पल्लव अक्षर पद तपारे । चोथो संघात विचाररे ॥ प्राणी०
 ॥ ११ ॥ पन्निवत्ती अनुयोग ठेरे । पाहुन पाहुन सत्त ॥ आठमो पाहुन
 जाणिपरे । नवमो बभ्रु पयच्छेरे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥ पूर्व जेद दशमो
 कछोरे । वलि ए दशना समास ॥ मिखतां वीश जेदे हुवेरे । जाणो
 सुत विखासरे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥ वार जेद वार अंगधीरे । अव्य नाव
 दोय जेद ॥ एम सुत जेद अनेक ठेरे । करो अज्यास उमेदरे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥ खट विध अवधि ज्ञान ठेरे । प्रथम कह्यो अनु-
 गामी ॥ अननुगामी वीजो कछोरे । त्रीजो वर्द्धमान नामीरे ॥ प्राणी०
 ॥ १५ ॥ हेयमान चोथो कछोरे । पंचम ठे प्रतिपाती ॥ आच्युं न

जावे उंहि जेरे । ठठो अग्रतिपातीरे ॥ प्राणी० ॥ १६ ॥ जवप्रत्य
 नारक देवनेरे । तिर्य मनुज गूणप्रत्य ॥ जेद विशेष असंख्य ठेरे ।
 सूत्रे जाणो सत्यरे ॥ प्राणी० ॥ १७ ॥ कजु विपुल दोय जेदधीरे ।
 कह्युं मनपज्जव नाण ॥ केवल एक अजेद ठेरे । निर्मल जलहल
 जाणरे ॥ प्राणी० ॥ १८ ॥ कजुमतिथी विपुलमतीरे । विशुद्ध अ-
 पडिवायी ॥ मनपज्जवथी उंहिनारे । जाव सुणो अधिकाशे ॥ प्राणी०
 ॥ १९ ॥ इव्य केअ कास जावधीरे । अधिक तथा विशुद्ध ॥ मन-
 पज्जवथी ओहिनोरे । स्वामी जाणो वुद्धरे ॥ प्राणी० ॥ २० ॥ मुनि
 अग्रमादीने हुवेरे । मनपज्जव दोय सार ॥ चउ गति कयउपशम
 गुणेरे । उपजे ओहि उदाररे ॥ प्राणी० ॥ २१ ॥ सर्व एकावन्न जेद
 ठेरे । ज्ञानना चित्तमां धारो ॥ शुद्ध ज्ञान आराधतारे । लहिये जव-
 जल पारोरे ॥ प्राणी० ॥ २२ ॥ रूपी अरूपी विषय ठेरे ॥ मति श्रुत-
 ज्ञाननो जाणो ॥ असंख्य समयमां ए लखेरे । निज निज विषय
 प्रमाणोरे ॥ प्राणी० ॥ २३ ॥ रूपि विषय अवधि तणोरे । पुद्गलनो
 ए ज्ञाता ॥ मनपज्जव संझीतणारे । मन जाव जाणे विख्यातारे ॥
 प्राणी० ॥ २४ ॥ केवल रूपी अरूपिनारे । अनंतानंत प्रजाय ॥ एक
 समय त्रिहुंकासनारे । जाणे पुरण असहायरे ॥ प्राणी० ॥ २५ ॥
 विप्रयास पण जाणिपरे । कुमति कुसुत विजंग ॥ होय मिथ्याती
 जीवनेरे । समकिति ज्ञान सुचंगरे ॥ प्राणी० ॥ २६ ॥ एक समय एक
 जीवनेरे । मइ सुय ओहि मन होय मइ ॥ सुय ओहित्रिय कोझेरे । मइ
 सुय मन त्रिय जोयरे ॥ प्राणी० ॥ २७ ॥ मति सुत दो होय कोझेरे ॥
 कोझे केवल एक ॥ एक समय त्रिहुं कासनारे । जाणे जाव अशेखरे ॥
 प्राणी० ॥ २८ ॥ जाग अनंत ओहीयकीरे । विषय ठे मनपज्जवनो
 ॥ अनंत विषय केवल तणोरे । आनंद निज अनुभवनोरे ॥ प्राणी० ॥
 ॥ २९ ॥ ज्ञान अज्ञान केवल विनारे । कयउपशमथी सात ॥
 ठस्य जावे होयठेरे । केवल अव्याघातरे ॥ प्राणी० ॥ ३० ॥

निर्मल ज्ञान आराधतांरे । होय समाधि स्वतंत ॥ मनसुख शिवसंगे
सदारे । विससे सूख अत्यंतरे ॥ प्राणी० ॥ ३१ ॥

॥ दोहरा ॥

कक्षो ज्ञान अधिकार ए । कहुं कतु जीव स्वजाव ॥ सखो शुद्ध स्वरु-
प निज । नाशे जेम विजाव ॥ १ ॥ दर्श ज्ञानमयी चेतना । उपयोगी
गुणवंत ॥ कर्त्ता जोक्ता आदि निज । गूण अरूपि अनंत ॥ २ ॥ चार
प्राणयुत जीवतो । जीवे ठे विद्यमान ॥ आगे पण एम जीवशे । स्वपर
वस्तुनो जाण ॥ ३ ॥ इंद्रिय यल आणपान ठे । चोथो आयु प्राण ॥
ठे संसारी जीवने । उत्तर दशविध जाण ॥ ४ ॥ दर्शन ज्ञान चारि-
त्रने । वीर्य प्राणयुत चार ॥ जावप्राण ए सिद्धना । अमल अचल सुख-
कार ॥ ५ ॥ आठकर्म आवरणयी । जमे चतुर्गति मांझ ॥ निज गुण
सर्व मखिन हुवा । निज पद शुद्धि न कांय ॥ ६ ॥ पंच जाव संसारीने ।
खायक परिणामीक सिद्ध ॥ खायक परिणामीक सद्धो । ते पाम्यो नव
निद्ध ॥ ७ ॥

॥ ढाख (४) चौथो ॥ अग्निल्ल ठंद ॥

दोय जाव उपशमिक, प्रथम मिथ्यातनो ॥ बीजो उपशम चरण,
मोहनी जातनो ॥ द्वायिकसमकित द्वायिकचरण ते जाणिये ॥ केवल द-
र्शन ज्ञान ए, द्वायिक मानिए ॥ १ ॥ दान खाज ने जोगोपजोग सद्धि
कही ॥ अनंत वीरज सद्धि, ए नव द्वायिक सद्धी ॥ केवल विण चउ
ज्ञानने, दर्शन तीन ठे ॥ तिन अज्ञान ने सद्धि, पंचे जिन ठे ॥ २ ॥
वेदकसमकित ने वलि, चरण सराग ठे ॥ संजमासंजम मखि अठ-
दशनो लाग ठे ॥ क्षयउपशमयी जीवना, जाव अढार ठे ॥ कर्मक्षय करि
द्वायिक, वरवुं सार ठे ॥ ३ ॥ चउगति चार कपाय, लिंगत्रय जाणिये ॥
मिथ्यादर्शनने अज्ञान प्रमाणिये ॥ असंजम असिद्धत्वने खट लेश्या
कही ॥ जेद उदयना एकवीश जाणो सद्धी ॥ जीव ज्ञान अज्ञान

देवसां । सोपक्रम पण आयु चरम तनुनुं मुण्णुं ॥ निरूपक्रम विशेष
मंथांतरयो मुण्णुं ॥ १६ ॥ चरम शरिरीनुं आयु दुविधयी जाणीए ।
प्राये निरूपक्रम सूत्रयी मानोये ॥ त्यागी सकल विजाव निरायु पद
सहो । मनसुल्ल विमल स्वजाव सहि शिवधर रहो ॥ १७ ॥

॥ दोहरा ॥

पंच जाय आदि तणुं, वर्णन कीधुं सार । नरकादिक कतु वर्णुं,
स्यानक आदि विचार ॥ १ ॥

॥ ढाल (५) पांचमी ॥ वीर जिनेश्वर वदन वचन आदर जवि
प्राणी ॥ ए राग ॥

रत्न शर्करा वासुप्रता पंक धुम्र जेह, ठही तमःप्रता कही तम-
तमः सत्त ५६ ॥ सत्त गोत पुढवीय नाम धम्मा वंशा शोला ठे, अंजना
थरीष्टा तथा मघा माघवई ए ॥ १ ॥ अनुक्रमे नाम ए सात नरक
जीव वास तिहां ठे, कण्ठां फल ठे पापनां परवश दुःख सहें ठे ॥
रत्नप्रतादि सात ए थपो थपो जागे, तीन वखययी वींटी पदेखो
घनोदधि खागे ॥ २ ॥ घनवात वखय विजो विजो तनुवात वखय ठे । चो-
थो आधार आकाश आकाशने थवर नहीं ठे ॥ एक खारा पंशीहजार
जोयण रत्नप्रता नामे । त्रण जाग तेहना करो ग्रीजा नागने नामे
॥ ३ ॥ जोयण सोख हजारनां ते उपर मर नाग । चित्रा वज्रा केरुप
आदि सोख वृष्वी खाग ॥ सदृष्ट सदृष्ट जोयण कही नीचे उपरनी
टाखो । मध्यनी चोदे पुढवीमां देव निवास निहाखो ॥ ४ ॥ क्षिप्र
क्षिप्रुप मक्षोग्ग मंथवं यक्ष । गूढ व्यंतर देव रहे ठे तिहां पिशाच
संदुत ॥ नाग म्मिनु सुवर्ण ठे थग्रि वायुकुमार । स्तनित उदरि
क्षिप्र दीय ए नव जाती धार ॥ ५ ॥ गुमनवासी नव पदनां निरा-
नन स्थान । नरनाग नीचे मध्यखो सदृष्ट चोराशी मान ॥ जोयणना पंक
ना ॥ ठे थनुर सद्धम वास । पंक जाग हेने कयो पंशीहजारना वास ॥ ६ ॥

અવહુલ જોયણનો કહ્યો તિહાં નારકી જાણો । નીચે રાજ એક અંતરે
 વીજી શર્કરા માનો ॥ એક એક રાજને અંતરે સાતમી ક્રમે જાણો ।
 તમતમઃ પ્રજા કહો મહાદુઃખ ઠાણો ॥ ૭ ॥ નરકાવાસ સદા ત્રીશ ઠે
 રતનપ્રજા માંહે । સાત પચીશ નિવાસ કહ્યા શર્કરા માંહે ॥ પંદર લાલ
 વાલુપ્રજા દશ પંકમાં ધારો । ધુમ્રપ્રજા ત્રણ લાલ ઠે નેરફ્યા વિચારો ॥
 ॥ ૮ ॥ પંચ ઓઠા લલ વાસ ઠે તમઃ પ્રજાનો માંહે । પંચ વાસ સતમી
 વિષે તમનમઃ જ્યાં હે ॥ સાતે નરકના વાસ કહ્યા ઠે સદા ચોરાશી ।
 નારકી જીવ વસે તિહાં જોગવે દુઃખ રાશી ॥ ૯ ॥ અશુભ, લેશ્યાના
 સ્વામિ તથા અશુભ પરિણામી । દેહ વિક્રિયા અશુભ વહી અશુભના
 સ્વામી ॥ લેવ તનુ મન વેદના પરમાધામી કૃત્ય । અન્યોઅન્ય ઉદી-
 રતાં પૂરવ ફલ અકૃત્ય ॥ ૧૦ ॥ પંચ પ્રકારની વેદના મૂલ્યે તિહાં
 જાણી । પણ ઠે વિવિધ પ્રકારની યંચોમાં સાતી ॥ પહેલીથી ત્રીજી
 લગે પરમાધામી જાય । ચાર પાંચ ઠે સાતમી પરમાધામી ન જાય ॥ ૧૧ ॥
 એક ત્રીસ સતદશ કહ્યું સત્તર ધાવીશ । તેત્રીસસાગરનું કહ્યું આયુ
 જગદીશ ॥ અનુક્રમે ઉત્કૃષ્ટ આયુ ઠે સાતમી લગે જાણો । દશ સહસ્ર
 એક સાગર ત્રીસ સાગર માનો ॥ ૧૨ ॥ સાત સાગર દશ સાગર સાગર
 સત્તર પ્રમાણ । ધાવીશ સાગર સાતમે જથ્થા આયુ જાય ॥ અનુક્રમે
 સાતે નરકનું જથ્થા આયુ દાલ્યું । જેણે જિન વચન ન આદર્યાં તેણે
 એક લાલ્યું ॥ ૧૩ ॥ પહેલેથી સાતમી લગે દુઃખ અધિક અધિક ઠે,
 અસંજી જીવ પ્રથમ લગે સરિસર્પ ધીજે ॥ પછી પહેલેથી ત્રીજીમાં
 ચોપિ લગે સિંહ જાય । વિપથર સર્પ પંચમી લગે ઠઠિ લગે સ્ત્રી જાય
 ॥ ૧૪ ॥ મનુષ્ય મત્સ્ય સાતમી લગે પદ્મ રીત સદાય । નારકી મરિ
 નવિ નરકમાં નવિ દેવમાં જાય ॥ જૈન ધર્મે જેણે આદર્યો તેને દુરગતો
 નાહી । શુદ્ધાતમતા જાવતો મનમુલ શિવ માંદી ॥ ૧૫ ॥

॥ દોહરા ॥

કહ્યો નરક અધિકાર પ, હવે કહું દોષ વિચાર । ગુહ્ય સ્વજાત્રે આ-
તમા, પ્યાતાં જવજસ પાર ॥ ૧ ॥

॥ ઢાણ (૬) ઠઠી ॥ નગરિ મહાણ કુંઠમાં વસેરે ॥ ૧ રાગ ॥

જંબુ આદિક દ્વીપ ઠેરે સાસા સમૂહ સ્વણાદિક । શુભ
નામે તે જાણિયે રેસાસા એક એકથી ઠીકરે સાસા એક એકથી
ઠીક ॥ ૧ ॥ એક એકથી હુગૂણ કહ્યા રે સાસા વસિયાકો
જાણ । સમુદ્રે વીંઝ્યો દ્વીપ ઠેરે સાસા દ્વિપે સમૂહ વસાણ
રે સાસા ॥ દ્વીપે ॥ ૨ ॥ જંબૂચી યમળો કહ્યો રે સાસા સ્વણસમૂહ
વિચાર । સ્વણથી રૂણો ખાતકી રે સાસા હુગૂણ કાસોદધિ ધાર રે
સાસા ॥ હુગૂણ ॥ ૩ ॥ પુન્કર યમળો તેહથી રે સાસા હુગૂણ અ-
નુક્રમે જાણ । સ્વયંનૂરમણ સમે ગળેરે સાસા હુગૂણ હુગૂણનું માન
રે સાસા ॥ હુગૂણ ॥ ૪ ॥ મધ્યે જંબૂદ્વીપ ઠેરે સાસા સ્વણે વીંઝ્યો
તેહ । સ્વણને વીંઝ્યો ખાતકી રે સાસા કાસોદધિ પ તેહ રે સાસા
॥ કાસો ॥ ૫ ॥ તે વીંઝ્યો પુન્કરારથે રે સાસા તેણે પુન્કર સમૂહ ।
સ્વયંનૂરમણ સમે રે સાસા દ્વીપ અસંખ્ય સમૂહ રે સાસા ॥ દ્વીપ ॥
૬ ॥ જંબુ મધ્યે મેઠ ઠેરે સાસા તનમાં નાનો જેમ । જંબુ ગોલા-
કાર ઠેરે સાસા સમ્ય જોયનનો એમ રે સાસા ॥ સમ્ય ॥ ૭ ॥ સંગે
ચોડો સામ્ય ઠેરે સાસા પરધિ જોયળ ગ્રણ સામ્ય । સોડો દ્વિજાર ઠે
હરેરે રે સાસા વડો સત્તાવીસ સામ્ય રે સાસા ॥ વડો ॥ ૮ ॥ યોગન
પરજા ગાર્ગીય રે સાસા ગ્રણ કોશ ઉપર જાણ । એકડો સત્તાવીસ
ધનુષને રે સાસા માડાનેર અંગુલ માન રે સાસા ॥ સાડાનેર ॥ ૯ ॥
તેથી કાંઈ અશ્વિઠ ઠેરે સાસા જંબૂ પરથી વૃહ । વે દ્વિજાર કોશનું કયું
રે સાસા જોયન માનો તેહ રે સાસા ॥ જોયન ॥ ૧૦ ॥ સાન સંગે
જંબૂ સિંધે રે સાસા ગરત દેમનંત્ર જાણ । દરિવિદેહ રમ્યક નવા રે

खाखा हेरण्वंत खट मान रे खाखा ॥ हेरण्व० ॥ ११ ॥ येरावत ठे
 सातभो रे खाखा जेह्यो चाय विजाग । तेवा खट पर्वत कक्षा रे
 खाखा ते सुणजो धरी साग रे खाखा ॥ ते० ॥ १२ ॥ हीमवान पहेखो
 कक्षो रे खाखा दुतीय महाहीमवान । निषध श्रीजो जाणीए रे खाखा
 चोथो नीख वस्त्राण रे खाखा ॥ चोथो० ॥ १३ ॥ रुक्मी पर्वत पंचमो
 रे खाखा उठो शिखरी जोय । ए खट पर्वतथी सवि रे खाखा क्षेत्र
 विचागज दोय रे खाखा ॥ क्षेत्र० ॥ १४ ॥ जरत हेमवंत बीचे रे खाखा ठे
 पर्वत हीमवान । एम दो दो खेत्रो बीचे रे खाखा एक एक पर्वत
 जाण रे खाखा ॥ एक० ॥ १५ ॥ सुवर्णमय हीमवान ठे रे खाखा
 रजत महाहीमवान । तपत हीम सम निषध ठे रे खाखा नीख म-
 युर सम जाण रे खाखा ॥ नीख० ॥ १६ ॥ रुक्मी कृपामय कक्षो रे
 खाखा शिखरी सोना वर्ण । ए खट पर्वत जाणीए रे खाखा जिज्ञे जिज्ञ
 नू उर्ण रे खाखा ॥ जिज्ञ० ॥ १७ ॥ नीचे उपर तेहनो रे खाखा दा-
 ख्यो सम विस्तार । ते उपर खट ऊह कक्षा रे खाखा नाम कहुं तस
 सार रे खाखा ॥ नाम० ॥ १८ ॥ पद्म तथा महापद्म ठे रे खाखा ती-
 गंच केशरि नाम । महापुंरुकि तीम जाणीए रे खाखा पुंरुकि ख-
 ट नाम रे खाखा ॥ पुंरुकि० ॥ १९ ॥ सहस्र जोयण पद्मऊह ठे रे
 खाखा पूरव पश्चिम लंब । अरधो उत्तर दक्षिणे रे खाखा चोत्रो दी-
 शे रम्य रे खाखा ॥ चोत्रो० ॥ २० ॥ दश जोजन ऊंडो कक्षो रे खाखा
 पद्म जोयनतुं होय । रत्नमयी ते जाणजो रे खाखा श्रीदेवि रहे सोय
 रे खाखा ॥ श्री० ॥ २१ ॥ दुगुण दुगुण ठे तेहथी रे खाखा महापद्म
 ऊहपद्म । अनुक्रमे एह प्रमाणथी रे खाखा तीगंच लागे ऊहपद्म रे
 खाखा ॥ तीगंच० ॥ २२ ॥ पद्मऊह अने पद्मथी रे खाखा दुगुण महापद्म
 ऊहपद्म । तीगंचपद्म तेथी दुणो रे खाखा ए सम केशरीपद्म रे खाखा
 ॥ ए० ॥ २३ ॥ केशरिथी अर्धो कक्षो रे खाखा महापुंरुकि ऊहपद्म । तेथी

क्युं रेहां । पुष्करछीण प्रमाण ॥ मोह० ॥ मनुपोत्तर पर्वत तिहां
 रेहां । मध्ये जाण सुजाण ॥ जव० ॥ १५ ॥ जोयण एक सहस्रने रेहां
 । याविशानुं ठे मान ॥ मोह० ॥ मनुपोत्तर खग जाणिये रेहां । मनुष्य
 तणुं रेहाण ॥ जव० ॥ १६ ॥ गमनागमन मनुष्यनुं रेहां । छीप थरीमां
 थाय ॥ मोह० ॥ मनुपोत्तर बाहिर कोइ रेहां । मनुष्य कदाय न जाय
 ॥ जव० ॥ १७ ॥ ठप्पन थंतर छीपना रेहां । मनुष्य कक्षा ठे जेह ॥
 मोह० ॥ थरी छीपमां ते रक्षा रेहां । बाहिर नहि कोइएह ॥ जव० ॥
 १८ ॥ पंग पंग नतं थेरवत ठे रेहां । जाख्या पांच विवेह ॥ मोह० ॥
 कर्मगुमी एह जाणिये रेहां । पंदर दाखी एह ॥ जव० ॥ १९ ॥ मुहूर्त
 बाय पडिनुं क्युं रेहां । थंदरनो जे कास ॥ मोह० ॥ थंतमुहूर्त जाणिये
 रेहां । तत्त्वार्थनी जास ॥ जव० ॥ २० ॥ थायु तियंच मनुष्यनुं रेहां ।
 तान पद्य ठकोस ॥ मोह० ॥ जघन्य थंतर मुहूर्तनुं रेहां । एम जाणो
 निरदोष ॥ जव० ॥ २१ ॥ छीप समूझ थसंभ्यमां रेहां । नदि जख पर्वत
 ठाण ॥ मोह० ॥ श्री जिन वचन थजाणतां रेहां । जीव नभ्यो एह ठाण
 ॥ जव० ॥ २२ ॥ मुहूर्त थर एकेंडि दो रेहां । विगस थ्रीय वसि जाण ।
 मोह० ॥ सति थसति पण ईदिते रेहां । सान पक्षता मान ॥ जव० ॥ २३ ॥
 थरजता पण सान ठे रेहां । चउ दश नेद विचार ॥ मोह० ॥ कक्षा
 सुत्रे मंहेपथी रेहां । ए जीय ठाण विचार ॥ जव० ॥ २४ ॥ जांर ठाण
 चोदे कक्षा रेहां । संहेने मन धार ॥ मोह० ॥ पांचसे तंमठ नेद ठे रे
 हां । कांइ विवेहे विचार ॥ जव० ॥ २५ ॥ सखु जीयठाणे नभ्यो
 रेहां । विर सनभित मति दीग ॥ मोह० ॥ परवसताण दुय
 नभ्यो रेहां । विगदिन कुनियो दीन ॥ जव० ॥ २६ ॥ ईडि रिग
 रिग सेवतां रेहां । केन थारे नव पार ॥ मोह० ॥ नते रिपय रि
 ईडिता रेहां । ते नभ्ये मंमार ॥ जव० ॥ २७ ॥ उनम नर नर ना
 नभ्ये रेहां । कवि निन थुन थन्यास ॥ मोह० ॥ थानम गुग नि
 नभ्ये रेहां । जलो तिगपुर नाम ॥ जव० ॥ २८ ॥ पर रमण

तजि थादरे रे हां । आत्म रमण गुण गेह ॥ मोह ॥ शिव संपत्ति
मनसुख छहे रे हां । इहां नाहि को संदेह ॥ जव ॥ २९ ॥

॥ दोहरा ॥

देवो चार निकायना । जुवनपती दश जाण ॥ व्यंतर आठ प्रकार-
ना । जोइस पंच प्रमाण ॥ १ ॥ छादश कल्प विमानी ठे । नव प्रवेक
वखाण ॥ पंच अनुत्तर वासिना । कल्पातीत मुजाण ॥ २ ॥

ढाव (८) आठमी ॥ राग मारु ॥ निशदिन जोउं तारी

वाटडी घर आबोने दोखा ॥ ए देशी ॥

जुवनवासी व्यंतर विषे, आदि खेद्या चार ॥ हांहां रे ॥ ज्योतोपीमां
एकत्री, तेजु खेद्या धार ॥ हांहां रे तेजु ॥ १ ॥ चार प्रकारना देवमां, जेद
तो दश दाख्या ॥ हां ॥ इंद्र सामौनीक ने वखी, प्रायंत्रिशक जा-
ख्या ॥ हांहां रे प्राय ॥ २ ॥ पारिसद आतमरक्षक, लोकपाख ते
जाणो ॥ हां ॥ अनीक प्रकीर्णक जाणिये, औजीयोगीक मानो ॥
॥ हां ॥ ३ ॥ किंत्विप तीन प्रकारना, एम दशविध कहिये ॥ हां
तत्त्वार्थ टीका यकी, अरथ एह खहिये ॥ हां ॥ ४ ॥ अणिमा म-
हिमा आदिक, रिद्धि बहु जेने ॥ हां ॥ आझा करतो स्वामी ए,
कद्यो इंद्र ते तेने ॥ हां ॥ ५ ॥ इंद्र समो रिद्धि खरी, पण इंद्र न
जेह ॥ हां ॥ आयु वीर्य जोगादिके, सरखा ठे तेह ॥ हां ॥ ६ ॥
सामानिक तेह जाणिये, इंद्र सम परिवार ॥ हां ॥ हेतु मित्र जे
इंद्रना, प्रायंत्रिशक धार ॥ हां ॥ ७ ॥ बाह्य अर्ज्यंतर नध्यनी, सजा
त्रण प्रकार ॥ हां ॥ वेसे इंद्र भजा विषे, पारिसद धार ॥ हां ॥ ८ ॥
इंद्र थंग रक्षण करे, धारी हथियार ॥ हां ॥ आतमरक्षक जाणिये,
जेद पंचमो सार ॥ हां ॥ ९ ॥ कोटवाल सम जे रहें, लोकपाख ठे
तेह ॥ हां ॥ सैन्या रुपे जे हुवे, अनीक कथा एह ॥ हां ॥ १० ॥
प्रजा जे ठे इंद्रनी, प्रकीर्णक जाणो ॥ हां ॥ इंद्र हुकम हांजर सदा,

ध्यानयोगीक मानो ॥ हां० ॥ ११ ॥ इंद्रादिकयी दुर रहे, जस नहि
 सनमान ॥ हां० ॥ हीण आदर ठे जेहनो, किद्विषक जाण ॥ हां० ॥
 ॥ १२ ॥ त्रायत्रिंशक लोकपाख विण, व्यंतर ज्योतिषमां ॥ हां० ॥
 थाव प्रकार देव तो, चाख्या सूत्रोमां ॥ हां० ॥ १३ ॥ जुवनपती मिश
 इंद्र ठे, व्यंतर सोख जाणो ॥ हां० ॥ सोख ठे व्याणवंतर तणा, ज्यो-
 निरी दोष मानो ॥ हां० ॥ १४ ॥ बार देवलोकना पती, इंद्रो दश
 कहिये ॥ हां० ॥ सो मखी चोसठ इंद्र तो, सूत्रोमां कहिये ॥ हां० ॥
 ॥ १५ ॥ नर गोरु मांहे नही, कोइ इंद्र अनेरा ॥ हां० ॥ आपे था-
 पहि इंद्र ठे, निज निज घर केरा ॥ हां० ॥ १६ ॥ अनुत्तर पंच गिमा
 नमां, थइमंड सवे ठे ॥ हां० ॥ दूकम नहि कोई अन्यनो, स्तंभ
 रहे ठे ॥ हां० ॥ १७ ॥ जुवनपतीयी जाणिये, जाव देव इशान ॥ हां० ॥
 ॥ देव देवी मेयुननो, नोग मनुष्य समान ॥ हां० ॥ १८ ॥ फरसरूप
 ने शब्दनो, मन चिंतन नोग ॥ हां० ॥ अच्युत देव सगे जाणिये,
 पपावन योग ॥ हां० ॥ १९ ॥ सनतकुमारयी मांडोने, याकी दश
 देवलोग ॥ हां० ॥ मेयुन नोग पदमां नही, नहि रोग ने शोग ॥ हां० ॥
 ॥ २० ॥ पुद्गल नोग इहा तजो, जेम शिवमुख सहिये ॥ हां० ॥
 शिवमुंदरी मनमुख घरे, थानंदे रहिये ॥ हां० ॥ २१ ॥

॥ दोहरा ॥

इंद्रादिक वर्णन करुं, देव नाम कहुं सार ॥ जूदि नूदि निरूपना,
 दाखुं नेह उदार ॥ १ ॥

ढाख (ए) नयमी ॥ राग मारु ॥ गिरि बैनायने ऊरें

चमंडा नयरी सो ॥ ष देसी ॥

यमुर नाम विष्णु ठे. सूर्य कहिजे हो ॥ यहो सूर्य ० ॥ य-
 णि रात स्तनिने, ऊदरि कहिजे हो ॥ यहो ऊदधि ॥ १ ॥ श्री
 दंग नही मरे, रुमर दश पागे हो ॥ यहो ० ॥ नुनगामीना

जाणीए, एह नाम विचारो हो ॥ अहो० ॥ १ ॥ किन्नर की
 पूरुष कक्षा, महोरग गंधर्व हो ॥ अहो० ॥ यक्ष राक्षस जा-
 णिये, जूत पीशाच सर्व हो अहो० ॥ ३ ॥ जेद थाठ व्यंतर तणा,
 अरु व्याणव्यंतरना हो ॥ अहो० ॥ पंच ज्योतिष चख जाणिये,
 पंच धिर ज्योतिषना हो ॥ अहो० ॥ ४ ॥ सूर्य चंद्र नक्षत्र ठे, ग्रह
 तारा कहिए हो ॥ अहो० ॥ चख धिर मखि दश जेद ए, सूत्रोयी
 खहिए हो ॥ अहो० ॥ ५ ॥ चख ज्योतिष मेरु तणी, प्रदक्षिणा करता
 हो ॥ अहो० ॥ काख विज्ञाग ठे एह्यी, गगने विचरता हो ॥ अहो०
 ॥ ६ ॥ धिर ज्योतिष पंच जाणिये, थदी छीपथी यद्दारे हो ॥
 ॥ अहो० ॥ ७ ॥ सब मखि ज्योतिष जेद तो, ज्ञाख्या विस्तारे हो ॥
 अहो० ॥ ८ ॥ सौधर्म ईशान ठे, सनत महेन्द्र हो ॥ अहो० ॥ ब्रह्म-
 देव खांतक तथा, महाशुक सुरींद्र हो ॥ अहो० ॥ ९ ॥ सद्धत्तार
 थाणत जाणिए, प्राणत विचारो हो ॥ अहो० ॥ थारण थच्युत जेद
 ए, पारे प्रकारो हो ॥ अहो० ॥ १० ॥ नव प्रवेकना जाणिए, अनुचर
 पंच कहिए हो ॥ अहो० ॥ विजय विजयंत जयंत ठे, थपराजीत
 खहिए हो ॥ अहो० ॥ ११ ॥ पूर्ण मुख ईहां देवनां, विप्रसे मनमानो हो ॥ अहो०
 हो ॥ अहो० ॥ १२ ॥ थच्युत देवना ऊपर, प्रवेक ते नव ठे हो ॥ अहो० ॥ ते
 ऊपर अनुचर कक्षां, ईक ईक थनुक्रम ठे हो ॥ अहो० ॥ १३ ॥
 लोकांतिक आक्षय कक्षां, ब्रह्मदेवना थंत हो ॥ अहो० ॥ सारस्वत
 थादित्य ठे, त्रिजो वन्दि संत हो अहो० ॥ १४ ॥ चोयो अरुण ए
 नामनो, पंचम गर्दतोय हो ॥ अहो० ॥ ठाठो तुपित जाणिए, थव्या-
 याध जोय हो ॥ अहो० ॥ १५ ॥ आठमो थाइय जाणिए, नवम
 थरिष्ट जाणो हो ॥ अहो० ॥ थंग पुरवधर सुतरसी, थावे एह जाणो
 हो ॥ अहो० ॥ १६ ॥ आठ सागरनुं थायु ठे, सहु लोकांतिक मान
 हो ॥ अहो० ॥ थुत योध हृदये रघो, जाव पुरवना जाण हो ॥ अहो०

॥ १६ ॥ तोर थपती दिक्षा समे, लोकांतिक आवे हो ॥ अहो० ॥ दिक्षा
 अवसर जाणिने, प्रजुने चेतावे हो अहो० ॥ १७ ॥ सुधर्म देवधी
 जाणिए, स्थिति आयु प्रजाव हो ॥ अहो० ॥ सुख युति लेश्या विशुद्धता,
 ईडि विषयना जाव हो ॥ अहो० ॥ १८ ॥ अधिक विषय अवधि तणे,
 सर्वारथ सिद्ध जाव हो ॥ अहो० ॥ सुधर्मदेवधी अनुक्रमे, अधिका ए
 जाव हो ॥ अहो० ॥ १९ ॥ सर्वारथ सिद्धि लगे, न्यूनता हवे धारो हो
 ॥ अहो० ॥ गमन शरीरनी उंचता, मूर्ठा मान विचारो हो ॥ अहो०
 ॥ २० ॥ सुधर्मदेवधी जाणिए, जाव सर्वारथ सिद्ध हो अहो० ॥ अनु-
 क्रमे चार ए न्यून ठे, दाखी ठे प्रसिद्ध हो ॥ अहो० ॥ २१ ॥ सुधर्मने
 ईशानमां, तेजुलेश्या कहिए हो ॥ अहो० ॥ सनंत मर्हीजने ब्रह्मां,
 पद्म लेश्या लहिए हो ॥ अहो० ॥ २२ ॥ वाकी सात विमाननां, लेश्या
 शुक्ल कही ठे हो ॥ अहो० ॥ अनुक्रमे लेश्या विशुद्ध ठे, सूत्रोधी
 लहिए हो ॥ अहो० ॥ २३ ॥ विजयादि चार विमानमां, कोइ वे जव
 नरना हो ॥ अहो० ॥ करी मोक्षपद पामता, जोगी शिव घरना हो ॥
 अहो० ॥ २४ ॥ विजयादि चार विमानना, कोइ नरजव पामी हो ॥
 अहो० ॥ ते जवमां सिद्धि वरे, होय शिव वधु स्वामी हो ॥ अहो०
 ॥ २५ ॥ सर्व विमानीक देवना, कोइ नर जव पामी हो ॥ अहो० ॥
 आतम संपत्ती पद वरे, होवे शिव गामी हो ॥ अहो० ॥ २६ ॥ सर्वारथ
 विमानना, नरजव खही सिद्धे हो ॥ अहो० ॥ मनसुख शुद्ध स्वजावने
 आनंद रस लीधे हो ॥ अहो० ॥ २७ ॥

॥ दोहरा ॥

नामादिक कदा देवना । वसि कहुं कांइ विशेष ॥ देव जेद आ-
 दिक सुणे । सूत्र तणे कांइ लेश ॥ १ ॥

॥ दाख (१०) दशमी ॥ एक दिन गंगाके बीचे सूर साय चहोरा ॥ ए रागा ॥

सवि मन्त्री देवना जेद ठे, इगसय थछाणुं ॥ हांहां रे इगसय ० ॥
 नुवनपती दश जाणिये, व्यंतर थन मानुं ॥ हांहां रे व्यंतर ० ॥ १ ॥

व्याणव्यंतरना आठ ठे, चख जोइस पंच ॥ हां० ॥ थिर जोइस पण
 पंच ठे, किलविष तीन संच ॥ हां० ॥ ११ ॥ पंदर परमाधामी ठे, तिर्यक
 जुंवक दश ठे हां० ॥ नव जेद लोकांतिकना, जेने अति श्रुत रस ठे ॥
 हां० ॥ १२ ॥ कल्पवासी वैमानिका, जेद वार प्रकारो ॥ हां० ॥ नव
 भवेकना नव कक्षा, तेह मनमां धारो ॥ हां० ॥ १३ ॥ अनुत्तर पंच वि-
 मान ठे, पण नामे लहिये ॥ हां० ॥ नवाणु पञ्जात जेद ए, चित्तमां
 सदाहिए ॥ हां० ॥ १४ ॥ अपञ्जाता एहना नवाणु जेद हां० ॥ एक सत
 अष्टाणु यया ते जाणो अखेद ॥ हां० ॥ १५ ॥ ठप्पन अंतर छीपना अ-
 कम्भ नू त्रीश ॥ हां० ॥ पंदर कर्मजूमितणा सय एक जगीश ॥ हां०
 ॥ १६ ॥ पञ्जाता अपजता मखी, दो सयने दोय ॥ हां० ॥ समूर्तिम एकसत
 एक मखी तीनसय तीन होय ॥ हां० ॥ १७ ॥ एणिपेरे जेद मनुष्यना
 चित्तमांहि विचारो हां० ॥ पञ्ज अपजता नारकी ससना चौद धारो ॥
 हां० ॥ १८ ॥ पण पण सूक्ष्म वादर प्रत्येक तरु ठे ॥ हां० ॥ एकेंद्रो
 अग्निआरना जेद एकादश ए हां० ॥ १९ ॥ विगल इंद्रिना व्रण कक्षा
 जेद ए चउदश ठे ॥ हां० ॥ जखचर यखचर खेचरा उरपरि जुजपरि ठे
 ॥ हां० ॥ २० ॥ समूर्तिम गर्जज मखी दश जेद ए लहिए हां० ॥ अपजता
 पञ्जाता मखी अमताखीश कहीए हां० ॥ २१ ॥ पणसय त्रेतठ जेदमां
 संसारी जीव ॥ हां० ॥ सिरु अजेद आणंदमां लहुं शाश्वत शीव ॥
 हां० ॥ २२ ॥ आत्म अजेद गुणें रमे धिरता व्रण योगे ॥ हां० ॥ मनसुख
 शिवसंगे सदा शाश्वत सुख जोगे हां० ॥ २३ ॥

॥ दोहरा ॥

देवादिक वर्णन कसुं । हवे कहुं तत्त्व स्वरूप ॥ जीवादिक खट
 प्रव्यनुं । सुणजो वचन अनूप ॥ १ ॥

॥ दाख (११) अग्निआरमी ॥ राग चोपाई ॥

धर्माधर्म पुद्गल नन सार । जाह्या अस्ति अजीव ए ॥
 बहुप्रदेशी अचेतन एह । असंख्यप्रदेशी जावार् ॥

अस्ति द्रव्य ए पंच वस्त्राण । खटम कास उपचारे जाण ॥ निजगुण
 पक्कवमय तिहुं कास । द्रव्य स्वरूपनी जाणो चास ॥ २ ॥ वचमां
 नवि वदलाये जेह । उत्पत्तिव्यय ध्रुव सत्तज एह ॥ अनंत गुण पक्कवनो
 पिंन । द्रव्य स्वरूप ते जाणो अखंड ॥ ३ ॥ द्रव्यार्थिक नय नित्य
 सदाय । पक्कव नये अनित्य कहाय । द्रव्यार्थिक नय एक स्वरूप ।
 पक्कव नयथी अनेक अनूप ॥ ४ ॥ द्रव्यार्थिक एक रूप अजेद । पक्कव
 नय जेहमां बहु जेद ॥ सीय वक्तव्य अवक्तव्य होय । लक्षण लक्ष्य
 अजेदे सोय ॥ ५ ॥ निज द्रव्यादिक अस्ति स्वरूप । पर द्रव्यादिके
 नास्ति रूप ॥ नित्य अवस्थित निज निज रूप । द्रव्य ग्रहे नहि अन्य
 स्वरूप ॥ ६ ॥ रूपी द्रव्य ते पुद्गल होय । फरस वरण रस गंधी
 सोय । शब्दादिक जिहां बहु परजाय । पुद्गल पुद्गल मलतां थाय ॥ ७ ॥
 धर्माधर्म नज एक एक होय । पुद्गल जीव अनंता जोय । अनंत
 समय दाढ्यो ठे कास । पंचास्ति परावर्त्तन चास ॥ ८ ॥ पंचास्ति
 वर्त्तना परिणाम । अगुरुलघुयी कास ए नाम । नव नव किरिया
 जे पलटाय । कास जित्ता एहयी थाय ॥ ९ ॥ मंदगती पुद्गल
 अणु जाय । क्षेत्रयी बीजे प्रदेशे थाय । समय अणु ए सूक्ष्म कास
 । आबलि आदि स्थूल निहास ॥ १० ॥ प्रयोग विश्रुता मिश्रता जेह
 । क्रिया तीन प्रकारे एह । प्रत्वा प्रत्वे कास स्वरूप । तत्त्वारथ जोइ
 खेजो अनूप ॥ ११ ॥ तीन वरस वलि कहिए सात । प्रत्वा प्रत्वे कास
 विरुपात ॥ पहोर उपहोर ने तीसरो कास । ए पण प्रत्वा प्रत्वनी चास
 ॥ १२ ॥ धर्माधर्म नज अक्रिय जाण । पुद्गल सक्रिय रूप वस्त्राण ॥
 सक्रिय ठे संसारो जीव । अक्रिय जाणो सिद्ध सदीव ॥ १३ ॥ धर्म
 अधर्म अने जीव जेह । असंख्य प्रदेशी दाख्या तेह ॥ अनंत प्रदेशी
 सर्व आकाश । असंख्य प्रदेशी लोकाकाश ॥ १४ ॥ अग्रदेशी कसो
 ठे कास । अस्तिकापा नांदि निहास ॥ पुद्गल संख्य असंख्य अनंत । प्र-

देशो जाख्यो जगवंत ॥ १५ ॥ नाहि प्रदेश परमाणु मांझ । प्रदेश
 धवानी सत्ता त्यांझ ॥ परगुं मलतां होय प्रदेश । पण पोते नहि कोइ-
 नो देश ॥ १६ ॥ पंच अत्यि लोकमांहि रक्षा । अलोकाकाशे नवि
 कदा ॥ अलोके एकज आकाश । त्यां नहि अवर अव्यनो वास ॥ १७ ॥
 जिहां अव्य गुण पझव होय । लक्षण विविधे देखिण कोय ॥ ते तुम
 जाणो अव्य स्वरूप । जेह त्रिकाले एक अनूप ॥ १८ ॥ पझवची
 पञ्चटोये जेह । तोपण अव्य अतंडित पद ॥ गुण पझव नवि काख-
 मां होय । अव्य उपचारे कसो सोय ॥ १९ ॥ अक्काश दान दिजे
 आकाश । क्षेत्र कसो ते थापे वास ॥ रहे क्षेत्रमां क्षेत्री तेह । धर्मा-
 धर्म पुद्गल जीव जेह ॥ २० ॥ काम सहित ए क्षेत्री पंच । नजने
 अवर क्षेत्र नहि रंच ॥ धर्म अधर्म आकाश सदाय । अचक्ष प्रदेशी
 नित्य कहाय ॥ २१ ॥ तेम अचक्ष ठे सिद्ध प्रदेश । कर्मवंत जीव
 सचक्ष हमेश ॥ पुद्गल सचक्ष सदाय कहाय । पूरणगलण तेमांहे
 पाय ॥ २२ ॥ सगुण पगुण विध्यंतण रूप । एम बहु विध पुद्गलनुं
 रूप ॥ शब्द पंध वाया तम जेह । उषोत प्रजा कान्ति तप देह
 ॥ २३ ॥ इत्यादिक उपाधि कही । पुद्गल गुण पझवनी सही ॥
 फरस आठ रस पंच वखाण । दोय गंध पंच वर्ण तुं जाण ॥ २४ ॥
 स्पृश पुद्गलमां बीस गुण पद । उठे चार फरस सोस तेह ॥ सूक्ष्म
 पुद्गलमां ए लक्षा । परमाणु गुण पंचज रक्षा ॥ २५ ॥ दोय फरस
 रस एक एक गंध । एक वर्ण एम पंच प्रपंच ॥ कर्त्ता एक अव्य ठे
 जीव, कारण बीजा पंच अजीव ॥ २६ ॥ जीव कारण निज थापे हो-
 य । निधे कारण अवर न कोय ॥ रहे स्वक्षेत्रे थापदि थाप । जिहां
 नहीं अन्य अव्यनो व्याप ॥ २७ ॥ कर्त्ता शुद्ध स्वभावनो सिद्ध । सं-
 त्तारी करे कर्म डुविध ॥ अव्यकर्म कर्त्ता व्यवहार । अशुद्ध निधय रागा-
 दिककार ॥ २८ ॥ शुभनय जोका शुद्ध स्वभाव । अशुद्धे रागादि वि-
 चाव ॥ अज्ञाने पर मदपे लाग । ज्ञाने सगुण प्रदे पर ॥

मिथ्याते व्यापे पर मांहा । ज्ञाने व्यापकता निज मांहा ॥ आत्म
 ज्ञान विण परमां रमे । विषय वश पुद्गल गुण गमे ॥ ३० ॥ जव
 जाणे निज शुद्ध स्वभाव । निज गुण रमतो त्यागि विज्ञाव ॥ पुद्गल
 विषयनो दानी होय । बांधे कर्म अनंता सोय ॥ ३१ ॥ शुद्ध स्वरूप
 ज्ञान निज लहे । ज्ञानादिक निज दानी रहे ॥ पुद्गल लान
 लिये अज्ञानि । शुध गुण लान लिये शुध ज्ञानि ॥ ३२ ॥ क्षिण क्षिण
 चाहे पर उपजोग । कर्मबंध अज्ञाने रोग । निरमल आत्म गुण
 उपजोग । ज्ञानीने शिव संपत्ति योग ॥ ३३ ॥ पुद्गल वीरज फोरे
 जेह । बंधे अष्ट कर्मदल तेह ॥ जाव वीरज फोरे जो दह । शुध
 गुण प्रगटे पूर्ण प्रत्यक्ष ॥ ३४ ॥ इत्यादिक जीव गुण अनंत । श्री-
 मुख जाल्या श्री अरिहंत ॥ सर्वगत दाख्यो आकाश । पंच देशगत
 लोकाकाश ॥ ३५ ॥ कह्यो सर्वगत चेतनज्ञान । जावनयेथी एह व-
 खाण ॥ लोक क्षेत्र पंच अस्थि रहे । परगुण पज्ञाव कोइ नवि ग्रहे
 ॥ ३६ ॥ लक्षण गुण परजाय अनंत । सकल अव्यमां सहज स्वतंत ॥
 निश्चय परसहायी नहि कोय । गुरु सहाय व्यवहारे होय ॥ ३७ ॥
 व्यवहार क्षेत्र ठे लोकाकाश । असंख्य प्रदेशे होय निवास ॥ जूदा
 जूदा पंचे दर्ब । निश्चे निज क्षेत्रे ठे सर्व ॥ ३८ ॥ व्यवहारे परस्त्री
 पंच । निश्चे न कोइ परक्षेत्रे रंच ॥ निश्चे परिणामी सहु दर्ब । निज
 निज गुण पज्ञावना सर्व ॥ ३९ ॥ व्यवहारे जीव पुद्गल दोय । परि-
 णामी ठे अवर न कोय ॥ काल विना पंचास्ति स्वभाव । काल विन
 पंच अव्यक्त जाव ॥ ४० ॥ वस्तु काल विना ठे पंच । प्रमेय अव्य सकल
 मां संच ॥ काल विना होय पंचे सत्त्व । अव्य सर्वमां अगुरुलघुत्व
 ॥ ४१ ॥ पुद्गल खंध गुरु लघु होय । शुद्ध अव्य अगुरुलघु जोय ॥
 काल अव्य उपचारे जाण । तस गुण उपचारे मन थाण ॥ ४२ ॥
 अव्य गुण परजाय विविध । पंचास्तिमां होवे सिद्ध ॥ अव्य गुण प-
 ज्ञाव एक समे । उत्पत्ति व्यय ध्रुवता परिणमे ॥ ४३ ॥ समकाले सा-

मान्य विशेष । तेहिज अव्य कद्यो श्री जिनेश ॥ अव्य गुण पङ्कव
जिहां नांही । व्यय उत्पत्ति स्थिति पण नांही ॥ ४४ ॥ सामान्य वि-
शेष जेहमां नही । तेह अव्य उपचारे सहो । परमाणु खेत्र प्रमाण
प्रदेश । पंच अव्यना जाण विशेष ॥ ४५ ॥ लोकाकाश असंख्य
प्रदेश, प्रति प्रदेशे जाण विशेष । धर्म अधर्म एक एक प्रदेश ।
पुद्गल जीव अनंत प्रदेश ॥ ४६ ॥ गति स्थिति कारण धर्म अधर्म
। श्रवकाश कारण ठे नच मर्म ॥ कारण प्राण पर्याप्तितुं होय । ने तो
पुद्गल जाणो सोय ॥ ४७ ॥ पुद्गल सुख दुःख कारण कहुं । रागा-
दिक निश्चे सदहुं ॥ जीव जीवतुं कारण होय । ज्ञान अज्ञान तणुं
पण कोय ॥ ४८ ॥ निश्चे कारण अव्यहि आप । वाकी व्यनहारे आ-
लाप ॥ सकल अव्यमां चार प्रकार । दाख्या ते जाणो सुखकार ॥ ४९ ॥
अव्य क्षेत्र कास जाव ए चार । आप आपणा सहुमां धार ॥ जे जे-
हनां ते तेहना कद्या । कोझना कोझ मांही नहि रद्या ॥ ५० ॥ अनंत पर-
माणु वृटा होय । छणुक खंध अनंता जोय ॥ त्रणुक खंध पण होय
अनंत । संख्यातिक एम खंध अनंत ॥ ५१ ॥ असंख्यातिक खंध अनंत,
अनंताणुक पण खंध अनंत ॥ अणु अणु मसतां होय संघात । पुद्गल
खंध तणो उत्पाद ॥ ५२ ॥ मली खंध बहु इक खंध याय । जागी खंध
विविध खंध याय ॥ फरतो चाखो सुंघो जेह । देखो सुणो सवि पुद्गल
एह ॥ ५३ ॥ सूक्ष्म पुद्गल नवि देखिये । पण गुण पङ्कवयी खेसिये ॥
एम पुद्गल परिणमन अनंत । वचने केम कहि शक्ति तंत ॥ ५४ ॥
तद्भावयी नवि विणसे जेह । अव्यय नित्य कहोजे तेह ॥ सकल स-
मय निज रूपे रहे । श्रवर जाव कोझ समय न ग्रहे ॥ ५५ ॥ तेहिज
जाणो नित्य स्वभाव । श्रवणपणुं एम खेसिये दाव ॥ अव्य अनंत धर्म-
मय एक । एक वचने केम कहिये ठेक ॥ ५६ ॥ नय वचने करि कहिए
जेह । श्ररपित जाव कहावे तेह ॥ प्रयोजन विण नवि कहिए जेह ।
गोण जाव श्रनर्पित एह ॥ ५७ ॥ श्रनिजाप्य धर्म जे होय । वचनछारे

कहि शक्ति सोय ॥ अनजिज्ञाप्य धर्म जे होय । वचने कही शके नहि
 कोय ॥ ५८ ॥ केवली जाणे पण न कहाय, अनजिज्ञाप्य धर्म कहे-
 वाय ॥ एणिपेरे वस्तु धर्म अनंत, दास्या श्री केवली जगवंत ॥ ५९ ॥
 अनजिज्ञाप्ययी गुणा अनंत, अनजिज्ञाप्य जाणिए संत ॥ स्निग्ध रुद्र
 गुण पुद्गल मांझ, अनंतानंत कहा सुत मांझ ॥ ६० ॥ दो गुण अ-
 धिक्त स्निग्ध रुद्र मखे, द्विगुण अधीक रुद्र स्निग्ध जखे ॥ रुद्र रुद्र
 मखे द्विगुण अधीक, स्निग्ध स्निग्ध मखे द्विगुण अधीक ॥ ६१ ॥ एक
 तीन अधिक्त नहि मखे, सम सम गुण पण नांदिज मखे ॥ परमाणु
 मणि रंगणा होय, सूक्ष्म सूक्ष्म पुविधयी जोय ॥ ६२ ॥ गुण सरुख
 इत्यधिन होय, गुणमां अवर गुण नहि कोय ॥ पञ्चाव परिणमे इव
 सरुख, सरुख समय एम इव्य अनूप ॥ ६३ ॥ इव्य गुण परजाय
 अवेद, स्वर इव्ये अग्नि दासो वेद ॥ गुण पर्यायवंत ते इव्य, निवे
 जित्त हेतरी सदु इव्य ॥ ६४ ॥ आत्म विद्या विद्या एह, ए वि
 विद्या अविद्या नेह ॥ जेदुधी सरुख दूख रुख जाय, आत्म परमात्म
 पद पाय ॥ ६५ ॥ परजावे ऊदासिन थई, आत्म नाव उपयोगे रही ॥
 दोसो अष्ट करमना पास, अष्टो मनमुख शिव सहज विज्ञास ॥ ६६ ॥

॥ दोहरा ॥

इहो इव्य अधिहार ए, कहे कनु आत्मरूप ॥ यंधन कारण
 कर्मनां, जानुं पुविध स्वरूप ॥ १ ॥

दास (१७) चारमी ॥ चतुर चित्त चेतोने ॥ ए राग ॥

मन वच काय त्रियोगनी ॥ चित्त चेतोने ॥ द्विगुण आत्मरूप ॥
 चतुर चित्त चेतोने ॥ जे जे ते मंत्रायनी ॥ चित्त चेतोने ॥ ने आत्म
 प्रतिष्ठ ॥ चतुर चित्त चेतोने ॥ १ ॥ मन वच काय त्रियोगनी ॥
 चित्त ॥ मध्ये आत्म प्रदेस ॥ चतुर ॥ चतु सोमे यंधन कथं ॥ चित्त ॥
 जिज्ञां निवृत्ति न वेन ॥ चतुर ॥ २ ॥ चंदर जेदु ते तेदनां ॥ चित्त ॥

॥ चउ चउ मन वच जाण ॥ चतुर० ॥ काय योग सातज कहा ॥
चित्त० ॥ ग्रंथयी जाण सुजाण ॥ चतुर० ॥ ३ ॥ अशुच प्रवृत्ति योग-
यी ॥ चित्त० ॥ होय पापनो बंध ॥ चतुर० ॥ शुच प्रवृत्ति योगयी ॥
चित्त० ॥ जाण पुण्यनो बंध ॥ चतुर० ॥ ४ ॥ हिंसा अनृत चोरिमां
॥ चित्त० ॥ अव्रह्म परिग्रह मांछ ॥ चतुर० ॥ जोग प्रवृत्ते जे समे ॥
चित्त० ॥ पाप बंध होय त्यांछ ॥ चतुर० ॥ ५ ॥ एम अठ दश पापज
विये ॥ चित्त० ॥ जोग प्रवृत्ति अशुद्ध ॥ चतुर० ॥ टाछि धिरता आ-
दरो ॥ चित्त० ॥ संवर राखी बुद्ध ॥ चतुर० ॥ ६ ॥ दान दया तप
शीक्षमां ॥ चित्त० ॥ पूजादिकमां जेह ॥ चतुर० ॥ शुच प्रवृत्ति जो-
गयी ॥ चित्त० ॥ पुण्यबंध होय तेह ॥ चतुर० ॥ ७ ॥ क्षयउपशम
शक्ति लही ॥ चित्त० ॥ करणवीर्य त्रय योग ॥ चतुर० ॥ फोरे जेह
विचारमां ॥ चित्त० ॥ बंधे कर्म अरु रोग ॥ चतुर० ॥ ८ ॥ क्षयउप-
शम त्रण योगनी ॥ चित्त० ॥ शक्ति करि नर नार ॥ चतुर० ॥ मारे
मोह जिह्मिदने ॥ चित्त० ॥ ते पामे जवपार ॥ चतुर० ॥ ९ ॥ हुणाये
आतम शक्तिपी ॥ चित्त० ॥ कर्म शत्रु दख फोज ॥ चतुर० ॥ दां-
त्यादि मित्रो पोपीने ॥ चित्त० ॥ लहिये निज गुण मोज ॥ चतुर०
॥ १० ॥ विष्णु कपाय त्रिय योगनी ॥ चित्त० ॥ किरिया इरियाप्य
॥ चतुर० ॥ कपाय युक्त किरिया कही ॥ चित्त० ॥ नहि आतम गुण
प्य ॥ चतुर० ॥ ११ ॥ संपरायिक किरिया थकी ॥ चित्त० ॥ स्थिति
रसनो होय बंध ॥ चतुर० ॥ विष्णु कपाय जे योगनी ॥ चित्त० ॥ प्रकृ-
ति प्रदेशनो बंध ॥ चतुर० ॥ १२ ॥ पंच इंद्रिय विषय रसे ॥ चित्त० ॥
बंधे कर्म अजाण ॥ चतुर० ॥ बंधे चार कपाययो ॥ चित्त० ॥ ते
नहि कहिये जाण ॥ चतुर० ॥ १३ ॥ सेवत पंच अव्रत जे ॥ चित्त० ॥
नहि निवृत्ति कदाय ॥ चतुर० ॥ कर्म बंध बहु विध करी ॥ चित्त० ॥
जवसागर जटकाय ॥ चतुर० ॥ १४ ॥ किरिया पचिश प्रवर्ततो ॥
चित्त० ॥ बंधे शुच अशुच ॥ चतुर० ॥ इरिया प्यनी शुच ठे ॥ चित्त० ॥
शेषयी शुच अशुच ॥ चतुर० ॥ १५ ॥ तिन कपाये बंध जे ॥

चित्त० ॥ अगुन त्रिबंधाय ॥ चतुर० ॥ मंदरस मंदकपायथी ॥
 चित्त० ॥ अगुन कर्मनो याय ॥ चतुर० ॥ १६ ॥ मंदकपाये पुण्यनो ॥
 चित्त० ॥ त्रि रसबंध जाण ॥ चतुर० ॥ त्रिकपाये पुण्यनो ॥ चित्त० ॥
 एम मंदो रस मान ॥ चतुर० ॥ १७ ॥ करणवीर्य विशेषथी ॥ चित्त० ॥
 दो ॥ गुन अगुन विशेष ॥ चतुर० ॥ न्यून करणवीर्ये करी ॥ चित्त० ॥
 उंठा कर्म कलेय ॥ चतुर० ॥ १८ ॥ अधिकरण आम्भव तणुं ॥ चित्त० ॥
 दुग्धि होय सदीय ॥ चतुर० ॥ नायकर्मनुं जीव ठे ॥ चित्त० ॥ अव्यक्त
 मनुं अज्ञोय ॥ चतुर० ॥ १९ ॥ अतिप्राय आरंभनो ॥ चित्त० ॥ कर्ता
 ठे मंत्त ॥ चतुर० ॥ शत्रादि कारण मेलवे ॥ चित्त० ॥ ते जाणो समारंभ
 ॥ चतुर० ॥ २० ॥ कर्मो आरंभ जेणे सभे ॥ चित्त० ॥ ते तो आरंभ जाण ॥
 चतुर० ॥ कृत कारंभ अनुमोदना ॥ चित्त० ॥ ग्रण ग्रणथी नव मान ॥
 चतुर० ॥ २१ ॥ नूत वंत्ता थावना ॥ चित्त० ॥ कास्यथी सत्ताधीश ॥
 ॥ चतुर० ॥ मन वच काय त्रियोगथी ॥ चित्त० ॥ गुणत एकाशी
 सदीश ॥ चतुर० ॥ २२ ॥ गुणतां सोस्र कपायथी ॥ चित्त० ॥ पारंसे
 उगु होय ॥ चतुर० ॥ सूत्रे नेद अनेक ठे ॥ चित्त० ॥ आम्भवना तुं
 ज्ञोय ॥ चतुर० ॥ २३ ॥ मोहनिर्मुक्ता जाणिये ॥ चित्त० ॥ अथ
 वसाय अमंम्य ॥ चतुर० ॥ ते सद्गु आम्भव नेद ठे ॥ चित्त० ॥ जाणो
 चित्त निशंक ॥ चतुर० ॥ २४ ॥ पण पण इंद्रिय अत्र ठे ॥ चित्त० ॥
 तेन उडि चार कपाय ॥ चतुर० ॥ पचिस क्रिया ग्रण योगनी ॥ चित्त० ॥
 नेद येनाधीश याय ॥ चतुर० ॥ २५ ॥ आम्भव क्रिया परिणामथी
 ॥ चित्त० ॥ परिणाम संकल्पथी होय ॥ चतुर० ॥ संकल्प आरंभ अ-
 ज्ञानथी ॥ चित्त० ॥ कर्मबंध एम ज्ञोय ॥ चतुर० ॥ २६ ॥ निधाय
 पर मनो हुवे ॥ चित्त० ॥ आम्भव एक अनेद ॥ चतुर० ॥ थंय पुण्य
 सेदथी ॥ चित्त० ॥ बहुविध कर्मना नेद ॥ चतुर० ॥ २७ ॥ ए सां-
 आम्भव मोहतां ॥ चित्त० ॥ प्रगटे संसर रूप ॥ चतुर० ॥ नति प्रमाद
 संसर दशे ॥ चित्त० ॥ नूदो नवजन्म रूप ॥ चतुर० ॥ २८ ॥ अति-

करण आलव तणां ॥ चित्त० ॥ निर्वर्तना निक्षेप ॥ चतुर० ॥ संजोग
निसर्ग जाणिये ॥ चित्त० ॥ चार जेद संक्षेप ॥ चतुर० ॥ २९ ॥ कि-
रिया चेष्टा शरिरी ॥ चित्त० ॥ धुर उपकरण ते जाण ॥ चतुर० ॥
वीजी किरिया शस्त्रनी ॥ चित्त० ॥ उपकरण निर्वर्तना मान ॥
॥ ३० ॥ पंच प्रकार शरिर तथा ॥ चित्त० ॥ निपावे मन वच काय ॥
॥ चतुर० ॥ ए मूख गुण निर्वर्तना ॥ चित्त० ॥ तत्त्वार्थ मन लाय ॥
॥ चतुर० ॥ ३१ ॥ काष्ट पापाण चित्रादि ते ॥ चित्त० ॥ कांइ वनावे
कोय ॥ चतुर० ॥ जे जे कीधुं शस्त्रयी ॥ चित्त० ॥ उत्तर निर्वर्तना
होय ॥ चतुर० ॥ ३२ ॥ निक्षेप कहिये स्यापवुं ॥ चित्त० ॥ चार जेद
तस मान ॥ चतुर० ॥ सहसाधिकरण प्रथम कयुं ॥ चित्त० ॥ अना-
जोग धिय जाण ॥ चतुर० ॥ ३३ ॥ त्रीजुं दुप्रमार्जना ॥ चित्त० ॥
अप्रतिपेक्षित चार ॥ चतुर० ॥ निक्षेप अधिकरण ठे ॥ चित्त० ॥
अर्थ तूणो तस सार ॥ चतुर० ॥ ३४ ॥ विण विचार उतावले ॥
॥ चित्त० ॥ उपकरण मूके कोय ॥ चतुर० ॥ सहसाधिकरण कहां ॥
॥ चित्त० ॥ दोष ईहां बहु होय ॥ चतुर० ॥ ३५ ॥ विण उपयोगे जे
मूकतुं ॥ चित्त० ॥ अनाजोग ते होय ॥ चतुर० ॥ हाणी कारण जीवतुं
॥ चित्त० ॥ करे दोष बहु सोय ॥ चतुर० ॥ ३६ ॥ प्रमार्जना अयथा-
र्थयी ॥ चित्त० ॥ मूके संजम हथियार ॥ चतुर० ॥ दोष ईहां बहु
ऊपजे ॥ चित्त० ॥ तृतीय जेद मन धार ॥ चतुर० ॥ ३७ ॥ विण देखे
मूके सिये ॥ चित्त० ॥ अप्रतिपेक्षित एह ॥ चतुर० ॥ ए चउ अविधि
न आदरे ॥ चित्त० ॥ संजमधर ठे तेह ॥ चतुर० ॥ ३८ ॥ शीत उष्ण
न विचारता ॥ चित्त० ॥ उपकरण मेलवे कोय ॥ चतुर० ॥ ते उपकरण
संयोजना ॥ चित्त० ॥ प्रथम जेद ए होय ॥ चतुर० ॥ ३९ ॥ गमता आ-
हारने पाननां चित्त० ॥ करे संयोगे जह ॥ चतुर० ॥ दोष लगे संजम
विषे ॥ चित्त० ॥ वीजो जेद प्रत्यक्ष ॥ चतुर० ॥ ४० ॥ दुप्रयोग त्रिय
योगनो ॥ चित्त० ॥ नीसर्गाधिकरण कहाय ॥ चतुर० ॥ सह मलि

एकादश कक्षा ॥ चित्त० ॥ दोष तजे निरमाय ॥ चतुर० ॥ ४१ ॥ एम
वहु विध आस्रव प्रत्ये ॥ चित्त० ॥ रोके संवरवंत ॥ चतुर० ॥ मनसुत
शीव स्वतंत्रता ॥ चित्त० ॥ पामे सूख अत्यंत ॥ चतुर० ॥ ४२ ॥

॥ दोहरा ॥

कह्यो आस्रव अधिकारण, कर्मबंधनूं मूल । जेह्यी जेह बंधाय ते,
कहुं सूत्र अनुकूल ॥ १ ॥

॥ ढाल (१३) तेरमी ॥ धर्म जिनेश्वर गाऊं रंगशं ॥ ए देशी ॥

दर्शन ज्ञान चरण गुणवंतनूं, समकित तपसीनूं जेह ॥ सुगुण नर ॥
अरिहंत सिद्ध आचारज मुनितणूं, पाठक आदिनूं एह ॥ सुगुण नर ॥

तत्त्व विचार सुधारस पीजीए, खहिये आतम रिद्ध ॥ सु० ॥ १ ॥ ए
आंकणी ॥ जे नर प्रत्यनीकपणूं आदरे, एह्यी विपरीत द्रोय ॥ सु० ॥

कर्मबंध करि जव जमतो रहे, मूढ जीव जेह कोय ॥ सु० ॥ तत्त्व०
॥ २ ॥ जे निन्दव होय सुगुरु तणो कदा, तेह मूढमती हीण ॥ सु० ॥

निंदे सदगुरु आदिक शुभ प्रते, कर्म अशुजने आधीन ॥ सु० ॥ तत्त्व०
॥ ३ ॥ ज्ञान दर्शन दाता सदगुरु प्रते, जेह नुपावे हो मूढ ॥ सु० ॥

आप अजाण ठतां कहे जाण तुं, जाणुं राखे हो मूढ ॥ सु० ॥ त०
॥ ४ ॥ करे उपघात सुगुरु आदिक तणो, सम्यक शास्त्रनो कोय

॥ सु० ॥ बंधी दूष्ट करम बहु दुःख सहे, मिथ्या मूढ ते होय ॥ सु०
॥ त० ॥ ५ ॥ शिवमार्गी जन ऊपर जे करे, निशदिन अधिको हो

छेप ॥ सु० ॥ अनिष्ट वचन बोले उत्तम प्रते, पामे बहु विध क्लेश
॥ सु० ॥ त० ॥ ६ ॥ करे अंतराय गुरु आदि तणो, ज्ञानादिकनो हो

विशेष ॥ सु० ॥ बांधे विविध प्रकारे अंतराय ते, खहे दुःख राशी
अशेष ॥ सु० ॥ त० ॥ ७ ॥ अरिहंतादिक दर्शनी आशातना, शीघ्र

संजमनी हो जाण ॥ सु० ॥ ते पगले पगले बहु दुःख सहे, पामे
अधिक अपमान ॥ सु० ॥ त० ॥ ८ ॥ ए खट अशुभ जाव जे आदरे,

वांधे दर्शन ज्ञानावर्ण ॥ सु० ॥ जाणि तजो खट ए अशुज जावने,
 राखि शुद्धातम चर्ण ॥ सु० ॥ त० ॥ ९ ॥ देतो देशना जे उनमार्गनी,
 सुमग नशावे हो कोय ॥ सु० ॥ मूढमती करि देवदरव हरे, जिन
 मुनि प्रत्यनीक होय ॥ सु० त० ॥ १० ॥ चेत्य संघ तणो प्रत्यनीक ते,
 वांधे दरशनमोह ॥ सु० ॥ कपाय नोकपाय वशे हूवो, जेहने अधि-
 को हो कोह ॥ सु० ॥ त० ॥ ११ ॥ वांधे चरणमोहनो दोय जेदघो,
 कपाय तथा नोकपाय ॥ सु० ॥ अधिक आरंज परिग्रह जे करे, वांधे
 नरकनुं हो आय ॥ सु० ॥ त० ॥ १२ ॥ गुरुजक्ति खांति करुणा कर, व्रत
 जोग कपायनी जीत ॥ सु० ॥ अद्भ धर्मादानी अज्ञावधर, शाताव-
 धनी ए रीत ॥ सु० ॥ त० ॥ १३ ॥ विपरित एथी अशाता वेदनो,
 करि हिंसादि कूकर्म ॥ सु० ॥ वांधे पापस्थानक सेवतो, जेणे न खटो
 शुद्ध धर्म ॥ सु० ॥ त० ॥ १४ ॥ तिर्यक आयु कूरु कपट वशे, वांधे राखी
 हो शब्द ॥ सु० ॥ मंदकपाय प्रकृती जेहने, दान कची होय
 निशब्द ॥ सु० ॥ त० ॥ १५ ॥ मध्यमकपायी मनुष्य आयु
 खहे, न करे अधिक कूकर्म ॥ सु० ॥ अविरती सम्यकद्रष्टि तथा,
 वाख तपस्वी शून धर्म ॥ सु० ॥ त० ॥ १६ ॥ अकाम निर्जरा करतो इडि-
 जयी, ए आदि वांधे देव आय ॥ सु० ॥ देशव्रती मनुष्य गिर्यंच जे,
 आयु देवनुं निपाय ॥ सु० ॥ त० ॥ १७ ॥ गर्व रहित मद कपट रहित जे,
 विषययी कांक्षिक विराम ॥ सु० ॥ मंदकपाय नहीं पर पीकतो, वांधे ठे
 शून नाम ॥ सु० ॥ त० ॥ १८ ॥ एहधी विपरित जे होय जगतमां, अ-
 शुज नाम करे वंध ॥ सु० ॥ गुणपेही मद कपट रहित सदा, सुतरुधि
 गुरुमित्र संबंध ॥ सु० ॥ त० ॥ १९ ॥ करे जक्ति जिन गुरुआदि तणी,
 वंध करे ऊंच गोत्र ॥ सु० ॥ एहधी विपरित जे जन जगतमां, वंधे ठे नीच
 गोत्र ॥ सु० ॥ त० ॥ २० ॥ जिन आणा पूजः जिन मार्गमां, विघ्न करे
 जन कोय ॥ सु० ॥ दान लाज जोग उपजोगनी, शक्ति हूणे नर सोय
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २१ ॥ रोके सुख जोगादिक जीवनां, हिंसा वश पण होय

॥ सु० ॥ बांधे दुविध पंच अंतराय ते, वाल मूढ जन सोय ॥ सु० ॥
 ॥ त० ॥ २१ ॥ दान लाज जोग उपजोगमां, न किजे वीर्य अंतराय ॥
 ॥ सु० ॥ आत्म लब्धि अनुजव रंगमां, रहिए शीव सदाय ॥ सु० ॥
 ॥ त० ॥ २२ ॥ दरशनविशुद्धि जेह आदरे, चुके न विनैय योग ॥
 ॥ सु० ॥ न लगावे अतिचार शिष्य विपे, क्षिण क्षिण ज्ञान ऊपयोग ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २४ ॥ जवजीरू निज शक्ति न गोपवे, दान संवेग ला
 खाग ॥ सु० ॥ खट विध बाह अच्यंतर तैप करे, मुनिसंजाल सोनाय ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २५ ॥ बैयावचे करे नित धर्मीनो, अरिहंतादिनी
 नेंकि ॥ सु० ॥ तेम सुरिश्चरनी सेवा करे, यथायोग्य निज शक्ति ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २६ ॥ सुतथर ने सुतपद नित सेवतो, प्रवचनजकि
 करे सार ॥ सु० ॥ आर्वेश्यक नित नित प्रते करे, मार्गप्रज्ञावना उदार ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २७ ॥ प्रवचन वात्सल्यता नित आदरे, ए सोखे पद
 धाम ॥ सु० ॥ सेवे तन्मय थई निज आत्ममां, बांधे जिनपद नाम ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २८ ॥ जे जिन शासन अधिक फेखाववा, तारवा जव्य
 सदाय ॥ सु० ॥ तत्त्वारथे दाख्यो अधिकार ए, तीर्थपती पद पाय ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २९ ॥ एम सावि बंधन कारण जाणीमे, तजिए तत-
 खीण तेह ॥ सु० ॥ मनसुख दरशन ज्ञान चरण खही, खहियेशिव सुख
 गेह ॥ सु० ॥ त० ॥ ३० ॥

॥ दोहरा ॥

कर्म बंध कारण कळो, कहुं व्रत थावि स्वरूप ॥ लहि निवृत्ति
 विजावधी, लहो समाधि अनूप ॥ १ ॥

॥ ढाल (२४) चौदमो ॥

॥ हुं तो नहीं रे नमुं जुजा देवने रे खो ॥ ए देशी ॥

हुं तो नहीं रे तजुं जिन धर्मेने रे खो, रुनी रुनी अरिहंत
 जीनी सेव महाराष्ट्रा नहीरे तजुं जिन धर्मेने रे खो ॥ ए ध्याकणी ॥

व्रत पहेले हिंसां तजी सेविए रे खो, शुद्ध आतम चरण अशेष महारा-
 खाख ॥ दंड प्राण हणो नहीं अव्ययी रे खो, जाव प्राण नवि हणि-
 ए लेश महाराखाख ॥ नहींरे० ॥ १ ॥ कांई अलीक वचन नवि
 बोखिए रे खो, क्रोधादिक वश थई कांई महाराखाख ॥ जिन आणाए
 वाक्य ऊचारिये रे खो, ऊष्टि राखी आतम गुण मांही महारा खाख ॥
 ॥ नहींरे० ॥ २ ॥ अण दिंधी परवस्तु नवि लीजिए रे खो, अव्य
 जावयी डुविध प्रकार महारा खाख ॥ ज्ञानादिक गुण मही धिर रहो
 रेखो, पुद्गल ग्रहणे नहि सार महारा खाख ॥ नहींरे० ॥ ३ ॥ नर नारी
 अग्रह नवि सेविथे रेखो, छोमि सुमतिनो रंग अजंग महारा खाख ॥
 अव्य जाव परिग्रह त्यागिथे रे खो, नवि राखो काइ मूर्च्छा संग
 महारा खाख ॥ नहींरे० ॥ ४ ॥ मुनि राखे ए पंच व्रत सर्वथीरे खो,
 ग्रहस्थोने होय देश विवेक महारा खाख ॥ एम चरण शरण ऊढ
 आदरेरे खो, जिन धर्मे अचल ऊढ टेक महारा खाख ॥ नहींरे० ॥
 ॥ ५ ॥ व्रत धिर अर्थे नित जावियेरे खो, व्रत पंचनी जावना पचीश
 महारा खाख ॥ शुद्ध आतम गुण प्रगटे सवेरे खो, एयी खहिये शुद्धात्म
 जगीश महारा खाख ॥ नहींरे० ॥ ६ ॥ इरियासनिंति सहित नित
 चाखवुरे खो, वारो पापयी मनने सदाय महारा खाख ॥ हिंसाकारी
 वचन नवि बोखवुरे खो, आदाननिक्षेपण दोष न खगाय महारा खाख
 ॥ नहींरे० ॥ ७ ॥ आहार पाणी विप्रोक्त्यो बिना न खियेरे खो, पंच
 पहेला व्रतनी जाण महारा खाख ॥ अहिंसा व्रत एयी विमलुं ग्हे
 रे खो, शिव साधन गुणगणखाण महारा खाख ॥ नहींरे० ॥ ८ ॥
 क्रोधे खोजे जय दास्ययी न बोखवुं रे खो, कांई अलीक वचन दुःख-
 दाय महारा खाख ॥ जिन आणो विचारी बोखिए रे खो, निज पर
 आतम सुखदाय महारा खाख ॥ नहींरे० ॥ ९ ॥ क्रोध खोज नय
 दास्य वश ना चशो रे खो, जाणि ए अहितकारी जाव महारा खाख ॥
 पंच जावना ए बीजा व्रत तणी रे खो, तेयी नाशे दूष्ट विजाव महारा

સાલ ॥ નહીંરે ॥ ૧૦ ॥ વસ્તિ અવગ્રહ પરિમિત વિચારિ છે રે સો,
 દાતા દિધો રજાવ્ય ઓહાર પાળ મહારા સાલ ॥ કાલ ક્ષેત્ર મર્યાદો
 રાખિને રે સો, સિયે વસ્તિ અવગ્રહ શુરૂ જાણ મહારા સાલ ॥ નહીંરે
 ॥ ૧૧ ॥ વાર વાર અવગ્રહ હૃદ વાંધિ છે રે સો, ય ચોથી જાવના હોય
 મહારા સાલ ॥ અવગ્રહ પરિમિત સાધર્મિથી રે સો, માગિ છેતાં પ્રીજા
 વ્રતની જોય મહારા સાલ ॥ નહીંરે ॥ ૧૨ ॥ વાર વાર સ્ત્રીકથા કરે
 નહીં રે સો, સ્ત્રી રૂઝિ અંગે નિરલે ન કોય મહારા સાલ ॥ પુરવ કામ
 ક્રિયા ન સંજાસતા રે સો, અધિક માદક ઓહાર ન હોય મહારા સાલ
 ॥ નહીંરે ॥ ૧૩ ॥ સ્ત્રી નપુંસક પશુ જિહાં રહે રે સો, વસ્તી ઓસન
 તેહ ન લેય મહારા સાલ ॥ ચોથા મહાવ્રતની ય પંચ જાવના રે સો,
 વ્રત રાલે સુલ્હ હોય અમેય મહારા સાલ ॥ નહીંરે ॥ ૧૪ ॥ શબ્દ રૂપ
 ગંધ રસ ફેરસ પંચને રે સો, રૂઝ અનિષ્ઠ ન ધોર મન માંહ મહારા સાલ
 ॥ પુદ્ગલ પક્ષાદ મહારા નથો રે સો, માહરી જ્ઞાયકતા શિવ ઠાંદ
 મહારા સાલ ॥ નહીંરે ॥ ૧૫ ॥ પંચ જાવના ય પંચ વિષય ત્યાગની
 રે સો, ધન વિષયનો લોજ ન કદાય મહારા સાલ ॥ રૂમ જાવના પંચ-
 વિશ જાવિય રે સો, પંચ વ્રત શુરૂ અલંકર રાખાય મહારા સાલ ॥
 ॥ નહીંરે ॥ ૧૬ ॥ ચિત્ત ચિંતે પંચ મહાવ્રત આદરયાં રે સો, મન
 વચ કાયથી નિરમાય મહારા સાલ ॥ વ્રત પાલી પલાવી અનુમોદતાં
 રે સો, જિન આણા આરાધક થાય મહારા સાલ ॥ નહીંરે ॥ ૧૭ ॥
 હિંસાદિ પંચ અવ્રત સેવતાં રે સો, અપકિત્તે આલોક પરલોક મહારા
 સાલ ॥ રાજદંત્રાદિક વહુ ડુઃલ્હ સહે રે સો, નિરય તિરિયકનાં
 ડુઃલ્હ યોક મહારા સાલ ॥ નહીંરે ॥ ૧૮ ॥ હિંસાદિક પંચ ડુઃલ્હ-
 દાય ઠે રે સો, તજે શાશ્વત સુલ્હ નિરૂપાય મહારા સાલ ॥ વલો મિત્ર
 દિક ચાર જાવના રે સો, જાવો નિરમલ ગુણ થિર થાય મહારા સાલ
 ॥ નહીંરે ॥ ૧૯ ॥ જગજીવ સહુ મિત્ર સમ જાણિને રે સો, તેહને
 તારવાની કીજીય વુઝિ મહારા સાલ ॥ કરુણા સહુ જીવ પરકીજી

रे सो, राखि डव्यने जाव विशुद्धि महारा साख ॥ नहीरे ॥ २० ॥
 आचारज वाचक मुनि खखी रे सो, साधु साधर्मिणी प्रमोद महारा
 साख ॥ धन्य हुं म्हारे उत्तम गुरु मर्या रे सो, को उत्तमनो विनय
 विनोद महारा साख ॥ नहीरे ॥ २१ ॥ हिंसक मिथ्याती आदि खखी
 रे सो, ते ऊपर राग न रोष महारा साख ॥ एम चित्त बोखे चार जा-
 वना रे सो, जावतां खहे निज गुण पोष महारा साख ॥ नहीरे ॥ २२ ॥
 खही चरण करणी शुद्धता रे सो, करी अनुजव रंग विद्यास महारा
 साख ॥ मनसुख शिव सुंदरिगुं रमे रे सो, आनंदपुरी शाश्वत वास
 महारा साख ॥ नहीरे ॥ २३ ॥

॥ दाख (१५) पंदरमी ॥ चेतन जाव ते चेतना जीहो, उखट

अचेतन जाव ॥ ५ राग ॥

पंचाचार आराधिए साखा टाखी सकख अतिचार, ॥ अरु
 जावे आतमा साखा, रमत खहो जवपार ॥ सुगुणनर आराधो
 धर्म, तजि दुरमति कूर्म ॥ सुगुण ॥ १ ॥ ५ आंकणी ॥

काख विनय बहुमानयी साखा, बखि भारी उपधान ॥
 पुणुं गोढी करि साखा, व्यंजन अरप प्रमाण ॥ सुगुण ॥ २ ॥
 जन अर्य उजय मधी साखा, खखि खहो तत्त्व विचार ॥
 ज्ञान आराधतां साखा, सहिये चवजख पार ॥ सुगुण ॥ ३ ॥
 कंखा पुगुं चना साखा, मूढदष्टि तजि सार ॥ नय ॥
 रिने साखा, कीजे तत्त्व विचार ॥ सुगुण ॥ ४ ॥
 बोखिए साखा, पिर करि सम्यकदष्टि ॥ वास्तव्य ॥
 साखा, करि प्रजावना पुष्ट ॥ सुगुण ॥ ५ ॥
 करो साखा, जेहूयी चवजय जाय ॥ वाग्नि ॥
 स्हेजे शिवसूख याय ॥ सुगुण ॥ ६ ॥
 साखा, पय समिति त्रय मुक्ति ॥ पद ॥

मुनिवर पामे मुक्ति ॥ सुगुण० ॥ ७ ॥ बाह् अन्त्यंतर तप तपो लाखा,
छादश विधे अति गुरू ॥ कुशलद्रष्टि राखो सदा लाखा, गिलाणत
तजिं वुरू ॥ सुगुण० ॥ ८ ॥ आजीविकादि न ईछिए लाखा, नहि
चाहो जवजोग ॥ पुद्गल जाव निरोदयी लाखा, तप शिव साधन
योग ॥ सुगुण० ॥ ९ ॥ फोरे सदा धर्म कार्यमां लाखा, आतम वीर्य
अमाय ॥ तप सुत ध्यानादि आदरे लाखा, गोपे न वीर्य कदाय
॥ सुगुण० ॥ १० ॥ जे जे कारण धर्मनां लाखा, तेहमां मन वच काय ॥
पिर वीर वीरज फोरये लाखा, आलस निंद नसाय ॥ सुगुण० ॥ ११ ॥
पंने आचार आराधये लाखा, नहि कीजे अतिचार ॥ मनसुख शिव
संपत्ति खदे लाखा, अचल विमल सूखकार ॥ सुगुण० ॥ १२ ॥

॥ दोहरा ॥

महाप्रनादिक वर्णव्या, देशव्रतादिक सार ॥ जाखुं सूत्राधारयी,
गुह्यातम हितकार ॥ १ ॥

॥ दाख (१६) सौखमी ॥ पाडखीपुस्ती शेरिए रमतां, रत्नाचिं-
तामणि साध्युंजी ॥ ए राम ॥

संवेगने निरवेदने थरये, जगत स्वरूप विचारोरे ॥ जावना अ-
हित्यादिक थोर, मनथी कव न विसारो ॥ विरती रस खीजेजी, आत्म
अनुभव अत्याम, अमृत रस पीजेजी ॥ १ ॥ ए आंकणो ॥ प्रनाद
वगे इत्य जाव प्राणनी, हाणी कथहु न कीजेजी ॥ जिन शासन
अहिं समस्ति गर्भा, देशविरती आदरांजे ॥ विरती० ॥ २ ॥ सात
धातुने माने मजथी, दुगंठित ए देहोजी ॥ रोग अनेरुनुं नाजन
एहिज, दुःखदायक दुःख गेहो ॥ विरती० ॥ ३ ॥ जगत पदारथ
सवि पुद्गलना, मिण मिण उरजे विणसेजी ॥ मिणमां ईष्ट अनिष्ट
खीजमां, देखी मूरव दरये ॥ विरती० ॥ ४ ॥ सवि पुद्गल अपिर
समज जन, जगनी पंड प्रवतजी ॥ मूर्ख जोगनी वुद्ध देखी, माने

सुख अत्यंत ॥ विरती० ॥ ५ ॥ रागादिक परमाद आदस्तां, दुविधें
हिंसा जन्मेजी ॥ ईंद्र आदि दश ड्रव्यप्राणनी, हाणि करी रस
मनसें ॥ विरती० ॥ ६ ॥ जावप्राण ज्ञानादि जीवना, ते कवडू नवि
हाणियेजी ॥ जव ज्रमण बहु दुःखनुं कारण, हाणि जाणि परिहरिये
॥ विरती० ॥ ७ ॥ पंदर जेदे प्रमाद कसो ठे, पंच विषय इंद्रोनाजी ॥
चार कपाय ने विकया चारे, निज्जा रागादिक जीना ॥ विरती० ॥ ८ ॥
स्वपर जीवना सुख हाणीधी, हिंसा श्रीजिन दाखीजी ॥ स्वपर
जीव हाणि नवि कोजे, निज गुण निरमल राखी ॥ विरती० ॥ ९ ॥
वध बंधन ठाव ठेद न कीजे, जार अधिक नवि जरियेजी ॥ जात पाणि
वीठोह जीवने, प्रमाद वशे नवि करिण ॥ विरती० ॥ १० ॥ मंत्र
उत्तन जूठां देखाडी, कष्टमां कोईने न पाडोजी ॥ गुप्त बात निज ना-
रिधी जाणी, रहस्य नवी देखानो ॥ विरती० ॥ ११ ॥ मृत्वा उपदेश
न दिजे कोईने, कूनो खेख न खखिएजी ॥ साचुं पण दुःखकारी न
बोखो, धिय व्रत रस ईम चखिए ॥ विरती० ॥ १२ ॥ पर ड्रव्य नवि
हरवुं त्रीजे, थूख जेद तस पंचजी ॥ चोरि आणेली वस्तु न लीजे,
जेख न कीजे रंच ॥ विरती० ॥ १३ ॥ दान आदिमां राज विरुद्ध
नहीं, कूनां तोख न मापोजी ॥ मदद कांई चोरने नवि दांजे, त्रीजा
व्रत फल चाखो ॥ विरती० ॥ १४ ॥ परदारा पर पुरुषयी क्रीडा,
चोथा व्रतयी न कीजेजी ॥ स्थूल अग्रह तजिने आवक, समता संग
रमीजे ॥ विरती० ॥ १५ ॥ अपरिग्रहिता ने परनारी, अनंग किना
नवि कीजेजी ॥ पर विवाह जोडावो न कवडू, तिब्र राग ठंडीजे ॥
॥ विरती० ॥ १६ ॥ धन धान्य क्षेत्रने वस्तु, रूपुं सोनुं जाणोजी ॥
कूप दुपद चौपद मर्यादा, राखो ड्रव्य प्रमाणो ॥ विरती० ॥ १७ ॥
दश दिशानो गमण प्रमाण ते, कीजे व्रत गुण हेतेजी ॥ टाखि पंच
अतिचार एदना, राखो व्रत अखेदे ॥ विरती० ॥ १८ ॥ उर्थ अधो
तिर्यंग दिशि नीमथी, न जाय मर्यादा वधारीजी ॥ एक दिशि त्यागी

બીજી વધારે, એમ કુમતી નિવારી ॥ વિરતી૦ ॥ ૧૯ ॥ છીધું નેમ
 સંજાણ ન રાલે, એમ પણ વિધિ અતિચારોજી ॥ નિર્મલ વ્રત રાલિ
 હિત કારણ, એ વિધિ દોષ નિવારો ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૦ ॥ મદિરા માંસ
 જઠ્ઠાણ નવિ કીજે, ફૂલ ફલ ને ગંધ માલાજી ॥ જોગ ઠપજોગનું નીમ
 કરીને, ઢોડો મોહના ચાલા ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૧ ॥ અજઠ્ઠ યાવિશ નવિ
 વાપરિયે, અનંતકાય યત્રીશજી ॥ સચિત સળો પ્રતિબંધ ન કીજે,
 અપક તજો નિશદીશ ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૨ ॥ હુપક આહારને રચણો
 જોજન, ફૂલાં ફલ નિવારોજી ॥ જીવ દયાનું કારણ જાણો, એ વિધિ
 વ્રત નિરપારો ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૩ ॥ સચિત ડ્રવ્ય વિગયને વાણી, તે-
 ચોષ વસને કુસુમોજી ॥ વાહન શયન વિલેપન ધ્યાનને, વ્રહ્મ દિશિ
 જઠ્ઠ નીમો ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૪ ॥ ચોદ નીમ એ નિત્ય આદરિયે, નવિ
 ચૂકો કોઈ વારજી ॥ તુચ્છ ફલ વિષ જઠ્ઠ નિવારો, રાલો વ્રત ડ્રઢ
 સાર ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૫ ॥ અંગારા કરી મત વેચો, હાનુ ચામ મતિ
 વણજોજી ॥ વન ન ઠેઠાવો સરે ન ફોરવો, કથહૂ ન વણજો કિંણજો
 ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૬ ॥ જાંઠીકર્મ ન કીજે કથહૂ, નિષંઠેન દર્વ વાણજી ॥
 પોણેણ કર્મ ન કીજે કથહૂ, શક્તિનું કર્માદાન ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૭ ॥
 દેને રસે વ્યાપાર ન કીજે. વિધે વ્યાપાર તજીજેજી ॥ કેશ વણજ
 અસંજેંતિપોષણ, તજિ વ્રત શુદ્ધ ડ્રઢ કીજે ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૮ ॥ પંદર
 કર્માદાન એ મોટાં, કારણ પાપ કરમનુંજી ॥ જિન ખર્મે ડ્રઢ રંગ
 ખરીને, રાલો મૂષ ખરમનું ॥ વિરતી૦ ॥ ૨૯ ॥ પંદર કર્માદાન તજીજે,
 ગુણવ્રત બીજું ખારીજી ॥ વિશ અતિચાર પહના જાણો, ચિતપી
 દૂર નિવારી ॥ વિરતી૦ ॥ ૩૦ ॥ આઠમે અનરયદંડ ન કીજે, સહન
 અયં વિશ કોઈજી ॥ શસ્ત્ર અગ્નિ મૂષાસ ને યંત્ર, જેહ્યી હિંસા હોઈ ॥
 ॥ વિરતી૦ ॥ ૩૧ ॥ તૂણ કાઠ મૂષ મંત્ર ને યોષપ, પોતે કાંઈ ન દી-
 જેજી ॥ બીજા પાસે નવિ દેવરાવો, અનરય પાપ ન કીજે ॥ વિરતી૦
 ॥ ૩૨ ॥ નુશ્વ ઠવદ્ય વિલેપન એ, વ્રહ્મ આસન આગરજી ॥ વિશ

कारण कोईने नवि दीजे, कीजे चरणनुं शरण ॥ विरती० ॥ ३३ ॥
 कंदर्प वश कूचेष्टा न कीजे, पाप अधिकरण न कीजेजी ॥ पापकारी
 शब्द नवि बोलीजे, निरमल व्रत फल लीजे ॥ विरती० ॥ ३४ ॥
 विषय जोगनी वस्तु कोईने, देवानुं शुं कामजी ॥ आप आपणी आ-
 त्म शक्तिमां, कीजे घिर आराम ॥ विरती० ॥ ३५ ॥ मिथ्या पाप
 उपदेश न दीजे, बहु विष अनरण त्यागोजी ॥ गुणव्रत एम तिन
 निरमल राखी, आत्म काजे लागो ॥ विरती० ॥ ३६ ॥ अनरण वंन
 व्रत एम पाखीजे, अणुव्रतने गुणकारीजी ॥ दरशन ज्ञान चरण आ-
 राधो, मनसुखपी शिवकारी ॥ विरती० ॥ ३७ ॥

॥ दोहरा ॥

पंच अणुव्रत वर्णव्यां, तिन गुणव्रत सुखकार ॥ चड शिखाव्रत
 दाखगुं, श्री जिन वचनाधार ॥ १ ॥

ढाल (१७) सत्तरमी ॥ हो सुखकारी आ संसार धकी जो मुजने
 उद्धरे ॥ ए देशी ॥

नवमे सामायक आदरिये, मन वच काया व्रण द्रव करिये ॥
 पुद्गल ममता सवि परिहरिये, तजी राग द्वेष प्रातिक हरिये ॥ हो
 चेतनजी आत्म अनुभव अमृत रस जर पीजे, नरत्नव पासो प्रमाद
 तजीने संजम लाहो लीजे ॥ ए थांकपी ॥ १ ॥ दुःप्रणिधान त्रिविध
 तजिये, दोष घनि थाव धरता नजिये ॥ टाखी परसंग आत्म
 यजिये, धीर वीरज राखी सुमती नजिये ॥ हो चेतनजी० ॥ २ ॥
 एक ठामे घिर आसन धारी, तन वच नन चंचलता टाखी ॥ निरमल
 निज सत्ता निहाली, जिन आणाए द्रष्टि जाली ॥ हो चेतनजी० ॥ ३ ॥
 द्रव्य चाव धकी सावध ठंकी, निज दरशन ज्ञान चरण मंडी ॥ शुद्ध
 नय सुतपद द्रव अज्यासी, निज आत्म ध्यावो अविनाशी ॥ हो
 चेतनजी० ॥ ४ ॥ दिशा अवगाहीने रहिए, त्यांधी बाहिर शब्द

नवि कहिय ॥ समता धरिने सुत रस लहिण, ज्ञानादिक गुणमां गह
 गहिण ॥ हो चेतनजी० ॥ ५ ॥ बाहिरयो कांई न मंगावो, कांई बाहिर
 पण नवि भेजावो ॥ बाहिर निज रूप न देखावो, ना कंकर बाहिर
 कृपावो ॥ हो चेतनजी० ॥ ६ ॥ करि पोषध रहि पोषध शास्त्रे, निज
 शुद्धात्म गुण संत्रासे ॥ संयारा विधि कांई नवि चूके, परमाद वरो
 विधि नवि मूके ॥ हो चेतनजी० ॥ ७ ॥ आहारादिक चिंता नरि
 कीजे, ज्ञानादिक गुण गण पोपीजे ॥ रागादिक दोष संकल वारी,
 धिर रहिण शुद्धात्म अधिकारी ॥ हो चेतनजी० ॥ ८ ॥ असूरो पोषे
 नरि खीजे, उणे कासे नवि पाखीजे ॥ देववंदन काल न चूकजे,
 समताय निज गुण ध्यायीजे ॥ हो चेतनजी० ॥ ९ ॥ शुद्ध आहारा-
 दिक मुनिने दीजे, सचित पन्थिबंध नविकीजे ॥ देवायुद्धे परनुं अपनुं
 अणदेवा युद्धे कहे परनुं ॥ हो चेतनजी० ॥ १० ॥ तप चरण कण
 मुनि गुण धारी, दान देतां मन मच्छर वारी ॥ दान दीजे जकि बहु
 सन्माने, मुनिवर वरते जेम शुन ध्याने ॥ हो चेतनजी० ॥ ११ ॥
 देतां अनिचार न कांई करे, मुनिने देतां मन हर्ष धरे ॥ दातानां
 बहु प्रातिक्रि जाये, शुनदानां मुख संपनि पावे ॥ हो चेतनजी० ॥
 ॥ १२ ॥ असंजतिने नविदान दिये, कांई राग तथा कांई छेप सीये ॥
 जो मुग्धी के दुःखी होवे, सम्यकधर निज गुण किम खोवे ॥ हो
 चेतनजी० ॥ १३ ॥ संजर्मीने में नवि दान दियो, पण देवा हरसे
 अति दियो ॥ प्रागुक्त अग्रादिक हमे देइनुं, देई दान ज्ञानादिक गुण
 छेइनुं ॥ हो चेतनजी० ॥ १४ ॥ एम बारे प्रत ऊढता थारो, अने
 संवेचन ठे सारो ॥ कपाय सवी पतखा कीजे, तजी थाहार पान तन
 रोपंजे ॥ हो चेतनजी० ॥ १५ ॥ ईह सोगाशंसा नवि धारूं, पर
 सोगाशंसा निवारूं ॥ जीवित थाशंसा पण न करूं, मरणाशंसा पण
 चिन न धरूं ॥ हो चेतनजी० ॥ १६ ॥ काम जोग तयी थाशंसा
 ननुं, निज दर्शन ज्ञान चरित ननुं ॥ एम आवक बारे प्रत थारो,

चारित्र उमाहे सुखकारी ॥ हो चेतनजी० ॥ १७ ॥ विरतिधी परम
विरती आवे, क्षिण क्षिण निज ज्ञायकता जावे ॥ मनसुख रंगे शिव
सुख पावे, फरी ए संसारे ना आवे ॥ हो चेतनजी० ॥ १८ ॥

॥ दोहरा ॥

शब्द रहित व्रती कदा, शब्द युक्त व्रती नाहि ॥ शब्द सहित
व्रत जो धरे, जमे चतुरंगति मांहि ॥ १ ॥ माटे शब्द न राखिए, माया
मिथ्या निदान ॥ शब्द रहित व्रत आदरो, पामो सुख अमान ॥ २ ॥
प्रमाद त्यां हिंसकपणुं, विण प्रमाद नहि तेह ॥ सहित प्रमाद बाहिर
दया. तो पण हिंसक एह ॥ ३ ॥ माटे तजी प्रमादने, धिर उपयोग
अनोख ॥ धारि धर्म शुक्ल सदा, खडो निज गुण रंग चोख ॥ ४ ॥
आगारी अणपारी दो, देश सर्व व्रत धार ॥ शेष अव्रती जे रक्षा, ते
जमशे संसार ॥ ५ ॥ शंका कंखा दुगंधनां, तजि धारो जिनवाण ॥
स्तवन प्रशंसा कुलिंगीनी, समकित अतिचार ए जाण ॥ ६ ॥ वृद्धि
व्रत वार तणा कदा, बहु विध जे अतिचार ॥ टाळी व्रत अढ राखिए,
शुद्ध स्वजावाचार ॥ ७ ॥ व्रत आदि अधिकार ए, दाख्यो क्षेश विचार ॥
बंध हेतु कांइ दाखशुं, श्रोता धारो सार ॥ ८ ॥

ढाळ (१८) अठारमी ॥ ए व्रत जगमां दिवो मेरे प्यारे ॥ ए राग ॥

मिथ्यादर्शन ने अतिरति वृद्धी, प्रमाद कपायने योग ॥ पंच
कारण ए कर्मबंधनां, तजि खडो शिवमग योग ॥ हो जविया जिन
दर्शन रस छीजे, ज्ञान सुधारस पोजे, हो जविया जि = ॥ ए आंकणी
॥ १ ॥ मिथ्यारुची अनादि जीवने, ते अग्रहित मिथ्यात ॥ कुगुरु
यकी मिथ्यात ग्रहे जे, अजिग्रहित मिथ्यात ॥ हो जविया ॥ २ ॥
ग्रहित मिथ्यात ठे पंच चेदयी, प्रथम एकांते माने ॥ अनंत धर्ममयी
वस्तुने, एक धर्ममय जाणे ॥ हो जविया ॥ ३ ॥ हिंसादिक जे धर्म-
यी विपरित, तेहने माने धर्म ॥ धर्म खली अधर्म आदरतो, बांधे

बहुविध कर्म ॥ हो जविया० ॥ ४ ॥ जीव मांहे अजीवनी श्रद्धा, अ-
 जीव प्रते जीव माने ॥ धर्म प्रते अधर्म कहे ते, अधर्माने धर्म प्रमाणे
 ॥ हो जविया० ॥ ५ ॥ कुगुरु प्रते सुगुरु निरधारे, सुगुरुने कुगुरु
 उचारे ॥ मुक्त प्रते अमुक्त कहे एम, अमुक्तने मुक्त स्वकारे ॥ हो
 जविया० ॥ ६ ॥ देवप्रते अदेव कहे एम, अदेव देव करि जाणे ॥ एम
 बहु विध विपरीत वासना, होय मिथ्या अजिमाने ॥ हो जविया० ॥ ७ ॥
 तीनसय त्रैसठ पाखंडो, बहु मिथ्यातना जेद ॥ सम्यक तत्त्व सुज्ञान
 लहीने, किजे मिथ्यात छेद ॥ हो जविया० ॥ ८ ॥ देव अदेव सु-
 गुरु कुगुरुने, मोक्षार्थे आराधे ॥ विनय करे वेहुनो एक सरखो, चउ
 गति मारग साधे ॥ हो जविया० ॥ ९ ॥ जिन देशत नवतत्त्व मांहे
 जस, शंका विविध प्रकारो ॥ चोयो जेद मिथ्यातनो ए तो, जाणी
 शंका निवारो ॥ हो जविया० ॥ १० ॥ जीव अजीवादिक नवि जाणे,
 गहल रूप होय अंध ॥ पंच मिथ्यात जेदनो एह, दाख्यो संक्षेप
 प्रबंध ॥ हो जविया० ॥ ११ ॥ खटकायनी हिंसा नवि त्यागे, पंच
 विषयनो जोग ॥ निज मन धिरता कबहु न धारे, नार ए अविरति
 योग ॥ हो जविया० ॥ १२ ॥ पंच अव्रत थकी न निवर्त्ते, बलि त्रिजोग
 क्रियाथो ॥ कर्मबंध करि एहथी बहुविध, नवि निकसे जवमांथी ॥ हो
 जविया० ॥ १३ ॥ पंदर विधे प्रमाद सेवतो, तेम बलि चार कषाय ॥
 जोग चपलता बहुविध करतो, कर्मबंध बहु थाय ॥ हो जविया०
 ॥ १४ ॥ राग द्वेष वश जीव पुद्गलनो, सर्व प्रदेशे संबंध ॥ प्रकृति
 स्थिति अनुज्ञाग प्रदेशनो, चार प्रकारे बंध ॥ हो जविया० ॥ १५ ॥
 लोकाकाश असंख्य प्रदेशे, वर्गणा विविध प्रकार ॥ काल अनादि
 सदाय जरी ठे, ते मांहे कर्मण सार ॥ हो जविया० ॥ १६ ॥ आव
 प्रयोग ठे तेहनारे, स्नेहथी जीव बंधाय ॥ ज्ञानावरणादिक करमना,
 आठ प्रकारज थाय ॥ हो जविया० ॥ १७ ॥ प्रकृति कहिये कर्म

टेवने, स्थिति कालनुं मान ॥ कर्म तणो विपाक शुभाशुभ, ते थनु-
नव रस जाण ॥ हो जविया ॥ १८ ॥ पुद्गल वर्गणा आत्म प्रदेशे,
बंधे प्रदेशनो बंध ॥ आत्म रमण करि कर्म जेदो, टाखि अनादि
कुबंध ॥ हो जविया ॥ १९ ॥ मूल प्रकृति आठज जाणो, उत्तर
एकसय अरुयाली ॥ ज्ञानावरणनी पंचज कहिये, दरशन नवत्रिंध
जाली ॥ हो जविया ॥ २० ॥ शाता अशाता दोय वेदनी, मोहति
अज्ञावीश ॥ अंतरायनी पंच प्रकारे, आयु चार जगीश ॥ हो
जविया ॥ २१ ॥ गोत्र ऊंच नीच दोय प्रकारे, नामकर्मनी प्राणुं ॥
सत्ताय एम दाखी श्रुतमां, इगसय वीश बंध मानुं ॥ हो जविया ॥
२२ ॥ उदय होय एकसय चाविश, एम दाखी जगदीश ॥ कर्म
सत्ता हणि शुद्धातम लहो, विलसो स्वगुण जगीश ॥ हो जविया ॥
२३ ॥ कर्मबंध पररमणधी होवे, निज रमणे शिव लहिये ॥ शिवसंगे
रंगे आनंदे, मनसुख शिवधर रहिये ॥ हो जविया ॥ २४ ॥

॥ दोहरा ॥

स्थूल स्वरूप कहुं कर्मनुं, कहुं कहु सूक्ष्म रूप ॥ सहजानंद अज्या-
सधी, आतम सिद्ध स्वरूप ॥ १ ॥

॥ ढाल (१९) ओगणीशमी ॥ एसो कर्म अतुल बलवान जग-
तकुं पीरु रह्यो ॥ ए राग ॥

एसो कर्म अतुल बलवान, जगत जीय पीड रह्यो ॥ कोई बंधे तत्व
अजाण, पुद्गल रस कीरु रह्यो ॥ ए आंकणी ॥ निश्चय राग विरोध-
धीरे, बंधे अडविध कर्म ॥ आतम रमणे आतमारे, हरे कर्मना मर्म
॥ जगत ॥ १ ॥ निज ज्ञायकता नवि लखीरे, देखत ज्ञेय अनेक ॥
ममत करि परज्ञेयमारे, शुध पद नूढ्यो ठेक ॥ जगत ॥ २ ॥ ममता
वशधी ऊपज्यारे, राग रोष बहु दोष ॥ कर्म वर्गणा ग्रहणधीरे, बध्यो
कर्मधन पोष ॥ जगत ॥ ३ ॥ सिद्ध समाधिमय सदारे, जे जाणे

निजरूप ॥ दरशन ज्ञान चरणमयीरे, रम्य. रमण. सुखरूप ॥ जगत०
 ॥ ४ ॥ व्यवहारे पंचास्त्रवेरे, कर्म. कर्णणा आय ॥ रमतां पुद्गल. चाक
 मारे, अष्ट कर्म बंधाय ॥ जगत० ॥ ५ ॥ ज्ञान विना. ममता रेरे,
 ममतायी. मिथ्यात ॥ अविरति. प्रगटे तेहथीरे, प्रमाद. कपाय विख्यात
 ॥ जगत० ॥ ६ ॥ जोग चपलता तेहथीरे, पुद्गल स्नेह विकार ॥
 कर्मबंध तेथी करीरे, जमे चळगति कंतार ॥ जगत० ॥ ७ ॥ शुभाशुभ
 विकल्पथीरे, सहि निवृत्ती न लेश ॥ ज्ञानादिक चळ मळ हुवारे,
 जोगत बहुविध क्लेश ॥ जगत० ॥ ८ ॥ ज्ञानसुधारस पानथीरे, सकल
 विकल्प विलाय ॥ ऊढ समता समजावमारे, अष्ट करम क्य. थाय
 ॥ जगत० ॥ ९ ॥ ज्ञान दर्शनावरणनीरे, वेदनी ने अंतराय ॥ तिस
 कोडाकोनी सागरूरे, स्थिति कही जिनराय ॥ जगत० ॥ १० ॥ सितेर
 कोमाकोडी मोहनीरे. तेग्रिश सागर आय ॥ नाम गोत्र दोय जाणि-
 परे, वीश कोडाकोनी थाय ॥ जगत० ॥ ११ ॥ ए उकोस थिति कहीरे,
 वेदनी मुहूरत वार ॥ नाम गोत्र अरु मुहूर्तनीरे, जघन्य स्थिति मन
 धार ॥ जगत० ॥ १२ ॥ पंच कर्म अंतमुहूर्तनीरे, जघन्य स्थिति कही
 एह ॥ शुद्ध स्वजावाचरणथीरे, स्थिति रस ठेशे एह ॥ जगत० ॥ १३ ॥
 मोहनी कर्म तणी स्थितिरे, सामान्ये कहि जेह ॥ सितेर कोमाकोनी
 सागरूरे, कहुं विशेषे तेह ॥ जगत० ॥ १४ ॥ चालिश कोडाकोडी
 सागरूरे, स्थिति ठे सोल कपाय ॥ पुरुष हास्य रति तोननीरे, दश
 कोडाकोडी थाय ॥ जगत० ॥ १५ ॥ जय शोग अरति तपारे, डुगंधा
 नपुवेद ॥ विश कोमाकोडी सागरूरे, उकोस स्थितिनो, जेद ॥ जगत०
 ॥ १६ ॥ पंदर कोमाकोनी सागरूरे, नारिवेद स्थिति होय ॥ मिथ्या-
 मोह तण। कहीरे, सितेर कोडाकोनी जोय ॥ जगत० ॥ १७ ॥ सम-
 कित मिश्रमोहनी तणोरे, होय न बंध कदाय ॥ मिश्रमोहनी उदय
 तोरे, अंतरमुहूरत थाय ॥ जगत० ॥ १८ ॥ साधिक वासवसागरूरे,

चदय समकितमोह ॥ निश्चय आतम ध्यावतांरे, मोहनी होय विमोह
 ॥ जगत० ॥ १९ ॥ घनघाती चठ कर्मनोरे, अशुज कटुक अनुजाग ॥
 चार अघातीनो कक्षोरे, शुज अशुज रस लाग ॥ जगत० ॥ २० ॥ मति
 श्रुत अवधि मन तयारे, निरमल केवखनाण ॥ पंच प्रकार ठे ज्ञान-
 नारे, तिन विपरीत अनाण ॥ जगत० ॥ २१ ॥ चक्षु अचक्षु ओहि-
 नेरे, केवलदर्शन होय ॥ निद्रा निद्रानिद्रा कहीरे, ग्रीजी, प्रचक्षा
 जोय ॥ जगत० ॥ २२ ॥ प्रचक्षाप्रचक्षा चोथी कहीरे, धीणझि पंचमि
 जाण ॥ सह मखि दर्शनावरणनारे, ए नव जेद प्रमाण ॥ जगत०
 ॥ २३ ॥ शाता अशाता वेदनीरे, मोहनि दोय प्रकार ॥ पणवीश चारित्र
 मोहनीरे, दर्शनमोह त्रय धार ॥ जगत० ॥ २४ ॥ कयायमोहनी
 सोल ठेरे, नोकपाय नव जाण ॥ नरक तिरिय मनु देवनुरे, आयु चार
 प्रमाण ॥ जगत० ॥ २५ ॥ पिंक प्रकृती चौदनारे, पांसठ जेव ते थाय ॥
 त्रस थावर दश दश मखेरे, वीश जेद चिच लाय ॥ जगत० ॥ २६ ॥
 प्रत्येक प्रकृती आठ ठेरे, सवि मखि त्राणुं थाय ॥ उंच नीच दोय गोत्र
 ठेरे, दानादि पण अंतराय ॥ जगत० ॥ २७ ॥ ड्रव्ययी पुद्गल वर्ग-
 णारे, बंधे जीव प्रदेश ॥ जावे अशुद्ध उपयोगमांरे, रागादि दोष विशेष
 ॥ जगत० ॥ २८ ॥ जीव प्रदेश असंख्यमांरे, प्रतिप्रदेशे जाण ॥ पुद्-
 गल वर्गणा जाणियरे, अनंतानंत प्रमाण ॥ जगत० ॥ २९ ॥ अज्ञानादि
 टेव जेरे, तेह प्रकृति नाम ॥ एम थावे कम्मपयनिनोरे, जथावत
 प्रकृती नाम ॥ जगत० ॥ ३० ॥ सम्यक चरण रमण करीरे, ठेदि कर-
 मनुं मूख ॥ शिवसंपति मनसुख छहेरे, सहजातम अनुकूल ॥ जगत० ॥ ३१ ॥

॥ दोहरा ॥

कसो, कर्म अधिकार ए, वखि कहुं कांई विशेष ॥ आतम शक्ति
 फोखी, निज धन, खडो अशेष ॥ १ ॥ समिति गुप्ति आदि कहुं, संव-
 रलो अधिकार ॥ जे सेवे मुनिवर सदा, पामे जवजल पार ॥ २ ॥

॥ ढाख (२०) वीशमी ॥ प्रथम जिनेश्वर प्रणमीए ॥ ए देशी ॥

आहार निहार विहारने, अरये मुनिवर जाय ॥ हाथ साक्षातीन
मांदि आखोकी आगे चले, जेम जंतू न हणाय ॥ १ ॥ आहु थवुं
देखे नहीं, मनमां जांति न कोय ॥ नहि चित्त राग विरोध बोध सुतो
सदा, जेम संजम डढ होय ॥ २ ॥ जापा बोले विचारीने, राखी श्री
जिन थाण ॥ असिक वचन नयि बोले क्रोधादिक वश यई, एवा हांय
जुजाण ॥ ३ ॥ बोप बेतासीश टाखीने, आहारादि खीये शुद्ध ॥ सेत
आहार चउ दोष तजी ठेयासिश ईम, राखे सजम बुद्ध ॥ ४ ॥ संजम
उपकरणो सयं, जोइ प्रमाजी विशेष ॥ खेये मूके अत्रांत प्राणिनी हाणी
नहीं, कोइ प्रकारे रे खेश ॥ ५ ॥ परववणा मख सूत्रनी, वसि आह-
रादिक कांय ॥ हाण जंतुनी होय न एम संतासता, उपयोगी चित
मांय ॥ ६ ॥ सम्यक समिति पंच ए, राखे मुनिवर शुद्ध ॥ संजम कारण
देह नेह विण साचये, वरते न जीव विरुद्ध ॥ ७ ॥ मन वच काय
प्रियोगनी, बारि चपस्रता दूर ॥ गुप्त राखे संजममां चरण धीरता वधे,
अनुजव रस जरपूर ॥ ८ ॥ विकल्प तजी समनावमां, ध्यान गुरुज
डढ धीर ॥ ध्यातां डव्य प्रजाय अनेद शुद्धात्मयो, मनसुख खे
चवतीर ॥ ९ ॥

॥ ढाख (२१) एकवीशमी ॥ वेदनी कर्मना अगिआर परिसह विरे ॥

॥ हुं वारी पना तुज जाण न देश ॥ ए राग ॥

हुं अविनाशी आत्मारे अप्पा, अमर अजर निहंद, हुं निरवय
एक चेतनारे अप्पा, अक्षय ज्ञानानंद मुझानी अप्पा धारो सद्ध
विरेक, ज्ञानानंदमय ठेक ॥ मुझानी ॥ ए आंरणी ॥ १ ॥ दुषांन
ने देह ठेरे अप्पा, देहयो विन्न हुं ठेक ॥ अनुधित गुणमय सदा
अप्पा, ए मुज ठेक विरेक ॥ मुझानी ॥ २ ॥ ज्ञानामृत रस नृव तुर
अप्पा, नृपांन ठे देह ॥ म्हाकं न गिसे तेहयोरे अप्पा, हुं शांति

रस गेह ॥ सुज्ञानी० ॥ ३ ॥ ज्ञानानंद रसे जख्यो रे अण्णा, तृपातु-
रता नवि होय ॥ तृपा खगी जे देहमां रे अण्णा, देह न म्हारी कोय
॥ सुज्ञानी० ॥ ४ ॥ फरस रहित हुं आतमारे अण्णा, किम करि
फरसे शीत ॥ फरस विना निरजय सदारे अण्णा, उँष्य तणी नहीं
चीत ॥ सुज्ञानी० ॥ ५ ॥ वज्रमयी मुज अंग ठेरे अण्णा, शुद्ध अस्-
स्य प्रदेश ॥ दंशे मशक आदि तणारे अण्णा, डंस न होय प्रवेश
॥ सुज्ञानी० ॥ ६ ॥ मुज ज्ञायकतामां वसेरे अण्णा, लोकालोक अनंत
॥ देह उदय जे विचरवुरे अण्णा, चर्यां दुःख न संत ॥ सुज्ञानी० ॥ ७ ॥
घाके दुःखे देह तेरे अण्णा, में जाण्यो तसु मर्म ॥ पर परिणति मा-
हरी नहिरे अण्णा, में सख्यो आतम धर्म ॥ सुज्ञानी० ॥ ८ ॥ ममता
मुज पदनी नहिरे अण्णा, में त्याग्यो पर गर्व ॥ पुद्गल गुणपरजायनुं
रे अण्णा, काम न वंछू सर्व ॥ सुज्ञानी० ॥ ९ ॥ संजम काज विहार
ठेरे अण्णा, पर चिंता नहि मुज ॥ देह खेदयी जे विहे रे अण्णा, ते
तो जाण अयूज ॥ सुज्ञानी० ॥ १० ॥ आतम ज्ञयादि चवरे अण्णा,
शय्या माहरे पद ॥ पुद्गल शय्या देहनीरे अण्णा, त्यां माहरे द्यो
नेह ॥ सुज्ञानी० ॥ ११ ॥ तन दुःखे मुज दुःख नहीरे अण्णा, हुं जा-
णुं ते सर्व ॥ जेह दुःख कांई अन्यनेरे अण्णा, नहि मुज पदनो गर्व
॥ सुज्ञानी० ॥ १२ ॥ जिहां तनु त्यां मख उपजेरे अण्णा, देहयी
जिह्व हुं एक ॥ ज्ञायक रूपी हुं सदारे अण्णा, मख दुःख मुज नहि
ठेक ॥ सुज्ञानी० ॥ १३ ॥ अजदी अठेदी तुरे अण्णा, वेधयंधन
मुज नांहि ॥ ताडन तर्जन देहनेरे अण्णा, अविनाशी पद मुज मांहि
॥ सुज्ञानी० ॥ १४ ॥ रोगें रहित हुं आतमारे अण्णा, रोगी होय ते
देह ॥ दरशन ज्ञान चरमयौरे अण्णा, हुं निरोग गुणगेह ॥ सु-
ज्ञानी० ॥ १५ ॥ फरस रहित मुज अंगनेरे अण्णा, नहि तृणादिककीस
॥ गुण अनंतमय हुं सदारे अण्णा, में सख्यो ज्ञान विधास ॥ सुज्ञानी०
॥ १६ ॥ वेदनीकर्म उदय कक्षारे अण्णा, परिसह प अगिपार ॥

पण नहि आतम अंगमारे अप्पा, परिसहनो प्रचार ॥ सुज्ञानी०
 ॥ १४ ॥ तजि ममता जेणे देहनीरे अप्पा, तस नहि परिसह ताप ॥
 ज्ञान चरणमां ममतारे अप्पा, रहे अखंडित आण ॥ सुज्ञानी० ॥ १५ ॥
 ए परिसह अगिचार तो रे अप्पा, जिनवरने पण होय ॥ पण नहि
 मोहनीकर्म ठेरे अप्पा, वेदक जाव न कोय ॥ सुज्ञानी० ॥ १६ ॥
 जाववेदना विण कदारे अप्पा, करवा परिसह दूर ॥ कयहु न इच्छे
 चित्तमारे अप्पा, संजम रस जगपूर ॥ सुज्ञानी० ॥ १७ ॥ परिसह
 पुर करवा कदारे अप्पा, श्याने वंठे तेह ॥ ज्ञान चरण धन ममतारे
 अप्पा, विप्रसे मुनि गुणगेह ॥ सुज्ञानी० ॥ १८ ॥ अचल अकंप सदा
 रहे रे अप्पा, भीर वीर धरि ध्यान ॥ मनसुख शिवसंगे सहारे अप्पा,
 शाश्वत सुख सुजाण ॥ सुज्ञानी० ॥ १९ ॥

ढाख (२२) बायीशमी ॥ अतिहारे वरदान दीपक निरमखारे ॥ ए राग ॥

अतिहारे संवर अंतरमां रक्षारे, नवि देखे मुजने कोय ॥ जे दे-
 खाप ते देह ठेरे, मुजयी तेह निगज होय ॥ मोहनि मूख जठेदिपरे,
 यइ निर्मोही निरमाय, संजम श्रेणि निहायतारे, शिव संपत्ति सहज
 सहाय ॥ मोहनि० ॥ ए आंकणी ॥ अतिहारे देह दांकवा कारणेरे,
 नहि मुज वेद्यनुं काम ॥ ज्ञान स्वरूपी हुं आतमारे, निज पद गुहा-
 राज ॥ मोहनि० ॥ २ ॥ अतिहारे काम विकार तनमां रक्षारे, हुं
 निःकामी निःशंक ॥ कामबोग ममता करे रे, ते नर अविचेकी रंक
 ॥ मोहनि० ॥ ३ ॥ अतिहारे दाव नाव नौरि तणारे, देखी चित्त वंस
 अजाप ॥ हुं कामी शिवमार्गनारे, मुख्य निज गुण काम अमान
 ॥ मोहनि० ॥ ४ ॥ अतिहारे रति अरति ते पुद्गल विपरे, करे
 अज्ञानी जीव ॥ नव नव पद्मव उपजरे, वस्त्री व्यय होय सदीव ॥
 मोहनि० ॥ ५ ॥ अतिहारे निश्चय भुव अविनाशितुरे, दायक रूप एक
 त्रिकोण ॥ रति अरति नहीं मुबनेरे, पुद्गल परजाय निहाय ॥ मोहनि०

॥ ६ ॥ अनिहारे कठिण वचन कहे कोइ कदारे, करवो न घटे आ-
 क्रोश ॥ ठोढ्या राग बोरोधने रे, तो मुज किण वाते रोष ॥ मोहनि०
 ॥७॥ अनिहारे वचन तेसर्व पुद्गल दशारे, वचन मुज फरसे न कोय ॥
 वचन अगोचर आत्मारे, वचन दुःख मुज नवि होय ॥ मोहनि० ॥८॥
 अनिहारे आहारादि संजम अर्थधीरे, जांचुं हुं हुं तजि मान ॥ विण
 संजम काख अन्तधीरे, बहुविध पाम्यो अपमान ॥ मोहनि० ॥ ९ ॥
 अनिहारे जिन जेह जाव निपेधियारे, ते आदरुं नहि कोई वार ॥ का-
 ऊसग ध्यानमां थिर रखो रे, हुं न चलुं जयथी खगार ॥ मोहनि० ॥ १० ॥
 अनिहारे वसति आदि जे जे निपेधियुंरे, नवि आदरुं कोई प्रकार ॥
 हुं निशंकित चेतनारे, अक्षय निर्जय सुखकार ॥ मोहनि० ॥ ११ ॥
 अनिहारे करे सत्कार कोई मुनि तणारे, मुनि न करे खोज खगार ॥ चेतन-
 ता सहु जावनीरे, सरखी संग्रहण धार ॥ मोहनि० ॥ १२ ॥ अनिहारे
 सात परिसह चारितमोह्यारे, दर्शनमोहनिथी अेक ॥ शंका कं-
 खा जिन वचनमारे, टाळी राखो वरश विवेक ॥ मोहनि० ॥ १३ ॥
 अनिहारे आहारादिक अणुलाभतारे, जाणे पुरव फल अंतराय ॥
 जावलावि दानादिक जावतारे, रहे निजगुण भग्न सदाय ॥ मोहनि० ॥
 ॥१४॥ अनिहारे तनुप्रज्ञा द्योय कोईनेरे, मनमांनवि माने खेद ॥ धैर्य
 धरी सुत साधवारे, धारे मन अधिक उमेद ॥ मोहनि० ॥ १५ ॥
 अनिहारे ज्ञानावरण उदये होवरे, अज्ञान विविध प्रकार ॥ खेद
 रहित नित आदरेरे, विनय वेयाव्व उदार ॥ मोहनि० ॥ १६ ॥
 अनिहारे गुरु सुत आदि नित सेवतारे, तन्मय राखि श्रुतध्यान ॥
 प्रगटे ज्ञानादिक गुण सवेरे, निरमल थिर अचल अमान ॥ मोहनि० ॥
 ॥ १७ ॥ अनिहारे ज्ञानादि निज गुण उपयोगमारे, रहे अचल
 धरि उडजाव ॥ परिसह ताप तेहने नहिरे, प्रगटे शुद्ध आत्म स्वजा-
 व ॥ मोहनि० ॥ १८ ॥ अनिहारे धीर वीर चई शिवपद साधशेरे,

खडि श्रुत सिद्धांतनो सार ॥ मनसुख शीव कमला वरे रे, करे
जवजखदाधि पार ॥ मोहनि० ॥ १९ ॥

॥ ढाल ॥ (१३) त्रेवीशमी ॥ नयरी महानकुंनमां
वसे रे, महारिद्धि रिखवदत्त नामरे ॥ ए राग ॥

परम कृमागुण आदरोरे मुनि, श्री जिनशासन सार ॥ अव्य
जाव कृमा धरिरे मुनि, खडिये जवजख पार हो मुनि खडिये जवजख
पार ॥ १ ॥ अपराधीशुं पण कदारे मुनि, कोष न कीजे लेश ॥ पर-
रिणति ममता तजिरे मुनि, तजि मद मान आवेश हो मुनि तजि०
॥ २ ॥ विनय करी गुणवंतनो रेमुनि, खडिये ज्ञान अत्यंत ॥ पूर्णात्म
गुण प्रगटशे रेमुनि, निरमल शक्ति अनंत हो मुनि निरमल० ॥ ३ ॥
मन वच कायनी वक्रता रेमुनि, न करो कपट कदाय ॥ माय त्यागवी
प्रगटशे रेमुनि, समसुख अचख अमाय ॥ हो मुनि समसुख० ॥ ४ ॥
समदरशी समजापीने रेमुनि, जगत जीव होय मीत ॥ निरजय
निराकुल सदा रेमुनि, नहि कोइनी होय जीत ॥ हो मुनि नहि० ॥
॥ ५ ॥ धन विषय त्रीय आदिनो रेमुनि, लोच न कीजे लेश ॥ तजि
स्पृहा पुद्गल तणि रेमुनि, राखो संजम अशेष ॥ हो मुनि राखो० ॥
॥ ६ ॥ इछा मूर्ठा कामना रेमुनि, नहि पुद्गलनी जास ॥ निरालंय
निरलोचता रेमुनि, तोरे कर्मना पास ॥ हो मुनि तोरे० ॥ ७ ॥ दर-
शन ज्ञान चरण गुणे रेमुनि, तृप्त रहो निशदीश ॥ विषय विकार
इहा तजो रेमुनि, प्रगटे आत्म जगीश ॥ हो मुनि प्रगटे० ॥ ८ ॥
खट खट बाह्य अज्यंतरे रेमुनि, तप तपि साधो सिद्धि ॥ इच्छा
निरोधे तप करि रेमुनि, खडिये नित नव नीधि ॥ हो मुनि खडिये० ॥
॥ ९ ॥ पण पण विषय अत्रत तजि रेमुनि, हणिये चार कपाय ॥ मन
वच काया थिर करि रेमुनि, निरमल संजम पाय ॥ हो मुनि निरमल०
॥ १० ॥ अव्य जाव भूखा ताजे रेमुनि, निज पर तत्त्व सुज्ञान ॥
अव्यादिक खली राखिण रेमुनि, सत्यपणुं सुखखाण ॥ हो मुनि

सत्य० ॥ ११ ॥ रागद्वेष आदि सवे रेमुनि, दोष तजी निर्माय ॥
 शौच रहो निज रूपमां रेमुनि, निजघर मंगल थाय ॥ हो मुनि निज०
 ॥ १२ ॥ कंचन तृण तृष आदि ठे रेमुनि, पुद्गल वस्तु जेह ॥ मुनि
 परिग्रह राखे नहि रेमुनि, अकिंचन गुण गेह ॥ हो मुनि अकिंचन० ॥
 ॥ १३ ॥ सहस्र अवदश जेदयो रेमुनि, तजिए सर्व अग्रह ॥ अदार
 हजार शिखांगथी रेमुनि, सेवो पूरण ब्रह्म ॥ हो मुनि सेवो० ॥ १४ ॥
 दश यतिधर्म आराधीने रेमुनि, स्तनत्रयी करि गुरु ॥ शिवसुंदरि
 मनसुख बरे रेमुनि, जगत जंतु अविरुद्ध ॥ हो मुनि जगत० ॥ १५ ॥

॥ ढाल (२४) चोवीशमी ॥ इणि पेरे चंचल आउखुं

जीव जागोरे ॥ ए राग ॥

जे जे पुद्गल पङ्कवा ॥ तुम जाणोरे ॥ ते सवि जाण अनीत ॥
 तजो दूरप्यानोरे ॥ विणसे उपजे खिणखिणे ॥ तुम० ॥ तेहशुं केसी
 प्रीत ॥ तजो० ॥ १ ॥ गमता अणगमता क्षिणक्षिणे ॥ तुम० ॥
 पुद्गल सवि परतंत्र ॥ तजो० ॥ श्रम करि राख्या नवि रहे ॥ तुम० ॥
 ते केम चाहे संत ॥ तजो० ॥ २ ॥ देह त्रियादिक वस्तुनो ॥ तुम० ॥
 बहुविध परिग्रह जेह ॥ तजो० ॥ तसु अधिकारी न आतमा ॥ तुम० ॥
 तो किम कीजे नेह ॥ तजो० ॥ ३ ॥ ज्ञानादिक निज गुण तणो ॥
 तुम० ॥ ठे अधिकारी आत्म ॥ तजो० ॥ निज अधिकार न सुंपीए ॥
 तुम० ॥ वयरी जेह अनात्म ॥ तजो० ॥ ४ ॥ शरण नहीं संसारमां ॥
 तुम० ॥ चरण विना कोइ थोर ॥ तजो० ॥ सद्गुरु पण व्यवहारधी
 ॥ तुम० ॥ जीव शरणनो ठोर ॥ तजो० ॥ ५ ॥ मरण कष्ट आदिक
 यकी ॥ तुम० ॥ बालि नरकादिक दुःख ॥ तजो० ॥ पड्यो राखी
 कोण दिण ॥ तुम० ॥ शुद्धातम थिर सुख ॥ तजो० ॥ ६ ॥ घर धन
 ओ आदिक तणो ॥ तुम० ॥ राग न कीजे लेश ॥ तजो० ॥ पुद्गल

राग तजे थके ॥ तुम० ॥ लेश न होय कलेश ॥ तजो० ॥ ७ ॥ सं-
 रतं संसारमां ॥ तुम० ॥ कल्या अनेक संबंध ॥ तजो० ॥ पत्नी पुत्री
 पण थई ॥ तुम० ॥ पुत्री पत्नी संबंध ॥ तजो० ॥ ८ ॥ जज्जा ते जगिनी
 थई ॥ तुम० ॥ जगिनी जज्जा होय ॥ तजो० ॥ मित्र शत्रु पण होय
 ठे ॥ तुम० ॥ शत्रु मित्र तुं जोय ॥ तजो० ॥ ९ ॥ दास होय ठे
 शेवनो ॥ तुम० ॥ दास शेवणुं पाय ॥ तजो० ॥ १० ॥ एम अनेक सं-
 धमां ॥ तुम० ॥ किण पर राग कराय ॥ तजो० ॥ १० ॥ सुख दुःख
 जोगे एकलो ॥ तुम० ॥ जन्म मरण करे एक ॥ तजो० ॥ ११ ॥ नरक
 निगोदमां एकलो ॥ तुम० ॥ सिद्धि लहे निज एक ॥ तजो० ॥ ११ ॥
 दरशन ज्ञान पोते लहे ॥ तुम० ॥ चरण लहे निज एक ॥ तजो० ॥
 राग तजो परपद तणो ॥ तुम० ॥ राखो एक विवेक ॥ तजो० ॥ १२ ॥
 जीवथी जित्त शरीर ठे ॥ तुम० ॥ घन कुटुंब परिवार ॥ तजो० ॥
 परसंजोग विजोगनो ॥ तुम० ॥ कारण निश्चय धार ॥ तजो० ॥ १३ ॥
 अन्यत्वं जावना जावतां ॥ तुम० ॥ नाशे राग निरोध ॥ तजो० ॥
 आतमता आतम लहे ॥ तुम० ॥ प्रगटे निरमल बोध ॥ तजो० ॥ १४ ॥
 मलमूत्रादिक बहुविधे ॥ तुम० ॥ रोग अनेकनी खाण ॥ तजो० ॥
 दूगंधी वहेती सदा ॥ तुम० ॥ देह ठे एह निदान ॥ तजो० ॥ १५ ॥
 सात धातु सप्त मल जरी ॥ तुम० ॥ पुरण अशुचीगेह ॥ तजो० ॥
 दुःखदायक जाणी तजो ॥ तुम० ॥ चखमल देहनो छेह ॥ तजो० ॥
 ॥ १६ ॥ समय समय परमणथी ॥ तुम० ॥ आत्मव दुविधनी
 आय ॥ तजो० ॥ शुद्धातम रमणे रमो ॥ तुम० ॥ संवर धारी सदाय
 ॥ तजो० ॥ १७ ॥ पुद्गल जोग इहा तजी ॥ तुम० ॥ लहे शुद्धातम
 नृप्ति ॥ तजो० ॥ करि निर्जरा कर्मनी ॥ तुम० ॥ लघुकाळे लहो
 मुक्ति ॥ तजो० ॥ १८ ॥ सोकाकाश प्रदेशमां ॥ तुम० ॥ बलि बलि जट-
 क्यो जीव ॥ तजो० ॥ जन्म मरण बहुलां कल्यां ॥ तुम० ॥ जोग-

व्यां दुःख सदीव ॥ तजो० ॥ १९ ॥ चउ पुद्गलपरिध्यट्ने ॥ तुम० ॥
 ग्रहिया पुद्गल सर्व ॥ तजो० ॥ ठोड्या मरणादिक करी ॥ तुम० ॥
 रसो नहि तुज गर्व ॥ तजो ॥ २० ॥ सम्यकदर्शन दोहिलुं ॥ तुम० ॥
 सुखज धन परिवार ॥ तजो० ॥ विषयो देव मनुष्यना ॥ तुम० ॥
 विषस्या श्रनंतीवार ॥ तजो० ॥ २१ ॥ तो पण तृप्ति नवि खही ॥
 तुम० ॥ नरजव पाम्यो आज ॥ तजो० ॥ समकित गुण निरमल करी
 ॥ तुम० ॥ साधो वंठित काज ॥ तजो० ॥ २२ ॥ धर्म परम श्रिहं-
 तनो ॥ तुम० ॥ साधो धइ उजमाल ॥ तजो० ॥ ज्ञान चरण निर्मल
 करो ॥ तुम० ॥ छहिये गुणमणिमाल ॥ तजो० ॥ २३ ॥ तजी शुजा-
 शुच कल्पना ॥ तुम० ॥ करि परिणति गुण खीन ॥ तजो० ॥ मनसुख
 शिव शाश्वत खहे ॥ तुम० ॥ आत्म संपत्ति पीन ॥ तजो० ॥ २४ ॥

ढाख (१५) पचीशमी ॥ पद्य प्रभु जिन तुज मुज थांतरे ॥ पराग ॥

मन पच काया घिर करीरे, तजि सावय दुवीध ॥ दरशन ज्ञान
 आराधतारे, सामाइक दोय सिद्ध ॥ चरण आराधिपरे, तजि पर परि-
 णति चाख, शिवमुख साधिपरे ॥ १ ॥ राग छेप तजि
 आतमारे, आत्म जावे खीन ॥ इद धिरता शुद्ध जावमारे, अनुभव
 अमृत पीन ॥ चरण० ॥ २ ॥ शुजाशुच तजि कल्पनारे, निर्विकल्प
 एक रूप ॥ रम्य रमण शुद्धात्ममारे, निश्चय चरण अनूप ॥ चरण०
 ॥ ३ ॥ प्रमाद पश दुध्या दोष जेरे, वेदि चरण करि शुद्ध ॥ वेदो-
 पस्थापन धारिपरे, द्वितीय चरण घिर बुद्ध ॥ चरण० ॥ ४ ॥ तजि
 हिंसा तपस्या करेरे, विनय ने नुत थन्यास ॥ चरणप्रजाप विशो-
 धतारे, परिहारविशुद्धि विशास ॥ चरण० ॥ ५ ॥ करि कपावने
 पातझारे, रसो क्तु सूक्ष्म खोज ॥ रमण शुधात्मन एकतारे, करे मुनी
 पिर पोज ॥ चरण० ॥ ६ ॥ जिहां सूदन तंपराय ठे रे, वरते दशम
 गुणगाप ॥ पिरता आत्म स्वजावमारे, मुकछ प्रभु नुनप्यान

॥ चरण० ॥ ७ ॥ सवि कपाय उपशम करेरे, एकादशम गुणगण ॥
 यथाख्यात उपशम चरण तेरे, शुक्ल प्रथम पद ध्यान ॥ चरण० ॥ ८ ॥
 पूर्ण कपायना क्षय थकीरे, चरणस्वायक यथाख्यात ॥ बीजो पायो
 शुक्लनोरे, थिरता अव्याघात ॥ चरण० ॥ ९ ॥ वार तेर ने चौदमेरे,
 स्थायकचरण महंत ॥ घातीकर्म क्षये करीरे, होय सजोगि जगवंत
 ॥ चरण० ॥ १० ॥ अघाती चउ क्षय करे रे, चतुर्दशम गुणगण ॥
 शैलेशी करि मुनी लहेरे, शाश्वत सुख निरवाण ॥ चरण० ॥ ११ ॥
 ॥ ढाल उघीशमी (१६) बीर जिनेश्वर वदन वचन आदर जनि
 प्राणी ॥ ए देशी ॥

प्रथम हृद्यो मिथ्यात विमल दर्शनपद पायो, मिथ्या प्रत्तिच्यो बंध
 हृणी विरती घर आयो । अविरति प्रत्तिच्यो बंध हृणी परमाद नशाव्यो,
 सहि सत्तम गुणगण प्रमादनो बंध गमाव्यो ॥ १ ॥ क्षय करि पूर्ण
 कपाय चरणक्षायक थीर पायो, सहि वारमुं गुणगण दर्शनावरण
 खपाव्यो ॥ ज्ञानने वीर्यावरण हृणी मुनि तेरमे आवे, घातीकर्म हाणि एम
 थनंत चतुक पद पावे ॥ २ ॥ कर्म सत्ता हृणि जेह तेह फरि बंध न
 होवे, केवलदर्शनज्ञान त्रिलोक समयमां जोवे ॥ स्वपर थनंत प्रजाय
 समय समकाले देखे, सर्वे इव्य त्रिकाल प्रजाय समयमां अशेपे ॥ ३ ॥
 बंधना हेतू जेह तेह सयला क्षय कीधा, अयोगि शैलेशीकरण करी
 मुनि सिद्धा बुद्धा ॥ पूर्व प्रयोग गति परिणाम बंध ठेद असंग, समय
 एकमां उरधगती सम श्रेणी थजंग ॥ ४ ॥ सिद्धि सहि सिद्ध क्षेत्र
 विपे रक्षा सादि थनंत, पूर्णानंद विज्ञास परमपद सहज स्वतंत ॥
 कर्मनूभिना उपन्या कर्मनूभिमां सिद्धे, कोइक देवना हरणथी थकम्-
 नूमे सिद्धे ॥ ५ ॥ मुणजो कास विचार सार जे ठे ते दाखुं, उत्सर्पिणी
 थवसर्पिणी ते ॥ ६ ॥ बीशे कोनाकोनिनुं दश दशे कहिए
 थवसर्पिणी सहीए ॥ ६ ॥ चार कोनाकोडी

अवसर्पिणिनो प्रथम ठे आरो, त्रण कोडाकोनि वीजो त्रीजो वे कोमाकोडि धारो ॥ चोथो एक कोमाकोडिसागर धर्म प्रवृत्ति, तीर्थपती चोवीश तिहां होवे सिद्धि निवृत्ति ॥ ७ ॥ उत्सर्पिणिनो एक कोमाकोडि प्रथम ठे आरो, तीर्थपती चोवीश होवे मोक्ष मार्ग सुधारो ॥ धर्म प्रवृत्ते सार सिद्धिपद एहमां लहिये, वाकी कोमाकोडी अढारमां सिद्धि न कहिये ॥ ८ ॥ उत्सर्पिणिने वीजे तीजे चोथे नवि सिद्धे, अवसर्पिणिने पहेले वीजे त्रीजे नवि सिद्धे ॥ मूल ठे आरा चार कल्पना खटखट कीधा, दुपम दुपम वीचारि जेद दोय अधिक प्रसिद्धा ॥ ९ ॥ धर्मविरह्नो काल सदा एम वत्ते जोई, आदरिये जिनधर्म लही अवसर ऊढ होई ॥ व्यवहारे एह जेद सिद्धे निश्चयथी सकाले, निश्चे सिद्धि स्वक्षेत्र व्यवहारे परक्षेत्रे निहाले ॥ १० ॥ महाविदेह मोजार उत् अवसर्पिणी नांहि, विजय एकसेंताठे सदा नवि सिद्धे तांहि ॥ अव्य क्षेत्र सकाल जाव निज रम्ये रमिये, मनसुख शिवशुं केल करी नव-वन नवि जमिये ॥ ११ ॥

॥ ढाख (२७) सत्तावीशमी ॥ श्री सुपार्श्व जिन वंदीये ॥ ए देशी ॥

नरगति पणिंदि त्रस नव, सत्री यथाख्यात चरित्त लखना ॥ स्थायकसमकितमां लहे, सिद्धे जिन जग मित्त लखना ॥ शिवरमणी रंगे रमो ॥ १ ॥ आखर अणाहारीपणुं, केवलदर्शन नाण लखना ॥ ए नव मार्गणामां लहे, शेष नहीं निरवाण लखना ॥ शिव ॥ २ ॥ अव्यथी सिद्ध अनंत ठे, लोक असंख्यमे जाग लखना ॥ एक जीव वा सर्वने, लोकांत स्थितिनो लाग लखना ॥ शिव ॥ ३ ॥ क्षेत्र प्रदे-शथी फरसना, अधिकी जाणो सार लखना ॥ एक सिद्ध आश्रित काल ठे, सादिअनंत अपार लखना ॥ शिव ॥ ४ ॥ सर्वे सिद्ध पनुचयी, काल अनादि अनंत लखना ॥ सिद्धपणायी नवि पने,

तेयी न धंतर हुंत खजना ॥ शिव० ॥ ५ ॥ सर्व संसारो जीयो,
 सिद्ध थनंतमे जाग खजना ॥ स्वायक परिणामी जावमां, जीराणं
 गत राग खजना ॥ शिव० ॥ ६ ॥ थोडा कृत्रिम नपुंसक, संख्यगुणी
 श्री सिद्ध खजना ॥ तेह्यी संख्यगुणा सदा, पुरूप होये सिद्ध
 खजना ॥ शिव० ॥ ७ ॥ सिद्धे जिनपद पामीने, ते जिनसिद्ध रुद्र
 खजना ॥ सिद्धा पुंडरिक आदि जे, अजिनसिद्ध सुत पाव
 खजना ॥ शिव० ॥ ८ ॥ गणभर आदि सिद्धिया, तीर्थसिद्ध कया
 नेह खजना ॥ मरुदेयादिक जाणीण, अतिस्थसिद्ध ते एह खजना
 ॥ शिव० ॥ ९ ॥ गृद्धिखिगे नरतादि सिद्धिया, बडकखचिरिय पर
 खजना ॥ साधु सकल जे सिद्धिया, जाणो तेह स्वर्कांग खजना
 ॥ १० ॥ चंदनादि श्री सिद्धिया, गौतम आदि पुत्रिग खजना ॥
 गांगेय आदि निद्धिया, कृत्रिम नपुंसक खिग खजना ॥ शिव० ॥ ११ ॥
 करकुं ननि दुष्मनुष आदि, प्रत्येककुळ सिद्ध जाण खजना ॥
 कारागीरी प्रतिकूळीया, शत्रु एम वग्याण खजना ॥ शिव० ॥ १२ ॥
 स्वदेवुष हरिवादिक, मिद्धा जीव थनेक खजना ॥ बुद्धयोहि गुह
 बोधयी, मिद्धा रानि विवेक खजना ॥ शिव० ॥ १३ ॥ एह सनय
 एह निद्धिया, वीरजिन आदि थनेक खजना ॥ एह सनय रई
 निद्धिया, सिद्धादि सुत्रिवेक खजना ॥ शिव० ॥ १४ ॥ नवमुं गुणगान्
 नवि खयें, नपुंसक ने नर नार खजना ॥ खिग तीन ए त्यां खगे,
 खाने न खिग विचार खजना ॥ शिव० ॥ १५ ॥ पूरेपदुय नित खिग
 वे, नवने वेदे खिग खजना ॥ ए प्रण खिग रक्षित यथा, मिद्धा
 रुद्धिश्च अखिग खजना ॥ १५ ॥ खिग वेद ए इन्द्रायी, नारयकी
 जिनखिग खजना ॥ सिद्धे जीव थनेक ए, नहि तिहां खिगने शींग
 खजना ॥ शिव० ॥ १६ ॥ सुत तन सार विचार ए, मरुद्दे न नार
 खजना ॥ अरु बुद्धिग नान्दी ने, अदेसे नरदरि नार खजना ॥
 ॥ शिव० ॥ १७ ॥ निज नर तत्त्व विचारनां, जाय विचार वप्रार
 खजना ॥ ननमुन शिवमगे रई, मादि थनेक मदाय खजना ॥
 ॥ शिव० ॥ १८ ॥

॥ ढाल (२८) अष्टावीशमी ॥ एसो कर्म अतुष पञ्चवान जगतकुं

पीन रसो, ॥ प. देशी ॥

एसे धीर वीर गंजीर परमपद सिद्ध किया, सही आत्म तत्त्व
अवाध मोहमस चूर दिया ॥ ए आंकणी ॥ जरतचकि खटखन्नो, राज
जोग सुविशाल ॥ जोगी जावी खीण एकमां, अनित्य अशुचि गुण-
मास ॥ श्रेणि थारूढ जया ॥ एसे० ॥ १ ॥ सहि केवस बहु तारिया,
सह पूरव सगे हेम ॥ सहि निरवाण सुख शाश्वतो, सादि अनंत
धिर एम ॥ स्वगुणरस खीन रसा ॥ एसे० ॥ २ ॥ रिखवप्रचुनी नंदनी,
वाह्यी सुंदरी दोय ॥ तप चरण ऊढ आदरी, शिषपद सहि सुखि
होय ॥ निमस सुख जोगी रसा ॥ एसे० ॥ ३ ॥ रिखवाटिक
चोविश जिना, राज मुजोग उदार ॥ जोगी चरण मही सद्यं, केवस-
ज्ञान श्रीकार ॥ परमपद सिद्ध किया ॥ एसे० ॥ ४ ॥ तीरय थापी
तारिया, गणधर मुनी अनेक ॥ चउविध संघ चसावियो, दाखी स्वपर
विवेक ॥ परमपद सिद्ध किया ॥ एसे० ॥ ५ ॥ विचरी देश विदेशमां,
ताह्या बहु नरनार ॥ धन्य वाणो जिनवरतणी, जवि शिषसुख आधार
॥ परम० ॥ एसे० ॥ ६ ॥ अन्यत्व जावना जावतां, मरुदेवा हुआ सिद्ध ॥
निरमस निज नवनिधि सही, विससे अनंतो रिष ॥ परम० ॥ एसे०
॥ ७ ॥ थयोध्या नगरे हुआ, चक्री सागर नाम ॥ अजित जिनेश्वर
समयमां, राजजोग सुखगाम ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ८ ॥ पुत्र मरण सुणी
ऊपन्यो, अति संवेग विराग ॥ अजितनाथ समीपे प्रद्युं, चरण शरण
वडजाग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ९ ॥ ममता त्यागी मूखगी, ठेयो मोह
गपंद ॥ आठ कर्मदस हय करी, पाम्या परमानंद ॥ परम० ॥ एसे०
॥ १० ॥ सावन्धी नगरी धणी, चक्री मघवा नाम ॥ रमणी देह
अनित्य सखी, खीनो स्वगुण विराम ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ११ ॥ चरण
रमण ऊढ आदरी, पाम्यो श्रीजुं सर्ग ॥ नरजव सहि शुद्ध चरणपी,

सहेशे पद अपवर्ग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १२ ॥ हस्तिनागपुर ऊपन्या,
 चक्री सनतकुमार ॥ इंडे रूप वखाणियुं, जेनो अतुल अपार ॥ परम०
 ॥ एसे० ॥ १३ ॥ अणसद्वहतो देव तिहां, आवी निरख्युं रूप ॥
 कोनादिक अंतर खली, चेताव्यो तेणे जूप ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १४ ॥
 संवेग रंग नरनाहने, वलि ऊपन्यो वेराग ॥ रंगे चारित्र आवसुं, तन
 ममता करि त्याग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १५ ॥ तप तपतां लाब्धि घणी,
 ठरनी मुनिने ताम ॥ इंडे धैर्य वखाणियुं, आव्यो देव तेणे ताम ॥
 परम० ॥ एसे० ॥ १६ ॥ करुं परिक्षा एहनी, इम चिंती मन मांझ ॥
 वेध वेध पोकारतो, आव्यो मुनि ठे ज्यांय ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १७ ॥
 मुनि कइ रोगि तन मुज नही, पण ठे रोग विनाव ॥ तेइ मिटावा
 रुद्धि तुज, दिसे न ईस्यो प्रताव ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १८ ॥ इम
 कइ युंढयो थांगळी, करि चोपट्टी कोइ अंग ॥ कोरु वरण मदने
 हुवो, निरमल कंचन रंग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १९ ॥ स्पृहा नही जस
 देहनी, अवर स्पृहा नहि तास ॥ धैर्यवंत मुनि धन्य ते, वरते ज्ञान
 विज्ञास ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २० ॥ धैर्यवंत देखी मुनी, अति विस्मि-
 त द्रव्यो देव ॥ वंदि नमी मुनिराजने, देव गयो ततल्येव ॥ परम० ॥
 एमे० ॥ २१ ॥ चरण रमण तपस्या करीने, धिचरे आताम जाव ॥
 अने संवेचन करी, आयु मास रक्षुं जाव ॥ परम० एसे० ॥ २२ ॥
 सनतकुमारमां ऊपन्यो, विश्वसे दिव्य सुतोण ॥ मद्राविदेहे सिद्धो,
 धारी संवेन योग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २३ ॥ शान्ति कुंयु अर न-
 क्रिष्ट, त्यागि सद्य नवजोग ॥ परपरिणति ममता नती, सोना निज
 मुग्य जोग ॥ परम० ॥ एमे० ॥ २४ ॥ मद्रापयचक्रि नयम द्रव्यो,
 प्रहे संवेण विराग ॥ संवेन साधि मुगनि प्रहो, थाण्यो तरजप्र-
 यान ॥ परम० ॥ एमे० ॥ २५ ॥ चक्रिहरिण कानिप्रपूर, पुर-
 दुरा विद्धि जोग ॥ शन्यो विश्वसे मुन पणुं, एह दिन द्रव्यो उरयां

॥ परम० ॥ एसे० ॥ २६ ॥ ए संसार असार वे, अनित्य सज्जन रिद्धि
सर्व ॥ अशुचि जरी पह देहनों, कहो कीम कीजे गर्व ॥ परम० ॥
एसे० ॥ २७ ॥ रंगे संवेगे बण्यो, छीधुं चरण उदार ॥ केवळ खाह
मुक्ति बरी, पाम्यो जवदधि पार ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २८ ॥ राजगृहीमां
ऊपन्यो, जपचक्री गुणवंत ॥ तृप्ति न देखी जोगधो, चेत्यो तेह
महंत ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २९ ॥ खाहे समकित संजम प्रभुं, भीर
घोर गंजीर ॥ आठ करम मख हय करी, पाम्यो जवजख तीर ॥
परम० ॥ एसे० ॥ ३० ॥ अष्टम मुजुमचक्री पयो, करि अति राज्य-
नां खोज ॥ सिंधु कुघो गयो सातमां, नरक जिहां दुःख होज ॥
परम० ॥ एसे० ॥ ३१ ॥ द्वादशम चक्री हुथ्यो, ब्रह्मवत्त जस नाम ॥
जोगातुरता बस पढ्यो, चित्त न आव्युं ठाम ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ३२ ॥
पूर्व मित्र मुनि उपदिश्यो, पण नवि वृश्यो खेश ॥ पढ्यो सानमी नर-
कमां, जोगे विविध कलेश ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ३३ ॥ गणधर घोर
जिणंदना, वेद वादी अगीथार ॥ मान वेखी मव म्हेखिने, आप
हुझा अणगार ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ३४ ॥ बखि पुंनरिकादिक मखी,
चोदशें बावन धार ॥ धी जिनशासन प्रेरता, करता बहु उपकार ॥
परम० ॥ एसे० ॥ ३५ ॥ चोविश जिनना ए सवे, सिद्ध्या प्राकम
फोर ॥ सादिअनंतु सुख सखुं, मनसुख शाश्वत वोर ॥ परम० ॥
एसे० ॥ ३६ ॥

॥ दाख (२९) जोगणत्रीशमी ॥ कराकन वराखनरो

जावे ॥ कराकन० ॥ ए राग ॥

मोहमख सायक करि ऊटफोरे ॥ मोह० ॥ अष्ट कर्म
दस फोज प्यान यिर राखाने पटको ॥ ए आंकणी ॥
चंपा नयर सोहामणुं जीहो, श्रेणिकराय सुजाण ॥ भारणो देवी

मोह० ॥ १५ ॥ एम जिन वचन सुणी खद्यो जीहो, अति डढ चित्त
संवंग ॥ चरणे धिर परिणति करी जीहो, राख्यो एक विवेक ॥
मोह० ॥ १६ ॥ गुणरत्नसंवत्सर आदरी जीहो, संलेखन एक मास
पूर्णायु करि ऊपन्यो जीहो, विजयविमाने खास ॥ मोह० ॥ १७ ॥
घञीश सागर आयुमां जीहो, दिव्य जोग सुविखास ॥ विलसी
पूरण आच्छे जीहो, महाविदेह नर वास ॥ मोह० ॥ १८ ॥ चरण
खही तिहां सिद्धशे जीहो, मेघकुमरनो जीव ॥ आठ कर्ममल कप
करी जीहो, छद्देशे शाश्वत शीव ॥ मोह० ॥ १९ ॥ आठ वरस वयमां
खियो जीहो, अतिमुके संजम जार ॥ पत्र नाव करि नदी विपे जीहो,
खेखे वाख अणगार ॥ मोह० ॥ २० ॥ धिविरे रमतो देखियो जीहो
कद्युं वीरजिनने एम ॥ शिष्य तुमारो सिद्धशे जीहो, अथवा होशे
केम ॥ मोह० ॥ २१ ॥ वीर प्रभु कहे सिद्धशे जीहो, चरमशरिरी
एह ॥ एहने तुम कांइ मत कहो जीहो, ठे एह गुणनो गेह ॥
मोह० ॥ २२ ॥ एक दिन वीर जिनेश्वरु जीहो, अतिमुकने कहे
एम ॥ संजम धारी तुं घयो जीहो, दया न राखे केम ॥ मोह० ॥ २३ ॥
वचन सुणी श्री वीरनां जीहो, प्रतिक्रमतां बहु दोष ॥ शुक्लध्यान
केवल खद्युं जीहो, चार अर्नतां पोष ॥ मोह० ॥ २४ ॥ ठेदी आठे कर्मने
जीहो, पान्यो पद निरवाण ॥ मनसुख समजावे खद्दे जीहो, शाश्वत
सुख अमान ॥ मोह० ॥ २५ ॥

॥ ढाख (३०) त्रीशनी ॥

करकंठु नमिराजजी रे, निग्गइ छुम्मुह नरिंद ॥ कारणधी
प्रतिवृजिया रे, धान्युं चम्पानंद ॥ निज गुण रंग खान्यो
रंग खान्यो चोख नजीठ, चरणे रंग खान्यो ॥ ए थांकणी ॥ १ ॥ केवळ
वहि सिद्धि बख्खा रे, एम केइ प्रत्येकबुद्ध ॥ वीरज फोरी सिद्धियारे,
जगत जंतु अविद्ध ॥ निज ॥ २ ॥ नमिराजा विदेहनो रे, करकंठु

देश कर्षिण ॥ दुम्मुद्द देश पंचासनो रे, निग्गद्द गंधारी वींग ॥ निज० ॥
 ॥ ३ ॥ दधिवाहन राजा सुतारे, चंदनवाला नाम ॥ ब्रह्मचारो बाण
 पणेरे, ग्रहि चारित्र विराम ॥ निज० ॥ ४ ॥ गुरुणी बहु अज्जातणीरे,
 बहु जघिने आधार ॥ संजम साधि सिद्धियांरे, पाम्यां जवजल पार ॥
 ॥ निज० ॥ ५ ॥ रद्देनेमी प्रतियुक्तिओरे, राजुल चरण महंत ॥ धोर
 वोर प्राक्रम करीरे, आण्यो जवदधि अंत ॥ निज० ॥ ६ ॥ रद्देनेमी
 सिद्धि वर्यारे, ते राजुल उगकार ॥ राजुल वचने धिर धईरे, सामं
 संजम सार ॥ निज० ॥ ७ ॥ सिद्धया ऊदायन रुपीरे, तप तपि निज
 गुण छीन ॥ अनुजय रस आस्यादमांरे, अष्ट कर्म करि खीण ॥ निज० ॥
 ॥ ८ ॥ दश आवक भी वीरनारे, आणंदादिक धीर ॥ परिसह तापे नरि
 चड्यारे, धरि व्रत गुण गंजीर ॥ निज० ॥ ९ ॥ सोहम कडपे ऊपन्यारे,
 बलि छद्देशे ते सिद्ध ॥ एम जे व्रत ऊढ पाखशेरे, ते पामे नवनिद्ध
 ॥ निज० ॥ १० ॥ अनुत्तर वासी दश हुवा रे, श्री जिन धर्म पसाय
 व्रत धारी दश सिद्धिपारे, वोरज फोरो अमाय ॥ निज० ॥ ११ ॥
 एम अनेक सिद्धि वर्यारे, पुरुष पराक्रम कीध ॥ तजि प्रमाद व्र
 थादरे रे, ते पामे निज रिद्ध ॥ निज० ॥ १२ ॥ सिद्धया सिद्धे सिद्ध
 शेरे, समगुण सेवे जेह ॥ परमज्ञान मनसुख खडोरे, शिव संगे रह
 तेह ॥ निजगुण रंग खाग्यो ॥ १३ ॥

॥ कखरा ॥

गायो गायोरे में तत्त्व सुधारस गायो ॥ निजपर तत्त्व समं
 जेवे उगमां, बाण खट्टी शिव पायो ॥ परमानंद विप्रास
 खट्ट करि, पूरण ग्रह समायोरे ॥ में तत्त्व ॥ १ ॥
 “दाहोद” आण्य गुप्त दशमे दिन, आनंद दूरस वभायो ॥
 “कपूरां वः” आपदपी, ए अघिकार बनायोरे ॥ में ॥ २ ॥

छीपी मदद करी "शाह् गीरधर," निजपर हेत उपायो ॥ संघ
सकस मंगस शिव कारण, जणजो गुणजो सदायोरे ॥ में० ॥ ३ ॥
जवसग सिद्ध समाधि विससे, तवसग रहो ए ग्रंथो ॥ जविजन तत्त्व
अभ्यास करीने, वचो वर शिव पंथोरे ॥ में० ॥ ४ ॥ श्रोगणीश पांस-
ठ धुद्ध बुद्धि छवि, शिवमग प्रेरण काजे ॥ मनसुख समजावे शिव
संगे, विससे सदा शिवराजेरे ॥ में० ॥ ५ ॥

॥ संपूर्ण ॥ श्रीरस्तुः ॥

॥ ॐ नमः सिद्धेभ्यः ॥

॥ अथ श्री महोपाध्याय देवचंज्जी विरचित विहरमान
जिन स्तवनानि बाळावबोध सहित. ॥

॥ दोहरा ॥

जयति ज्योति शुद्धात्मनी, करति परम उद्योत;
दूर करे सहु विघ्नजय, करे अखिल सद्बोध. (१)

दुःखहर सुखकर सद्गुरु, " श्री मनसुख " मति पूर;
स्वपर समय ज्ञाता सदा, मम मति करे सनूर. (२)

स्याद्वाद जिन वचनने, बंधुं धरि सन्मान;
हृदय वदन राखुं सदा, सहज खहुं शुज ध्यान. (३)

देवचंज्ज मुनिवर रचित, स्तवन वीश अजिराम;
विहरमान जिनवर तणां, अति गंजिर गुणधाम. (४)

पूर्ण अर्थ में नबि लखो, पण निजमति अनुमान;
अर्थ खखुं हुं एहनो, हृदय धरि सन्मान. (५)

अव्यानुयोग दूरे करे, करम जरमनो खेख;
सुमति सखि थाबी मखे, खहे सुगुण रंगरेख. (६)

शिवमगमां पग ते धरे, करे सुतत्त्व विचार;
शिव संपति शाश्वत खहे, तरे सहज संसार. (७)

प्यावे ते पावे सदा, परम महोदय सार;
तिणे धरि धिर अग्रमत्तता, शिव साधो जयकार. (८)

प्रथम श्री सीमंधरजिन स्तवनं ॥ सिद्धचक्रपद बंदो ॥ ए देशी ॥

॥ श्री सीमंधर जिनवर स्वामी, वीनतमी अवधारो ॥ शुद्ध
धर्म प्रगट्यो जे तुमचे, प्रगटो तेह अम्हारो रे स्वाप्सी, विन-
विये मन रंगे ॥ २ ॥

अर्थ:-सहज अनंत सुख निधान शुद्धात्म परिणति, तेनो पात करनार मिथ्यात अज्ञान अने कपाय रुप अनादिकाखना महान् शत्रु-
ओने जेणे सम्यक्पराक्रम वढे जीत्या ठे ते " जिन " मां वर अर्थात्
प्रधान-शिरोमणि तथा शारीरिक अने मानसिक अनंत असह्य दुःखना
हेतुजुत आ ज्ञानक संसार समुद्रमां परित्रमण करी दुःखी थता
दीन जीवोनुं परम करुणाजाव वडे रक्षण करनार तथा अन्य जीवोने
पण अहिंसानो उपदेश आपी तेथो पासे पण रक्षण करावनार तथा
अवाध्य सिद्धांत वढे समीचीन मोक्षमार्गनो उपदेश करी आत्मिक
सहज स्वतंत्र परमानंदना दातार होवार्थी " स्वामी " तथा अनंतज्ञान,
अनंतदर्शन, अनंतसुख अने अनंतवीर्यरुप आत्म खदमीना मालीक,
देहातीत आत्मसत्ताजूमिमां निरंतर विहरमान हे श्री सीमंधर देव !
आपने समर्थ जाणी आप प्रति अत्यंत उलसित चित्ते नम्रजावे विनंती
करुंतुं के सरस संवर जखना प्रवाह वडे ज्ञानावरणादि कर्म रुप मंत्र
भोवाई जवार्थी स्फटिक मणि समान अत्यंत शुद्ध केवलज्ञान दर्शना-
त्मक जेम आपनो स्वधर्म सर्वथा प्रगट-व्यक्त थयो ठे " तेमज अमारो
पण सत्तागते रहेसो (ज्ञानावरणादि कर्म वडे खित थपसो) लोकालोका
प्रकाशक अनंत सुखनिदान आत्मधर्म संपूर्ण रीते प्रगट थाओ
ए उक्त विनंती-प्रार्थना हे जगवंत ! अमो दीन उपर करुणाद्रष्टी
करी अवधारो-चित्तमां धारो ॥ १ ॥

जे परिणामीक धर्म तुमारो, तेद्वो अमचो धर्म ॥ अक्ष
जासन रमण वियोगे, वलग्यो विजाव अधर्मरो॥स्वामी॥॥॥

अर्थ:-सर्वे ड्रव्य " उत्पाद् व्यय ध्रौव्य युक्तं सत् " लक्षणवंत
होवार्थी प्रति समये परमजाव अनुयायी नवा नवा पर्याये परिणमे. ठे
अर्थात् वर्तमान पर्याय तीरोजुत थाय ठे अने नूतन पर्यायनो आवी-
र्णाव थाय ठे अने ड्रव्य ध्रुव रहे ठे. तेथी आपनो आत्म ड्रव्य, ज्ञान

दर्शन चारित्रादि अनंत शुद्ध पर्याय रूप निरंतर परिणमे ठे—सहज परमानंदना अनुभवमां निमग्नपणे वर्त्ते ठे. तेमज अमारो आत्म ड्रव्य पण कमोपाधि निरपेक्ष शुद्ध ड्रव्यार्थिक नये (शुद्ध संग्रह नये) आपना सदृश सत्तावंत ठे. “ जारिस सिद्ध सहावो तारिस जावो हु सव जीवाणं ” तथापि अनादिधी कनकोपल न्याये अशुद्ध होवाची शुद्ध परिणतिनो भ्रष्टा (प्रतीती), ज्ञासन (विज्ञान), रमण—आचरण, स्थिरताना वियोगची मिथ्यादर्शन, मिथ्याज्ञान, मिथ्याचारित्र रूप अधर्मे परिणमे ठे. अर्थात् आत्माची परवस्तु जे पुद्गल ड्रव्यची वनेला विस्मरण धर्मवंत शरीरमां आत्मपणानी भ्रष्टा करे ठे, तेनेज आत्म रूप जाणे ठे तेथी ते पौद्गल्योक्त जावमां पोताना आत्म परिणामने स्थित करे ठे—तल्लीन करे ठे पटखे पुद्गल ड्रव्यमां इष्टानिष्ट कल्पना करी अनिष्टने दूर करवामां अने इष्टने प्राप्त करवामां तथा स्थिर राखवामां पोतानी आत्म परिणतिने निरंतर रोकी राखे ठे ॥ २ ॥

वस्तु स्वजाव स्वजाति तेहनो, मूल अजाव न थाय । पर विजाव अनुगत परिणतिथी, कर्मे ते अवरायरे स्वामी॥वि०॥३

अर्थ—ड्रव्य, अस्तित्व नास्तित्व स्वभाववंत होवाची धन्य ड्रव्यनो परिणाम तेमां कदापि काळे प्रवेश करी शके नहीं अने अस्तित्वपणे रदेखा जे अनंत अन्वय गुणो तेमांथी कोइनो पण कोइ पण काळे अजाव थाय नहीं कारणके ड्रव्य मात्र ड्रव्यार्थिक नये नित्य ठे अने “ तद्जावाव्ययं नित्यम् ” एम नित्यनी व्याख्या श्री तत्त्वार्थ सूत्रमां प्रतिपादन करेख ठे तथा वखी “ अस्मोणं पविसंता, दिता ओगास मस मसस्स । मेखंताविय णिच्चं, सग सग जावं ण विजहंति ” ए न्याय अनुसारे आत्मांमां रदेखा ज्ञानः दर्शन

૨૨૦ વિંશતિ ત્રિહરમાન જિનસ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

ચારિત્રાદિનો, સંમૂલ અજાવ થવાનો વિલકુલ અસંજવ છે તથા વહી પંચાસ્તિ દ્રવ્ય માત્ર ઊર્ધતા તથા તિર્યગ્પ્રચયવંત હોવાથી પણ તેમજ સિદ્ધ થાય છે. પરંતુ અનાદિ અજ્ઞાન વશે આત્મ પરિણતિને પરકર્તૃત્વ, પરજોક્તૃત્વ, પરગ્રાહકત્વ, પરઘ્યાપકત્વ, પરરમણતા, પરઆધારાધેયતા આદિ પરાનુયાયી પણે પ્રવર્ત્તાવચ્ચાથી શુદ્ધાત્મ પરિણતિ જ્ઞાનાવરણાદિ દુષ્ટ અષ્ટ કર્મવડે અવરાય છે—ઘ્યાઘાત પામે છે એમ શુદ્ધ પરિણતિનો વિયોગ રહે છે ॥ ૩ ॥

જે વિજ્ઞાવ તે પણ નૈમિત્તિક, સંતતિ જાવ અનાદિ । પરનિમિત્ત તે વિષય સંગાદિક, તે સંયોગે સાદિરે સ્વામી ॥ વિ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ—મનોહ અમનોહ પુદ્ગલોક વિષયમાં ઇષ્ટાનિષ્ટ કલ્પના કરવાથી, ધન ધાન્યાદિ સચિત્ત અચિત્ત મિશ્ર પરિગ્રહમાં મમત્વ વુદ્ધિ મહુણવુદ્ધિ કરવાથી આત્મા રાગ દ્વેષ રૂપ વિજ્ઞાવે પરિણમે છે તેથી વે વિજ્ઞાવ નૈમિત્તિક છે તથા સાદિ સાંત છે તથાપિ પ્રવાહે સંતતિ અનાદિનો છે. જેમ ધ્યાણે વર્તમાન સમયે એક પુરુષને જોણ્યે ગ્રિયે તે પુરુષ તેના પિતાવને ઉત્પન્ન થયેલ છે તેથી તે આદિ સહિત છે અને તેનો નાશ પણ છે તેથી તે પુરુષ સાદિસાંત જાંગે છે પરંતુ તે પુરુષ તેના પિતાથી ઉત્પન્ન થયો છે તેમ તેનો પિતા પણ વહી તેના પિતાથી ઉત્પન્ન થયો છે એમ તેનો વંશ અનાદિ સિદ્ધ છે ॥ ૪ ॥

અશુદ્ધ નિમિત્તે એ સંસરતા, અત્તા કત્તા પરનો ॥ શુદ્ધ નિમિત્ત રમે જવ ચિદ્ધન, કર્ત્તા જોક્તા ઘરનો રેસ્વામી ॥ વિ ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ—જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ ઉદય રૂપ અશુદ્ધ નિમિત્ત પામી અજ્ઞાન મિથ્યાત કપાય રૂપ અશુદ્ધ પરિણામે પરિણમી જવ સમુદ્ધમાં સંસરણ—પરિવ્રમણ કરતાં આત્મા પરઘ્યાદિકના કર્ત્તાપણાનું મમત્વ, અંતિમાન કરે છે અર્થાત્ મેં અમુક જીવને માલ્યો, અમુકને ઊગાલ્યો, અમુકને સુલી કર્યો, અમુકને ડુઃસુલી કર્યો, અમુકને રાલ્યો, અમુ-

पय आदि दूषणोधी जरपूर ठे अर्थात्
 ॥ पर्यायोने हस्तामलकवत् प्रत्यक्ष पणे
 ॥ आत्म ऊढ्यने पण सर्व नये प्रत्यक्ष पणे
 ॥ तानी आत्म रिद्धिधी परांगमुख होवाची
 ॥ आपिन वत्ते ठे. चाह दाहमां प्रज्वलीत
 ॥ मां वृनेल ठे तेमां देवपणुं केम मनाय ? पण
 ॥ न अधर्म रूप दूषणोधी सर्व नये मुक्त होवाधी
 ॥ व ठे. ते धी सीमंधर स्वामीनुं शरण ग्रहण
 ॥ ता, ग्राहकता, रमणता आदि समस्त परजावनो
 ॥ थाने ज्ञान दर्शन चारित्र्य रूप शुद्धात्म जावमां
 ॥ धीन यतां-भूत यतां-संतुष्ट यतां-तेनो आस्वा-
 ॥ हानादि आत्म धर्म, कर्म खेपयी रहित-गुरु

तमल नीपजतां, ध्यान समाधि स्वजावे ॥

साधी, देवचंद्र पद पावेरे स्वामी० ॥९॥

सन्मुख बहू राखी (यस्मात् क्रिया प्रति
 गुन्या) धर्म शुक्लप्याननुं सेवन करतां तज्ज-
 धतो आत्म गुण निर्मल अर्थात् मल रहित-पर-
 पूर्णानंदमय सिद्ध पद साधी देवमां चंद्रमा
 पदेवपदने प्राप्त पश्य ॥ ९ ॥

श्री युगमंधर जिन स्तवन ॥ नारायणी देशी ॥

ज्वरे, विनतनी अवधाररे दयाखराय ॥

गधीरे, मुजने नाच उगाररे ॥ द० श्री० ॥ १

त विरमण, मृषावाद विरमण, अदत्तादान विर-

१२१ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वाखावबोध सहित.

तिष्ठण आंच वने कर्ममल जस्म थइ जवायी संपूर्ण प्रगट यथा
अर्थात् निराबाध-स्वतंत्र पणे पोतपोताना कार्यजावे परिणमना
साग्या पटले गुरू परिणति रूप अनुपम लक्ष्मीने वखा-तेना
स्वामी थया. तेज परमात्म जिनेश्वर देव, क्रोध मान माया खोज
आदि मोहनीय कर्मनी अष्टावीश प्रकृतिथी रहित तथा ज्ञानारिक
गुणना दरिया अर्थात् ज्ञानादि गुणना अखूट निधान ठे पटले जेम
दरियामांधी जल खूटे नहि तेम तेमनामांधी कोइ पण कावे ज्ञा-
नादि गुणो-पर्यायो खुटवाना-क्षीण यवाना नथी, अनंतकाळ सुधी
एक सरखी रीते परिणम्यांज करशे ॥ ६ ॥

अवलंबन उपदेशक रीते, श्री सीमंधर देव । जजीये शुद्ध
निमित्त अनोपम, तजीये जव जय टेवरे स्वामी ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थ-श्री सीमंधर देवमां साध्य पद पूर्ण पणे प्रगट होवायी
तेज पुष्ट-अनुपम निमित्त हेतु ठे (साध्य साध्य धर्म जेमहि
होवेरे ते निमित्त अति पुष्ट, तथा च-पुष्ट हेतु जिनेंजोय,
मोक्ष सत्ताव साधने) तथा सर्वज्ञ अने वीतराग होवायी
आत्ममोक्षमार्गना साचा उपदेशक तथा सर्वे आत्मरिद्धि संपूर्ण
पणे प्राप्त होवायी परम आधार-जव समुद्रमां वूडता जव
प्राणीयोने जहाज समान, जवाटवीमां सध्यवाह समान ठे.
न्याय पूर्वक एम सिद्ध होवायी तेजनी जक्ति करीये अर्थात्
तेमनी आज्ञा आपणा शिर उपर चढावीए-सन्मानीये. कसुं ठे के
“ आणाकारी जत्तो, आणा ठेइज अजत्तोत्ति ” माटे तेमनी
आणा प्रमाणे वर्त्तीय. मिथ्यात, अज्ञान, कपाय, प्रमाद, आविरति रूप
जयंकर जव प्रमणनी टेवनो त्याग-परिहार करीये ॥ ७ ॥

शुद्ध देव अवलंबन करतां, परिहरीये परजाव । आत्म
धर्म रमण अनुजवतां, प्रगटे आत्म जावरे स्वामी ॥ ८ ॥

અર્થ-જે અજ્ઞાન કપાય વિષય આદિ દૂષણોથી ઝરપૂર છે અપાને જે સર્વે દ્રવ્યના ત્રિકાલવર્તી પર્યાયોને હસ્તામલકવત્ પ્રત્યક્ષ રહે જાણી શકતા નથી, પોતાના આત્મ દ્રવ્યને પણ સર્વ નયે પ્રત્યક્ષ રહે જાણતા નથી તથા તેથી પોતાની આત્મ રિદ્ધિથી પરાંગમુલ્હ હોય તે નિરંતર જે વિષય કપાયને આધિન વર્તે છે, ચાહ દાહનાં પ્રવૃત્તિય યદ્ય રહ્યા છે, જવ સમુદ્ગમાં વૃનેલ છે તેમાં દેવપણું કેમ મનાવે ? જે અજ્ઞાન આદિ સમસ્ત અધર્મ રૂપ દૂષણોથી સર્વે નયે મુક્ત હોય તે પરમ નિષ્કલંક શુદ્ધ દેવ છે. તે શ્રી સીમંધર સ્વામીનું શરણ ગ્રહ કરતાં પરદ્રવ્યની મમતા, ગ્રાહકતા, રમણતા આદિ સમસ્ત નિવૃત્તિ પરિહાર-ત્યાગ ધાય અને જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ શુદ્ધિ અર્થ રમણ કરતાં-તેમાં તણીન થતાં-તૃપ્ત થતાં-સંતુષ્ટ થતાં-જેને આત્મ દન અનુજવ લેતાં જ્ઞાનાદિ આત્મ ધર્મ, કર્મ એવંતી રહે-તે પ્રગટ યાય ॥ ૭ ॥

આત્મ ગુણ નિરમલ નીપજતાં, ધ્યાન સમાધિ નિવૃત્તિ
પૂર્ણાનંદ સિદ્ધતા સાધી, દેવચંડ પદ પાવેરે નિવૃત્તિ

અર્થ-શુદ્ધ સાધ્ય સન્મુલ્લ સદૃશ રાત્રી (સ્વપ્નાત્મિક) ફલન્તિ ન જાવ શુન્યા) ધર્મ શુક્ષ્મધ્યાનનું નિવૃત્તિ નિવૃત્તિ ન્ય સમાધિમાં લીન થતાં આત્મ ગુણ નિર્મલ અપાને નિવૃત્તિ મપવિત્ર ધાય. એમ પૂર્ણાનંદમય સિદ્ધ રહે તેને સમાન અર્થાત્ દેવાધિદેવપદને પ્રાપ્ત થયે.

॥ અથ દ્વિતીય શ્રી યુગમંધર વિદ્યાર્ણવ સ્તવન.

શ્રી યુગમંધર વિનવુંરે, વિનતની

૯ પર પરિણતિ રંગધીરે, મુજને નિવૃત્તિ

અર્થ-પ્રાણાત્પાત વિરમણ, નિવૃત્તિ

ધી
હિત
સર્વ

૨૨૪ વિંશતિ વિદ્વરમાન જિનસ્તવનાનિ વાલાવવોધ સહિત.

મણ, મૈથુન વિરમણ તથા પરિગ્રહ સંગ્રહ વિરમણ રૂપ પંચમહાવ્રત તથા ક્ષાંતિ, માર્દવ, આર્યવ, મુત્તિ, તપ, સંયમ, શૌચ, સત્ય, આર્કિ-
ચન, તથા બ્રહ્મચર્ય આદિ સર્વે ધર્મોમાં અનુવૃત્તિ ધરાવનાર અર્હિ-
સા-દયા ધર્મ છે. જેમાં સર્વે ધર્મનો સમાવેશ થઈ જાય છે.
ઉક્તંચ-સવ્યાજિવિ નહીં, જહ સાયરંમિ નિવર્તંતિ । તદ્ ગ્રા,
વર્ષ અર્હિસિં, સદ્ધે ધમ્મા સમિહ્વન્તિ ॥ તથા જેને સર્વ મતાવલં-
બીત સ્વિકારે છે-સન્માને છે “ અર્હિસા પરમો ધર્મ, હિંસા સર્વત્ર
ગર્હિતા ” પરંતુ જૈન શિવાય અન્ય મતાવલંબીત અર્હિસા-દયામાં
વર્તી શકતા નથી કારણકે તેડે હિંસ્ય હિંસા તથા હિંસાના કારણોને
યથાર્થ સંપૂર્ણ ડાલસતા નથી.

સર્વજ્ઞ તીર્થંકર દેવ દ્રવ્યર્હિસા તથા જાવર્હિસા એમ હિંસાના
બે પ્રકાર પ્રરૂપે છે-પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેજસ્કાય, વાયુકાય અને
અનસ્પતિકાય એમ પંચ સ્થાવરકાયિક એકંદ્રિ જીવો તથા વેંદ્રિય
આદિ ગ્રસ જીવોનાં પાંચ ઇંદ્રિયો, મનોબલ, વચનબલ, કાયબલ,
શ્વાસોશ્વાસ તથા આયુપ્રાણ એ-દશ દ્રવ્યપ્રાણને મારવું, કાપવું,
ઘેદવું, ડુઃસ્વબવું તથા તેનો વિયોગ કરવો તે દ્રવ્યર્હિસા છે, પોતાના
દ્રવ્યપ્રાણની હિંસા કરવી તે સ્વદ્રવ્યર્હિસા અને અન્ય જીવના
દ્રવ્યપ્રાણનો હિંસા કરવી તે પરદ્રવ્યર્હિસા છે તથા તે કાયમાં
મમત્ત્વ કરી રહેલા જીવોના જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, વીર્ય, ય-
યોગ વિગેરે જાવપ્રાણનો મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન તથા કપાય બને ઘાત
કરવો તે જાવર્હિસા છે અર્થાત્ મિથ્યોપદેશાદિવને કોઈ જીવના
દર્શન ગુણનો ઘાત કરી મિથ્યાત્વ રૂપ પરિણમાવવો, સમ્યક્જ્ઞાનથી
ચૂકાવી અજ્ઞાન રૂપ પરિણમાવવો તથા રૂમા ગુણનો ઘાત કરી
ક્રોધ રૂપ પરિણમાવવો તથા વિનય ગુણનો ઘાત કરી માન રૂપ પરિ-
ણમાવવો તથા આર્યવ (સરસતા) ગુણનો ઘાત કરી માયારૂપ પરિ-

ણમાવવો, મુત્તિ ગુણનો ધાત કરો સોજ રૂપ પરિણમાવવો, એ વિગેરે તેની શુદ્ધ પરિણતિનો ધાત કરી અશુદ્ધ પરિણામે પરિણમાવવો તે પ્રાવહિંસા છે. તેમાં પોતાના જાવપ્રાણની હિંસા કરવી તે નિજજાવ-હિંસા છે અને પરજીવના જાવપ્રાણની હિંસા કરવી તે પરજીવ જાવ-હિંસા છે અને મિષ્પાત્વ, અવિરતિ, કપાપ, પ્રમાદ તથા યોગનું સેવન કરવું તે હિંસાનાં કારણો છે તે કારણો સેવવાથી હિંસા થાય છે કહ્યું છે કે “કારણ જોગે કારજ નિપજેરે, એમાં કોઈ ન વાદ। પણ કારણ વિણું કારજ સાધીએરે, તે નિજ મતિ કુન્માદ” એમ સ્પાઘાદ નય પુક્ક જિન પ્રજ્ઞપિત દ્રવ્યહિંસા તથા જાવહિંસાના સ્વરૂપથી અજાણ તથા તેના કારણોથી અજાણ મિષ્પાદ્રષ્ટી જીવો એક સમયે માત્ર પણ અહિંસાજાવમાં વર્તી શકવાને અસમર્થ છે તથાપિ મોહમયમાં બેજાન થયેલા હિંસામાં વર્તતા બતાં હમે દયા પાછીએ ઠીપે-દયાનુ ઠીપે એમ પોતાના જીવહામયી જલ્પના તથા મનમાં કલ્પના કરે છે પણ તેથી શું ? સાચી દયા પાછા શિશાય તેના પરમોત્તમ ફલ મોહ સુલને પામી શકે નહિ.

પણ જે સ્પાઘાદ નય પુક્ક જિન પ્રજ્ઞપિત દ્રવ્યહિંસા તથા જાવ-હિંસાના સ્વરૂપનું તથા તેના કારણોનું સમ્યક્જ્ઞાન ધરાવે છે-જે પરમોત્તમ પદના ઉત્સુક છે. હિંસાનું ફલ જે જવજનમણ તેથી ઉદ્ધિષ્-પ્રપન્નીત છે એવા સમ્યક્દ્રષ્ટી જીવોજ અહિંસામાં વર્તી શકવાને સ-મર્થ છે “(પદમં નાણં તરુ દયા)” જે જે અંશે અહિંસાજાવમાં પડે છે તેને તેટલા અંશે અહિંસક કહિયે માટે સોયા ગુણસ્થાનથી માંત્રી ઉપસા ઉપસા ગુણસ્થાનોમાં અહિંસકદશાનય પ્રમાણ અધિકી અધિકી રહે છે પણ હે જગવંત! આપ હિંસાના સર્વે કારણોથી દૂર વર્તી હોવાથી સર્વોત્કૃષ્ટ તથા સર્વદા અહિંસક જાવનાં વર્તો ઓ, રાપ છેષ રહિત હોવાથી સર્વે જીવો ઉપર એક સરસી રીતે દયા રાતોવો, તેથી સર્વે

२२६ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वाखावबोध सहित.

दयांलु जीवोमां आप राजा समान शिरोमणि ठो, तेथी हे दया-
राय श्रीयुगमंघर स्वामी ! करुणा निधान तथा समर्थ जाणी आप प्रति
विनंती उचारुं तुं कारणके दयालु तथा समर्थ होय तेज सेवकनी
विनंति मनोरथने परिपूर्ण करे माटे मुज सेवकनी विनंती करुणा जावे
चित्तमां धारी—“ ए परपरिणति रंगथी मुजने नाथ उगार”—हे नाथ !
हे स्वामी ! अनादि विजाव वशे पुद्गल पर्याय जे शरीरादिक तेमां
अहंपणुं मानी ते उपर अत्यंत राग करी तेमां तल्लीन थइ रक्षो तुं
तथा ते शरीरादिकने प्रशस्त—हितकारी कुटुम्बी जनो मिश्रवर्ण
नोकर चाकर तथा धन धान्य मणि औषधी आवास आदि अनेक
पुद्गल पर्यायोमां तथा पंचेंद्रिना अनेक मनोज्ञ विषयमां राग वशे
तल्लीन थइ रक्षो तुं, तेने मेलववा राखवा माटे अनेक प्रयास करुं तुं
अनेक विकल्प जाल रचुं तुं, तेनी तृष्णाक्षपी आगमां निरंतर प्रव-
क्षित थाऊं तुं, तेनो वियोग थाय ते माटे जूय जोगवुं तुं, तेना विपोग
शोक संताप आक्रंद विगरेनो जोकां वनुं तुं, अने पातानी सहज अ-
नंत स्वतंत्र, अग्रथग् नूत स्वकेन्द्रवर्ती अविनश्वर सुख निदान आत्म
परिणतिथी वियोगी रहुं तुं माटे हे जक्त वत्सल प्रभु ! पवी उष्ट
परपरिणतिना रंगथी मुजने हवे शीघ्रमेव उगारो ॥ १ ॥

कारक ग्राहक जोग्यतारे, में कीधी महारायरे, दयालुराय ॥

पण तुज सरीखो प्रभु खहीरे, साची बात कहायरे, दया ॥ २ ॥

अर्थ—सर्वे इव्यो अस्तित्व, वस्तुत्व, इव्यत्व, प्रमेयत्व अगुरुप्रयुक्त
अने सत्त्व स्वभाववंत होवायी पोताना गुणपर्यायोना कर्ता, ग्राहक,
व्यापक आदिपणे पोतानी सत्तानूतिमां सर्वदा वर्त्तं ठे, तथा वशी
“क्षेत्र काल जावानाम् एक समुदायित्वं इव्यत्वम्” क्षेत्र काल
जावनुं एक समुदायिणुं ते इव्यत्वं ठे माटे इव्य, क्षेत्र, काल, जाव
परस्पर अनेद ठे—अग्रथग् नूत ठे तेथी कोइ इव्य बीजा इव्यना

क्षेत्र काख जावमां प्रवेश करवा सर्वथा असमर्थ ठे माटे निश्चय नये कोइ इव्य अन्य इव्यनो कारक कर्ता, जोक्ता, ग्राहक, व्यापक, आभार, आप्ते विगरे पड शके नहि, तथापि जीवमां अनादि विज्ञाव स्वजाव होवापो हुं मिथ्यात अज्ञान वरो परपरिणति-पुद्गल पर्यायो, विषे कर्ता, जोक्ता, ग्राहक, व्यापक आदि बुद्धि करी मारी आत्मीक स्वतंत्र रिद्धिची वियोगो रबो पण हे युगमंथर स्वामी ! आपने संपूर्ण नये पोताना परिणामना कर्ता, ज्ञाता तथा तेमांज रमण कैरनार तथा तेनोज आस्वादन-अनुभव खेनार होवाची साचा प्रजुजाणी आप प्रति हुं मारी साचो कथा निवेदन करुं तुं ॥ १ ॥

यद्यपि मूल स्वजावमेरे, पर कर्तृत्व विजावरे ॥ दयालराय ॥ अस्ति धर्म जे माहरोरे, एहनो तथ्य अजावरे ॥ दयालराय ॥ श्री० ॥ ३ ॥

अर्थ-अनादि काखची जो के माहारा ज्ञान दर्शन चारित्ररूप आत्म गुणमां परकर्तृत्वादि विज्ञावनो संश्लेष थयेखो ठे तेथी हुं अनादि काखची परकर्तृत्वादि विज्ञाव रूप परिणमं हुं तो पण सत्तागते रवेखा माहः अस्ति धर्ममां-सामान्य स्वजावमां खरेखर ते विज्ञावनो अजाव ठे कारण के सामान्य स्वजाव सदा निरावरण ठे; माटे जो हुं माहारा अस्ति धर्म तरफ लक्ष थापुं तेने प्रगट करवा रुचि धरुं तो निश्चय कर्मजन्य उपाधि रूप विज्ञावनो समूख नाश करी संपूर्ण शुद्ध सुखनिधान अस्ति धर्मनो जोगी घाउं, सादिश्यनेतकाल सुधी प थवस्यामां अवस्थित रहुं ॥ ३ ॥

पर परिणामिकता दशारे, लहि पर कारण योगरे, दयालराय ॥ चेतनता परगत धईरे, राची पुद्गल जोग रे, दयालराय ॥ श्री० ॥ ४ ॥

३२०: विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वासावबोध सहित.

अर्थ-ज्ञानावरणादि अव्यकर्म तथा जावकर्मना उदय वसे त परिणामिक वशाने प्राप्त थयो तुं, अर्थात् पर अव्यक्ता परिणामने पोतानो परिणाम मानुं तुं पटले मन वचन अने कायानी क्रियाने आत्म क्रिया मानुं तुं तेथी मारी चेतनता पर परिणाममां व्यापी-परगत यई-पुद्गल पर्यायोने जोगववामां राची-आसक्त यई-घोन यई-त्याज स्थित यई तेथी आत्म परिणामनो जोग सेवा अवकाश मळ्यो नहीं ॥ ४ ॥

अशुद्ध निमित्त तो जरु अठेरे, वीर्य शक्ति विहीनरे ॥ ६० ॥

तुं तो वीरज ज्ञानथीरे, सुख अनंते छीनरे ॥ ६० ॥ श्री ॥ ५ ॥

अर्थ-आत्माने अशुद्ध परिणामे अर्थात् अज्ञान, मिथ्यात अने कपाय रूप परिणमवामां गुणागुण कर्मोदय वने पुद्गल अव्य गुण पर्यायनो संबंध ते निमित्त ठे पण ते गुणागुण कर्मोदय, जरु-चेतनता रहित नेमज वीर्य शक्ति रहित होवाथी तेउं आत्माने अशुद्ध परिणामे परिणमाववामां पोतानो मेळे कारण बनवाने असमर्थ ठे तथा कारण पद तो उत्पन्न पर्याय ठे माटे ज्यारे कर्ता कार्य साधवाचो रुचीवंत यइ तेने निमित्तमां वापरे त्यारे तेमां कारण पद उत्पन्न थाय ठे. "ए कारका कर्तृराधिना" जो आत्मा प्रमाद जावन वर्त्ते तो ते गुणागुण कर्मोदय अशुद्ध परिणामनुं निमित्त थाय पण पोते सचेत थइ पोताना शुद्ध कार्यनो कर्ता थाय त्यारे कारकचक्र सुप्त ठे अने गुणागुण कर्मोदये अशुद्ध परिणामे परिणामे नहि तो ते पुद्गलो निमित्त पण थइ शके नहि. जेम कुंनार घट कार्यनो रुचि वान थाय नहि, तथा दंन चक्रादिने ते घट कार्य साधवामां वापरे नहि, तो दंन चक्रादि तेवारे घट कार्यना निमित्त कहेवाय नहि. पण हे अनादि जिनाव वशे राग द्वेषे परिणमवानी इद देवयी ते पुद्गल जटमां कारण पद उत्पन्न करी अशुद्ध परिणामे परिणामुं तुं, तेथी

आत्मिक शुद्ध कार्य करवामां आत्म बीर्यें अत्यंत होन यइ रसो तुं,
अर्थात् अनंतज्ञान अनंतदर्शन अनंतसुखरूप अनुपम आत्म व्य-
क्तिधी रहित कंगास बनी अत्यंत पराधिन, दरिद्र-दयामणि अव-
स्थाने जोगतुं तुं पण हे प्रजु ! तमे तो अनंत ज्ञान वीर्यना परिपूर्ण
पणाथी-पूर्ण व्यक्तिधी सहज, अकृत्रिम, स्वतंत्र, एकांतिक, अंता-
तीत, अव्याबाध आत्मीक सुखमां खीन-संतुष्ट-निमग्न यइ रसा
बो ॥ ५ ॥

तिण कारण निश्चय कळोरे, मुज निज परिणति जोगरोदण

तुज सेवाधी नीपजेरे, जांजे जव जय शोगरोदण॥श्री॥॥६

अर्थ-तेथी न्याय युक्त ज्ञानदृष्टिची मने एवो निश्चय ययो वे के
हे जगवंत ! कर्म रूप रजधी सर्वथा निर्लेप स्फटीक समान तमारा
संपूर्ण, निर्मल, पवित्र गुणोनुं सेवन करतां-जकि करतां माहरी आत्म
परिणति रूप अवाप्प अखूट स्वतंत्र पूर्णानंदमय सहज आत्म
संपदाना जोगनी मने प्राप्त यशेतया. "जांजे जव जय सोग" अना-
दि काखधी चार गतिरूप जवसमुद्धमां अज्ञान वशे अनेक दुःसह
दुःखो तथा तज्जन्य जय, शोक, संताप, आक्रंद विगेरे सहुं तुं, तेनो
सहज खीळामात्रमां नाश यशे ॥ ६ ॥

शुद्ध रमण आनंदतारे, ध्रुव निस्संग स्वभावरे ॥ ६० ॥

सकळ प्रदेश अमूर्ततारे, ध्यातां सिद्धि उपायरो॥७॥७॥

अर्थ-अचल, अवाधित, निरावरण, शुद्ध परमात्म पद रमण-अनु-
भवजन्य आनंदने तथा पोताना ध्रुव अर्थात् पोताना डब्य क्षेत्र कास
जावे सदा सत् (दब्बं गुण समुदात्त, खित्तं ओगाद वट्टणा काळो।
गुण पज्जाय पवत्ति, जावो निअ वत्थु धम्मो सो) अनंत अ-
न्यय गुणनो पिक तथा निस्संग-सकळ परभाव, परिग्रहधी अतीत

२३३: विंशति-विहरमान-जिनस्तत्त्वानि ज्ञासावन्त्रोध सदितं.

एवा आत्मजावने तथा अलेशी, अस्पर्शी, अग्रांधी, अदर्शी, अरंसी, अक्रोधी, अमायी, अमानी, अलोची, अवेदी आदि अनेक व्यक्तित्व गुणना समूहकूप सकल प्रदेश अमूर्ति पिंरु आत्म द्रव्यने सर्वे पर-द्रव्यनी मूर्तायी पोतानी आत्म परिणति वारी पोतानी आत्म-मिमां स्थित करी-लीन करी पोतानी सर्वे वीर्य शक्ति एकत्र करी एकाग्र चित्ते ध्यातां अमूर्त परमात्मपदनी सिद्धि धाय-ध्याता जे-पनी एकता धाय ॥ ७ ॥

सम्यक तत्त्व जे उपदिश्योरे, सुणतां तत्त्व जणायरे ॥८॥

श्रद्धा ज्ञाने जे ग्रहोरे, तेहिज कार्य करायरे ॥८॥ श्री० ॥८॥

अर्थ-द्रव्यना सर्व पर्यायना ज्ञान विनाना एकांत वादीयो (निष्प्या वादीयो) (एकांते होइ मिथ्यतो) ना विद्वयना रूप वर-ब्रमणना हेतुतुत दुर्नेयधी परिपूर्ण अज्ञान जन्य सिद्धांतधी उपजता अज्ञानरूप अंधकारना समूहनो नाश करनार सकजनय तथा प्रत्यक्ष परोक्ष प्रमाणधी अबाधित-म्पाछाव युक्त, अव्याप्ति अतिव्याप्ति तथा असंतवादि सकल दूषणो रहित जीवादि तत्त्वोनुं सत्य स्वरूप प्रतिपादन करनार जिनेश्वरना परम कल्याणकारी वचनो श्रवण मनन निधिध्यासन करतां शंसय विपर्यय अने अतथ्यवसाय रहित तत्त्व स्वरूपनुं सम्यक्ज्ञान धाय अने सम्यक्दर्शन सम्यक्ज्ञान युक्त जो आत्म स्वरूप ज्ञानीये-ग्रहण करीये तोज परमात्म सिद्धिना साधक वनी शक्तीए. ज्ञान्मुधी आत्मद्रव्यनुं सम्यक्ज्ञान सम्यक्दर्शन ययुं नयी त्यांमुधी आदेशुं चारित्र ते सम्यक् विशेषणने प्राप्त यइ शक्ते नहि अने सम्यक्चारित्र विना कदापि काखे मोहनी प्राप्ति यइ शक्ते नहि. कसुं ठेके “विरथा सावइझाउं, कपाय हीणा नद्वय्य वरावी । सम्मदिठी विहुणा, कयावि मुख्यं न पावति”

તથા “ નયગમ જંગ પમાણેદિં, જો અપ્પા સાયવાય ખાવેણ ।
મુણઈ મોરુલ્લ સરુલ્લં સમદિઠિ સો નેલ ” ॥ ૬ ॥

કાર્ય રુચી કર્તા થયેરે, કારક સવિ પલટાયરે ॥ ૬૦ ॥

આત્મ ગતે આત્મ રમેરે, નિજ ઘર મંગલ થાયરે ॥ ૬૧ ॥

અર્થ—જ્યાંસુધી જોઈ મિથ્યાત ગુણસ્થાને વર્તે છે—સમ્યક્દર્શનો પ્રાપ્તિ થઈ નથી, ત્યાંસુધી અનાત્મ વસ્તુમાં આત્મશુદ્ધિ—જાણી માને છે અર્થાત્ પુદ્ગલ સંકોચી બનેલું ચૈતન્યશૂન્ય જે દર્શને છે—લોહીજૂતપણે પરિણમિ પોતાનું આત્મ અંગ માને છે તથા જે દર્શને છે—જે પ્રશસ્ત, હિતકારી પદાર્થો—છી થન કુટુંબાદિને પોતાનું દર્શને માને છે, તેડમાં રાગરસે રીંકે છે, સંસાર વ્રમણ પરિપાટને થકે છે— (જો અપસત્યો રાગો, વઢઈ સંસાર ખમણ પરિવર્તે)—જે દર્શને છે—ઈસુ સયણાઈસુ, ઈઠત્તં પુંગલાઈસુ) અને જે દર્શને છે—ના સાખ્ય જાણી નિંતર તેને સાધવા માટે અનેક પ્રયત્ન કરે છે—પોતાનું કાર્ય જાણે છે એમ અજ્ઞાન બશે પોતે પર કર્તા છે—તેથી કારકચક્ર શુદ્ધ સ્વચાવધી વિરુદ્ધ વાધકદાઈ થાય—પણ જ્યારે આત્મા યોગ્ય કારણ બને સમ્યક્દર્શને થાય—અનંત પરમાનંદમય સંપૂર્ણ સુખના હેતુ પરમાત્મા થાય—શુદ્ધ સાખ્યને ઈલેલે, ત્યારે પર સાખ્ય ઇતર્ય થાય—પોતાનું શુદ્ધ સાખ્ય સાધવાની રુચી થાય, શુદ્ધ દર્શને થાય—છાયા થાય ત્યારે જે કારકચક્ર વાધકદાઈ થાય—દર્શન સુખ વીર્યનો ઘાત કરવા રૂપ કાર્ય થાય—જાવે પડેલે શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શન સુખ વીર્ય થાય—આત્મા પોતાના શુદ્ધ પરિણામે વર્તે—એનાં—પમ થતાં આત્માના સર્વ પ્રદેશો નિર્મલ થાય—ગલી જાય—અત્યંત સુખ થાય—

२३२ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वाखावबोध सहित.

त्राण शरण आधार ठेरे, प्रजुजी जव्य सहायरे ॥ ६० ॥

देवचंद्रपदनीपजेरे, जिन पदकज सुपसायरे ॥ ६० ॥ श्री० १० ॥

अर्थ—हे प्रजुजी ! आप चार गति रूप जब जर्मणना दुःखयो शरण
अर्थात् रक्षण करनार तथा महान् दुःखदायी ज्ञानावरणादि प्रबंध
अष्ट कर्म शत्रुजंघी डरता जव्य प्राणीजने शरण ठो तथा जब सनु
जमां पुनता जव्य प्राणीजने इस्तावसंधन रूप ठो तथा जव्य जीवने
मोक्षक्षत्री वरवामां परम सहायजूत ठो, तेथी हे गुण सागा !
आपना निर्मल चरण कमलना पसायथी देवमां चंद्रमा समान प
मारम पदनी प्राप्ति पाय ए निर्विवाद ठे ॥ ६० ॥ (संपूर्ण)

॥ अथ तृतीय श्री बाहुजिन स्तवनं ॥ संजवजिन

अवभारीये ॥ ए वेशी ॥

बाहुजिणंद दयामयी, वर्तमान जगवान ॥ प्रजुजी ॥

महाविदेहे विचरता, केवलज्ञान निधान ॥ प्रजुजी ॥ वा० ॥ १ ॥

अर्थ—महाविदेह क्षेत्रमां विहरमान वर्तमान जगवान, सव्य
रूप विहंसन धर्म युक्त पौंड्रग्रीक शरीरथी अत्यंत विरक्षण महान्
आत्म सत्तानुमिमां (अर्थात् जे नुमिमां अन्य कोइ पण अव्यक्त
प्रवेश पइ शके तेम नथी तेथी बौद्धकुल संकलाश वगरनी परम रमणीय
स्वतंत्र एवी आत्म सत्तानुमिमां) निरंतर पोताना पर्यायोमां परियमल
पोताना गुण पर्यायो सहित सदा सत् सक्षणवंत होवाथी वर्तमान,
आत्मीक अविचल अक्षय्य सत्त्वना स्वामी होवाथी जगवान, स
मान्य केवलीयोमां इंड समान दे थी बाहुस्वामी ! आप सर्व प्रदेश

સર્વ કાલે સર્વ જાવે દયામયો ઠો અર્ચાતુ આપના સર્વે પ્રદેશથી હિં-
સાના હેતુનો અજાવ થયેલો છે તથા હવે તે હેતુનો સમૂહ" કૃપ
હોવાથી કોઈ પણ કાલે હિંસકનાવે પરિણમનાર નથી તથા જ્ઞાનાદિ
સર્વે ધર્મો સર્વે નયે પૂર્ણ પવિત્ર થયા છે તેથી કોઈ પણ જાવ હિંસકનાવે
પરિણમે તેમ નથી. તેથી આપ સર્વાંગે સર્વોત્કૃષ્ટ અનુપમ દયાનાં જંઘાર ઠો
તથા જે જ્ઞાનમાં જીવાજીવ સર્વે દ્રવ્યો પોતાના ત્રિકાષ્ણવર્તી સર્વે
પર્યાયો સહિત પ્રત્યક્ષણે જાણે છે ઝકંચ તત્ત્વાર્થે—(સર્વ દ્રવ્ય
પર્યાયેસુ કેવલસ્ય) પદ્ધતિ કેવલજ્ઞાનના નિધાન કે ૦ અલ્પ
જ્ઞાણ ઠો. કારણ કે દ્રવ્ય તે ગુણ પર્યાયનું જાજન છે, ઠતીપર્યાય તથા
સામર્પ્યપર્યાયનો આધાર છે તેથી કોઈ પણ કાલે દ્રવ્ય તે પર્યાયથી
હીણ ફીણ થાય નહિ. કારણ કે તીરોજાવે રહેલા પર્યાયો, આવી-
જાવે થાય છે અને તે પાઠા તીરોજૂત થાય છે એમ પરાવર્તન ચક્રે
પરિણમે છે. ઝકંચ— સંમતિ થયે—“દર્શન પજ્ઞાય વિઝ્ઞાનં, દર્શ
વિયુક્તાય પજ્ઞયા નિઠિ । ઉપ્પાયદ્વય જંગાદ્ દ્વિવિધ સ્વરૂપં યયં”
તથાચ—પંચાસ્તિકાય સમયસારે—“દર્શન સહજસ્વરૂપિયં, ઉપ્પા-
દદ્વય ધ્રુવત સંજુતં । ગુણ પજ્ઞયા સયં વા, જંતં જન્મંતિ
સર્વદુઃ ” ॥ ૧ ॥

દ્રવ્યચક્રી ઠકાયને, ન હાણે જેહ સગાર ॥ પ્રજુજી ॥ જાવંદયા
પરિણામનો, અહિજ છે વ્યવહાર ॥ પ્રજુજી ॥ વા ૦ ॥ ૨ ॥

અર્પ-પૃષ્ઠીકાય, અપકાય, તેજસ્કાય, શાયકાય, વનસ્પતિકાય
અને પ્રસકાય એ ઠકાયના જીવના દ્રવ્યપ્રાણને દર્શવા દર્શાવવા તથા
દર્શતાની અનુમોદના કરવી એ દ્રવ્યહિંસા છે. તે દ્રવ્યહિંસામાં
જાવહિંસાના કારણની જગના છે. તેથી જાવહિંસાનો ત્યાગી દ્રવ્ય-
હિંસા આરે નહિ—પશ દે નહિ—સાવચેત પપે વર્તે—સમિતિ પૂર્વક

२३४ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि बाखावबोध सहित.

वर्त्तं अर्थात् ठकायना जीवोनी डव्यहिंसानो त्याग करवो ते रा
दयानो तथा जावदयाना परिणामीनो व्यवहार ठे. डव्यअहिंसा ते
जावअहिंसानो व्यवहार—कारण ठे ॥ २ ॥

रूप अनुत्तर देवथी, अनंतगुणुं अजिराम ॥ प्रजुजी ॥ जोतां
पण जग जंतुने, न वधे विषय विराम ॥ प्रजुजी ॥ वा० ॥ ३ ॥

अर्थ—सर्व जीवोने आ संसार जन्य जन्म जरा मरणादि रूप
नयंकर दुःखपी गोमावी रत्नत्रय पमाकी अनंत आत्मीक परमानंदना
गोफा करुं पयी उत्कृष्ट जावदयाना योगे अत्यंत तीव्र गुण परि
णाम यम—सर्वोत्कृष्ट पुण्यानुबंधी पुण्यना उदये हे बाहु जिनेंड ।
थापनुं रूप छावण्य कांति, विजय विजयंत जयंत अंपराजीत अने
सर्वांपंसिद्ध विमानवासी देवो करतां पण अनंतगुणुं अजिराम,
अतिशयपुष्क, सर्वांपरी, मनोहर, रमणीय, आह्लादकारी ठे. उक्तं—
“ जाकी देहडतिसो दसो दिशा पवित्र जई, जाके तेज आगे
सब तेजयंत रुके हे । जाको रूप निरखी थकित महा रूपयंत,
जाकी वपुवाससो मुवास और लुके हे ॥ जाकी दिव्य धुनी सुनि
श्रवनको मुख होत, जाके तन खवन अनेक आइ दूके हे । तेइ
जिनराज जाके कहे विवहार गुन, निहचे निरखि शुद्ध चेतनसों
चुके हे ॥ ” पणुं अत्यंत देदिप्यमान अनुपम श्रौतारिक थापनुं
मनोहर रूप जोतां—निरस्ततां ठतां पण विषयातुरताने अरकाश
मखनो नयी परंतु थापनी शांत, दांत, गंजीर अने निश्चय मुद्रातुं
दर्शन पानी निषेधोपी उपशान्त चित पाय ठे ॥ ३ ॥

कर्म उदय जिनराजने, जविजन धर्म सहाय ॥ प्रजुजी ॥

नानादिक् मंदागनां, मिथ्या दोष विखाय ॥ प्रजुजी ॥ वा० ॥ ४ ॥

અર્થ:-“ સચિ જીવ કરું શાસન રસી, ઇસિ જાવ દયા મન
 ઝલ્લસી ” પદ્ધતિ અત્યંત તીવ્ર શુદ્ધ રાગ યુક્ત જાવદયાના પરિણામ
 વડે વંધાયેલા તીર્થંકર નામકર્મના ઉદય વડે હે ત્રિલોક પૂજ્ય ! આ
 પારાવાર દુઃખનિધાન સંસાર સમુદ્રમાં વૃદ્ધતા જીવ્ય પ્રાણિયોનો
 ઝડાર કરવા માટે સર્વે દૂષણો રહિત અને પાંત્રીશ ગુણ સહિત નય
 નિદેષ પદ્ધતિ પ્રમાણ યુક્ત જીવા જીવાદિ તત્ત્વનો સમ્યક્ પ્રકારે ઉપ-
 દેશ આપો તો એ આપનો કર્મ ઉદય નિર્વિવાદ પળે “ જીવિ જન
 ધર્મ સદાય ” અનાદિ કાલથી જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ રજ વર્ને મલિન
 થયેલા-હિત થયેલા જીવ્ય જીવોના આત્મ ધર્મને એવંજૂત નયે પ્રાપ્ત
 થવા સહાય-નિમિત્તજૂત છે. તથા હે તીર્થનાથ ! આપના નામાદિક
 ચાર નિદેષ સંચારતાં-સ્મરણ કરતાં-લક્ષમાં લેતાં મિથ્યાંત્વાદિ દુષ્ટ
 દોષોનો તત્કાલ અત્યંત અજાવ થાય. “ તીર્થ-સંસાર ” નિસ્તરણો-
 પાયં કરોતીતિ તીર્થકૃત્ ” ઇતિ વચનાત્ જન્મ મરણ રૂપ સંસાર
 સાગરથી તરી જવાનો ઉપાય જે સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર તે તીર્થ
 છે. ડકુંચ તત્ત્વાર્થ સૂત્રે “ (સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણિ મોક્ષ
 માર્ગઃ) ” તે રત્નત્રયરૂપ તીર્થને જીવ્ય જીવોના હૃદયમાં સ્થાપન
 કરનાર પુષ્ટ નિમિત્ત હોવાથી આપ તીર્થંકર નામને સંપ્રાપ્ત થો. તથા
 આપના નિર્મલ અસંલ્યાત્ આત્મ પ્રદેશમાં તે રત્નત્રય ચરપૂર અન્નેય
 પળે વસી રહ્યાં છે તે સ્થાપનાનિદેષો. તથા આપનો આત્મ ડ્રવ્ય તે
 જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ જાવનું સર્વદા કામળ છે તે ડ્રવ્યનિદેષો.
 અને ધાતીકર્મના ક્ષયથી અનંત ચતુષ્ઠય અનંત શુદ્ધ પર્યાય પળે
 પ્રગટ્યા તે આપનો જાવ તે જાવનિદેષો. એમ આપના ચાર નિદેષ
 આપથી તન્મય પળે એક દેત્રે રહ્યા છે. ડકુંચ-“ ઇહ જાવોશ્ચિય
 વત્તુ, તય સુનેહિં કિંચ સેસેહિં, નામાદયો વિજાવા, જં તે વિહુ

वत्तु पक्काया " तथा वली-“अइवा वत्तुजिहाणं, णामं उव-
 णाय जो तयागारो । कारणयासे दधं, कज्जय वन्नं तयं ज्ञावो ॥
 अने थाप पण जीव डव्य ठो अने हुं पण जीव डव्य तुं माटे स-
 जाती तुं तेयी थापनुं स्वरूप यथार्थ पणे जाणतां माइरुं स्वरूप प-
 यथार्थ जणाय " जो जाणइ अरिदंतं, दध गुण पज्जवंतेहि ।
 सो जाणइ अप्पाणं, मोहो खलु जाइ तस्स लयं " अने पो-
 ताना आत्म स्वरूपनी प्राप्ति यतां मिथ्यात्व अज्ञान आदि दोषो
 तत्काल विषयमान थाय, कर्मबंधनो नाश थाय, मोक्ष पदवीनी प्राप्ति
 थाय. उक्तं च-“ दर्शन मात्म विनिश्चित, रात्म परिज्ञान मिष्यते
 बोध । स्थिति रात्मनि चारित्रं, कुत एतेन्यो भवति बन्धः ॥”
 तथा " योगात् प्रदेश बन्धः स्थिति बन्धो भवति तूकपायात् ।
 दर्शन बोध चरित्रं, न योग रूपं कषाय रूपं च । " ॥ ४ ॥
 आत्म गुण अविराधनं, जाव दया जंमार ॥ प्रजुजी ॥
 क्षायिक गुण पर्यायमें, नवि पर धर्म प्रचार ॥ प्रजुजी ॥
 ॥ वा० ॥ ५ ॥

अर्थ-ज्ञान दर्शन चारित्रादि अनंत आत्म गुणो ते जावप्राण ठे
 अने ते जावप्राणनो विषय कपायादिके घात करवो ते जावहिंसा ठे.
 अने ते जावप्राणनुं समिति गुप्ति आदि संवर बन्ने रक्षण करवुं घात
 न थाय एम अग्रमत्त जावमां बर्त्तवुं ते जावदया ठे. ते जावदयाना
 थाप जंडार-निधान ठो. कारण के जावप्राणना घातक मिथ्यात्वादि
 दुष्ट हेतुज्जो थापना आत्म प्रदेशमांथी सर्वथा नाश थयो ठे, क्षायिक
 सन्धिने पाम्या ठो. तेयी थापनी सत्ताजूमिमां मिथ्यात्वादि दोषोनो
 रंच मात्र पण प्रवेश-प्रचार यई शके तेम नयी अने तेयी थापमां

જાવહિંસાનો યીસકુલ અજાવ ઠે તેથી આપ નિર્વિવાદ પણે જાવ
દયાના ખંઠાર ઠો ॥ ૫ ॥

ગુણ ગુણ પરિણતિ પરિણમે, વાધક જાવ વિદીન ॥ પ્રજુળા ॥

ઢવ્ય અસંગી અન્યનો, શુદ્ધ અહિંસક પીન ॥ પ્રજુજી ॥

॥ વાળ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-આપનો આત્મ ઢવ્ય જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર દાન સાજ સોગ
અપજોગાદિ અનંત ગુણનો પિંડ ઠે (દષ્ટં ગુણ સમુદાઓ) તે સર્વે
ગુણો વાધકજાવ રહિત પોતાના શુદ્ધ પરિણમે પરિણમે ઠે. કારણ કે
“ સર્વે સપજ્જવા ગુણા, અપજ્જવે જાણણા નહિ ” પણ તે
ગુણો જો વાધકજાવે પટલે જ્ઞાન અજ્ઞાનપણે, દર્શન અદર્શનપણે,
ચારિત્ર મિથ્યાચરણ રૂપ એમ પરિણમે તો આત્મ સ્વગુણનો રોધ કરે-
શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મવંધ કરે- આત્મીક સહજ અવાધિત સુલ્લની હાથી કરે
“ (સાયાસાયં હુઃસ્વં, તદ્વિરહંમિ ય સુદં જજ્જેણં । દેહિં-
દિયેસુ હુઃસ્વં, સુસ્વં દેહિંદિયા જાવો) ” પણ આપના સર્વે ગુણો
અવાધકજાવે પરિણમે ઠે તેથી આત્મ અનંત ગુણના આનંદના
જોક્તા ઠે. જ્યાંસુધી આત્મા વાધકજાવે પરિણમે ત્યાંસુધી અશુદ્ધ ઠે
પણ જ્યારે સર્વે પરઢવ્યના રાગ-સંગ રહિત વર્તે ત્યારે શુદ્ધ ઠે, અહિં-
સક ઠે, કર્મવંધનો અકર્ષા ઠે તથા પોતાના અનંત આત્મ વીર્ય વડે
પુષ્ટ ઠે. ઠકંચ “ પરદહ રહં વઢ્ઠહ, વિરહં મુંચેહ અઠ કમ્મેહિં-
એસો જિન જવએસો, સમાસહં વંધ મોલ્લસ્સ ” ॥ ૬ ॥

દેત્રે સર્વ પ્રદેશમે, નહિ પરજાવ પ્રસંગ ॥ પ્રજુજી ॥

અતનુ અયોગી જાવથી, અવગાહના અજંગા ॥ પ્રજુજી ॥

२३० विंशति विहरमानः जितस्तवज्ञानि. बालावबोध सहित.

... अर्थः—जेम सोनुं खाणमां पथ्यर साटी. विगेरे अनेक कुधातुउंची मखेलुं होय ठे पण ज्यारे योग्य युक्ति वने तेने सर्वथा जूड पाडो गाखी शुद्ध सोनुं करी लक्ष्म्य तयार पठो ते सोनाने काट लागी रवे नहि.

तेमज अनादिकाखयो आत्म प्रदेशे लागेला ज्ञानावरणादि कर्मनो थापे शुक्लध्यान रुप अग्निवडे सर्वथा नाश कर्यो ठे, सर्वे प्रदेशे शुद्ध निर्मल परम पवित्र थया ठो तेथी आपना कोइ पण प्रदेशे परजाव—राग द्वेषादिनो—विषय कपायादिनो रंच मात्र पण संश्लेष नथी, थवानो संभव पण नथो.

ज्यांसुधी आत्मा औदारिकादि शरीरमां तेमज मन वचन काय योगमां ममत्व करी वसे ठे तेथी ते चक्ष पुद्गल योगे आत्म प्रदेशे सकंप थाय ठे पण ज्यारे सर्वथा तेनुं ममत्व त्याग करे त्यारे शुद्धात्म जावे अरुपी ज्ञायक स्वरूप प्रगटे. उक्तंच आचारांगे—से एदहि ए हस्ते ए वटे ए तंसे ए चउरंसे ए परिमंखे ए किन्दे ए णीखे ए खोहिए ए हाखिदे ए सुकिन्दे ए सुरहिगंधे ए डरहिगंधे ए तित्ते ए कफुए ए कसाये ए अंविळे ए महुरे ए कख्वने ए मजए ए गुरुए ए लहुए ए सीए ए उण्डे ए णिध्वे ए लुख्व ए काऊ ए रुदे ए संग ए इत्थी ए पुरिसे ए अन्नहापरिणे सणणे उवमा ए विज्जाए अरुवी सत्ता अ-पयस्स पयं एत्थि से ए सदे ए रुवे ए गंधे ए रसे ए फासे इच्चेतावात तिवेमि ” एम थतनुथयोगी आत्म थंग आत्म जा-वमां स्थिर थाय त्यारे कोइ पण आत्म प्रदेश रंच मात्र पण सवउ थाय नहि. अनंग अवगाहनाने प्राप्त थाय. ॥ ३ ॥

उत्पाद व्यय ध्रुव पणे, सहेजे परिणति थाय ॥ प्रज्जुजी ॥

वेदन योजनता नहि, वस्तु स्वभाव समाय ॥ प्रज्जुवा ॥ ७ ॥

अर्थः—स्वभाव जावे परिणमवामां अन्य अव्ययी सहाय जोइति नयी. जेम अग्नि सहजे दाहकजावे परिणमे ठे तेम सर्वे अव्ययी उत्पाद व्यय ध्रुव युक्त सदाकास होवाधी सहजे पोताना स्वभाव पर्यायमां परिणमे. अन्य अव्ययी मदद जोइए नहि. उक्तंच “द्वि-यदि गच्छति तां, तां सञ्जाव पञ्जयंजं, द्वियं तं ज-सुंते असुसञ्जदं तु सत्तादो” वस्तुने सहजे परिणमवामां कंइ पण दूर करवानी तथा कंइ पण संयोग करवानी आवश्यकता नयी कारण के अव्यय तथा पर्यायनो अजेद जाव ठे. जेम अग्निने दाहक परिणाम वग-रनी तथा अग्नि वगर दाहक परिणामने आपणे कदापी कासे जोता नयी अर्थात् अग्निने ज्यारे जोइए त्यारे दाहक परिणाम सहित ज होय ठे तेम सर्वे अव्यय सदाकास पोताना परिणामे वर्तताज होय ठे. परिणाम वगर अव्यय अज्ञाव—शून्यपणाने पामे. उक्तंच—“पञ्जय विजुदं दधं दध विजुदाय पञ्जयाणञ्चि दोण्हं अणसञ्जदं, जावं समणा परुविति ॥” वर्तमान पर्यायनो व्यय थाय अने नूतन पर्यायनो उत्पाद थाय तो पण अव्ययार्थिक नये अव्यय सदा ध्रुव ठे. जेम सोनानुं कडु चांगी मुकुट वनावीए तेमां करानो नाश अने मुकुटनो उत्पाद यता उतां पण सोनुं अव्यय सदा ध्रुव ठे. उक्तंच—“जावस्स एत्थि-णासो, एत्थि अज्ञावस्स चैव उप्पादो। गुण पञ्जयेसु जावा, उप्पाद वये पकुवन्ति ।” ॥ ७ ॥

गुण पर्याय अनंतता, कारक परिणति तेम

निज निज परिणति परिणमे, जाव अहिंसक एम ॥

॥ प्रभुजी ॥ वा० ॥ ९ ॥

अर्थ—ज्ञान ते सम्यक्ज्ञान रूप, दर्शन ते सम्यक्दर्शन रूप, चारित्र ते स्वज्ञावाचरण रूप एम ज्ञानानुयायी आपना अतंत गुणो पोताना शुद्ध परिणामे परिणमे ठे कारण के आपनुं कारक चक्र ते शुद्ध अबाधक पणे सदा परिणमे ठे (१) स्वधर्म कर्त्ता ते कर्त्तापुं (२) स्वधर्म परिणाम ते कार्य (३) स्वधर्मानुयायी चेतना शक्ति ते करण (४) साध्य गुण शक्तिनुं प्रगटवुं ते संप्रदान (५) पूर्व पर्यायनुं निवर्त्तन ते अपादान (६) स्वगुणनो आधार आत्म सत्ताजुमि ते अधिकरण—एम गुण पर्यायनी तथा कारक परिणतिनी अतंतता ठे तेथी कोइ पण आत्म धर्मने विराधक पणे रंच मात्र—समय मात्र पण परिणमता नथी तेथी आप सदा अहिंसक नामनुं सर्वोत्कृष्ट विरद धरावो ठो ॥ ९ ॥

एम अहिंसकता मयी, दीठो तुं जिनराज ॥ प्र० ॥

रक्षक निज पर जीवनो, तारण तरण जिहाज ॥ प्र० वा० १० ॥

अर्थ—एम स्वपर जीवना डब्य जाव प्राणनुं रक्षण करनार तथा अगाध कपाय रूप जखयी जरेखा संसार समुद्रमांथी तारण तरण जहाज रूप हे जिनेश्वर ! हे कृष्ण निधान ! आ जगत् त्रयमां सवांगे दयामय में आपनेज जोया ॥ १० ॥

परमात्म परमेसरु, जाव दया दातार ॥ प्रभुजी ॥

सेवो ध्यावो एहने, देवचंद्र सुखकार ॥ प्रभुजी० वा० ॥ ११ ॥

अर्थ—आत्मानो परमजाव जे ज्ञान तेनी शुद्धता तथा संपूर्णताने सर्वे नये प्राप्त थयेखा होवाथी परमात्मा. तथा अतंत अविनश्वर स्वाधीन परमानंद मय शुद्धात्म ऐश्वर्यताने प्राप्त थपेखा होवाथी

परमेश्वर, अने जावदया रूप जे परमधर्म (आत्म गुण रक्षणा तेह धर्म, स्वगुण विहंसना ते अधर्म) तेना उपदेष्टा, दातार तथा जब प्रमण जन्य शारीरिक तथा मानसिक दुःखनो अत्यंत अंत करी सहज परमोत्कृष्ट आत्मीक सुखना दातार त्रिशोक पूज्य श्री बाहुजिनेश्वरने सेवो, घ्यावो, तेमना गुणनुं ध्यान करो, तेथी एकाम चित्त करो, एमथी देवचंद्र मुनि मित्र जावना बडे जव्य जीवो प्रति हित शिक्षा आपे वे ॥ ११ ॥

(संपूर्ण)

॥ अथ चतुर्थ श्री सुबाहुजिन स्तवनं ॥

॥ माहरो ब्हाखो ब्रह्मचारी ॥ ए देशो ॥

श्री सुबाहुजिन अंतर जामी, मुज मननो विशरामी रे ।

॥ प्रभु ॥ आत्म धर्म तणो आरामी, पर परिणति निःकामी रे ॥ प्रभु अंतरजामी ॥ श्री ॥ १ ॥

अर्थ-गुरु अने तिहण उपयोगमां परम स्थिरता एकामता धारण करी राग द्वेष रूप महान् शत्रुतेने जीतेखा हे श्री सुबाहु स्वामी ! केवखज्ञान दर्शन उपयोग वने मारा तेमज सर्वे ज्ञव्योना अंतर्गत जावने ईद्रियादिकनी सहाय विना प्रत्यक्ष जाणवा देखवा-वाप्ता तथा सर्वदा परम संवरनां खीन होवायी अंतर्पोमी वो.

श्री पुत्र मित्रादि परिजनो तथा धन धान्य हिरण्य ऐशादि पर-जव्यना मनोइ पर्यायोने आप सुख हेतु जाणता नयो परंतु तेउने जखना पुत्रपुदवत् तथा रिजडीना चमत्कारवत् कृषीक, पराधीन, अतृप्तिना हेतु, तथा आत्म धर्म रोपक राग द्वेषना निमित्त, संसार परिभ्रमपना निमित्त साक्षात् पणे जापो वो नाटे ते विषयोनी आपने कानना केन पाव ? कदापि न पाव; तेथी आप सदा निःकामी वो.

निज निज परिणति परिणमे, जाव अहिंसक एम॥

॥ प्रभुजी ॥ वा० ॥ ९ ॥

अर्थ-ज्ञान ते सम्यक्ज्ञान रूप, दर्शन ते सम्यक्दर्शन रूप, चारित्र ते स्वज्ञावाचरण रूप एम ज्ञानानुयायी आपना अतंत गुणे पोताना शुद्ध परिणामे परिणमे ठे कारण के आपनुं कारक चक्र ते शुद्ध अवाधक पणे सदा परिणमे ठे (१) स्वधर्म कर्त्ता ते कर्त्तानुं (२) स्वधर्म परिणाम ते कार्य (३) स्वधर्मानुयायी चेतना शक्ति ते करण (४) साध्य गुण शक्तिनुं प्रगटवुं ते संप्रदान (५) पूर्व पर्यायनुं निवर्त्तन ते अपादान (६) स्वगुणनो आधार आत्म सत्तातुमि ते अधिकरण-एम गुण पर्यायनी तथा कारक परिणतिनी अतंतता ठे तेथी कोइ पण आत्म धर्मने विराधक पणे रंच मात्र-समय मात्र पर परिणमता नथी तेथी आप सदा अहिंसक नामनुं सर्वोत्कृष्ट विरुध धरावो ठे ॥ ९ ॥

एम अहिंसकता मयी, दीठो तुं जिनराज ॥ प्र० ॥

रक्षक निज पर जीवनो, तारण तरण जिहाज ॥ प्र० वा० १०

अर्थ:-एम स्वपर जीवना ड्रव्य जाव प्राणनुं रक्षण करनार तथा अगाध कपाय रूप जखयी चरेखा संसार समुद्रमांथी तारण तरण जिहाज रूप हे जिनेश्वर ! हे कक्षणा निधान ! आ जगत् त्रयमां सर्वांगे दयामय में आपनेज जोया ॥ १० ॥

परमात्म परमेसरु, जाव दया दातार ॥ प्रभुजी ॥

सेवो घ्यावो एहने, देवचंद्र सुखकार ॥ प्रभुजी० वा० ॥ ११ ॥

अर्थ:-आत्मानो परमजाव जे ज्ञान तेनी शुद्धता तथा संपूर्ण ताने सर्वे नये प्राप्त यथेखा होवाथी परमात्मा- तथा अतंत अविन-श्वर स्वाधीन परमानंद मय शुद्धात्म ऐश्वर्यताने प्राप्त थपेखा होवाथी

परमेश्वर, अने जावदया रूप जे परमधर्म (आत्म गुण रक्षाणा तेद् धर्म, स्वगुण विहंसना ते अधर्म) तेना उपदेशा, दातार तथा जव ज्ञमण जन्य शारीरिक तथा मानसिक दुःखनो अत्यंत अंत करी सहज परमोत्कृष्ट आत्मीक सुखना दातार त्रिलोक पूज्य श्री बाहुजिनेश्वरने सेवो, ध्यावो, तेमना गुणनुं ध्यान करो, तेथी एकाग्र चित्त करो, एमश्री देवचंद्र मुनि मित्र जावना वडे जग्य जीवो प्रति हित शिक्षा आपे ठे ॥ ११ ॥

(संपूर्ण)

॥ अथ चतुर्थ श्री सुबाहुजिन स्तवनं ॥

॥ माहरो व्हाखो ब्रह्मचारी ॥ ए देशी ॥

श्री सुबाहुजिन अंतर जामी, सुज मननो विशरामी रे ।

॥ प्रजु० ॥ आत्म धर्म तणो आरामी, पर परिणति निःकामी रे ॥ प्रजु अंतरजामी ॥ श्री० ॥ १ ॥

अर्थ-गुरु अने तिरुण उपयोगमां परम स्थिरता एकाग्रता धारण करी राग द्वेष रूप महान् शत्रुवने जीतेखा हे श्री सुबाहु स्वामी ! केवलज्ञान दर्शन उपयोग वने मारा तेमज सर्वे ज्ञव्यांना अंतर्गत जायने इंद्रियादिकनी सहाय बिना प्रत्यक्ष जाणवा वेस्ववा-पाशा तथा सरंदा परम संवरमां छीन दोवायी अंतर्पानी वो.

छी पुत्र मित्रादि परिजनो तथा धन धान्य हिरण्य केन्नादि पर-ज्यपना मनोऽहं पर्यायाने आप सुख हेतु जाणता नपो परंतु तेजने जडना पुद्गुदवत् तथा विजडीना चमत्कारवत् रूपीक, परापीन, अतृप्तिना हेतु, तथा आत्म धर्म रोषक राग द्वेषना निमित्त, संसार परिजनपना निमित्त साक्षात् पपे जापो वो नाटे ते विपयानी आपने ध्यनना केन पाय ? कदापि न पाय; तेथी आप सदा निःकामी वो.

જે મુગ્ધ પ્રાણીઠ તે વિપયોને સુખ હેતુ જાણે તેઝને તેની કામના થાય અને તેજ તેની ચાહરૂપ વાહમાં પ્રવેશ કરી પોતાના આત્મ જોગને દગ્ધ કરે પણ આપ તો કેવલ સમ્યક્જ્ઞાની હોવાથી શુદ્ધ-શુદ્ધ-શાતા અશાતા વંનેના ઉદયને આત્મગુણના રોધક હોવાથી દુઃખ રૂપજ જુઝઠો તેથી આપને તેની કામનાનો બીલકુલ સંજવ નથી, નિરંતર નિષ્કામી ઠો. તથા શુદ્ધાત્મ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ગુણને સ્વાધિન અવિનશ્વર તથા પરમાનંદના હેતુ જાણી નિરંતર તેમાં રમણ કરવાવાલા તથા તેનાજ જોગમાં પરમ સંતુષ્ટ ઠો. એવી આપની પરમોત્કૃષ્ટ અવસ્થા જોઈ તે પદ સાધવાની મને ફ્ચી થઈ તથા તે પદ સાધવાનો સમીચીન માર્ગ પણ આપે વતાવ્યો તેથી લેરેલર મારા મનને પરમ વિશ્રામના હેતુ આપજઠો. ॥ ૧ ॥

કેવલજ્ઞાન અનંત પ્રકાશી, જવિજન કમલ વિકાશી રે ।
 ॥ પ્ર૦ ॥ ચિદાનંદધન તત્ત્વ વિલાસી, શુદ્ધ સ્વરૂપ નિ-
 વાસી રે ॥ પ્ર૦ ॥ શ્રી૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ—અનંત કેવલજ્ઞાન રૂપ સૂર્યનો પ્રકાશ કરી જગ્ય જીવોના હૃદયકમલને વિકસ્વર કરનાર જ્ઞાનાનંદના સમૂહ આત્મ તત્ત્વમાં વિલાસ કરનાર તથા તેજ શુદ્ધ સ્વરૂપમાં નિવાસ કરનાર ઠો.

અનાદિ કાલથી જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મવડે આઘ્રાવિત થયેલા અનંત કેવલજ્ઞાન રૂપ જલહલાટમાન અદ્વિતિય સૂર્યને, કર્મ પદ-લનો નાશ કરી સંપૂર્ણપણે પ્રકાશમાન કરી અજ્ઞાનરૂપ અંધકાર વડે આવૃત થયેલા જગ્ય જીવોના હૃદયકમલને જ્ઞાનકિરણો વડે પરમ પ્રફુલ્લિત કરનાર ઠો. રૂપ રસ ગંધ સ્પર્શાદિ પરદ્રવ્યના પર્યાયનો જોગ, રમણ, આસ્વાદ, મૂર્ઘા, કામના વિગેરેનો સમૂલ નાશ કરી રાગ દ્વેષાદિ વિજાવનો પરિહાર કરી પોતાના સહજ અવિનશ્વર જ્ઞાનસ-ન્દ્ર આત્મ તત્ત્વમાં વિલાસ કરનાર અર્થાત્ તેના જોગમાં નિમગ્ન ઠો.

तेज शुद्धात्म स्वरूपमां सदा निवास करो ठो अर्थात् आपनो उपयोग
त्यांथी समय मात्र पण चलतो नथी-परज्ज्यादि तरफ जतो
नथी ॥ २ ॥

यद्यपि हुं मोहादिके ळलियो, पर परिणतिशुं ळलियो रे ॥
प्र० ॥ हवे तुज सम मुज साहिव मलियो, तिणे सवि
जवजय ळलियो रे ॥ प्रजु अंतरजामी ॥ ३ ॥

अर्थ-जो के हुं मोहादि बने उगायो, परपरिणतिमां तल्लीन थइ
रह्यो, पण हवे तमारा जेवा साहेवनी बाणी सांजली मने प्रतित
थवायी मारो सर्वे जवजय दूर थयो. जो के मोह अज्ञान मिथ्या-
त्वादि दुष्टोप मने वश करी मारी ज्ञानादि संपदा उगी खीधी ठे,
माहरा सहज अनुपम सुख जोगयी मने वियोगी कयों ठे, तेथी हुं ते
दुष्टोना वशमां पडो अत्यंत कंगास अवस्थाने जोगवुं हुं.

परपर्याय-शरीर स्वजन परिजन तथा धन धान्यादिमां अहं मम-
त्व करो तेनेज सुख तथा सुख हेतु जाणी तेनीज इच्छा कामना
करी जेभ छींढामां वसतो कीडो खीमडाना रसेनेज मधुर मानी
तेमां तल्लीन रहे ठे, त्यांथी निकसवा चाहातो नथी, तेम हुं तेमां
तल्लीन थई रह्यो, तेथी विरत थयो नहि, पण हवे हे करुणा निधे !
सर्वज्ञ अने बीतराग आप जेवा समर्थ स्वामीनी मने प्राप्ति थई-
आपनुं दर्शन पाय्यो तेथी अतंत रोग शोक जय क्रोध मान माया
खोज थरति आदिके जरेखा जव समुद्रमां जमण करवानो जय दूर
थयो. कारण के ते जव जमणनी हवे अवधि आवो. उक्तं-
“ अंतो मुहुत्त मित्तंपि फासिअं दुज्ज जेहिं सम्मत्तं, तेसिं अवद्ध
पुग्गल, परिअट्ठो चेव संसारो ” ॥ ३ ॥

ध्येय स्वजावे प्रजु अवधारी, उर्ध्वात्ता परिणति वारी रे

॥ प्र० ॥ जासन वीर्य एकता कारी, ध्यान सहज संजारी
रे ॥ प्र० ॥ श्री० ॥ ४ ॥

ध्याता ध्येय समाधि अजेदे, पर परिणति विवेदे रे ॥ प्र०
॥ ध्याता साधक जाव उगेदे, ध्येय सिद्धता वेदे रे ॥ प्र० ॥
॥ श्री० ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रज्ञापदने पोतानुं शुद्ध ध्येय जाणी पोताना हृदयमा
स्थापन करी, दुर्ध्यान रूप परिणतिने निवारी, पोताना ज्ञान वीर्यनी
संपूर्ण एकता अजेदता करनां सहज आत्म ध्यान संजारे; तेथी पर
परिणतिनो समूल विच्छेद थाय, त्यारे ध्याता ध्येय समाधिमां तल्लीन
थाय अने ध्येय पदनी सिद्धि प्राप्तिने वेदे—जोगवे. त्यारे ध्यातामांथी
साधकपद दूर थाय.

ज्ञानावरणादि सकल कर्मना संबंधथी सर्वथा मुक्त केवलज्ञान
दर्शन चारित्र्य वीर्यमय सहज आत्म गुणना समूह रूप श्री सुबा
स्वामीना परमात्म पदने शुद्ध ध्येय (ध्याववा लायक वस्तु) भारी-
ज्ञान पूर्वक निश्चय करी, जन्म जरा मरण रूप संसार घ्रमणना हेतु
चूत, शुद्ध परिणतिथी विमुख आर्त्त रौद्र परिणाम वारे—दूर को
(कारण के ज्यांसुधी दुर्ध्यान परिणाम वर्त्ते त्यांसुधी शुद्ध ध्यान
अवकाश मळे नहि जेम मखीन वस्त्र उपर केशरनो रंग लागे नहि
अने पर परिणामानुगत थयेला पोताना आत्म वीर्यने समेटी मा
शुद्ध ज्ञान दर्शन चारित्र्य परिणाममां आत्म वीर्यने एकत्र तल्लीन
कोर—अजेद को पंडुं सहज आत्म ध्यान आदरे, जेथी ध्येय समाधि
अर्थात् शुद्धात्म अमुचव रूप निर्विकल्प निराकुल निरुपचरित स्वतः
परम समाधिमां मग्न—तल्लीन याय; ते वारे आत्म परिणति मनोद
अमनोद कोइ पण पर अव्ययां राग द्वेष रूप अशुद्ध परिणामे वर्त्ते

(गमन करे) नहि, ते वारे ध्येय पदनी अर्थात् गुरु परमात्म पदनी सिद्धि थाय. तेना अचल अनंत जोग उपजोगनो स्वामी थाय. उक्तंच- एको मोक्ष पथोय एष नियतो, जगद्गति वृत्त्यात्मक; स्तत्रैव स्थिति मेति यस्तमनिशं, ध्यायेच्चतं चेतसि; तस्मिन्नैव निरंतरं विहरति ज्व्यान्तराण्य स्पृशन् । सौवश्यं समयस्य सार मचिरान्नित्योदयं विन्दति

अर्थ:- सम्यक्दर्शन ज्ञान चारित्रात्मक मोक्ष मार्गमां जे पुरुष स्थित थाय ठे, तेनेज जे निरंतर ध्यावे ठे वली तेनेज जाणे, ठे तेनेज अनुजवे ठे वली तेनाज विषे विहार करे ठे-प्रवर्त्तं ठे पण अन्य ज्व्यमां रंच मात्र स्पर्श करतो नथी ते अल्प कालमां नित्योदय परमात्म पदने पामे ठे त्यारे ध्यातामांथी साधक जावनो उच्छेद थाय ठे; कारण के ध्येयनी संपूर्ण सिद्धि थया पडी साधवानुं कंइ बाकी राखुं नथी. ज्यांसुधी कंइ साधवानुं बाकी होय त्यांसुधी साधक जाव कहवाय जेम (कारण पद उत्पन्न, कार्य थये न लह्योरी). ॥४॥५

ज्व्य क्रिया साधन विधि याची, जे जिन आगम वाची रे ॥ प्र० ॥ परिणति वृत्ति विज्ञावे राची, तिण नवि थाये साची रे ॥ प्र० ॥ श्री० ॥ ६ ॥

अर्थ:-गुरु ध्येय जे परमात्म-मोक्ष पद तेनुं यथार्थ स्वरूप श्रद्धान पूर्वक में न जाणुं तथा साध्य सापेक्ष आचरणा न आदरी त्यांसुधी माहरी चित्त वृत्ति विज्ञावमां राची रही अर्थात् आ लोक संवंधी पंच ईंद्रियोना मनोज्ञ जोग्य पदार्थो तथा परलोक संवंधी स्वर्गादिना जोगमां आशक्त रही-तेनी मनोकामना रही तेथी आपना सत्य प्रमाणिक आगममां वतावेली समिति गुप्ति परिपह सहन तथा चारित्र तप नियमादि परमात्म पदनी साधन चूत ज्व्य

२४६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाखावबोध सहित.

क्रियाउ पण विय गरल अने अन्योन्य अनुष्ठान रूप होवायी परमार्थ-
मोक्ष पदने आपवा समर्थ थई नहि. ज्यांसुधी सम्यग्ज्ञाननी प्राप्ति
थई नथी त्यांसुधी सर्वे क्रियाउ शुद्ध जाव विनानी अशुद्ध विष
गरल अन्योन्य अनुष्ठान रूप जाणवी उक्तंच “शुद्ध क्रिया तो
संपजे, पुज्जल आवर्त्तने अ-६ रे” ॥ ६ ॥

पण जय नहि जिनराज पसाये, तत्त्व रसायण पाये रे
॥ प्र० ॥ प्रजु जगते निज चित्त वसाये, जाव रोग मिट
जाये रे ॥ प्रजु० ॥ श्री० ॥ ७ ॥

अर्थ:-पण हवे मने जय नथी कारण के जिनराजना वचन पसाये
तत्त्व रसायणनी प्राप्ति थई ठे तेथी माहूरुं चित्त प्रजुनी जकिमां वस-
वायी जाव रोग मटी जशे. पण हवे हे तरण तारण श्री सुबाहु जिने-
श्वर । वत्रीश दोष रहित तथा वाणीना पांत्रीश गुण सहित परमा-
मृत रूप आपना वचनोना पसाये ज्ञानावरणादि कर्म रोगने अत्यंत
दूर करी आत्म वीर्यनी संपूर्ण वृद्धि पुष्टि करनार देवतत्त्व, गुरु तत्त्व,
अने धर्मतत्त्वनी मने प्राप्ति थई ठे तेथी माहुरी चित्त वृत्ति मनोई
अमनोई पर अव्यथी निवृत्त थई प्रजुनी आज्ञा पालवा रूप जकिमां
खीन यशे तेथी माहुरा ज्ञानावरणादि सर्वे जाव रोगो सूर्यथी जेम
अंधकार नष्ट थाय तेम तत्काळ विनाप्रयासे नष्ट थई जशे. एव
निश्चयथी मारो जव प्रमणनो अत्यंत जय दूर थयो ठे ॥ ७ ॥

जिनवर वचन अमृत अनुसरिये, तत्त्व रमण आदरिये रे
॥ प्र० ॥ अव्य जाव आसव परिहरिये, देवचंद्र पद वरिये
रे ॥ प्र० ॥ श्री० ॥ ८ ॥

अर्थ:-जिनेश्वरना अमृत समान वचन अनुसारे वर्त्तीए, तत्त्व
रमणना माहूरुं यईए, अव्यासव तथा जावासवनो त्याग करीये तो
देवमां चंद्रमा समान सिद्ध पद वरिये—

हे सुबाहु जिनेश्वर ! आप सर्वज्ञ अने वीतराग होवाये। साचा
आप्त ठो. आपनांज वचन आ चार गति रूप अत्यंत जयंकर पारावार
जब समुद्रची पार उतारी शिव स्थानके पहुँचाववाने अद्वितीय
नौका समान ठे तथा दुष्ट ज्ञानावरणादि कर्म रोग बडे पीडाता
दुर्बल आत्म बोर्यधी हीण थपसाने ते रोग दूर करो आत्म बीर्ये
संपूर्ण पुष्ट करवाने अमृत समान ठे. माटे जो आपना वचनने हमे
अनुसरीये-ते प्रमाणे वर्त्तीए अने शुद्धात्म तत्त्वतुं रमण करीए-तेमां
खीन यईए तथा अज्ञिनिवेशादि पांच मिथ्यात्व, हिंसादि पांच अव्रत,
तथा क्रोधादिक कपाय, विक्रयादि प्रमाद तथा औदारिक काय योग
आदि योगनो परिहार करीए-राग छेपादि विजावनो त्याग करीए
तो नवां कर्म आवतां बंध थाय अने पूर्व संचित कर्मनी निर्जरा थाय
तेधी देवमां चंद्रमा समान परमात्म पदनी प्राप्ति थाय-अर्तींजिय
अव्याबाध अनंत सुखनी प्राप्ति थाय उक्तंच “ पंचासव विरक्ता,
विषय विजुक्ता समाहि संपक्ता, राग दोष विमुक्ता, मुणिणो सा-
हंति परमव्रं, ” ॥ ८ ॥ (संपूर्ण)

॥ अथ पंचम श्री सुजात स्वामीजिन स्तवन ॥

देहुं देहुं नणद हठीवी ॥ ए देशी ॥

स्वानी सुजात सुहाया, दीठा आणंद उपाया रे, मन मो-
हना जिनराया। जिणे पूरण तत्त्वनिपाया, जव्यास्तिक नय
वहराया रे, मन मोहना जिनराया ॥ स्वामी० ॥ १ ॥
पर्यायास्तिक नय राया, ते मूल स्वजाव समाया रे, मन
मोहना जिनराया। ज्ञानादिक स्व परजाया, निज कार्य करण
वरतायारे, मन मोहना जिनराया ॥ स्वामी० ॥ २ ॥

अर्थः—हे सुजात स्वामी ! सर्वे स्वपर्यायानुं कारण डव्य ठे पर
 डव्यनुं कारण अन्य डव्य होइ शके नहि तेथी आप स्वयं सिद्ध ठे,
 स्वयं बुरु ठो, सर्व पर डव्यनी कामनाथी रहित परम संतुष्ट ठो,
 तथा श्रुतीद्वय, अव्याबाध, अनुपम, निरूपचरित, स्वाधीन, अप्रयत्न,
 अनंत, सहज, आत्म सुखना निरंतर जोका, अनुजव सेनार ठे,
 सुखात्मा ठे, उक्तं च “जादो सयं स चेदा, सवण्डू सब जोग द-
 सीय । पप्पोदि सुहमणंतं, अधावाहं सगम मुत्तं” ॥ माहारा वित्तने
 सुहंकर लाग्या ठो, अनंत गुणना निधान आप स्वजातिनुं दर्शन पतां
 अपूर्व आनंद रूप जख बने माहकं चित्त सरोवर जरपूर थयुं, अज्ञान
 कषायना पात्र पर डव्यादिनी चाह दाहमां निरंतर प्रज्वलित पतां
 शुद्धात्म अनुजव रूप सुगंधथी रहित हरिहरादि कुदेवाने करीरादि
 वृक्षोनी पेठे त्यागी शुद्धात्म अनुजव रूप अनंत सुगंधथी जरपूर
 आपना पद कमलमां माहकं मन मोहित थयुं ठे, त्यांथी रंचमात्र पण
 खसबा चाहतुं नथी; माटे हे जिनेश्वर ! जगत् श्रयमां आपज जव
 जीवोना मन मोहन ठो. जे आपे अनादि काखथी लागेला आत्म गुण
 रोधक ज्ञानावरणादि कर्म मलने बाह्य अन्यंतर तप बने दूर करी
 पोताना आत्म तत्त्वनी एवंजुत नये सिद्धि करी ठे अर्थात् सर्व
 आत्म गुणो संपूर्ण निर्मल तथा स्वाधीन करी स्वीभा ठे माटे हवे कंई
 पण करवानुं आपने बाकी रथुं नथी तेथी आप निष्क्रिय विरुद्धने संपूर्ण
 प्राप्त थया ठो, अनंतानंदना स्वामी थया ठो तथा आत्म धर्मेने मज्जिन
 करवाना तथा भव भ्रमणना निमित्त अज्ञान मिथ्यात्व कषाय अने
 योगनो सर्वथा अजाव कयों ठे तेथी आपनो कोइ पण गुण पर्याय
 हवे कोइ पण काखे रंचमात्र पण मखिन थवानो नथी तथा तेमज
 ते सिद्धि अवस्थाथी आप कोइ पण काखे च्युत थवाना नथी. डव्या-
 स्तिक नये आप सदा अवस्थित रही चेतनतामां समाता पोताना

શુદ્ધ અનંત પર્યાયનું રાજ્ય જોગવો ઠો. જ્ઞાનાદિક સર્વે પર્યાયોને સ્વકાર્ય કરવામાં નિરંતર પ્રવર્ત્તાવો ઠો અર્થાત્ જ્ઞાન ગુણ વડે અનંત દ્રવ્યના પ્રિકાલવર્ત્તી અનંત ગુણ પર્યાયને સમકાલે પ્રત્યક્ષ પળે જાણો ઠો, દર્શન ગુણ વડે સર્વે દ્રવ્યના અસ્તિત્વાદિ સામાન્ય સ્વજાવને સમકાલે દેલો ઠો, ચારિત્ર ગુણ વડે સર્વ પરજાવયો નિવૃત્ત પળે અનંત જ્ઞાનાદિક સ્વધર્મમાં નિરંતર રમણ કરો ઠો અને આપનું આત્મ વીર્ય તે પળ જ્ઞાનાદિક અનંત સ્વધર્મ પરિણમાવવામાં વર્તે ઠે. એમ આપના સર્વે પર્યાયો પોત પોતાનું કાર્ય કરવામાં સ્વાધીન પળે વર્ત્તાવો ઠો લો હે સર્વે નીતિમાનમાં શિરોમણિ ! દ્રવ્યના યથાર્થ સ્વરૂપનો બોધ થવા માટે આપે દ્રવ્યાસ્તિક અને પર્યાયાસ્તિક એ બે મૂલ્ય નયો ઠરાવ્યા ઠે. જેમાં સર્વે નયનો સમાવેશ થઈ જાય ઠે તે નયના યથાર્થ જ્ઞાનવડે વસ્તુનું સ્વરૂપ યથાર્થ સાક્ષાત્ વત્ જણાય ઠે—જાસે ઠે॥૧૧૧॥

અંશ નયમાર્ગ કહાયા, તે વિકલ્પ જાવ સુણાયારે ॥ મનં ૦ ॥

નય ચાર તે દ્રવ્ય ત્રપાયા, શબ્દાદિક જાવ કહાયાયારે ॥ મનં ૦ ॥ ૩

અર્થ:—નય તે પદાર્થના જ્ઞાનને વિષે જ્ઞાનના અંશ ઠે, વસ્તુ અનંત ધર્માત્મક ઠે અર્થાત્ જીવાદિક દરેક પદાર્થમાં અનંતા ધર્મ ઠે. તેમાંથી જે સ્વાજિષ્ઠ એક ધર્મને મુખ્યતાએ ગવેપે ઠે તેમાં રહેલા વીજા ધર્મ, પ્રતિ ઉદાસિનતા રાલે ઠે તે નય ઠે ઇકંચ—સ્પાદ્વાદ મંજરીમાં " નીયતે પરિચિચતે એક દેશ વિશિષ્ટોર્ય આજિરિતિ નીતયો નયાઃ તથા રત્નાકરે, નીયતે યેન શ્રુતાલ્ખ્ય પ્રમાણ વિષયી કૃતસ્યાર્ય સ્યાંશસ્તદિતરાંશોદાસી ન્યતઃ સ પ્રતિપત્તુરજિપ્રાય વિશેષો નયઃ" એમ દરેક નયો વસ્તુના સ્વાજિષ્ઠ એક અંશને પ્રતિપાદન કરે ઠે તેથી તે વિકલ્પ માર્ગ ઠે: જે પકાંતે પોતાના અજિષ્ઠ ધર્મનેજ સ્થાપન કરે ઠે તેમાં રહેલા વીજા

१५० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाखावबोध सहित.

धर्मोने तिरस्कारे ठे, ओळवे ठे, अपेक्षा राखतो नथी ते दुर्नय अथवा नयाज्ञास ठे. “स्वाजिप्रेता दंशा दितरांशा पलापी पुनर्नया ज्ञासः” अने जे वस्तुमां रहेला कोइ पण धर्मने तिरस्कारतो नथी अर्थात् तेनी अपेक्षा राखे ठे एम वताववाने स्यात्पद युक्त अजिष्ट धर्मनुं प्रतिपादन करे ठे ते सुनय ठे, स्याद्वाद ठे, प्रमाण वाक्य ठे, तेज हे जिनेश्वर ! आपना परम आगमनुं बीज (जीवन) ठे, जे सवे एकांत वादे मचेला उन्मत्त हाथीउंना मदने जंजन करवाने सिंह समान ठे, वस्तुनुं यथार्थ सर्वांगे स्वरूप जाणवा दिव्य ज्ञानद्रष्टि ठे, उक्तच-स्याद्वादमंजरौ-राग-उपेंद्रवज्रा ॥ “सदेव सत्स्यात् सदिति त्रिधाथ्यो, मीयेत दुर्नीति नय प्रमाणे; यथार्थ दर्शितु नयप्रमाण, पथेन दुर्नीति पथं त्वमास्थः” अर्थ-सत्यज ठे, सत् ठे अने स्यात् सत् ठे एवी रीतनो ग्रण प्रकारनो अर्थ अनुक्रमे दुर्नय, नय अने प्रमाण वने मापी शकाय ठे अने यथास्थित पदार्थने जोनारा एहवा हे प्रजु ! आपेज नय अने प्रमाणना मार्ग वने दुर्नय मार्गने दूर कर्षो ठे ते नयना विस्तारथी अनेक जेद ठे (व्यासतो नेक विकल्पः) कारण के वस्तु अनंत धर्मात्मक ठे अने ते अनंत धर्मनुं निरूपण करवाने वचन मार्ग पण अनंत होय माटे जेटलां वचन तेदला सर्व नयवाद कहेवाय “जावइया वयण पहा, तावइया चेव दुन्ति नयवाया” तो पण ते सर्वे नयवादोनो संप्रह् करनारा एहवा सात अजिप्रायनी कल्पनाना छारे करीने सात नयो प्रतिपादन करेला ठे तेनां नाम-नेगम, संप्रह्, व्यवहार, रूजुसूत्र, शब्द, समजिरूढ अने एवंतूत-तेमांयी प्रथमना चार नयो अव्ययार्थिक नयमां अने शब्दादि ग्रण नयो पर्यायार्थिकमां समाय ठे ते ग्रण जावनय ठे.

“समासतो द्विजेदः अव्ययार्थिकः पर्यायार्थिकः तत्र अव्ययार्थिक

श्रुतुर्धा नैगम, संग्रह, व्यवहार, रुजुसूत्र जेदात् पर्यायार्थि
कस्त्रिधाः शब्द समजिरुढ एवंजुत जेदात् ”

श्री सिद्धसेन दिवाकर रुजुसूत्रनयने पर्यायार्थिकमां गणे ठे माटे
तेमना अजिप्राये नैगमादि त्रण नय अव्यार्थिक अने रुजुसू-
त्रादि चार नय पर्यायार्थिक ठे. अव्यने सामान्यपणे निरूपण
करनारा प्रमाताना अजिप्रायो जेथोनो आद्यना चार नयमां समावेश
घाय ठे ते अव्यार्थिक ठे अने जे अजिप्रायो शब्दना अर्थनी मुख्यता
धरावे ठे ते शब्दादिक त्रण नय पर्यायार्थिक ठे माटे आदिना चार
नय ते अविशुद्ध ठे अने शब्दादिक त्रण नय ते विशुद्ध ठे उक्तंच-
आद्य नय चतुष्टय मविशुद्ध पदार्थ प्ररूपणा प्रवणत्वात्
अर्थ नया नाम अव्यत्व सामान्य रूपा नयाः शब्दादयो
विशुद्ध नयाः शब्दावलंबार्थ मुख्यत्वात्
तथा च स्पाद्वादमंजरो “ ये केचनार्थ, निरूपण प्रवणाः प्रमात्र
जिप्रायास्ते सर्वेऽप्याद्येनय चतुष्टयेऽन्तर्भवति ये च शब्दविचार
चतुरास्ते शब्दादि नय त्रय इति ॥

॥ तथा रत्नाकरावतारिका ग्रंथे “ अवति जोप्यति अद्भु-
वत् तांस्तान् पर्यायानिति अव्यं तदेवार्थः, सोऽस्ति यस्य
विषयत्वेन स अव्यार्थिकः ”

“ पर्येति उत्पाद् विनाशो प्राप्नोतीति पर्यायः स एवार्थः स
अस्ति यस्यासौ पर्यायार्थिकः ” ॥ ३ ॥

डुर्नय ते सुनय चलाया, एकत्त्व अजेदे ध्यायारे ॥ मन० ॥

ते सवि परमार्थ समाया, तसु वर्त्तन जेद गमायारे ॥ मन० ॥

अर्थः—सुनयनुं लक्षण कहे ठे. “स्वार्थ ग्राही इतरांशप्रति-
क्षेपी सुनय इति सुनय लक्षणं” कुनयनुं लक्षण कहे ठे. “स्वार्थ
ग्राही इतरांशप्रतिक्षेपी दुर्नय इति दुर्नय लक्षणं” अर्थः—स्वा-
जिष्ट धर्मने गवेपतां बीजा धर्मोनी अपेक्षा नहि राखनार बीजा
धर्मोने श्रोखनार जे दुर्नयो तेने दुर करी स्वाजिष्ट धर्मधी इतर सर्वे
धर्मोनी अपेक्षा राखी स्यात्पदे शोजता सुनय—अनेकांत वादने
प्रवृत्ति करी ते अनेकांत—स्याद्वादने वस्तुनुं संपूर्ण स्वरूप जाणी
सर्वे धर्मो वस्तुधी एकत्व तथा अज्ञेद अर्थात् कोई काखे जूझ
नहि पडे एम चित्तमां चिंतन करी धारणा करी ते सर्वे नयोने परमां
एटले शुरू अव्यस्वरूपमां समाख्या, तज्ज्ञान्य एक शुद्धात्म अनुवृत्तिने
ज्ञोगववा लाग्या, नयोनी वर्तना रुप विकल्पनो नाश ययो उक्तं च—उ-
पेक्षवज्जा.

य एव मुक्त्वा नय पक्षपातं, स्वरूप गुप्ता निवसन्ति नित्यं
विकल्पजाल च्युत शान्तचित्ता, स्तएव साक्षादमृतं पिव-
न्ति ॥ ४ ॥

स्याद्वादी वस्तु कहीजे, तसुधर्म अनंत खहीजे रे ॥ मन० ॥
सामान्य विशेषनुं धाम, ते अव्यास्तिक परिणाम रे ॥
मन० ॥ ५ ॥

अर्थः—वस्तु अनंत धर्मात्मक ठे अर्थात् अनंता धर्मो वस्तुमां सम-
काखे होय ठे. जेम स्वद्व्यादि चतुष्टये वस्तु अस्ति स्वज्ञाववंत ठे, पर
द्व्यादि चतुष्टये वस्तु नास्ति स्वज्ञाववंत ठे. तेमज नित्य, अनित्य,
एक, अनेक, जेद, अजेद, जव्य, अजव्य, वक्तव्य अवक्तव्य, विगोरे
स्वज्ञाववंत वस्तु होय ठे माटे जो तेमांयी स्वानिष्ट एकस्वज्ञावने एकांते

गवेपीये, निधय करीये तो वस्तुनं ज्ञान यथार्थ घाय नहीं पण जो स्यात् अस्ति, स्यात् नित्य, स्यात् एक विगेरे अनेकांते गवेपीये तो बाकी रहेछा धीजा धर्मोनी पण सूचना घाय एम सर्वे वस्तु स्याद्वाद अ-
नंत धर्मात्मक ठे. तेथी स्याद्वाद बने वस्तुमां रहेछा अनंत धर्मनो
बोध घाय.

बसी अस्तित्व, वस्तुत्व, इव्यत्व, अगुरुषुधुत्व, प्रमेयत्व, सत्त्व, ए
ठ मूख सामान्य तथा अस्तिस्वज्ञाव, नास्तिस्वज्ञाव, नित्यस्वज्ञाव,
अनित्यस्वज्ञाव, एकस्वज्ञाव, अनेकस्वज्ञाव, जेदस्वज्ञाव, अजेदस्वज्ञाव
जल्पस्वज्ञाव, अजल्पस्वज्ञाव, वक्तव्यस्वज्ञाव, अवक्तव्यस्वज्ञाव, परम
स्वज्ञाव विगेरे उत्तरसामान्य स्वज्ञाव वस्तुमां अनंता ठे तथा जीध-
मां चेतनता अनुयायी अनेक विशेष स्वज्ञाव ठे तेन धर्मास्तिकायमां
गति सहायादि, तथा अधर्मास्तिकायमां स्थितिसहाय आदि तथा
आकाशमां अवगाहदान आदि तथा पुद्गलमां पूरण गलनादि
अनंत धर्मो ठे ते अनंत सामान्य स्वज्ञाव तथा विशेष स्वज्ञावनो
आधारभूत जे अस्तित्वधर्म ते सर्वे इव्यमां सदाय समकाखे परिणमे ठे.
उक्तंच." नित्यत्यादीनां उत्तर सामान्यानां परिणामिकत्वादीनां
विशेष स्वज्ञायानामाधारभूत धर्मत्वं अस्तित्वं" विगेरे ॥ ५ ॥

जिनरूप अनंत गणीजे, ते दिव्यज्ञान जाणीजे रे ॥ मन ० ॥

श्रुत ज्ञाने नय पय लीजे, अनुभव आस्वादन कीजे रे ॥

मन ० ॥ ५ ॥

अर्थ:-जिनेश्वर निर्मल ज्ञानानुयायी अनंत रमणीय गुणना समृद्ध
अनंत धर्म विराजमान ठे, अप्रतिद्वत् महान् तेजस्वी अखंड एक ज्ञान
मूर्ति ठे, इंद्रिय विषयपी अतीत ठे, ज्ञानस्वरूपी ज्ञानगम्य ठे, तेथी
तेछोने रागद्वेष रूप मधीनतापी रक्षित नाय शुद्ध दिव्यज्ञानबने जापी
शकीये नाटे जिनेश्वर ते अनंत गुणात्मक अर्थात् जिनेश्वरना अनंत

૧૫૪ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ ધાલાવવોથ સહિત.

ગુણોને શુદ્ધ નયે જાણવું તેજ સુંદર અનુપમજ્ઞાન છે. તે માટે યત્ન ગુણાત્મક જિનેશ્વરને સમ્યકપ્રકારે જાણવા માટે જવસમુદ્દમા નોંધ સમાન સર્વજ્ઞ બીતરાગ પ્રરુપિત શ્રુતજ્ઞાનના પ્રસાદથી સુનય-સ્વાદ્યાર માર્ગ પ્રદર્શન કરીએ. અને શુદ્ધ નયે જાણી તત્ત્વરુપના અનુજવનો અર્થ પામીએ-જોગવીએ. ઝકંચ-રાગ-વસંત તિલકા વૃત્તમ્-“ નૈકાન્ત સંગત દૃશા સ્વયમેવ વસ્તુ, તત્ત્વ વ્યવસ્થિતિમિતિ પ્રવિચોક્ત યન્તઃ ॥ સ્યાદ્વાદ શુદ્ધિ મધિકા મધિગમ્ય સન્તો, જ્ઞાની જવન્તિ જિન નીતિ મલન્ધયન્તઃ ” જાવાર્થ-સર્વે વસ્તુ સદૃજ અને કાંતાર્તમક છે માટે જિનેશ્વરના સ્યાદ્વાદ ન્યાયને નહિ ઝલંધન કરતાં વસ્તુ તત્ત્વની અનેકાંતાર્તમક વ્યવસ્થા સન્મુલ્ક ડ્રષ્ટિ રાખી સ્યાદ્વાદનો અધિક શુદ્ધિને અંગીકાર કરી સતપુરુષો જ્ઞાની બને છે-જ્ઞાનપ્રાપ્તિ કરે છે. ॥ ૫ ॥

પ્રજ્ઞ શક્તિ વ્યક્તિ એક જાવે, ગુણ સર્વ રહ્યા સમજાવેરે ॥
 ॥ મનઃ ॥ માદેરે સત્તા પ્રજ્ઞ સરખી, જિન વચન પસાંપે
 પરખીરે ॥ મનઃ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-હે ત્રિષોકપૂજ્ય પ્રજ્ઞ ! આપની જ્ઞાન દર્શન મુલ્ક બીજાં સર્વ શક્તિઠ વ્યક્તિ અર્થાત્ નિરાવરણ થઈ છે, અવાધિત પણે પોતાના શુદ્ધ કાર્યે પરિણમે છે, આગામી અનંતકાલ સુધી પમજ પરિણમવા શક્તિમાન છે, કોઈ પણ કાલે હીણતા પામે તેમ નથી કારણ ડ્રવ્યમાં સામર્થ્ય પર્યાય તથા ઠતી પર્યાય અનંત છે માટે આપનો જીવ વ્યક્તિ એક જાવે છે તથા આપ અમુક વર્તમાન સમયે સર્વે ડ્રવ્ય-ત્રિધ્વપ્રવર્તી પર્યાયોને સમકાલે પ્રત્યક્ષ પણે જાણો છો અર્થાત્ આ સમયે આવી રીતે પરિણમે છે, આવતે સમયે અમુક રીતે પરિણમી પડો બીજે સમયે અનાગતને વર્તમાન પણે જાણો છો અને વર્તમાન

परिणतिने चूतपणें जाणो ठो एम उत्पाद् व्ययने जोगवो ठो पण
 आपनी कोइ पण शक्ति हवे आवृत्त नथी के जे हवे प्रगट व्यक्त
 पाय माटे सर्वे शक्ति व्यक्ति एक जावे ठे. तथा ज्ञान शुद्ध ज्ञानपणे,
 दर्शन शुद्ध दर्शनपणे, एम आपना सर्वे गुणो राग द्वेष मोह विगेरेयी
 रहित समजावे परिणमे ठे कारण के विषय परिणामना हेतु अज्ञान
 मिथ्यात्व कपायनो आपे समूख नाश कयों ठे वखी जेम आप अचल
 सिद्ध स्वक्षेत्रमां वसी स्वतंत्र पणे अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत
 सुख, अनंत कीर्ति, अव्यावाधता, अटल अवगाहना, अगुरुलघुत्व,
 अमूर्चित्व, अजरता, अमरता, निर्जयता, निरामयता, निराकुलता,
 निर्द्वेषता, निस्पृहता आदि अनंत गुण जन्य आनंद समूहना विलासी
 पया ठो तेमज हुं पण संप्रह नये आप समान सचाधारी तुं. जो आपनी
 आज्ञाने मस्तके चढावी तदनुसार सम्यक्पराक्रम वजावी सम्यक्-
 दर्शन ज्ञान चारित्रने आदरुं-सेवुं तो आप सहस्र परमानंद जोगने
 निःसंदेह प्राप्त थावुं. उक्तं च—“ तत्त्वार्थ श्रद्धानं सम्यग् दर्शनं,
 यथार्थ हेयोपादेय परीक्षा युक्त ज्ञानेन सम्यग्ज्ञानं, स्वरूप
 रमणं पर परित्याग रूपं चारित्रं येतज्जलत्रयी रूप मोक्ष मार्ग
 साधनात् साध्य सिद्धिः ” एम में आपना न्याय युक्त अवाच्य
 वचनना प्रसादे परिक्षा पूर्वक माहरी सचानो निर्धार कयों ठे ॥ ३ ॥
 तुं तो निज संपत्तिनो जोगी, हुं तो पर परिणतिनो योगी रे
 ॥ मन० ॥ तिणें तुम प्रभु माहारा स्वामी, हुं सेवक तुज
 गुण ग्रामी रे ॥ मन० ॥ ८ ॥

अर्थः—हुं अनादिधी कर्म शत्रुनी जेउमां पड़ेखो होवायी थनंत
 काख सुधी माहरो ज्ञानादि थलुट खल्लीनुं मने दर्शन पण न मल्युं
 तेयी जन चख जगत् जीवनी पंत, जखना परपोटा जेवी कृष्णजंगुर,

२५६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वासावबोध सहित.

पराधीन, चाहदाहथी वासनार, माहराथी दूरवर्त्ती थई अनेक प्रकाराना
शोक दुःख उपजावनार, तेना काख प्रमाणे वर्त्तनार, सदा अतृप्त राख-
नार, जेनो जोग किंपाकफखनी पेठे प्राण घातक, एवी जे पुग्ग
परिणति (पौद्गलीक विषयो) तेमां हुं जोग सुख मानी मग्न, तच्छीन
थई रह्यो, माहरी कर्तृत्व, जोकर्तृत्व ग्राहकत्व, व्यापकत्व, दान, धार,
जोग, उपजोग आदि परिणतिने तद्गतकरी संसार परिपाटीने बधारी
उक्कंच—“ जो अपसथ्योरागो, बढइ संसार जमण परिवानी ।
विसयाइसु सयणाइसु, इच्छं पुग्गलाइसु ॥ ” माहरी अनुपम
अखूट ज्ञानादिक संपदाथी वियोगी रह्यो पण हे जगवंत ! आप तो
आत्म संपदाना जोगमां अंतराय करनार कर्मशत्रुनो सम्यक्चारित्र बडे
समूल नाश करी अनंतज्ञान, अनंतदर्शन, अनंतसुख, अनंतवीर्य
अनंतदान, अनंतलाज, अनंतजोग अनंतउपजोग आदि स्वसंपदानो
लाज मेखवी स्वाधीन करी निरंतर निष्कण्टक पणे ज्ञानादि अनंत
अचल निरुपचरित अनुत्तर आत्म संपदाना जोगमां अत्यंत मग्न यथावे
तेथी हे प्रभु ! आपनेज माहारा स्वामी जाणुं तुं, आपणीज माहरो मनोर्थ
परिपूर्ण थशे. आपनाज दर्शनथी मारी अखूट लक्ष्मी माहाराउपर प्रसन्न
थई माहरे स्वाधीन थशे माटे हुं आपनी सेवाने निरंतर चाहनार
आपनो सेवक आपनाज गुण ग्राममां संतोष वृत्ति धारण करुं तुं ॥ ७ ॥
ए संबंधे चित्त समवाय, मुज सिद्धिनुं कारण थाय रे ॥
मन० ॥ जिनराजनी सेवना करवी, ध्येय ध्यान धारणा
धरवी रे ॥ मन० ॥ ९ ॥
तुं पूरण ब्रह्म अरूपी, तुं ज्ञानानंद स्वरूपी ॥ इम तत्त्वा-
लंवन करिये, तो देवचंद्र पद वरिये रे ॥ मन० ॥ १० ॥

अर्थ:-आपनी सेवामां जो मादरं चित्तएकाग्र थाय, अजेव संवंध धारण करे तो तत्कास माहरा उपादानमां सिद्धिनुं कारणपद उत्पन्न थाय माटे में तो निश्चय कयों ठे के हे जिनेश्वर! अन्य सकल परद्व्यनी सेवा तजी आपनीज सेवामां निरंतर वसवुं, आपने शुद्ध ध्येय जाणी आपनाज ध्यानमां निश्चय वृत्ति धारण करवी. ॥ ९ ॥

कारण के हे जिनेश्वर ! कोइ पण द्व्यनी कामना आपमां जणाती नथी तथा पोताना ज्ञानादि सर्वे पर्यायोना आप कारण तथा ज्ञाता जोका होवाची आप पूरण ब्रह्म ठो. रूप रस गंध स्पर्श संस्थाव आदि पुद्गल द्व्यना कोइ पण पर्यायनो आपने रंच मात्र पण संश्लेष नथी तेथी आप अरूपी ठो. आप पोताना ज्ञानजन्य आनंदमां सदा खीन ठो-तद्रूप ठो माटे आपनुं अवलंबन धारण करुं तुं. कारण के जेम काष्टना अवलंबने सोदुं जसमां तरी जाय तेम हुं आपना अवलंबने आ जयंकर जघार्णवमांथी तरी देवमां चंद्रमा समान शुद्ध सिद्ध परमात्म अवस्थाने प्राप्त यईश. ॥ १० ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ षष्ठम श्री स्वयंप्रज जिन स्तवनं ॥

मो मनडो हेनाठ हो मिसरि ठाकुरो महदरो ॥ ५ देशी ॥
स्वामी स्वयंप्रजने हो जाउं जामणे, हरखे वार हजार ॥
वस्तुधरम पूरण जसु नीपन्यो, जावकृपा किरतार ॥
स्वामी० ॥ १ ॥

अर्थ:-महान् अखूट वैभवधारी इंद्र चंद्र चक्रवर्ती आदिना समूहवडे पण वंदनीक, स्वयं बुद्ध, स्वयं आत्म लक्ष्मिना स्वामी श्री स्वयंप्रज स्वामीने हजारवार-वारंवार, निरंतर, जामणे जाउं-अत्यंत

૨૫૦ વિંશતિ વિદુરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

પ્રમોદ જાવના વડે ગુણાનુરાગી યદ્ સેવા ચક્રિમાં લીન થાજે કે જેનો " વસ્તુ ધરમ પૂરણ નીપન્યો " અર્થાત્ અનાદિ કાલથી જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મવડે આવૃત્ત યદ્ રહેલા હોવાથી જ્ઞાનાદિ આત્મ ધર્મો પોતાનું કાર્ય શુદ્ધ રીતે કરી શકતા નહોતા, પરવશ પરાનુયાયી યદ્ રહ્યા હતા, કર્મવંધનના હેતુ યદ્ રહ્યા હતા, તે સર્વે ધર્મો સંપૂર્ણ પ્રગટ વ્યક્ત થયા છે, તદન નિરાવરણ થયા છે, અપ્રતિહત્ પણે પોતાના શુદ્ધ કાર્યે નિરંતર પરિણમે છે તેથી અલંકાર અલ્પ અવિનાશી પરમાનંદ દશાને પ્રાપ્ત થયા છે. પરમ નિર્જય નિરાકુલ દશામાં અનંત શુદ્ધાત્મ અનુજ્ઞાતિમાં તલ્લીન યદ્ રહ્યા છે. તથા " જાવ કૃપા કિરતાર " અર્થાત્ ચાર ગતિરૂપ અપરિમિત જયંકર જવાટવીમાં વિષય કપાવ વશે ઊદન જેદન તારુન તર્જન તિરસ્કાર વિયોગ શોક જય આક્રંદ વિંગેરે અત્યંત પ્રકારનાં અસહ્ય શારીરિક તથા માનસિક દુઃખો દીન અનાથપણે જોગવતાને, અત્યંત કારુણ્ય જાવનાવડે સમ્યક્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રરૂપ મોક્ષ માર્ગે દોરી, તેડના દુઃખનો સમૂલ નાશ કરી પરમાનંદમય શિવપુરીમાં વિરાજમાન કરો ઊ. પણ શ્રી સ્વયંપ્રવૃત્ત સ્વામીની દયા પરમોત્કૃષ્ટતા ધરાવે છે. પણ જે વિષય કપાવની વૃદ્ધિ કરનાર ઉપદેશ, તથા પદાર્થો આપી, અજ્ઞાની જીવોની વિષય કપાવ તથા હિંસાની પ્રવૃત્તિને વધારે છે—તેનાં કારણોને પુષ્ટ કરે છે અને હનિ દયા કરીએ ઊંચે એમ કહેનાર મિથ્યાજિમાની જીવો તો હે પ્રભુ! દયાસુ નહિ પણ શાસ્ત્રિક ન્યાયે આપના વચનાનુસાર હિંસાના અનુમોદક પ્રતિત થાય છે. ॥ ૧ ॥

હવ્ય ધરમ તે હો જોગ સમારવા, વિષયાદિક પરિહાર ॥
આત્મશક્તિ સ્વજાવ સુધર્મનો, સાધનહેતુ ઉદાર ॥
સ્વામી ॥ ૨ ॥

અર્થ:—પ્રાણાતિપાત; મૃત્યાવાદ, અદત્તાદાન, મેથુન, પરિપ્રદ, ક્રોધ

मान, माया, लोभ, राग, द्वेष, कलह, अन्याध्यान, पैशुन्य, रति-
 अरति, परपरिवाद, मायामृषावाद तथा मिथ्यात्वशब्द ए पापस्या-
 नमां मन वचन कायाने न प्रवर्त्तावतां स्याद्वाद युक्त जिनेश्वरना
 पवित्र कल्याणकारी वचनो वांचवा, सांजलवा, विचारवामां तथा तेना
 उपदेष्टा सद्गुरु आदिना विनय वेयावच्चादिमां तथा ज्ञान दर्शन
 चारित्रनी वृद्ध तथा स्थिति करवामां प्रवर्त्तावतां तथा “ विपयादिक
 परिहार ” अर्थात् वीणा, सारंगी, डुंडुजि, विगेरे वाजीत्र तथा
 मेना, पोपट, स्त्री, किंनरो आदिना ललित, मनोहर स्वर ते श्रवण-
 इंद्रिजिनो विषय, तथा स्त्री पुरुष पशु पक्षी वालक वाग वगीचा तथा
 मनोहर आवास विगेरेना चित्र विचित्र मनोह्र वर्ण तथा घाट ते
 नेत्रइंद्रिजिनो विषय, तथा पारिजातक, कुंद, कमल, मालति, गुलाब,
 अमर, तगर, चंदन, केशर, मलयानगर विगेरे पदार्थोनी मनोह्र सुगंध
 ते घ्राणेंद्रिजिनो विषय, तथा स्वादीम, खादीम, पेय आदि वस्तुना
 मनोह्र मधुरादि स्वाद ते जोब्हाइंद्रिजिनो विषय, तथा स्त्री पुरुषादिनां
 मनोहर अंग तथा शय्या आसन विगेरे पदार्थोना मनोह्र स्पर्श ते
 स्पर्शेंद्रिजिनो विषय, ए पंचेंद्रिजा विषयोनो त्याग करवो अर्थात् ते
 विषयोनो इष्ट रम्य जोग्य सुहंकर जाणी तेथोमां राग, कामना, मूर्च्छा
 करवी नहि, प्राप्त स्वाधीन तथा जोगववानुं सामर्थ्य होवा वतां पण
 ते विषयादिने स्वजावाचरणयी चुकवाना हेतु तथा दुःखना निदान
 जाणी तेथोनो परिहार करवो ते साचो त्याग ठे. पण नहि मखवापी
 न जोगववुं ते कंई त्याग नथी, उक्तंच-(दश वैकालिके) “-जे
 यकंते पिए जोग, लखे विपिठि कुवइ ॥ साहीणे चयइ जोग,
 सेहु चार्हति वुवइ ”-एम त्रिजोगनुं समारवुं तथा विषयादिनो त्याग
 ते आत्माना मखिन थयेखा ज्ञान दर्शन चारित्र आदि स्वजाविक
 धर्मेने गुरू प्रगट करवामां कल्याणकारी सावनो होवापी इव्यधर्म

૨૬૦ વિંશતિ વિદુરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

ઠે અર્થાત્ જાવ ધર્મના કારણો ઠે. ડકુંચ—“ કારણ યાસે દવં ” અને કારણ વગર કાર્ય સિદ્ધિ અલભ્ય ઠે, ડકુંચ—કારણ જોગે હો કારજ નીપજેરે, એહમાં કોઈ ન વાદ । પણ કારણ વિણ કારજ સાધિયેરે, તે નિજ મતિ ડનમાદ—માટે વિષય પરિગ્રહાદિ જે રાગાદિ અશુદ્ધોપયોગના હેતુઓ ઠે તેનો ત્યાગ કરવો અને જ્ઞાન ધ્યાનાદિક જે રાગાદિનો નાશ કરી શુદ્ધાત્મ જાવ પ્રગટ કરવાના હેતુઓ ઠે તે આદરવા, જેથી કાર્ય સિદ્ધિ થાય. ॥ ૨ ॥

ઉપશમ જાવે હો મિશ્ર દ્વાયિકપણે, જે નિજ ગુણ પ્રાપ્તિ જાવ ॥

પૂર્ણાવસ્થાને નીપજાવતો, સાધન ધર્મ સ્વજાવ ॥ સ્વામી ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—એમ ત્રિજોગનું સમારવું તથા વિષયાદિકનો ત્યાગ, જ્ઞાનાદિ ધર્મો પ્રગટ કરવાનાં સાધનો ઠે તે ઉપશમ ક્ષયોપશમ તથા દ્વાયિકજાવે પ્રગટ થયેલા આત્મ ગુણોને પૂર્ણ શુદ્ધ અવસ્થાને અર્થાત્ સિદ્ધદશાને પ્રાપ્ત કરે ઠે. જે કંઈ આત્મ ધર્મ ઉપશમપણે ક્ષયઉપશમપણે વા દ્વાયિકપણે પ્રગટ—પ્રાપ્ત થયો તે ક્રમે ક્રમે આત્મ ગુણોની શુદ્ધિ કરતો સંપૂર્ણ શુદ્ધાવસ્થાને—સિદ્ધ અવસ્થાને પ્રાપ્ત કરવાને કારણ રૂપ ઠે. જેમ સમક્ષિત પ્રાપ્ત થયાથી વિરતિની પ્રાપ્તિ થાય, અને વિરતિવળે અપ્રમત્ત જાવની પ્રાપ્તિ થાય, તથા અપ્રમત્ત ગુણ વડે સંપૂર્ણ કપાયોનો નાશ થાય, કપાયોના નાશવડે વીતરાગતા પ્રાપ્ત થાય ઠે, અને વીતરાગતા વડે કેવલજ્ઞાન થાય. એમ ક્રમે ક્રમે આત્મ ગુણોની અધિક અધિક શુદ્ધિ થઈ સંપૂર્ણ શુદ્ધિ થાય. તેથી જે ગુણ પ્રાપ્ત થયો તે અધિક ગુણની પ્રાપ્તિનો હેતુ ઠે. જેમ કોઈ માણસ મહાન્ વ્યાધિગ્રસ્ત હોવાથી જરા પણ સ્ત્રોત્રાક લઈ પચાવી શકવાને અસમર્થ હોય, અત્યંત નિર્બલ હોય. પણ તે કોઈ રીતે યોનું ઘસ પામે તો તે ચલવડે ધીમે ધીમે અધિક અધિક સ્ત્રોત્રાક પચાવો અધિક અધિક ચલવાન થતો પૂર્ણ ચલવાન થાય. ડકુંચ—

प्रशानरति ग्रंथे-आर्या वंद ॥ पूर्व करोत्यनंतानुबन्धि नाम्नां
 रूपं कषायाणाम् । मिथ्यात्व मोह गहणं, रूपयति सम्यक्त्व
 मिथ्यात्वम् ॥ सम्यक्त्व मोहनीयं, रूपयत्यष्टावतः कषायांश्च ।
 रूपयति ततो नपुंसक, वेदं स्त्रीवेद मयतस्मात् ॥ हास्यादि
 ततःपङ्क, रूपयति तस्माच्च पुरुषवेदनपि ॥ मञ्जुवनानपि इत्वा,
 प्राप्नोत्यथ वीतरागत्वम् । सर्वोद्घातित मोहो, निहत क्लेशो
 यथाहि सर्वज्ञः ॥ ज्ञात्यनुप लक्ष्य राहुंशोन्मुक्तः पूर्ण चञ्जश्च ॥”
 तेषी सनकित प्राप्ति नाटे अत्यंत उद्यम करी प्रयत्न सनकितनी
 प्राप्ति करवी जेयो बीजा सर्वे गुणो प्रगट जाय. ॥ ३ ॥

सनकित गुणयी दो शैलेशी लगे, आतम अनुगत जाय ॥
 संवर निजरा हो उपादान हेतुता, साध्यासंवन दाय ॥
 त्वानी० ॥ ४ ॥

अर्थ:-अनादि विज्ञाव योगे आत्म परिपति परानुगत पणखी ठे
 अर्थात् ज्ञानशक्ति परद्व्यपने जापवामां, दर्शनशक्ति परद्व्यपने
 देखवामां-निर्धार करवामां, चारित्र्यशक्ति परद्व्यपमां आचरण रमण
 करवामां, एम सर्वे गुणो आत्मगुणना बाधकपये परानुयायी प्रवर्ते
 ठे एय ज्यारे सनकितनो छात्र पामे त्यारे परानुगत पणखी आत्म
 परिपतिने गुह्यात्म अनुगत पये प्रवर्त्ताववानो अचिन्तापी पाय, शुद्ध
 कार्य सन्तुल्य परिपति करे अर्थात् “ सनकित गुणयी ” एटछे
 चोपा गुणस्थानपी मांडी “ शैलेशी गुण सगे ” एटछे चोदमा गुणस्थान
 सुपी परानुगत पणखी आत्म परिपतिने वारी क्रमे क्रमे अधिक अधिक
 शुद्धताए वर्त्तावतो जाय. जेम जे परिपति अनात्म वस्तुने आत्म जापरा-
 सरहवा विंगरेमां प्रवर्त्तती हती ते चोपे गुणस्थाने आत्माने आत्मा
 जापरा-सरहवा विंगरेमां प्रवर्त्तावे तथा जे परिपति हिंसादि पांय

अवतमां वर्त्तती हती ते पांचमे ठठे गुणस्थाने अहिंसादि पांच
व्रतमां वर्त्तवे तथा मद विषय कपाय निज्जा विकथामां जे परिणति
वर्त्तती हती ते वारी सातमे गुणस्थाने अग्रमत्त जावे आत्मगुण रम-
णमां वर्त्तवे एम आठमे गुणस्थाने रसघात स्थितिघात गुणसंक्र-
गुणश्रेणि करे, अपूर्व स्थिरतामां आत्म परिणतिने प्रवर्त्तवे, संजयन
क्रोध मान माया विगेरेयी आत्म परिणतिने वारी नवमे गुणस्थाने
ते कपाय रहित-अकपायपणे-समजावमां वर्त्तवे, सूक्ष्म क्षोज शिवा
वाकीना कपाययी आत्म परिणतिने वारी दशमे गुणस्थाने अधिक
शुद्ध समपरिणामे प्रवर्त्तवे, सर्वे कपायनो क्षय करी बारमे गुणस्थाने
वीतराग यथाख्यात चारित्रमां वर्त्ते, चार घातीया कर्मनो समूह
क्षय करी तेरमा गुणस्थाने अनंतज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र,
अनंत वीर्यपणे आत्म परिणतिने वर्त्तवे-योग क्रियानी सकल च-
सता वारी चौदमा गुणस्थाने अयोगी अवस्था करी पूर्ण परम
निवृत्ति पद पामे. एम दरेक गुणस्थाने आत्म गुणनी अधिक अधिक
शुद्धि करतो संपूर्ण सिद्धावस्थाने प्राप्त थाय. एम दाव राखी साध्यने
आधारे साध्य सन्मुख उपादान-आत्म परिणतिनी शुद्धताना हेतुप
वर्त्तवुं तेज संवर अर्थात् नवाकर्मनुं रोकवुं तथा निर्जरा पटले पूर्व
संचित कर्म क्षय थवानो हेतु ठे, उक्तंच-“ जो संवरेण जुत्तो,
अप्पठ प्रसाधगोहि अप्पाणं । सुणिज्जण जादि णियदं, णाणं
सो संधुणोदि कम्मरयं” ॥ ४ ॥

सकल प्रदेशे हों कर्म अज्ञावता, पूर्णानंद स्वरूप॥आतमः
गुणनी हो जे संपूर्णता, सिद्ध स्वजाव अनूप॥स्वामी०॥५॥

अर्थ:-आपना आत्म अंगना सर्वे प्रदेशयी ज्ञानावरणादि कर्म मलनो
सर्वथा अज्ञाव बयो ठे तेयी सर्वे प्रदेश स्फटिकमणि समान शुद्ध
संपूर्ण निरावरण थया ठे, कोशपण काले हवे कर्म मलनो रंच मात्र पण

સંશ્લેષ થવાનો સંજવ નથી, તેથી આત્મ અંગમાં વસતા અનંત ગુણ પર્યાયના સર્વે અવિજાગો સંપૂર્ણ શુદ્ધ થયા છે, શુદ્ધ કાર્યે પરિણમે છે તેથી હે જગવંત ! આપ પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ છો. અર્થાત્ જગત્જીવ તો ઉપાધિના પ્રતિકારથી આનંદ માને છે, પરદ્રવ્યને જોગ જાણી તેમાં લય-લીન થઈ રહે છે તેથી જગત્જીવનો આનંદ તો ક્ષણજંગુર અપૂર્ણ તથા જયસહિત છે, પણ આપ તો પોતાના સ્વાધીન અવિનશ્વર એક ક્ષેત્રાવગાહી ગુણ પર્યાયોના જોક્ષા છો, તેમાં રમણ કરો છો, તેમાં સંતુષ્ટ તલ્લીન થઈ આનંદ જોગવો છો તેથી આપનો આનંદ કોઈપણ કાલે નાશ થાય અથવા દૂર જાય તેમ નથી તથા સ્વાધીન અને સહજ હોવાથી જય આકુલતા સ્પૃહા રહિત છે તેથી આપનોજ આનંદ એકાંતિક આત્યંતિક પૂર્ણપદને યોગ્ય છે. જગત્જીવનો આનંદ તો સાચો આનંદ નથી, અજ્ઞાન વશે આનંદ મનાય છે. એમ આત્મગુણની સંપૂર્ણ શુદ્ધતા, કર્તૃતા, જોક્ષતા, પરિણામીકતા, પ્રાદુરતા, વ્યાપકતા આદિ તેજ આપનો અનુપમ સિદ્ધ સ્વજાવ છે. હવે કંઈપણ કાર્ય કરવાનું શેષ નથી, કંઈપણ આદરવાનું તેમ ઠોરવાનું બાકી નથી તેથી અચલ અવાધિત શાશ્વત પરમાનંદના સ્વામી છો. ॥ ૫ ॥

અચલ અવાધિત હો જે નિઃસંગતા, પરમાત્મ ચિદ્રૂપ ॥
આત્મજોગી હો રમતા નિજપદે, સિદ્ધ રમણ એ રૂપ ॥
સ્વામી ॥ ૬ ॥

અર્થ:-આત્મ પરિણામને ચલ કરનાર જે રાગ દ્વેષ મોહ પરિણામ તેનો સર્વથા અજાવ હોવાથી અચલ, તથા આત્મ પરિણામને શુદ્ધરૂપે પરિણમવામાં ઘાત, સ્વલ્પના કરનાર જ્ઞાનાવરણાદિક ઘાતીકર્મનો અજાવ હોવાથી અવાધિત છે તથા ધન ધાન્ય ક્ષેત્ર વસ્તુ હિરણ્ય આદિ વાહ પરિમ્પ્રહ તથા મિમ્પાત્વ ક્રોધ માન માયા લોભ હાસ્ય રતિ અરતિ ત્રય શોક જુગુપ્સા પુરુષવેદ સ્ત્રીવેદ નપુંસકવેદ ય ચોદ

૧૬૪ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

અન્યંતર પરિગ્રહ, એમ વાદ્ય અન્યંતર પરિગ્રહથી સર્વથા રહિત હોવાથી નિઃસંગતો. તથા જ્ઞાનાનુયાયી સર્વે ધર્મો સંપૂર્ણ શુદ્ધ નિર્મલ હોવાથી પરમાત્મા ઠો. તથા સંસાર અવસ્થામાં કર્મ સંયોગે શરીરમાં બોંધી-જૂતપણે વસી શરીર રૂપે પુદ્ગલ રૂપે સંસારીજીવ પોતાને માને છે. આપ તો શરીરથી સર્વથા અતિત થયાઠો તેથી માત્ર જ્ઞાનરૂપ-જ્ઞાનમૂર્તિ ઠો તથા પુદ્ગલ જોગનું રમણ તજી આપ પોતાના શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શનાતિ ગુણોમાં રમણ કરવાવાલા આત્મ જોગી ઠો, શુદ્ધ સ્વાધીન અવિનશ્વર રમ્યમાં રમણ કરો ઠો તેથી આપનું રમણ સંપૂર્ણ અને અવિનશ્વર હોવાથી સિદ્ધપદ ધારણ કરે છે ॥ ૬ ॥

एहवो धर्म हो प्रज्जुने नीपन्यो, ज्ञाख्यो एहवो धर्म ॥
जे आदरतां हो जवियण शुचि हुवे, त्रिविध विदारी कर्म ॥
स्वामी० ॥ ७ ॥

અર્થ:-એમ હે પ્રજ્ઞુ ! આપના જ્ઞાનાદિ સર્વે ધર્મો કર્મ મુક્તિ રહિત શુદ્ધ પ્રગટ થયા. અચલ, અવિનાશી, અનંત, અજ, અસંશી અવેદી, અકપાયી, અચલ, અક્રિય, નિલ્ય, સ્વાધીન, નિઠંધ, પરમા નંદ દશાને પ્રાપ્ત થયા ઠો. અને જે રીતે આપ એ દશાને પ્રાપ્ત થયા તે જાણ, તેજ ધર્મ, પરમ કરુણા વળે જાવ્ય જીવોને આ સંસાર સમુદ્ધ માંથી પારંગત થઈ શિવજૂમીએ પહોંચવા પ્રરૂપ્યો-ઉપદેશ્યો ઠો. સમ્યક્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર રૂપ ધર્મ આદરતાં-સેવતાં જાવ્ય જીવે જ્ઞપ્તકર્મ, જાવકર્મ અને નોકર્મ એ ત્રણ પ્રકારના કર્મનો નાશ કરી પરમ પવિત્ર શુદ્ધ નિરાવરણ થાય. ॥ ૭ ॥

नाम धरम हो ठवण धरम तथा, ज्वय क्षेत्रतिम काव ॥
जावधर्मना हो हेतु पण जला, जाव विना सदु आव ॥
॥ स्वामी० ॥ ८ ॥

અર્થ:-નામધર્મ, સ્થાપનાધર્મ, ડ્રવ્યધર્મ, ક્ષેત્રધર્મ, કાલધર્મ તથા જાવધર્મ એમ ધર્મ સ્વરૂપ અનેક પ્રકારે છે, પણ નામ, સ્થાપના, ડ્રવ્ય ક્ષેત્ર તથા કાલ એ જો જાવધર્મના સન્મુલ્લ, જાવધર્મના હેતુ હોય અર્થાત્ જાવધર્મ સાધવામાં કારણરૂત હોય તો પ્રશંસનીય, કાર્ય-કારી છે પણ જો તે જાવધર્મની અપેક્ષા શૂન્ય હોય તો આલ અર્થાત્ નિરર્થક ખુલ્લ ઉપર ઈંપણ જેવા જાણવા. “જાવ શૂન્યા ક્રિયા ન પાવન્તિ ઇતિ” અથવા એકઢા ઢિનાનાં મીઢાં જેવા જાણવા. પણ જો જાવધર્મની સાપેક્ષતાય હોય તો એકઢા ઉપરનાં મીઢાંની માંફક ગુણકારી છે. ॥ ૭ ॥

શ્રદ્ધા જાસન હો તત્ત્વ રમણ પણે, કરતાં તન્મય જાવ ॥
દેવચંડ્ર જિનવર પદ સેવતાં, પ્રગટે વસ્તુ સ્વજાવ ॥
॥ સ્વામી૦ ॥ ૯ ॥

અર્થ:-શુદ્ધાત્મ તત્ત્વની ધ્રુજા અર્થાત્ જો હું જિન પ્રકૃપિત સમ્પૂર્ણ દર્શન, સમ્પૂર્ણ જ્ઞાન, સમ્પૂર્ણ ચારિત્ર રૂપ ધર્મ આલરું તો હું પણ શુદ્ધાત્મ તત્ત્વનો જોગી ઘઈ શકું. એમ ધ્રુજા કરે, નય નિરૂપ પ્રમાણ પુલ્લ એમ જાણે, તથા તે શુદ્ધાત્મ તત્ત્વનેજ પોતાનું રમ્ય જાણી તેમાંજ રમણ કરે, પરડ્રવ્યાશિમાંથી રમણતા ઢાલે, તો આત્મ સ્વજાવમાંજ તટ્પરીન ધાય-તટ્પરૂપ ધાય. ધ્રીમાન દેવચંડ્ર મુનિવર કહે છે કે એમ જિનેશ્વરના ડ્રવ્યધર્મ જાવધર્મને સેવતાં આપણો આત્મ સ્વજાવ સંપૂર્ણ શુદ્ધ પ્રગટે, પરમાનંદની પ્રાપ્તિ ધાય. ॥ ૯ ॥

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ સત્તમ શ્રી રૂપજ્ઞાનન જિન સ્તવનમ્ ॥ વારી હું

ગોમી પાસને ॥ ૫ દેશી ॥

॥ શ્રી રૂપજ્ઞાનન વંદિયે, અચલ અનંત ગુણ વાસ જિનવર ।

॥ દાયિક ચારિત્ર જોગથી, જ્ઞાનાનંદ વિલાસ જિનવર ॥

॥ શ્રી૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-ધર્મ ધુરંધર, ધર્મ તીર્થંકર, અશરણ શરણ, શ્રી રૂપજ્ઞાન પ્રજુને આ લોક પરલોકના વિષય સુખની અજિજ્ઞાપા સ્પૃહા રહિ તથા માન પૂજાના લોભ રહિત, આ સંસાર સમુદ્રમાંથી તારણ તર જહાજ જાણી, અત્યંત વિશુદ્ધ જાવનાર પરમ આદર પૂર્વક વંદિયે સેવા નક્કિ કરિયે. કે જે પ્રજુ અચલ અર્થાત્ પ્રદેશ માત્ર પણ ન થાય તથા રાગ દ્વેષ મોહ જન્ય ચપલતા રહિત પદ્ધતિ જ્ઞાના અનંત ગુણના વાસ-નિધાન છે તથા ક્રોધ માન માયા લોભ હારતિ અરતિ જય શોક જુગુપ્સા તથા ત્રણ વેદ ૫ ચારિત્રમોહનીય પ્રતિનો સત્તા સહિત કાય કરી યથારૂપાત્ સ્વજ્ઞાવાચરણ જ્ઞાન વર આદિ અનંત સ્વજ્ઞાવિક જોગ જન્ય આનંદમાં અનંત જ્ઞાન સર્વિ વિસતે છે ॥ ૧ ॥

॥ જે પ્રસન્ન પ્રજુ મુલ્ય ગ્રહે, તેહિજ નયન પ્રધાન જિનવર ॥

॥ જિન ચરણે જે નામીયે, મસ્તક તેહ પ્રમાણ જિનવર ॥

॥ શ્રી૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-હે જગવંત ! આપના જ્ઞાન દર્શનાદિ સર્વે જોગ ઉપજોગો આપને સદા સ્વાધીન વર્તે છે. કોઈ પણ કાલે પ્રદેશ માત્ર પણ દૂરવર્તી યાપ તેમ નથી તેથી આપ સદા શોક રહિત તથા તે જોગ ઉપજોગને કોઈ પણ યાપા પીના તથા હરણ કરી શકે તેમ નથી તેથી પરત

निर्जय, तथा ते जोग उपजोगो पर अव्ययता खेल-मखिनता रहित
सबा शुद्ध होवायी आप गिलानी रहित, तथा ते जोग उपजोगो
अखूट आनंद जनक होवायी अरति रहित ठो, एम क्रोधादि सर्व
कषाय रहित होवायी आपनुं मुखकमल सदा अम्बान परम
प्रफुल्लित प्रसन्न ठे, दर्शनीय ठे. एहवा आप श्रीना आनंद वर्धक
वदनकमलनुं, जे नेत्र बडे दर्शन थाय तेज नेत्र प्रधान कल्याणकारी
मानुं तुं. तथा मोक्ष मार्गमां अति शोभताए गमन करनार आपना
चरण छयने, जे मस्तक वने स्पर्श थाय तेज मस्तक पाम्युं प्रमाण
गणुं तुं ॥ २ ॥

॥ अरिहा पदकज अरचीये, सखहीजे ते हृथ्य जिनवर ॥

॥ प्रभु गुण चिंतनमें रमे, तेहज मन सुकयथ्य जिनवर ॥

॥ श्री० ॥ ३ ॥

अर्थः--अनादि काष्ठची आत्म साम्राज्यने कवजे करि राखनार
मोहादि दुष्ट शत्रुजने जेमणे अति तिक्कण ज्ञान बाण वने गतःप्राण
निवंश करया ठे एहवा हे श्री अरिहंत रूपज्ञानन जगवंत ! माहरा
मन मधुकरने अखंत विश्रामना स्थान, शुद्धात्म अनुभूति परिमलपी
चरपूर आपना चरण कमलने, जे हाथ वनेअचुं पूजुं तेज हाथ सत्य
साजकारी समजुं तुं. तथा हे प्रभु ! शरद रूतुना पूर्ण चंद्र समान
आम्हादक शांति आपनार आपना अनंत निर्मल परम शक्ति गुण
समूहना चिंतन मननमां जे मन रमे, प्रमोद सहित वर्ते तेज मन
सुकृतार्थ-सर्व अर्थनी सिद्धि करनार मानुं तुं. पण जेम हरिणने तेना
कान मनोह्र स्वरमां सुन्ध करी जासमां फसावी शस्त्र बडे प्राणनो
वियोग करावे ठे तथा पतंगने जेम तेना नेत्रो मनोह्र वर्णमां मोहित
करी अग्निनी ज्वालांमां तेना देहने जस्मीभूत करावे ठे तथा मधु-

૨૬૦- વિંશતિ વિહરમાનં જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

કરને તેની પ્રાણેંદ્રિ કમલની સુવાસમાં મોહીત કરી તે સ્વેષે પો
રાખી તેના વહ્ન પ્રાણનો ત્યાગ કરાવે છે તેમ જો માહરૂં મન, ઇંદ્રિયો
તથા થંગોપાંગ, વિષય કપાયના પદાર્થોં ઉપાર્જન કરવામાં, મેષવશમાં,
તેનું સેવન, તેની રક્ષા કરવામાં રોકાય, સ્વપર જીવના ડ્રવ્ય રાજ
પ્રાણની હિંસા કરવામાં વર્તે—મદદકારી થાય, પાપ કર્મનું ઉપાર્જન
કરી જવ પ્રમણના હેતુ થાય, સો એહવા મન તથા ઇંદ્રિયોના છાજથી શું!
તથા દશ દૃષ્ટાંતે દૂર્લભ એહવા મનુષ્ય જવનો લાજ પણ નિષ્ફલ—યથુક્ત—
“યઃ પ્રાપ્ય દુઃપ્રાપ્યમિદં નરત્વં, ધર્મં ન યત્ને ન કરોતિ મુઃ
॥ ક્ષેશઃ પ્રવંધેન સ લબ્ધ્ય મઘ્થો, ચિંતામાણિં પાતયતિ પ્રમાદત્ ॥
॥ તથા “તે ધતૂર તરું વપંતિ જવને પ્રોન્મૂલ્ય કલ્પજુમ્ ॥
ચિંતારત્ન મપાસ્ય કાચશકલં સ્વીકૂર્વતે તે જનાઃ ॥ વિક્રીય
હિરદં ગિરીંદ્ર સદૃશં ક્રીણંતિ તે રાસજં ॥ યે લબ્ધું પરિત્યજ્ય
ધર્મમધમા ધાવંતિ જોગાશયા ” ॥ ૩ ॥

જાણો ઠો સહુ જીવની, સાધક વાધક જાંત જિનવર ॥ પણ
શ્રીમુખથી સાંજલી, મન પામે નીરાંત જિનવર ॥ શ્રી ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—હે ત્રિલોક પૂજ્ય ! દર્પણ તલની માફક આપની કેવલ-
જ્ઞાન મય વસ્તુ જ્યોતિમાં સર્વેં ડ્રવ્યો પોતાના પ્રેક્ષક સંપૂર્ણ
પર્યાયો સહિત પ્રયાસ વિના ચલાવતુ પ્રતિચિંધિત થાય છે. તેથી સર્વેં
જીવોની સાધક વાધક નાંતિ થાય જાણો ઠો અર્થાત્ અમુક જો
આ સમયે સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ મોહ સાધનમાં વર્તે
કે રત્ન પ્રપના પ્રત્યનીક પણે જવ પ્રમણના હેતુ કર્મ બંધનમાં વર્તે
છે એ સર્વેં વૃત્તાંત હે કમળા નિધિ ! આપ તો પ્રત્યક્ષ પણે જાણોજાવ-
જો જો આપના મુદ્ધારવિદ્યથી કું સાધક જાવમાં વર્તું વું પન

सांजलुं तो माहरुं मन निरांत पामे, जव जमणना जयनो क्लेश शमे-
दूर घाय. ॥ ४ ॥

तीन काख जाणंग जणी, शुं कहिये वारंवार ॥ जि० ॥

पूर्णानंदी प्रभुतणुं, ध्यान ते परम आधार ॥ जि० ॥

श्री० ॥ ५ ॥

अर्थः—त्रये काखनी परिणतिने हस्तामलकवत् प्रत्यक्ष पणे
समकाखे जाणवा देखवावाला प्रभु प्रत्ये वारंवार शुं कहुं? मने तो
हे प्रभु! स्वयंभूरमण समुद्रनी पेठे अखूट आनंद रसयी जरपूर
आपनाज पदनुं ध्यान—आपना पदमां एकाग्रचित्त—तह्मोनता तेज
जव समुद्रयी तरवामां उत्कृष्ट आधार नूत ठे. ॥ ५ ॥

कारणयी कारज हुवे, ए श्री जिनमुख वाण ॥ जि० ॥

पुष्ट हेतु मुज सिद्धिना, जाणी कीध प्रमाण ॥ जि० ॥

श्री० ॥ ६ ॥

अर्थः—जगत् दिवाकर, संपूर्ण तत्त्व वेत्ता, श्री केवली जगवंत एम
प्रकृष्टे ठे के योग्य कारणना योग वडे कार्य सिद्धि यइ शके. अर्थात्
कार्यना स्वरूपनो ययार्थ जाणनार कार्यनो अजिखापो कर्त्ता, उपा-
दान अने निमित्त कारण वडे कार्य सिद्धि पामी शके. उपादान—जे
पदार्थ कार्य सन्मुख घाय तथा तेज संपूर्ण कार्य रूप घाय—कार्य
सिद्धि, जेनी हयाति जणाय ते उपादान कारण जाणवुं. जेम घटनुं
उपादन कारण माटी तथा घटनुं उपादान कारण रु अथवा सूतर,
कारण के माटीनो पिंड घाय, पिंडयी स्यात कुसलादि पर्यापो यइ
माटीज संपूर्ण घट रूप घाय, संपूर्ण घट यणे पण माटीनी हयाती ठे
माटे माटी घटनुं उपादान कारण समजवुं. माटीचीज घट उत्पन्न
यइ शके पण अन्य वस्तुमांयी घट यइ शके नहि. ठकंच—“यदात्मकं

२५० विंशति बिह्वरमान जिन स्तवनानि वासावबोध सहित.

कार्यं दृश्यते तदिह तद् द्रव्य कारणं उपादान कारणं यथा
तंतवः पटस्य इति”

निमित्त—जे उपादान कारणयी चिन्न होय ठे पण ते विना
कार्य सिद्ध पड् शक्तुं नयी. कार्य सिद्ध करवामां जेनो खास जर
ठे ते निमित्त कारण ठे. ते निमित्त कारण पद, कर्त्ताने आधिन पतें
ठे. जेम घटनुं उपादान कारण माटी ठे थने माटीयी दंड चक्र
पीरर. आदि नील ठे तो पण कुंजारने घट सिद्ध करवामां दंड
चक्रादिनी थयस्य जर ठे, ते विना घट बनावी शके नहि, तेयी
दंड चक्रादि घटनां निमित्त कारण जाणवां पण ते दंड चक्रादिने
कुंजार ग्योरे माटीने घट रुप करवामां प्रवर्त्तवे (उपयोगमां छे)
त्पोरज तेउ (दंड चक्रादि) निमित्त कारण कहेवाय पण कुंजार
घट कार्य करवामां दंड चक्रादिने वापरतो न होय तो ते कारण
कहेवाय नहि. कार्य करवा मांडतां पदेखा तथा कार्य सिद्ध पड् गया
पत्री ते दंडादिमां कारण पद नयी. कारण के कार्य कारण एक
समये ठे पण जे कार्यानंतर तथा प्रथम अग्रयुक्त काखे दंडादिहने
निमित्त कारण कहे ठे ते मात्र नेगम नयनो मत जाणवो. एम कार्यना
स्वरुपनो जाणनार कार्यनो अनिवायी कतां सावा उपादान तथा
निमित्तना योगे कार्य सिद्धि पाने पण कारण अगर कार्य सिद्धिनी
आकारा पुम्भवत् थवाव जाणवो. तेयी हे प्रनु ! ज्ञान पूर्वक निर्धार
करतां माइरा परमात्म सिद्धिना पुष्ट

आपनुं

शरण धंगीछार करुं नुं. निमित्त :

निमित्त (२) अपुष्ट निमि

इति तदेव पुष्टं ” “दूर तरं

अपान्तां साप्य धनं जेमां प्रवृष्ट :

कार्यनो ध्वंसक जाव न होय ते पुष्ट निमित्त जाणवुं. जेम तीर्थंकर जगवंतमां परमात्म पद प्रगट-विद्यमान ठे तथा परमात्म पदना घातक जावनो जेमां सर्वथा अजाव ठे माटे तीर्थंकर जगवंत परमात्म पद साधवामां पुष्ट निमित्त ठे एम जाणवुं. (पुष्ट हेतु जिने-जोयं मोक्ष सन्नाव साधने)

अपुष्ट निमित्त-जेमां साध्य पद विद्यमान न होय, जे कर्त्तानी प्रेरणाधी कारण थाय ठे, वखी तेमां ध्वंसक जाव पण रहेलो होय ते अपुष्ट निमित्त ठे. जेम दंड ते घटनुं अपुष्ट निमित्त ठे कारण के दंडमां घट पणुं विद्यमान नधी वखी कुंजार ज्यारे घट करवामां प्रवर्त्तावे तोज घटोत्पत्तिनुं निमित्त कहेवाय पण जो कुंजार घट ध्वंस करवामां वापरे तो ते घट ध्वंसना निमित्त कहेवाय माटे दंड ते घटनुं अपुष्ट कारण जाणवुं. माटे हे रूपज्ञानन जगवंत ! आप मारा परमात्मपदना पुष्ट निमित्त ठो माटे आपनीज सेवाधी मारी सिद्धि यशे एम जाणी आपनीज सेवा अंगीकार करुं तुं. ॥ ६ ॥

शुद्ध तत्त्व निज संपदा, ज्यां लगे पूर्ण न थाय ॥ जि० ॥

त्यां लगे जगगुरु देवना, सेवुं चरण सदाय ॥ जि० ॥

श्री० ॥ ७ ॥

अर्थ:-अज्ञानरूप अंधकारनो अत्यंत नाश करनार तथा सम्यक्-ज्ञान दर्शन चारित्र आदि संपूर्ण आत्म गुणनी सिद्धिने प्राप्त हो-वाधी जगतगुरु तथा जगत्देव हे रूपज्ञानन स्वामी ! ज्यांसुधी शु-द्धात्म तत्त्वरूप स्वाभाविक अस्संड 'अस्वूट' अनुत्तर संपदानी मने संपूर्णपणे सिद्धि प्राप्ति न थाय त्यांसुधी हे दीन दयाल ! आपना अव्य-जाव रूप चरण युग्मनुं निरंतर सेवत, करुं एम जावता जावुं तुं ॥ ७ ॥

१५२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बासावबोध सहित.

कारज पूर्ण कर्मा विना, कारण केम मूकाय ॥ जि० ॥
कारज रुचि कारण तणा, सेवे शुद्ध उपाय ॥ जि० ॥
श्री० ॥ ८ ॥

अर्थ:-जेम समूझ पार पामगानो इच्छक पुरुष जो समूझ यद्ये वहा-
पनो त्याग करे तो समूझ पार जइ शके नहि अने वद्ये कूयो जाय-
माटे दे जगंत ! परमात्म सिद्धिरूप माहुरं कार्य ज्यांसुधि सिद्ध
पहुं नपी त्यांसुधि पुष्टाखनन रूप आपना चरण युग्मनी सेना
केम गेहुं ? कारणके कार्य सिद्धिनो रुचिवंत पुरुष कार्य सिद्ध
पना मुपी शुद्ध कारणोने यथार्थ पणे सेवे-आदरे ए नीति ठे. ॥८॥

ज्ञान चरणसंपूर्णता, अव्यावाध अमाय ॥ जि० ॥ देवचंद्र
पद पामीये, श्री जिनराज पसाय ॥ जि० ॥ श्री० ॥ ९ ॥

अर्थ:-स्तवन कर्ता श्री देवचंद्र मुनि कहे ठे के तरण तारण
सामान्य केवलीयांमां राजा समान श्रीरूपनानन तीर्थकरना चरण
पसाये सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दर्शन, सम्यक् चारित्र्यनी संपूर्णता तथा पूर्ण
अव्यावाध पणुं तथा यमायी, यक्षेशी, यक्षेदी, यक्षोनीपणा थारि
सर्वे आत्म गुणनी संपूर्णता रूप देवमां चंद्रमा समान परमात्म
पदनी सिद्धि पामीये, कृत कृत्य यइये, अनंत काष्ठ मुपि सह्य
अनंत परमानंद विज्ञासने पामीए. ॥ ९ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अष्टम श्री अनंतवीर्यं जिन स्तवनम् ॥

चरणाखी चामुंडा रण चडे ॥ ए देशी ॥

॥ अनंत वीरज जिनराजनो, शुचि वीरज परम अनंतरे ॥

॥ निज आत्म ज्ञावे परिणम्यो, गुण वृत्ति वर्त्तनावंतरे ॥

॥ मन मोह्युं अम्हारुं प्रभु गुणे ॥ १ ॥

अर्थः—सामान्य केवलीजमां राजा समान श्री अनंतवीर्यं जगवंत ! आपनुं “वीर्य” ज्ञानदर्शनादि सर्वे गुणोने वर्त्तवामां आधारनूत आत्मवीर्यं ते “शुचि” पर परिणामिकतायी सर्वथा रहित अत्यंत निर्मल तथा “परम” जगत्वासी कोशण जीवोमां एवुं आत्मवीर्यं नयी तेयी सर्वोत्कृष्ट तथा “अनंत” ज्ञानादि अनंत गुणोमांयी कोशण गुणने वर्त्तवामां जरापण स्वस्रना (व्याघात) न पामे तथा कोशण काखे हीण कीण न पाय तेयी अनंत ठे.

एवुं श्रीअनंतवीर्यं जगवंतनुं परम पवित्र परमोत्कृष्ट अनंत आत्मवीर्यं तेफक्त ज्ञान दर्शनादि पोतानाज अनंत गुणने परिणमवामां निःप्रयासपणे सहायरूप सदा परिणमे ठे. एम श्री जिनेश्वरना, परचावरूप मखिनतायी सर्वथा रहित परम पवित्र ज्ञानादि अनंत गुणजोइतेमां माहरुं मन मोह्युं-रत थयुं-खीन थयुं-गुणानुरागी थयुं. ॥ १ ॥

॥ यद्यपि जीव सहु सदा, वीर्य गुण सत्तावंतरे ॥ पण

कर्म आरुत्त चख तथा, बाळ बाधक जाव खइंतरे ॥

॥ मन ० ॥ २ ॥

अर्थः—वीर्य ए जीवनो मूख गुण ठे तेयी सर्वे जीवो ग्रणे काखे वीर्य गुणनां सत्ता सहित ठे एटखे कोशण जीव कोशण काखे वीर्य वगरनो नयो; तथापि संसारी जीवोनुं वीर्यश्रनादिथो कर्म पटख

२७४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

बड़े आवृत्त होवाथी आत्मगुणो संपूर्ण शुरू केवलज्ञान, केवलदर्शन, यथारूपात् चारित्रादिरूप परिणमि शकता नथी अने तेथी पोतानी अनंत अव्याबाध आत्मोप सहज समाधिथी वियोगो रहे ठे. तथा "बल" अर्थात् ज्ञानादि आत्म परिणतिमां निश्चल-स्थिर नहि रहेतां राग द्वेष वशे अनेक पुद्गल-पर परिणतिमां चलायमान थइरहुं ठे, पर कार्य-मां रोकाइ रह्युं ठे. जेम कोइ पुरुष परकार्यमां पोतानी शक्ति रोके तो ते स्वकार्य साधी शके नहि तेमज ते वीर्य " बाल " हिताहितना ज्ञानथी रहित होवाथी " बाधक " अर्थात् पोताने अहितकारी पणे परिणमे ठे कारण के बाल बाधक वीर्य बड़े जगत् जीवो अज्ञान मिथ्यात कपाय रूप परिणमो अनेक प्रकारना कर्मों बांधि पोताने अत्यंत अहितकारी-दुःख समूह रूप ज्ञानोपाधि बढोरी ले ठे. पण जो पोताना वीर्य गुणने मात्र सम्यक् ज्ञानादि आत्म परिणाममांज वापरे तो अनंत सुखना स्वामी थाय ॥ २ ॥

अल्प वीर्य क्षयोपशम अठे, अविज्ञाग वर्गणा रूपरे ॥
पद्गुण एम असंख्यथी, थाये योगस्थान स्वरूपरे ॥
॥ मन० ॥ ३ ॥

सुद्धम निगोदी जीवथी, जाव सन्नीवर पञ्जत्तरे ॥ योगनां
ठाण असंख्य ठे, तरतम मोहे परायत्तरे ॥ मन० ॥ ४ ॥

अर्थ:-सर्वे उद्मस्थ जीवानुं आत्म वीर्य क्षयोपशम जाये सदा होय पण सर्वथा आवृत्त थाय नहिं. जो सर्वथा आवृत्त होय तो चेतनतानो समूह अनाय थाय तेथी उद्मस्थ जीवो पण वीर्य गुण क्षयोपशम जाये होयज अर्थात् उद्मस्थ जीवो पण वीर्यांतरायनो सदा क्षयोपशम होय अने वीर्यांतरायना क्षयोपशम बड़े उद्मस्थ जीवोने अस्वीर्यनी प्रगटना होय ठे अने ते अस्वीर्यनी प्रगटताना

कारणधो रत्नत्रयनी मलिनताने योगे पोताना कर्तृत्व स्वजावने लीधे
 कर्म (क्रिया) रंगे आत्म प्रदेश चलायमान करे ठे एटले " आत्म
 प्रदेश परिस्पंदो योगः " ए सूत्र प्रमाणे योगी वने ठे. यद्युक्तं—
 " उलमथ्य वीरय लेइया संगे, अजिसंधिज मति अंगेरे ॥
 सूक्ष्म धूल क्रियाने रंगे, योगी ययो उमंगेरे ॥ " एम योग वशे
 कर्मनो ग्राहक धाय ठे. ते योगनुं स्वरूप निचे प्रमाणे " वीर्यांतराय
 क्षयोपशमोत्पन्नो मनो वचन काय वर्गणालंबनः कर्मादान
 हेतुज्जुत आत्मप्रदेश परिस्पंदो योगः " वीर्यांतराय कर्मना
 क्षयोपशम वने उत्पन्न मन वचन अने काय वर्गणानुं अवलंबन
 करनार कर्म ग्रहण करवामां कारणज्जुत आत्म प्रदेशनुं परिस्पंद
 (संचलन) ते योग ठे. तिहां जघन्य वीर्यवालो जे जीवप्रदेश ते
 वली केवलीना तीक्ष्ण बुद्धि रूप शस्त्रे करी ठेदतां जे वीर्यांशनो
 बीजो विजाग धई शके नहि ते वीर्य विजाग ठे अने जावाणु पण
 तेनेज कह्यो. तेवा लोकाकाशधी असंख्यात गुणा जे वीर्याणु तेणे
 करी सहित जे जीवप्रदेश तेनो समुदाय एटले जीवप्रदेशनो
 श्रेणी ते प्रथम वर्गणा, तेथी एक वीर्य विजागे अधिक एवी जे जीव
 प्रदेशनी श्रेणी ते बीजी वर्गणा, वे वीर्यविजागे अधिक एवी जे
 जीव प्रदेशनी श्रेणी ते त्रीजी वर्गणा, एम एकेक वीर्यविजागे
 अधिक वीर्यवाला प्रदेशनी श्रेणी ते घनीकृत लोकनो एक प्रदेशिक
 सूची श्रेणीने असंख्यातमे जागे जेटला आकाश प्रदेश होय तेदली
 वर्गणाए एक स्पर्धक धाय, ते प्रथमस्पर्धकनी उत्कृष्ट वीर्यांश वर्गणाधी
 एटले ठेह्वी वर्गणाधी एक वे अथवा संख्याते वीर्यविजागे अधिका
 कोइ जीव प्रदेश नधी परंतु असंख्य लोकाकाश प्रमाण वीर्यांश
 अधिक जीव प्रदेशनी श्रेणी ते बीजा स्पर्धकनो प्रथम वर्गणा

૨૭૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

જાણવી, વહી તેથી એકેક વીર્યવિજાગે વધતા વધતા જીવ પ્રદેશની વર્ગણાઈ કરીં ધીજો સ્પર્ધક થાય, તેથી વહી અસંખ્ય લોકાકાશ પ્રદેશ જાગ પ્રમાણ વીર્યાંશે અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે ત્રીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા, એણી પેરે શ્રેણી પ્રદેશ અસંખ્યેય જાગ પ્રમાણ સ્પર્ધકે પહેલું જઘન્ય યોગસ્થાનક થાય, તેથી અંગુણના અસંખ્યાતમા જાગના આકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ સ્પર્ધકે વધતું ધીજું યોગસ્થાનક હોય, તેથી વહી તેટલેજ સ્પર્ધકે વધતું ત્રીજું યોગ સ્થાનક હોય, એમ અસંખ્યાતા યોગસ્થાન થાય. વીર્યાંતરના ક્રયોપશમના અસંખ્ય જેદ છે તેથી ઉપર પ્રમાણે યોગના પણ અસંખ્યાતા જેદ થાય અર્થાત્ સૂક્ષ્મ નિગોદીયા સ્વચ્છિ અપર્યાતા જીવને જવ પ્રથમ સમયે સદુચી જઘન્ય યોગ હોય છે અને સન્નિ પંચંદ્રિ પર્યાતા મનુષ્ય સૌથી ઉત્કૃષ્ટ યોગ પામી શકે છે એમ મોહની તરતગતા વશે (વીર્યાંતરાયના ક્રયોપશમના જેદ વશે) સૂક્ષ્મ નિગોદિયા સ્વચ્છિઅપર્યાતા જીવના જવ પ્રથમ સમયથી માંડી સન્નિ પંચંદ્રિય મનુષ્ય મુધી અસંખ્યાત યોગસ્થાન જાણવાં ॥ ૩ ॥ ૪ ॥

॥ સંયમને યોગે વીર્ય તે, તુમ્હેં કીધો પંક્તિ દહરે ॥ સાધ્ય રસી સાધક પણે, અન્નિસંધિ રમ્યો નિજ સહરે ॥ મન ૦ ॥

॥ ૫ ॥

અર્થ:-ગ્યાંમુધી સમ્યક્દર્શન સમ્યક્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ત્યાંમુધી સંસારી જીવ મિથ્યાન અજ્ઞાનવશે પોદ્ગત્વીક કાર્યને પોતાનું કાર્ય નાની વીર્યાંતરાયના ક્રયોપશમ વડે પ્રાપ્ત થયેલા આત્મવીર્યને અસંયમમાં અર્થાત્ સ્વપર જીવની હ્રિયતાવ હિંસામાં વાપરે છે, પોતાના વીર્યને શાસ્ત્ર વાચક ત્રાવે પરિણમાવે છે, પોતાના વીર્ય વડે કમંચંપ કરી જવ વ્રનખનો ઉપાધિ પ્રાપ્ત કરે છે. પણ હે જગવંત ! આને સમ્યક્દર્શન સમ્યક્જ્ઞાન વડે પોતાનું ગુહ્યોપયોગ રૂપ કાર્ય જાણી

વાલ વાધક જાવનો પરિહાર કરી ક્યોપશમ વડે પ્રાપ્ત થયેલા વીર્યને સંયમ કાર્યમાં જોડવું અર્થાત્ જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રને નિર્મલપણે પરિણમવામાં સહાયકારી કર્યું. મન વચન તથા કાયયોગને સંયમ કાર્યમાં જોડ્યા એમ આત્મવીર્યને પંક્તિજાવે તથા હિતકારી જાવે પરિણમાવ્યું. સચ્ચિદાનંદમય શુદ્ધાત્મ દ્રવ્યને પોતાનું શુદ્ધ સાધ્ય જાણી તેના રસીઆ-તે સાધવાના ઊમંગી થઈ અનિસંધિજ વીર્યને (જે મતિપૂર્વક, ઉપયુક્ત વીર્ય તે અનિસંધિજ વીર્ય) નિજ લક્ષમાં ઘટસે અનંતસુખે પિન જે શુદ્ધાત્મપદ તે સાધવામાં રમાવ્યું-ગ્રાપ્યું. એમ અનિસંધિજ વીર્યને શુદ્ધ કારક પ્રવૃત્તિમાં જોની અવંધક જાવે પરિણમાવ્યું ॥ ૫ ॥

॥ અનિસંધિ અવંધક નીપને, અનનિસંધિ અવંધક ધાયરે ॥ સ્થિર એક તત્ત્વતા વર્તતો, તે દ્વાધિક પ્રાવ સમાયરે ॥ મન૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-એમ હે જગવંત ! આપનું અનિસંધિજ વીર્ય અવંધક જાવે વર્તવાયો અનનિસંધિજ વીર્ય પણ અવંધક જાવે પરિણમ્યું (મન ચિંતના પૂર્વક આહાર વિહારાદિક જે કરણ વ્યાપાર તે અનિસંધિજ વીર્ય કહીયે અને જે મન ચિંતના વિના કેવલ વચન અને કાયના વ્યાપાર તે અનનિસંધિજ વીર્ય કહીયે) માટે જેની મનોવૃત્તિ-અંતરંગ ઉપયોગ અવંધક જાવમાં વર્તે છે તેની વચન અને કાયના ક્રિયા પણ અવંધક જાવમાંજ ગણાય, સંવર હેતુજ ગણાય. “યદ્યુક્ત-જાવાસ્તવાજાવમયં પ્રપન્નો, ઇચ્છાસ્તવેન્યઃ સ્વત એવ જિન્નઃ જ્ઞાની સદા જ્ઞાન મયેક જાવો, નિરાસ્તવો જ્ઞાયક એક એવ.” એમ દ્રવ્યસંવર તથા જાવસંવરના સ્વામી થઈ કર્મવંધનો પરિહાર કરી આત્મવીર્યને નિર્મલ સ્તવ્રપમાં સદાયનૂત કરી પોતાના

२७० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

निर्मल एक परमात्म तत्वमां स्थिर तद्धीन पणे वर्त्ततां " द्वायिक जाव समायेरे " शुद्धात्म परिणतिनो व्याघात करनार घातीया कर्मनो समूल दय करी अनंतज्ञान अनंतदर्शन अनंतसुख अनंतवीर्य रूप पोतानी अनुपम अविनश्वर केवल लक्ष्मीने वर्या, तेरमा गुणस्थाने विराजमान थया ॥ ६ ॥

॥ चक्र च्रमण न्याय सयोगता, तजी कीध अयोगी धामरे ॥ अकरण वीर्य अनंतता, निजगुण सहकार अकामरे ॥ मन० ॥ ७ ॥

अर्थः—पठी चक्रच्रमण न्याये अर्थात् चक्रने फेरववा माटे कुंजार चक्रमां दंड घाली वहु जोरथी एकदम चक्रने फेरवेठे तेथी ते बखना वेग वगे दंड काढो लीधा पठी पण केटलीकवार सुधी चक्र फर्या करे ठे. तेम अनादि काळथी आत्मा अज्ञान वशे पर कार्यने पोतानुं कार्य मानी समत्व सहित योग क्रियामां प्रवृत्ति करे ठे तेथी केवल ज्ञान थये पण वंरु काढी लीधा पठी चक्र जेम फर्या करे ठे तेम तेरमा गुणस्थाने पूर्व उदयवगे निर्ममत्वपणे योगक्रिया थाय ठे तेथी तेरमा गुणस्थाने पण सयोगीपणुं ठे. ते चक्रच्रमण न्याये रहेली सयोगता एटले सयोगीपणानो पण हे जगवंत ! आप त्याग करी " कीध अयोगी धामरे " अयोगी गुणस्थाने पधार्या—करणवीर्य एटले इंद्रिजन्य बलवीर्यनो त्याग करी अतींद्रिय अनंत आत्मीक वीर्यनी प्रगटता करी. जे वीर्य मात्र ज्ञानादिगुण वर्त्तनामांज सहायकारी थाय पण अन्यद्वयनी कामनामां कदापिकाले चलायमान थाय नहि. तेथी हे जगवंत ! आप अकरण वीर्यना प्रजाव वगे अनंतकाल सुधी अकाम तथा स्वानुभूति जन्य परमानंदमां निरंतर विलास करशो. ॥ ७ ॥

॥ शुद्ध अचल निज वीर्यनी, नेरुपाधिक शक्ति अनंतरे ॥

॥ ते प्रगटी में जाणी सही, तेणे तुमहिज देव महंतरे

॥ मन० ॥ ८ ॥

अर्थः—सर्व विज्ञाव रूप संश्लेष रहित जे आत्म वीर्य ते शुद्ध ठे, तथा तेज वीर्य कामना रहित मात्र पोताना स्वगुण पर्यायमां वर्त्तवाची परगुण पर्यायमां चलायमान यत्नं नथी तेथी अचक्ष ठे, एवा शुद्ध अने अचक्ष वीर्यनी नैरूपाधिक अर्थात् स्वात्ताधिक अनंत शक्ति ठे अर्थात् ते वीर्य वने अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन विगेरेनी वर्त्तना घाय ठे माटे ज्यांसुधी वीर्यगुणमां अशुद्धपणुं तथा चक्षपणुं ठे त्यांसुधी अल्पबल ठे, अनंत ज्ञानदर्शनरूप अनंत शक्ति होइ शके नहि. पण हे जगवंत ! ते शुद्ध अने अचक्ष वीर्यनी स्वात्ताधिक अनंतशक्ति आपमां प्रगटपणे ठे एम में निसंदेह जाणुं कारण के एक समयमां सर्व पदार्थना त्रैकालिक पर्यापने प्रगटपणे जाणो देखो वो तेथी हे जगवंत ! आपज देव ईश्यादिकने पूजवा लायक देवाधिदेव ठे, अनंत केवल खड्गी वने सदा देदिप्यमान ठो ॥ ८ ॥

॥ तुज ज्ञाने चेतना अनुगमी, मुज वीर्य स्वरूप समायरे ॥

॥ पंक्ति क्षायिकता पामशे, ए पूरण सिद्धि उपायरे

॥ मन० ॥ ९ ॥

अर्थः—हे जगवंत ! तमारा निरंतर शुद्ध परिणमता केवल ज्ञानादि गुणोने माहरी चेतना अनुगमे अर्थात् मारो चैतन्य उपयोग तदनुयायी वत्ते, केवलज्ञान केवलदर्शन रूप परिणमवानो रसीयो घाय तो माहृतं आत्मवीर्य “स्वरूप समायरे” राग ज्ञेपादि सर्व विज्ञा. विक कार्यमां उत्सुक तथा स्फुरायमान यत्नं अटकी केवल आत्म गुणनेज सहायज्ञात पणे वत्ते. एम माहृतं वीर्य पंडित जावे अग्रंधक पणे वर्त्ततां क्षायिक खड्धिने प्राप्त करशे एज पूर्णपदे सिद्ध यवानो साचो उपाय ठे ॥ ९ ॥

२०० विंशति विह्वलमान जिन स्तवनानि वाखावबोध सहित.

॥ नायक तारक तुं धणी, सेवनधी आतम सिद्धिरे ॥

॥ देवचंज पद संपजे, वर परमानंद समुद्धिरे ॥ मन० ॥ १० ॥

अर्थः—हे अनंत वीर्य प्रभु ! आ जगत्त्रयमां सर्वधी उत्कृष्ट अनं-
तवीर्य आपनुं होवाची आपज नायक ठो, वखी जवसमुद्धमां नूना
तव्य प्राणीयोगे आपे निर्माण करेखा चरण जहाजे वेसानी जवसमु-
द्धमांपी तारकाने आपज समर्थ होवाची तारक ठो, वखी मोहारी
शत्रुघ्नी रक्षा करवामां आपज समर्थ होवाची धणी ठो, तेथी हे
जगरंत ! आपनेत्र सेववाची मारी सिद्धि यशे तथा देवमां चंजमा
समान अरिहंत पदनो प्राप्ति यशे तथा परमानंदरूप उत्तम समुद्धिनी
संप्राप्ति यशे. ॥ १० ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ नवम श्री सूरप्रज्ञ जिन स्तवनम् ॥

॥ देशी करुखानी ॥

सूर जगदीशनी तीक्ष्ण अति शूरता, तेणे चिरकाखनो
मोह जीत्यो ॥ जाव स्याद्वादता शुद्ध परगास करी,
नीसिन्यो परमपद जग वदीतो ॥ सू० ॥ १ ॥

अर्थः—अनादिकाश्वर्या श्राव्यो मोहरूप महान् शत्रु के जे दर्शन-
मोहनीय प्रकृति वने आत्माना सम्यक् दर्शन गुणनो, तथा क्रोध वने
आत्माना हमा गुणनो, मान वने आत्माना मादंज गुणनो, माया
वने आत्माना आवेज गुणनो, तथा खोव वने आत्माना मुनि-
निषोव-निस्तुद्ध गुणनो, एव अनेक गुणनो पात करी
आत्मानो शुद्ध सद्गुरु अरिनित्र आत्मीय समाधिना नाम
करी वरकर जेष्ठानानां त्रिषोक्तगुण आत्माने केंद्र करी राखे हे.

तेनो (मोहनो) जगत्त्रयना ईश्वर, जगत् शिरोमणी श्री सूर
प्रज्ञुष अत्यंत तीक्ष्ण सम्यक्पराक्रमधी सम्यक् ज्ञान चारित्र्य रूप
अत्यंत तीक्ष्ण मर्म चेदक शस्त्रो वडे विल्ल जिल्ल करी अत्य-
काशमां पराजय-समूह नाश कर्यो के जविष्यमां कोई पण काखे
एवुं छुष्ट कृत्य करवाने पुनः समुत्थित-सजीवन थाय नहि. अने
जीवादि पंचास्तिनी शुद्ध स्याद्वादपणे तथा खद्य खद्य
अजेदपणे शुद्ध निक्षय नये निजपर सत्ता जाणी सत्तागते रहैला
अनंत धर्मात्मक शुद्धात्म अव्यने कर्म मलयी रहित अत्यंत शुद्ध प्रगट
करी जगत् त्रयमां पूज्य, प्रशंसनीय, आहादकारी, आदरणीय पर-
मात्म (मोह) पद निपजाव्युं-संप्राप्त कर्युं. यद्युक्तं-शार्ङ्ग विक्की-
मिति ॥ “त्यक्त्वाऽशुद्धि विधायि तत्किञ्च परं ज्ञेयं समग्रं स्वयं,
स्वप्नये रति मेति यः सनियतं सर्वापराधच्युतः; बन्धध्वंस
मुपेत्य नित्य मुदितः स्वज्योतिरच्छोच्छ्रय-धैतन्यामृतपूर पूर्ण
महिमा शुद्धो जवन्मुच्यते” ॥ १ ॥

प्रथम मिथ्यात्व हणि शुद्ध दंसण निपुण, प्रगट करि
जेणे अविरति पणाशी; शुद्ध चारित्र्यगत वीर्य एकत्वधी,
परिणति कलुषता सवि विणाशी ॥ २ ॥ सू० ॥

अर्थः—हवे श्री सूरस्वामीए परमपूज्य परमात्म पद जे रीते सिद्ध
कर्युं ते साधना क्रम सहित वखाणे ठे.

प्रथम तो, जेना उदय वने आत्मा शुद्ध देवने अदेव, अदेवने
शुद्ध देव, सुगुरुने कुगुरु, कुगुरुने सुगुरु, धर्मने अधर्म, अधर्मने धर्म,
जीवने अजीव, अजीवने जीव, मोहने अमोह, अमोहने मोह
मानेवे, जीवादि तत्त्वमां विपरित अज्ञान करे ठे तथा उल्लूख सीत्तेर

૧૭૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવવોધ સહિત.

કોઢાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિનો વંધ કરે છે એવી મિથ્યાત્વમોહનીય પ્રકૃતિ તથા મિશ્રમોહનીય તથા સમ્યક્ત્વમોહનીયનો નાશ કરી ચિંતામણિ રત્ન સમાન અત્યંત ડુર્લભ શુદ્ધ નિર્મલ સમ્યક્દર્શન સંપ્રાપ્ત કર્યું કે જે હંદ્રત્વ, ચક્રિત્વ, ચિંતામણિ તથા કલ્પવૃક્ષથી પણ અધિક હુઃપ્રાપ્ય છે. ઇત્યંત-“હંદત્તં ચક્રિત્તં, સુરમણિ કલ્પદુમસ્સ કોમ્પીણં । લાજો સુલહો હલહો, દંસણો તીથ્યનાહસ્સ ॥”

તથા જે વિના નવપૂર્વ સુધીનું જ્ઞાનપણ અજ્ઞાન કહેવાય છે તથા જે વિના દશમા પૂર્વનું જ્ઞાન તો થતુંજ નથી, વલ્હી જે વિના સંસાર પરિત્રમણની સીસા આવતી નથી, જે વિના સમ્યક્ચારિત્ર-સંયમની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી, જે વિના દ્રવ્યચારિત્ર પાલનાર પ્રથમ ગુણસ્થાને વર્તે છે માટે શ્રી જિનેશ્વર, સર્વ ધર્મનું મૂલ તથા મોક્ષનું પ્રથમ પગથીયું કહે છે. યદ્યુક્ત-શ્રીમદ્જયદેવ આચાર્યેણ-“દંસણ મૂલો ધમ્મો, ઉવંહો જિણવેરેહિં સીસાણં । તં સોજણ સકન્ને, દંસણ હીણો ન વંદિહો ॥” લોકાલોક પ્રકાશક શ્રી જિનેશ્વર દેવ પોતાના શિષ્યો પ્રત્યે સર્વે ધર્મનું મૂલ સમ્યક્દર્શનને બતાવે છે માટે દર્શન હીણ પુરુષને વંદના કરવી નહિ. ઇત્યંત-“સમ્મત્ત રયણ ખઠા, જાણંતા વહુ વિહાવિ સઢાઈ । સુધારાહણ રહિઆ, જમંતિ તઢેવ તઢેવ ॥”

સમ્યક્દર્શનથી ત્રણ પુરુષ વહુ પ્રકારના શાસ્ત્ર જાણતા ઇતાં પણ શુદ્ધ આરાધના રહિત હોવાથી સંસાર ચક્રવાલમાં જ્યાં ત્યાં ભ્રમણ કર્યા કરે છે કારણકે સમ્યક્દર્શન વિના શુદ્ધ આરાધનાની પ્રાપ્તિ હોય નહિ. “શુદ્ધ ક્રિયા તો સંપજે, પુગલ આવર્તને અધરે”

“જહ મૂલંમિ વિણેઠ, હમસ્સ પરિવાર નઠિ પરિચુહી ।

તહ જિણ દંસણ ખઠા, મૂલ વિણઠા ણ સિઝંતિ ॥”

જેમ મૂઝ વિનદ વૃદ્ધ શાસ્ત્રા પરિશાસ્ત્રાનો પરિવૃદ્ધિ પામે નહિ, તેમ ધર્મને મૂઝ સમ્યક્દર્શન નદૃ યતાં મોદ પ્રાપ્તિ પાવ નહિ.

“જિણ પણત્તં ધમ્મં, સદ્દહમાણસ્સ દોઢ રયણમિણં ।
સારં ગુણ રયણાણય, સોવાણં પદમ મોરુક્કસ્સ ॥”

ગુણ રત્નાકરમાં સારનૂત જે સમ્યક્દર્શન તે ધ્રી જિન પ્રરુપિત ધર્મની ધ્રુવ રાસનારને દોષ ઠે અર્થાત્ નયનિરુપ પદ પ્રમાણ વુક્ક જિન પ્રરુપિત તત્ત્વનો ચાર્ય ધ્રુવ તે સમ્યક્દર્શન ઠે જે માદનું પ્રયમ સોપાન (પગથીયું) ઠે.

“સંજમ રદ્ધિયં છિંગં, દંસણ જઠ ન સંજમં જણિયં ।
આણા દીણં ધમ્મં, નિરત્યયં દોઢ સવ્વંપિ ॥”

સાધુનો છિંગ-વેશ, સંજમ વિના શોજા પામે નહિ તથા કસ પામે નહિ. અને સમ્યક્દર્શન પ્રાપ્તને સંજમ કમું નથી. એમ જિનેશ્વરની આણ રહિત સર્વે ધર્મક્રિયા નિરર્પક અર્થાત્ મોદ કસ આપી શકે નહિ.

તથા યોગની વીણીમાં કમું ઠે કે “ણાણ ગુણેંદિં વિહિણા, કિરિયા સંસાર વઢણી જણિયા” જ્ઞાન ગુણ વગરનો ક્રિયા સંસાર વધારનારી કહી ઠે. કારણકે સમ્યક્જ્ઞાન વગર સંવર પાવ નહિ, અને સંવર વિના સર્વે સમયે કર્મવંધ પાવ અને કર્મવંધથી સંસાર વૃદ્ધિ પાવ પ્ સ્પષ્ટ ઠે. તથા સમ્યક્દર્શન રહિતને વ્રત પાલતા ઠતાં પણ તત્ત્વાર્થસૂત્રમાં અવ્રતી કહે ઠે “નિશલ્યો વ્રતી” મિપ્પ્યા-ત્વશબ્દ, માયાશબ્દ, અને નિદાનશબ્દ રહિત વ્રતધારી હોય તે વ્રતી ઠે. તથા વહી ધ્રીમાન્ યશોવિજયજી કહે ઠે કે “રાગમદ્દહાર-જાવી-જેરે સમકીત જેદયી રુદ્ધું, તે જાવનારે જાવો મન કરી પરવડું. જો સમકીતરે તાજું સાજું મૂસરે, તો વ્રત તરે દીપે શિવપદ અનુ-

કૂસરે. ટૂટક-અનુકૂલ મૂલ રસાલ સમકીત, તેહ વિણ મતિ અંપરે. જે કરે કિરિયા ગર્વ જરિયા, તેહ જૂઠો બંધરે ॥” માટે જો સમકીત-મૂલ તાજું હોય તો વ્રતતરુ શિવ ફલ આપી શકે માટે મોક્ષફલના ઇચ્છક પુરુષે સર્વથી પહેલાં સમકીત રત્ન પ્રાપ્ત કરવાનો ઉચ્ચત્ત કરવો પ. સાર છે. માટે સમકીત શી વસ્તુ છે તે જાણવું જોઈયે.

“જિય અજિય પુણપાવા-સવ સંવર વંધ મુક્ત નિઝારણા. જેણં સંદહહ તયં, સમ્મં લક્ષગાહ વહુ જેચ્છં ॥”

જીવા જીવાદિક નવ-તત્ત્વનું સ્વરૂપ શ્રી જિનેશ્વરના આગમ પ્રમાણે નયનિદેષ પદ્મ પ્રમાણે યથાર્થ જાણી સદ્દેવું તથા હેય તત્ત્વને ઠાંઠવાની રૂચી તથા ઉપાદેય તત્ત્વને આદરવાની રૂચી તે સમકીત જાણવું. તથા ષત્ત્વાર્થ સૂત્રે-“તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં સમ્યગ્દર્શનમ્-” “જીવાજીવાસ્ત્વ વંધ સંવર નિર્જરા મોક્ષાસ્તત્ત્વમ્-” તેમાં જીવતત્ત્વ, સંવરતત્ત્વ, નિર્જરાતત્ત્વ, અને મોક્ષતત્ત્વ ૫ ચારતત્ત્વ ઉપાદેય છે તથા અજીવ આસ્ત્વ વંધ ૫ ત્રણ તત્ત્વ આત્મ ગુણના રોષક હોવાથી હેય છે. માટે ઉપાદેયને આદરવાની રૂચી તથા હેય તત્ત્વને ઠાંઠવાની રૂચી હોય તેનેજ સમકીતી જાણવો પણ માત્ર જીવ્હામે બોલવાથી સમકીત નથી. કારણ કે શ્રી જિનેશ્વર સમકીતનાં પાંચ સ્વરૂપ કહે છે. અને સ્વરૂપ વિના સ્વરૂપનો અસદ્જાવ હોય ૫ ન્યાય છે માટે “ઉપશમ, સંવેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા અને આસ્તિક્યતા” ૫ પાંચ સ્વરૂપો જે જીવમાં ન હોય તે જીવને સમકીત છે એમ કેમ મનાય ?

· ઉપશમ-ક્રોધાદિ કયાયોને ઉપશાંત કરે.

· સંવેગ-સદ્જ નિરૂપાધિક પરમાત્મ પદ પ્રગટ કરવાની રૂચી.

નિવેદ-સંસારને તથા પોદ્ગલીક વિષયોને હાલાહલ વિષ સમાન જાણી તેથી નિવૃત્ત થવાની ફરજી.

અનુકંપા-સ્વપર જીવના ડ્રવ્ય જાવ પ્રાણ ઘાત કરવાનો પરિણામ નહિ.

આસ્તિક્યતા-અનંતજ્ઞાની અને વીતરાગી આત્મ શ્રી જિનેશ્વરનું એક પણ વચન અન્યથા ન હોય એવી ધડા.

એમ સમ્યક્જ્ઞાન તથા સમ્યક્ચારિત્રનું મૂલ-કારણ સમ્યક્દર્શન છે એમ જાણી શ્રી સૂર પ્રજુજીએ દર્શનમોહનીય પ્રકૃતિનો નાશ કરી અત્યંત શુદ્ધ નિપુણ કાયિક સમકીત પ્રગટ કરો “અવિરતિ પાણાશી” પાંચ ઇંદ્રિય તથા મનનો નિગ્રહ નહિ તથા પદ્મકાય જીવના ડ્રવ્ય જાવ પ્રાણની હિંસાનો ત્યાગ નહિ એવંબાર પ્રકારની અવિરતિ તેનો નાશ કર્યો. પાંચ ઇંદ્રિયના શ્રેવીશ વિષયોમાં તથા મનના શુભાશુભ સંકલ્પોમાં આત્મ પરિણામને વિક્ષિપ્ત કરવાથી તથા સ્વપર જીવના ડ્રવ્ય જાવ પ્રાણની હિંસાથી જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મનો બંધ થાય છે અને કર્મબંધ વડે સહજ આત્મ સમાધિનો ઘાત થઈ અત્યંત દુઃખદાયક આ સંસાર સમુદ્રમાં પરિત્રમણ કરવું પડે છે. એમ કાયિકસમકીત વને જેણે ધડા પૂર્વક જાણ્યું તેનો પરિણામ અવિરતિમાં કેમ પ્રવેશ કરે ? એમ અવિરતિનો નાશ થવાથી પરજાવ રાગ દ્વેષ વિજાવાદિકનો ત્યાગ તથા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિ સ્વગુણ-માં રમણ રૂપ શુદ્ધ ચારિત્રથી પૌતાના આત્મ વીર્યની એકતા કરી અર્પાત્ સકલ આત્મ વીર્યને સ્વજાવાચરણમાંજ વર્તીવી “પરિણતિ કલુષતા સવિ વિણાશી” આત્મ પરિણામમાં કપાયનો પ્રવેશ થવા દીધો નહિ એમ કલુષતા પરિણતિનો નાશ કર્યો. ॥ ૨ ॥

વારિ પરજાવની કર્તૃતા મૂલ્યથી, આત્મ પરિણામ કર્તૃત્વ

धारी । श्रेणी आरोहतां वेद हास्यादिनी, संगमी चेतना
प्रभु निवारी ॥ सूर० ॥ ३ ॥

अर्थः—आत्म स्वरूपना अज्ञान बडे जीव, परभावनो कर्ता घने ठे
अर्थात् अमुक पदार्थने में सुवर्ण कखो, अमुकने में कुवर्ण कयो,
अमुकने में मनोह रसवालो कयो, अमुकने में अमनोह रसवालो
कयो, अमुकने में सुगंधी कयो, अमुकने में दुर्गंधी कयो, अमुकने
में मनोह स्पर्शवालो तथा अमुकने में अमनोह स्पर्शवालो कयो,
तथा में सुंदर असुंदर शब्दादिक कयो, पण रूप रस गंध स्पर्शादि
जे पुद्गल द्रव्यनो परिणाम तेने आत्मा कदापी काखे करी शके
नहि ठतां पर द्रव्यना परिणामने अज्ञान बडे पोतानी क्रिया मानी
खे ठे. तथा अमुक जीवने में सुखी कयो अमुकने में दुःखी कयो
एम परजीवना कर्मफलने पोतानी क्रिया मानी खे ठे. मन वचन कायाना
योगनी क्रियानुं ममत्व करी ते क्रियानो कर्ता पोताने माने ठे.
तथा परजीवे मने सुखी वा दुःखी कयो एम पोताना कर्मफलने
परजीवनी क्रिया मानी खे ठे. एवा मिथ्याजिमानबडे ज्ञानावरणादि
कर्मनो यथ करे ठे पण श्री सूरस्वामीए सन्यक्ज्ञानवने एवा मिथ्या-
जिमाननो नाश करी पोतानी सदृज आत्मीय ज्ञानादि क्रियानां
पोतानुं कर्तापणुं आदयुं, यद्युक्तं—“आत्मा ज्ञानं स्वयं ज्ञानं,
ज्ञानादन्यत् करोति किम ? परभावस्य कर्ताऽत्मा, मोहोयं
व्यवहारिणाम् ॥” माटे वस्तुतः परद्रव्यनो कोशण कर्ता थइ शके
नहि ए न्याय ठे—“यःपरिणमति स कर्ता, यःपरिणामो जयेत
तु तत्कर्म । या परिणतिः क्रिया सा, त्रयमपि जिज्ञेयं न वस्तुतया”

अर्थः—जे परिणमे ते कर्ता ठे थने परिणाम ते तेनुं कर्म ठे थने
परिणति ते तेनी क्रिया ठे एम ए त्रये भाव वस्तुतः अनेद ठे.

तथापि—“आ संसारत एव धावति परं, कुर्वेऽह मित्युच्चैः—
दुर्वारं न तु मोहिनामिह महाहंकार रूपं तमः । तद्भूतार्थ परि-
ग्रहेण विलयं यद्येकवारं व्रजेत्, तत्किं ज्ञान घनस्य बन्धन
महोन्नयो जवेदात्मनः”

अर्थः—आ जगत्मां मोही अज्ञानी जीवो जाणें ठे के “हूं पर
ड्रव्यने कर्तुं” एवो पर ड्रव्यना कर्तृत्वना अहंकाररूप अतिशय
दुर्वार अज्ञान अंधकार अनादिकाखी चाल्यो आवे ठे पण जो
तेनो गुरू निश्चय ज्ञानवडे एकवार पण समूख नाश करी नांखे तो
गुरू केवलज्ञाननी प्राप्ति थाय अने पठीची कदापि एवा अज्ञान
अंधकारने न करे—कर्मबंध करे नहि. तथा “श्रेणी आरोहतां”
रूपक श्रेणीए चढतां हास्य रति अरति शोक जय जुगुप्सा ए हा-
स्यादि पदक तथा स्त्रीवेद, पुरुषवेद, अने तपुंसकवेद, एम नव नोक-
पायमांघी पोतानी आत्म परिणतिने वारी अकपाय जावमां—गुरू
स्वरूपमां तल्लीन करी. ॥ ३ ॥

जेदज्ञाने यथा वस्तुता उल्लखी, ड्रव्य पर्यायमें धइ
अजेदी । जाव सविकल्पता वेदि केवल सकल, ज्ञान
अनंतता स्वामी वेदी ॥ सूर० ॥ ४ ॥

अर्थः—“ड्रव्यना सर्वे धर्मो तेना परमगुणना अनुयायीपणेजवर्त्ते”
ए न्यायानुसार आत्मानो परमगुण जे चेतनता तदनुयायीपणे वर्त्तता
ज्ञान दर्शन चारित्र्य तप वीर्यादि परिणामोने पोताना परिणाम
जाएगा सदृशा अने एही विपरित, चेतनताने अनुयायीपणे नहि
वर्त्तता, रुप रसगंध स्पर्शादि तथा चखन सहायादिक परिणामोने
पर ड्रव्यना परिणाम जाएगा सदृशा. एम जेदविज्ञानना प्रयत्न
पराक्रम बने पोताना गुण पर्याय तथा पर ड्रव्यना गुण पर्यायने

૧૭૭ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાચાવબોધ સહિત.

યથાર્થ જિન્ન જિન્ન જાણી પર ડ્રવ્યના ગુણ પર્યાયમાંથી અહંમત્ત ઉઠાવી રાગ દ્વેષાદિ વિજ્ઞાવ પરિણામને દુઃસ્વદાયક તથા કર્મબંધના હેતુ જાણી, પોતાની આત્મ જૂમિમાંથી તેનો તદન અજાવ કરી, પોતાના ગુણ પર્યાયને પોતાથી અજેદ સ્વરૂપ જાણી તેમાંજ અજેદપણે તહ્વીન થયા. સંકલ્પ વિકલ્પ રૂપ સમસ્ત પરિણામને તજી નિર્વિકલ્પ-અચલ પરિણામરૂપ યથાસ્થિત ચારિત્ર-ઘાદશમ ગુણસ્થાન પામી અંતર મુદૂર્ત્તમાં ઘાતીકર્મનો નાશ કરી શ્રી સૂરસ્વામી અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્યના સ્વામી તથા જોક્તા થયા. યથુક્તં

માલિની ઇંદ-નિજ મહિમરતાનાં જેદવિજ્ઞાન શક્ત્યા;
જવતિ નિયતમેષાં, શુદ્ધ તત્ત્વોપલમ્બઃ । અચલિત મલિ-
લાન્ય ડ્રવ્ય દૂરે સ્થિતાનાં, જવતિ સતિ ચ તસ્મિન્ન દયઃ
કર્મ મોદઃ ॥

અર્થ:-જે પુરુષ જેદવિજ્ઞાનની શક્તિવડે આત્મ સ્વરૂપની મહિમામાં ધીન થાય છે તેને નિશ્ચય શુદ્ધ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે; અને શુદ્ધ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થવાથી સર્વ પરડ્રવ્ય તથા પરડ્રવ્યના પરિણામથી દૂર વર્તે છે, અદ્ય મોદઃ અવસ્થાને પ્રાપ્ત થાય છે. માટે જ્યાંસુધી જેદ વિજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ત્યાંસુધી અવશ્ય સર્વે સમય કર્મબંધ થાય છે અને જેદવિજ્ઞાનવને કર્મબંધથી મુક્ત થવાય છે.

“જેદ વિજ્ઞાન તઃ સિદ્ધઃ, સિદ્ધ યે કિલ્લ કેચ ન । તસ્યૈવા
જાવતો વદ્ધા, વદ્ધા યે કિલ્લ કેચ ન ”

અર્થ:-જે કોઈ સિદ્ધ થયા તે જેદવિજ્ઞાન વડેજ સિદ્ધ થયા છે અને જે કર્મથી બંધાય છે તે જેદવિજ્ઞાનના અજાવથીજ બંધાય છે માટે જો કર્મબંધનો અજાવ કરવાની રૂચી હોય તો જેદવિજ્ઞાન-સમ્યક્ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવી જ સાર છે. ॥ ૪ ॥

वीर्य द्वायिकवलें चपलता योगनी, रोधि चेतन कयों शुचिं
अलेशी; जाव शैलेशीमें परम अक्रिय थइ, दय करी चार
तनु कर्म शेषी ॥ सूर० ॥ ५ ॥

अर्थ:-एम श्री सूरस्वामी अनंत चतुष्टयने प्राप्त करी तेरमा गुण-
स्थाने तीर्थकर नामकर्मना उदये जव्य जीवोने आ दुःखदायक
जव समुद्रमांथी तारनार स्याद्वाद नय युक्त जीवाजीवादि तत्त्वनो
उपदेश आपी-पठो प्राप्त करेखा द्वायिकवीर्यना वल वने, करण
वीर्य वने थती चपलता दूर करी मेरू पर्वतनी पेठे निःश्रकंप-शैलेशी
करण करी, मन बचन अने कायानी क्रियानो त्याग करी पोताना
आत्म द्रव्यने पवित्र-पुद्गल परिणामना संश्लेष रहित-अलेशी
करी परम अक्रिय अवस्था धारण करी, बाकी रहेखा वेदनीय, नाम,
गोत्र, अने आयु ए चार अघातीया कर्मनो सर्वथा नाश करी
“पूर्व प्रयोगादसंगत्वाद्बन्धभेदा तथा गति परिणामाच्च”
पूर्व प्रयोगना हेतुए असंग होवाथी कर्मबंधनो सर्वथा नाश होवाथी
तथा गति परिणामवने तुंबीना द्रष्टांते आठमी इतिप्रचारा पृथ्वी
अर्थात् सिद्ध अवस्थामां विराजमान थया ॥ ५ ॥

वर्ण रस गंध विनु फरस संस्थान विनु, योग तनु संग
विनु जिन अरूपी । परम आनंद अत्यंत सुख अनुजवी,
तत्त्व तन्मय सदा चित्स्वरूपी ॥ सूर० ॥ ६ ॥

अर्थ:-श्री सूरस्वामी सिद्ध अवस्थाने प्राप्त थया. ते सिद्ध स्वरूप
केतुं ठे-पांच प्रकारना वर्ण, पांच प्रकारना रस, वे प्रकारनी गंध, आठ
प्रकारना स्पर्श, ठ प्रकारनां संस्थान, त्रण प्रकारना योग, पांच प्रकारनां
शरीर तथा अंतरंग अने बाह्य ए वे प्रकारना परिग्रह्यो रहित तथा
राग छेपादि विजावथी पण रहित होवाथी सर्वे नये अरूपी अवस्थाने

૨૯૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવવોધ સહિત.

સંપ્રાપ્ત છે કારણકે જીવનું શુદ્ધ સ્વરૂપ વર્ણાદિ તથા રાગાદિ જાણી રહિત છે. યદ્યુક્ત—“ તત્ત્વ જવે જીવાણં, સંસારત્યાણ હોંતિ વણાઈ । સંસાર પમુકાણં, ણથિયદુ વણાદઓ કેઈ ॥ જીવસ્સ ણઠિ વણો, ણવિ ગંધો ણવિ રસો ણવિય ફાસો । ણવિ રૂવં ણ સરીરં, ણવિ સંઠાણં ણ સંદાણાણં ॥” પણ સંસાર અવસ્થામાં જીવ કર્મબંધયુક્ત હોવાથી શરીરાદિમાં અહંમત્ત્વ કરી વસે છે તેથી વ્યવહાર નયે રૂપી કહેવાય છે. જેમ જે ઘડામાં ધૂત ખરેખું હોય તે ઘોનો ઘડો કહેવાય પણ વાસ્તવિક રીતે જોતાં ઘનો કાંઈ ઘોનો નથી માંટીનોજ છે. યદ્યુક્ત—“ પજ્જતાપજ્જતય, જે સુદુમા વાયરાય જે ચેવ । દેહસ્સ જીવ સણ્ણા, સુત્તે વ્યવહારદો ઝત્તા ॥” પર્યાપ્ત, અપર્યાપ્ત, સૂક્ષ્મ, ઘાદર, એકેન્દ્રિય વેદેન્દ્રિય વિગેરે શરીરને જે જીવ સંજ્ઞા કહી છે તે વ્યવહાર નયની અપેક્ષા જાણવી. કારણ કે ચૌદે જીવસ્થાન તે પુદ્ગલ સંગે છે, જીવનો મૂલ્ય સ્વજ્ઞાવ નથી. પણ શ્રી સૂરસ્વામી તો કર્મબંધથી—સંસાર અવસ્થાથી સર્વથા મુક્ત હોવાથી વ્યવહાર તથા નિશ્ચય વેને નયે અરૂપી અવસ્થા જોગવે છે તથા “ પરમ આનંદ અત્યંત સુખ અનુજવી, તત્ત્વ તન્મય સદા ચિત્સ્વરૂપી ” પરમ આનંદ—સર્વોત્કૃષ્ટ આનંદ જેનું આ ત્રિલોકમાં કોઈ ઉપમાન નથી પણ પરમાનંદને તથા જે સુખનો કોઈકાલે અંત નથી પણ સદૃજ અકૃત્રિમ અનુપચરિત સુખને સંપ્રાપ્ત—તે સુખને સદા નિષ્કલંક પણ અનુજવે છે—તેમાંજ નિમગ્ન છે તથા પોતાના શુદ્ધાત્મ તત્ત્વથી તન્મય તથા ચિત્સ્વરૂપી અર્થાત્ અલંકાર અનંત જ્ઞાન સ્વરૂપમાં સદા સાદિત્યનંત જાગે અવસ્થિત થયા છે. ॥ ૬ ॥

તાદરી શૂરતા ધીરતા તીવ્રતા, દેહી સેવક તણો ચિત્ત

राच्यो । राग सुप्रशस्तथी गुणी आश्चर्यता, गुणी अद्-
भुतपणे जीव माच्यो ॥ सूर० ॥ ७ ॥

अर्थः—उपसर्ग परिसहादि तथा अनेक प्रकारना गुणाशुभ कर्म
उदय आवता ठतां पण अत्यंत धैर्य आदरी आत्म सत्ताजूमिमां
निर्जय निष्कंपपणे अमोल रही अतिशय शौर्य पूर्वक ज्ञान वाणना
प्रहार वडे तथा अपरिमित आत्म वीर्यनी तीक्ष्णता वडे मोहादि कर्म
शत्रुओने निर्वंश कर्यां ते आपनी गूरता, धीरता अने तीक्ष्णता
जोई हुं सेवकनुं चित्त तेमां राच्युं—रत ययुं.

तथा आपना सर्वोपरी कल्याणकारी अद्भुत ज्ञानादि आत्मगुणो
जोई अत्यंत आश्चर्यता पामी सुप्रशस्त राग वडे आपना गुणमां
माहरो आत्मा माच्यो, कारणके आलोक परलोकना विषयसुखनी
आकांक्षा रहित अरिहंतादि पंच परमेष्ठी तथा आगम, साधर्मीक
उपर पदपात विना गुणोपणा माटे जे राग ते प्रशस्तराग जाणवो,
ते जोके पुण्यबंधनो हेतु ठे तथापि ठता आत्मगुणने स्थिर चवानो
तथा नवागुण प्रगट करवानो हेतु ठे. यद्युक्तं “नाणाइसु गुणेषु,
अरिहंताइसु धम्म श्वेषु । धम्मोवगरण साहम्मिएसु ध-
म्मवं जेय गुण रागो ॥ सो सुपसच्यो रागो, धम्म संयोग
कारणो गुणदो । पढमं कायव्वो सो पत्तगुणे खवइ
तं सत्वं” ॥ ७ ॥

आत्मगुण रुचि थये तत्त्व साधन रसी, तत्त्व निष्पत्ति
निर्वाण यावे । देवचंद्र शुद्ध परमात्म सेवन थकी, परम
आत्मीक आनंद पावे ॥ सूर० ॥ ८ ॥

अर्थः—ज्ञानादि अनंत आत्म गुणोने शुद्ध संपूर्णपणे प्रगट कर-
वानो रुची घाय तोज ते पुरुष तत्त्व साधनानो रसीउं यइ संपूर्ण

१९४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाखावबोध सहित.

आत्माने तीक्ष्ण शब्द तुल्य असह्य दुःख क्लेश आपनात ये
मान माया सोज शोक वियोग मिथ्यात्व अज्ञान विगेरे मदन
दुर्निवार सक्षिपातिक रोगो उपजे ठे जे रोगोना प्रभाव बडे रोगो
ज्वर, अतिसार, जखोदर, कखोदर, जगंदर, हृय, कुष्ठ, प्रमेह, उ-
दंश, नेत्ररोग, कर्णरोग, मुखरोग, विगेरे अनेक शारीरिक रोग जन
वेदनाउ जोगयवी पडे ठे. एण हे विशाल प्रभुजी ! आपेज सम्यक्
दरान, सम्यक्ज्ञान, सम्यक्चारित्रनी ऐक्यतारूप अमृत आपणीने
दान करी ते सयं सक्षिपातिक रोगोयी जड्य जीवोना समूहने मुक्त
करी अनंत आत्म दीपं जरपूर तुष्ट पुष्ट करी आगामि कोइ एण
काष्ठे ते रोग पुनः उत्पन्न न थाय एवा अत्यंत निरोगी कयो. माटे
हे प्रभुजी ! था जुवनप्रयमां निःसंदेहपणे अमोघ-साचा-सकल
(जेनो उपाय निष्कल जाय नहि एवा) वैद्य आपज ठो. ॥ १ ॥

जवसमुद्र जल नारवा, निर्यामक सम जिनराजरे ॥
चरण जहानें पामीए, अक्षय शिवनगरनु राजरे ॥
॥ अक्षय० ॥ अरि० ॥ ३ ॥

अर्थः-राग रूप जखे परिपूर्ण दुस्तर था नयानक जवसमुद्र
के जेमां हुं अनादिकावरी निराधारपणे ज्यां त्यां ब्रमण करी
दुःसह बय क्लेश रोग शोक वियोग नृष्णा आकंद विगेरे अनेक
दुःखां सहन करूं, अत्यंत सहज समाधिप्रद माहरी गुह्यात
बुद्धिद्वय शिवनगरयी अत्यंत दूरवर्ती-वियोगी यइ रसो तुं. ते वा
समुद्रयी पारंगत करी निर्विघ्ने शिवनगरे पदोंचारवा माटे हे
विशालप्रभु जिनेश्वर ! थाय निर्यामक अर्थात् जहानना सौपी अने-
सर वसावनार ठो माटे जो बीजा सयनी आकांक्षा वेनी आरना
स्वभावानुरूप पंचमहाव्रतरूप जहाननो आपय अक्ष-जेनां
अनाद्य आत्माने स्थापन करी तो सहजे श्रीप्रामात्रमां निःप्रयामे

आ जयंकर जवसमुद्रयी पारंगत यइ कोइपण रीते जेनो नाश न
थाय-सदा शाश्वत रहेनार एतुं शिवनगरनुं निष्कंटक राज्य पामी
एकांतिक शाश्वत सहज परमानंदना स्वामी यइए. ॥ ३ ॥

जव अटवी अति गहनधी, पारंग प्रजुजी सठवाहरे ॥
शुद्ध मार्ग देशक पणे, योग हेमंकर नाहरे ॥ योग० ॥
॥ अरि० ॥ ४ ॥

अर्थ:-आ जवरूप अटवी-जंगल के जेमां अमारो आक्रंद
परिताप जोइ करुणा रसवने जेनुं हृदय जिजे तथा अमारी दया
करे एवा सद्गुरुरूप सज्जननो समागम अत्यंत दुःप्राप्य ठे
तेधी निर्जन, तथा जेधी पारंगत यवानो साचो-सुगम मार्ग
पामचो अतिशय मुश्किल होवाचो अत्यंत गहन-घोर, तथा
जेमां अमारी ज्ञानदर्शनादि अमूल्य आत्म संपदाने लुंटी खेवावाला
तीव्र अज्ञान मिथ्यात्वादि दुष्ट स्वभावना धारक कुगुरु रूप लुंटावाचो
वसे ठे, तथा अमारा ज्ञानदर्शनादि आत्मप्राप्तनो घात करनार
क्रोध मान माया खोज विगेरे निर्दय श्वापदो वसे ठे एवा घोर जंग-
लमां जूखो पनेत्रो हुं मारा आत्मीय कुटुंब तथा सख्खीना वियोग
वडे दयामणी अवस्थामां जप, शास, रोग, शोक, वियोग, नृपणा,
आताप विगेरे परितापो सहन करुं तुं, शांतिप्रद संवर रूप जखना
अजाव वने अत्यंत नृपणा कुंश सहं तुं तेधी (जवाटवीधी) पारं-
गत यइ आत्म सख्खी वने परिपूर्ण शिवनगरे दोरी खइ जनार
आपज समर्थ सार्थवाह ठो. कारण के आपज शुद्ध-अविसंगद
मार्गना यताववावाला, कल्याणकारी सिद्धिपदयोगना नाथ-माझीक-
प्रणेत्या यथार्थपणे प्रगट करनार ठो. तथा हे नाथ ! आपना मन
वचन थने काय ए अथे योग हेमंकर, कल्याणकारी, पाप कुंशधी

३९० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाखावशोध सहित.

अर्थः—सत्तागते रदेखा अन्त आत्मधर्मेनि संपूर्ण गुण प्राप्त करवामां अर्थात् आ संसार समुद्रयो पारंगत यद् मोक्ष वस्था प्राप्त करवामां हे विशाखप्रभु अरिहंत ! आप पुष्टकारण-अन्तर कारण वो. उक्तंच—सिद्धसेन पूज्यः “ पुष्ट हेतुजिनेंजोय मोक्ष सद्भाव साधने ” तेथी सर्वे मुनिउ-ज्ञानीउमां वंजना समान प्रधान लोकालोचना ज्ञायक आपज आ जयंकर जयसमुद्र-मांघी तारनार वो; तथा राग छेप मोक्ष विगेरे सर्वे विनायपी मुक्त करवावावा तथा सर्वे शत्रुउमां श्रेष्ठ अत्यंत बलवान् मोक्ष शत्रुपी जीनायवावा वो. ॥ ७ ॥

कामकुंज मुरमणि परे, सहजे उपगारी थाय रे। देवचंद्र मुखकर प्रभु, गुण गेह अमोह अमायरे ॥ गुण० ॥
॥ अरि० ॥ ८ ॥

अर्थः—जेम कामकुंज तथा चिंतामणी रत्न, विनास्वार्थे अन्य जीवोने बांझित फसना वानार थाय ठे, तेमज हे प्रभु ! आपण संसार जन्य सद्गुण वंशधारी नव्य जीवोने मुक्त करवामां विनास्वार्थे सहजे मददकारी याउं वो ए आपनी परम सगजनता मुखये ठे. देवचंद्रमुनि कहे ठे के हे प्रभु ! आप निःप्रयासिक अने निराचरित मुन्यना करवावावा तथा ज्ञानादि अनेन गुणना गेह-निधान वो; तथा परिवार सहित मोक्षराजानो समूख ध्वंस करी नाश्यो ठे तेथी अमोही, तथा अमाय कहेतां कष्ट रंझित गुण स्वरूपना प्रकाशक वो. ॥ ८ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ एकादशम श्री वज्रधर जिन स्तवन ॥

॥ नदी यमुना के तीर ॥ ए देशी ॥

विहरमान जगवान सुणो मुज विनती, जगतारक जग-
नाथ अठो त्रिजुवन पति: जासक लोकाळोक तिणे जाणो
वती, तो पण वीतक बात कहुं तुज प्रति ॥ १ ॥

अर्थ:—महा विदेहमां विचरता, जड्यसमुद्गने जगन्निधी उद्धार-
नार, सर्वे प्राणीश्रोता हितचित्तक तथा रक्षा करनार, त्रिलोक पूज्य,
त्रिलोक स्वामी, हे श्री वज्रधर जगवंत! आपने जीवाजीवादि क कोई
पण पदार्थ उपर रंचमात्र पण राग, द्वेष, मोह वा ममत्व परिणाम नही,
तेही कोईपण ड्रव्य आपना सहजे परिणमता ज्ञान प्रकाशने व्याघात
करी शके तेम नही, तेही आप कोईपण ड्रव्य, कोईपण क्षेत्र, कोई
पण काल वा कोईपण जावमां स्वस्वता नहि पामतां स्वक्षेत्रे स्थिर
रही सकल लोकाळोकना त्रैकालिक जावने हस्तामलकवत् प्रत्यक्ष
समकाले जाणो ठो. यद्युक्त—महा ज्ञाप्ये, “सर्वं ड्रव्यं गतान् सर्वा-
नपि पर्यायान् केवलं ज्ञानं जानाति” तथा तत्त्वार्थ सूत्रे,—“सर्वं
ड्रव्यं पर्यायिषु केवलस्य” तोपण हुं मोहवशे अजाण होवायी
अविवेकी तथा अधीर यई में चार गतिरूप घोर जवाटवीमां जमतां
जे जे दुराचरण तथा दुःख क्लेशादि सेव्यां ते सर्वे आपने अशरण
शरण विलोकी आप प्रति सनमृता निवेदन करुं ते कर्णपूर्वक
सांजलशो, लक्ष्मां लेशो. ॥ १ ॥

हुं स्वरूप निज ठोमी रम्यो पर पुद्गलें, जीव्यो जलट
आणी विषय तृष्णा जले; आसव बंध विज्ञाव करुं रुचि
आपणी, जूव्यो मिथ्यावास दोष शुं परजानी ॥ २ ॥

अर्थः—अचल, अबाधित, निरुपाधि, स्वतंत्र अने सहज परमानंद-
मय मारा आत्मस्वरूपने अनादि अज्ञानवशे नहि जाणतां सहज
आत्मीय परमानंदनो वियोगी रही मारा आत्म इव्ययी पर, दण-
जंगूर, तथा अचेतन जे पुद्गल इव्य तेमां सदा आसक्त-खीन रसो
तथा जे पोद्गलोक विषयो—शार्दूल विक्रीडितवृत्तम्—“ जुंजंता महुआ
वियाग विरसा, किंवाग तुल्ला इमे । कव्वकंरु अणव डुस
जणया, दाविति बुद्धिं सुहे ॥ मझणहे मय तिण्हिअव सयं,
मिगानिसंधिप्पया । जुत्ता दिति कुजम्म जोणि गहणं, जोगा
महा वैरिणो ” अज्ञानवशे जोगवतां मधुर—प्रिय लागे ठे पण विपाक
कावे किंवाकफखनी पेठे विरस, प्राणघातक ठे, तथा जेम वसने
सयतां शान्ति यती नयी पण उखटी चेख वधे ठे, तेम विषयो जोग-
वतां शान्ति—नृत्ति यती नयी पण उखटी नृत्णा वधे ठे तेथी परिणामे
डुःखबंध ठे, तथा ते विषयोमां खीन यतां मृगतृष्णानी पेठे निरंतर
डुष्ट अविशयो उपजे ठे तथा ते जोगव्याधी अनेक प्रकारे कमबंध
यवायी नरकादि डुःखदायक कुगति, कुयोनिनी प्राप्ति थाय ठे तथा
गाथा—विषय रसासव मत्तो, जुत्ताजुत्तं न जाणई जीवो ॥
ऊरइ कवुणं पठा, पत्तो नरयं महाघोरं ॥ जह निव डुम्म
पत्तो, कीने ककुअं पि मन्नहे महुरं । नह सिद्धि सुह पडुम्हा,
संसार डुट्टं मुट्टं विंति ॥ ” विषय रस रूप मदिगमां मदोन्मत्त यतां
योअ्य अयोअ्यनुं—देयादेयनुं ज्ञान नष्ट थाय ठे. अने तेथी ज्यारे महा
डुःखनय घोर जयंकर नरकादि गतिनी प्राप्ति थाय ठे त्यां अतिशय
दुःखितां जोगरसो पने ठे. जेम खीयडामां वसतो कीडो खीयडाना
इतुद्ध रसने पण मधुर मानी सेने ठे, तेमज मिण्याइथी वने मांहे

सुखयो परोक्ष-विपरीत जे विषय चोग वास्तविक रीते दुःख ठे तेने सुख मानी सेवे ठे तथा जे जलना प्रवाह तथा विजलीना चमत्कारनी पेठे क्षणिक ठे तेथी अवश्य जेनो वियोग थवानो ठे एवा महान् शत्रुरूप पुद्गल विषयोनी तृष्णारूप जलमां हुं सदा हर्ष पूर्वक किना-करतो निमग्न रह्यो तेथी आत्म स्वरूपने जूली शुद्धात्म स्वरूपथी परा-ङ्गमुख थई अत्यंत दुःखदायक जवसमुझमां भ्रमण करावनार ज्ञाना-वरणीयादि कर्मना आस्रव (पांच प्रकारना मिथ्यात्व, वार प्रकारनी अविरती, पचीस कपाय तथा पंदर योग) तथा प्रकृति, स्थिती, अनुज्ञाग अने प्रदेशबंधना हेतु राग द्वेष मोहादि विज्ञाव तरफ में रुचि करी तथा मिथ्यावासमां अर्थात् मिथ्यात्व गुणस्थाने वसतां मिथ्यात्वना आवेशमां सम्यक्दर्शन, सम्यक्ज्ञान, सम्यक्चारित्रमय आत्म स्वरूपने जूली अनेक प्रकारनां कर्म बांधी तेना दुष्ट फलनो जागी ययो अने ते दुष्ट विपाकना अवसरे माहुरा पूर्वकृत कर्मनो दोष न विचार्यो, अने “सर्वे पुत्र कयाणं, कम्माणं पावए फल विवागं । अवराहेसु गुणेषु अ, निमित्त मित्तं परो होइ ” आ अमूल्य जिनवचननुं विस्मरण करी अमुके मने क्रोध उपजाव्यो, मानमां पाव्यो, माया तथा खोजमां प्रवृत्त कयो तथा शोक, जय, अरति, जुगुप्सा विंगेरे कपायो उपजाव्या एम कही परने दोष दीधो. श्रान जेम साकडी मारनारने नहीं पण साकभीने करडवा तथा जसवा माने ठे तेम में पण मारा पूर्वकृत दुष्ट कर्म तरफ लक्ष नहि देतां निमित्तमात्र जे पराङ्मुख तेने दोष दीधो अने हास्य पण तेमज वक्तुं “ जो कत्ता सो जोत्ता, ” एवा जगजाहेर तथा सर्वमान्य जिनेश्वरना वचननो निरादर कयो, ॥ २ ॥

अवगुण टांकण काज करुं जिन मत क्रिया, न तजुं अव-

गुण चाख अनादिनी जे प्रिया; दृष्टि रागनो पोप तेह
समकीत गणुं, स्याद्वादनी रीत न देखुं निजपणुं ॥ ३ ॥

अर्थ:-अनादिनी अज्ञान वशे प्रिय थइ पनेली, कुदेव, कुगुरु
अने कुधर्मने सन्मानवा आदरवा रूप मिथ्यात्व अज्ञाननी तथा
क्रोध, मान, माया, खोज, हास्य, रति, अरति, जय, शोक, जुगुप्सा
तथा वेदराग विगेरेनी दुष्ट चाख प्रकृतिनो तो त्याग कस्यो नहि
थने कदाच श्री जिनेश्वरे वतायेली सामायिक, पोसह, प्रतिक्रमण,
पंदन, स्तवन, पूजा विगेरे कियाउं, थपमान निंदा तथा दुराचरण
दांरुया माटे, आलोक परलोकना विषयजोगनी आकांक्षा सहित,
तथा माया मिथ्यात्व अने निदानशक्य सहित आदरी. " वैराग्य
रंगो परबंचनाय, धर्मोपदेशो जन रंजनाय " एम विष गरब
अने अन्योन्यानुष्ठान सेवतां संसारीक दुःखयो मारी निवृत्ति
थइ नहि. कारण के " निवृत्तो तंवोखो, पासेण विणा न होइ
जइ रंगो; तह दाण सीख तव जावणाउं अहलाउं जाव
विणा " जेम चुना विना तांबूख, अने पास विना वस्त्र रंग पामे नहीं
तथा जेम थंरु विना मींढां निष्कस्र थाय तेम शुद्धात्म नाय रहित
दान, शीघ्र, तव अने वावना संसारयी मुक्त करी शके नहीं. जख
विना जेम सरोवर, मुगंधी विना जेम कमख, चंद्रमा विना जेम
रात्री, सूर्य विना जेम दिवस तथा जीव विना जेम शरीर शोना
पामतां नयी; नेम नाव वगर साध्य निरपेक्ष कियाउं शोना पामती
नयी. एण जो ते आवश्यक आदि करणीउं नावपूर्वक करवामां
आवे तो ते मोहनुं कारण थाय. जेम थंरु सहितनां मींढां दशगुणी
संख्या वधारनार थाय वे. माटे नावनुं स्वरूप जाणनुं जोइए.
" जवअोगो जाव इति " अर्थात् सूत्रनी साखे वीनरागनी आ-

ज्ञाप ज्ञान पूर्वक हेय उपादेयनी परीक्षा करी अजीव तत्त्व तथा
 आस्रव तत्त्व तथा बंध तत्त्व उपर त्याग जाव अने जीवना गुण जे
 संवर, निर्जरा, मोक्ष तत्त्व उपर उपादेय परिणाम ते जाव ठे. माटे
 शुद्धात्मा जाव सन्मुख अर्थात् आपणा आत्माने राग, द्वेष, मोहपी
 मात्र निवृत्त करवाना परिणाम सहित जो आवश्यकदि करणीउ
 करवामां आवे तो ते अवश्य मोक्षनुं कारण थाय. वस्त्री
 "सम्मत्तेणं सुशो, सच्चसु किञ्चो इवइ सिव देऊ,
 संवर बुद्धी तद् निज्जराय धम्म मूलं च सम्मतं ॥" तथा-
 "मूलं दारं पइठाणं, आहारो जापणं निहि; इसुक्कं साविधम्म-
 स्स, सम्मतं परिकित्तियं ॥" शुद्ध समकित तेज शिवनो हेतु,
 तथा संवरनी वृद्धि करनार, निर्जरानुं कारण होवापी सर्वे धर्मनुं मूल,
 तथा मोक्ष महेसमां प्रवेश कवा माटे द्वार समान, चारित्र महेसनी
 पोठिका, तथा रत्नत्रयना जाजन रूप ठे. एद्वां आपनां पवित्र
 वचनो वांची सांजली में समकितने अमृद्वय रत्न समान तो जाणुं
 पण हे जगवंत ! आप तो " नय जंग पमाणेहिं, जो अप्पा साय-
 वाय जावेण, जाणइ मोक्क सरुवं, सम्मदिठिउ सो नेउ "
 नय जंग पक्ष प्रमाण सहित स्याद्वादनये जीवादि तत्त्वने यथार्थ
 जाणे ठे तेमज श्रद्धा करे ठे तथा हेयने त्याग करवानो तथा उपा-
 देय जावने आदरवानी रुचि होय तेने समकीतो कहो वो. पण ते
 प्रमाणे तो में स्याद्वादनये आत्म तत्त्वनुं स्वरूप यथार्थ जाणुं, सहनुं
 नहि तथा समकितना जे समसठ (चार सदहणा, त्रण खिंग, दश
 प्रकारे विनय, त्रण शुद्धि, पांच दूषणनो नाश, आठ प्रकारे प्रजाविक
 पणुं, पांच भूषण, पांच लक्षण, ठ यतना, ठ आगार, ठ जावना तथा
 समकितनां ठ स्थानक) बोख आपे कक्षा ठे ते जाण्या शिवाय तथा

જે હોવા જોઈ તેની મારામાં પ્રગટતા થઈ છે કે નહિ, તેનો વિચાર કહ્યા વિના, સમકીર્તના લક્ષણોની પ્રાપ્તિ વિના, માત્ર દૃષ્ટી-રાગના પોષને અર્થાત્ નય, નિક્ષેપ, પક્ષ, પ્રમાણ વડે પરીક્ષા કર્યા શિવાય કુલકમાનુગત દેવ ગુરુ ધર્મની દ્રવ્યપરંપરાઈ શ્રદ્ધાને સમક્ષિત ગણી ક્રિયાનુષ્ઠાન સેવ્યાં પણ નિશ્ચય સમકીર્ત વિના મને મોહ ફલની પ્રાપ્તિ થઈ નહિ. ॥ ૩ ॥

મન તનુ ચપલ સ્વજાવ વચન એકાંતતા, વસ્તુ અનંત સ્વજાવ ન જાણે જે ઊતા । જે લોકોત્તર દેવ નમું લોકી-કથી, ડુર્લભ સિદ્ધ સ્વજાવ પ્રજો તદ્દકીકથી ॥ ૪ ॥

અર્થ:-જેમ પુંગોના સ્વરમાં લીન થઈ નાગ પોતાના મસ્તકને પુંગો પ્રમાણે ડોલાવે છે. તેમ હું પણ પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિવયોમાં લીન થઈ માદરા આત્મ પરિણામને ચપલ કરી કર્મજાલમાં ફસાયો “ચલઈ ફંદઈ” તથા મિથ્યાત્વના આવેશમાં અનંત ધર્માત્મક વસ્તુમાંથી કોઈક ધર્મને મુખ્યત્વે વચ્ચાણતાં વાકીના ધર્મોની ગોળવણે પણ અપેક્ષા નહિ રાખવા તરફ એકાંત વચન અર્થાત્ ડુર્લભને પ્રદર્શ કર્યો, તે પ્રમાણે મેં વસ્તુ સ્વરૂપ સદૃશ્ય તથા વીજાને પણ તેમજ એકાંતે ઉપદેશ આપ્યો “દોદિંદિ પાયેહિં પીયં સત્યં મૂઝસુ તદ્દિ મિચ્છન્તં; જસ્સ વિસયપ્પદ્દાણં, તણેણં અ-ણુણા નિરવેક્કં” એટલે વિશેષાવરણ-પણ અનંત ધર્માત્મક વસ્તુ સ્વરૂપને મેં યથાર્થ જાણ્યું નહિ “અનિસ્યાપ્યે જાવેન્યઃ અનિસ્યાપ્યા અનંત ગુણા” એમ અનંત ગુણ વ્યાપનો નાજન તે દ્રવ્ય-વસ્તુ છે મોટું દોરક વસ્તુમાં અનંત નાચ ઊતા છે-મા-

खिनिवन्द-“बहु विह नय जंगं, बहु णिमं अणिमं । सद सदन-
प्रिलप्पं, लप्पमेगं अणेमं” ते में एकांत-मिथ्यात्व वशे न जाण्या-
एम मिथ्यात्व जावमां फली रखो अने तेथो इंद्रगणे वंदित, त्रिलोक
पूज्य जे लोकोत्तर अरिहंत देव तेउने लोकीक रीते अर्थात् अज्ञान
अने राग सहित, परजावना कर्त्ता हर्त्ता जाणी आलोक परलोक
संबंधी विषयोनी प्राप्ति अर्थे, तथा मान पूजा आदि अर्थे नमुं तुं-
वन्दन स्तवन पूजा प्रमुख करुं तुं पण तेथी जिनेश्वरे यतावेसो जे
अत्यंत दुर्बल सिद्ध स्वभाव तेनी प्राप्ति केम पाय ? ॥ ४ ॥

महाविदेह मज्जार के तारक जिनवरु, श्री वज्रंधर अरिहंत
अनंत गुणाकर । ते निर्यामक श्रेष्ठ सही मुज तारशे,
महा वैद्य गुणयोग रोग जव वारशे ॥ ५ ॥

अर्थ:-महाविदेह क्षेत्रमां विचरता आ जीम जवारणवमांधी जव्य
समूहनो उद्धार करनार, सर्वे केवलीउमां इंद्र समान, शिरोमणी,
ज्ञानादि अनंत गुणना आकर-निधान हे वज्रंधर अरिहंत ! आप,
चरण जहाजने चक्षावनाराठमां अग्रेसर-प्रधान सर्वोत्तम निर्यामक
होवाधी आ जयंकर जगद्धिमांधी निःसंदेह अति खराप माहरो
उद्धार करशो तथा महावैद्यरूप यह माहरा आत्म परिणाममां
सम्यक्दर्शन ज्ञान चारित्रनो योग करी मिथ्या आचरण यह उप-
जेखा जवरोगनो वेगे समूह विनाश करशो पत्री माहरा चित्तने द्रव्य
प्रतिष्ठ वे ॥ ५ ॥

प्रभु मुख जव्य स्वभाव मुणुं जो माहरो, तो पामे प्रमोद
एह चेतन खरो । थाये शिवपद आश राशि सुख वृंदनी,
सहज स्वतंत्र स्वरूप खाण आणंदनी ॥ ६ ॥

अर्थ:-“जवन व्यय विणु कार्य न निपजे हो,

दशदेन घटत्व" तेमज जेमां जव्य अर्थात् पलटन स्वजाव नथी
 एटले जे जीवमां मिथ्यात्वथी पलटी समकीत जावे परिणमवानुं
 सामर्थ्य नथी तेने अजव्य कहीए तथा अविरतीथी पलटी विरती-
 जावे परिणमवानुं सामर्थ्य नथी तथा प्रमाद जावथी पलटी अग्रमाद
 जावे पलटवानुं सामर्थ्य नथी, तथा कपाय जावथी पलटी अकपाय
 (शम) जावे परिणमवानुं सामर्थ्य नथी (एटले पूर्व अहितकारी)
 पर्यायनो व्यय, नवा प्रशस्त पर्यायनुं जवन करवानुं सामर्थ्य जेमां नथी
 तेनुं कार्य थाय नही. ए विगेरे विजावथी पलटी स्वजाव रूपे परि-
 णमवानुं सामर्थ्य नथी एवा अजव्य जीवो अनंत कालसुधी अनंत
 उपाय करता उतां पण "कोटी जतन करी निशदिन धोवत
 उजरी न होवत कामर कारी" ए प्रमाणे आ संसार चक्रवाह-
 मांथी मुक्त थई सिद्धि सुख पामी शके नहीं. कारण तेथो व्रत, समिति,
 गुप्ति आदि पालता उतां पण मिथ्यात्व, अज्ञान अने पराचरण (मिथ्या-
 चरण)नां सेवक ठे उकंच "वद समिदी गुत्तीऊ, सीख तवं जिण-
 वरेहि पणत्तं; कुवंतोवि अजवो, अस्माणी मिठदिठीऊ"
 कारणके अजव्य जीवोनो स्वजावज एवो ठे के श्रुत अन्यास करे,
 ज्वंययी पंचमहाव्रत आदरे पण आत्मतत्त्वनी यथार्थ श्रद्धाविना कोई
 पण काखे प्रथम गुणस्थानने मूकी शके नहि माटे तेथो सिद्धिपद पाम-
 याने योग्य नथी. पण हे जिनेश्वर! आपनी आज्ञा प्रमाणे आ संसा-
 रथी निवृत्त थई मोक्ष स्वरूप साधवानी मने रुचि ठे, जयव्रमणयी
 जयनीत नुं, तेंथो सत्य न्यायने स्विकारुं नुं, ए आदि केटलाक जाव-
 वडे "हुं जव्य नुं" एवुं अनुमान थायउ तो पण हे सर्वज्ञ देव!
 आपना मुस्तारविंदयी "तुं जव्य नुं" एवुं वचन सांजलुं, तो माहुरा
 ज्वंयत्वंतो मने संपूर्ण पणे प्रतीत याय अने सहज स्वतंत्र सच्चिदा-
 नंदमय अनंत सुख समूहरूप शिवपद प्राप्तिनो जरोसो याय ॥ ६ ॥

वलग्या जे प्रभु नाम धाम ते गुण तणा, धारो चेतन
राम एह धिर वासना ॥ देवचंद्र जिनचंद्र हृदय स्थिर
आपजो, जिन आणा युत जक्ति शक्ति मुज आपजो ॥७॥

अर्थ:-हे जगवंत! जे पुरुषो आपना स्मरण, कीर्तन, जक्ति विगरेमां
खीन ठे तेज पुरुषो गुणना धाम कहेतां जाजन ठे. माटे हे चेतनराम!
निरंतर प्रभुना स्मरणमां धिर वासकर, एक पण समय प्रभुपदने
विसार नहि. देवचंद्र मुनि कहे ठे हे जिनेश्वर देव! मने खन्धि
वीर्यनुं दान करी आपनी आज्ञा प्रमाणे आपनी जक्ति करवानी मने
शक्ति आपो कारण के आपनी आज्ञायी विपरीतपणे कोखां सवें
क्रिया अनुष्ठान निष्फल ठे. “जो कोइ आणा रहिजं, पूआ पमुहं
करेइ तिस्काळं । तत्सवि सधम सुहं, आणावज्जं अणुछाणं ॥”
जे कोइ पुरुष आज्ञा रहित पणे श्रणे काख पूजा प्रमुख करणी करे
तो पण आणा रहित होवायी तेनुं सवें अनुष्ठान अशुद्ध जाणवुं.
“जहतुस खंण मय मंणायइ रुणायइ सुन्न रत्नंमि ॥ विह-
दाइ तह जाणसु, आणा रहियं अणुछाणं” जेम तुत्त-कुत्त-
कानुं खांडवुं, मुडदाने शण्णारखुं तथा सुना वगडामां विसाप करवो
निष्फल ठे तेम जिन आज्ञा वगरनुं अनुष्ठान पण निष्फल जाणवुं.
“जह जोयण मविहिकयं, विणासए विहिकयं जियावेई;
तह अविहिकजं धम्मो, देइ जवं विहिकजं सुखं” जेम अवि-
धिए करेलुं जोजन विनाश करे तथा विधिए करेलुं जोजन जीवन
आपे तेमज अविधिए आदरेखो धर्म जवन्नमण आपे अने विधिए
आदरेखो धर्म मोक्ष सुख आपे; माटे आपनी आज्ञानुं ज्ञान तथा
ते आज्ञामां वसवा रूप सदाचरण ए वंनेनुं हे करुणा निधान! मने
दान आपो. ॥ ७ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ અથ શ્રી દ્વાદશ શ્રી ચંડાનન જિન સ્તવનમ્ ॥

॥ વીરાચાંદલા એ દેશી ॥

ચંડાનન જિન સાંજલિયે અરદાસરે, મુજ સેવક જાણી, ઠે
પ્રજુનો વિશ્વાસરે ચંડાનન જિન ॥ ૧ ॥

અર્થ:—હે જગવંત ! આપ કૃપી તેમજ અરુપી, નિકટવર્તી તેમજ દૂરવર્તી, સૂક્ષ્મ તેમજ સ્થૂલ, સર્વે પદાર્થોને તેના ત્રેકાલિક ગુણ પર્યાય સહિત એકે સમયમાં હસ્તામલકવત્ પ્રત્યક્ષ જાણનાર હોવાથી સર્વજ્ઞ, તથા અનંત આનંદમાં પોતાના ગુણપર્યાયોમાં નિરંતર તટ્વીન-સ્થિર હોવાથી અન્ય કોઈપણ દ્રવ્ય પર્યાયમાં આપનો રાગ દ્વેષરૂપ પરિણામ થતો નથી તેથી વીતરાગ ઠો, અને સર્વજ્ઞ તથા વીતરાગ હોવાથી આપની દિવ્ય વાણીમાં પ્રત્યક્ષ પરોક્ષાદિ કોઈપણ પ્રમાણવને વિસંવાદ આવી શકતો નથી, કોઈપણ પ્રકારના રંચમાત્રપણ દૂષણને અવકાશ મળતો નથી, માટે હે પ્રજુ ! આપજ આ જીવણ જવસમુદ્ગમાંથી જવ્ય સમૂહને ઉદ્ધારવા સમર્થ ઠો. પણ આપથી વિમુક્ષ વુધ કપિલાદિ અન્ય તીર્થીઓ કે જે તેઓનાં આચરણ તથા વાણીવને અજ્ઞાન તથા રાગ દ્વેષાદિ દૂષણોયુક્ત જરપૂર કલંકિત પ્રતીત થાય ઠે, જવસમુદ્ગમાં નિમગ્ન જણાય ઠે, અને તેથી તેઓના વચનમાં પ્રત્યક્ષ પરોક્ષાદિ પ્રમાણવને અનેક દૂષણો દ્વિષ્ટિગોચર થાય ઠે, તેઓ જવસમુદ્ગમાંથી કેમ ઉદ્ધારી શકે ? “ જે નવિ જવ તર્યા નિર્ગુણી તારશે કિણપરે તેહેરે ” માટે પોતે વૂડનાર તથા આશ્રિતને ચૂનાવનાર પથરની નાવનો કેમ વિશ્વાસ રાખાય ? તેથી હે ત્રિલોક પૂજ્ય ! આ જવસમુદ્ગમાંથી મુક્ત થવા માટે હું સેવકને આપનોજ વિશ્વાસ-આધાર ઠે, માટે સમતારૂપ અમૃત સમુદ્ગને વૃદ્ધિગત કરનાર, તથા જવ્યરૂપ કુમુદ સમૂહને વિકશ્વર કરનાર, તથા કૃપાય તાપને સમાવવામાં, આત્મવીર્યની વૃદ્ધિ કરવામાં

समर्थ एवी तत्त्वोपदेशरूप निर्मल चांदर्नने आ जूमंमखमां फेलावनार हे जगत् चूडामणि चंजानन जिनेश्वर ! अज्ञान तथा कषाय जन्य दुःखची जपचीत पणखो हुं जवचीक आप प्रति विनंती करुं तुं ते कृपाकरी सांजखो-अवधारो.

जरतक्षेत्र मानवपणोरे, लाघ्यो दुःसम काल ॥ जिन पूर्वधर विरहधीरे, दुखहो साधन चाखोरे ॥ चंजानन ० ॥ १ ॥

अर्थ:-भेरुपवत जेटसा राइना ढगलामां पडी गयेखो सरसवनो दाणो मखी शकवो जेम अत्यंत मुश्केल ठे तेमज मनुष्य जव पण आ जवसमुझमां जमण करतां पामवो अत्यंत दुर्लज ठे तेम ठतां कदाच मनुष्य जवनी प्राप्ति घाय तो, आर्यक्षेत्र, लांनु आयुष्य, नीरोगता, उंचकुल विगेरे उत्तरोत्तर अतिशय दुःप्राप्य ठे ठतां ते सर्वे सामग्रीत कोईमाहुरा मदत् पूण्य प्रसादे आ दुःपमकासमां (पांचमा आरामां) हे चंजानन प्रभु ! मने प्राप्त यइ पण केवलज्ञानी, चौद पूर्वधर, दश पूर्वधर, तथा प्रत्येक बुध के जेठ तत्त्वना यथार्थ ज्ञाता उपदेष्टा ठे, जेनां वचनो प्रमाण जूत ठे, निशंकपणे विश्वास पात्र ठे, जेना वचनानुसारे सर्वेनां वचनो परखी शकाय ठे, एवा गुण समुद्र पूज्य पुरुषोना वियोग वडे सहजानंदरूप मोक्षपद साधवालो साचो मार्ग अतिशय दुर्लज यइ पड्यो ठे. ॥ १ ॥

ज्वल्य क्रिया रुचि जीवन्मारे, जाव धर्म रुचि हीन ॥ उपदेशक पण तेह्वारे, शुं करे जीव नवीनरे ॥ चंजानन ० ॥ २ ॥

अर्थ:-हे जटयो ! अनादिकासची आपणो आत्मा जे अज्ञान, मिथ्यात्व, अने कषाय वडे मखीन होवाची आ जपानक जवसमुझमां जमण करतां जन्म जरा भरण रोग शोक वियोग ताडन तर्जन आदि शनेक प्रकारनां शारीरिक तेमज मानसिक दुःखो सहन करे ठे,

મહાવ્રતો, તથા ક્ષમાદિક દશ ધર્મો, તથા પરિસદ્ સહન, તથા તપ, સંયમ વિગેરે સર્વે ધર્મો અર્હિસાનાજ અંગ છે, તેનાજ કારણો છે, માટે સર્વે ધર્મોનો અર્હિસામાં સમાવેશ થાય છે.

“ સદ્વાચ્યો વિ નદ્યથો, જદ્ સાયરંમિ નિવડંતિ; તદ્ જગવર્ષ અર્હિસિં, સદ્વે ધમ્મા સમિલ્લન્તિ, ” તથા વલી “ અર્હિસા સર્વ જીવાનામ્, સર્વજ્ઞૈઃ પરિજ્ઞાપિતા, શ્વંદં હિ મૂલં ધર્મસ્ય, શેષસ્તસ્યાસ્તિ વિસ્તરઃ ” માટે અકપાયમાં વર્તતો મુનિ, નવા કર્મવંધને અટકાવતો, પૂર્વે વાંધેલા કર્મની નિર્જરા કરતો, જન્મ મરણાદિ દુઃખનો ક્ષય કરી પરમાનંદપદને-મોક્ષપદને પ્રાપ્ત કરે છે. યદ્યુક્તં-આચારાંગ સૂત્રે ત્રીજા અધ્યયને “ જે ક્રોધને ઠોડે છે તે માનને ઠોડે છે; જે માનને ઠોડે છે તે માયાને ઠોડે છે; જે માયાને ઠોડે છે તે લોચને ઠોડે છે; જે લોચને ઠોડે છે તે રાગને ઠોડે છે; જે રાગને ઠોડે છે તે દ્વેષને ઠોડે છે; જે દ્વેષને ઠોડે છે તે મોહને ઠોડે છે; જે મોહને ઠોડે છે તે ગર્જથી મુક્ત થાય છે; ગર્જથી મુક્ત થાય છે તે જન્મથી મુક્ત થાય છે; જે જન્મથી મુક્ત થાય છે તે મરણથી મુક્ત થાય છે; જે મરણથી મુક્ત થાય છે તે નરકથી મુક્ત થાય છે; જે નરકથી મુક્ત થાય છે તે તિર્યંચ ગતિથી મુક્ત થાય છે; જે તિર્યંચ ગતિથી મુક્ત થાય છે તે દુઃખથી મુક્ત થાય છે ” એવા અકપાયરૂપ શુદ્ધ ધર્મને નહિ જાણનારા, તેની અપેક્ષા નહિ રાખનારા, એકાંતે વાદ્ય ક્રિયાની દૃઢ ધરનારા પુરુષો માત્ર વાદ્ય ક્રિયાનેજ મોક્ષનું કારણ માની, પોતાના ગચ્છ પ્રમાણે વર્તી તે વાદ્ય ક્રિયાનેજ પરમાર્થ ઠરાવવા પ્રયત્ન કરે અને કહે કે આત્મ પાત્ર, વા આવી મુદ્દપત્તી, વિગેરે રાક્ષસાં અને આવીજ રીતે પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયા કરવી તેજ મોક્ષનું કારણ છે. અમારાથી પ્રકારાંતરે જે ઉપકરણો તથા પ્રતિક્રમણાદિ વાદ્ય ક્રિયાઈ આદરે છે તે મોક્ષ પામી શકે નહિ.

एम पोते आदरेल बाह्य लिंगने तथा बाह्य करणीने परमार्थे मोक्षनुं कारण मानीअमे साचो धर्म आराधीए ठिये, अमारो धर्म प्रशंसनीय ठे, एम जे पोतानी जीव्हाये जल्पे ठे अने ते माटे खांवा खांवा वितंडावादो मांडी बेसे ठे, समतारुण अमृतने तजी कपायरुण हाखा-हखविपने नक्षण करे ठे; एहवा एकांतवादी पुरुषोनो डुराम्ह नाश करवा माटे श्री जिनेश्वर प्रणीत शुद्धागमनुं रहस्य प्रगट करता श्री मद् यशोविजयजी अध्यात्मसारमां कहे ठे.—“ अतो रत्नत्रयं मोक्ष-स्तदज्ञावे कृतार्थता; पाखंडीगण लिंगेश्व, गृह लिंगेश्व कापिन। पाखंडी गण लिंगेषु, गृह लिंगेषु ये रताः; न ते समयसारस्य, ज्ञातारो बाख बुध्यः। जाव लिंग रतायेषु, सर्वसार विदोहिते; लिंगस्था वा गृहस्था वा; सिध्यन्ति धूत कल्मषा। जावलिंगं हि मोक्षांगं, इव्यलिंग मकारणं; इव्यं नात्यंतिकं यस्मान्नाप्येकांतिक मिय्यते । ” आवोज जाव दिगम्बर आचार्य श्री कुंडकुंदाचार्य समयपाहुडमां कहे ठे—गाथा—

“ पाखंडी लिंगेषु व, गिहिलिंगेषु बहुप्पयारेसु; कुबंधि जे ममत्तं, तेहि ए याणं समयसारं—एवि एस मोक्ष-मग्गो, पाखंडी गिहि मयाणि लिंगाणि; दंसण एण चरित्ताणि मोक्ष मग्गं जिणा विति ” अर्थः—पाखंडि साधुलिंगमां वा गृहस्थ लिंगमां वा बहु प्रकारना लिंगमां जे ममत्व करे ठे ते समय सारने जाणता नयी. पाखंडीसाधुनो लिंग, वा गृहस्थनो लिंग विगेरे मोक्ष मार्ग नयी एण ओजिनेश्वर सम्यक्दर्शन ज्ञान चरित्रने मोक्षनो मार्ग कहे ठे—“ तह्या जहिचु लिंगं, सागार अणगारएहि वा गहिण; दंसणएण चरित्ते, अप्पाणं जुंज मोक्षपदे ” अर्थः—ते माटे सागार अने अणगारना लिंगनुं ममत्व तजी, पक्षपात तजी, दर्शन ज्ञान चरित्र रूप मोक्षमार्गमां आत्माने खगाव—जोड. तेमज वखी

૩૨૨. વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાંનિ વાલાવવોધ સહિત.

અર્થ:-થનાદિકાલ્પથી કર્મ જાલમાં ફસેલો પરાધીન થયેલો આત્મજોગના જ્ઞાન તથા આસ્વાદનનો વિયોગી પુદ્ગલના રૂપ રસ ગંધ સ્પર્શાદિ વિષયજોગમાં મગ્ન થયેલો સંસારીજીવ નિરંતર પુદ્ગલ વિષયોની આશંસના-તૃષ્ણાને વશ વર્તે છે. તે તૃષ્ણાને ઠેદવાને ચંદ્રવાદુ પ્રત્યુની સેવા કેતુ સમાન છે તથા સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ ચારિત્રરૂપ આત્મસ્વજાવમાં વાસ કરાવવાવાલી છે, આત્મગુણની મુલા-સમાં સંતુષ્ટ કરનાર છે. ॥ ૨ ॥

ત્રિકરણ યોગ પ્રશંસના, ગુણસ્તવના રંગ ॥ વંદન પૂજન
જાંવના, નિજ પાવના અંગ ॥ ચંદ્ર ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-મન વચન અને કાયા એ ત્રિયોગની શુદ્ધિ (કપાયાદિ અપ્રશસ્ત પરિણામ રહિત) દેવાધિદેવ શ્રી તીર્થંકર જગવંતનો યશ-વાદ બોલવો, તેમના જ્ઞાનાદિક પવિત્ર ગુણની સ્તવના કરવી, ગુણાનુ-રાગ કરવો. વંદન પૂજન વિગેરે કરવું, તેમના જ્ઞાનાદિ શુદ્ધજાવ અનુગત આપણો આત્મ પરિણામ કરવો, તે સર્વે આપણા આત્માને જ્ઞાના-વરણાદિ પાપથી મુક્ત, પવિત્ર કરવાનાં તથા શુદ્ધાત્મપદ પ્રાપ્તિનાં અંગ છે ॥ ૩ ॥

પરમાત્મપદ કામના, કામ નાશન તેહ ॥ સત્તા ધર્મ પ્રકા-
શના, કરવા ગુણ મેહ ॥ ચંદ્ર ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શનાદિ અનંત ગુણપિંડ આપણા શુદ્ધ-ત્મપદની કામના, તે સાધવાની રુચિ, તે પુદ્ગલાદિ અન્ય દ્રવ્યની કામના તૃષ્ણાને નાશ કરવાનો હેતુ છે. કારણકે આપણો આત્માજ પરમાત્મપદનું ટપાકાન છે, તેજ પરમાત્મ જાણે પરિણમનાર છે માટે પરમાત્મપદ દેવતાંતરે નથી થને દેવતાંતરે રહેલી વસ્તુની કામનાજ દુઃખદાયી છે માટે પરમાત્મ પદની કામના ચવાયી અન્ય સર્વ કામ-

નાનો ઉઘેદ થાય છે. તે પરમાત્મપદની કામનાના હેતુ શ્રી જિનેશ્વર જગવંત છે તેથી તેમની સેવા સત્તામાં રહેલી જ્ઞાનાદિ અનંત લક્ષ્મીને પ્રગટ ડ્રાઈગોચર કરવાને તથા આપણા આત્માને ગુણનિધાન પૂજ્ય પદ આપવાને પુષ્ટ હેતુ છે. ॥ ૪ ॥

॥ પરમેશ્વર આલંબના. રાહ્યા જેહ જીવ ॥ નિર્મલ સાધ્યની સાધના, સાધે તેહ સદીવ ॥ ચંડ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—જગત્ સૂનામણિ તરણ તારણ પરમેશ્વરનો આશ્રય જે જલ્દી જીવોષ્ ઋચિ યહુમાન પૂર્વક પ્રહણ કર્યો છે તેજ પુરુષો નિરંતર પોતાના શુદ્ધ સાધ્યને સાધવાવાલા છે. પરમાત્મપદ જેમાં પ્રગટપણે છે એવા તીર્થંકર જગવંત પરમાત્મપદ સાધનાના પુષ્ટ હેતુ યશ્ શકે પણ અન્ય કુદેવાદિક જે પોતે અશુદ્ધ આત્મજાણમાં વર્તે છે તે મોક્ષના હેતુ કેમ ધની શકે ? ॥ ૫ ॥

॥ પરમાનંદ ઉપાયવા, પ્રજુ પુષ્ટ ઉપાય ॥ તુજસમ તારક સેવતાં, પર સેવન ધાય ॥ ચંડ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—તે કારણમાટે હે ચંડવાહુ પ્રજુ પરમાનંદ પદ—મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરવામાં આપજ પુષ્ટ ઉપાય ઠો.

“પુષ્ટ હેતુ જિનેંજોયં, મોક્ષ સદ્જાવ સાધને”

હે પ્રજુ ! આપ જેવા પૂજ્ય પુરુષની સેવા કરતાં અન્ય જીવ તથા પુદ્ગલની આજ્ઞા તૃપ્તિ તથા સેવા મટી જાય, કરવી ન પડે ॥ ૬ ॥

॥ શુદ્ધાતમ સંપતિ તણા, તુમ્હે કારણ તાર ॥ દેવચંદ્ર અરિદંતની, સેવા મુલ્કાર ॥ ચંડ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતસુખ તથા અનંતશીર્ષરૂપ પરમપવિત્ર, અવિનશ્વર અને સ્વાધીન અસૂટ સદ્ધી પ્રગટ—પ્રાપ્ત

करवाना, हे जगवंत ! आपज साचा कारण ठो. कारण के ते केत
 ज्ञानादि खझीने आप संपूर्ण प्रगट स्वाधीन करी निरंतर जोगी
 ठो, तज्जन्य परमानंदमां मग्न ठो. एवं आपनुं स्वरूप द्रष्टि गोचर यतां
 मने पण एवं ज्ञान ययुं के ए अनुपम विजृतिना इश्वर माहरी सज्जति
 ठे, तेथी हुं पण आप समान खझीनो स्वामी यवाने सत्तावंत हुं
 एम जासन यतां आप समान परात्मपद साधवानी मने रुचि थइतेथी
 आप माहरी सिद्धिना साचा कारण छे. जो आपना परमानंदमय
 स्वरूपनुं मने दर्शन न थयुं होत तो मने परमात्म पद साधवानो
 हनि पण यती नहि थने रुचो यथाविना कार्य साधनामां उद्यम
 प्रयत्न थाय नहि थने साधना विना कार्य सिद्धि पण थाय नहि
 माटे न्यायद्रष्टि जोगतां आपनुं सिद्धपद माहरी सिद्धितुं कारण
 प्रेरित थाय ठे ॥ उक्तं च विशेषावश्यकं ॥ " सर्वेपि बुद्धौ संकल्प्य
 क्वापं कुरंगति इति ॥ व्यवहारस्ततो बुद्ध्याद्बुधवसितस्य कुंजस्य
 चिकीर्षिणो मृगमयः कुंजस्तद्बुद्ध्यालंबन तथा कारणं जयति "
 तथा वही ने परमात्मपद साधवानो यथार्थ मार्ग यतावनार पण
 आपज तों नेथी पण आप माहरी सिद्धिना कारण ठो माटे सर्वे देहोमां
 चंडमा ममान हे थरिहंत जगवंत ! आपनीज सेवा सर्वे क्लेशयो
 मुक्त करी परमानंद परम सुखनी दातार ठे ॥ १ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ चतुर्दशम श्री जूतंग स्वामी जिन स्तवनम् ॥

॥ देशी ॥ बृथरनी ॥

गुणगुण विजये हो, के विचर तीर्थपती । प्रभु चरणने
 नयेहो, के मुरनर अनुर पनी । जमु गुण प्रगट्या हो, के

सर्व प्रदेशमां । आत्म गुणनी हो, के विकसी अनंत
रमा ॥ १ ॥

अर्थ:-पुष्कलावर्त विजयमां विचरता सम्यक्ज्ञान दर्शन चारित्र
रूप तीर्थना प्रगट करनार, फेलावनार तीर्थपति श्री जुजंग स्वामी
प्रचुने कपाय तथा अज्ञानची वीलकुल रहित, परम पवित्र परमानंद
स्वरूप जाणी, मोक्ष मार्गमां गमन करवा कुशल तेमना पवित्र चरण
युगलने महान् रिद्धि सिद्धिना धारक सुर अक्षुर तथा मनुष्यना
इंद्रो, विषय तथा कपाय जन्य जव समुद्रची मुक्त यवा, बहु सन्मान
सहित सेवे ठे. जे जगवंतना दरेक प्रदेशे रहेला ज्ञानादि अनंत
गुणो संपूर्ण पणे निर्मल प्रगट यवा ठे, ते गुणनो व्याघात करनार
ज्ञानावरणादि घाती कर्मनो सत्ता सहित नाश कर्यो ठे अने तेची
ज्ञानादि आत्म गुणनी सहज, अकृत्रिम, स्वाधिन, अने अविनश्वर
अनंत अनुभूति (लक्ष्मी) प्रगट प्राप्त यइ ठे, निरंतर तेना स्वामी
तथा जोकापणे वर्त्ते ठे-परमानंदमां निमग्न ठे ॥ १ ॥

सामान्य स्वज्ञावनी हो, के परिणति असहायी । धर्म
विशेषनी हो, के गुणने अनुजायी ॥ गुण सकल प्रदेशे हो,
के निज निज कार्य करे । समुदाय प्रवर्त्ते हो, के कर्त्ता-
ज्ञाव धरे ॥ २ ॥

अर्थ:-सामान्य स्वज्ञाव विना वस्तुनी ठती नहि अने विशेष
स्वज्ञाव विना कार्य नहि, पर्याय प्रवृत्ति नहि, माटे पंचास्तिकाय ते
सदा सामान्य विशेष स्वज्ञावमयी ठे.

जे स्वज्ञावमां एकपणुं, नित्यपणुं, निरवयवपणुं, अक्रियपणुं, अने
सर्वगतपणुं होय ते सामान्य स्वज्ञाव जाणवा (एगं निशं निरवय-
वमक्रियं सवर्गं च सामान्यं) एवा मूलसामान्य स्वज्ञाव ठे-
ठे-

३२० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अने चेतन्य गुण पर्यायनी प्रवृत्ति ते जीव ड्रव्यनो काख ठे यद्युक्तं—
“ गुण समुदायो दवं, खित्तं ओगाद् वट्टणा काखो ॥ गुण
पज्जाय पवत्ति, जायो नियवत्थु धम्मो सो ॥” दान खान जोगादि
लब्धीओ ते वीर्य गुणनी सहाय विना वर्त्ती शके नहीं पण हे जगवंत!
आपनुं वीर्य द्वायिकपणे होवाथी गुण वृत्तिना समूहने अकंपपणे सह-
कारी यई शके ठे तेथी आप हमेशां अबंध तथा परमोत्कृष्ट अवस्थामां
पत्तो गो, कारण के “ चखइ स फंदई ” ॥ ४ ॥

॥ पर्याय अनंता हो, के जे एक कार्यपणे ॥ वरते तेहने
हो, के जिनवर गुण पत्रणे ॥ ज्ञानादिक गुणनी हो के
वर्त्तना जीव प्रते ॥ धर्मादिक ड्रव्यने हो, के सहकारे
करते ॥ ५ ॥

अर्थः—त्रिशोक पूज्य श्री जिनेश्वर देव एम कहे ठे के एक कार्य
पणे परिणमनारा अनंता ठती पर्यायनो समुदाय ते गुण ठे. जेम
जाणवारूप सामर्थ्य ठे जेमां एवा अविनागी पर्यायनो समुदाय ते
ज्ञान गुण, देखवारूप सामर्थ्य ठे जेमां एवा अविनाग पर्यायनो समु-
दाय ते दर्शन गुण, परिणामाखंडन रूप कार्य सामर्थ्य ठे जेमां एवा
अविनागी पर्यायनो समुदाय ते वीर्यगुण, विगेरे एम दरेक ड्रव्यना
प्रति प्रदेशे पोतपोतानुं एक कार्य करवानुं सामर्थ्य धरनारा अनंता
अविनागरूप पर्यायनो समुदाय ते गुण ठे. जीवड्रव्यना दरेक प्रदेशे
जाणवा रूप कार्य करवानुं सामर्थ्य धरनारा अनंता अविनाग पर्याय
ठे तेनो समुदाय ते ज्ञान गुण. एम ज्ञानादि अनंत गुणनी वर्त्तना
जीव ड्रव्यनां ठे यद्युक्तं—नय चक्र सारे—“ तत्रैकस्मिन् द्रव्ये
प्रति प्रदेशे त्व त्व एक कार्य करण सामर्थ्य रूपा अनंता
अविनाग रूप पर्याया स्तेषां समुदायो गुणः जित्त कार्य

करणे सामर्थ्यरूपा जिन्न गुणस्य पर्यायाः एवं गुणा अप्य-
नन्ताः प्रतिगुणं प्रतिदेशं पर्याया अविजाग रूपाः अनन्ता
स्तुल्याः प्रायीइति ते चास्ति रूपाः प्रति वस्तुनि अनन्ता
स्ततोन्नत गुणाः सामर्थ्य पर्यायाः ” अने धर्मादिक जड द्रव्य-
मां ज्ञान गुणयी अतिरिक्त चखनसहकारादि गुणो वत्ते ठे ॥ ५ ॥
ग्राहक व्यापकता हो, के प्रजुतुम धर्म रमी ॥ आतम अनु-
भवयी हो, के परिणति अन्य वमी ॥ तुज शक्ति अनन्ती हो,
के गाताने ध्यातां ॥ मुज शक्ति विकासन हो, के थाये गुण
रमतां ॥ ६ ॥

अर्थः—हे प्रजु ! जेदविज्ञाननी पूर्णता वडे थाप निरंतर ज्ञाना-
दिक शुद्धात्म गुणना ग्राहक ठो. तेयी अतिरिक्त विषय कपायने
ग्रहण करवायी थाप मुक्त यया ठो, तेमज थापनी व्यापकता पण
ज्ञानादिक शुद्धात्म गुणमांज निरंतर व्यापे ठे पण विषय कपायमां
कदापि काखे व्यापे नहि तेयी थाप तदा परजावयी अव्याप्त ठो
तया नित्य शाश्वत स्वाधीन अने एकांतिक सहज सुख पिंड शुद्धात्म
द्रव्यनी अनुजुतिनो निरंतर आस्वाद सेनारा तथा तेमांज विधासी
षड् पौद्गलीक विनूतानुं कर्त्तापणुं जोक्तापणुं तथा रमणपणुं
वसननी पेठे सर्वथा प्रकारे तजी दीधुं कारणके शुद्धात्म अनु-
भवरूप अमृतपानमां मग्न पुरुष, पौद्गलीक विषय कपायरूप
हाडाहड विष पीवाने केम इच्छे ? हे प्रजु ! “अजम्त्वात्मिका
चितिशक्तिः अनाकारोपयोगमयी दृशिशक्तिः साकारोपयो-
गमयी ज्ञानशक्तिः, अनाकुलत्व लक्षणा मुखशक्तिः, स्वरूप
निर्वर्तन सामर्थ्यरूपा वीर्यशक्तिः, अखण्डित प्रताप स्वातन्त्र्य

३३० विंशति विद्वद्भिरमान जिन स्तवनानि बाखावयोध सहित.

शाखित्यलक्षणा प्रचुत्वशक्तिः, क्रमाक्रमवृत्ति वृत्तलक्षणा-
त्पाद व्यय ध्रुवत्वशक्तिः " तथा कर्तृत्वशक्ति, जोक्तृत्वशक्ति, परि-
णामशक्ति, स्वधर्म ग्राहकत्वशक्ति, स्वधर्म व्यापकत्वशक्ति, तत्त्वशक्ति,
पङ्कत्वशक्ति, अनेकत्वशक्ति, कारणशक्ति, संप्रदानशक्ति, अयादानशक्ति,
अधिकरणशक्ति, संबंधशक्ति, ए आदि अनंतशक्ति आपमां समाय
संबंधे रह्यो ते ते शक्तियोगं स्मरण तथा ध्यान करतां तथा गुह्य-
रामगुणमां रमण करतां सत्तागते रह्यो आप समान माहरी सर्व श-
क्तियो प्रगट पाय, सद्गुरु शिष्यस्त्रीनी प्राप्ति पाय ॥ ६ ॥

इम निजगण जोगी हो, के स्वामी जुजंग मुदा ॥ जे नित
बंद हो, के ते नर धन्य सदा ॥ देवचंद्र प्रचुनी हो, के पुण्ये-
नक्ति मधे ॥ आत्म अनुभवनी हो, के नित नित शक्ति
वधे ॥ ७ ॥

अर्थ:-एन गुह्यराम गुण पर्यायने निरंतर जोगवनारा परमानंद
समूह हे श्री जुजंग स्वामी ! पवित्र नाव वरु जे आपनुं निरयमंदन
स्तरादि करे ते तेज पुरुषो या जगत्प्रयमां धन्य ते ! तेज पुरुषो
स्तुति पाय ते, तेज पुरुषो कृतार्थ ते, हे देवाधिदेव ! आपनी नक्ति
महनुत्तरना योगेज साथी सदाय ते बखी आपनीज नक्तिना
रमावे बीजना भंडनानी पेंते आत्म अनुभवनी शक्ति दिन प्रतिदिन
वृद्धिगत पाय, आनंद पूर्णानंदनी प्राप्ति पाय ॥ ७ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ पंचदशान श्री ईश्वरदेव जिन स्तवनम् ॥

॥ द्वात्रिंशत्तमोऽध्यायः ॥

नेको ईश्वर देव, जिणे ईश्वरना हो, निज अद्भुत वरी-
नं मेनदनी शक्ति, आर्वाजावे हो, सद्गुरु प्रगट करी ॥ १ ॥

अर्थ:-महाविदेहमां विहरमान हे श्री ईश्वरदेव ! आपे सर्व जगत् प्रपणे आधर्य तथा परमानंद पमाडे पवी ईश्वरता प्रगट-संप्राप्त करी ठे. ते ईश्वरता केवी ठे-पोताना शुद्ध गुण पर्यायोमां वरते ठे तेथी पूर्ण पवित्र स्वाधीन तथा अविनश्वर ठे. परद्रव्यना रागची रहित होवाची राग द्वेष जय तथा कामनाची रहित ठे माटे अत्यंत सुख समूह रूप ठे, परमानंदमय ठे.

अनादि विज्ञावने छीपे आत्मा राग द्वेष रूप अशुद्ध जावे परिणमी ज्ञानावरणादि अनेक प्रकारनां कर्म बंधन वने पोतानी ज्ञानादि अनंत विशेष शक्तिओने आच्छादित करे ठे, पोताना स्वा-ज्ञाविक परमानंदची विमुख रहे ठे पण हे परमेश्वर ! आपे पोताना आत्मानुं तथा पुद्गळादि परद्रव्यनुं स्वरूप यथार्थ ओसखी पोताना स्वरूपने सुखनिधान जाणी तेना रसिया घई सम्पक्पराक्रम आदरी परकर्तृता, परजोक्तृता, परमाहकता, परव्यापकता, पररमणता विगेरे अनंत विज्ञावनो परित्याग करी, शुश्रूष्याननी तीव्र अग्नि वने ज्ञानावरणादि कर्ममखने जस्मीजूत करी, शुद्ध सुवर्ण समान परम प्रकाशमान अनंत परमानंदमय पोतानी ज्ञानादि सर्व शक्तिठे " आवीर्जावे प्रगट करी " प्रगट, निरावरण स्वकार्य प्रयुक्त करी राग द्वेष मोह विगेरे नाश करी, सर्व दूषण रहित स्वसत्तामां विराज-मान रहि पोताना ज्ञानादि शुद्ध अनंत गुणोनी ईश्वरता निष्कंटक-पणे जोगवो ठे. तेथी हे परमेश्वर ! आपमां साची ईश्वरता जोई पर-माह्लादित घई पवित्र विनय युक्त आपनी द्रव्यज्ञावची सेवा करीय. द्रव्य जाव सेवानुं स्वरूप-" द्रव्यसेव वंदन नमनादिक, अर्चन वली गुण ग्रामोजी । जाव अजेद धवानी ईहा, परजावे निःकामोजी " ॥

૩૩૨ વિશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાચાવબોધ સહિત.

અર્થ:-સર્વ પરજાવની કામના રહિત જિનેશ્વરના પવિત્ર ગુણોમાં વહુ સન્માન ધરી તે સમાન પવિત્ર ગુણો પ્રગટ કરી અરિહંત સમાન પોતાનું પરમાત્મ પદ સાધવું તે જાવસેવા છે. તથા તે જાવસેવાના કારણરૂપ, જાવસેવાને પ્રશસ્ત, પરમપૂજ્ય શ્રી જિનેશ્વરના પવિત્ર ગુણોનું સ્મરણ તથા ગાન કરવું તથા તે જિનેશ્વરની પરમ પવિત્ર જ્ઞાન મૂર્તિને વંદન નમનાડિ કરવું તે ડ્રવ્યસેવા છે ॥ ૧ ॥

અસ્તિત્વાદિક ધર્મ, નિરમલ જાવે હો સહુને સર્વદા ॥

નિત્યત્વાદિ સ્વજાવ, તે પરિણામી હો જનુ ચેતન સદા ॥ ૨ ॥

અર્થ:-અસ્તિત્વ, વસ્તુત્વ, ડ્રવ્યત્વ, પ્રમેયત્વ, અગુરુલઘુત્વ તથા સત્ત્વ એ ૭ મૂલ સામાન્યસ્વજાવ સર્વે ડ્રવ્યમાં સદાકાલ નિરાવરણપણે વર્તે છે તથા સર્વે જનુ તથા ચેતન ડ્રવ્યો નિત્યત્વાદિ સ્વજાવે નિરંતર પરિણમે છે. માટે એ સામાન્યસ્વજાવની નિરાવરણતા વડે તથા સાધારણધર્મના પરિણામ વડે તો હે ईશ્વર દેવ ! ત્યાપને પરમેશ્વરપણાની પદવી પ્રાપ્ત થઈ શકે નહિ પણ ॥ ૨ ॥

કર્તા જોક્તા જાવ, કારક ગ્રાહક હો જ્ઞાન ચારિત્રતા ॥

ગુણ પર્યાય અનંત, પામ્યા તુમચા હો પૂર્ણ પવિત્રતા ॥ ૩ ॥

અર્થ:-કર્તાવર્ણું, જોક્તાવર્ણું, કારકવર્ણું, ગ્રાહકવર્ણું, જ્ઞાન, ચારિત્ર, વિગેરે અનંત ગુણપર્યાય ને પૂર્ણ પવિત્ર થયા છે, સદાકાલ પૂર્ણ પરિપક્વે રહે છે, એ કારણમાટે ત્યાપમાં પરમેશ્વર પદની પ્રતીત યાપ છે. અનાદિ અજ્ઞાન વશે જીવ પરજાવનાં કર્તા બને છે અર્થાત્ મેં ધરનાડ્યું, મેં નગર બનાડ્યું, મેં અમુક પદાર્થને મુગંધ બનાડ્યો, અમુક પદાર્થને મુગંધ બનાડ્યો, અમુક પદાર્થને સરસ રમવાડ્યો બનાડ્યો, અમુક પદાર્થને મનોહર સ્પર્શવાડ્યો બનાડ્યો, વિગેરે પરજાવના કર્તા-જ્ઞાના અધિમાન વડે જ્ઞાનાવળાદિ કર્મનાં કર્તા બને છે. એ

કવ્યકર્મ, નોકર્માદિકનો કર્તા ધની પોતાના શુદ્ધ જ્ઞાનાદિ પરિણામે પરિણમવા રૂપ શુદ્ધ કર્તાપણાથી વિમુક્ત રહે છે. પણ જ્યારે સમ્યક્ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય, તત્ત્વરુચી ધાય, ત્યારે પરજ્ઞાવના કર્તાપણાને તજી સ્વાજ્ઞાતિક કાર્યમાં પોતાનો શક્તિને જોડે, શુદ્ધજ્ઞાન દર્શન ચારિત્રનો કર્તા થાય, તેમજ અજ્ઞાન વશે પરજ્ઞાવનો જોક્તા બને છે અર્થાત્ વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ છો પુરુષ વદ્ધ સ્વાદિમ સ્વાદિમ પદાર્થને મેં જોગવ્યા, હું જોગવું તું, હું જોગવીશ, એમ પરજ્ઞાવના જોક્તાપણાનું અજ્ઞિમાન કરે છે. પણ જ્યારે સમ્યક્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય ત્યારે પોતાના જ્ઞાનાદિ શુદ્ધ ગુણ પર્યાયને પોતાના જોગ ઉપજોગ જાણી તે જોગ-વવાનો કામી થઈ તેના જોગમાં મગ્ન થાય, પરજ્ઞાવનું જોક્તાપણું દૂર ધાય. તેમજ અનાદિ વિજ્ઞાવ વશે અશુદ્ધ કારક પ્રવૃત્તિમાં પોતાના આત્મ પરિણામને ધિર કરે છે, તેમજ પરજ્ઞાવમાં વ્યાપક અર્થાત્ તટ્લીન-તદ્ગત થઈ રહે છે, તેમજ અશુદ્ધ જ્ઞાને પરિણમે છે અર્થાત્ દેહને આત્મતત્ત્વ જાણે છે, પૌદ્ગલીક જોગને આત્મ જોગ જાણે છે, પૌદ્ગલીક વિષય સુખમાં સુખ જાણે છે, શારીરિક વીર્યને આત્મવીર્ય જાણે છે. તેમજ પૌદ્ગલીક પરિણામમાં પોતાના આત્માને સ્થિત કરે છે, એમ અજ્ઞાન વશે સંતારી આત્મા પોતાના સર્વે કર્તૃત્વાદિ સ્વજ્ઞાવને અશુદ્ધપણે પરિણમાવી અનેક પ્રકારનાં જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ બાંધી પોતાની જ્ઞાનાદિક અનંત સંપદાના ઈશ્વરપણાથી દૂર વર્તે છે. પણ હે ઈશ્વરદેવ ! આપે તે પોતાના સર્વે કર્તૃત્વાદિ સ્વજ્ઞાવને શુદ્ધ જાણે પરિણમાવ્યા-પૂર્ણ પવિત્ર ધયા, હૃદયે કોષ્પણ કાલે અશુદ્ધતાપ પરિણમશે નહિ માટે આપ શ્રી એવંજૂત નવે પોતાનો જ્ઞાનાદિ નિષ્કલંક, અવિનશ્વર સદ્ગુણોના સ્વાની-ઈશ્વર ધયા છો માટે આપજ સત્તા ઈશ્વર થો. ॥ ૩ ॥

પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ, જોગી અયોગી દો ઉપયોગી સદા ॥

३३६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाखावबोध सहित.

॥ धन्य ! धन्य ! ते जीव, प्रज्जु पद बंदी हो जे देशन सुणे ॥

॥ ज्ञान क्रिया करे शुद्ध, अनुभव योगे हो निज साधकपणे ॥ ६ ॥

अर्थ:-धन्य ठे ते जीवोने ! धन्य ठे ते जीवोने ! के जे हे परमेश्वर ! आपना पवित्र चरणकमलने बंदी सर्वे जीवने सुखकारी संसार समुद्रमांथी तारनार धर्मदेशना रुची पूर्वक श्रवण करे, महत्पुण्यना योगे आप श्रीनो दिव्यवाणीनो खान्न मले ठे. रत्नचिंतामणीधी अत्यंत दुःप्राप्य अमूल्य आपनी देशनानो यथार्थ रहस्य पामी पोताना शुद्धात्म पदना साधकपणे शुद्धात्म अनुभव योगे ज्ञानशुद्धि तथा क्रियाशुद्धि आदरे. “ज्ञानशुद्धि”—संशय विघ्नम अने विमोह रहित शुद्ध तत्त्वतुं जाणवुं ते शुद्धज्ञान ठे, ते शुद्धज्ञान सर्व बोधधी रहित केवलज्ञानदिवाकर श्री अरिहंतादिना सज्जुपदेशद्वारा तथा तेजना प्ररुपेखा सदागमद्वारा वाचना, प्रिच्छना, पर्यटना, अनुप्रेक्षा तथा धर्मकथा विगेरे साचा निमित्तधी शुद्धज्ञाननी प्राप्ति थाय ठे माटे तेजनुं अतिचार रहित निरंतर सेवन करवुं जेधी ज्ञानशुद्धि थाय. “क्रियाशुद्धि”—क्रियावे प्रकारे ठे. बाह्यक्रिया अने अंतरंगक्रिया—शुद्धादिकतुं ग्रहण करवुं तथा इर्ष्या जायादि समितितुं पालन करवुं विगेरे बाह्यक्रियाशुद्धि ठे. तथा स्वसमय परसमय, स्वद्रव्य परद्रव्यने जित्त जित्त यथार्थ जाणवामां वर्चवुं तथा शुद्धात्म स्वरूपनो घात करनार क्रोधादिक कपायोनो जेदविज्ञान रूप तीक्ष्ण बाणवडे नाश करवो, तेओनो आत्म सत्ताजूमिमां प्रवेश थवा देवो नहि, एम शुद्धात्म स्वरूपतुं रक्षण करवुं, शुद्धात्म अनुभवमां विचरवुं ते अंतरंग क्रियाशुद्धि ठे. यद्युक्तं—द्रव्यानुयोग तर्कणायाम् “बाह्य क्रिया आवस्यकादि रूपा वहिर्योगोस्ति च पुनः अंतरंग क्रिया च स्वसमय

परसमय परिज्ञान रूपा ज्ञानक्रिया अपरो ध्वन्यानुयोगोक्तिः
 अंतरंगक्रियाशुद्धिनी प्राप्ति माटेज बाह्यक्रियाशुद्धि आदरणम्
 प्रशंसनीय वे, संवर हेतु वे, एष अंतरंगक्रियाशुद्धिनी करेष्ट
 वगरनी बाह्यक्रियाशुद्धि ते बंध हेतु वे—“शुद्धात्म अनुबद्ध
 विना, बंध हेतु शुद्ध चाल ॥ आत्म परिणामे सत्य
 एहज आत्मव पाल ॥” माटे बाह्यक्रियाशुद्धिनां प्रवृत्त मत्त
 अंतरंगक्रियाशुद्धियो चूकतुं नहि अने अंतरंगक्रियाशुद्धि
 कारणरूप बाह्यक्रियाशुद्धिनी उपेक्षा करवी नहि नटे क्रियाशुद्धि
 तथा ज्ञानशुद्धि ए वनेने जिनज्ञा प्रमाणे पावन करेष्ट नद्वयान
 कुशळ एवो ज्ञानी शुद्ध निरानय निर्वाणपदने प्राप्त यत्त हे

यद्युक्तः—वसंत तिष्यका “स्याद्वाद अशुद्ध मुनिस्त
 संयमाभ्यां, यो जाव यत्य हरदः त्वनिदोदधुस्त
 क्रिया नय परस्पर तीव्र मैत्री, पात्री ह्यः श्रमो न
 मिनां स एकः ”

अर्थः—जे पुरुष त्याह्यादनां कुशळ यत्त श्रमो नद्वयान
 ज्ञानपूर्वक समिति गुप्तिरूप संयम आदरणे मुनिस्त नद्वयान
 जावे वे ते ज्ञानी पुरुष ज्ञाननय अने श्रमो नद्वयान
 यत्त शुद्धात्मभूमि-निर्वाण पदने प्राप्त यत्त हे

वारवार जिनराज तुजपद सेवा हो होणे नद्वयान
 शासन अनुजाइ, वासन जासन हे नद्वयान

अर्थः—माटे त्याह्याद वापीना उपेक्षा नद्वयान
 अवतनुद्धमांघी तारवाने समर्थ पदो नद्वयान
 निरंतर नने बाब नद्वयान, वडी हे नद्वयान

३३७: विंशति विहरमामं जिनं स्तवनानि बाष्पावबोध सहित.

अने दयां युक्त पवित्र शासननी रुची, ज्ञान तथा शुद्धात्म तत्त्वमां
रमण ए सर्वे सदाकाल माहुरा आत्म परिणाममां वास करजो ॥७॥

शुद्धतम निज धर्म, रुचि अनुभवथी हो साधन सत्यता ॥

देवचंद्र जिनचंद्र, भक्ति पसाये हो होशे व्यक्तता ॥ ७ ॥

अर्थ:-शुद्धात्म धर्म (सम्यक्दर्शन, सम्यक्ज्ञान, सम्यक्चारि-
त्रादि) नी रुची तथा अनुभव जे वडेथाय ते सर्वे साधनो सत्य ठे,
तथा हितकारी ठे. शुद्धात्म धर्मना अनुभवना हेतुरूपे आदरेखा सर्वे
चाह्य योगरूप साधनो सत्य तथा हितकारी ठे. श्री देवचंद्र मुनि
कहे ठे के हे जिनचंद्र ! आपनी भक्ति पसाये अर्थात् आपनी आज्ञानुं
सेवन करवार्थी (आणाकारी जत्तो. आणा ठेइओ सो अजत्तोची)
मारी सर्वे शुद्धात्म संपदा प्रगट थशे. ॥ ७ ॥ (संपूर्ण.)

॥ अथ श्री पौनशम नमिप्रज्ञ जिन स्तवनम् ॥

धरज धरज सुणोने रुमा राजीया हो जी ॥ ए देशी ॥

नमिप्रज्ञ नमिप्रज्ञ प्रज्ञुजी विनवुं हो जी, पामी पामी वर
प्रस्ताव ॥ जाणोवो जाणोवो विण विनवे हो जी, तोपण
दास स्वज्ञाव ॥ नमिप्रज्ञ० ॥ १ ॥

अर्थः—हे नमिप्रज ! आपने आ जगत्त्रयमां प्रजु अर्थात् मास्त्रीक जाणी अति दुःप्राप्य आ मनुष्य जवरूप उत्तम अवसर पासी आप प्रति विनंति करुं तुं. हे देवाधिदेव ! आप अनेत ज्ञानयुक्त होवायी अमारा विनव्या वगरं पण अमारी त्रणे काखनी सर्वे हकीकत प्रत्यक्ष पणें, जाणो वो तोपण सेवकनो स्वचाव ठे के स्वामी आगल पोतानुं दुःख दूर भवा माटे विनंति करे ॥ १ ॥

हुं करता हुं करता परजावनो हो जी, जोक्ता पुद्गल रूप ॥
ग्राहक ग्राहक व्यापक एहनो हो जी, राख्यो जम जवजूप
॥ नमिप्रज्ञ ० ॥ १ ॥

अर्थः—हे परमेश्वर ! अनादि विज्ञाव योगे हुं माहारा शुद्धात्म स्वरूपी विमुख रही, स्वाभाविक कर्तृता, स्वाभाविक जोकृता, स्वाभाविक ग्राहकता, स्वाभाविक व्यापकता विगरेथी चूकी माहारायी विपरीत, विषक्षण, रूप रस गंध स्पर्शादि गुणमय अचेतन जे पुद्गल अव्य तेने ग्रहण करवानो कामी, तेने नवा नवा अनेक रूपे बनाववानो अजिमाणी, तेने जोगववानो ईच्छक विगरे यइ तेमांज निरंतर व्यापी रह्यो, एम माहारा स्वअव्य, स्वक्षेत्र, स्वकाल, स्वजावथी, विमुखपणे वर्त्ती जन संगते जडवत् धनी जवसमुद्रमां त्रमण करवाने निरंतर उद्युक्त थइ रह्यो ॥ १ ॥

आतम आतम धर्म विसारियो हो जी, सेव्यो मिथ्यामाग
॥ आस्रव आस्रव बंधपणुं कर्युं हो जी, संवर निर्जरा त्याग
॥ नमिप्रज्ञ ० ॥ २ ॥

अर्थः—राग द्वेषादि विज्ञाव रहित स्वपर स्वरूपने यथार्थ प्रत्यक्ष पणे जाणवा रूप शुरु केवलज्ञान, निराकारोपयोग मयी केवलज्ञान, स्वरूपरमण—स्वरूपस्थिरता मय सम्यक्चारित्र, ए आदि ज्ञानावायी पणे वर्त्तता शुद्धात्म स्वभावो के जे आ संसार समुद्रतायी नष्ट करी अव्यायाध स्वतंत्र अखूट परमानंद समूहनो स्थित तेने शुद्धात्मधर्मने में न जाणवा, न चितव्या, न आदया एते शुद्धात्मधर्मने नष्टीन करनार—दूषवनार, मिथ्यात्व, अज्ञान, धर्म आस्रव मिथ्यामार्ग (विपरित आचरण) के जे घोर अहंकार तेनुं वे तेनुं में रुचि सहित सेवन करुं, ए मिथ्यामार्गने सेवन करुं बंधनो कर्ता पयो. मोक्षमार्ग रूप संवर निर्जरा अहंकार नष्ट

૩૪૦ : વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાંનિ વાલાવવોધ સહિત.

આસ્રવ-“નિસસ્રવે સંવિત્તિ વિલક્ષણ શુજાશુજ પરિણામેન શુજાશુજ કર્માગમન માસ્રવઃ”-શુદ્ધાત્મ અનુજ્ઞા તિથી વિપરિત જે શુજાશુજ પરિણામ વડે જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મનું આગમન (આવવું) તે આસ્રવ છે. મિથ્યાત્વ અવિરતિ કપાયાદિ જે આત્માના અશુદ્ધ પરિણામ તે જાવાસ્રવ છે અને તે જાવાસ્રવના નિમિત્ત વળે જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મ દલનું આવવું તે પ્રવ્યાસ્રવ છે. વંધ-“વંધાતીત શુદ્ધાત્મોપલંબજ જાવના ચ્યુત જીવસ્ય કર્મ પ્રદેશોઃ સહસંશ્લેષો વન્ધઃ-મિથ્યાદર્શનાઽવિરતિ પ્રમાદ કપાય યોગો વન્ધ હેતવઃ” મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, પ્રમાદ, કપાય અને યોગ વડે પૂર્વ કર્મ સાથે નવા કર્મનો સંવંધ (ડઢ મલબું) તે વંધ છે. તે વંધ ચાર પ્રકારે છે-પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અનુજાગ અને પ્રદેશવંધ. તમાં યોગ વડે પ્રકૃતિવંધ તથા પ્રદેશવંધ થાય છે અને કપાય વળે સ્થિતિ વંધ તથા અનુજાગવંધ થાય છે.

વિશેષ વિવેચન-“પરિણીઅત્તણ નિન્દ્વ, જવઘાય પડંસ અંતરાણં ॥ અચ્ચાસાયણયાણ, આવરણ ડુગં જિઝં જયઈ”-

સમ્યક્જ્ઞાન સમ્યક્દર્શન તથા સમ્યક્જ્ઞાની તથા સમ્યક્દર્શનીના પ્રતિકુલ આચરણથી, તેમાં સમ્યક્જ્ઞાન તથા સમ્યક્દર્શનને ઓલંવવાથી, ગુરુને તુણવવાથી તથા તેડનો ઉપગત કરવાથી, તથા સમ્યક્જ્ઞાન સમ્યક્દર્શન તથા તેના સ્વામી તથા તેના કારણો ઉપર દ્વેષ, માંતસર્ય, ઈર્ષ્યા કરવાથી, તથા જ્ઞાન દર્શનમાં અંતરાય કરવાથી, જ્ઞાન દર્શન તથા તેના સ્વામીની આશાતુના કરવાથી જ્ઞાનાવરણ તથા દર્શનાવરણ કર્મનો વંધ થાય છે.

અન્માર્ગી દેશનાથી તથા સન્માર્ગનો ઘાત કરવાથી ૫ વિગેરે કારણોથી મિથ્યાત્વમોહનીયનો વંધ થાય છે. ક્રોધાદિક કપાય તથા હાસ્યાદિ નોકપામના સેવનથી ચારિત્રમોહનો વંધ થાય છે.

મહા ધ્યાનં પરિમદ્દમાં તદ્દીનતા, રોઢધ્યાન તથા ઉપકપાય વને નર-
કાયુનો વંધ ધાય છે. ગૂઢ હૃદય, મૂર્ચતા, ધૂર્ચતા તથા મિધ્યાત્વાદિ
શસ્ય વડે તિર્યંચ આયુનો વંધ ધાય છે. અલ્પ કપાયતા, દાનરુચિ
તથા મધ્યમ ગુણ વને મનુષ્ય આયુનો વંધ ધાય છે. સમ્યક્ દૃષ્ટ્યાદિ
અચિરતિ ગુણ વને દેવાયુનો વંધ ધાય છે.

બાહ્યતપ, અકામનિર્જરા, સરસતા, અનાગારીપણું, વિગેરે ગુણ વડે
શુજનામકર્મનો વંધ ધાય છે. એથી વિપરીત આચરણ વને અશુજ
નામકર્મનો વંધ ધાય છે.

ગુણઢષ્ટી, મદ રહિતતા, તત્ત્વ જણવા જણાવવા ઉપર રુચિ, જિન
જક્તિમાં સમ્પતા વિગેરે ગુણ વને ડંચગોત્રનો વંધ ધાય છે. એથી વિપ-
રીત આચરણ વડે નીચગોત્રનો વંધ ધાય છે.

ગુર્વાદિકની જક્તિ, ક્રમા, કરુણા, વ્રત, સંયમ, યોગ, કપાય વિજય,
દાન, શીલાદિક ધર્મમાં ઢડતા વિગેરે ગુણોથી શાતાવેદનીયનો વંધ
ધાય છે. તેથી વિપરીત આચરણ વને અશાતાવેદનીયનો વંધ ધાય છે—
શંકા—સમકીત, તપ, સંયમ, ક્રમા વિગેરેથી આલ્સવ વંધ કેમ સંજવે?

ઉત્તર—“રત્નત્રય મિહ હેતુ—નિર્વાણસ્યેવ જલતિ નાન્યસ્ય ॥
આલ્સવતિ ચત્તુ પુણ્યં, શુજોપયોગોઢ્ય મપરાધઃ ॥” રત્નત્રય
માત્ર નિર્વાણ હેતુ છે પણ શુજાશુજ કર્મના હેતુ નથી, દેવાદિક ગતિના
હેતુ નથી. પણ જ્યાંસુધી સંપૂર્ણ વીતરાગતા પ્રાપ્ત થઈ નથી, રત્નત્રયની
અપૂર્ણતા છે ત્યાંસુધી સરાગતા વર્તે છે; તે સરાગતા—શુજોપયોગવડે
કર્માલ્સવ ધાય છે. જેમ ધૃતમાં બાહ્યવાનો સ્વજાવ નથી પરંતુ ધી સાથે
રહેલી અગ્નિથી વલ્લતાં ધીથી વલ્લ્યો એમ બોલાય છે. તેમ રત્નત્રયથી
તો કર્મવંધ પતો નથી તથાપિ તે રત્નત્રય સાથે વર્તતા શુજોપયોગ
(સરાગતા) વને વંધ ધાય છે. માટે ચોધા ગુણસ્યાનથી માંની સંપૂર્ણ

३४२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

वीतराग गुणस्थान सुधी जे जे अंशे रत्नत्रय होय ते ते अंशे बंध नयी जेटला अंशे राग वर्त्तें ते तेटला अंशे बंध थाय ते.

एम शुद्धोपयोगयी चूकी अशुद्धोपयोगमां वर्त्ततां मोक्षमार्गरूप संवर तथा निर्जरा तत्त्वनो अनादर कयो.

संवर—“ कर्मास्त्रव निरोध समर्थ स्व संवित्ति परिणत जीवस्य शुभाशुभकर्मागमन संवरणं संवरः ” शुभाशुभ कर्मास्त्रवनो निरोध ते संवर ठे. ते संवरना हेतु समिति, गुप्ति, परिसहजय, जतिधर्म, जावना तथा चारित्र ठे.

निर्जरा—“ शुद्धोपयोग जावना सामर्थ्येन नीरसीभूत कर्म पुद्गलानामेक देश गलनं निर्जरा ॥ ” शुद्धोपयोग जावनाना सामर्थ्य बने नीरसीभूत कर्म पुद्गलानुं एकोदेश गलवुं ते निर्जरा. तेनो हेतु तप ठे. “ तपसा निर्जरा च ” तथा सर्वे परद्रव्यनी इच्छानो निरोध ते तप ठे “ इच्छा निरोध स्तपः ” ते इच्छा निरोधरूप जावयुक्त तप ये प्रकारे ठे. “ अणसण मूणोअरिया, वित्ती संखेवणं रसच्चाउं । काय किखेसो संलीणया य वड्डो तवो होई ॥ पापच्छित्तं विणउं, वेयावच्चं तदेव सइज्झाउं । ज्ञाणं उस्सग्गोविय, अच्चिंजतरउं तवो होई ॥ ” एम ठ प्रकारे वास तथा ठ प्रकारे अज्यंतर तप ठे ॥ ३ ॥

जरु चख जरु चख कर्म जे देहने हो जी, जाणुं आत्म तत्त्व ॥ वहिरातमता वहिरातमता में ग्रही हो जी, चतुरंगे एकत्त्व ॥ नमिप्रज ० ॥ ४ ॥

अर्थः—जड अर्थात् अचेतन तथा चख अर्थात् क्षणजंगूर पाणीना परपोटावत् अस्थिर जे शरीर तेने में आत्म तत्त्व जाणुं पटसे

शरीरमांज अहंबुद्धि करी शरीर तेज हुं हुं एम जाणुं-शरीर वचन
अने मननी क्रियाने में आत्मक्रिया जाणी योगक्रियानुं ममत्व
करुं, एम में बहिरात्मजावनुं ग्रहण करुं, आत्माथी अन्य जे अ-
चेतन, जरु, दणजंगूर शरीर तेमां अहंबुद्धि तथा धन, स्वजन,
परिजनादिकमां ममत्व बुद्धि करी आत्म स्वरूपथी अजाण रह्यो,
माहरा स्वद्रव्य स्वदेह स्वकाख स्वजावने न जाणया, पुद्गलना द्रव्य
क्षेत्र, काख, जावमां अहं ममत्व मान्युं, जे जाव माहरा अस्तिधर्ममां
नथी तेने में माहरा मान्या, आत्मप्रवेशथी बाहिरखा परक्षेत्री
जावने माहरा मान्या, अनंत ज्ञान, अनंत सुख, अनंत वीर्ययो
रहित रह्यो. ॥ ४ ॥

केवल केवलज्ञान महोदधि हो जी, केवलदंसण बुद्ध ।
वीरज वीरज अनंत स्वजावनो हो जी, चारित्त दायक
शुद्ध ॥ नमि० ॥ ५ ॥

अर्थ:-पण हे नमिप्रज जगत्गुरु ! आप तो बहिरात्मजावनो
अत्यंत अज्ञाव करी सर्वे द्रव्यने तेना त्रिकालवर्त्ती पर्यायो सहित
एक समये प्रत्यक्षपणे जाणवा समर्थ एवं जे केवलज्ञान तेना
महोदधि अर्थात् महान् समुद्रनो पेवे अखूट निधान थया ठो, तेमज
सामान्य सत्ता अवलोकन रूप केवलदर्शनना तथा कोइ पण काले
जरा पण हीण क्षीण न थाय एवं सहज आत्मीय अनंत वीर्य प्रगट
करुं-प्राप्त करुं तथा क्रोधादिक सर्वे कपायोनो अत्यंत अज्ञाव करी-
दायक चारित्र प्राप्त करुं-प्रगट करुं, अनंत आत्मीय परमानंदना
प्रोक्ता थया ॥ ५ ॥

विश्रामी विश्रामी निज जावना हो जी, स्याद्वादी अप्रमाद ।
परमातम परमातम प्रभु देखतां हो जी, जागी ज्ञांति
अनादि ॥ नमि० ॥ ६ ॥

अर्थ:-तथा हे दयानिधान ! आप सर्वे परब्रह्मयोगी गुण पर्यायो-
मांथी रमण तथा आराम विश्रामनो त्याग करी पोताना केवलज्ञानादि
शुद्ध स्वभावमां रमण करनारा स्थिरतापणे विराजमान यथा ठे बसी
हे जगवंत ! आप स्याद्वाद धर्मयुक्त सदा ठे अर्थात् स्यात्अस्ति
स्वभाववंत ठे, स्यात्नास्ति स्वभाववंत ठे, स्यात्एक स्वभाववंत ठे,
स्यात्अनेक स्वभाववंत ठे, स्यात्वक्तव्य स्वभाववंत ठे, स्याद्
अवक्तव्य स्वभाववंत ठे, स्यादनित्य स्वभाववंत ठे, स्यात्अनित्य
स्वभाववंत ठे, स्यात्जव्य स्वभाववंत ठे, स्यात्अजव्य स्वभाववंत
ठे, विगेरे अनंत स्याद्वाद धर्मयुक्त आप सदाकाल विद्यमान ठे,
तथा हे जगवंत ! आप निरंतर अप्रमादभावमां वक्तो ठे, कृणुमात्र पण
पोताना शुद्धात्मधर्मधी च्युत यथा नथी. कारण के प्रमादना हेतु जे निद्रा
विकथा विषय कपाय मद स्नेह विगेरे ठे तेनो आपे सर्वथा नाश करेलो
ठे तेथी हे परमेश्वर ! आप परमात्म पदने संपूर्णपणे प्राप्त थया ठे.
एवा आप परमात्मानुं साची रीते दर्शन यतां माहुरी अनादिकाखनी
अनात्मामां आत्मपणानी ज्ञातिनो नाश ययो ॥ ६ ॥

जिन सम जिन सम सत्ता ओलखी हो जी, तसु प्राग्भावनी
ईह ॥ अंतर अंतर आत्मता खही हो जी, पर परिण-
ति निरीह ॥ नमि० ॥ ७ ॥

अर्थ:-एम हे परमात्म प्रभु ! केवलज्ञान केवलदर्शनादि अनंत
शुद्धधर्मयुक्त आप स्वजातिनुं यथार्थ रीते दर्शन यतां में माहुरी सत्ताने
आप समान जाणी, सबही, आपना केवलज्ञानादि शुद्धात्म धर्म मने
रुच्या, ते प्रगट करवानी ईश्या थई, परपरिणतिथी विरागभाव उपज्यो,
अंतर आत्मतानी प्राप्ति थई. ॥ ७ ॥

प्रतिवंदे प्रतिवंदे जिनराजने हो जी, करतां साधक जाव

देवचंद्र देवचंद्र पद अनुजवे हो जी, शुद्धतम प्राग्जाव
॥ नमिप्रज्ञ ॥ ८ ॥

अर्थ:-स्तुति कर्त्ता श्रीदेवचंद्र मुनि कहे ठे-हे जगवंत! आप जेम
मिथ्यात्व अविरति प्रमाद कपाय योगनो त्याग करी परमात्म अव-
स्थाने प्राप्त थया तेमज हुं जो आप प्रमाणे साधक जाव आदरुं तो
हुं पण निःसंदेह देवमां चंद्रमा समान परमात्म पदनो आस्वाद
खेनार जोगवनार चाउं; शुद्धात्म धर्मनी संपूर्ण प्रगटता थाय. ॥ ८ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ सप्तदशम श्री वीरसेन जिन स्तवनम् ॥

॥ छाठखदे मात महार ॥ ९ देशी ॥

वीरसेन जगदीश, ताहरी परम जगीश, आजहो दीसेर
वीरजता त्रिजुवनची घणीजी ॥ १ ॥

अर्थ:-अतुल्य आत्मीय वीरपणुं (पराक्रम) स्फुरापमान करी,
अत्यंत दुर्जय दुष्ट परिणामी मोह शत्रुनो खीला मात्रमां नाश करी
पोताना नामने सार्धपणे आ जगत् त्रयमां प्रसिद्ध कयुं ठे, एहवा हे
त्रिलोकपूज्य देवाधिदेव श्री वीरसेन प्रभु ! तमे ज्ञानावरणादि दुष्ट
कर्मनो अत्यंत अज्ञाव करी ज्ञानादि अनंत सर्वोत्कृष्ट संपदा पोताने
स्वाधीन करी ठे, तेना जोग-आस्वादमां निरंतर मग्नपणे परमानंद
जोगवो ठो. पवी आपनी ज्ञानादि वल्ली आपची अजेवपणे होवाची
कोइ पण तेने नाश करी शके तेम नथी तथा मोहराजाने वश पड़ेला
जगत्वासी जीवोमां एहवी ज्ञानादि अनंत वल्लीनुं स्वामित्व नथी-

તેથી આપની જગીશ અર્થાત્ સંપદા પરમ (સર્વોત્કૃષ્ટ) પદને વાસ્ત્વિક રીતે યોગ્ય છે.

વલી જગત્વાસી જીવોનું વીર્ય ક્ષાયોપશમિક જાવે હોવાથી અલ્પ છે—અપૂર્ણ છે. અને વીર્યની અલ્પતા તથા ચલપણાને લીધે કર્મવંધ કરી પરાધિન થાય છે, પણ હે જગવંત ! આપે વીર્યાંતરાયનો સમૂહ ક્ષય કરી, અલ્પુટ, અનંત, અચલ વીર્ય સંપૂર્ણ પણે પોતાને સ્વાધીન—પ્રગટ કરી લીધું છે; તેથી આ સર્વે જગત્વાસી જીવોમાં ઉત્કૃષ્ટ વીર્યવંત આપજ ઠો, એહવા આપના ડ્રઢ સ્થિર અને સતેજ વીર્ય સામે મોહ-રાજા ડ્રષ્ટિ કરવાને પણ સમર્થ થઈ શકતો નથી તો નજીક આવવાની શી વાત ? માટે આપનીજ વીરજતા સર્વોપરી પદ ધરાવે છે ॥

અણહારી અશરીર, અદ્ય અજય અતિ ધીર ॥ આજ હો અવિનાશી અલેશી ધ્રુવ પ્રજુતા વણીજી ॥ ૬ ॥

અર્થ:-શરીર તે અનંત પુદ્ગલોના સમૂહ રૂપ અચેતન પદાર્થ છે, અને જાવ ડ્રવ્ય પોતે એક તથા સચેતન પદાર્થ છે. તેથી જીવ ડ્રવ્યથી શરીર તદન વિલક્ષણ, વસ્તુતઃ જિન્ન પદાર્થ છે. તથાપિ અનાદિ એવિદ્યા વને, જેદ વિજ્ઞાનના અજાવે સંસારી આત્મા અનેક પ્રકારનાં કર્મ બાંધી, તે કર્મના ઉદય વને પ્રાપ્ત થયેલા શરીરનેજ આત્મપણે જાણે છે સહજે છે, તેથી મનુષ્યના શરીરમાં રહેલા જીવને મનુષ્ય તથા દેવના શરીરમાં રહેલા જીવને દેવ વિગેરે મનાય છે, અને તેથી સંસારી આત્મા સશરીરી વને છે. પણ હે જગવંત ! આપ તો તે અવિદ્યાનો નાશ કરી સંપૂર્ણ જેદ વિજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી, સ્વપર ડ્રવ્યને તદન જિન્ન જિન્ન જાણી શરીરમાંથી અહંમત્વ ઊઠાવી શરીરથી સર્વથા અતીત થયા ઠો માટે હે પ્રજુ ! આપ અશરીરી ઠો.

શરીર અનંત પુદ્ગલોના સંયોગથી વનેલું હોવાથી સચલ તથા અસ્થિર છે, તેથી તેમાંથી કેટલાક પુદ્ગલો સ્થલાંતરે જતાં ધીજાં

पुद्गलो आहारवानी (खेवानी) जरूर पड़े ठे. माटे शरीरधारीने आहारनी जरूर पड़े; परंतु हे जगवंत ! आप तो अशरीरी ठे माटे आपने आहारनी जरूर नहीं. आपनुं अंग एकता धारी ठे तेथी तेमांथी कोइ पण काले रंचमात्र पण घसावानो, क्षीण धवानो संजव नथी माटे निःसंदेह आप अणाहारी ठे.

अनेक पुद्गलोना मलवाधो जे वस्तु वनेली होय, तेज घसाई, जागी शके, पण एक पुद्गल परमाणु आदि जे जे पदार्थमां एकत्व ठे, असंयोगी ठे, ते ते पदार्थ घसाई, जागी अथवा विणशी शके नहि. माटे हे जगवंत ! आप असंयोगी तथा एकत्व सहित होवाथी आपना आत्म अंगमां कोइ पण काले रंचमात्र पण क्षय धवानो संजव नथी, आप अक्षय पदमां नित्य विराजमान ठे.

सर्वे ड्रव्यो पोतानी सत्ताजूमिमां पोताना गुण पर्यायोना स्वामी पणे वर्तवाने सदा काल सत्ताधारी ठे. कोइ पण अन्य ड्रव्य तेमां प्रवेश करवानेज समर्थ नथी तो आपने जांतवानी शुं वंति ? माटे हे जगवंत ! आप सदा थपराजित (अजय) ठे.

वली आपनुं वीर्य क्षाधिकजावे होवाथी. आप अत्यंत भीर वीर ठे, जेम सूर्यना प्रताप सामे अंधकार अत्यंत अज्ञाव पामें ठे, तेम आप श्रीना क्षाधिकवीर्य जन्य धीर बोरताना प्रताप्यो आपना कर्म शत्रुं अत्यंत अज्ञावने प्राप्त रई गया ठे.

जो के सर्वे ड्रव्यो वस्तुतः अविनश्वर ठे. तथापि अनेक पुद्गलोथी वनेला शरीरमां ज्यांसुधी अहं ममत्व बुद्धि होय ठे. त्यां सुधी ते शरीरनो नाश यतां आत्मा पोतानो नाश मानो नाशपणाना दुःखने अनुजवे ठे. पण आपे पोताना आत्म अंगमां आत्मपणुं जाणुं स्वीकारुं, पोताना एकत्व पिंमना अनुजवो यया. तेथो विनाशपणानो प्रसंग नाश यथो माटे आप निरंतर अविनश्वर पदमां परमानंद भोगवो ठे.

ચેતના પ્રાણવરુ પોતાનું જીવન સ્વિકાર્યું છે, તે ચેતના પ્રાણનો આપની કોઈ પણ કાલે વિયોગ થાય તેમ નથી, માટે આપ સદા ચમર છે.

જે સંયોગી પદાર્થ હોય તેમાં સંધિ હોય, અને જેમાં સંધિ હોય તે નાંગી તૂટી શકે. પણ હે જગવંત ! આપ અસંયોગી ગુરુ પર તત્ત્વ છે, આપના અંગમાં સંધિ નથી, તેથી આપ સદા અલંકર છે.

પરમ સ્વજાતને અનુયાયીપણે દ્રવ્યના સર્વે ગુણો હોય છે. જીવ દ્રવ્યનો પરમ ગુણ ચેતનત્વ છે માટે જીવના સર્વે ગુણો ચેતનાનુગત હોય, જે શિયાળાના ગુણો જીવ દ્રવ્યમાં હોઈ શકે નહિ; માટે રુપ, રસ, ગંધાદિ ગુણો ચેતનાનુગત નથી માટે કૃપાદિગુણોનો જીવ દ્રવ્યમાં અલંકારનાય છે તેથી હે જગવંત ! આપ સદા ચમર છો.

જગત્વાસી જીવો ઇષ્ટ પુદ્ગલોનો પ્રાપ્તિ, પ્રત્યુક્તા, તથા જોગવડે આનંદ માને છે, પણ તે પરદ્રવ્યના તાવે હોવાથી જગત્જીવોનો આનંદ પરાધીન, અવાસ્થિક, તથા કૃણ જંગમ છે. પણ હે જગવંત ! આપનો માત્ર પોતાના ગુણ પર્યાયોનીજ પ્રત્યુક્તા, તથા જોગવડે આનંદ માનો છે તેથી આપનો આનંદ નિરુપચરિત પૂર્ણ તથા નિત્ય છે, એમ હે પ્રભુ ! આપ પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ છો.

તથા હે જગવંત ! આપનાં આત્મીય જ્ઞાન પ્રકાશ કિરણો કે જે સર્વે દ્રવ્યના વૈકલ્પિક પરિણામથી અધિક છે, તે અનંત જ્ઞાન પ્રકાશ જેને આપ નિરંતર મરોંપરી દેદિષ્યમાન છો. આપના જ્ઞાન પ્રકાશનું આ જગત્ત્રયમાં કોઈ વ્યમાન નથી.

શ્રી હે જગવંત ! આપ સર્વજ્ઞ તથા વીનરાગ હોવાથી પૂર્ણ સમન્તાવંત છો. ઇચ્છાનિષ્ઠ પ્રિક્ષકથી સર્વે મુક્ત છો. તે સમતા ક્ષાપિક થાય જન્ય હોવાથી હવે કોઈના કાષ્ટે આપના પરિણામમાં વિસનનાનો મંત્રવ નથી તેથી આપ પૂર્ણ નિશ્ચય સમતાના સ્વામી છો. ॥૫॥

વેદ ગદિન અરુપાય, ગુરુ મિત્ર અસદાય । આજ હો
આવરે નાથરુને એવ પદે પ્રહોજી ॥ ૫ ॥

અર્થ—નપુંસક વેદ, સ્ત્રીવેદ, અને પુરુષવેદ એ ત્રણે વેદનો નવમે ગુણસ્થાને તથા સર્વે કપાયનો દશમા ગુણસ્થાનના અંતસુધીમાં સમૂહ કય કરી દીધો છે, તેથી હે જગવંત! આપ વેદ તથા કપાય રહિત ઠો, તથા “સ્વય પરિણામે સિદ્ધ” એ સૂત્ર પ્રમાણે આપમાં ક્ષાપિક અને પારિણામિક એ બે જાવજ વર્તે છે, સકલ કર્મનો કય કરી ક્ષાપિકજાત્રે પોતાનું શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ સંપૂર્ણ સિદ્ધ પ્રગટ કર્યું છે. અનંતજ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રના સ્વામી થયા ઠો. અને પારિણામિક જાવજને અનંતકાલસુધી આપના જ્ઞાનાદિ ગુણો અસહાયપણે નિરંતર પરિણમશે. કોઈપણ કાલે કોઈપણ આપના જ્ઞાનાદિ પરિણામને સ્વલ્પના કરી શકશે નહિ માટે હે જગવંત! આપ સાદિઅનંતકાલ સુધી શુદ્ધ સિદ્ધ તથા અસહાય ઠો.

ઉપર વર્ણવેલા ગુણો સહિત શુદ્ધ સિદ્ધ તથા અસહાય આપ જગવંતને અવલોકી આપ સમાન સિદ્ધપદનો કામો હું સેવક ધ્યાતા, આપ ત્રિલોકપૂજ્ય જગવંતને ધ્યેયપદે સ્થાપું તું, આપના પદનું ધ્યાન કરું તું. ॥ ૫ ॥

દાન લાજ નિજ જોગ, શુદ્ધ સ્વગુણ ઉપજોગ । આજ હો અજોગી કર્તા જોક્તા પ્રજુ લહોજી ॥ ૬ ॥

અર્થ—અંતરાય કર્મના કયવડે હે જગવંત! આપમાં દાનાદિક લબ્ધિઠ ક્ષાપિક જાત્રે વર્તે છે.

વીર્યગુણની સહાયવળે સર્વે ગુણો પરિણમે છે, તેમ જ્ઞાનગુણના ઉપયોગ વિના વીર્યગુણ સ્ફુરાયમાન થઈ શકે નહિ માટે વીર્યને જ્ઞાનગુણની સહાયતા છે. તથા શુદ્ધજ્ઞાન પરિણામને ચારિત્રનું સદ્દાપ છે. વહી ચારિત્ર પરાચરણ રૂપ ન પરિણમે તે ચારિત્રને જ્ઞાનગુણનો ઉપકાર છે. એમ એક ગુણને ધીજા ગુણોનો સહાય છે, તે સહાયરૂપ

३५२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

दानना कर्त्ता हे जगवंत ! आपज ठो. वली. एवं दान आप निरंतर आप्यां करो ठो माटे आप अक्षय दाता ठो. तथा ते दानना प्रजाववके सर्वे गुणो पोतानी शुद्ध परिणतिपरिणमे ठे, ते रूप खाज खेनार पण आपज ठो. एम आपमां दाता पात्र थने देयनी अजेदता ठे. एम ज्ञानादि परिणाम हमेशां शुद्धपणे वर्त्ते ठे, तज्जन्य आनंदना वेदनारा ठो तेथी ज्ञानादि पर्यायना आप निःप्रयास पणे हमेशां जोक्ता ठो.

जे एकवारज जोगववा योग्य होय ते जोग, थने जे अनेकवार जोगववा योग्य होय ते उपजोग कहेवाय ठे माटे ज्ञानादि शुद्धगुणो सहजावी होवाथी हमेशां आपमां कायमपणे रहेनारा ठे, माटे आपमां ते गुणोनो उपजोग ठे.

बली हे जगवंत ! मन, वचन, काया तथा कोइ पण पुद्गलयोग बिना आप परकर्तृत्व तथा परजोक्तृत्व निवारी स्वजावना कर्त्ता जोक्ता बन्या ठो, एहवा आप त्रिलोकपूज्य प्रभुनुं मने कोइ महत् पुण्यना पसाये आजे दर्शन मळ्युं ठे; इन्द्रिय गोचर वस्तुनुं दर्शन तो सहजे सर्वे पामी शके पण आप तो अरूपी निष्कर्म ठो. आपना दर्शननी प्राप्ति तो विरखानेज थई शके ठे. ॥ ६ ॥

दरिसंण ज्ञान चरित्र, सकल प्रदेश पवित्र ॥ आज हो निर्मल निःसंगी अरिहा वंदियेजी ॥ ७ ॥

अर्थः—आपनुं दर्शन यतां आपना सर्वे प्रदेश अत्यंत निर्मल ज्ञान दर्शन थने चरित्र वडे परिपूर्ण पवित्र जोइ तथा आपनेज जगत प्रथमां निर्मल, तथा निःपरिग्रही अवलोकी कर्मशत्रुनो अंत आपनार आप श्री वीरसेन प्रभुने कर्म क्षय निमित्ते त्रिकरण योगे बंधु तुं. ॥ ७ ॥

देवचंज जिनचंज, पूर्णानंदनो वृंद ॥ आज हो जिनवर
सेवाधी चिर आनंदियेजी ॥ ८ ॥

अर्थः—स्तुति कर्ता श्रीदेवचंज मुनि कहे ठे सर्वे जिनोमां चंजमां
समान वर प्रधान हे वीरसेन प्रभु ! स्वाभाविक, निःप्रयासिक, अनंत
आनंदना समूहरूप आप जिनेश्वरनो आज्ञा सेवनरूप सेवाधी हुं
पण आप समान अनंत परमानंदने प्राप्त यद्दशः शिवकमलानो
विष्ठासी यद्दशः ॥ ८ ॥

॥ अथ श्री अष्टादशम श्रीमहाजज्ञ जिन स्तवनम् ॥

तट यमुनानुरे अति रक्षीयामणुं रे ॥ ९ देशी ॥

महाजज्ञ जिनराज, राज राज विराजे हो आज तुमारमोजी ।
दायिक दीर्य अनंत, धर्म अजंगे हो तुं साहिव यमोजी ॥
हुं बलिहारीरे श्री जिनवर तणीजी ॥ १ ॥

अर्थः—सर्वे जिनोमां शिरोमणी परमकल्याणना निधान हे श्री
महाजज्ञ प्रभु ! आपनुं राज्य सर्वोपरी समाधि तथा अनंत विनूति
पुक्त निष्प्रताप अस्वाकिक रीते शोने ठे, आपनुं राज्य पराक्रम
अद्वय, अजय तथा अपरिसीम ठे, आपे सर्वे कर्मशत्रुघ्नो सपरिवार
नाश कर्षो ठे, निर्वंश कर्षा ठे तेथी हवे कोइण्ण आपना राज्यमां
विपन्न करी शके तेम नथी तथा आपनी अनंत पर्यायरूप प्रजा, अत्यंत
सरस पंडित तथा सदाचरणी ठे, आपना धर्मरूप कायदानो जरा पण
जंग करे तेम नथी, आपना सर्वे धर्म कायदा संपूर्ण न्याय तथा दया
पुक्त होशधी सदा सर्वत्र अजंगे ठे; एम आप सर्वोत्तम राजापणे
पिराजो ठो, आपना राज्यनी बलिहारी ठे. ॥ १ ॥

कर्ता ज्ञोक्ता जाय, कारक कारण हो तुं स्वामी वनोजी ।
ज्ञानानंद प्रधान, सर्व वस्तुनो हो धर्म प्रकाशतोत्री
॥ हुं ॥ २ ॥

અર્થ:-વહી તે પર્યાયરૂપ પ્રજાના ઉત્પન્ન કર્તા પણ આપજ ઠો તથા તેના ઉપાદાન કારણરૂપ પણ આપજ ઠો, તેનાં અધિકરણાદિ અન્ય કારકો પણ આપમાંજ અજેદપણે શોજે છે તથા તે પ્રજાને સદાચરણ યુક્ત-ન્યાયાનુસાર ગમન કરનાર નિરહી તજ્ઞાન્ય રાજ્યાનંદના જો-કા પણ આપજ ઠો.

તે સર્વે પ્રજામાં શિરોમણી, આદરણીય તથા અંત્યત વહુજ પણ જ્ઞાનાનંદ સ્વદેશી શેઠને આપે પ્રધાન પદે સ્થાપ્યો છે, તે જ્ઞાન પ્રધાન સર્વે પ્રજાથી સંપૂર્ણ રીતે માહિતગાર છે, જેના હૃદયમાં સર્વે પ્રજાના જાવ નિરંતર પ્રકાશિત રહે છે વહી તે જ્ઞાનાનંદ પ્રધાન નિરંતર આપ સમીપ હાજર રહે છે, સમયમાત્ર પણ દૂર વર્તી નહિ થતાં સર્વે પ્રજાનું સર્વેવ નિરક્ષણ તથા સંરક્ષણ કરે છે તથા કોઈને પણ ગ્રાસ નહિ આપતાં અત્યંત દર્પપૂર્વક ન્યાયાનુસાર વર્તારે છે, શ્રેયમાત્ર પણ ન્યાયાનિક્રમ ધવા દેતો નથી, ધર્મો અદ્ભુત ચાતુર્ય તથા વિવેકવંત છે. ॥ ૨ ॥

સમ્યક્દર્શન મિત્ત, ચિર નિર્ધારે રે અવિસંચાદતાજી ।
અવ્યાવાધિ સમાધિ, કોશ અનશ્વરે રે નિજ આનંદતાજી
॥ હું૦ ॥ ૩ ॥ દેશ અસંખ્ય પ્રદેશ, નિજ નિજ રીતે રે
ગુણ સંપત્તિ ત્રયાંજી । ચારિત્ર હુંગ અજંગ, આતમ શક્તે
હો પરતપ સંચર્યાંજી ॥ હું૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-અગ્નિવ્રહ્માદિક પાંચ મિથ્યાત્વને સમૂહ નાશ કરી જેને જ્ઞાનનું થંગ નિમેષ કરેલું છે તથા જે સમ, સંયોગ, નિવેંદ, આસ્તિ-મ્વના અને અનુકંષાદિ ગ્રહણે યુક્ત, તથા કુશલના, ભીષંસેષા, ગુરુ-ચક્રિ, દ્વેષના તથા શાસનની અનુમોદના વિગેરે નૃપજોધો નૃપિત, સંસ્ક. કાંદ્યાદિ સર્વે વિમંસાદ ટાણી અવિસંચાદનાને સ્થિર દ્વરપણે જ્ઞાનના હૃદયનાં ધારણ કરતો મહા મિનયંત્ર, આપના શાસનનો

પ્રજાવક ગુણનિધાન એવો “સમ્યક્દર્શન” નામે મહાધીર વીર, શુદ્ધ આપનો મિત્ર છે, જેની સાથે આપનો સમ્યક્જ્ઞાન પ્રધાન પણ પડછી તિવ મેત્રી રાણે છે કે ક્ષણમાત્ર પણ તેથી વૂટો પની શકતો નથી, જેઠનાં શ્રંગ માત્ર જૂદાં જણાય છે પણ જીવ તો જાણે એકજ છે;

એવા સમ્યક્દર્શન અને સમ્યક્જ્ઞાન જે મહાન્ પુરુષો આપનું રાજ્ય અત્યંત ચાતુર્ય, ન્યાય અને દયા પૂર્વક સર્વ પ્રજાને આનંદમાં રાખતા નિષ્કંટકપણે ચલાવે છે તથા અધ્યાવાધ સમાધિરૂપ અનેક પ્રકારનાં રત્નોવને આપના સ્વજ્ઞાનને સદા પરિપૂર્ણ તથા અચૂટ રાણે છે, નિરંતર તજ્જન્ય પરમાનંદમાં આપ વિસસો ઠો;

વહી આપ જ્યાંનું રાજ્ય કરો ઠો તે દેશ અસંસ્પૃત પ્રદેશવાસો, જેની સીમામાં કોઈપણ વધઘટ કરી શકે નહીં એવો છે તથા જેના સર્વ પ્રદેશ અનંતા ગુણાવિજાગરૂપ સંપત્તિવડે તથા પર્યાયરૂપ પ્રજાવને વસ જરેલા છે.

એવા આપના અનુપમ દેશના, તથા તેમાં વસતી સરલ પ્રજાના રક્ષણ નિમિત્તે આપના મિત્ર તથા પ્રધાને મહી પોતાના અત્યંત વલ તથા ચાતુર્યવડે ચારિત્રરૂપ અત્યંત મજબૂત તથા અજંગ કિલ્લો બાંધ્યો છે. હે જગવંત ! એવા અલૌકિક રાજ્યના આપ સ્વામી બન્યા ઠો. પશું અલૌકિક રાજ્ય કે જે મોહરાજાપ અનાદિથી પોતાના કબજે કરી રાહ્યું હતું તેને આપે કેવી રીતે પ્રાપ્ત કર્યું ?—“આત્મ શક્તે હો પરજય સંચર્યાજી” અન્યની મદદ શિવાય માત્ર પોતાની આત્મશક્તિ સ્ફુરાયમાન કરી સમ્યક્દર્શનમિત્ર, તથા સમ્યક્જ્ઞાન પ્રધાનને સાથે રાહી મોહશત્રુને પરાજીત કરવા રણજૂમિમાં પ્રવેશ કર્યો ॥ ૩ ॥ ૪ ॥

ધર્મદ્વમાદિક સૈન્ય, પરિણતિ પ્રજુતાહો તુજ વલ આકરોજી । તત્ત્વ સકલ પ્રાગ્જાવ, સાદિ અનંતીરે રીતે પ્રજુ ધર્યોજી ॥ હું ॥ ૫ ॥

३५६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अर्थ:-मोहराजाना लश्करने शीघ्रमेव नाश करना "हांति, मार्दव, आर्जव, मुक्ति, तव, संयम, सत्य, शौच, अकिंचन, अने ब्रह्मचर्य," एवा अपरिमित बलवाला सैन्य सज्ज कर्षा अने ते सर्वे सैन्योनी प्रनुता (सेनाधिपति पणुं) शुद्धोपयोगरूप महा अजीत अने निदर गुज्जटने आपो एवा अत्यंत तीक्ष्ण बलबडे मोहराजाना लश्करनो नाश कर्षो. हांति सैन्ये क्रोध लश्करनो, मार्दवे मान लश्करनो, आर्जवे माया लश्करनो, मुक्तिपं सोज-स्पृहा लश्करनो, तपे पराहांहानो, संयमे हिंसानो, सत्ये असत्यतानो, शौचे मस्त्रिनतानो, अकिंचने पर संग्रह बुद्धिनो अने ब्रह्मचर्ये परमणनो, एम मोहराजाना सर्वे लश्करनो तथा परिवारनो नाश करो मोहराजाने प्राण रहित कर्षो अने सादित्यनंत नांगे "तत्त्व सकल प्राग्जाय" पोतानो संपूर्ण राज्याधिकार प्रगट कर्षो ॥ ५ ॥

अथ ज्ञाय अरि वेश, मकल निवारीरे साद्वि अव-
तर्षोन्ती । सहज स्वभाव विलास, जोगी उपयोगीरे,
ज्ञानगुणे जर्षोन्ती ॥ ६ ॥

अर्थ:-अथ तथा ज्ञाय ए वंने प्रकारना शत्रुनो समूल नाश करी आप शिवहेवनना राजा वन्या ओ तथा पोताना नेरुपाधिक सहज स्वतंत्र योगना विज्ञानी यथा ओ तथा आप ज्ञानानंदे परिपूर्ण सदा उपयोगवत अर्थात् पोताना राज्यनी संज्ञाप्रमां निरंतर वर्त्तौ ओ ॥ ६ ॥

आचारिज उक्ताय, मायक मुनिवर हो देश विरत
वर्त्तती । आनन मिद्धि अनंत, कारण रूपे रे योग
हेनकर्त्तती ॥ ७ ॥

अर्थ:-ज्ञानाचार, दर्शनाचार, चारित्र्याचार, तथाचार अने वीर्या-
चार, ए पंचाचारमां वर्त्तनार तथा शिष्यजनने तेमां वर्त्तावनार
(जोननार) एहवा ठत्रीश गुणवान् श्रीआचार्य, तथा सूत्रपाठना
दातार श्री उपाध्याय, तथा पोताना शुद्धात्मतत्त्वने साधनार श्री
मुनिराज, तथा पंचम गुणस्थानवर्त्ती देशव्रत धारीठ, ए सर्वे आप
महाराजनी आज्ञामां वर्त्तनार, पोताना मनवचन काययोगने संय-
ममां वर्त्तावनार होवाथो अनंत आत्म सिद्धिरूप आप समान राज्य-
भोग पामवाना कारण ठे अर्थात् तेठे अद्वयकायमां आप समान
शिवजन्मिनुं राज्य प्राप्त करशे तथा ते आचार्यादिकोने शिवजन्मिनुं राज्य
प्राप्त करवामां आप जगवंत कारणरूपे अर्थात् मददगार ठो ॥ ९ ॥

सम्यग्ज्ज्ञप्ति जीव, आणारागी हो सहु जिनराजनाजी ।
आतम साधन काज, सेवे पदकज हो श्री महाराजनाजी
॥ हुं० ॥ ८ ॥

अर्थ:-बखी चतुर्थ गुणस्थानवर्त्ती उपशम, कपोपशम वा क्षायिक
सम्यग्ज्ज्ञप्ति सर्वे जीवो हे जगवंत ! जवसमुद्रमां सेतु समान आपनी
आज्ञाना रागो ठे, आपनी आज्ञा पासवाने उत्सुक ठे, तेठे पोतानुं
शुद्धात्म स्वरूप प्रगट करवा माटे आप जगवंतना अव्यक्ताव वरण-
कमखने सन्माने ठे ॥ ८ ॥

देवचंद्र जिनचंद्र, जगतें राखो हो जवि आतम रुचिजी ।
अव्यय अक्षय गुरु, संपत्ति प्रगटे हो सत्तागत शुचिजी
॥ हुं० ॥ ९ ॥

अर्थ:-स्तुतिकर्त्ता श्रीदेवचंद्र मुनि मित्र जावनाना आवेशमां पो-
ताना मुखकमखमांथो परम कल्याणकारी उपदेश आपे ठे के पोतानी
शुद्धात्म सिद्धिना इच्छु हे जग्यात्माठे ! शिवहेत्रना महाराजा श्री
जिनेंद्रजगवाननो आणा सेवामां खोन घाउं जेथी तमारी सत्तामां

३५० विंशति विद्वरमान जिन स्तवनानि वाखावबोध सहित.

रहेखी पवित्र, अविनश्वर, अखूट, अक्षय, शुद्धात्म संपदा सहज
प्रगट थरो ॥ ९ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ एकोनविंशतिम श्री देवजसाजिन स्तवनम् ॥

॥ महाविदेह क्षेत्र सोहामणुं ॥ ९ देशी ॥

देवजसा दरिसण करो, विघटे मोह विजाव लाल रे ॥
प्रगटे शुद्ध स्वजावता, आनंद लहरी दाव लाल रे ॥
देवजसा ० ॥ १ ॥

अर्थः—सर्वं कर्म कलंकयी रहित अत्यंत पवित्र तथा अत्यंत ज्ञान
दर्शन थावि अंतर्गतातीत अत्यंततर लक्ष्मियुक्त विप्रोकी चार निकायना
वेव तथा इंद्रादिना समूह जेनो अनुपम यशवाद बोले ठे एवाभी देव-
जसा प्रनुनुं हे जव्यात्माथो ! दर्शन करो. ते पूज्य जगवंतना स्वरानुं
सम्पत्कारे अवशोकन करो. जेथी अनादिथी वसुमेखा अज्ञान
निष्पात्य मोह विगरे दुःखदायक विनाव समूल नाश पामे तथा
जेमांथी निरंतर परमानंदनी कल्लोखो उज्यां करे एवो संवर पूरे जेरो
पवित्र रत्ननिधान शुद्धात्म स्वभाव प्रगट थाय. एवा थापना प्रत्यक्ष
दर्शननी हे प्रनु ! मने अत्यंत अजिज्ञापा ठे परंतु ॥ १ ॥

स्वामी वसो पुष्करवरे, जंबू जरते दास लाल रे ॥ क्षेत्र
विजेद घणो पढ्यो, किम पोहोंचे उल्लास लाल रे ॥
देव ० ॥ २ ॥

अर्थः—हे जगवंत ! थाप तो पुष्कसावर्त विजयमां विचरो ठो अने
थापना दर्शननो अजिज्ञापी सेवक हुं जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रमां वसु-
नुं एम थापना तथा मादरा स्यानकने घणुं अंतर ठे तेथी थापना
प्रत्यक्ष दर्शननी मादरी मनोकांमना शीरोते पूर्ण थाय ?

प्रकारांतरे—हे जगवंत ! ज्यां कर्म कलंकनो रंच मात्र पण प्रवेश नथी एवा पवित्र ज्ञानादि लक्ष्मीना निवासरूप विदेह अर्थात् देह रहित अरूपी सिद्धक्षेत्रे आप विराजमान ठो अने हुं सेवक कर्मकलंक वने मलिन, अज्ञान अने मोह अंधकार वने जरपूर संसारक्षेत्रमां परित्रमण करुं तुं; एम आपना तथा माहरा क्षेत्रमां अत्यंत जेद (अंतर) पड्यो ठे. तो आपना प्रत्यक्ष दर्शननी माहरी मनोकामना शीरीते पूर्ण थाय ? ॥ १ ॥

होवत जो तनु पांखरी, आवत नाथ हजूर लाखरे ॥
जो होती चित्त आंखनी, देखत नित्य प्रभु नूर लाखरे ॥
॥ देव० ॥ ३ ॥

अर्थ:—पण हे जगवंत ! जो माहरा शरीरे पांखो होत तो हुं ते पांखो वने उनी पूष्कळावर्त विजयमां आप प्रभुना समीप आवी आपनुं दर्शन, वंदन करत अथवा जो मने चित्त आंखडी अर्थात् ज्ञान नेत्र अवधिदर्शन होत तो अर्हिआं रहीने पण चोत्रोश अतिशय अने अष्ट महा प्रातिहार्यादिक विभूति सहित आपना तेजस्वी रूपने हमेशां निरख्यां करत.

प्रकारांतरे—हे जगवंत ! जो माहरा आत्म अंगे सम्यक्चारित्र्य रूप प्रवल पांखो होत तो ते पांखो वडे चिदाकाशमां उभतो—विहार करतो आप ज्यां वसो ठो एवा विदेह—देह रहित सिद्ध क्षेत्रमां आप समीप आवी हाजर यात अथवा जो कदाच चित्त आंखडी कहेतां केवलदर्शन होत तो आ क्षेत्रमां रहीने पण अत्यंत ज्ञान दर्शन आदि अत्यंत अज्यंतर विभूति युक्त आपना लोकालोक प्रकाशक अत्यंत प्रकाश युक्त महान् तेजस्वी स्वरूपने निरंतर निरख्यां करत पण ते वने शक्तिउथी हुं रहित तुं तो आपनुं दर्शन केम पाय ? ॥ २ ॥

३६० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाञ्छावबोध सहित.

शासन भक्त जे सुरवरा, विनवुं शीप नमाय लाखरे ॥
कृपा करो मुज ऊपरे, तो जिन वंदन थाय लाखरे ॥
॥ देवजसा ० ॥ ४ ॥

अर्थ:-उपर प्रमाणे माहुरामां देवजसा प्रनुनुं दर्शन पामवानी शक्ति नहि होवाथी जिनशासनना भक्त हे महान् देवो! हुं आपनी सदाय चाहुं तुं, मस्तक नमावी विनंति करुं तुं के जो आप माहुरा उपर कृपा करी जो आपना सामर्थ्य बडे देवजसा प्रनु पासे मने येई जाउ तो ते प्रनुना दर्शन वंदननो मने खान मसे.

प्रकारांतरे-उपर प्रमाणे सम्यक्चारित्ररूप पांखो अथवा केवल दर्शनरूप थांखो मने नहीं होवाथी देवजसा प्रनुनुं दर्शन वंदन प्राप्त करवामां जिन शासन अर्थात् जिनेश्वरनी आज्ञानुं पालन करना तथा बीजाने नेमां जोरुनारा हे सुरवरा अर्थात् महान् आचार्यां हे आपने मस्तक नमावी अंतरंग बहु सन्मान (विनय) युक्त आपने विनंती करुं तुं के जो आप माहुरा उपर कृपा करो, मने सम्यक् चारित्रमां जोडो तो हुं ते चारित्ररूप पांख बडे श्री देवजसा प्रनुनी समीप जई शकुं, ते प्रनुना प्रत्यक्ष दर्शननो मने खान मसे ॥ ४ ॥

पूनुं पूव विराधना, शी कीधी ईणे जीव लाख रे ॥ अवि-
रनि मोह टखे नहीं, दीठे आगम दीव लाख रे ॥ देव
जसा ० ॥ ५ ॥

अर्थ:-हे प्रनु ! या माहुरा जीवे पूव आत्मधर्मेनी केवी नीर विराधना करी ते के आत्म अनात्मनुं स्वरूप यवार्थ प्रकाश करनार त्रिना-
गनरूप दोषरुनो प्राप्ति यथा उतां पण पंचेंद्रियना विषय जे पुरुष परिणाम ते उपर रागद्वेष अविरति तथा स्वपर जीवना इत्यनार प्राय इत्यनार हिंसा, तथा कोपादिक कषाय विनोरे आत्म नावने अत्यंत अग्रहस्त तथा पुण्यदायक परिणाम इनमुधी देखता नयी ॥ ५ ॥

आत्म शुद्ध स्वभावने, बोधन शोधन काज लाख रे ॥
रत्नत्रयी प्राप्तितणो, हेतु कहो महाराज लाख रे ॥ देव
जसा० ॥ ६ ॥

अर्थः—कर्म कलंक (सर्व विजावधी) रहित शुद्धात्म तत्त्वनुं
स्वरूप यथार्थ पणे जे वडे जणाय तथा अनादिची वसुगोला मि-
प्यात्व अज्ञान कपायादि विजावनो सर्वथा अजाव थई जे वने माहरो
आत्मा कर्म कलंकची रहित परम पवित्र थाय ते सम्यक्ज्ञान स-
म्यक्दर्शन सम्पक्चारित्ररूप रत्नत्रयनी प्राप्ति शीरीते थाय ते
करुणा करी कहो ॥ ६ ॥

तुज सरिखो साद्विब मिल्यो, जांजे जव भ्रम टेव लाखरे ॥
पुष्टाखंवन प्रभू खड़ी, कोण करे पर सेव लाखरे ॥
देवजसा० ॥ ७ ॥

अर्थः—समस्त द्वेषोधी रहित परम पवित्र अत्यंत गुणनो निधान,
लोकालोक प्रकाशक, रत्नत्रयनी प्राप्ति करावी अनादिची लागेखी
जव भ्रमणनी टेवची मुक्त करनार, जव समुद्रधी तारवामां पुष्टाखं-
वनरूप थाप जगवंतनुं दर्शन पाम्या पढो अन्य कुदेवादिकनुं कोण
सेवन करे ? कल्पवृक्षने त्यागी धंतूराने कोण सेवे ? ॥ ७ ॥

दीनदयाल कृपाखुळ, नाथ जविक आधार लाखरे ॥
देवचंद्र जिन सेवना, परमामृत सुखकार लाखरे ॥
देवजसा० ॥ ८ ॥

अर्थः—संतारमां भ्रमण करता अनेक प्रकारना दुःख सहता ज्ञा-
नादिक सद्द्वी रहित दीन कंगाल जीवो उपर अत्यंत करुणा करी
मोक्ष मार्ग दोरनार होवाची हे प्रभु ! आपज दीन दयाल वो तथा

३६२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वालावबोध सहित.

कृपालुजं फहेतां कृपाना आलय (निधान) ठो, दोन अनाथ जीवोना
नाथ ठो, संसार समुद्रमां मूवता जव्य जीवोने उद्धारवा माटे आप
पुष्ट अवलंबन ठो, सर्वे देवोमां चंद्रमा समान हे देवजसा प्रभु !
आपनी सेवना सर्वोत्कृष्ट अमृत समान परमानंद दातार तथा शिव
सुखनी करनार ठे ॥ ७ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ विंशति श्री अजितवीर्यजिन स्तवनम् ॥

अजितवीर्य जिन विचरतारे, मन मोहनारे लाळ ॥ पुष्कर
अर्ध विदेहरे, जवि बोहनारे लाळ ॥ जंगम सुरंतर्ह सारि-
खोरे, मन मोहनारे लाळ ॥ सेवे धन्य धन्य तेहरे, जवि
बोहनारे लाळ ॥ १ ॥

अर्थ:-अतिशय दुर्जय मोहराजानो जेणे खीला मात्रमां समूल
क्षय करी नांख्यो ठे, तथा जेनुं वीर्य हणवाने कोइ पण समर्थ नथी
एहवा अतिशय निश्चल अनंत वीर्यवंत, पुष्कलावर्त विदेहमां विच-
रता हे श्री अजितवीर्य प्रभु ! जेम कमलने सुगंधनुं आवास जाणी
त्रमर तेमां मोही रहे ठे, तेम शुद्धात्म अनुजव वने जरपूर आपनी
अत्यंत शांत मुद्रा विलोकी प्रशस्त राग वडे जव्य जीवोनुं चित्त
आपमां मोहित रहे ठे, एवी रीते आ त्रिलोकमां आप मनमोहन
ठो. तथा अज्ञानरूप अंधकार वडे आवृत थपला जव्य जीवोना हृदय
कमलने विकश्वर करनार ठो. तथा कल्पवृक्ष तो स्थावर होवायी
हमेशां एकज ठेकाणे रही ईशित फल आपी शके ठे तो पण ते पौनलीक
तथा विनश्वर ठे पण आप तो अनेक स्थळे विहार करी कोइ पण काले
नाश अथवा विरस न थाय एहवुं स्वाधिन तथा सर्वे कामना जेथी
पूर्ण थाय एहवुं रत्नत्रयरूप फल जव्यजीवोने निरंतर प्रदान करो ठो
माटे हे जगवंत ! खरेखर आपज आ जगत्त्रयमां अद्वितीय कल्पवृक्ष

ઓ. તેથી હે જગવંત ! જે પ્રાણીઝં આપના ચરણકમલની સેવામાં લીન
ઠે તેઝને ધન્ય ઠે ! વલી ધન્ય ઠે ! તેઝને કે જે આ અપાર જવસમુ-
દ્રને ગોપદની પેઠે સહજ ઝલંબી જનારા ઠે. ॥ ૧ ॥

જિન ગુણ અમૃત પાનથીરે, મન૦ । અમૃત ક્રિયા સુપસા-
યરે, જવિ૦ ॥ અમૃત ક્રિયા અનુષ્ઠાનથીરે, મન૦ । આતમ
અમૃત ધાયરે ॥ જવિ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-જિનેશ્વરના જ્ઞાનાદિ શુદ્ધ ગુણોનું સેવન વહુમાનરૂપ અમૃ-
તનું પાન કરવાથી અમૃતક્રિયા (અમૃતાનુષ્ઠાન) ની પ્રાપ્તિ થાય, અને
અમૃતાનુષ્ઠાન વને સકલ મોહનો ક્ષય થઈ આત્મા થજર અમર અવિ-
નશ્વર શુદ્ધ સિદ્ધપદને પ્રાપ્ત થાય, અને અન્ય જીવોને અમૃત સમાન
જવ રોગથી મુક્ત કરવાનો હેતુ થાય. અનુષ્ઠાન પાંચ પ્રકારનાં છે-
વિપાનુષ્ઠાન, ગરલાનુષ્ઠાન, અનાનુષ્ઠાન, તઝેતુ અનુષ્ઠાન, અને અમૃતા-
નુષ્ઠાન.

વિપાનુષ્ઠાન-આહારોપધિ પૂજાર્થિ, પ્રજૃત્પાશંસયા કૃતં, શીઘ્રં
સન્નિત્તદન્તૃત્વા ઠિપાનુષ્ઠાન મુચ્યતે ॥ અધ્યાત્મસાર પા. ૪૫૬

અર્થ:-મિષ્ટાન્ન જોજનની સાસચે, વગ્નાદિક ઉપકરણની સાસચે,
પૂજાની સાસચે, રિદ્ધિની સાસચે જે તપ જપાદિ ક્રિયા કરે તે ક્રિયા
વિષ્ણુ શુદ્ધિની હણનારી ઠે તેથી તે વિપાનુષ્ઠાન કહેવાય ઠે. આ જવમાં
પોઝસીક જોગોની પ્રાપ્તિ થવાની સાસચે ઈશાણ જે તપાદિ અનુષ્ઠાન
આદરવું તે વિપાનુષ્ઠાન ઠે.

ગરલાનુષ્ઠાન-દિવ્યજોગાન્નિલાપેણ, કાલાંતર પરિદયાત્ ।
સ્વાદિષ્ટ કલ્પ સંપૂર્ણ ગરલાનુષ્ઠાન મુચ્યતે ॥ યથા કુદ્રવ્ય સંયોગ,
જનિતં ગર સંજિતં । વિષં કાલાંતરે દન્તિ તથેદમપિ તત્ત્વતઃ ॥

અધ્યાત્મ સાર પા. ૪૫૭

અર્થ:-પરજીવે દેવ ઇંદ્રાદિકના દિવ્ય જોગ મલે પવી ઇચ્છા, લાષ-
ચ્ચડે જે તપાદિ અનુષ્ઠાન આદરવું તે ગરલાનુષ્ઠાન છે. જેમ યંગનીચૂર્ણ
પ્રમુખ દ્રવ્યના સંયોગે પ્રગટ થતું વિષ તે ગરલ નામા વિષ કહિયે,
તે ઘણા દિવસ કષ્ટ પમાડી મારે છે; તેમ ગરલાનુષ્ઠાન પણ અહિત-
કારી કુગતિ આદિ આપે છે.

અન્યોન્યાનુષ્ઠાન-પ્રણિધાનાય જાવેન કર્મ્માનધ્યવસાયિનઃ॥
સંમૂર્તિમ પ્રવૃત્ત્યાજ મનનુષ્ઠાનમુચ્યતે ॥ ઊંઘ સંજ્ઞાત્ર સામાન્ય,
જ્ઞાનરૂપાનિબંધનં । લોક સંજ્ઞા ચ નિર્દોષ, સૂત્ર માર્ગાનપદ્ધતી॥
અધ્યાત્મસાર પા. ૪૫૭

અર્થ:-સૂત્ર કથિત નિર્દોષ માર્ગની અપેક્ષા વિના તથા શુદ્ધ પ્રણિ-
ધાનાદિકને અત્રાવે ઉપયોગ શૂન્યે સંમૂર્તિમની પેઠે થીજાના દેલાદેલી
જે ક્રિયા કરવી તે અન્યોન્યાનુષ્ઠાન જાણવું-સૂત્રની શેઠી રહિત પણ
ગતાનુગતિક પણ ઊંઘસંજ્ઞાપ તથા લોકસંજ્ઞાપ જે કરવું તે અન્યો-
ન્યાનુષ્ઠાન છે. ને ઉપયોગ શૂન્ય અર્થાત્ જ્ઞાન રહિત હોયાર્થી તે વડે
સદ્ધાન નિર્જરા થઈ શકે નહિ. આ વિપાદિ ત્રણે અનુષ્ઠાનમાં અશુદ્ધ
ક્રિયાનો આદર ઉપજે તે માટે આ ત્રણે અનુષ્ઠાન ત્યાગવા હાયક છે.
યદ્યુક્તં મૂત્રકૃત્તાંગિ-“જે અવુદ્ધા મહાજાગા, વીરા અસમત
દંસિણો । અમુદ્ધં તેસ પરક્રંતે, મફલં હોઈ સવ્યસો ॥”

અર્થ:-અપાકૃત્તાંગિક લૌકિક અનેક જાત્રને જાણનારા પણ જેન
નિષ્કાંતના શુદ્ધ તત્ત્વજ્ઞાનથી અજાણ અર્થાન્ સમ્યક્ત્વ પરિજ્ઞાનથી રહિત
હોયાર્થી અયુદ્ધ, પદ્ધતિ પુદ્ધતિ જો કે શૂરવીર હોય તથા ત્યાગાદિ ગુણ
વડે લોકનાં પુણ્ય મળાના હોય તથાપિ તેરૂનો દાન, તપ, નિયમ આ-
દિકને વિષે ઉદ્યમ પરાક્રમ ને સર્વે અશુદ્ધ જાણવો. કારણકે તેરૂનું
તત્ત્વદિક સર્વે અનુષ્ઠાન કર્મવંધના કારણ વિષે સફલ થાય પડે

નવા કર્મવંધનનું કારણ થાય પણ નિર્જરાનું કારણ થઈ શકે નહિ; કારણકે સકામ નિર્જરા તો સમ્યક્જ્ઞાનેજ થાય—“ જેય વુદ્ધ મહાજાગા, વીરા સમ્મત્ત દંસિણો, સુદ્ધં તેસિં પરકંતં, અપલ્લં હોદ્ધ સઘસો;”

અર્થ:—જે સમ્યક્જ્ઞાન સમ્યક્દર્શન સહિત છે તેજ વુદ્ધ પુરુષ છે, જે પૂજ્ય છે, જે સાચા શૂરવીર છે, અને તેડનોજ તપાદિક અનુષ્ઠાનમાં ઉચ્ચ—પરાક્રમ શુદ્ધ જાણવો; અને તેડનું અનુષ્ઠાન નવાં કર્મવંધન અટકાવી શકે છે તથા સકામ નિર્જરાનો હેતુ છે.

તદ્દેતુ અનુષ્ઠાન—સદનુષ્ઠાન રાગેણ, તદ્દેતુ માર્ગિગામિનાં । એ તત્ત્વ ચરમાવર્તે નો જોગાદેવિના યવેત્ ॥ ધર્મયૌવનકાલોયં, યવવાલદશા પરા ॥ અત્રસ્યાત્ સત્ક્રિયા રાગો ન્યત્ર ચાસત્ ક્રિયાદરઃ ॥

અર્થ:—ચરમપુદ્ગલ પરાવર્તે ધર્મના યૌવનકાલે વાલદશા ટલે થકે માર્ગાનુસારી પુરુષ શુદ્ધાનુષ્ઠાનના રાગ વચ્ચે ઉપયોગ સહિત જે કંઈ ક્રિયા આદરે તે તદ્દેતુઅનુષ્ઠાન જાણવું.

અમૃતાનુષ્ઠાન—સદ્જો જાવ ધર્મોહિ, શુદ્ધ ચંદન ગંધવત્ ॥ એ તદ્ગર્જમનુષ્ઠાનમમૃતં સંપ્રચદયતે ॥ જેનીમાઝાં પુરસ્કૃત્ય, પ્રવૃત્તં ચિત્ત શુદ્ધિતઃ સંવેગ ગર્જમત્પંત મમૃતં તદ્દિદો વિહઃ ॥

અર્થ:—સદ્જ જાવધર્મ તે શુદ્ધ ચંદનની સુગંધ સમાન છે. અને તે જાવધર્મ સહિત જે અનુષ્ઠાન તે અમૃતાનુષ્ઠાન છે. અત્યંત સંવેગ ગુણ સહિત ચિત્ત શુદ્ધિ જિનેશ્વરની આજ્ઞામાં વર્તવું તેને ગુણધરાદિક અમૃતાનુષ્ઠાન કહે છે. તેજ મોહનો સંપૂર્ણ ક્ષય કરવા સમર્થ છે. ॥ ૨ ॥

પ્રીતિ યત્તિ અનુષ્ઠાનયીરે ॥ મ૦ ॥ વચન અસંગી સેવરે ॥ યવિ૦ ॥ કર્તા તન્મયતા લહેરે ॥ મ૦ ॥ પ્રજ્ઞુ યત્તિ નિત્યમેવરે ॥ યવિ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-સર્વે પુદ્ગલ જાવમાંથી પ્રીતિ ઝઠાવી માત્ર એક જિનેશ્વરના સ્વાભાવિક પવિત્ર જ્ઞાનાદિ ગુણોમાં અત્યંત પ્રીતિ જાવ કરવો તેમાં ચિત્તની તહીનતા કરવી તે પ્રીતિ અનુષ્ઠાન છે.

તથા શ્રી જિનેશ્વરને પરમ કરુણાના નિધાન, જવસાગરમાંથી ત્રણ જીવોને મુક્ત કરનાર, ધર્મધરંધર, તીર્થના પ્રવર્તક જાણી તેડના ગુણનું વહુમાન કરવું, અતિશય આદર વિનય પૂજા સેવના વિગેરે કરવાં તે નક્કિઅનુષ્ઠાન છે.

યક્ષો સોક્તાસોક પ્રકાશક કેવલજ્ઞાનવડે સર્વે તત્ત્વના યથાર્થ વેત્તા તથા ઉપદેશક પરમ વીતરાગ આત્મ શ્રી જિનેશ્વરના વચનની યથાર્થ ધરૂના કરવી તદનુસાર હર્ષયુક્ત આચરણમાં પ્રવર્તવું તે વચનાનુષ્ઠાન છે.

હે પ્રભુ ! એ પ્રણ અનુષ્ઠાન જે જાવયુક્ત સેવન કરે તેને સર્વે વિતારિક ક્રિયાઓ નિવૃત્તિ તથા સદ્જ આત્મીક પરિણામીકતાની પ્રાપ્તિરૂપ અસંગ અનુષ્ઠાન થાય.

એમ એ ચાર અનુષ્ઠાનનો કર્તા હે જગવંત ! આપ સ્વરૂપને પ્રાપ્ત થાય. માટે હે પ્રભુ ! આપની નક્કિમાં માહરૂં ચિત્ત નિરંતર સ્થિત રહે એમ જાવના જાવું તું. ॥ ૩ ॥

પરમેશ્વર અવલંબનેરે ॥ મન૦ ॥ ધ્યાતા ધ્યેય અજેદરે ॥
જિવિ૦ ॥ ધ્યેય સમાપ્તિ હુવેરે ॥ મન૦ ॥ સાધ્ય સિદ્ધિ
અવિઘ્નેદરે ॥ જિવિ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-હે પરમેશ્વર ! આપના અવલંબનથી આપના અનુકરણવળે પ્યાના પુદ્ગલ વેત્તાના ગુહ્ય સિદ્ધિ સમાન પરમાત્મપદથી અગદ થાય અર્થાત્ વેત્તા પરમાત્મા થાય. એમ ધ્યેય જે પરમાત્મપદ તેની સમાપ્તિ કહેનાં સંપૂર્ણ પ્રાપ્તિ થાય, નિષ્કંટકરૂપે અગ્નિશ્વર સાધ્યનો સિદ્ધિ થાય. ॥ ૪ ॥

જિન ગુણ રાગ પરાગર્યારે ॥ મન૦ ॥ વાસિત મુઠ્ઠ પરિણા-
મેરે ॥ જિવિ૦ ॥ તજશે હૃદ્ય વિજાવતારે ॥ મન૦ ॥ સરશે
આત્મ કામરે ॥ જિવિ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-જેમ મલયાગિર ચંદનના સંસર્ગવને નિવાદિક સુગંધમય થઈ જાય છે, તેમ હે જગવંત! આપના દિવ્ય સ્તુતિ પાત્ર પવિત્ર ગુણના રાગરૂપ સુગંધીવડે જો માહરું હૃદય સંસ્થેપિત થાય તો અનેક પ્રકારનાં અસદ્ય દુઃખ આપનાર પરકર્તૃત્વ, પરજોકૃત્વ, પરમાહકત્વ, પરવ્યાપકત્વ વિગેરે વિજ્ઞાવનો નાશ થાય અને પરમાત્મપદ પામવાનો માહરો મનોર્થ પૂર્ણ થાય. ॥ ૫ ॥

જિન જક્તિરત ચિત્તનેરે ॥ મન૦ ॥ વેધકરસ ગુણ પ્રેમરે
॥ જવિ૦ ॥ સેવક જિનપદ પામશેરે ॥ મન૦ ॥ રસવેધિત
અથ જેમરે ॥ જવિ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-કઠોર અને કુરૂપ પદ્મ અથ કહેતાં હોયું તે રસ વેધિત ઘવાથી જેમ સુંદર અને કોમલ પદ્મ સુવર્ણપણાને પ્રાપ્ત થઈ જાય છે. તેમ જિનેશ્વરની જક્તિમાં ચિત્ત હીન થાય તે ચિત્તને તે જિનેશ્વરના ગુણ રાગરૂપ વેધકરસનો યોગ થાય તો તે ચિત્ત પૂર્ણ નિર્મલપણાને પ્રાપ્ત થાય. એન સેવક આપ સમાન અરિહંત પદને પ્રાપ્ત કરે. ॥ ૫ ॥

નાથ જક્તિરસ જાવયીરે ॥ મન૦ ॥ તૃણ જાણું પરદેવરે
॥ જવિ૦ ॥ ચિંતામણિ મુરતરૂ થકીરે ॥ મન૦ ॥ અધિકી
અરિહંત સેવરે ॥ જવિ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-આ ધોર જવાટવીમાં ગ્રમણ કરતા અશરણ પ્રાણીઓને હે જગવંત! માત્ર એક આપજ શરણ ઠો, શિવપુરીય દોરવાવાલા ઠો. માટે આપજ નાથ ઠો તેથી હે પ્રજ્ઞુ! આપનીજ જક્તિરૂપ રસમાં માહરું ચિત્ત હીન થાય છે. વિષય કષાયયુક્ત કુદેવો તરફ તૃણની પેટે ત્યાગ જાવ ઉપજે છે. ચિંતામણી તથા કલ્પવૃક્ષી પણ પ્રજ્ઞુની સેવાને અત્યંત આદરપાત્ર માનું તું. આપની સેવા આગલ તે ચિંતામણી તથા કલ્પવૃક્ષાદિ અતિશય લુપ્ત પદાર્થ જાતન થાય છે. ॥ ૭ ॥

३७० विंशति विद्वद्भिरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

जक्ति तेज मुक्तिनो मार्ग ठे तथा तेज अनुपम अव्याबाध स्वाज्ञा-
विक शिवसुखनुं मूल ठे ॥ ४ ॥

खरतर गच्छ जिनचंद सूरिवर, पुण्य प्रधान मुणिंदो ॥
सुमति सागर साधु रंगसु वाचक, पीधो श्रुत मकरंदोरे ॥
जिन० ॥ ५ ॥

अर्थ:-हवे स्तवन कर्त्ता श्री देवचंद्र मुनि पोटानी परंपरा बख्ताणे
ठे. जेणे जिनप्रणित सूत्रनो शुद्ध आस्वादन छीधो ठे एवा खरतर
गद्यमां श्रीजिनचंद्र सूरि चट्टारक नामे प्रधान आचार्य थया, तेउं
श्रीना शिष्य प्रधान पूण्यवान मुनिशिरोमणि श्री पूण्यप्रधान नामे
महोपाध्याय थया, तेउंना शिष्य सुमतिना समुद्र जेवा श्री सुमति-
सागर नामे उपाध्याय थया, तेउंना शिष्य मुनिपणामां जेने रंग
बान्यो ठे एवा साधु रंगवाचक थया ॥ ५ ॥

राजसार पाठक उपकारी, ज्ञानधर्म दिणंदो ॥ दीपचंद
सद्गुरु गुणवंता, पाठक धीर गयंदोरे ॥ जिन० ॥ ६ ॥

अर्थ:-ते पठी आवश्यकोद्धार प्रमुख ग्रंथना कर्त्ता सुविहित सा-
माचारी धारक श्रीराजसारजी महोपाध्याय थया, ते पठी न्यायादिक
ग्रंथ अध्यापक सूर्यसमान तपस्वी ज्ञानधर्म उपाध्याय थया, ते पठी
माहुरा सद्गुरु ज्ञान दर्शन चारित्र गुणना धारक, पंचाचारना पालक,
उपसर्ग परिसद् सामे गर्जेडनी पेठे निश्चल रद्देवावाला महाधीरवीर
दीपचंद्र पाठक थया ॥ ६ ॥

देवचंद्र गणि आतम हेते, गाया वीश जिणंदो ॥ रिंदि
रुंदि सुख संपति प्रगटे, सुजस महोदय रुंदोरे ॥
जिन० ॥ ७ ॥

अर्थः—तेमना शिष्य में देवचंद्र गणिए आत्म पदार्थने कर्म कलंकधी मुक्त करवाना हेतुए विहरमान श्री वीश तीर्थकरना गुण गाया जेयी कर्म कलंक बडे आद्यादित धएली आत्मानी ज्ञानदर्शनादि अनेक रिझिजे प्रगटे, वृद्धिने पामे तथा तज्ज्ञान्य सुख संपत्ति प्रगट थाय, अखूट निर्मल यश विस्तरे, आत्मीय गुण समूहानो महोदय थाय, सर्वत्र कल्याण वर्त्ते, सर्व जीव परमानंदने प्राप्त थाय ॥ ७ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ कलश ॥ हरिगीत वंद ॥

विहरमान जिनंद मंगल कंद ज्ञान दिनंद जे,
विकसावता नय कर समूहे जव्य उर अरविंद जे;
उपशम सुधा सागर उज्जासन पूर्ण अनुपम चंद जे,
जवदंद फंद निकंदि दायक गुरु परमानंद जे ॥ १ ॥
मोह मदिरामां नचेखा कुमति मत मातंगना,
मद गंजवा धस जंजवा वसवान प्रनु पंचानना;
ते तीर्थनायक तत्त्वदायक वीश जिनवर गुणमणी,
“ श्री देवचंद्र ” पवित्र मतिए स्तव्या गुणमात्रा जणी ॥ २ ॥
ते स्तवन वीश विपे अतिशे बोध अनुपम वरणव्यो,
त्यां चित रमण दिन मुज मनोरथ अरघ सखवानो धयो;
मधु मात्तमां अति मधुर स्वरधी कोकिला जे गाय रे,
ते तो खरेखर आन तरुना पुष्पनोज पत्ताय रे ॥ ३ ॥
तेम गुण निधि “ श्री सद्गुरु मनमुख ” तखो आश्रय सही,
“ संतोष ” प्रेमे अर्थ आ मे खल्यो “ दोहदमां ” रही;

૩૭૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાણાવવોધ સહિત.

ઠંગણીશ ઠાસઠ સાલ આસો શુક્લ સાતમ શશિ દિને,
જિનરાજ જક્તિ પસાયથી પૂરણ થયો ઊલસિત મને ॥ ૪ ॥
હે જવ્ય શુજ મતિ વિનતિ આ મમ ક્રમાયુત ઊરમાં ધરી,
ગુણ ક્ષીર ગ્રહજો હંસ પેઢે નીર અવગુણ પરિહરી;
જરપૂર સુખપ્રદ ગ્રંથ આ શશિ સૂર સમ શાશ્વત રહો,
વાંચન મનન અનુજવ કરી જિવિ શિવ રમા અનુપમ લહો ॥ ૫ ॥

મહોપાધ્યાય શ્રી દેવચંડી કૃત વીશ
જિન સ્તવનાનિ વાણાવવોધ સહિત

गांधी दलसुख नाथजी कृत ॥ पद ॥

मगन थयुं मनरे ॥ ए राग ॥

प्रसन्न थयुं मनरे, मुज शिवमग प्रेरक मलिश्या । शांतीनो
जनम दिन आजे, दिव्यनयण खोलि निन्न काजे, जोई दुरित
दोष दूर जाजे ॥ प्रसन्न ॥ १ ॥

॥ साखी ॥

धर्म धुरंधर सुख निधि, निकट मढ्या आ वार ।
वश प्रमाद नवि चूकिए, न्याय वाणि फोकार ॥
तत्वागम जाव जणावे, बलि हेयादेय जचावे, प्रजु
निपुण बुद्धि फेळावे ॥ प्रसन्न ॥ २ ॥

॥ साखी ॥

स्वपर दया तुज चित्त विपे, मृपा वचन नाहि लेश ॥
अण आपी तृण नवि लिपे, विरक्त जाव हमेश ॥
विषयातुरता सवि त्यागी, परमति परदारा जागी, परिग्रह
मूर्ख नहि लागी ॥ प्रसन्न ॥ ३ ॥

॥ साखी ॥

संकल्प विकल्प विकारधी, ड्रव्य जाव जीय प्राण ॥
विषयादिक कारण वशे, न हूणे समतावान ॥
अरिहंतादिक महंता, पूर्वाचारज मुनि संता, तस बहुमाने
विचरंता ॥ प्रसन्न ॥ ४ ॥

॥ साखी ॥

वर सुमति गुप्तिधरु, वर प्रधान । जन धर्म ॥
सेवे तस अनुमोदतां, जाणे सुतना मर्म ॥
मनसुख वर ज्ञानी सेवो, वचनामृत अनुजव भेवो, "दलसुख"
कहे सो जवि लेवो ॥ प्रसन्न ॥ ५ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ श्री रूपनदेव-जिन स्तवन ॥

माता मरुदेवाना नंद, पूज्यपणुं तुज देखो मुज मन अति लोचाणुंजी ॥
 ज्ञाता अष्टा रमण थिरता, गुरु बुरु निरजेदि
 तिक्कण वीर्य शक्ति उद्धासथी, संतति योग उठेदि ॥ माता० ॥ १ ॥
 तारक वारक धारक गुण गण, साचो शिवपुर साथ
 निरवय चापानी तुज आणा, जीव सकलनी आथ ॥ माता० ॥ २ ॥
 परकृत पूजा तुं नवि इष्टे, साधक कारज दाव
 शक्य रहित तुज आणा साधे, पामे पूज्य स्वजाव ॥ माता० ॥ ३ ॥
 उपचरित चढ निखेप सेवे, उपचरित सुख पाय
 अनुपचरित निखेप सेवे, निःप्रयास सुख थाय ॥ माता० ॥ ४ ॥
 पूज्यनी पूजा अक्षय सुख दे, बलि कापे संताप
 मूढ अपूज्यने जे जन सेवे, चूके आपही आप ॥ माता० ॥ ५ ॥
 जिनवर प्रतिमा श्रीजिन सरिखी, कही जिनागम मांह्य
 रहस्य लखे तेहिज नर वृजे, नहितर गोतां खाय ॥ माता० ॥ ६ ॥
 पुद्गल परिणतिनां हुं कामी, दोष अनंतनी खाण
 खामी एहवो ठे सेवकने, हाथ जालीने ताण ॥ माता० ॥ ७ ॥
 तुम नहि कर्ता मुज सिद्धिना, तुज कारणथी तरेश
 बलसुख साध्य साधक परिणति ए, निज पद सिद्धि वरेश ॥ माता० ॥ ८ ॥

॥ द्वितीय अजित जिन स्तवन ॥

धन्य धन्य वीर वाणी ॥ ए राग ॥

अजित जिनेश उपासना, दुरित नाश न एह;
 सम्यक् दर्शन वासना, निकासन हो मिथ्यातनो नेह ॥
 तारक श्री धन्य धन्य तुज वाणी, धन्य प्राणीरे जेणे हीयने आणी के
 धन्य धन्य तुज वाणी ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥
 स्वपर हितने कारणे, पूतुं प्रश्न उदार;
 छेप क्रोध मद मानथी, नवि पूतुं हो पूतुं आणा सुसार ॥ तारक० ॥ २ ॥

विधि अविधि किम जाणिए, दाखो श्री जगवंत;
 साध्य दृष्टि साधन क्रिया, विधि जाणो हो जवि आगम तंत॥तारक०॥३॥
 योग असंख्य शिव मग तणा, कहा में सुविशाल;
 शुद्धातम अनुजब जले, योग साचो हो नहि तो सवि आल ॥तारक०॥४॥
 दान शील संयम क्रिया, आवश्यकादि एम;
 साध्य शून्य साधन सवि, अविधि जाणो हो ते नहि तुज दोम ॥ता०५॥
 क्रिया अविधे करे करावे, बलि अनुमोदे जेह;
 विराधक खट कायनो, आवश्यक हो सूत्रे जाख्युं ठे एह ॥ तारक०॥ ६ ॥
 अविधे क्रियानंवर चखावे, उत्सृज जापो तेह;
 गुरु प्रायश्चित तेहने, परचावनो हो ठे तेहने नेह ॥ तारक० ॥ ७ ॥
 मोक्ष मार्गे खेड जवाने, बलावीया घड तेह;
 लुंटे सकल जग देखतां, किहां लोको ते पोकार करेह ॥ तारक० ॥ ८ ॥
 सर्वज्ञधी अधिकी गणे, निज मति चखावे अनाण;
 निजपरने वृणावता, दुर्गतिमां हो सहे दुख अमान ॥ ९ ॥
 विधि सहित थनुष्टान शुज, सवि दीए शिवपुर गेह ॥
 पुकूप प्राक्रम फोरवी, ने सेवो हो थवलंवो एह ॥ १० ॥
 बलिहारी श्रुतधरतणी, सम्यक् प्रकाशे तत्त्व ॥
 तीर्थंकर सम ते आश्रये, दास दलसुख हो पामे शुद्ध सत्त्व ॥ ता० ॥११॥

संपूर्ण.

॥ शा. वामीलाल पानाचंद कृत ॥ पद ॥

मगन थयुं मनरे, खुबी कारक खुब खुशाली,
 श्री धर्माचारज आळ्या, सहु जविजन आणंद पाया,
 महाशांति मेह वरसाया ॥ मगन० ॥ १ ॥

॥ साखी ॥

जाव जीवन पुष्टिकर, त्रिचुवनमां हितकार ॥
 थाप समो नहि थवर ठे, संघ सकल आधार ॥
 जिनशासनना सुखतान, सुर करता बहु गुणगान
 सेवे मुनिगण शुद्ध थाण ॥ मगन० ॥ २ ॥

॥ साखी ॥

प्रिययाक्रांत नहि जीवने, तुज थाड़ा हितकार ॥
 वशांघो प्रनु सुनययी, खदे चेतन जगपार ॥
 तुज थाग सदा मन धरगुं, निज ज्ञायक नावे विचरगुं ॥
 पूषांनंद पद दमे वरगुं ॥ मगन० ॥ ३ ॥

॥ साखी ॥

जन्म जरा मरणादिनी, टाखी सकल उपाधि ॥
 थदयाबाध मुय अनुनवी, खहिंगुं परम समाधि ॥
 तुज गुण गणारिद्धि प्रकाशी, चित्त "बामीबाखे" बिकाशी ॥
 योगी धरगुं ठिव वासी ॥ मगन० ॥ ४ ॥

संपूर्ण

श्रीमान् मनमुग्यबावजी कृत ॥ पद ॥

कव में साधु स्वद्वय धरंगा ॥ ए राइ ॥

अव्य सद्ध सद्धे परिणामी, गुण परिणाम समय नहि चूके ॥
 सद्ध स्वतंत्र स्वभावे वरने, कोइ समय निज धर्म न मूके ॥ अव्य ॥ १ ॥
 पर परिणामने सद्भाव करे नही, पर परिणामने कोइ न रोकें ॥
 पर परिणाम विवे जग रोक्यो, रोक विरुद्ध करे अति फोके ॥ अव्य ॥ २ ॥
 ठीक अठीक कयुं में माने, विविध जोग किरिया परिणामी ॥
 कर्ता योग्या आनहुं माने, निज अनुनव विण रसो परकामी ॥ अव्य ॥ ३ ॥

ठीक अठीक कर्पुं तेणे कस्ये, मुज इष्टीत कृत मैज कराव्युं ॥
जस्य विकस्य करे इम वोहोखा, तव तिहां मोह अरी वल्ल फाव्युं ॥ ४ ॥
अष्ट करमदस एणि विध वंधे, निज निधि सहज न आप संजारी ॥
आतम परिणामीकता धारो, मनसुख अचख वीरज शिवकारी ॥ ५ ॥

॥ रुचिरा ठंद ॥ मात्रा ३० ॥

चौदराज गत जीव ठ कायिक, खेदइ तेहना घड्य;
अव्य जाव दोय जेद प्राणनी, परमदया जर थिर रहिय ॥ १ ॥
अक्षय निज ज्ञायकता जाणी, समजावे डढता धारो;
माहणता पद राखि रखावी, दुविधे यतना संजारो ॥ २ ॥
छादशांग श्री जिनशासननो, एह सार अक्षय धारो;
ज्ञान न्याय शुध दया रहित जे, मनुष्य जन्म तस निःसारो ॥ ३ ॥
खेदइ खटकाय तथा जे, ज्ञानी न्यायी ते कहिय;
दुविधे यतना धारी वरते, गुरु संपमी ते खहिय ॥ ४ ॥
खट कायानो खेद न जाणे, आप स्वठंदे अनुसरता;
आदि अंत ने मध्य विना ते, जव कंतारे दुःख खमता ॥ ५ ॥
खटकायानो खेद न जाणे, तेनहि ज्ञानी नहि न्यायी;
नहीं संपमी मूढ मती ते, मिथ्याती मानी मायी ॥ ६ ॥
संदेहे ए मार्ग मोहनो, पुरुष पराक्रम करि सेवो;
मनसुख खन्धि वीर्य निज पामी, शिव संगे चाखो मेवो ॥ ७ ॥

प्राणी एकल जावना जाव ॥ ए राग ॥

सोहम गणधरने नमो जी, ध्यावो आतमराय ।
पर परिणामीकता तजी जी, पामो सिद्धि सदाय रे ॥ प्राणी निज ॥
गुण पल्लव सेव, खहिय सुख अहमेव रे प्राणी ॥ ए आंकषी ॥ १ ॥
परिणामीकता वस्तुनी जी, परिणमे पूर्ण सदाय ।
सहज स्वतंत्र स्वभाव ठे जी, रुके न केम कदाय रे ॥ प्राणी ॥ २ ॥

कोइ केना परिणामने जी, रोके न समये एक ।
 परिणामीकता अनंतरे जी, परिणमे जाणो विवेक रे ॥ प्राणी० ॥ ३ ॥
 वर्षादिक परिणमे सदा जी, पुद्गल धर्म अनंत ।
 यणगमता गमता सखे जी, मोही मिथ्याती जंत रे ॥ प्राणी० ॥ ४ ॥
 पुद्गल परिणति नव नवे जी, समय समय पलटाय ।
 आत्म ज्ञान विण मूढ त्यां जी, व्यापे मन सखचाय रे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥
 पुद्गल गुण परिणामने जी, पलटी शके नहि जीव ।
 शाश्वत नाथ प इव्यना जी, वरते सहज सदीवरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥
 ज्ञानादिक निज धर्म ठे जी, निज परिणामीक शुद्ध ।
 पर परिणति ममता करी जां, नृदयो बाध अयुद्ध रे ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥
 पुद्गलमां बहु कल्पना जी, पुद्गलना आखाप ।
 काय क्रिया पुद्गल विषे जी, करतो हर्ष विसाप रे ॥ प्राणी० ॥ ८ ॥
 नवप्रग पुद्गलमां सखे जी, सुख रिद्धि निज जोग ।
 नवप्रग शुद्धानम तथा जी, होय न अनुनय योग रे ॥ प्राणी० ॥ ९ ॥
 बांधे थाते कर्मने जी, अणसहतो जिनधर्म ।
 निजपद रिद्धि थजाण ने जी, किम पामे शिव शर्म रे ॥ प्राणी० ॥ १० ॥
 आनमता पुद्गल विषे जी, सखि व्यापे मिथ्यात ।
 अविशति तेथी ऊपनी जी, प्रमाद कयाय उत्थात रे ॥ प्राणी० ॥ ११ ॥
 जोग चपलता त्यां यई जी, शांति निवृत्ती न पाय ।
 हवे जिन वचन सखि करो जी, जेद ज्ञान सुखदाय रे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥
 जने मोहे वदियो जी, सहज निवृत्ती न पाय ।
 निज परिणामिकता सखे जी, गुम्बध्यान शिव पाय रे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥
 जेदो अहंता जमेने जी, आश्रय सखजा जाय ।
 कुं नाइकं पुद्गल विषे जी, नजनां संसर पाय रे ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥
 संसर अंतरां वसे जी, तजि पुरण निरुद्ध ।
 इच्छता एक आत्मी जी, योगा जूना जस्य रे ॥ प्राणी० ॥ १५ ॥

जेम जेम पुद्गलमां खले जी, निज कारण निज काज ।
 तिम तिम आतम गुण विना जी, परवश होय अकाज रे ॥ प्राणी० ॥ १६ ॥
 स्याद्वाद अमृत समा जी, वचन सुण्यानी न खोट ।
 पण परमाद वश रह्यो जी, चित्तमां न छागी चोट रे ॥ प्राणी० ॥ १७ ॥
 कारण कारज आत्ममां जी, निश्चे सिद्ध समाधि ।
 जाणो बुध आदर करो जी, नाशे कर्म उपाधि रे ॥ प्राणी० ॥ १८ ॥
 तेणे विकल्प तजी सवे जी, धिर उपयोग अडोख ।
 शुक्लध्यान सहि पामजो जी, मनसुख शिव रंग चोख रे ॥ प्राणी० ॥ १९ ॥

॥ मंगलाचरण ॥ हरिगीत वंद ॥

जग परम सुखकर दुरित दुखहर सहज धरम शुद्धातमा,
 विकल्प तजी धिर ध्यानमां निज ध्याइ हो परमातमा ।
 पंचास्तिनी जे परिणती ते सहज जावे परिणमे,
 तस रोकवा नहीं अन्य समरथ कोइनी पण कोइ समे ॥ १ ॥
 निज सहज परिणति धर्म अणखहि करत जूठ विकल्पना,
 कर्त्तादि परमां आप माने शुभाशुभ करि जल्पना ।
 निज साध्य शून्य एकांत करणी आदरे त्रय जोगनी,
 निज ज्ञान दीर्य अनंत चूक्यो धारि मति पर जोगनी ॥ २ ॥
 परजोग ईहा शक्य जबलग आत्म अनुभव तिहां नहीं,
 बलि होय मिथ्या शक्य तबलग आत्मधिरता नवि कही ।
 नर थापना जे दोष ढांके मानी माया साखधी,
 व्रत नियम तेहना सर्व निष्फल मखिन माया जालधी ॥ ३ ॥
 ए कारणे जे शक्य तजशे तेहने जव जय नहीं,
 गुरु अज्ञावे जिन धर्म जाख्यो सूत्रमां बहु घल कधी ।
 तत्त्वार्थमां निःशक्य विरती प्रगट वचने जाणिण,
 जकमूखधी सवि शक्य ठेदी विरति रति मन आणिण ॥ ४ ॥
 परमादयी ठे दोष सघला जाणि समय न चूकिए,
 सवि पुद्गलोनो राग त्यागी आत्म खरु न मूकिए ।

कोइ केना परिणामने जी, रोके न समये एक ।
 परिणामीकता अनंतरे जी, परिणमे जाणो विवेक रे ॥ प्राणी० ॥ ३ ॥
 वर्णादिक परिणमे सदा जी, पुद्गल धर्म अनंत ।
 अणगमता गमता लखे जी, मोही मिथ्याती जंत रे ॥ प्राणी० ॥ ४ ॥
 पुद्गल परिणति नव नवे जी, समय समय पलटाय ।
 आत्म ज्ञान विण मूढ त्यां जी, व्यापे मन ललचाय रे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥
 पुद्गल गुण परिणामने जी, पलटी शके नहि जीव ।
 शाश्वत जाव ए इव्यना जी, बरते सहज सदीवरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥
 ज्ञानादिक निज धर्म ठे जी, निज परिणामीक शुद्ध ।
 पर परिणति ममता करी जी, नूढ्यो बाल अवुद्ध रे ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥
 पुद्गलमां बहु कल्पना जी, पुद्गलना आलाप ।
 काय क्रिया पुद्गल विषे जी, करतो हर्ष विलाप रे ॥ प्राणी० ॥ ८ ॥
 जयलग पुद्गलमां लखे जी, सुख रिद्धि निज जोग ।
 तथलग शुद्धात्म तणो जी, होय न अनुजव योग रे ॥ प्राणी० ॥ ९ ॥
 पांघे आठे कर्मने जी, अणलहतो जिनधर्म ।
 निजपद रिद्धि थजाण ते जी, किम पामे शिव शर्म रे ॥ प्राणी० ॥ १० ॥
 आत्मता पुद्गल विषे जी, लखि व्यापे मिथ्यात ।
 अविरति तेथी ऊपनी जी, प्रमाद कषाय उत्पात रे ॥ प्राणी० ॥ ११ ॥
 जोग चपलता त्यां थई जी, शांति निवृत्ती न पाय ।
 हवे जिन वचन लखि करो जी, जेद ज्ञान सुखदाय रे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥
 जमें मोहे बाहियो जी, सद्गज निवृत्ती न थाय ।
 निज परिणामिकता लखे जी, शुक्लध्यान शिव पाय रे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥
 जेदो थहंता जर्मने जी, आश्रव सघला जाय ।
 हुं माहं पुद्गल विषे जी, तजतां संवर थाय रे ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥
 संवर थंवरमां वसे जी, तजि पूरण विकल्प ।
 ज्ञायकता एक थापणी जी, बीजा जूठा जड्य रे ॥ प्राणी० ॥ १५ ॥

परचुरण स्तवन तथा पद.

जेम जेम पुद्गलमां खखे जी, निज कारण निज काज ।
तिम तिम आतम गुण विना जी, परवश होय अकाज रे ॥ प्राणी०
स्याद्वाद अमृत समा जी, वचन सुण्यानी न खोट ।
पण परमाद वश रह्यो जी, चित्तमां न खागी चोट रे ॥ प्राणी० ॥
कारण कारज आत्ममां जी, निखे सिद्ध समाधि ।
जाणो बुध आदर करो जी, नाशे कर्म उपाधि रे ॥ प्राणी० ॥
तेणे विकल्प तजी सवे जी, धिर उपयोग अडोख ।
शुद्धध्यान सहि पामजो जी, मनसुख शिव रंग चोख रे ॥ प्राणी० ॥

॥ मंगलाचरण ॥ हरिगीत ठंड ॥

जग परम सुखकर दुरित दुखदर सहज धरम शुद्धातमा,
विकल्प तजी धिर ध्यानमां निज ध्याइ हो परमातमा ।
पंचास्तिनी जे परिणती ते सहज जावे परिणमे,
तस रोकवा नहीं अन्य समरथ कोझनी पण कोझ समे ॥ १ ॥
निज सहज परिणति धर्म अणखहि करत जूठ विकल्पना,
कर्चादि परमां आप माने शुचाशुच करि जल्पना ।
निज साध्य शून्य एकांत करणी आदरे त्रय जोगनी,
निज ज्ञान बाँय अतंत चूक्यो धारि मति पर जोगनी ॥ २ ॥
परजोग ईहा शक्य जवलग आत्म अनुभव तिहां नहीं,
वखि होय मिथ्या शक्य तवलग आत्मधिरता नवि कही ।
नर आपना जे दोष ढांके मानी माया सालथी,
व्रत नियम तेहना सर्व निष्फल मखिन माया जालथी ॥ ३ ॥
ए कारणे जे शक्य तजशे तेहने जव जय नहीं,
शुद्ध अज्ञावे जिन धर्म ज्ञाख्यो सूत्रमां वहु थल कथी ।
तत्त्वार्थमां निःशक्य विरती प्रगट वचने जाणिए,
जन्मुखयी सवि शक्य ठेदी विरति रति मन आणिए ॥ ४ ॥
परमादयी ठे दोष सधला जाणि समय न चूकिए,
सवि पुद्गलोनो राग त्यागी आत्म खद न मूकिए ।

समजाव साचे जेह राचे धारि ऊदाशीनता,
 सविकल्प ठेदी मोह जेदी शुक्ल ध्याने लीनता ॥ ५ ॥
 जिन आण राखी समय साखी जिन सुगुणगण गाइए,
 निज आत्म गुणमां तृप्ति राखी स्वगुण अनुभव पाइए ।
 धरि धीरने निष्कंपता त्रय जोग धिरता आदरो,
 तजि झोजना शुभ ध्यान धरतां पराखंवन परिहरो ॥ ६ ॥
 एम ठेदि आठे कर्म मर्म सुपर्म शीतलता वरो,
 धरि चटक चितमां साचि पूरण जाव वीरज धिर करो ।
 उमंग रंगे सुमति संगे करो भंगल जावे जना,
 सहजात्म परिणति साधतां निज सिद्धि पावो शिवधना ॥ ७ ॥
 आ ग्रंथमां जे जाव दाख्या जूळ टाखी साधजो,
 अन्यास सूत्र सिद्धांतनो करि आत्म गुण आराधजो ।
 जग मुकुटमणि श्री सिद्ध प्रभुजी वीखसे शिव संपदा,
 तिहां खगि रहो आ ग्रंथ अचखो टाखतो जन आपदा ॥ ८ ॥
 तीरथपतिना स्तवन अरयो आदि बहु शिव साधना,
 दुविधे दया सह जीवनी वलि रत्न त्रय आराधना ।
 शिवकारी हो सवि वचन जिननां जव्यने अति वेगयी,
 " मनसूख " शाश्वत सिद्धि पामो सहज विमल संवेगयी ॥ ९ ॥

ग्रंथ समाप्त.

समजाव साचे जेह राचे धारि ऊदाशीनता,
 सविकल्प ठेदी मोह जेदी शुक्ल ध्याने खीनता ॥ ५ ॥
 जिन आण राखी समय साखी जिन सुगुणगण गाइए,
 निजें आत्म गुणमां तृप्ति राखी स्वगुण अनुजव पाइए ।
 धरि धीरने निष्कंपता त्रय जोग धिरता आदरो,
 तजि कोजना शुद्ध ध्यान धरतां पराखंवन परिहरो ॥ ६ ॥
 एम ठेदि आठे कर्म मर्म सुपर्म शीतलता वरो,
 धरि चटक चितमां साचि पूरण जाव वीरज धिर करो ।
 उमंग रंगे सुमति संगे करो मंगल जावि जना,
 सहजात्म परिणति साधतां निज सिद्धि पावो शिवधना ॥ ७ ॥
 आ ग्रंथमां जे जाव दाख्या नूख टाखी साधजो,
 अज्यास सूत्र सिद्धांतनो करि आत्म गुण आराधजो ।
 जग मुकुटमणि श्री सिद्ध प्रजुजी वीरसे शिव संपदा,
 तिहां छगि रहो आ ग्रंथ अचखो टाखतो जन आपदा ॥ ८ ॥
 तीरथपतिना स्तवन अरयो आदि बहु शिव साधना,
 दुविधे दया सह जीवनी वखि रत्न त्रय आराधना ।
 शिवकारी हो सवि वचन जिननां जळयने अति वेगयी,
 “मनसूख” शाश्वत सिद्धि पामो सहज विमल संवेगयी ॥ ९ ॥

ग्रंथ समाप्त.

समजाव साचे जेह राचे धारि ऊदाशीनता,
 सविकल्प वेदी मोह चेदी शुक्ल ध्याने खीनता ॥ ५ ॥
 जिन आण राखी समय साखी जिन सुगुणगण गाइए,
 निर्ज आत्म गुणमां तृप्ति राखी स्वगुण अनुजव पाइए ।
 धरि धीरने निष्कंपता त्रय जोग धिरता आदरो,
 तजि झोचना शुच ध्यान धरतां पराखंबन परिहरो ॥ ६ ॥
 एम वेदि आठे कर्म मर्म सुपर्म शीतलता बरो,
 धरि चटक चितमां साचि पूरण जाव वीरज धिर करो ।
 उमंग रंगे सुमति संगे करो मंगल जवि जना,
 सहजात्म परिणति साधतां निज सिद्धि पावो शिवधना ॥ ७ ॥
 आ मंथमां जे जाव दाख्या जूल टाखी साधजो,
 अन्यास सूत्र सिद्धांतनो करि आत्म गुण आराधजो ।
 जग मुकुटमणि श्री सिद्ध प्रभुजी बोखसे शिव संपदा,
 तिहां छगि रहो आ मंथ अचखो दाखतो जन आपदा ॥ ८ ॥
 तीरथपतिना स्तवन अरथो आदि बहु शिव साधना,
 डुविधे दया सह जीवनी वखि रत्न त्रय आराधना ।
 शिवकारी हो सवि वचन जिननां जव्यने अति वेगथी,
 “मनसूख” शाश्वत सिद्धि पामो सहज विमल संवेगथी ॥ ९ ॥

मंथ समाप्त.

समजाव साचे जेह राचे धारि ऊदाशीनता,
 सविकल्प ठेदी मोह जेदी शुक्ल ध्याने खीनता ॥ ५ ॥
 जिन आण राखी समय साखी जिन सुगुणगण गाइए,
 निजें आत्म गुणमां तृप्ति राखी स्वगुण अनुभव पाइए ।
 धरि धीरने निष्कंपता त्रय जोग थिरता आदरो,
 तजि दोजना शुभ ध्यान धरतां पराखंडन परिहरो ॥ ६ ॥
 एम ठेदि आठे कर्म मर्म सुपर्म शीतलता वरो,
 धोर चटक चितमां साचि पूरण जाव वीरज थिर करो ।
 उमंग रंगे सुमति संगे करो मंगल जावि जना,
 सहजात्म परिणति साधतां निज सिद्धि पावो शिवधना ॥ ७ ॥
 आ ग्रंथमां जे जाव दाख्या जूझ टाखी साधजो,
 अज्यास सूत्र सिद्धांतनो करि आत्म गुण आराधजो ।
 जग मुकुटमणि श्री सिद्ध प्रभुजी बोखसे शिव संपदा,
 तिहां छगि रहो आ ग्रंथ अचखो टाखतो जन आपदा ॥ ८ ॥
 तीरथपतिना स्तवन अरघो आदि बहु शिव साधना,
 पुविधे दया सह जीवनी वखि रत्न त्रय आराधना ।
 शिवकारी हो सवि वचन जिननां जव्यने अति वेगयी,
 “मनसूख” शाश्वत सिद्धि पामो सहज विमल संवेगयी ॥ ९ ॥

ग्रंथ समाप्त.

